

קובץ גליונות

פרשת תצוה-פורים

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

148 עמודים

רבינו מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א

"בשבועות קיבלו את התורה מיראה ובפורים קיבלו מאהבה, ואין מבטלים תורה בזמן המסוגל להצלחה בתורה" ... "היו רבים שהיו זקוקים לישועה, ועל ידי ההתמדה בפורים זכו לישועה"

מצורף:

אזמרה לשמך

דינו פורים ופורים המשולש

- קונטרס "ד' ניסי" היו"ל ע"י "אז נדברו"
- עיני פורים משולש

בברכת פורים שמח

מערכת קובץ גליונות

זמני השבת

בחסות:

גינות דוד

לגור בבני ברק, לחיות על השארק!

03-900-9944

עיר	הדלק"נ	מוצ"ש	ר"ת
ירושלים	4:59	6:12	6:52
בני ברק	5:14	6:13	6:49
קרית ספר	5:08	6:12	6:51
בית שמש	4:59	6:13	6:51
אופקים	5:08	6:14	6:51
חיפה	5:06	6:12	6:49

ניתן לשלם באשראי במכשירי קהילות ונדירים שבבתי הכנסת

להקדשות ע"ג הקובץ ניתן לפנות למס' 053-3145900 | k.gilyonot@gmail.com

לעילוי נשמת הרב ר' מרדכי
ב"ר ישראל יחיאל ז"ל

מוקד השאלת מתיבתות
נא לפנות לנייד: 053-3119914

לעילוי נשמת

יוסף בן שמעון יהודה ז"ל

בקשה

נבקש מאד להשלים את כל החובות ולהמנע
מלקחת בהקפה. במקום שאין קופה - התשלום
הוא רק באשראי ע"ש קובץ גליונות. נא לא
להניח כסף סתם ע"י מקום מכירת הקבצים.

גמ"ח חשמל כשר

לשבתות אירוח ונופש

תאורות חרום, פלטות חימום,
מיכלי מים מתקפלים,
מאווררים נטענים וכו'.

טל: 1599-599-907

שלוחה 1 גמ"חים

שלוחה 5 מקומות נופש

bn324143@gmail.com

מערכת 'קובץ גליונות' יוצאת במיזם חדש ומיוחד נעשה ונשמע!

לאור קביעת והוראת מרן ראש הישיבה
רבי גרשון אדלשטיין שליט"א
שאמר בדבריו שבחורי הישיבות לא יצאו
השנה בימי הפורים, לבתי הנדיבים לאיסוף
הכספים לצרכי ה"ת"ת" של הישיבה.

מנהלי וגבאי התתי"ם מוזמנים

להעביר אלינו בהקדם

את פרטי הישיבה ולינק לתרומה באשראי
ואי"ה נרכז רשימה מסודרת
של עולם התורה ונפרסמה בציבור.

ובכך כל אבא / בוגר / ידיד הישיבה יוכל
להעביר את תרומתו והשתתפותו במגבית
הת"ת בימי הפורים הבעל"ט

הזדרזו להעביר את הפרטים בהקדם!

בברכת הצלחה וסייעתא דשמיא

מערכת 'קובץ גליונות'

k.gilyonot@gmail.com

053-3145900

להקדשות/לפניות

להקדשות ע"ג הקובץ / למעוניינים לפתוח מוקד
הפצה באיזור מגוריהם / לשאר ענייני הקובץ -
ניתן לפנות למר"ל:

טל: 053-3145900 פקס: 077-2092005

מייל: k.gilyonot@gmail.com

כתובת: רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

לקבלת הקובץ במייל ניתן להצטרף

ע"י שליחת מייל לכתובת:

kovetz+subscribe@googlegroups.com

לתשלום/לתרומות

במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבהכ"נ:

יש לבחור בלחצן קופות נוספות.

חיפוש, ולכתוב קובץ גליונות.

בטלפון:

נדרים פלוס: 03-7630585 שלוחה 486

קהילות: 073-2757000 שלוחה 4311

בהעברה בנקאית:

מרכנתיל-17 | סניף: 745 | מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

יו"ל בסיוע: יתדות תשמו להחדרת ערכי היהדות ע.ר.

גיליון מס' 420 פרשת תצוה - פורים
תשפ"א שנה תשיעית

לזכות
כל השותפים במגזית הפורים
שיעמוד להם לזכות ולברכה
השותפות בהפצת דברי התורה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

מעניני פורים ומגילת אסתר

בין על הניסים של חנוכה לפורים

יש חילוק בין נוסח על הניסים של חנוכה לפורים, שבפורים מזכירים רק את עיקר הענין שמודים על שה' הצילנו ממחשבתו הרעה להשמיד להרוג וכו', כיון שכבר נאמר במגילת אסתר בפרטיות כל עניני הנס אבל בחנוכה מאריכים בתפילה ואומרים שאר פרטי המלחמה והנס.

ובזה מבואר גם כן מה טעם לא נאמר בעה"נ דפורים "וקבעו יום זה להודות ולהלל" כמו שאומרים בחנוכה וקבעו שמונת ימי חנוכה וכו' משום שגם זה כבר נזכר במגילה ואין צורך לכפול.

ואת פרשנדתא ואת דלפון ואת אספתא (ט' ז')

"צריך לומר עשרת בני המן ועשרת, הכל בנשימה אחת, להודיע שכולם נהרגו ונתלו כאחד" (סי' תר"צ סט"ו). שמענו מרבנו כי לכא' הדין תמוה וכי מה נפקא מינה לנו האם יצאה נשמתם בבת אחת או לא, אלא, כיון שהם כתובים באיזה סדר במגילה היה מקום לטעות בפשט הכתוב ולחשוב שמתו לפי הסדר שהם כתובים, לכן לבאר הפשט קבעו חז"ל שיש לקרוא הכל בנשימה אחת שנדע שמתו בבת אחת. וטעם הסדר, שהם כתובים – כמו שהם נולדו.

והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור (ט' כ"ח)

פעמים ואדם עושה את המצוה אך אינו זוכר את הטעם והסיבה, וכעין "מצות אנשים מלומדה", לכן כפל הכתוב ואמר "נזכרים ונעשים" והיינו שאת הימים האלה יש לזכור, ולא לשכוח את הנס שהיה, ומלבד זה גם עצם המצוות שיש בימים האלה "ונעשים" קוראים מגילה ושולחים מנות ושאר מצוות היום (א.ה.) והוא חידוש, שלא מצינו בשאר מצוות חיוב לכתחילה לזכור בשעת קיום המצוה את טעם וסיבת המצוה, מלבד בסוכות דכתיב 'למען ידעו דורותיכם' וכמבואר בטור).

דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו (י' ג')

מהי הכפילות. כי בדרך כלל העוסק בצבור אין לו פנאי להתעסק עם משפחתו ויש לו זמן רק לאחרים, אמנם על מרדכי כתוב שהיה גם "דורש טוב לעמו" וגם "דובר שלום לכל זרעו" (א"ה, שוב מצאתי בטעמא דקרא שכתב שם כעין זה ומביא סמך לזה מקרא איוב ל"א אם אמנע מחפץ דלים וגו' עיי"ש).

והמשלם גמול לכל אויבי נפשינו והנפרע לנו מצרינו

יש להעיר שכאן הקדים המשלם גמול, ואח"כ אמר הנפרע לנו ואילו בתפילת ערבית נאמר להיפך הקל הנפרע לנו מצרינו והמשלם גמול לכל אויבי נפשינו.

ויש לבאר כי הכא בברכת המגילה נאמר הענין לגבי המן הרשע ואצלו שילמו תחילה את גמולו שתלו אותו ואחר כך נפרעו מכל צרינו, דהיינו משאר הצוררים אותנו, עשרת בניו וכו' אבל בערבית הוא שבח וענין כללי, ובזה בדרכו של עולם שהקב"ה נפרע מצרינו (שפוטר אותנו מעול שנותנים עלינו) ואחר כך משלם כגמולם לפי מעלליהם.

ארורים כל הרשעים ברוכים כל הצדיקים

בסעודת פורים שוררו המסובים אצל רבנו ארורים כל הרשעים ברוכים כל הצדיקים תיקן אותם רבנו ואמר כי הנוסח הנכון הוא ארורים כל הרשעים ברוכים כל היהודים, והצנזור שינה וכתב רשעים וצדיקים, עכ"ד, [א"ה, ואאמו"ר שליט"א הוסיף שרבנו היה אומר כן תדיר בשם אביו מרן הקהילות יעקב זצ"ל ובגיליון הטור של רבנו הגיה שכן הוא בירושלמי].

(שיח המגילה)

פנינים על הפרשה

טעם ששפיכת שיריים נזכר אצל חטאת

ונתתה על קרנות המזבח באצבעך ואת כל הדם תשפוך אל יסוד המזבח (כ"ט י"ב)

המקום היחיד שנזכר בפרוש הדין של שפיכת שיריים, הוא רק כאן בחטאת, ובגמרא (עין זבחים נ"א א') למדו לשאר הזבחים.

ונראה כי טעמא דקרא בזה.

כי בחטאת נותן באצבעו, ועל כרחך נשארים שיריים ולכן אמרה תורה שאת השיריים ישפוך ליסוד, אבל בשאר קדשים הרי זורק בכלי, ואם כן יכול לזרוק כל הדם ואינו צריך להשאיר שיריים (ועיין בתוס' זבחים נ"ג ב' ד"ה העולה בשם הר"מ מפונטיזא) ורק אם נשאר, ילפינן דיש מצוות שפיכת שיריים. (ואפילו לפי דברי התוס' שם, דמצווה להשאיר קצת לשירים, על כל פנים אינו מעכב, ואם לא נשאר, גם כן יצא, אבל בחטאת שנותן באצבעו נשאר תמיד).

(שבענו מסובין)

053-3145-900

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שביעין חביבין

"כל השביעין חביבין לעולם" כך כותב המדרש (ויק"ר פכ"ט, י"א): למעלה השביעי חביב... בארצות שביעית חביבה... בשנים שביעי חביב שנאמר (שמות כג) והשביעית תשמטנה ונטשתה. בשמיטין שביעי חביב שנא' (ויקרא כה) וקדשתם את שנת החמשים. ואכן, ישראל קדושין הם, ומחבבים את מצות השבע. בכל שבע שנים כשקרב ובא שנת השמיטה, מתכוננים לזה בלימוד ההלכות ובקיום המצוה כתיקונה.

השיעור בחיי אדם

במשך עשרות שנים, היה קיים אחרי תפילת ותיקין בשבת, בבית הכנסת 'חזון איש' לדרכן, בחדר צדדי, שיעור קצר וקבוע בהלכה. השיעור נוסד על ידי הגאון רבי נחום קרליץ זצ"ל ונמסר על ידו, ואחרי פטירתו המשיך בזה רבינו מרן שליט"א. הלימוד היה מתוך ספר חיי-אדם, סימן אחרי סימן, ולפני החגים עברו ללמוד הלכות חג בחג.

הגאון רבי נחום מאיר קרליץ זצ"ל

סמוך ונראה לשנת השמיטה היה מתחיל רבינו לעבור ללמוד בספר 'שערי צדק' (לבעל החיי אדם ז"ע) על ההלכות מצות התלויות בארץ, והיו לומדים את ההלכות שנת השמיטה (מפי חתן רבינו, הגאון הגדול רבי שרגא שליט"א). מה שלא ידוע הוא, כיצד ומדוע חיבר הגאון בעל שערי צדק, את חיבורו החשוב, שנהפך לספר הלכה בסיס לכל לומד בעין ההלכות זרעים למעשה, וזה לשונו, בהקדמת הספר: "בעת נפילת הבתים, בחצר שאני דר בו שהיה בשנת תקס"ד, כמבואר בסוף ספר חיי אדם, נדרתי נדר גדול, שכשאשר אזכה להשיא את בני ובנותי ויהיה ביכולתי אזי אעלה לעיר הקודש לירושלים ת"ב, להיות שם כל ימי חיי ולעבוד שם ה', והנה אם יכנס אדם לחצר המלך ולא ידע מנהגו, וודאי שמתחייב בנפשו, כל שכן הרוצה לדור בארץ הקודש ולא בקי בכל הדינים השייך לזה, וקראתיו 'שערי צדק' על שם ירושלים הנקרא צדק, ואם ח"ו לא אזכה לעלות אקיים המצוה התלויה בה בלימוד הזה, כאמרם כל העוסק בתורת עולה כו' עד כאן לשונו".

נציין עוד, כי כשלא יכל רבינו למסור את השיעור באופן קבוע, נתבקש הגאון הצדיק רבי ישי מנדל שליט"א למלא את מקומו, ואכן במשך תקופה ארוכה הוא מסר את השיעור במקומו.

הגאון הצדיק רבי ישי מנדל שליט"א

בכלל, תלמידי ומקורבי מרן החזון איש זצ"ל, ובראשם רבינו שליט"א ראו בלימוד ההלכות השמיטה מטרה וערך עליון. לא אחת יצא רבינו מגדרו ממש, למען טובת שמירת השמיטה כהלכתה בארץ, ונרחיב על כך א"ה בשבועות הבאים.

גם מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל, התאמץ בדיני שביעית יותר מגדר הרגיל. תלמידו (בהקדמה לספר חוט שני - שביעית) מעיד כי הוא מסר שיעורים וליבן את ההלכות שוב ושוב במשך שש שמיטות (!) ומסר שיעורים גם לבני תורה תלמידי חכמים וגם לציבור החלקאים במושובתיהם שקיבלו על עצמם שמירת מצות השביעית כדת וכד"ן.

הוא מוסיף ומספר כי בימי בחרותו קבע הגר"נ לימוד בקביעות עם רשכבה"ג מרן בעל הקהילות יעקב ז"ע, במשך כמה שנים, ואחד מן הלימודים היה בסדר זרעים (והגר"נ התבטא 'הסטייפלר לימד אותי ההלכות שמיטה').

מרן הגר"נ זצ"ל בכרם ענבים שבפיקוחו

ובשנותיה הראשונות של ישיבת פונב"ז, ייסד הרב מפונב"ז זצ"ל את ימי הלימוד "ירחי כלה", בחודש אב, והשנה הראשונה שייסד היה זה ערב שנת השמיטה, והרב מפונב"ז חיפש תלמידי חכמים שיסכימו ללמד ולומר שיעורים בסוגיות והלכות אלו, ולא מצאו, מפני שבאותה הזמן הישוב החדש היה בתחילתו, ועדיין לא עסקו הרבה בענינים אלו, עד שהגיעו ל' כולל פונב"ז' ושם הוא בחר את מרן הגר"נ ואת הגר"פ שריבר זצ"ל, שהיו עדיין אברכים צעירים, והם יודעים באלו ההלכות וראוים למסור שיעורים, וכך היה.

המוהל הרב שקול זצ"ל

ורבינו התפעם, והגיב שחזו"א היה כמה שבועות בקיץ אצל בן אחותו ר' שמואל גריינמן, והי' הולך כל לילה לטייל, וכשהי' יוצא היתה באה חתולה והולכת אחריו וכך הי' כמה שבועות, וחזו"א לא הרשה לגרשה. וכנראה שהיה צריך לסדר לה איזה תיקון. (מפי חתנו הגאון רבי שלמה זלצמן שליט"א, רב מושב נוה ירק) ונקוה כי יתקיים בנו הברכה שאומרים בסעודת ברית המילה 'הרחמן הוא ישלח לנו משיחו הולך תמים, בזכות חתן למולות דמים, לבשר בשורות טובות ונחומים, לעם אחד מפזר ומפרד בין העמים'.

תמונה נדירה של מרן שליט"א יושב על כסא הסנדק, כשבחזית הנדירה נראה המוהל הרב שקול (תודתנו למשפחת זלצמן)

הוא עושה כדן. רבינו מאיר פנים למוהל הרב שקול (לבוש בקיטל לבן כמנהגו) אחרי ברית מילה שערך. (ברכת יש"כ לנוכד רבינו, ידידנו הגאון רבי אריה קולדצקי שליט"א)

בשבוע שעבר הסתלק מעמנו המוהל הידוע הגאון רבי מאיר עמנואל שקול, בן אחיו של המוהל המפורסם מפתח תקוה רבי ישראל יצחק שקול ז"ל, שבמשך עשרות שנים מל ילדי ישראל מתוך יראת חטא וקדושה, כשבריתות רבינו היו על ברכי רבינו ששימש כסנדק. (ורבינו הכיר היטב גם את המוהל מפתח תקוה, אך אין כאן המקום לזה). מלבד היותו מוהל מומחה, נודע כתלמיד חכם שישב בכולל כאברך מן המניין, והיה מונח בלימוד והיא היתה משוש חייו. סיפר משמושו האישי של רבינו, הר"ר ישעי' אפשטיין, שרבינו התבטא אודותיו לא אחת, כי 'ר' מאיר עושה את הברית כדן', כשהוא מתכוין בעיקר לצורת המציצה שעשה ונתינת הדם לתוך החול בדווקא, ורבינו היה מרוצה שהוא מקפיד על כך. ובמשך השנים הוא נעשה קרוב משפחה עם רבינו, כשגיסו הגאון רבי אליעזר כהן שליט"א נעשה מחותן עם רבינו שליט"א בנישואי כמה נכדיו עם ילדיו של ר"א שליט"א.

ולפני מספר שנים ישב רבי מאיר ז"ל 'שבעה' על אחותו, ורבינו טרח והגיע לנחם אותו בכיתו, והוא סיפר לפני רבינו שבאותם שעות שנסתלקה אשתו הוא לא ידע מזה, רק הבחין בדבר משונה, שיונה נכנסה אל החדר והסתבכה בנברשת המאור של החדר, ויהי לפלא, כי זה דבר שאינו מצוי אצלו כלל, וזמן קצר אחרי זה הוא שמע שאחותו הסתלקה.

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

• שיחת רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א •

משנכנס אדר מרבין בשמחה

ואמנם 'משמחי לב' זוהי מדרגה גבוהה של שמחה, ועל זה יש את התנאי שצריך להיות ישר כדי לזכות לזה, אבל דברי תורה משמחים גם בכל מדרגה שהיא! ורק יש הבדל איזה מדרגה של שמחה, אבל כל מי שלומד תורה זה משמח, ועוסקים בתורה בשמחה, כי זה מאד מעניין ומרתק ומשמח.

להגדיל מדרגת השמחה

והשמחה הזו ששמחים בעסק התורה ובכל המצוות, זוהי שמחה שישנה גם בכל השנה, וכל ימות השנה שמחים בשמחה של מצוה, ומשנכנס אדר מרבין בשמחה' משמע שבחודש אדר מדרגת השמחה היא יותר גדולה, ואז השמחה של מצוה היא יותר חזקה ויותר גדולה מכל השנה.

וכפי הנראה זהו מפני שאדר הוא זמן של שמחה, והוא הזמן של פורים שבו הייתה קבלת התורה מאהבה – בשמחה, ומכוח זה שייך שמדרגת השמחה תהיה יותר גדולה, וזהו ענין ה'מרבין בשמחה', שהשמחה הזו שיש תמיד, תהיה עם ריבוי, כלומר במדרגה יותר גדולה.

ועל שמחה של מצוה כתב רבינו יונה בשערי תשובה (ד, ט) "כי יגדל וישגא מאד שכר השמחה על המצוות", היינו שהשמחה במצוה היא זכות עצומה מאד, ומשמע שהיא אף יותר מהמצוה עצמה.

והיינו מפני שהשמחה באה מתוך הרגשת החשיבות, שאדם מחשיב את המצוה ולכן זה משמח אותו, וזה בא מתוך הכרה פנימית שמכיר את חשיבות המצוה והמצוה, ומחמת זה הוא שמח, וזהו כבוד שמים.

מדרגות בשמחה של מצוה

ובאמת יש כמה דרגות בזה, כשאדם עושה מצוה ושמח בה, מה משמח אותו ומה היא השמחה של מצוה, ויתכן פשוט, ששמח מפני שזוכה בזה לעולם הבא, וכבר אמרו חז"ל (פסחים ח, א) האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני או שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק גמור, והיינו שאם מטרותו בקיום המצוה היא לשם העולם הבא, הוא גם כן צדיק גמור, אך הוא רק 'צדיק' ולא 'חסיד', מפני שעושה כן להנאת עצמו, כי הוא רוצה עולם הבא, והוא חושב על עצמו, ועושה זאת לטובתו, וזוהי מדרגה לא שלמה.

וכן כתב הרמב"ן בפרשת אחרי מות (ויקרא יח, ד) על הפסוק "את משפטי תעשו וגו' אשר יעשה אותם האדם וחי בהם", ותרגם אונקלוס וחי בהון לחי עלמא, והיינו שכונות הפסוק 'וחי בהם' הוא על חיי העולם הבא שזוכים עבור המצוות, וכתב הרמב"ן שם כי יש הרבה מדרגות בזה, לאיזה עולם הבא זוכים, וזה תלוי לפי כוונת האדם בקיום המצוות.

וכתב שם כי אם אדם עושה המצוות לשם שכר העולם הבא, אזי הוא יזכה להינצל ממשפטי הרשעים ונפשו בטוב תלין, כלומר שאכן יהיה לו עולם הבא, אבל לא במדרגה גבוהה, ויש הרבה מדרגות בעולם הבא, וכיון שהוא עושה לשם העולם הבא, הוא רק 'צדיק גמור' אבל לא יותר מזה, ויש מדרגות יותר גבוהות מצדיק, כפי שהזכרנו מדברי התנא באבות שהתחיל מ'צדיק' ואחר כך חסיד ישר ונאמן ושאר המדרגות המוזכרות שם.

ואם כן שמחה שהיא מחמת העולם הבא שזוכים עבור המצוה, אין זו מדרגה שלמה, והמדרגה היותר גדולה היא לשמוח בעשיית המצוות כי יש בזה כבוד שמים! כי תכלית כל הבריאה הוא לכבוד שמים, וכמו שאמרנו בסוף פרקי אבות כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, היינו שכל העולמות, בריאה יצירה ועשייה, כולם נבראו לכבוד שמים, ואם אדם עושה בשביל כבוד שמים ושמח במה שהוא עושה כבוד שמים, זוהי מדרגה שלמה. וזהו שייך 'מרבין בשמחה', כי יש הרבה מדרגות בשמחה, ובאדר שייך לזכות למדרגת שמחה של מצוה יותר גדולה מכל השנה, שתהיה השמחה בכבוד שמים!

שמחה באכילה ושינה לשם שמים

ובאמת הרי אמרו חז"ל (אבות ב, יב) וכל מעשך יהיו לשם שמים, ופירש בזה הרמב"ם בהלכות דעות (ג, ג) שאם אדם עושה את כל מעשיו הגשמיים לשם

כיצד מרבין בשמחה

אמרו חז"ל (תענית כט, א) משנכנס אדר מרבין בשמחה, ויש להתבונן כיצד עושים את זה, ומה הפירוש 'מרבין בשמחה'. והנה זה ודאי שאין הכוונה לשמחה סתם, שאין בה שום ענין, אלא הכוונה לשמחה של מצוה, להרבות בשמחה של מצוה, ונתבונן כיצד מקיימים את זה.

הנה שמחה של מצוה יש למשל כשעושים סיום מסכת, אבל הלא יש גבול כמה סיומי מסכתות אפשר לעשות, כי אדם לומד מה שלבו חפץ, וכמה סיומים אפשר לעשות באדר? ואם כן כיצד שייך להרבות בשמחה.

ואכן יש גם שמחה בפרי חדש או בגד חדש, שעל זה מברכים שהחינו, וזוהי שמחה עם ברכה, אם כן זו גם כן שמחה של מצוה, כי השמחה מביאה לידי מצוה, שמברכים ברכה מחמת השמחה.

שמחה בכל מצוה ומצוה

אבל באמת יש גם שמחה של מצוה בכל מעשה מצוה שאדם עושה, וכגון כשנוטל ידי, הרי הוא עושה מצוה של נטילת ידיים, וכשמברך אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על נטילת ידיים, זוהי מצוה נוספת, ויש שמחה בזה, שזכה לקיים שתי מצוות: כי מעשה הנטילה זה מצוה, והברכה היא עוד מצוה, ואחר כך כשהולך לאכול ומברך המוציא, זו עוד ברכה ומצוה, וכל אלו הם דברים שיש סיבה לשמוח, שהוא עושה מצוה, והמצוה משמחת.

וכן בשעת התפילה, יש שמחה בתפילה, וכמו שהביא המסילת ישרים (פרק יט) בשם מדרש "כשאתה מתפלל יהא לבך שמח עליך שאתה מתפלל לפני מלך שאין כמוהו", והיינו שזו שמחה שזוכים להתפלל לפני מלך כזה, מלך שאין כמוהו, והמלך רוצה לשמוע את התפילה, ומתאוה לה, כמו שאמרנו (יבמות סד, א) שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים.

וכך גם עסק התורה הוא מצוה ויש בו שמחה, כמו שכתוב (תהלים יט, ט) פיקודי השם ישרים משמחי לב.

אימתי התורה משיבת נפש

והנה לעיל שם (פסוק ח) כתוב תורת השם תמימה משיבת נפש עדות השם נאמנה מחכימת פתי, ואמרו על זה במדרש (ילקוט תהלים תרעד) אימתי היא תמימה בשעה שהיא יוצאה מפי תמים ואימתי היא נאמנה בשעה שהיא יוצאה מפי נאמן, והיינו שמה שנאמר על התורה שהיא 'תמימה', זהו בזמן שהאדם הלומד אותה הוא במדרגה של 'תמים', כמו שנאמר לאברהם אבינו (בראשית יז, א) התהלך לפני והיה תמים, וכמו שנאמר (דברים יח, ג) תמים תהיה, וכשהאדם הלומד הוא במדרגה כזו של אמונה, אזי התורה שלו היא 'תמימה' ואז היא 'משיבת נפש' ועושה את ההשפעה.

וכן מה שכתוב עדות השם נאמנה מחכימת פתי, אימתי היא 'נאמנה'? בזמן שהאדם הלומד אותה הוא במדרגה של 'נאמן', כמו שכתוב על אברהם אבינו (נחמיה ט, ח) ומצאת את לבבו נאמן לפניך, והיינו גם כן מדרגה של אמונה, שאז התורה היא 'נאמנה' ואז היא 'מחכימת פתי'.

ונמצא ששני דברים אלו תלויים במדרגות, וצריך להיות במדרגת 'תמים' ונאמן כדי לזכות להם.

התורה משמחת בכל מדרגה

ועל דרך זה יש לומר בהמשך הפסוק פיקודי השם ישרים משמחי לב, אימתי הם משמחי לב? בזמן שהם ישרים, ואימתי הם ישרים? כשהם יוצאים מפי אדם ישר, וישרי' זוהי מדרגה נוספת, והיא פחות ממדרגת נאמן, כפי שמבאר באבות פ"ו שאמרנו על העוסק בתורה לשמה: ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, הרי שהזכר ישר לפני נאמן, כי נאמן זו מדרגה יותר גבוהה שבאה אחרי זה, אבל ישר זו גם כן מדרגה גבוהה, יותר ממדרגת צדיק וחסיד שנזכרו קודם (ועיין רוח חיים באבות שם מה שביאר במדרגות אלו), וכן בתפילה אנו אומרים ויצאנו ונכון וקיים וישר ונאמן, ומזכירים ישר לפני נאמן כנ"ל.

שמים אזי כל מעשה שהוא עושה זה עבודת השם, וחדש שם שגם כשאדם ישן, אם הוא ישן מפני שחייב לישון, כי מחר יש יום שצריך לקיים תרי"ג מצוות, ועל ידי שישן הוא יוכל לקיים אותם בשלמות, אזי נמצאת השנה שלו עבודה למקום והוא עובד השם בשנית.

וכשעושה לשם שמים זה גם כן תלוי מה המטרה ועם איזה כוונה לשם שמים, והעבודה השלמה היא שיעשה לא לשם העולם הבא אלא לכבוד שמים.

והנה הרמב"ם דובר לגבי שנה, שהיא בשב ואל תעשה, וכל שכן באכילה שהיא בקום ועשה, אם אדם אוכל לשם שמים, מפני שהוא חייב לאכול, הרי הוא עובד השם באכילתו, ואם הוא אוכל בשביל התאוה אין זה אלא יצר הרע, אבל כשאוכל בשביל בריאות הגוף, **והבריאות אינה סתם מפני שרוצה להיות בריא, אלא מטרתה לעבודת השם**, אזי כמו שכתב הרמב"ם לגבי שנה שהוא עובד השם בשנית, כך הוא עובד השם באכילתו.

ואם כן כשאדם הולך לאכול, מלבד השמחה שיש לו בזה שהוא מקיים מצוה בנטילת ידיים ובברכתה וכן בברכות הנהנין, נוסף לזה הרי האכילה עצמה גם היא עבודת השם, והיא סיבה נוספת לשמחה של מצוה!

וזהו שאמרו חז"ל (יומא עא, א) הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין, והיינו שאם אדם נותן יין לתלמידי חכמים זה נחשב כמו ניסוך היין, כי תלמיד חכם הנוכח בגמרא, אכילתו ושתייתו הם בשביל עבודת השם, והוא עובד את השם בזה כפי שהזכרנו מדברי הרמב"ם, וכיון שהוא עובד השם עם השתייה הרי זה כניסוך היין על גבי המזבח.

וכן כתב המסילת ישרים בפרק א' שאדם שכל מעשיו לשם שמים "ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבוד בוראו", אזי "הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו", והביא על זה מה שאמרו חז"ל (חולין צא, ב) בענין אבני המקום שלקח יעקב אבינו ושם מראשותיו, מלמד שנתקבצו כולן למקום אחד והייתה כל אחת אומרת עלי יניח צדיק ראשו, והיינו מפני שיעקב אבינו ישן לשם שמים וכני"ל מדברי הרמב"ם, וכיון שכן, כאשר האבן משמשת אותה היא מתקדשת בזה, כי היא משמשת לעבודת השם, והוא מקדש את האבן, ולכן ביקשו כל האבנים להיות תחת לראשו, להתעלות ולהתקדש בזה.

גודל החיוב של 'מרבין בשמחה'

ואם כן זהו ענין ה'מרבין בשמחה' בחדש אדר, שכל מעשי המצוות שיש סיבה לשמח בהם [ובכללל המעשים הגשמיים כשהם לשם שמים] יהיו בשמחה יותר גדולה, עם שמחה בכבוד שמים.

ולפי זה אם יש ביטול תורה באדר זה ההפך לגמרי, כי בחודש אדר מרבין בשמחה של עסק התורה בשמחה, וביטול תורה הוא ההפך הגמור, ולא שייך שיהיה ביטול תורה! כמובן, כל אחד לפי כוחו כמה שהוא יכול.

ובשערי תשובה לרבינו יונה (ג, טז) כתב עוד "כי לפי גודל המצוה יגדל עונש מי שיחדל לעשותה", והיינו שכלל שהמצוה היא יותר גדולה, כך העונש על ביטולה גדול יותר, ומביא למשל ממצוות פסח ומילה, שהן מצוות עשה, ומי שמבטל אותן, למרות שהוא רק בשב ואל תעשה שאינו מל ואינו מקריב קרבן פסח, עונשו כרת, והוא דבר מיוחד במצוות פסח ומילה שיש כרת על שב ואל תעשה, מפני שהן מצוות גדולות מאד, ולפי גודל המצוה יגדל העונש.

ואם כן מכיוון שבאדר המצוה יותר גדולה שהתורה והמצוות יהיו בשמחה, אם זה חסר זה באמת דבר מאד מפתח, כי זה זמן של 'מרבין בשמחה' שצריכים להרבות בו בשמחה של מצוה, ואם השמחה של מצוה אינה יותר מאשר כל השנה, הרי לא מקיימים את מה שחייבים. ואמנם החיוב הוא לכל אחד לפי כוחו, אך זהו החיוב, ורק מי שאינו יכול, ואין בכוחו להתרכז להגיע למדרגת שמחה יותר גדולה, אזי אינו חייב על מה שאינו יכול.

ועל כל פנים ענין ה'מרבין בשמחה' הוא להרבות בשמחה של מצוה, שהשמחה ששומחים כל השנה בתורה ובמצוות תהיה במדרגה יותר גדולה, עם שמחה בכבוד שמים שיש בזה!

פורים אינו זמן של בטלה

ונדבר עתה בנוגע לפורים, הנה בימי הפורים יש מצוות: מקרא מגילה, משלוח מנות ומתנות לאביונים, וסעודת פורים, וחייב איניש לבסומי בפוריא, להיות בשמחה. אך יש שתי טעויות גדולות מאד שנשתרשו בפורים.

הא' הוא ענין לימוד התורה בפורים, יש כאלה שחושבים שפורים הוא זמן שאפשר להתבטל בו, וכאילו שאין חיוב של תורה בפורים. אך לא יכול להיות דבר כזה, וכי בפורים יש היתר של ביטול תורה? הלא אדרבה, מסתמא החיוב יותר גדול בפורים, כי הוא זמן שבו קיבלו ישראל את התורה מאהבה, כמו שאמרו (שבת פח, א) הדור קיבלוה בימי אחשוורוש דכתיב קיימו וקיבלו היהודים – קיימו מה שקיבלו כבר.

ואמרו בגמרא שם כי בקבלת התורה במעמד הר סיני "כפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם", ופירש המהר"ל (תפארת ישראל פרק ל"ב) שאין הכוונה כפשוטו שכפה את ההר כגיגית, אלא הכוונה שהייתה כפייה שכלית, שהיו כמוכרחים מצד שכלם לקבל את התורה, כי הבינו שכלי התורה חס ושלוש "שם תהא קבורתכם", וזה נקרא מיראה, שקיבלו מיראה.

ואמנם מסתמא לא כל ישראל היו כך, וכי משה רבינו גם כן קיבל בכפייה ולא מאהבה? והאם אהרן וחור ויהושע והזקנים היו צריכים לכפיית ההר כגיגית? לא מסתבר, אלא מדברים על כלל הציבור, שהציבור בכללו, רוב הציבור ואולי מיעוט הציבור, היה אצלם קבלת התורה כמו כפייה, שהבינו שאין ברירה ומוכרחים לקבל את התורה, שכלי זה לא כדאי, וזהו קבלה מיראה ולא מאהבה, ואילו בימי אחשוורוש חזרו וקיבלו מאהבה, וכמו שפירשו רש"י ותוספות שם מאהבת הנס שנעשה להם.

נמצא אם כן, שפורים הוא זמן של קבלת התורה, כמו שבועות, ועוד יותר, כי בשבועות היה קבלת התורה מיראה ובפורים קיבלוה מאהבה, והרי ידוע שהשפעת הזמנים חוזרת בכל שנה, כגון בפסח, ובכל שלוש הרגלים, חוזרות ההשפעות שהיו פעם באותו הזמן, וכיון שבפורים הייתה השפעה של תורה, בקבלת התורה מאהבה, הרי ההשפעה חוזרת בכל שנה בפורים, שהוא זמן המסוגל לזכות להצלחה בתורה, ואפשר לזכות בו לתורה מאהבה – עם שמחה! ואם כן איך שייך שיהיה ביטול תורה בפורים, הרי לא יתכן דבר כזה, כי הוא זמן המסוגל להצלחה בתורה, ובדאי שיש החיוב לעסוק בתורה.

ושמעתי שגם הרי רבים שראו ישועות בזה, שהיו זקוקים לישועה, ועל ידי ההתמדה בתורה בפורים זכו לישועה.

ואמנם בפורים גם טרודים במצוות היום, ויש זמנים לזה, אבל בזמן שאפשר ללמוד אין שום היתר לביטול תורה, והוא זכות גדולה וחיוב גדול יותר מכל השנה. וזהו ענין לימוד התורה בפורים.

בין אדם לחברו בפורים

ויש ענין נוסף, שבפורים יש כאלה שאם יש להם איזה קפיידא על מישהו ורוצים לצער אותו, מחכים לפורים ואז עושים כתבה על עיתון קיר' או סתם לצינות על חשבוננו, וחושבים לשמח את הציבור בזה, שתהיה 'שמחת פורים', ולפעמים עושים הצגה ולוקחים מישהו, אדם חשוב או פחות חשוב, ועושים עליו בדחנות. ואני יודע מעשים שהיו, שהמצאות הייתה שכל אלו שעסקו בזה נענשו בצורה משונה מאד, **אלו שעסקו בפורים בליצינות או סתם נקמה עם חשבונית לפגוע במישהו, נענשו בצורה משונה מאד רח"ל.**

וההפך, הרי פורים הוא זמן של אהבת הבריות ומשלוח מנות איש לרעהו, וידוע הרמז (מתיקוני זוהר) פורים כפורים, כלומר שיום הכיפורים הוא 'כפורים' כמו פורים, והיינו שפורים הוא יותר מיום כיפור ונכמו שאמרו קטן נגלה בגדול. תענית ז' ע"א, ויש ביאורים למה זה כך, אך על כל פנים כך כתוב, שכמו שביום כיפור אדם מקבל התעלות ומדרגה יותר גדולה על ידי התשובה והצום, כך גם בפורים אדם מקבל עוד מדרגה, יותר מאשר ביום כיפור!

ואם כן בזמן שאפשר לזכות למדרגות מיוחדות כאלה, וכי שייך לעסוק בדברים שהם נגד השכל ונגד הדין, נגד המידות הטובות? הרי פשוט שלא יתכן דבר כזה. פורים הוא זמן של הנהגות מיוחדות בין אדם למקום ובין אדם לחברו בצורה מעולה מאד, וזהו החיוב בפורים, והציבור לא כולם יודעים את זה, אך מי שיודע ואנו שכבר יודעים – אשרינו מה טוב חלקנו, ובעזרת השם נזכה כולנו לקיים את מצוות הפורים כמו שצריך ונזכה לברכה והצלחה.

מכתב רבינו שליט"א מערב פורים תשס"א

ההכרה בחובת לימוד התורה בכל עת, וגם בימים שהשמחה בהם מצוה, מוכרחת היא לכל מי ששאיפתו לעלות במעלות התורה, כי רק בזה אפשר לזכות למעלות התורה כראוי.

אשרי מי שישב אל לבו הכרה זו ויתאמץ ללכת בה

י. גרשון אדלשטיין

להקדשה והשתתפות בסדר לימוד בליל פורים ניתן לפנות ל- 0527103533
או 026661559 [מענה ממוחשב]
ולקבלת פרטים במייל
ke026661559@gmail.com

לעילוי נשמת הרב ישראל אפרים בן הר"ר צבי שמענא זצ"ל
נלב"ע י"ג אדר תשס"ז - תנצב"ה
ולע"נ הבה"ח מיכאל ז"ל בן הר"ר פנחס דוד שמענא שילחט"א
נלב"ע שושן פורים תש"ע - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרבנית
מרת חיה ורדה ציפורה פולק ע"ה
בת רבי ישראל משה זצ"ל
נלב"ע ח' באדר תש"פ - תנצב"ה

'פיקודי ה' ישרים משמחי לב' –
אימותי הן ישרים כשיצאין מפי ישר
(מדברי מרן שליט"א ע"פ חז"ל
בילקוט תהלים)

ממגד

גרש ירחים

פניני הלכה אגדה ומוסר משלחנו של רבינו הגדול
מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א

פרשת תצוה-ימי הפורים תשפ"א (שנה ב') לפ"ק * גליון 62 * עיה"ק ירושת"ו * כתבי תלמידים

עיקר ימי הפורים- אהבת השי"ת אהבת התורה ואהבת הבריות

זהו שהיה בימי אחשורוש, שע"י מידות טובות שהיו בישראל, לכן מהכרת הניסים קיבלו את התורה מאהבה, (ובענין כמה עדיפי על דור מקבלי התורה, האריך מרן בזה במק"א, ואכמ"ל).

ולכך תקנו משלוח מנות ומתנות לאביונים, להרבות אחוה ורעות בין אדם לחברו, וזהו גם הטעם לתקנת משתה ושמחה, מפני שכאשר אדם שמח הוא טוב לזולתו, [וזכורני גם מימי ילדוטי ברוסיה, שכאשר היו הגויים שותים ווודקה' היה מתעורר אצלם מצב רוח טוב להיטיב עם אחרים...]

זהו הענין של תקנת המשתה, שעל ידו יש מצב רוח טוב ויש יותר אהבת הבריות, וע"י זה נזכה לבוא שוב למדרגת הדור קבלוה בפורים מאהבה.

נמצא א"כ שזהו הענין של פורים להתחזק באהבת הבריות, ובלימוד התורה שקיבלוה מאהבה.

[והאריך מרן שליט"א עוד בשיחותיו בחומר הפגיעות בין אדם לחברו שכביכול 'הותרו' בימי הפורים, והרי כמו שנתבאר ההפך הוא הנכון, דזו עיקר תקנת ימי הפורים להרבות אהבה, בין אדם לחברו ובין אדם לקונו].

(מתוך הנאמר בפורים תשנ"ו ובזמנים נוספים)

בשבת (פח,א) אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש כו'. הנה במתן תורה קיבלו את התורה מיראה, והדור קבלוה בימי אחשורוש מאהבה, ואהבה באה ממדות טובות, כי אדם שהוא בעל מדות רעות אפשר שיהיה מכיר את אדוניו ומתכוין למרוד בו, וכמו שמצאנו בנמרוד ובלעם שאף שהכירו את קונם נתכוננו למרוד בו, אלא מפני שהיו בהם מידות רעות וכמ"ש חז"ל (אבות ה,יט) על בלעם 'עין רעה ורוח גבוהה כו', ומחמת כן לא הועילה להם הכרת הבורא, עד שהגיעו למצב של 'מתכוין למרוד בו', אבל אדם בעל מידות טובות המכיר את בוראו, מיד הוא אוהבו.

וזהו שכתב רש"י בפרשת ואתחנן עה"פ 'ואהבת את ה' כו', מהו האהבה והיו הדברים האלה, שמתוך כך אתה מכיר בהקב"ה ומתדבק בדרכיו עכ"ל. וצ"ב שהרי מצינו בנמרוד שלא הספיקה לו הכרת בוראו, והגם שהכיר את רבונו נתכוין למרוד בו, ומהו שכתב רש"י שבהכרת הקב"ה מגיעים לאהבתו.

אמנם הנה רש"י הוסיף ב' מילים- שמתוך כך אתה מכיר בהקב"ה 'מתדבק בדרכיו' וכו', וענין מתדבק בדרכיו היינו מידות טובות וכמו שאמרו בשבת (קלג,ב) מה הוא חנון ורחום אף אתה, וזהו הביאור, כי אם יש מידות טובות לא מגיעים למצב של יודע אדוניו ומתכוין למרוד בו.

דשאני הכא שכונתו לתקנת חז"ל שתקנו כל מצוות יום הראשון גם בשני, ואין כונתו על מצוה של תורה, אך א"כ שוב תקשי מאי קאמר המרדכי דבמגילה איכא בל תוסיף, נימא דכונתו לתקנת חז"ל כפי שהוסיפו על כל ימים טובים.

ויש לומר דבמגילה הוי זמנו אף בט"ו, דהא בו ביום הוא חיובא דבן כרך, וכמ"ש המרדכי דאי מתרמי ליה בן כרך היה יכול להוציא, וכיון דחשיב בזמנו שוב א"צ כונה ואף שאין מכין לעיקר דין קריאה מ"מ עבר בבל תוסיף.

ובזה יש ליישב תו מה שהקשה הגרש"ק (חכמ"ש סי' תרפ"ח) בדברי המרדכי, שכתב שבן עיר יכול להוציא בן כרך בט"ו אם נחייבו משום ספיקא דיומא, הא בירושלמי מפורש שבן עיר אינו מוציא בן כרך ביומיה, דהוי ליה כלפיו כאינו בר חיובא יע"ש, ולהנ"ל יבואר דכיון שהמרדכי איירי בזמן הזה דידיעין בקביעותא דירחא, א"כ חיוב בן עיר שיתחדש בט"ו יהיה מצד תקנה דרבנן ולא משום ספיקא, ומש"ה הוא שפיר מחוייב בב' ימים והו"ל מחוייב בדבר לענין להוציא בן כרך, [אבל משום דמחוייב מספיקא אינו יכול להוציא בן כרך, וכדמצינו בטומטום שמחוייב במגילה מספק ואעפ"כ אינו מוציא את האיש יד"ח].

ומש"ה שפיר חלוק דין ספיקא דיומא מדין עיירות המסופקות,

בל תוסיף בספיקא דיומא דפורים

כתב המרדכי בריש מגילה ח"ל- ומה שלא נהגו לקרות המגילה יום י"ד ויום ט"ו מספק בזמן הזה כדעבדינן ביו"ט, י"ל משום דדילמא י"ד נקבע בזמנו ואיכא בט"ו משום ולא יעבור, ואע"פ שקראו כבר איכא איסורא בעלמא משום בל תוסיף, ואפי' אם משום בל תוסיף ליכא הואיל ולא זמן קריאה הוא כו' אי נמי יש כאן משום בל תוסיף דהא זימניה הוא אי מתרמי ליה מבני מוקפין חומה והיה יכול להוציאן ידי חובה כו' עכ"ל.

ויש לעיין במה שדן המרדכי משום בל תוסיף, הא לכאורה מוכח דאינו כן, מהא דאמרינן שבטבריה והוצל שהן ספק מוקפות קראו בשני הימים, וה"נ נימא לענין ספיקא דיומא שיקראו מספק בשני הימים וליכא משום בל תוסיף, ונראה דאיירי המרדכי דוקא בזמן הזה דידיעין בקביעה דירחא ושוב אין כאן ספק, רק מדרבנן נוהגין יו"ט שני, ובזה כתב המרדכי שבמגילה יש בזה משום בל תוסיף ולכך אין קוראין, אבל אה"נ במקום ספיקא ליכא משום בל תוסיף.

ואמנם א"כ צ"ב מדוע באמת אין בל תוסיף לאוכל מצה ביו"ט שני של פסח, ועל כרחך צ"ל דלא עבר משום דלא הוי זמנו ובל תוסיף הוא דוקא במוסיף על המצוה בזמנה, ואף שבכונה לשם מצוה איכא בל תוסיף אף שלא בזמנה וא"כ הכא שמכוין לשם מצה יעבור, י"ל

דהתם אין החיוב מצד עיקר התקנה כי אם מספק, ומש"ה לא מצי בן עיר להוציא בן כרך ביומו ותו לא חשיב זימניה, ומשום כך כשקורא מספק הוי שלא בכונה שלא בזמנו ושפיר אינו עובר בבל תוסיף וכמשנ"ת.

(אסיפת שמועות - פורים, מכתבי רבינו)

בדברי הטו"א שאין חיוב הנשים במגילה מדברי קבלה

שיטת בה"ג (הובא בתוס' מגילה ד,א) דנשים אינן מוציאות את האנשים במגילה כיון שחייבות רק בשמיעתה ולא בקריאתה כאנשים, ובטורי **אבן תמה** ע"ד דכיון שחיובן מפני שאף הן היו באותו הנס, א"כ יתחייבו כאנשים לגמרי בין בשמיעה בין בקריאה, ולכן נחלק על סברת הבה"ג וכתב שאמנם הנשים אינן מוציאות אנשים אך מטעם אחר, ומשום דחיוב האנשים במגילה הוא מדברי קבלה דהא אסתר ברוח הקדש נאמרה, ושוב הוי כעין דאורייתא, אבל הנשים אין חיובן אלא מדרבנן שהוסיפו על דברי קבלה ולכך אין מוציאות לאנשים יד"ח.

ובביאור דבריו בחילוק בין אנשים לנשים, י"ל ע"פ מ"ש **התוס'**

(שם) לחלק בין מגילה שנשים חייבות בה משום שהיו באותו הנס, לבין מצה דבעינן הקיטא לחייבן בה ואינן חייבות מסברא הנ"ל, וכתבו שם בחד תירוצא דסברא דאף הן היו באותו הנס מהניא לחייב רק מדרבנן אבל לא מה"ת.

ועפ"ז י"ל גם בדברי קבלה, דכדברי תורה נינהו לענין זה, ואין מועיל הטעם דהיו באותו הנס לחייב מדברי קבלה, ונמצא שוב דחיוב הנשים במגילה הוא רק מדרבנן.

וביאור הדבר ע"פ מה שביאר **מרן הרב מפוניבז** זצ"ל את דברי התוס' הנ"ל, דבדרבנן הטעם הוי עיקר המצוה, ולכך מי שהוא בכלל טעם המצוה הריהו נכנס בכלל חיובה, ומשא"כ בדאורייתא שאין הטעם עיקר ואין אנו יודעים טעמי המצוות, ולכך אף שהיו באותו הנס ויש בו טעם לחיובה, אי"ז מועיל לחייב במצוה מה"ת, ולפ"ז שפיר י"ל דאף דברי קבלה שוין לדברי תורה בענין זה דאין אנו יודעין טעם המצוה, וא"כ אין לנו לחייב הנשים מדברי קבלה במגילה משום שהיו באותו הנס, ושוב אין חיובן אלא מדרבנן ושפיר אינן מוציאות את האנשים.

(מתוך שיעור בירחי כלה תשנ"א, מרשימות תלמידים)

אורה זו תורה

תדיר מעורר מרן שליט"א על התמדת הלימוד אף בזמני דפגרא, ובפרט בימי הפורים הקדושים, ושלא יביאו ח"ו לידי פריקת עול, וכבר יצא מרן שליט"א על כך במכתב קודש שפורסם בחיכלי התורה בימי הפורים תשס"א, וז"ל:

ההכרה בחובת לימוד התורה בכל עת, וגם בימים שהשמחה בהם מצוה, מוכרחת היא לכל מי ששאיפתו לעלות במעלות התורה, כי רק בזה אפשר לזכות למעלות התורה כראוי. אשרי מי ששייב אל לבו הכרה זו ויתאמץ ללכת בה.

הכו"ח

י. גרשון אדלשטיין

ואכן ברבים ממקומות התורה באה"ק ובחו"ל הושיבו ישיבה בימי הפורים, ונתרבתה השמחה עד אין קץ על ידי צירוף שמחת היום עם שמחת עסק התורה, וקוב"ה ושכינתיה רואים ואומרים 'חזו בני חביבי דעסקין בחדותא דילי', וכמה מרגש הוא המחזה, של מאות בני ישיבת פוניבז' כשהם גודשים את ספסלי היכל התורה מיד לאחר מגילה דליליא, וקול צורבים המתנצחים בסוגיא נשמע ברמה במשך שעה ארוכה, כאשר ממילא ניכרת השפעת הקדושה גם על כל סדר היום שלאחר מכן, אשרי עין ראתה זאת.

ובשנים האחרונות עורר מרן שוב שראוי גם ביום הפורים לעשות כדת לילו, ואכן קמו אנשי חיל, והגבירו חיילים לתורה, וגם במשך יום הפורים לא פסקה ישיבה כלל, במקביל לקיום שאר מצוות היום בזמן וכהלכתן, ונתקיים מאמר הכתוב 'ליהודים היתה אורה' זו תורה, ביתר שאת וביתר עז.

אכן, לימוד התורה בפורים הוא דבר גדול והכרחי, אך הערה אחת מוסיף מרן שליט"א: '**כמובן שצריכים גם לקיים מצוות היום, וצריך להיות בשמחה ובמצב רוח טוב, שהתמדת התורה תהיה מתוך אהבת הבריות ומידות טובות, ושלא יהיה על חשבון מישוה אחר, שבני המשפחה לא יסבלו מזה, וגם הם ירגישו אורה שמחה בפורים...**

ומידי דברו בענין עסק התורה בימי הפורים, מוסיף מרן שליט"א ומפליג בסגולת הדבר, בהפלגה מיוחדת ונדירה: '**וכל אלו שעוסקים בתורה בפורים זוכים לישועות נפלאות**'.

ומי פתי, ישמע דברים אלו ולא יחוש לקיימם ולנצל את סגולת הימים הנעלים, ימי קבלת התורה מאהבה, בשלמות.

מדו בד

מתורתו של רבנו ראש הישיבה מרן הגר"ד פוברסקי שליט"א

פרשת תצוה - פורים

חזקה בלא כיבוש מחזקה עם כיבוש וצל"ע;

ובשו"ת 'בית הלוי' (חלק ג' סימן א') הביא בשם בנו הגר"ח זצ"ל לבאר על פי מה דאיתא בירושלמי (פרק ו' דשביעית הלכה א') :וְהַבִּיאֵךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵרָשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וִירְשָׁתָהּ וְהִיטֵבְךָ וְהַרְבֵּךְ מֵאֲבֹתֶיךָ. אבותיכם לא היה עליהם עול מלכות, ואתם אף על פי שיש עליכם עול מלכות;

ומבואר דילפינן מקרא דירושא שניה עדיפא ומהניא אף שהם תחת עול כיבוש של מלכות, וכיון שחלה הקדושה אף שהיו תחת עול כיבוש כבר לא בטלה. יעויין בדבריו.

ונראה להוסיף בזה דברים בדרך דרוש, דיש לומר דשיעור זכיית ישראל בארץ ישראל וקדושתה, תלוי בשיעור קבלת התורה, ולכן כל זמן שהייתה קבלת התורה על ידי כפיה שהוצרך הקב"ה לכפות עליהם הר כגיגית, גם זכייתם בארץ היתה רק על ידי כיבוש בכח וכפיה, וכשבטל הכיבוש בטלה הקדושה. אבל קדושה שניה שהייתה על ידי עולי בבל בימי עזרא, שהיה זה לאחר שקבלו התורה מרצון, (וכדאיתא בגמ' בשבת שם) שוב שיעור זכייתם בארץ וקדושתה אינו תלוי בכיבוש כלל, וכיון שהחזיקו בארץ נתקדשה ואינה פוקעת כלל. (ובמקום אחר הובא מה שביאר הגר"ח זצ"ל הכתובים בזכריה על קדושת הארץ והוא הפטרת שבת חנוכה. עיין עוד בד' קודש' חלק ה' סימן ד').

בשעת מתן תורה היה מכח איתערותא דלעילא, הדר קבלוה בימי אחשורוש באיתערותא דלתתא

והנה כל ניסי יציאת מצרים, מלבד העונש שהיה בזה למצרים היה בהם גם תכלית לרומם את מדריגת ישראל לקראת קבלת התורה, וגם מה שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל (ילקוט פרשת בשלח ובכ"ד), אף שלא היו ראויים לזה, הכל נעשה משמים לרוממם שיהיו ראויים לקבל את התורה.

וגם ענין כפה עליהם הר כגיגית קודם קבלת התורה, פירש מו"ר הגרא"א דסלר זצ"ל, דלא היה זה כפשוטו כפיה גופנית, וכן כתב המשך חכמה בפרשת יתרו (שמות י"ט י"ז) וז"ל:וְיִתְּצֵבּוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר מִלְמַד שְׁכַפָּה עֲלֵיהֶן הָרַק כְּגִיגִית (שבת פ"ח א') פירוש שהראה להם כבוד ה' בהקיץ ובהתגלות נפלאה עד כי ממשי בטלה בחירתם הטבעי ויצאה נשמתם מהשגת כבוד ה', והיו מוכרחים כמלאכים בלא הבדל, וכו' עיין דבריו.

והיה נצרך דבר זה שהוא איתערותא דלעילא כדי לרומם את ישראל שיהיו ראויים למתן תורה, ובמתן תורה נהיתה אהבת הקב"ה לישראל לאהבת עולם, כמו שאמר הכתוב (ירמיה ל"א ב') וְאֶהְבֶּתָּ עוֹלָם אֶהְבֶּתִּיךָ, ואיתא במדרש (שמות רבה ל"ב ב'): אמר הקדוש ברוך, הוא משעה שעמדתם בסיני וקבלתם את התורה, וכתבתי שאני אוהב אתכם, שנאמר כי מאהבת ה' אתכם, ואחר שאהבתי אתכם היאך אני יכול לשנוא אתכם;

ואחר כך נכנסו לארץ ובנו את בית המקדש, וזכו להשראת השכינה

אור המנורה - אור התורה

כח קבלת התורה באהבה בימי הפורים

שָׁמֹן זֵית זָךְ כְּתִית לְמָאוֹר (כ"ז כ').

ודרשו חז"ל (יעויין מנחות פ"ו א') כתיב למאור ולא כתיב למנחות, ואף שגם למנחות בעינן שמן זית זך, מכל מקום כתיב שעניינו הכאה אחר הכאה, ולא על ידי טחינה, נאמר רק בשמן למאור, ואין זה לזכות האור בלבד, אלא שהרי התורה היא אור, וכתוב (משלי ו' כ"ג) כִּי נֹר מִצָּנָה וְתוֹרָה אֹר, ובמדרש תנחומא (פרשת נח סימן ג') איתא דעמלי תורה שבעל פה ביום ובלילה, זוכים לאור הגנוז, ונתבאר דהשפעת אור התורה הוא מכח המנורה, ואור התורה צריך שיהיה בשלימות, ונאמר בו דין כתיב.

כתיב (אסתר ח' ט"ז) לַיהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה, ודרשו חז"ל (מגילה ט"ז ב') אורה זו תורה, וצריך ביאור מדוע לא אמר הכתוב להדיא ליהודים היתה תורה. והביאור בזה דלא בסתם תורה עסקינן אלא בתורה השלימה המביאה לאורה, ולכן אמר בלשון אורה ללמדנו שזכו היהודים לאור התורה להכיר במעלתה.

וזה היה על ידי שקיבלוה ברצון בימי אחשורוש, וכדאיתא בגמרא (שבת פ"ח):

וְיִתְּצֵבּוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר. אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם, וכו' אמר רבא אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשורוש, דכתיב קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו כבר;

ומבואר דבתחילה קיבלו התורה בכפיה, ובימי אחשורוש מאהבת הנס נתרצו וקבלוה מרצון. ונראה לבאר בזה מה דמצינו (יבמות ט"ז ב' ובכ"ד) שקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבוא, אבל קדושה שניה שקידשו בימי עזרא לא בטלה, וצ"ב הטעם לחלק ביניהם.

והרמב"ם (פ"א מתרומות הלכה ה') כתב:כל שהחזיקו עולי מצרים ונתקדש קדושה ראשונה כיון שגלו בטלו קדושתן, שקדושה ראשונה לפי שהיתה מפני הכיבוש בלבד, קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבוא, כיון שעלו בני הגולה והחזיקו במקצת הארץ קדשוה קדושה שנייה העומדת לעולם לשעתה ולעתיד לבוא וכו';

ובפרק ו' מהלכות בית בחירה הלכה ט"ז הוסיף הרמב"ם לבאר הדברים וז"ל:

וכיון שעלה עזרא וקדשה, לא קדשה בכיבוש אלא בחזקה שהחזיקו בה, ולפיכך כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל ונתקדש בקדושת עזרא השנייה, הוא מקודש היום;

והכסף משנה שם הקשה וז"ל: איני יודע מה כח חזקה גדול מכח כיבוש ולמה לא נאמר בחזקה גם כן משנלקחה הארץ מידנו בטלה חזקה ותו בראשונה שנתקדשה בכיבוש וכי לא היה שם חזקה אטו מי עדיפא

✦ 'מנה' דבר שאינו עשוי להניחו למחר ✦

וְלִקְחָתָּ אֶת הַחֶזֶה וְגו' וְהָיָה לְךָ לְמִנָּה (כ"ט, כ"ו).

כתב הרמב"ם פרק ב' ממגילה הלכה ט"ו וז"ל:

וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות של בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אוכלין לחבירו וכו';

וצריך לבאר אריכות דבריו שנחת לפרש מנות של בשר או של תבשיל או של אוכלין, ולא כתב שני מנות סתם, והשולחן ערוך (או"ח סימן תרצ"ה סעיף ד') העתיק לשון הרמב"ם, ובביאור הגר"א שם כתב וז"ל: כמ"ש בסוף פרק קמא ד"ט בית שמאי אומרים אין משלחין כו' ועיין רש"י שם; וכוונתו למה דתנן בביצה (י"ד ב'): בית שמאי אומרים אין משלחין ביום טוב אלא מנות; ופרש"י אלא מנות - דבר המוכן, ואינו עשוי להניחו למחר, כגון חתיכות בשר חתוכות לפני האורחים, וכן דגים; ופירש הרמב"ם דמה דכתיב במגלה משלוח מנות, הוא כפשוטו מה שנקרא מנות בדברי חז"ל שהוא דווקא דבר שאינו עשוי להניחו למחר, ולכן האריך לפרש דמנות היינו דווקא אוכל שכבר מוכן לאכילה ואינו עשוי להניחו למחר.

ויש להקשות על זה דכתיב בפרשתנו וְלִקְחָתָּ אֶת הַחֶזֶה וְגו' וְהָיָה לְךָ לְמִנָּה. והרי איירי בבשר חי שעדיין אינו ראוי לאכילה. ויתכן לומר דלשון מנה פירושו 'חלק', אלא שהרמב"ם פירש דמסתבר שתקנת משלוח מנות הוא ענין השייך ליום הפורים עצמו, וכמנות שמותר לשלוח ביום טוב לבית שמאי.

ונראה לבאר דלא קשה כלל, דהרי קרא דולקחת את החזה איירי בקדשים הנאכלים ליום ולילה, כמבואר בהמשך הפסוקים, ואם כן אף כשהוא בשר חי מוכרח שייאכל היום, ואדרבה לשון מנה עניינו דבר שייאכל באותו יום, ובקדשים אף שכעת הבשר אינו ראוי לאכילה, כיון דמוכרח הוא להיאכל היום נקרא מנה.

ולפי זה צריך להזכיר לקיים מצות משלוח מנות כהלכתה, ולא כדרך העולם השולחים דברים בקופסאות הנשמרים לאורך זמן, שחברו רגיל להניחם למחר, דעיקר חיוב משלוח מנות הוא ליתן דבר שיאכלנו לאלתר, אמנם פעמים הרבה שאין נוח לקבל תבשילים מבית חבירו, ולכן הורגלו לשלוח דברי מאכל אחרים אף שהם דברים המתקיימים לאורך זמן והרגילות להניחם ליום אחר.

✦ ההכרח של רש"י לפרש ✦

שאחשורוש לבש בגדי כהן גדול

וְעִשִׂיתָ בְּגָדֶיךָ קָדָשׁ לְאַהֲרֹן אֲחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאַרֶת (כ"ח ב').

ובגרמא מגילה (י"ב) איתא:

בְּהִרְאֵתוֹ אֶת עֶשֶׂר כְּבוֹד מְלָכוֹת, אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינָא מַלְמַד שֶׁלִּבְשׁ בְּגָדֵי כְהוֹנָה, כְּתִיב הִנֵּה יָקָר תִּפְאֶרֶת גְּדוֹלָתוֹ, וְכָתִיב הִתֵּם לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת;

וברש"י שם כתב וז"ל: בגדי כהונה - שהיו בידו שם בגדי כהן גדול שהביאן מירושלים; וצריך ביאור מנא ליה לרש"י שבגדי כהן גדול דוקא לבש, והרי קרא דלכבוד ולתפארת בכל בגדי כהונה נאמר, ורבי יוסי בר חנינא אמר בגדי כהונה סתם.

והנראה בזה דהנה כתיב (אסתר א' י"ד) וְהָקָרְבַּ אֵלָיו פֶּרֶשְׁנָא שֶׁתֵּר אֲדָמָתָא תְּרִשִׁישׁ מֶרְס מֶרְסָא מְמוּכָן, ואיתא בחז"ל (אסתר רבה ד' ב') :

אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא אם מתקיימת עצתו של רשע זה מי מקריב לפניך, כרשנא מי מקריב לפניך פר בן שנה, שתר מי מקריב לפניך שתי תורים, אדמתא מי בונה לפניך מזבח אדמה, וכו' תרשיש מי לובש בגדי כהונה ומשמש לפניך, וכו' מרס מי ממרס לפניך את העופות, מרסנא מי ממרס לפניך את הסלחות, ממוכן מי

בתוכם, והכל היה המשך של אותה איתערותא דלעילא. וכשחטאו ישראל לאחר מיכן החריב הקב"ה את בית המקדש, ודבר זה זעזע את ישראל כל כך עד שאמרו שעזבם ה' יתברך, וכתוב (ישעיה מ"ט י"ד) וְנִתְאַמַּר צִיּוֹן עֲזָבָנִי ה' וְה' שִׁכְחָנִי, והגלם לבבל וכל אותו זמן חשבו ישראל שכבר אין הקב"ה חפץ בהם, ואינו משגיח עליהם, עד שבא עליהם השתלשלות ניסי המגילה שבהם ראו את השגחת ה' עליהם גם בגלותם.

ומשלו בזה משל למלך שכעס על בנו ושלחו ממנו, והיה הבן דואב וכואב שהזניחו אביו ואין מי שידאג למחסורו, ולאחר זמן ראה שאביו בהיחבא שולח לו את מחסורו, ושמח על זה שמחה גדולה שרואה שלא עזבו אביו, ונתחזק באהבתו ונתקרב אליו.

כך ישראל כשהגלם הקב"ה לבבל היו במצב זה שחשבו שאין מי שדואג להם, ונס זה של פורים שהיה מהלך ארוך של כמה שנים, וכל פרט בו נראה כטבעי, סעודת אחשורוש, הריגת ושתי, והמלכת אסתר וכו', הכל נראה השתלשלות טבעית, ולבסוף ראו שבכל זה סובב הקב"ה את טובתם והצללתם, וגם במצב זה של הסתר פנים, עדיין הוא משגיח על כל דרכיהם, ושומר ומגין עליהם, ואמנם אינה הנהגה גלויה של ניסים כמו שהיה קודם לכן כשהיה בית המקדש קיים, אבל גם בתוך ההסתר אין הקב"ה מניחם.

ומכאן נתרצו לאהבת ה' גדולה כל כך, שעד עכשיו קיימו התורה מכא איתערותא דלעילא ומדריגתם שזכו על ידי שרוממם הקב"ה, ועכשיו נתעוררו מעצמם לקבל תורתו וכל מצוותיו, שראו שלא סרה ידו מהם, וזהו ענין הדור קבלוה בימי אחשורוש, שעכשיו קבלתם היתה מאיתערותא דלתתא.

✦ משלוח מנות ומתנות לאביונים ✦

לחזק נדיבות הלב של קבלת התורה

בפורים מלבד המצווה של פרסומי ניסא והודאה על הנס במשתה ושמחה, יש גם מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים. ונראה לבאר דענין מה שתקנו חז"ל מצות אלו מישך שייך לחלק קבלת התורה שהיה בימי הפורים.

כתיב (שיר השירים ז' ב') מִה יָפוּ פְּעָמַיךָ בְּנִצְעִים בַּת נָדִיב, ובגרמא סוכה (מ"ט ב') איתא: בת נדיב בתו של אברהם שנקרא נדיב, שנאמר נְדִיבִי עִמִּים וְנֶאֱסָפוּ עִם אֱלֹקֵי אֲבֹתָם, וכו' אלקי אברהם שהיה תחילה לגרים; ופרש"י נדיב - שנדבו לבו להכיר את בוראו, תחילה לגרים - בנדבת לבו להתגייר; ומבואר בזה דלהאמין בקב"ה ולקבל מלכותו צריך מידת נדיבות הלב, וישראל בסיני כשקיבלו את התורה היה בזה גירות [עיין משך חכמה פרשת יתרו בזה] ואם כן היה זה מכח מידת נדיבות הלב.

ובברכות י"ז איתא: אמר רב אשי בני מתא מחסיא אבירי לב ניגוה דקא חזו יקרא דאורייתא תרי זמני בשתא ולא קמגייר גיורא מינייהו;

והיינו שאם מכח ראיית כבוד התורה לא נתרכך לבם עד שיבואו מהם להתגייר, אבירי לב הם, הרי שגירות שעניינה קבלת עול תורה ומצוות, היא ענין התלוי בלב, שנדיבות לב היא סיבה להתגייר וקשיות הלב מונעת מלהתגייר.

ומעתה נראה דגם כשקיבלוה מרצון בימי אחשורוש, שהיה בזה תוספת מעלה בשיעור קבלת התורה אצלם, נצרכה לזה מידת הנדיבות, ונמצא שנס הפורים הביאם לידי תוספת בנדיבות לב, שמכוחה הוסיפו בקבלת התורה.

ובזה מבואר היטב מה שקבעו חז"ל למצוות היום משלוח מנות ומתנות לאביונים, כי על ידיהם נוסף לחזק מידת נדיבות הלב, וביום זה שזכינו בו למעלת נדיבות הלב הנצרכת לקבלת התורה מאהבה, תקנו חכמים פעולות לחזק בנו מידה זו, כדי שזוכה על ידי זה לקבלת התורה מאהבה.

מכין לפניך את המזבח וכו';

ותמוה מה רצון המלאכים בזה, האם זאת היא התביעה על אחשורוש שאינו מקריב קרבנות, והלא רשע גמור היה, וכתוב (אסתר א' א') הוא אחשורוש, ודרשו חז"ל (מגילה י"א א') הוא ברשעו מתחלתו ועד סופו, ומהי אם כן הטענה עליו בזה שלא הקריב קרבנות.

ונראה דמה שלבש אחשורוש בגדי הכהונה, לא היה משום שרצה להתייפות, אלא שהיה מלך רם ונשא שמלך על כל העולם, ומסתמא אדם כזה יש בו כחות ומעלות הרבה, ורצה לזכות גם למעלות הכהונה והקדושה, וחשב לעשות כן על ידי לבשת בגדי כהונה, וגם קרא שמות כל שריו באופן שירמזו על קרבנות, וחשב שיעיל לו לזכות על ידי זה למעלות המגיעות בזכות הקרבנות.

ומצינו גם שדרשו חז"ל (מגילה י"ב א') על הכתוב (אסתר א' ח') והשתיה כדת, שהיה כדת של תורה שאכילה מרובה משתיה כמו שמצינו בקרבנות יעו"ש, הרי שהנהיג בסעודתו שתיה כמו שאמרה תורה בעבודת הקרבנות, והענין בזה כמו שנתבאר שחשב לזכות בזה למעלת קדושת הכהונה.

ומעתה נראה דמזה הוציא רש"י שבגדי כהן גדול לבש, דכיון שרצה לזכות מכח הבגדים לאיזה מעלות, לא יתכן זאת אלא על ידי בגדי כהן גדול, דבגדי כהן הדיוט אין היתר ללובשם תמיד, ודעת הרמב"ם (פ"ח מכלי המקדש הלכה י"ב, ופ"י מכלאים הלכה ל"ב) דאם לובשם שלא בשעת עבודה לוקה, אולם בכהן גדול אינו כן, ויעויין מש"נ בזה בארוכה ב'בד קודש' (יעויין 'בד קודש' על התורה מהדו"ב כאן כ"ח ב' בענין מצות לבשת בגדי כהונה. ו'בד קודש' מועד ב' יומא סימן נ') החילוק בין כהן הדיוט לכהן גדול שנאמר בו בציץ ובאפוד 'תמיד', יעו"ש.

וכיון שמטרת אחשורוש בלבישתו את הבגדים להשיג על ידם איזה מעלה, פירש רש"י דודאי בגדי כהן גדול לבש, דרק אותם שייך ללבוש גם שלא בשעת עבודה, אבל בגדי כהן הדיוט אם ילבשם בביתו לא יקבל מזה שום תועלת, ודו"ק.

הוא - מתחילתו ועד סופו

הובא מה שדרשו חז"ל על אחשורוש שהוא ברשעתו מתחילתו ועד סופו, ובגמרא מגילה שם דרשו כן בכמה אופנים לשבח ולגנאי, הוא עשו ברשעו וכו' הוא אברהם בצדקו וכו', ונראה לבאר ענין מתחילתו ועד סופו, שלא היה זה אצלו רק מעשים בלבד, אלא מהותו כבר נהפכה ונעשתה כן, וכגון אברהם בצדקו לא רק עשה מעשי צדקות, אלא מהותו היתה של איש צדיק, ולהיפך באחשורוש לא רק מעשי רשע עשה, אלא שנהפך לרשע במהותו ונעשה חפצא של רשע, וחובה היא לנו להזדרז במעשינו שלא יהיו מעשים טובים בעלמא, אלא לעמול ולהשפיע על מהותינו שתהפך לטובה.

הטעם שכל המועדים

עתידי להבטל חוץ מפורים

איתא במדרש משלי (פרשה ט' סימן ב') שכל המועדים עתידי להבטל לעתיד לבוא חוץ מימי הפורים שאינם בטלים לעולם.

ביאור הענין נראה דהנה איתא בפסחים (נ' א'): אמר רב אחא בר חנינא לא כעולם הזה העולם הבא, העולם הזה על בשורות טובות ואומר ברוך הטוב והמטיב, ועל בשורות רעות ואומר ברוך דיין האמת, לעולם הבא כולו הטוב והמטיב;

והיינו שלעתיד לבוא יכירו שאין כל רע והכל הוא לטובה, אולם בעולם הזה יש דברים שנראים לנו כדברים רעים, רק שעלינו לקבל על עצמנו את הדין בשמחה ולברך דיין האמת.

ונראה לומר דחילוק מהותי ישנו בין ניסי יציאת מצרים לנס דפורים,

דניסי יציאת מצרים אמנם ראו הכל את יד ה', ובאו על ידם לאמונה, אולם לא באו הניסים אלא לאחר שנים רבות שהיו בשעבוד ובצער נורא, עד שהגיעו למצב של וַיִּאֲנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶבְדָּה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שְׁמֵעָתָם אֶל הָאֱלֹקִים (שמות ב' כ"ג) ואז התחיל כל השתלשלות סדר יציאתם ממצרים, באותות ובמופתים ונקמה בפרעה ומצרים, אולם לא נשתנה בזה ענין השנים שהיו בשעבוד במצור ובמצוק.

ואמנם המצווה היא זכירת וסיפור יציאת מצרים וניסיה, ומה שמזכירים גם קושי השעבוד וכן ענין אכילת מרור בליל פסח, הוא שמתוך ההבנה מה היה גודל שעבוד העבדות והצער, נוכל להבין ולהרגיש יותר גודל הנס של יציאה מעבדות נוראה כל כך לחירות עולם. אבל אין ענין זכירת השעבוד חלק בפני עצמו במצוה.

לא כן בניסי פורים כל התהוותו והשתלשלותו של הנס היה מתוך ובאמצעות הגזירה, וכמו בחלק תליית המן על העץ, שנתגלגל מכח מה שהכין העץ למרדכי וכשנתהפך הגלגל ופור המן נהפך לפורנו תלו אותו על העץ אשר הכין, וזה כמו שמצינו ביוסף עם השבטים שכשבאו לפייסו אחר מיתת יעקב אמר להם וְאַתֶּם תִּשְׁבְּתֶם עָלַי רָעָה אֲלֵכֶם תִּשְׁבָּה לְטָכָה (בראשית נ' כ') והיינו שכל מעשי האחים כדי להרע לו הם מה שגלגלו את התממשות החלומות והבאות למלכות.

ומהאי טעמא בניסי יציאת מצרים שהם דבר בפני עצמו, מייתי בברכות יג: הכתוב בירמ' כ"ג לִפְנֵי הָנָה יָמִים בָּאִים נֹאֵם ה' וְלֹא יֵאמְרוּ עוֹד חִי ה' אֲשֶׁר הָעֵלָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, כִּי אִם חִי ה' אֲשֶׁר הָעֵלָה וְאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת זֶרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צִפּוֹנָה וגו', שיהיו אז ניסים גדולים ועצומים מניסי יציאת מצרים.

אבל ניסי פורים שכל המאורעות היו אמצעי לסובב הטובה והרווחה, הם מצורת ואופן ההנהגה שתהיה לעתיד לבוא שיכירו שאין רעה כלל, ולהכי ימי הפורים אינם בטלים לעולם.

הא דהיה רשאי מרדכי לקנות את המן לעבד

ידועים דברי חז"ל (עיין מגילה ט"ו א' וברש"י ד"ה זה בא בפרובולוי) שהמן לא היה לו מה לאכול ומכר את עצמו לעבד למרדכי בעד שיזון אותו. והקשה הגרי"א דינר שליט"א הרי המן מזרע עמלק היה, ומצווים למחותו, ובוודאי שאין היתר להחיותו, ואיך זן אותו מרדכי.

השיב רבנו שליט"א דלא היה אצל המן מצב של סכנה, ואם לא מרדכי שיזון אותו היה מוצא מזונו בדרך אחרת, וכעת הנידון רק אם יכול לעשות עמו עסק זה, וזה אין איסור לעשות עם עמלק.

מרדכי לא מל וטבל את המן

משום שאין מקבלים גרים מעמלק

הקשו איך קיים מרדכי את עבדותו של המן והרי לא מלו וטבלו, וי"ל דכיון שלא החזיקו אצלו אין איסור, עוד השיב רבנו שליט"א שהרי הטעם שאין מקיימין עבדים אם לא מלו וטבלו הוא מפני שחייבים לגיירם, ואם כן המן שעמלקי היה ואין מקבלים גרים מעמלק (מכילתא סו"פ בשלח), אין מניעה מלהחזיקו כך.

הא דהתגרה מרדכי בהמן

ומרדכי לא יכרע ולא ישתחווה (אסתר ג' ב').

וצריך ביאור מדוע ראה לנכון לשבת בפניו ולא להשתחוות, ולכאורה היה עליו להשתדל שלא להימצא בקרבתו כדי שלא להתגרות בו, אמנם לחד תירוץ בברכות (ז' ב' ובכ"ד) לצדיק גמור מותר להתגרות ברשעים, והטעם מסתמא מפני שבטוח הוא שיעשה לו הקב"ה נס, ומרדכי הרגיש כאן שיכול לסמוך שיעשה לו הקב"ה נס.

ברוך דוב פוברסקי

ישיבת פוניבז' בני ברק

בס"ד עש"ק ז' אדר תשפ"א לפ"ק

לבני הישיבה היקרים הע"י

ימי הפורים ימים קדושים הם של קבלת התורה באהבה וברצון, וזכות מיוחדת זוכים בני הישיבה לקבוע סדר לימוד תורה כמה שעות ברציפות כליל פורים בישיבה הק', ואמנם מחזה מרהיב הוא לראות את היכל הישיבה כליל הפורים מלא עד אפס מקום, ובני הישיבה עוסקים בתורה בדבוק חברים, אשרי עין ראתה זאת, והוא קידוש שם שמים נשגב, ומביא התעוררות וחיזוק לימוד התורה באהבה בעמל ביגיעה.

ובמיוחד בימי הפורים ימי קבלת התורה ראוי לקבוע שמחת היום בעסק התורה, וכבר אמרו חז"ל בתדבא"ר פי"ח וכי מה שמחה יש לו לאדם אלא בדברי תורה בלבד.

והנה לדאבונו כבר זמן רב אנו נמצאים בתוך ערפל וחרדה, וסדרי עולם נתמוטטו בכל מקום, ועלינו להתחזק בתפלה ותחנונים לפני הקב"ה להעביר מעלינו הרעה החולה הזאת שפקדתנו, ובפרט ביום תענית אסתר וימי הפורים שתכליתם להודיע שאמת מה שהבטיחנו בתורה כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראינו אליו, כמו שכתב הרמב"ם.

ואחר כל זאת אין לנו שיור רק התורה הזאת, ולכן בודאי ראוי שכל אחד ישתדל להוסיף כפי כחו בעסק התורה בימי הפורים, ומי שבכחו להוסיף עוד בשקידת התורה כליל פורים ראוי הדבר להשתדל בזה, ובפרט שבשנה זו יום הפורים הוא בערב שבת והזמן דחוק ואין הרבה פנאי לעסוק בתורה.

ובזכות זה נזכה לתשועת עולמים, והקב"ה יעשה עמנו נסים כמו שעשה לאבותינו.

בתפילה ובתקוה

ברוך דוב פוברסקי

ברוך דוב פוברסקי
ג' אדר תשפ"א

שיחת רבינו מרן המשגיח הגר"ד סגל שליט"א

מרבין בשמחה - כיצד?

קיום הלאו. גוי אכן אינו מסוגל לזה, לכן כתוב עליו (עמוס א', י"א) "עברתו שמורה נצח". אבל יהודי יכול, כיון שיש לאו, ואם יש לאו יש את הבריאה של קיום הלאו. ואם כן אפשר לדרוש מיהודי "לא תקום ולא תטור את בני עמך".

אם כן י"ל גם כאן, כיון שיש דין "משנכנס אדר מרבין בשמחה", אם יש דין שייך לקיים זאת! מחמת שיש את הבריאה של קיום הדין, ויהודי יוכל ברגע להתהפך ולהיות מרבה בשמחה.

מצא חיים

ואיך מגיעים למצב של שמחה, לזה מגיע הזמן של פורים, שגם שם הנס היה בצורה של "ונהפוך הוא", שהכל נהפך ברגע מאבל לשמחה. והנה למשל אם יפגוש אדם את חברו שמחבבו ואוהבו עד לאחת, פתאום, לאחר זמן רב שלא ראהו, במקרה כזה ברור לגמרי ששייך ברגע אחד להיות בשמחה גדולה, וזה מפני שכה אוהב עליו ומיד שרואהו מתעוררים כל הרגשות של אהבה ושמחה. כך זה להבדיל כלפי שמיא. **ברגע שרואים את הקב"ה מתעוררים מיד לאהבה ושמחה. ממש להתענג על ה'!** גדולי ישראל ועובדי ה' בתפילה היה אצלם להתענג על ה', אפילו רק המחשבה על הקב"ה הביא אותם לזה. ובאמת בכל לב של יהודי הקב"ה נמצא, כי הרי "קודשא ב"ה וישראל חד הוא". ואין זה מליצות, אלא הוא ממש כך, זה לגמרי דבר אחד.

אבל כשאין רואים אותו ומרגישים אותו אין את הדבר הזה, וברגע שיהודי רואה את הקב"ה ומרגיש אותו, זה ממש להתענג על ה'.

"כי מוצאי מצא חיים" (משלי ח', ל"ה), היינו מי שמוצא את הקב"ה, וכי הכוונה שהוא מת בלי זה, אלא הביאור הוא שמי שמוצא את הקב"ה מוצא את טעם החיים. תסלחו לי, אבל יש ביטוי שאומרים "לעשות חיים". אין הכוונה רק לקנות גלידה, אלא ההנאה שבזה. מונח בזה שאנשים יודעים שבחיים יש בהם הנאה גדולה, אלא שאינם יודעים איך לחיות כדי להרגיש את הנאת החיים. עכ"פ לעניינינו ברגע שרואים את הקב"ה ומרגישים אותו, יותר מזה לא צריך כלום, השמחה ההנאה והמתקנות של הרגשות המתעוררים.

קבלוה מרצון

באדר - בפורים כלל ישראל ראה ברגע אחד את הקב"ה, וכמו שהזכרנו שאדם הפוגש את חברו ברגע נהיה בשמחה עצומה, "וראך ושמח בלבו", הוא הדין והרבה יותר כשרואים את הקב"ה ומרגישים אותו נהיה שמחה עצומה. מה שהיה בפורים הוא, שהרי בכל הזמנים חיים כאילו שיש עולם של טבע ולא רואים את הקב"ה אלא צריך לזה התבוננות, ובפורים כלל ישראל ראה לפתע את הקב"ה. דהיינו שהרי כתוב בגמ' (שבת פח.), שעד פורים

"משנכנס אדר מרבין בשמחה" כך כתוב בחז"ל (תענית כט.), והרי דבריו אמת וקיים לעד, בכל המצבים הלכה זו קיימת ש"משנכנס אדר" יש להרבות בשמחה. ואפילו בזמנינו בתקופה זו שתקיפה עלינו יד ה', גם צריך שיהיה "משנכנס אדר מרבין בשמחה".

צריך להבין, שהרי "אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו" (ע"ז ג.), ואיך שייך שיהיה "מרבין בשמחה" כשיש רח"ל כל כך הרבה צרות וכל כך הרבה צער ויגון אצל עמ"י. אם כתוב "מרבין בשמחה" אין הכוונה ששרים, אלא צריך באמת להיות בשמחה. וכן גם בשנים אחרות כשכל השנה היא שמחה, צריך באדר להרבות בשמחה. ובוודאי הכוונה שצריך אליבא דאמת להיות בשמחה, ואין די בעשיית פעולות חיצוניות המביעות תוצאה של שמחה.

ועוד יש להבין כיצד שייך שיהיה "משנכנס אדר מרבין בשמחה", הרי שמחה זה רגש, בשלמא אם זה היה פעולה שייך לומר לעשות פעולה זו, אבל שמחה שזה דבר שבלב לא שייך שיהיה ציווי להיות בשמחה. (הגר"ש דבילצקי זצ"ל שאלני כע"ז לגבי פסח, שהרי צריך להיות בו בשמחה כמו שכתוב "ושמחת בחגך", כיצד שייך להיכנס לפסח ולהיות בו בשמחה. הרי צריך לזה הכנה ולא שייך ברגע אחד להשתנות ולהיות בשמחה). ו"משנכנס אדר", הלשון מורה להיות מיד בשמחה, וקשה שהיה צריך להיות שיהיה שצריך להתחיל לעבוד ולהתכוון, וכיצד שייך הלכה כזו שמיד להיות בשמחה.

וברא עלמא

אלא צריך לומר שהכלל הוא שההלכה היא יוצרת את המציאות, שהרי יש לאו (ויקרא י"ט, י"ח) "לא תקום ולא תטור את בני עמך", ולא לנקום כתב המסילת ישרים (פ"א) שזה קל רק למלאכי השרת ולא לשוכני בתי חומר בני אדם כי הנקמה מתוקה מדבש. אם כן כיצד יתכן שיש לאו כזה של לא לנקום, אם זה קל רק למלאכי השרת, ובכדי לא לעבור על לאו הרי צריך ליתן את כל ממונו, אם כן איך התורה ציוותה אותנו בלאו כה קשה.

המשגיח ר' יחזקאל זצ"ל היה אומר, שהשו"ע הוא הגבול, ומי שיוצא מזה אינו בכלל יהודי, וראיה לזה אמר ממה שכתב השו"ע לגבי תפילת שמונה עשרה, שאם מכוונים בברכה ראשונה יוצאים יד"ח. ועל זה אמר, וכי כך ראוי שתהיה תפילה שיכוונו רק בברכה ראשונה ולא יותר. אלא מבואר, שמה שכתוב בשו"ע זה הגבול המינימלי הנדרש ליהודי. נמצא ש"לא תקום ולא תטור" זה הגבול כי הרי זה לאו, ואיך תיתכן מציאות כזו.

אלא הביאור ש"איסתכל באורייתא וברא עלמא" (זהו"ק, פ' תרומה), היינו שה' ברא את העולם לפי התורה הק'. אה"נ מצד הטבע זה קל רק למלאכים, אבל בגלל שיש לאו "לא תקום ולא תטור", יש בריאה של

הייתה קבלת התורה מכפיה "כפה עליהם הר כגיגית", ובפורים הדר קבלוה מרצון. ופירש רש"י, שהיינו "מאהבת הנס שנעשה להם". וקשה וכי עד פורים לא היה ניסים לכלל ישראל, הרי היה יציאת מצרים, קריעת ים סוף, מדבר וכיבוש ארץ כנען. וכל זה לא גרם לאהבה של קבלה מרצון, אף שגם היה נס שנעשה להם. אלא התירוץ, שהמניעה לקבל את התורה מרצון, הוא מחמת שהאדם אינו מרגיש שמרוויח מהתורה, אלא מפסיד מכך. ואף שמאמין באמונה שלימה שבעוה"ב יקבל על זה שכר אבל כאן בעוה"ז מפסיד.

הבה נדבר בפתיחות, וכי האדם אינו חושב לפעמים אם חס ושלוש וחס וחלילה לא היה שומר תורה ומצוות היה יכול להנות מהרבה הנאות, כל האיסורים וכו', אך מה יכול לעשות שהתורה אסרה. לכן קשה לקבל מרצון, ואף שמאמין שיש שכר בעוה"ב, מכל מקום האדם חי את ההווה ואת הרגע הזה. אבל אם היו יודעים את האמת כמו שהיא שמקיום התורה לא מפסידים כלום אף בעוה"ז, היו מקבלים התורה מרצון, אלא המונע לזה שחושבים שמפסידים הנאות עוה"ז מקיום התורה.

ומה שגורם לאדם לחשוב שהיה יכול להרוויח יותר הנאות בלי קיום התורה, הוא מפני שהאדם חושב שהוא יכול לקחת הנאות החיים ויכול לקחת ממון ויכול הכל. אלא מה שאין עושה זאת הוא מפני הציוויים של התורה.

אבל באמת זה טעות גמורה וכמו שכתב להדיא החובות הלבבות (שער הביטחון פ"ג), שכל השתדלות לרבות את המועט ולמעט את המרובה לאחר את המוקדם להקדים את המאוחר אינו עוזר כלום, אלא הכל כפי מה שנגזר. מזונותיו של אדם קצובים לו, הנאותיו של אדם קצובים לו. וכי חושבים שאפשר לקחת הנאות. אם אדם לוקח הנאה של איסור, יוציאו זאת ממנו פה בעוה"ז. וכשמוציאים ממנו ההנאה, אין בזה מקיש יציאה להוויה, אלא זה כבר בצורה לא נעימה, בצורה כואבת וקשה. רק על ידי תורה ומצוות וזכויות יתכן לקבל יותר הנאות. אבל בלא זכויות, אי אפשר להנות יותר מהקצוב לאדם. כל הקושי הוא שהאדם חושב שבעצם יכול, אלא מקריב לקיום התורה, אבל האמת הוא שאם כבר, אז זה להיפך שרק יכול להרוויח הנאות על ידי מצוות וזכויות. וכן בכסף פעמים האדם סבור שבלא דיני התורה היה יכול להרוויח ממון רב על ידי רמאויות שונות, אך האמת אינה כן שהרי מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ואינו יכול ליקח אף כחוט השערה. וכמו שכתב החפץ חיים מחז"ל, וכן הובא בפלא יועץ, שכשנח בנה את התיבה, מרמה (היינו, לרמות במשא ומתן), הגיעה להיכנס לתיבה, אמר לה נח שנצטווה להכניס תיבה רק זוגות ואי אפשר להכניס יחיד. יצאה מרמה, ומצאה את פחת (היינו, הפסד), ואמרה לה שנח אינו מסכים להכניסה לתיבה, כיון שהיא יחיד וביקשה מפחת שיהיה בן זוגה, ותמורת זה הביאה מרמה לפחת שכל מה שירוויחו במרמה תביא לפחת. וכך נכנסו לתיבה. אם כן נמצא שמימי נח (איני יודע מה היה קודם לכן) אין מציאות של לרמות בלי להפסיד, כי כשמרמה מגיע ולוקח, פחת מגיע ולוקח. וזה מוכרח שיהיה כן, אלא

שאם זה היה קורה מיד לא היה כלל בחירה, כי אף אחד אינו רוצה שיהיה "ניגע לריק". אבל בסופו של דבר בעולם הזה, אינו יכול להרוויח כלל ממון שלא מגיע לו.

כך זה בממון, וכן בהנאות החיים, כבוד וכו'. פעמים רבות אני רואה זאת אצל אנשים שמגיעים אלי, איך שאחרי שנים רבות אנשים שהתנהגו שלא ביושר לא מרוויחים מכך כלום, ובהרבה מקרים אלו שזה קורה להם כלל לא זוכרים זאת. כל הפיתוי הוא אם חושבים שיכולים להרוויח מזה בעולם הזה, אבל אם חיים את המציאות האמיתית שאי אפשר להרוויח כלום בכוח ושלא בהיתר, ברור שלא היו חוטאים כלל. וכי אדם רוצה ליגע לריק ולקבל תרתי גהינום, גם להיענש וגם לא להרוויח כלום.

לא מפסידים

והוא מה שראו בפורים שהחיים היומיומיים, כל מקרי החיים בהשגחה מדוקדקת. במגילה אין ניסים מפורסמים, הכל נראה טבעי עם סיבות לכאן ולשם. אבל שרואים את התמונה בשלימותה רואים איך ה' מנהל את הכל בצורה כל כך מופלאה של השגחה מדוקדקת. איך שהמן בעצמו הכין לעצמו את מפלתו. הוא הרי התכוון בדיוק להיפך, שיהיה אבל ליהודים ולמעט תורה, ובסוף מה שיצא מזה עוד תורה, ושמחה כל כך גדולה של יום שכולו שמחה. וזה מה שראו שלא מפסידים כלום מקיום התורה אפילו בעוה"ז, ולכך הדור קיבלו את התורה מרצון. כל הניסים שהיו עד אז הם למעלה מן הטבע, (קרי"ס, מדבר וכו'), וזה הרי לא ההנהגה הרגילה שיכול לגרום שיקבלו מרצון, כי כרגע מי שגונב יש לו ומי שלא גונב אין לו, ובפורים ראו שהחיים הרגילים כולם הם רק השגחת ה', ומה שנגד ה' בין כך לא מצליח, וזה גרם להם לקבל מרצון. יוצא שבפורים רואים את הנהגת ה' המדוקדקת כאן ביומיום.

באמונתו יחיה

"משנכנס אדר" - ולפתע רואים הנה הקב"ה! פה הוא עושה ומנהיג, "מרבין בשמחה" אין שמחה למעלה מזו. "וראך ושמח בליבו", שמחה עצומה נכנסת ללב. ממילא עכשיו שנכנסנו לחודש אדר ואנו יודעים שהכל זה מעשה השם יתברך, וכל מה שהאבא עושה, עושה את הטוב ביותר. כולנו מברכים בכל יום בברכות השחר "שעשה לי כל צרכי", היינו שה' עושה לי בדיוק את מה שאני צריך וזקוק לו, ואף אם איני מבין, האמת שה' עושה לי כל צרכי. ואם ה' עושה לי את כל מה שאני צריך, היש לך שמחה גדולה מזו.

וזה מה שכתב החובות הלבבות (ריש שער הביטחון) שהבוטח בה' רגוע לגמרי, וזאת מפני שידע שהקב"ה מתקן עניינו יותר טוב ממנו ובוחר לו הטוב בכל עניין, כאשר תעשה האם החומלת לבנה, כמו שכתוב אצל דוד המלך (תהילים קל"א, ב') "אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי". אדונינו דוד המלך עבר את כל הקשיים שבחיים, בזיונות ורדיפות כל כך גדולים, והוא אומר שרגוע כמו תינוק הרגוע בזרועות אמו, וכי לא היה לדוד המלך רגשות. אלא היה ברור לו שהכל

עושה לו האבא הטוב, ובוודאי עושה לו הטוב בעבורו. אף שאין מבין, חש כגמול עלי אמו. **וזה משנה לגמרי את כל ההסתכלות על החיים!**

כפי שהיה אצל המשגיח ר' יחזקאל זצ"ל ששאלוהו אם לימוד המוסר מביא לעצבות, והשיב תאמינו לי איני יודע מה זה עצבות. כל זאת למרות החיים הפרטיים שלו שהיו קשים, עניות ובעיות בריאות. ואם כל זה אינו יודע מהי עצבות, וכי ליבו היה לב אבן. אלא הפשט בזה שאצלו היה ברור שהאבא עושה הטוב ביותר בעבורו, אלא זה קשה אבל זה הטוב ביותר. וזה באמת מעמיד החיים.

"בא חבקוק והעמידן על אחת צדיק באמונתו יחיה" (מכות כ"ד.), לעבור את החיים כמו שצריך זה רק אם אמונה.

לטב עבד

נפקותא לדידן, בימים אלו צריך לחזק את האמונה בה' יתברך, היום יש לנו קשיים ל"ע, צריך להתחזק ואנו מחויבים ב"מרבין בשמחה" גם בתקופה כזו. כמובן צריך להתחזק בתורה ותפילה מה שצריך. אבל המצב הזה שאנחנו שרויים בו הוא ודאי גם בהשגחתו יתברך, ואם זה בהשגחתו יתברך גם זו לטובה וכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, וגם אם אין אנו מבינים הטובה שבזה, ברור שהאבא עושה הטוב ביותר. במשנה (ברכות ס"ב) כתוב "חייב אדם לברך על הרעה, כשם שמברך על הטובה", שואלת הגמ' שהרי זה ברכה אחרת, ומתרצת שהיינו לברך בשמחה. נשאלת השאלה אטו בשופטני עסקינן, כיצד שייך לברך על הרעה באותה שמחה שמברך על הטובה. אלא הביאור שאם יש אמונה ברור לי שהקב"ה עושה הטוב ביותר בשבילי.

תפילה מהי

ואם תשאל אם כן מדוע מתפללים, הרי מה שה' עושה זה הכי טוב. באמת החפץ חיים שואל זאת במכתב וכותב הגם שאנו יודעים שהכל לטובה, מכל מקום מותר להתפלל ולא מסביר מה ההסבר לזה. ונאמר עכשיו הסבר אחד בזה. למשל, תינוק כשרוצים להאכיל אותו וזה אוכל שממש זקוק לו לחייו, אבל התינוק אינו מעוניין לאכול בשום אופן, אין אפשרות אלא להכותו עד שיפתח את פיו ויאכל לקיום גופו. כשגודל מעט, אם אינו חפץ לאכול אפשר לגרום לאכול על ידי מילה טובה והסבר למה חשוב שיאכל. רואים שאותה טובה שזקוק הוא לה - לאכול, יכולה להיות על ידי מכות, ויכולה להיות בניחותא עם מילה טובה. כן הדבר כאן לגבי תפילה, ברור שהרבש"ע עושה תמיד הטוב ביותר לאדם, אבל פעמים רבות שהאדם אינו ראוי, מוכרח הטוב להיות עם קשיים, אבל אם מתפלל ומוסיף זכויות יכול אותו טוב להיות בלי קשיים.

לא תצא הרעות

כלל הדברים, מה' לא תצא הרעות. כך אומר החפץ חיים. אכן יש דברים שאין אנו מבינים. דוגמא לדבר, מה שהיה בזמן גירוש ספרד עם האינקוויזיציה וכל הצרות, גילה

האר"י הק' עם עיניו המאירות שכל היהודים שם היו נשמות מחורבן בית ראשון שעבדו עבודה זרה והוכרחו לתקן זאת בשביל שיוכלו לזכות לג"ע. וכל מה שסבלו היה בחשבון מדוקדק, חלקם ייסורים, חלקם גלות וחלקם מיתה, אבל הכל היה בחשבון ודקדוק. וכן מה שהיה בחורבן הגדול שנקרא השואה, גם ודאי כך, אף שבגלגול זה היו צדיקים, מכל מקום זה חשבונות על מה שהיה בעבר, אישיים או של כלל ישראל.

עכ"פ לדידן לעניינינו, **האדם לא מפריע לו כלל קושי אלא מפריע לו שמפסיד, אבל אם יודע שבקשיים אלו מרוויח, הוא מאושר לגמרי!** בפעם הראשונה שראיתי שאופים מצות היה זה בקוממיות, וזה שמכניס ומוציא המצות (המכונה שיבר) עומד בפי התנור בחום העצום וכל כך מתאמץ. שאלתי לתומי את האנשים שהיו שם, איך הוא מסוגל לכוז עבודה קשה. השיבו לי בפליאה כשואל שלא מהעניין, מה אתה שואל, הוא כל שעה מקבל עשר לירות (שהיה סכום עצום בימים ההם). מגיע סוחר בערב לביתו וכל האוכל שלקח עמו למקום עבודתו נשאר בצקלוננו, שואלת אשתו בבהלה וכי קיבלתי על עצמך תענית. ומשיב הלוואי תעניות מעין אלו על יום, החנות הייתה כל כך עמוסה כל הזמן עד שלא נותר לי כלל זמן לאכול. אף שקשה, מה בכך. הקושי אינו מעכב, אלא רק התחושה שמפסידים זה המעכב. והיהודי האמיתי יודע שאינו מפסיד אלא הכל רווח.

בשמחה ובטוב לבב

"מרבין בשמחה" כי יודעים שגם הקשיים שעוברים על יהודי אינם הפסד. כמובן שאפשר להתפלל ולהרבות זכויות שיהיה בדרך אחרת, אבל שייך "מרבין בשמחה". לכן אפילו היום שזו תקופה לגמרי לא פשוטה, צריך שיהיה "מרבין בשמחה", כיון שאנו יודעים שבכל מגיע מאבא טוב ואוהב. "אם לא שויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי", ולכך "עבדו את ה' בשמחה", והתביעה הגדולה ביותר (דברים כ"ח, מ"ז) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב, מרוב כל", ועל איזה תקופות זה מדובר, גם כשיש קשיים, ואפילו הכי יש טענה שלא עבדת את ה' בשמחה, כי זה מראה שחסר את האמונה. כי אם היית מאמין שהכל בהשגחה היית שמח, ואף אם קשה מה בכך הרי אני מרוויח. וממילא יתכן שאף בתקופה זו מרבין בשמחה. אבל ודאי שצריך לדעת מה ה' רוצה מאתנו. כשהטוב מוכרח ללכת עם קשיים, זה אומר שלא ראויים ויש טענה של הקב"ה וצריך ודאי לתקן כל מה שאפשר, כל מה שנראה שיכול לגרום שהגענו למצב זה. צריך להתחזק באמונה, לחיות עם אמונה בהשגחה פרטית, וזוכים לכך על ידי שמבקשים ומודים לרבש"ע על כל דבר, לפני כל פעולה הן בגשמיות והן ברוחניות, לבקש מהקב"ה ואח"כ להודות על זה.

הנפש החיים (ש"ד, פ"ז) כתב שמי נחלש אצלו היראת שמים מותר לו אף להפסיק באמצע הלימוד ולהתחזק במוסר. ואיך מתחזקים בעיקר זה על ידי האמונה בה' יתברך, שזה "העמידן על אחת".

אלא על אבינו שבשמים

קודם כל בשביל להתחזק באמונה, צריך ליתן לב בג' תפילות הקבועות, להתפלל כראוי. שעתה זה הזמן להתחזק בתפילה, עת דודים, "פנה אל תפילת הערער, ולא בזה את תפילתם, תכתב זאת לדור אחרון" (תהילים ק"ב, י"ח), בעקבתא דמשיחא "אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים" (סוטה מט:). איך נשענים על אבינו שבשמים, זה על ידי תפילה, לבקש מהקב"ה - אבא תעזור לי ולכלל ישראל. חוץ ממה שהתפילה עצמה מעלתה גדולה וכמשי"כ הכוזרי, בתקופתנו בפרט צריך להתחזק בתפילות הקבועות, וכן בתפילות כל אחד לעצמו.

מרן הגראי"ל שטיינמן זללה"ה אמר לי פעם בשם החפץ חיים, שמה שכתוב בגמ' בברכות (ל.) לגבי תפילה לכוון כאילו הוא בארץ ישראל, בירושלים, בבית המקדש ובקודש הקדשים, כן הוא אפילו שכיחודי מבקש בקשה פרטית ראוי לכוון כאילו הוא בארץ ישראל בירושלים וכו', וזאת מפני שהרי בכל בקשה צריך להגיע אליו יתברך. וכשמתפללים מחזקים את האמונה בהשגחה פרטית, על ידי שמודים ומבקשים.

כמו כן צריך להתחזק בקדושה, יש קדושה של בחורים ויש קדושה של אברכים הצניעות שבבתים שזה נורא נוראות, רש"י כ' בפרשת נח (ו', י"ג) "כל מקום שאתה מוצא זנות, אנדרלמוסיה באה לעולם והורגת טובים ורעים", אם כן כשאין לבושים כדבעי כנדרש ע"פ דין, רואים מה שקורה אנדרלמוסיה באה לעולם, ממש רעידת אדמה, כל כך הרבה אנשים נפטרים ה"י.

ואם לא מחזקים את כל הדברים, יש עוד עבירה "והלכתם עמי בקרי" (ויקרא כ"ו, כ"ז), היינו שמפרשים שהכל מקרה, ואין זה שהקב"ה מוכיח אותנו. צריך להתחזק בקדושת ישראל. צריך גם להתחזק בגזל, דור המבול נחתם דינם על הגזל, בישירות בממונות, להיות ישר. השאלה הראשונה ששואלים שמגיעים לשם (שבת לא.) היא "נשאת ונתת באמונה", ומדוע זו השאלה הראשונה, אכן זה דבר חשוב, אבל למה זה השאלה הראשונה ולא שואלים קודם לזה אם "עסקת בתורה ופלפלת בחכמה". אלא רואים כמה הדבר חשוב. אם רוצים שהתפילות יתקבלו צריכים להיות נקיים בממונות. זו ההשתדלות הכי גדולה להיות נקי כפיים. הרי הביטוי של תפילה הוא כפיים, "אשא כפיי" (תהילים ס"ג, ה'), "בפרשכם כפיהם" (ישע"א א', ט"ו), "כצאתי את

העיר אפרוש כפיי" (שמות ט', כ"ט), פרישת כפיים זה הביטוי לתפילה וכשהכפיים אינם נקיים יכול להיות קטרוג רח"ל, לכן בכדי שהבקשות והתפילות יתקבלו צריך להקפיד שיהיה נקיות כפיים.

בשלי הסער הזה

וכן צריך לדעת שזמן זה אינו ככל הזמנים. שמעתי מהגר"ח ברים זצ"ל שהחזון איש אמר לו שיש דברים הקורים בהשגחה, ויש דברים הקורים בהשגחה והם חלק מהתכנית של הקב"ה לפני ביאת המשיח, ועל דברים מסוימים שקרו אז אמר לו החזון איש שהם חלק מהתכנית של הקב"ה לפני ביאת משיח. כן יש לדעת שדבר זה שקורה עכשיו, הוא מהדברים האלה שבמהלך כדי להגיע לתכלית. על כן צריך עתה בעז"ה להתחזק, ואם נתחזק ה' ודאי יעזור. כי הרי רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, ונסיונות שנוכל להתחזק בהם.

ועל כולם, הרי הקב"ה מדבר בפרט אלינו לומדי התורה ושומרי המצוות כי רק אנו מבינים ולנו בא ה' להראות השגחתו ואתנו כל המשא ומתן. וצריכים אנו לדעת שאין זה רק בעבורנו, אלא זה בשביל כלל ישראל כי עלינו עומד הכל. "אין הדבר תלוי אלא ביי" (ע"ז יז.).

אצל יונה כתוב (יונה א', י"ב) שאמר "בשלי הסער הזה", והקשה הרב מבריסק שהרי היה שם גם שבעים עובדי עבודה זרה, וכי היו צדיקים כולם ומהיכן ידע שזה רק בשלו, ואף אם יש לו את שלו, מכל מקום היה שם גם שבעים עובדי עבודה זרה. ותירץ שיהודי כשר יודע שבשלי היה הסער הזה. לדידן, הרי כל מה שעושה הקב"ה זה בשביל כלל ישראל שהם מבינים שהוא עושה זאת, ומי זה כלל ישראל אנו לומדי התורה הקדושה, וממילא שלא במודע עיני כל האומה נשואות עלינו שאנו נציל את המצב, הם אינם יודעים כלום אך זו האמת. ממילא פשוט הוא שצריך לדעת את האחריות והזכות שיש לנו שכל אחד מאתנו שמתחזק מציל את כלל ישראל.

ה' יעזור שיהיה לנו תמיד את הדעת הנכונה להבין ולהשכיל להתחזק בהשם יתברך בתורתו ביראתו ובקדושתו, וה' יעזור ברוב רחמיו וחסדיו שהכל יתקבל ותתעורר מדת הרחמים על כלל ישראל ונזכה לרפואות וישועות, שנזכה להרגיש את ה"מי שנכנס אדר מרבין בשמחה" ונזכה כבר מהרה לביאת הגואל בב"א.

נמסר בבית מדרשו במוצש"ק פרשת משפטים תשפ"א, ונכתב על ידי אחד השומעים כפי הבנתו.

לתרומות והערות ניתן לפנות ל- 4006200@gmail.com

מערכי תורה

פורים

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א ראש ישיבת עטרת שלמה

מגילת אסתר

ויאמר המלך לחכמים יודעי העיתים. (א', י"ג).

בגמ' במגילה דף י"ב ע"ב איתא, מאן 'חכמים' רבנן, 'יודעי העיתים' שיודעין לעבר שנים ולקבוע חדשים. וצריך ביאור מה צורך יש כאן בידיעת חכמות העיבור.

ונראה הביאור, ע"פ מה שדרשו חז"ל (שבת דף ע"ה ע"ב) על הפסוק (דברים ו') כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים, הוי אומר זה חישוב תקופות ומזלות, ומבואר דמכא ידעת חכמת העיבור, נחשבים חכמי ישראל בעיני האומות לחכמים. ולפי זה יש לבאר דלכך הזכיר שהם יודעי עיתים, דמשום זה שהם יודעי עיתים, לכן חשבים חכמים אצלו, ועל כן פנה לחכמי ישראל. עוד יש לבאר, דהנה בגמ' דף י"א ע"ב איתא, מאי כשבת המלך, לאחר שנתיישרה דעתו, אמר בלשצר חשב וטעה, אנא חשיבנא ולא טעינא, פירוש, שעשה חשבון מתי סוף שבעים שנה לגלותן, כיון דחזא דמלו שבעין ולא איפרוק, אמר השתא ודאי לא מיפרקי, אפיק מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו. והיינו דהיה לו לאחשוורוש חשבון של שבעים שנה. והנה בשעת המשתה בא שטן וריקד ביניהם והרג את ושת, ונזכר אחשוורוש לראות שטעה בחשבונו.

ולפי"ז י"ל דלכן שאל את החכמים יודעי העיתים, שיודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים, שהם בקיאים בחישוב השנים, דיבארו לו היכן טעה בחשבונו.

והמלך והמן ישובו לשותות. (ג', ט"ו).

ומבואר דעשו משתה על הגזירה. ונראה דהמשתה גופא היה מכלל הגזירה, דהנה בגמ' דף י' ע"ב איתא, ר' יהושע בן לוי פתח ליה פיתחא להאי פרשתא מהכא, 'והיה כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם, כן ישיש להרע אתכם' (דברים כ"ט), ואע"פ דהקב"ה בעצמו אינו שש על מפלתן של רשעים, אבל הוא משיש אחרים, ופירש רש"י, דכשנתייבו כליה בימי המן, היו אויביהן שמחין להן. ולפי"ז נמצא דהששון והשמחה שהיה להם הוא קיום של התוכחה דכן ישיש וגו', וא"כ נמצא דהמשתה שעשו היה מכלל צורת הגזירה שנתחייבו, שיהא זה באופן שיהיו אויביהן שמחים.

והעיר שושן נבוכה. (שם).

הנה בשושן כתוב לשון מבוכה, משא"כ בשאר מדינות המלך שבהם כתוב (ד' ג') 'אבל גדול ליהודים צום ובכי ומספד', ולא מוזכר ענין של מבוכה, וצריך ביאור מ"ש שושן משאר מקומות.

ונראה לבאר, דהנה איתא בגמ' דף י"ב ע"א, שאלו תלמידיו את רבי שמעון בר יוחאי, מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה, אמר להם, אמרו אתם, אמרו לו, מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, א"כ שבשושן יהרגו, שבכל העולם כולו אל יהרגו, אמרו לו, אמור אתה, אמר להם, מפני שהשתחוו לצלם, א"ל וכי משוא פנים יש בדבר, אמר להם, הם לא עשו אלא לפנים, אף הקב"ה לא עשה עמהן אלא לפנים וכו'. ונמצא שהיה שתי טעמים למה נתחייבו כליה, גם מפני שנהנו בסעודתו של אותו רשע, וגם מפני שהשתחוו לצלם. והנה הטעם דנהנו מסעודתו של אותו רשע, שייך דוקא בשושן, שרק הם שנהנו מסעודתו, וא"כ יש לומר, דלכן הייתה המבוכה בשושן דווקא, משום שרק בהם היה שתי הטעמים לגזירה, וזהו שנזכר, שלא ידעו מאיזה טעם באה עליהם הגזירה, ומה עליהם לתקן, ולכן הייתה המבוכה דוקא בשושן.

ויש להוסיף, דמשום הכי אמרה אסתר (ד' ט"ז) 'לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו וגו'', דהיינו שאלו הנמצאים בשושן שנהנו מן הסעודה הם יצומו לתקן את החטא, (ועיין ילקוט שמעוני שם).

ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו. (ד', ד').

יש להעיר דלכאורה כשלוש את הבגדים, הרי ממילא כבר יסיר שקו מעליו.

עוד צריך ביאור דהיה צריך להקדים הסרת השק ללבישת הבגדים.

ונראה לבאר, דהסרת השק הוא ענין בפני עצמו, מלבד לבישת הבגדים, והיו כאן שני עניינים, אחד להלבישו בגדים, ועוד ענין בפני עצמו שיסיר שקו, ואינם תלויים זה בזה, דאפשר שילבש בגדים, ותחת בגדיו יהיה השק על בשרו, ובאמת מצינו כן ביהורם בן אחאב בעת שצרו ארם על שומרון (מלכים ב' ו' ל') 'ויהי כשמוע המלך את דברי האשה וגו' וירא העם והנה השק על בשרו מבית', הרי דהיה לבוש בשק, יחד עם הבגדים, הרי דהסרת השק, אינו תלוי בלבישת הבגדים, והוא ענין בפני עצמו, וזהו שאמר, ותשלח בגדים להלביש את מרדכי, ועוד שיסיר שקו מעליו.

ויאמר המלך להמן מהר קח את הלבוש ואת הסוס וכו'. (ו', י').

הנה ציוה אחשוורוש שיעשה כן במהירות.

ונראה לבאר טעם הדבר, דהנה בגמ' דף ט"ו ע"ב איתא, 'בלילה ההוא נדדה שנת המלך', רבא אמר, שנת המלך ממש, נפלה ליה מילתא בדעתיה, אמר, מאי דקמן דזמינתיה אסתר להמן, דילמא עצה קא שקלי עילויה דההוא גברא למקטליה, הדר אמר, אי הכי לא הוה גברא דרחים לי דהוה מודע לי, הדר אמר, דלמא איכא איניש דעבד בי טיבותא, ולא פרעתיה, משום הכי מימנעי אינשי ולא מגלו לי, מיד, ויאמר להביא את ספר הזכרונות וכו'. ומבואר מדברי הגמ' דכל מה שהתעורר אחשוורוש לשלם למרדכי, הוא משום שחשש שהמן זומם עליו להורגו, ומה שאין איש שגילה את אזנו על כך, הוא משום שאינו משלם טובה למי שמטיב עמו, ועל כן ציוה לשלם למרדכי, להודיע שהוא משלם טובה למי שמטיב עמו, ואולי על ידי זה יבוא מי שיודע על המזימה ויגלה את אזנו. ולפי זה יש לומר, דלכן ציוה שיהא זה במהירות, שיהא זה נעשה עוד קודם המשתה שנועד למחר, כדי שיגלו את אזנו על אודות המזימה עוד קודם המשתה.

ובאמת חזינן שתיכף אחר שסיים המן להוליך הסוס ברחוב העיר ושב לביתו, כבר הגיע זמן המשתה, וכמו שכתוב (ו', ד') 'עודם מדברים עמו וסריסי המלך הגיעו ויבהילו להביא את המן אל המשתה אשר עשתה אסתר', הרי דרק על ידי המהירות שנזדרזו לעשות כן, הספיקו לעשות כן לשלם הטובה עוד קודם המשתה.

וכאשר קימו על נפשם ועל זרעם דברי הצומות וזעקתם. (ט' ל"א).

צריך ביאור מה הכונה שקבלו על עצמם דברי הצומות וזעקתם.

ובר"ן בתענית (ז' א' מדפי הרי"ף) כתב דהיינו שקבלו על עצמם את תענית אסתר. אמנם ברא"ש במגילה כתב דאין מקור במקרא לתענית אסתר, ולדבריו צריך ביאור כונת הכתוב שקבלו על עצמם דברי הצומות וזעקתם.

והגר"א כתב, וכאשר קבלו דברי הצומות וזעקתם שהיו בצרה, כן קבלו עתה את המגילה. ולכאורה הוא דוגמא גרידא.

ונראה לבאר בזה, דהנה בגמ' בדף ד' ע"א איתא, אמר רבי יהושע בן לוי, חייב אדם לקרות את המגילה בלילה, ולשנותה ביום, שנאמר, 'אלוקי אקרא יומם ולא תענה לילה ולא דומיה לי', ופירש רש"י, במזמור למנצח על אילת השחר הוא שנאמר על אסתר, לקרות את המגילה ולשנותה ביום, זכר לנס שהיו זועקין בימי צרתן יום ולילה.

ומבואר דקביעות חיוב קריאת המגילה הוא כנגד הזעקה והצומות, וכשיעור הזעקה שהיו זועקין, כן הוא שיעור חיוב קריאת המגילה, ועל כן, כיון שהזעקה הייתה יום ולילה, גם חיוב קריאת המגילה הוא יום ולילה.

ולפי זה יש לומר דזהו הביאור שאמר דקבלו עליהם דברי הצומות וזעקתם, היינו מה שקבלו עליהם את קריאת המגילה, דחיוב קריאת המגילה, הוא כשיעור דברי הצומות וזעקתם.

והנה בגמ' בדף ד' ע"א מבואר דמזמור שיר חנוכת הבית נדרש על ימי הפורים, והנה במזמור שם כתוב 'הפכת מספדי למחול לי', ולפי המבואר יש לומר בזה, דר"ל דהמחול שנקבע בקריאת המגילה הוא כנגד ה'מספדי' שזה דברי הצומות וזעקתם, והיינו כמבואר דקביעות קריאת המגילה היא כנגד הזעקה, וזהו שאומר הכתוב 'הפכת', שיש בזה ענין של הפיכה, שדברי הצומות וזעקתם, נהפכו להיות למחול.

ע"י השראת השכינה מגיעים למרכבה

הרמב"ן בהקדמה לחומש שמות (יש חומשים שזה בסוף בראשית) בא ומסביר לנו שכל ספר שמות הוא בעצם מקשה אחת. וז"ל: "והנה הגלות איננו נשלם עד יום שובם אל מקומם ואל מעלת אבותם ישובו. וכשיצאו ממצרים אע"פ שיצאו מבית עבדים עדיין יחשבו גולים, כי היו בארץ לא להם נבוכים במדבר, וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקדוש ברוך הוא והשרה שכינתו ביניהם אז שבו אל מעלת אבותם, שהיה סוד אלוך עלי אהליהם, והם הם המרכבה, ואז נחשבו גאולים. ולכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובהיות כבוד ה' מלא אותו תמיד".

זאת אומרת שיש לנו פה מקשה אחת, אנחנו מתחילים עם הגלות, בבא - בשלח אנחנו עוברים לגאולה הפיזית ועדיין אצל עם ישראל זה לא גאולה, אלא כעבד ישאף צל (כלשון ספר החינוך) קיבלנו את התורה, ורק כשהשרה הקב"ה את שכינתו אז שבו אל מעלת אבותם בסוד אלוך עלי אהליהם והם הם המרכבה.

והנה אנחנו יודעים שהקב"ה משרה את שכינתו בינינו, וזהו המשל הידוע בחז"ל (מד"ר שמות לג, א), משל למלך שהיתה לו בת יחידה בא אחד מן המלכים ונטלה ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו, אמר לו בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול, לפי שהיא אשתך. אלא זו טובה עשה לי שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם שאיני יכול להניח את בתי. כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול לומר לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו שטאמר ויעשו לי מקדש'.

והאלשיך מביא שדורשים ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוכו של כל אחד ואחד, זאת אומרת שגם כאו"א יכול להכין את עצמו להשראת השכינה. וזה מש"כ ברמב"ן שע"י השראת השכינה זכו להגיע למעלת האבות הם הם המרכבה.

ואנחנו רוצים להבין, מה זה מרכבה? כולם אומרים זה קבלה... נכון, אבל מה זה?

יש סיפור מאד מפורסם על מרן הרה"י, (שמעתי מהרה"י ר' יצחק לוינסטיין זצ"ל) שפעם אחת הגיע יהודי שויצרי מבוגר לרה"י, ואמר לו עכשיו נגמר הזמן של הקבלת קהל והרה"י התחיל ללמוד, תבא פעם אחרת. אמר להם אני לא צריך ממנו שום דבר, אני רוצה בסך הכל לראות אותו. באתי במיוחד משוויץ בשביל לראות אותו, נתנו לו, והוא היה יהודי יָקָה בלי חכמות, הוא נכנס, ראה אותו, ויצא. הרה"י אפילו לא הבחין בכך... אח"כ שאלו אותו מה העניין לטרוח ולבא במיוחד משוויץ בשביל כך? והסביר: כשהרה"י היה צעיר - הוא למד בישיבה בשוויץ, ופעם אחת עברתי ליד הישיבה שהוא למד באמצע הלילה וראיתי שהוא דולק, ואצלנו הָיָה מאד מקפידים

על כל תשחית... ובעיקר כשזה כספי צדקה, וזה מאד כאב לי, אז לא התעצלתי, ועליתי להיכל הישיבה בשביל לכבות את האור, וראיתי שם בחור צעיר ונמוך שמתנדנד ולומד טוב, באתי אליו ושאלתי אותו איך קוראים לך? אמר לי אהרן. שאלתי אותו (שאלות ששואלים ילדים...) מה אתה רוצה להיות כשתגדל? אמר לי 'מרכבה לשכינה'! מה? נדתי לו בראשי, חשבתי שאינו מן הישוב... ואחרי הרבה שנים, התברר לי שאהרן הזה נהיה גדול הדור, אז רציתי פעם אחת לראות איך נראית מרכבה לשכינה, וכעת שב"ה זכיתי לראות - אני חוזר הביתה...

אח"כ שאלו את הרה"י (מובא בספר 'מזקנים אתבונן' ח"ג) מה זה מרכבה לשכינה? (כמובן לא סיפרו לו את הסיפור...) אז הוא הביא ב"ח (באורח חיים סי' מ"ז) לגבי ברכות התורה שלא בירכו בתורה תחילה ולכן נחרב הבית, שתמה, למה הם קבלו כזה עונש גדול ורס? ונראה דכוונתו יתברך מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה וכו', ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת **היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך שהיתה השכינה ממש בקרבם**. כי היכל ה' המה ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה, והארץ כולה היתה מאירה מכבודו. וכו'.

[ובמאמר המוסגר, סיפר לי מורנו הגר"ש שטיינמן, שהסטייפלער אמר על אביו - הרה"י, שהשכינה מדברת מתוך גרונו. הוא רצה להיות מרכבה לשכינה, וזכה שהשכינה דיברה מתוך גרונו!]

המשיכו ושאלו את הרה"י, מה מתכוונים למעשה? זה מילים גבוהות מאד שתתעצם נשמותינו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור התורה, ואם היו עוסקים בכוונה הזו, היו זוכים להיות המרכבה והיכל לשכינתו יתברך. אז הרה"י אמר שהראש יהיה מונח רק בתורה ויראת שמים.

ואנחנו רוצים להסביר איך זה נוגע אלינו: מה זה מרכבה (בעברית פשוטה)? אדם יכול להישאר בבית, אבל אם הוא נמצא בבית כל הזמן הוא נשאר באותו מקום, מרכבה זה מקום שבו אדם נמצא בתוכו ועם מרכבה מתקדמים ונוסעים כמו רכב נוסע... מרכבה לשכינה, כביכול, מי שלוקח את השכינה לפרסם כבוד שמים ולהרבות כבוד שמים בעולם - זה המרכבה. ואלו הם הצדיקים שהופכים להיות מרכבה לשכינה. זה העברית הפשוטה במילה מרכבה.

והנה מאיפה אדם יידע אם הוא מרכבה לשכינה או לא, אולי אני באמת מרכבה לשכינה, איך הצורה לבחון את העניין?

מביא הגר"ח קמיל את הזוהר הקדוש בפרשה. (שמות, קכח, ב) 'כל נדיב לבו', מאיפה נדע אם הקב"ה רוצה בו ושם מדורו בתוכו, כאשר רואים שהרצון של הבן אדם זה לרדוף ולהשתדל אחרי הקב"ה בלב ונפש ורצון, ודאי יודעים ששמה שורה השכינה. אדם שהוא משתוקק כל הזמן לקרבת אלוקים ולדברים רוחניים - עליו שורה השכינה.

הגמרא במסכת פסחים (סח, ב) מספרת על מר בריה דרבנא שהיה יושב כל השנה בתענית חוץ מ-ג' ימים: חג השבועות, פורים, וערב יום הכיפורים. **פורים** - כי כתוב ימי משתה ושמחה, וכן **ערב יוה"כ** כי כתוב ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש, ודורשים כל האוכל ושותה בתשעה בו, מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי. **ועצרת** - הוא יום שניתנה בו תורה. על זה לא צריך פסוק. וכמו שכתב רש"י לפני זה (על דברי ר"א שהכל מודים שבעצרת נמי בעינן לכם) "שישמח בו במאכל ומשתה להראות שנה ומקובל יום זה לישראל שניתנה תורה בו".

וזה דבר מפליא, בגלל שזה יום שניתנה בו תורה אז צריך לאכול... השמחה של היהודי בתורה מתבטאת באכילה ושתיה!...

הראה לי הרב אנסבכר שליט"א, שכתוב ברמב"ן סוף פרשת משפטים על הפסוק ויחזו את האלוקים ויאכלו וישתו, "שעשו שמחה ויום טוב, כי כן חובה לשמוח בקבלת התורה, כאשר צוה בכתבם כל דברי התורה על האבנים 'וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלוך'. וכתוב בשלמה (דהיי"ב א, יב), החכמה והמדע נתון לך וגוי מיד ויבא ירושלים ויעש משתה לכל עבדיו (מ"א ג, טו), ואמר רבי אלעזר מכאן שעושים משתה לגמרה של תורה (שהש"ר א, ט) ונאמר בדוד וכו' ואף כאן ביום חתונת התורה כן עשו. עכ"פ מבואר ברמב"ן שיש חיוב לשמוח בקבלת התורה ובגמרה של תורה, וזה מה שהיום נוהגים לעשות סיום מסכת.

והיה הגר"ש שבדרון מספר שבראדין לא היה מספיק מקום לישון והיו ישנים גם בבתים, וא' מהם ישן אצל ראש הישיבה הג"ר משה לדינסקי זצ"ל שהיה אדם גדול מאד, ובקי עצום בכל חלקי התורה. ואותו בחור קם באמצע הלילה להפנות ורץ אחריו ר' משה ואמר לו אל תשכח לקנות לי מחר בבוקר 'אפרישע בולקלע' - לחמניה טריה, והבחור נבהל מה קרה לרה"י שהיה מופקע מהעוה"ז וכעת זה מה שמענין אותו באמצע הלילה, וכשנכנס חזרה לישון נגש אליו שוב ובקשו שלא ישכח, הבחור היה סבור שכבר זקנה השתלטה עליו, ומי יודע איזה חילול ה' יכול לצאת מזה. ומיד בבוקר נגש לח"ח לספר לו ולטקס עצה מה לעשות, הח"ח נגש לגר"מ לדבר איתו והנה הוא מלא חכמה ורוח חיים כמימים ימימה, ואז הבליע ששמע שהוא מחפש לחמניה טריה, ולשם מה, וא"ל כשאני מסיים פעם 'הארבע מאות' את מסכת יבמות לא מתאים שאיני יכבד אותה בלחמניה טריה?

ואנחנו רוצים להבין, אמנם נכון, יש חיוב לשמוח באכילה ושתיה בשביל להראות שזה באמת ימים שמקובלים עלינו, ורצויים עלינו, ואנחנו שמחים בהם. אבל יש בזה רובד יותר עמוק: בתרגום כתוב "והוה חדן בקרבניהון דאתקבלו ברעוא כאילו אכלין ושתין". הם שמחו בקרבנות שלהם שהתקבלו לרצון כאילו הם אכלו ושתו. ותמה הגאון ר' שמואל בירנבוים (ר"י מיר ארה"ב) הלזה ייקרא משל ונמשל! זה כמו שיבא בחור ויגיד, אה! כזה שיעור כללי טוב שמעתי היום מהראש ישיבה, זה היה הנאה כמו ה'חמיני' הטעים שהיה בשבת... איך הוא נראה לנו? שלא מן היישוב... מדובר פה על נדב ואביהוא אצילי בני ישראל! רוצים להגיד משל ונמשל, ולא מצאו דבר טוב יותר מהשמחה באכילה ושתיה! מה הפשט בזה?

אומר ר' שמואל בירנבוים, בא ונחקור: כשבן אדם לומד ונהנה מן

הלימוד, האם זה גם הנאה גשמית, או שבעצם הגוף לא נהנה, הגוף אוהב לאכול, ולשתות, רק שיש גם נפש, והנפש לא תמלא, אחז"ל משל לבת מלך, שאפילו אתה מביא לה כל מעדנים שבעולם היא אינה נהנית לפי שהיא בת מלך, וכשאדם לומד - אז הנפש נהנית, לרב חשקה בתורה.

אומר ר' שמואל, רואים הרבה פעמים בן אדם שמונח חזק בלימוד והוא בכלל שוכח שהוא צריך לאכול... הוי אומר שגם הגוף נהנה מהלימוד. אדם שבאמת מונח בלימוד זה לא רק הנאה של הנפש, אלא גם הגוף נהנה מזה. ויש לזה סימוכין, כמו שהיה הג"ר הלל זקס אומר לנו בישיבה - צמאה לך נפשי, כמה לך **בשרי**, ליבי **ובשרי** ירננו לקל חי. הקב"ה ברא מושג שגם הגוף מתעדן בכך, וכ"כ "לעשות רצונך אלקי חפצתי ותורתך בתוך מעי" וכמו שהאריך בזה האור החיים (ויקרא יח, ב) פירוש, לרוב חשק עבודת הקודש עד שמרגיש בלומדו תורת ה' כאילו אוכל וממלא בני מעיו ממזון טבעי.

ומספרים, שפעם החפץ חיים פגש אשה זקנה שזכתה לראות את הגר"א מוילנא, ושאל אותה אם היא זוכרת משהו מהגאון? ואמרה לו, הייתי ילדה קטנה ואני לא זוכרת, אבל אני זוכרת שהוא היה מאוד מלא. והרי הגר"א אכל בקושי כמה כזיתים, ובקושי ישן, ממה הוא היה שמן? אלא בהכרח רוח איש תכלכל מעשהו, התורה גורמת הנאה גשמית, והגוף נראה אחרת. הג"ר לייב בקשט מביא (בפרי יתרו) סיפור שרבינו תם היה פעם בוורמייזא וראה גוי שיכור שהיה שמן, והוא תמה, איך הוא שמן, הרי הוא אף פעם לא אמר סברא טובה...

ראינו עוד בחז"ל שהתורה משפיעה גם על הגוף; בגמ' בירושלמי (שקלים פ"ג ה"ב) מביאה שרבי יונה פסק שיוצאין יד"ח ד' כוסות ביין מבושל ור' יונה לטעמיה (שהיה כואב ראשו מיין רגיל), ראתה אותו מטרוניתא (אשה אחת משרי ארמיים) שפניו מאירים אמרה לו, אחד משלשה דברים הללו יש בך, או ששתית יין, או מלוח בריבית (שאין לו דאגת פרנסה) או מגדל חזירים, (שמרויה הרבה) אמר תיפח רוחא דההיא אתתא, ג' דברים הללו אסורין לנו, אלא שתלמודי מצוי בידי, ומצוי לו לחדש דברים בתורה, ולכך מאירין פניו דהכי כתיב "חכמת אדם תאיר פניו".

ובאותו ענין מצינו בבבלי (נדרים מט, ב) אמרה ההיא מטרוניתא לרבי יהודה 'מורה ורוי': אתה תלמיד בעל הוראה ומשתכר. (מפני שהיו פניו צהובין כל שעה והיתה סבורה שנשתכר) אמר לה את אותו הדבר, אני שותה רק קידוש והבדלה, אלא 'חכמת אדם תאיר פניו'. התורה משפיעה גם על הגוף החמרי וכעין שמועה טובה תדשן עצם.

הגוף של יהודי זה גוף אחר

ידוע שהחתם סופר (בתשובות) מתפלל איך יהודים הולכים לרופא גוי, הגוי למד רפואה על גוף של גוי, אבל גוף של יהודי הוא משהו אחר...! כמו שרופא בהמות (וטרינר) לא מבין ברפואת בני אדם, כך רופא גוי, מה הוא מבין בגוף של יהודי?...

ונבאר את הדברים: כתוב בחז"ל שהקב"ה סובב על אומות העולם והם לא רצו לקבל את התורה, ורק עם ישראל קבלו. ומה הפשט בזה? היה אפשר לומר שאנחנו סמכנו על הקב"ה שהוא לא יכשיל אותנו ולא יתן לנו דבר שאנחנו לא יכולים לעמוד בו (כמו בשבת פה, ב). אבל אם כן - אז כל הנקודה פה היא באמונה, שאנחנו סמכנו על הקב"ה והאמונה בו והגויים לא האמינו בה'.

נקרא תורה, אבל לא להיות יותר מידי מגושם, ואז מרגישים באמת הנאה **גשמית** מסברא טובה או מקושיא טובה.

פעם הג"ר נתן צבי פינקל זצ"ל (ר"י מיר) אמר שהוא מיצר על כך שאין לו את חוש הציור, כי אם היה לו כזה כישרון הוא היה מצייר את הציור הכי יפה בעולם שהציירים לא מציירים אותו... וכולם התפלאו איזה נוף הוא כבר ראה? ובכלל, ממתי הוא מתפעל מציורים... אז שאלו אותו מה הוא היה מצייר, הוא אמר - בחור ישיבה שיושב ולומד!...

והראיה לדבריו שכתוב והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה וכו' ופניהם איש אל אחיו, וכותב בבעל הטורים על המקום 'כמו שני חברים שנושאים ונותנים בדברי תורה'. אז זה הציור הכי יפה שהיה בבית קדשי הקדשים, המקום הכי קדוש, כמו שני חברים שלומדים - זהו הציור היפה ביותר!

ידיעת המסכת

הבית הלוי בפרשת השבוע מביא מדרש, אמר הקב"ה תורה שלי ומשפט שלי נטלתם קחו אותי עמכם. ובפשטות כוונת המדרש ליתרו, משפטים, ותרומה. קחו גם אותי - זה המשכן.

אומר הבית הלוי, ונתרגם את זה לשפה שלנו, הגר"ש בירנבוים שאל, כולם שמעו על פוסק הדור הגאון רבי משה פיינשטיין. מה הסוד שלו? הרי הוא כתב ספרים רבים באריכות נפלאה גם על התורה וגם בתשובות, עשות ספרים אין קץ, ומלבד זאת הוא היה ה'משיב' של כל אמריקה, ולא היה לנו זמן פנוי, הוא היה הולך לכל השמחות שהזמינו אותו, (הוא אמר שאין לו בכך נפק"מ כיון שבין כך הוא יושב ולומד וחושב בלימוד כל הזמן, אז למה לא לשמח אנשים...) וכל יהודי שרצה ברכה עצמה ותושיה - יכל לבא ולדבר איתו, והוא גם אכל מעט, וישן מעט, והתפלל הרבה, איך הוא הספיק!!!

אומר הג"ר שמואל בירנבוים, אין הכי נמי, זה לא דבר טבעי. אלא אדם שמצידו עושה את היעשה' מוכן לעשות ועושה גם כשקשה - עוזרים לו משמים והוא עולה הרבה יותר למעלה.

וסיפר הגר"מ גיפטר זצ"ל, כשהלך הגרא"מ בלוך ליד את ישיבת טלו באמריקה הלך לקנות את הספר 'קצות החושן' ולא מצא, רק אצל מוכר ספרים אחד שמצא לו את זה במקום נדח בחנות ומלא אבק, לאחר שניקה והגיש לו את הספר אמר להגרא"מ בהתרגשות תשמור טוב על הספר, אני חושב שבעת עשינו מעשה היסטורי 'הקצות האחרון שנמכר על אדמת ארה"ב'.

כשיצאו מאד כאב להגרמ"ג על דיבורים מסוג זה, וא"ל הגראמ"ב הוא כ"כ צודק, עפ"י דרך הטבע כך זה באמת היהודים כאן (בארה"ב) שקועים בביזנס וזה לא מענין אותם, אבל דבר אחד הוא טועה, תורה זה לא דבר טבעי, וכשיתחילו הישיבות להיכנס לארה"ב לאט לאט זה יעשה מהפכה של ממש, ועוד אלפים רבים ימכרו, כי זה כוחה של תורה, וכמו שבאמת כך היה לבסוף.

ובספר 'בדרך עץ החיים' כתב שזקו אחד ת"ח מתושבי סלוצק אמר למרן הגראס"ז מלצר בבאו ליסד את ישיבתו שם, כי כך מקובלנו מהגר"ח מואלוזין זצ"ל שמדת ארון אינה מן המניין בשביל להודיע לכל באי עולם, שתורה וישיבה כל הבנין שלהם הוא עפ"י נס תמידי, ואין להם שייכות לטבע כלל.

כששאלו את הגוי אם הוא רוצה לקבל תורה - הוא אמר אני לא מסוגל! אם תגיד לערבי אל תרצה - זה כמו שתגיד לו לצום כל החיים, זה בטבע שלו! גוי רומני שיגידו לו לא לגנוב - הוא אומר אני רוצה, אבל אני לא מסוגל! ככה נולדתי, מה אני יכול לעשות... אבל היהודי אומר לקב"ה, רבש"ע! אתה רוצה שאני יתנהג בצורה מסויימת אז תעשה שאני יוכל! אין לי רצונות פרטיים, אני רוצה לעשות את מה שאתה רוצה, ואני עוד לא יודע מה כתוב בתורה, אבל אם אני לא מסוגל אז תעשה שאני כן יהיה מסוגל! תשנה את הגוף שלי ואת הרצון שלי בשביל שזה יסתדר עם הרצונות שלך, תן לי גוף אחר! ומה קרה בסוף? נהיה גוף אחר. חז"ל אומרים שפרחה נשמתו והקב"ה החזיר להם נשמה בתחיית המתים מתוך ובתוך מתן תורה, גוף שמתאים לכל התרי"ג מצוות, זה כבר לא אותו גוף, כעת זה גוף חדש, ונשמה חדשה - זה משחו אחר. וכבר אחז"ל (שבת פו, ב) ישראל דדאיגי במצות חביל גופייהו, התורה והמצוות משנים לו את הגוף, וכשיהודי שמח - הגוף נראה אחרת.

סיפר לי הג"ר עובדיה ברוידא שליט"א (בנו של הג"ר צבי, וראש ישיבה בנתניה ובכפ"ח) שכשאביו הג"ר צבי הירש היה בחור בחברון הוא ניגש פעם לאבא שלו ושאל אותו: אבא, תסתכל עלי, אני נראה טוב?... אני נראה כמו תמיד, או יותר טוב מתמיד? ושאל אותו מאי קרה? אמר לו, היה לי פשט חדש ברמב"ם! אני צריך להיראות אחרת!

יהודי, התורה משפיעה על הגוף שלו. ונספר, כאשר מרן הרה"י נפטר, שלחו שאלה מיישיבת 'אמרי משה' למרן שה"ת מה התועלת בכל הסיפורים על מרן הרב שטיינמן, הרי לפי כל הסיפורים הוא היה מלאך! אנחנו לא מלאכים, אנחנו בני אדם, מה זה נוגע אלינו? וענה להם מרן הגר"ח"ק שליט"א (בכת"י) כל אחד יכול להיות מלאך!... וגם אם לא נגיע לדרגת מלאך, אבל ליהנות מסברא טובה, ולחיות עולם הזה מלימוד - זה כ"א יכול.

וכבר סיפרנו שהגר"י גרז זצ"ל אב"ד רחובות סיפר שפ"א קרא לו הסבא מסלובודקה וא"ל אני יודע שאתה לומד טוב, אבל יש לך פנים של גוי, נבהל ושאלו לפשר הדבר, הסביר לו שלא רואים על פניו את השמחה וההנאה. אצל יהודי שלומד תורה זה ניכר על הפנים.

והראיה היא, שכתוב בגמרא לעולם ישתדל אדם לישא בת ת"ח ולהשיא בתו לת"ח וכו', ואל ישיא בתו לעם הארץ ועל בנותיהן הוא אומר 'ארור שוכב עם בהמה'. ואיך בת עם הארץ הופכת לבהמה? פרש"י 'שדומות לבהמה שאין להם לב להבין כי היא חייך ואורך ימך'. ופירוש לדבריו אומר ה"ט"ז (אהע"ז ס"ב ב ס"ק ג) דטבע הנשים לבטל את בעליהם מהתורה, כי הם חושבות שמכח זה יתעסקו בסחורות ויהיה להם טובות העולם הזה, משא"כ אם יתעסקו בתורה יהיה להם רק עולם הבא. ובאמת אינו כן, אלא היא חייך בעולם הזה, ואורך ימך בעולם שכולו ארוך שהוא עוה"ב.

אחת שלא מבינה שהעולם הזה הכי גדול זה בתורה - היא בהמה!!!

ולזה כל אחד יכול להגיע, ליהנות מסברא, וליהנות מדף גמרא, להתקשר לתורה - זה כל אחד יכול. לא צריך להיות מלאך, העיקר לא להיות מגושם יותר מידי... לאכול - צריך, ואם עושים את זה לצורך התורה - זה נהיה חלק מהתורה, וכמו שקיבלנו מהחז"א שכל מה שעושים לצורך התורה, לאכול ולישון בשביל שיהי' כח ללמוד זה

המשיך ואמר: היום בישיבות מדברים ראשי הישיבות על החשיבות לגמור את המסכת. לא בקריאה שטחית, זה לא תהלים, אם אתה לא מבין זה לא שוה. פעם שאלתי את הרב שך מה להקדיש לבקיות ומה לעיון, אמר לי הרב שך אני לא מבין את דבריך. אם אתה מבין את מה שאתה לומד - זה נקרא עיון, ואם אתה לא מבין אז זה גם לא בקיות. (רק בתהלים אמר הרב אלישיב שגם אם לא מבינים יש לזה חשיבות).

סיפר לנו פעם הג"ר הלל זקס זצ"ל בישיבה, שהגאון ר' ראובן גרוזובסקי (חתנו של הגר"ב) הגיע פעם לישיבת תורה ודעת ברוח עז, והחליט שהוא בוחן את כל הבחורים, בין הצעירים ובין המבוגרים והזקנים. היו שהתמרמרו, אבל הוא לא ויתר! הוא בחן את כולם, ואח"כ אמר להם, רבותי! מילא אם הייתם יודעים את הכמה דפים שאתם לומדים כדבעי - ניחא. אבל אם אתם לא יודעים - אז למה לא לדעת רק כמה דפים, אל תדעו את כל המסכת!...

וכשמדברים על לגמור את המסכת בהבנה, לפעמים אנחנו חושבים לעצמנו הרי אפילו פרק אחד - אם אני לומד אותו טוב זה לוקח לי המון זמן, איך אני יגמור מסכת שלימה? כשמדברים אתנו על לגמור ש"ס ולדעת - אנחנו בטוחים שזה לא מעשי. אבל הגדולים סבורים שאנחנו יכולים לדעת את המסכת ולהבין אותה, ולהישאר איתה. איך זה ייתכן? אלא אם אתה לא מנצל את הזמן - אתה צודק, אבל כשאתה מצדך מנצל את הזמן - עוזרים לך! ולפתע הכל רץ, וכמו שרואים היום הרבה גדולי ת"ח ששולטים ברור בכל הש"ס. וכן הוא מפורש בחז"ל (שה"ש ה, ב) שהוא ההבדל בין הכסיל והחכם.

סיפרנו פעם שהג"ר יחזקאל ברטלר זצ"ל שאל פעם את החזו"א, אם לא נוהרים בכל הדברים הגורמים לשכחה, האם עוברים על 'פן יסורו מלבבך' - עד שסירס מלבו, והשיב לו החזו"א על זה - אני לא יודע אם עוברים, אבל אם לא לומדים ארבע עשרה שעות ביממה - בודאי עוברים. (ואחד מבני הישיבה פגש את הג"ר ישעיה פרנקל שממנו שמעתי את העובדה כפי ששמעה מהגרי"ב הוא אמר לי שהוא זוכר כמדומה שאמרו 18 שעות!...) וכנראה זה היה לרום מעלתו של הגרי"ב.

ואיך אפשר ללמוד כ"כ הרבה שעות רצופות, הרי אצלנו אחרי שתיים שלש המח כבר מתעייף... אלא אם אתה לומד את השעתיים שלש בעצלתיים ימך המקרה' - אין הכי נמי, אבל אחד שמנצל את השעתיים שלש כפי יכלתו הוא מקבל כוחות גם להמשיך ל-18 שעות!!!

למלא את החסר

שלחתי שישאלו את מרן רה"י הג"ר גרשון אידלשטיין שליט"א על מה צריך לדבר בישיבה, אחרי שאיבדנו שלשה מגדולי ישראל, הגאון הגדול ר' דוד סולובייצ'יק, והגאון הגדול ר' יצחק שיינר, ופאר יהדות הונגריה הגרמ"מ ואזנר זצ"ל, על מה צריכים לדבר?

ואמר ר' גרשון, תמיד מדברים על להתחזק. אבל יש הבדל בין החיזוק התמידי לחיזוק שמדברים היום. ולמה, כי הגדולים הללו כל זמן שהם היו בחיי חיותם הם הגינו עלינו! אבל כעת אין לנו את כח התורה שלהם שיגן עלינו. וממילא אנחנו יותר נתבעים ואם היום לא נהיה בסדר - אז

נוכל לשלם אח"כ מחיר הרבה יותר יקר.

זה לא סתם שאומרים לך תלמד וזכות הלימוד תעזור לך, זה להציל את החיים שלנו ולהציל את עצמנו - כפשוטו.

ולמעשה זה גמרא מפורשת בסנהדרין (לז, א) הגמ' מספרת על ר' זירא שהיה מתפלל על הבריונים שהיו בשכונתו והיה מקרב אותם בשביל שיחזרו בתשובה ורבנן היו מקפידים עליו, ולאחר פטירתו אמרו הבריונים עד עכשיו היה לנו את ר' זירא (חריכא קטין שקיה) שהיה מתפלל בעדנו, אבל כעת מי יגן עלינו, מי יבקש רחמים עלינו? והרהרו בלבם וחזרו בתשובה!!!

וכ"כ בדף היומי, (פסחים, ר"פ האשה - פז, א) אני חומה ושדי כמגדלות, א"ר יוחנן זה תורה ותלמידי חכמים ופרש"י שמגינין על הדור. כעת איבדנו שלשה מגינים ואין מי שיגן. תארו לעצמכם אם היינו גרים בעיר הסמוכה לגבול האויב והשומרים של העיר לא הגיעו איך היינו מרגישים? יהודי בלי ביטחון הוא רועד!... ורבנן הם הנטורי קרתא האמיתיים, מגיני הדור - וכשנשתלקו. הסכנות אורבות לפתחינו ובפרט היום שצריך כ"כ הרבה זכויות.

וכנגד זה יש קונה עולמו בשעה אחת, ביערות דבש כתוב שכשהצדיק נפטר אז המעלות שלו מסתובבות בעולם, וכל מי שרוצה להיכנס תחת העול - יכול לזכות. לזכות היום לבית בריסק, או לתורת ר' ברוך בער, או לשבט הלוי זה דברים שהם לפחות שני טפחים מע"ג הקרקע... והיום זה מסתובב בעולם, ומסתמא שיש בו גם כדי חלוקה, אפשר לזכות! אבל צריך לבוא ולרצות באמת להשתנות.

אחד המבחנים שמשכימים לפתחנו זה השמחת פורים בשנה הזו. אם תמיד אנחנו מסתפקים אם קיימנו את השמחה כדבעי, או שעוד לא מספיק היה לבסומי והולכים מבית אחד למשנהו לשמוח... הרי שהשנה הורו גדולי ישראל שנשארים במקום ולא הולכים להסתובב. אנחנו רוצים לעשות את מה שהקב"ה רוצה, יש את המשמר ליל פורים המסורתי, שזה דבר שמרקייע שחקים. יהודי עושה פורים כדי להודות לה', וההודאה לה' זה כמו שההלכה אומרת.

צריך לדעת שימי פורים הם ימים קדושים, וכל הפושט יד - נותנים לו. שמחה בפורים היא מרוממת, וזה דבר גדול מאד, אבל אנחנו כפופים לרבותינו גדולי ישראל ומה שהם אומרים - אנחנו עושים, ומזה יהיה לנו את אותם ההשפעות אותו הדבר והרבה יותר! הרי השו"ע נגמר בסוף הלכות פורים במילים 'וטוב לב משתה תמיד' מפורים לוקחים שמחה לכל השנה!

אם נעשה מה שרבותינו אומרים תהיה לנו שמחה לכל השנה ובעוז ותעצומות הרבה יותר מתמיד. כי כעת הנסיון היותר גדול זה לא לשמוח כמו תמיד. יה"ר שכולנו נעמוד בנסיון ונצליח, ותהיה לנו סיעתא דשמיא, ובאמת יתקיים בנו 'וטוב לב משתה תמיד'.

לע"נ

נאזים בן לולו ז"ל
נלב"ע ו' אדר
תנצב"ה

לע"נ

הרב חיים דוד הלוי זצ"ל
רב ואב"ד ת"א
נלב"ע י"ב אדר
תנצב"ה

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הגיליון במ"ל: 4166058@gmail.com

ועד ליל שבת

דברי מוסר והשקפה ע"ס מסכת אבות

ממורינו ראש הישיבה הגאון ר' ישראל בונם שרייבר שליט"א
שנאמרו בישיבה ק"ק

להחמיר על עצמנו ולדקדק בכל מיני דקדוקים מפורשים ושאנים מפורשים, אבל עלינו לזכור את העיקר - לקבל על עצמנו עול מלכותו ולהשיבו אל ליבנו.

אודות התופעה החמורה של ביטול ק"ש בעונתה רח"ל

ישנה תופעה נוראה שקיימת בדורנו לדאבון לב, האמת שקשה לומר את זה, או לי אם אומר, אך גם או לי אם לא אומר. יש בחורים שמכנים את עצמם 'בני תורה' ושומרי תורה ומצוות, ורח"ל הם מסוגלים לעבור על זמן קריאת שמע בעונתה, **הלא זהו דבר שהיה מופקע מכל וכל מדורי דורות עד הדור האחרון ועד בכלל והיה נחשב ממש כמו אכילת בשר פיגול וכחילול שבת**, ואילו בזמננו תיתכן מציאות שכזו שאי מי יעבור על המצווה בשאט נפש למרות היותה מהחמורות שבחמורות, דבר שלא נקלט בלב.

יש התמהים מדוע בעולם הישיבות מקפידים על קריאת שמע דוקא בזמן מגן אברהם, והרי להלכה אנו רגילים לפסוק כהגדר"א שמכריע כזמן המאוחר, והתשובה לזה היא שאכן כן, מבחינת ההלכה אין כל חשש לקרוא בזמן הגר"א, אולם אם באמת היינו מכירים במהותה של קריאת שמע והיא היתה חביבה בעינינו - היינו מקדימים אותה ככל הניתן ויוצאים בה לפי כל השיטות, ולא להסתפק בזמן המאוחר.

כאשר הדבר חביב בעיני האדם הוא עושה כל טעדי שבעולם לשמור עליו ולא לאבד אותו, וכבר סיפרנו המעשה באחד מגדולי ישראל זצ"ל ששמע שעומדת לבא סופת גשמים, ומיד ביקש מאחד ממקורביו להטמין ספר מסוים בכספת שבביתו, הואיל ויש בו שטיקל תורה מיוחד במינו - ש"מוכרחים לשמור עליו מכל משמר"..." כי כך זה כאשר האדם מעריך ומחבב את הדבר, הוא לא מסוגל לשקוט על שמריו ועושה כל שבכוחו כדי לא לאבדו חלילה.

וכשאתה מתפלל אל תעש תפלתך קבע וכו'.

'תפילה שלימה'

כתב רבינו יונה ז"ל "שיאמר התפלה כעני המתחנן ושואל דבר שהוא צריך, כי תחנונים ידבר רש ולא כאדם השואל ואינו צריך בו שאינו מתחנן בלב נמוך ולא בשברון הנפש, וכל איש צריך לבקש על עצמו".

מהות התפילה היא 'בקשה', להבין שאנו עומדים לפני מלך ששומע אותנו ואנחנו מבקשים שיתן לנו את צרכינו. צורת התפילה צריכה להיות בצורה של 'ביקוש', לכל הפחות באותה צורה שבה האדם מבקש דבר מחבירו, ולא למלל מילים במהירות כורזר וכעורב בלי שהדובר עצמו ישמע את מה שהוא מוציא מפיו, וכי לזה 'בקשה' ייקרא.

ניתן לראות אצל זקנותינו מימים מקדם שחלקן אף לא ידעו קרוא וכתוב, אבל התפילה שלהם היתה תפילה שלימה מעומק הלב, שיכלה לעשות רושם ברקיע. כי התפילה איננה אמירת טקסט שמחייבת הבנה

פרק ב' משנה ט"ו. הוי זהיר בקריית שמע וכתפלה.

קבלת עומ"ש

משמע מדברי המשנה שישנה זהירות מיוחדת שצריך להיזהר במצוות קריאת שמע, והטעם ביאר רבינו יונה "מפני שזמן התפלה גדול ורחב שהוא עד ארבע שעות וזמן קריאת שמע קצר, ומכוח עם הנץ החמה כותיקין, וזהו לשון הוי זהיר כי צריך זהירות גדולה". וצריך להבין במה נתייחדה מצוות קריאת שמע, הלא יש מצוות נוספות שזמן קיומן הוא קצר, ולמה דווקא במצוות קריאת שמע נצרכת זהירות מיוחדת.

וביאר התויו"ט, שהמיוחדות במצוות קר"ש היא הקבלת עול מלכות

שמיים שיש בה. משום שזה מיסודי הדת, כל יהודי מחוייב לפתוח את היום שלו עם קבלת עומ"ש, כל מהלך החיים שלנו צריך להתנהל עם עול מלכותו ית'. קבלת עומ"ש הוא עניין שונה לחלוטין מקבלת עול מצוות, יכול להיות אדם שיושב ולומד תורה ומקפיד בכל המצוות קלה כבחמורה, אבל הוא לא מקבל על עצמו עומ"ש, הוא לא מחדיר לליבו את ההבנה שהוא עבד גמור למה שיוצא לו הקב"ה, אין על גביו אלא ה' אלוקיו, כל מה שיצווה אותו, כל מה שיהיה ברצונו ית' - מייד יקיים, משום שהוא לעצמו כלום רק עבד גמור לקב"ה.

עניין זה הוא עיקר ובסיס לכל המצוות שבתורה, משום שאדם שלא מכיר בכך ולא מכופף את עצמו לחלוטין לעבודתו ית' - אין ערך לכל התורה שלומד ולמצוות שמקיים, מכיוון שחסר בעבודתו שלו, הוא עושה את המצוות לא מחמת שהוא עבד.

הגמ' אומרת (ברכות סג): "אדם קורא קריאת שמע שחרית וערבית וערב אחד אינו קורא - דומה כמי שלא קרא קריאת שמע מעולם". למה הוא לא קרא מעולם, הרי רק ערב אחד הוא לא קרא? התשובה היא, קריאת שמע איננה מצווה לקרוא פעמיים ביום ערב ובוקר, מצוות קר"ש היא מצווה רציפה שתמיד צריך שתהיה בליבנו התחושה שאנו עבדים של הקב"ה, אם יום אחד אין לנו את ההרגשה הזו, וזה מתבטא בכך שהאדם לא קורא קר"ש - חסר בכל העבודות שלו. [ועל דרך זו מצינו שאפי' למ"ד מצוות אין צריכות כוונה - קר"ש צריכה כוונה. משום שקר"ש איננה רק חובה לומר את המילים, אלא לקבל ע"ע עומ"ש. וכן שא"א לצאת יד"ח בשומע כעונה מהאי טעמא].

זו הסיבה שמצוות קר"ש חמורה כ"כ שצריכה זהירות יתירה, מכיוון שבלי ההכרה של האדם בכך שהוא עבד גמור ומקבל ע"ע את המלכות של הקב"ה חסר בכל צורת החיים שלו.

ידוע מה שאמר הגר"י מסלנט, שאדם יכול להמליך בקריאת שמע את הקב"ה על כל ארבע רוחות השמים, על העולמות העליונים ועל העולמות התחתונים, אבל על עצמו הוא שוכח להמליך... עיקר המטרה בקר"ש הוא שהאדם יכניע את עצמו ויכיר בכח המלכות שמחייבת אותו, ולא יסתפק במחשבה בלבד שה' הוא המלך. אנחנו רגילים

בכדי להספיק להגיע אל התור שנקבע לו אצל רופא פלמוני, בלי להרגיש שכעת הוא עומד בפני היחיד שיוכל לרפא אותו באמת... אך כאמור, 'תפילה שלימה' היא רק תפילה כזו שנסמכים בה אך ורק על בורא העולם, יודעים שהכל תלוי בו, הוא סומך נופלים והוא רופא חולים, כי אין עוד מלבדו ואין עוד מישהו שיכול להושיע.

ואגב אורחא יש לעורר בענין התפילה בציבור, אשר באמת נראה שאין שום ריעותא אליבא דדינא להתפלל ביחידות, ובעיקר ההלכה לא מצינו בשום מקום חיוב של תפילה בציבור. אך זה ודאי, שאחרי שלמדנו חז"ל שדוקא התפילה בציבור מתקבלת כפי שהיא, ואילו המתפלל ביחיד מודקדקים במעשיו (יעוין ע"ז ד: ועוד, וכו"ב בכמה מדרשים), אם כן **המתפלל ביחיד מראה שהוא אינו מכיר בחשיבותה של התפילה**, לדעת שהוא תלוי אך ורק ביד המלך ורק אם תתקבל תפילתו הוא יצליח, שהרי אם היה מכיר בכך באמת - היאך היה מסוגל להתפלל בצורה שכזו שתגרום שידקדקו עמו במעשיו.

הלא זה ברור שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ו'מודקדקים במעשיו' הוי אומר שיחשבו עם האדם את חטאיו ופשעיו והוא מפחית מאד את הסיכויים לקבלת תפילתו, ואם בכל זאת לא אכפת לו והוא מתפלל ביחידות בשאט נפש - **אין ספק שהדבר מעיד אצלו על חוסר תלות בבורא ית', חוסר הכרה וחוסר אמונה**, והרי זה כמתפלל ומצריך פתקית למעלה: 'אין צורך בקבלת התפילה, אני מסתדר לבד'... הרי תפילה שכזו חסר בה בעיקר שם תפילה, ואין שייך שתתקבל?

על רבי עקיבא א"י (ברכות לא.) ש'כשהיה מתפלל בינו לבין עצמו אדם מניחו בזוית זו ומצאצא בזוית אחרת' וכו', וכבר הקשו הראשונים מדוע אין זה נחשב להפסק מקום באמצע השמו"ע. וצ"ל שמה שרבי עקיבא ז"ל ממוקם למקום לא היה זה בכוונה תחילה אלא מרוב דביקות בתפילה, הוא הרגיש כל כולו היאך הוא עומד ומתחנן לפני המקום ותלוי בידו עד שלא תפסה אותו שום מחשבה אחרת, וכיון שכן אין לך 'רצף' גדול מזה, שהאדם דבוק בכל הווייתו במעמד התפילה, לחלות ולהתחנן פני מלך. העולה בידינו שככל שהאדם יוסיף עוד ועוד בהכרה שהקב"ה מנהל את כל מהלך חייו ואין לו שום יכולת להסתדר בלעדיו כך תפילתו תעלה יותר ויותר והוא יקיים יותר את עצם ענין התפילה, שכל ענינה הוא ההבנה ש'אין עוד מלבדו' והוא שיוכל להציאני מצרה לרווחה, ואין בלתי. אל תבטחו בנדיבי בן אדם שאין לו תשועה.

עניינא דיומא

נס המגילה - החשיכה סיבת האורה

(מתוך כתבי תלמידים משנים קודמות, לא מוגה)

החושך סיבת האורה (שע"ת שער ב'). הצרות הן הסיבה של הישועה, ולכן **ככל שהצרות יהיו גדולות יותר כך תהיה ישועה גדולה יותר**. הגמ' בתענית אומרת שענינים חשוכים מקימים יש בהם הרבה מים, וענינים שאינם חשוכים יש בהם הרבה מים. וצ"ב מקמ"ל, הרי כל ילד יודע את זה. אך נתחדש כאן, שככל שיש יותר חשיכה - כך יש יותר אורה ושפע לעולם.

זהו הביאור "אנכי הסתר אסתיר פני" זו השעה הכי קשה, אבל בעקבותיה באה הישועה והתקווה, ולכן באותה שעה קיוויתי לו. ההסתר פנים הוא סיבה לקוות לו. וזה בדוק ומנוסה, כשנופל על האדם דבר רע והוא לא יודע מאיפה זה בא לו, הוא צריך רק לחכות ולהבין שנופל עליו טוב, הרע הוא רק עטיפה חיצונית.

כשכלל ישראל קיבלו את התורה, אמנם גם הניסים של יציאת מצרים היו ניסים גדולים, והם ידעו בבירור את גדלות ה' ודרכיו הניסיות, אבל לקבל את התורה זה קשה ומחייב, ולכן היה צריך לכפות עליהם הר כגיגית. אך כשהגיע נס אחשוורוש, הרי כל מהלך הנס היה באופן טבעי, (כנודע ששם ה' לא מופיע כלל בכל המגילה). כל סיפור הנס נראה מעשה רגיל וטבעי על מלך שרע עם אשתו וכו'. הרב אברמסקי אמר, כתוב "וכל מעשה תקפו וגבורתו הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס". מי שרואה את מעשה המגילה כסיפורי מעשיות - שיקרא את זה בספרי דברי הימים, המגילה היא לא ספר סיפורים, אלא מסר ברור - **מהרע הגדול בא הטוב הגדול**. החשיכה סיבת האורה.

כשמתבוננים בסיפור הזה רואים שכל דבר שהיה רע וצרה - גרם לטוב, כשנגזר על אסתר שהיא צריכה לבא למלך, אני מתאר לעצמי מה שהלך שם, מן הסתם הבכיות והתפילות היו גדולות, הרי כזה ביזיון לעם היהודי, כזו גזירה שאשה כ"כ צדקנית ויר"ש מהחשובות בעם היהודי הולכת לאחשוורוש, אך מזה יצא כל הנס בסופו של דבר. או אז גילו כלל ישראל, **שבבריאה אין כלל מושג של רע, כל דבר שנראה לך רע זה באמת הטוב, וכמה שהרע נראה יותר נורא - כך הטוב יותר גדול**, אז הם קיבלו את התורה מאהבה, משום שגם לקבל את התורה היא נראתה קשה מאוד, כל פרטיה ודקדוקיה ותר"ג מצוותיה, על כל פרט ופרט האדם מצווה היאך להתנהג ומה לעשות, ובכל מהלך החיים צריך להתנהג כפי ציווי התורה. זה קשה. אבל כשהם הבינו שהקושי הוא הגורם לטוב הגדול, אז הם קיבלו מאהבה, כי הם הבינו שהקושי טומן בחובו את הטוב, וכאשר האדם עמל יותר הוא נמצא עם סיפוק יותר בעוה"ז, ועם שכר עצום בעוה"ב.

זהו גם החיוב של עד דלא ידע, כאשר לא נבחין בין רע לטוב ובין הקשה לקל, כמו שהמנעו שהאור הרע הגדול גרם ל"ברוך מרדכי", אזי נוכל לחיות את חייו במהלך אחר, ונדע שככל שהרע גדול יותר מצפה לנו הטוב האמיתי מאחוריו.

מעמיקה אלא בקשה ותחנונים, והם ידעו היטב וחיו בכל ליבן היכן היא הכתובת ולאן פונים בעת צרה, וממילא תפילתם היתה תפילה כצורתה. 'אל תעש תפילתך קבע' פירושו הוא לא להתייחס לתפילה בתורת חובה שצריכים לקיים כי כך חייבנו חז"ל, אלא זכות, **שיש בידינו את היכולת לפנות אל בורא כל עולמים ולהתחנן בעד נפשנו**, ורק כאשר האדם מגיע לתפילה מתוך גישה שכזו יכולה תפילתו להחשב כתפילה, דאי לאו הכי העיקר חסר מן הספר.

א"י במסכת שמחות (ו', ב'), "שניים שעלו לגרדום לידון ודין שוה, זה ירד וזה לא ירד, זה ניצל וזה לא ניצל, מפני מה זה ירד וזה לא ירד זה ניצל וזה לא ניצל, זה התפלל ונענה וזה התפלל ולא נענה, מפני מה זה נענה וזה לא נענה, **זה התפלל תפילה שלימה נענה, וזה לא התפלל תפילה שלימה לא נענה**".

והדבר תמוה, איך יתכן אדם שעומד על הגרדום ולא מתפלל תפילה שלמה, הלא הוא יודע שעוד רגע קט שומטים מרגליו את הדרגש והוא נתקן למוות, וכי יש אדם במצב כזה שיכול להתפלל תפילה שאינה שלימה?

ועל כרחך הביאור בדברים, ש'תפילה שלמה' היינו תפילה כזו שבה האדם שם את כל מבטחו על הקב"ה וסומך אך ורק עליו, מתוך תחושה שהוא היחיד שיכול להושיע אותו ולא אף אחד אחר. זוהי מהות התפילה - **הישענות גמורה על בורא עולם והכרה שאנו איננו כלום, כולנו תלויים אך ורק בידו. הוא מוביל אותנו, הוא מוליך אותנו, ובלעדיו אין לנו כלום**. ממילא, אם אדם סומך וולו מעט על בשר ודם הוא מאבד את הכוח הזה של התפילה, תפילתו אינה תפילה שלימה, ולא בהכרח שנוקדין לו משמים למלא את שאלותיו, בהיות שבאופן כזה הוא איבד את עיקר מהותה של התפילה.

לכן יכול להיות גם מצב של אדם התלוי בגרדום, וזועק מעומק ליבו אל ה' שישועה, אך מ"מ אין תפילתו נשמעת כיון שגם באותו רגע אחרון יש לו תקווה שמא ואולי יבוא איזה מישהו מאי שם ויושיע אותו, לאו דוקא בורא העולם בעצמו...

יכולים אנו לראות זאת אצל עצמנו, לפעמים גם כאשר אנו מתפללים באמת מעומק הלב, נשארת בתוכנו איזו פינה קטנה שחושבת שלא נורא, גם אם הקב"ה לא יקבל את התפילה, יהיה איזה מישהו פלוני שאולי יוכל לעזור... תתכן אפילו מציאות שיהודי יזדרז בברכת 'רפאנו'

בגמ' מגילה "חייב איניש לבסומי בפורי' עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". צריך לבאר את החיוב הזה. יש חיוב על אדם לאבד את הדעת שלו. מה שלא יהיה ההסבר איך בידיוק עושים את זה - הרי בשורה התחתונה החיוב הוא לאבד את הדעת. ויש להבין מה שייך כזה דבר, וכי יש חיוב להיות בהמה. הנה הגמ' אומרת שכשכלל ישראל קיבלו את התורה כפה עליהם הר כגיגית, ולאחמ"כ בימי אחשוורוש הדר קיבלוה מאהבה. "קיימו וקיבלו היהודים עליהם". ופירש"י שזה מאהבת הנס. והדבר תמוה, הרי לא מסתבר שהנס של המן ואחשוורוש הוא יותר גדול מהנס של יציאת מצרים, והלא קריעת ים סוף לא גרם לישראל לרצות לקבל את התורה, אז מה היה בנס של פורים יותר מאשר קריעת ים סוף שרק אז הם רצו לקבל מאהבה.

ובגמ' בסוף חולין אמרי "אסתר מה"ת מניין, ואנכי הסתר אסתיר פני", וכ' רש"י שבזמן אחשוורוש נתקיים מקרא זה של אנכי הסתר אסתיר פני.

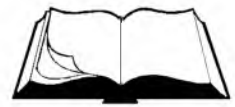
והנה כתוב בפסוק (ישעיה ח') "וחיכיתי לה' המסתיר פניו יעקב וקיוויתי לו", אומר המדרש (אסתר רבה) "אין לך שעה קשה לישראל יותר מאותה שעה שכתוב עליה ואני הסתר אסתיר פני ביום ההוא, ובאותה שעה קיוויתי לו", מכיוון שזו היתה שעה שאין קשה ממנה, באותה שעה קיוויתי לו. ומשמע שההסתר פנים הוא הגורם לקוות לו, ולכאור זה תרתי דסתרי. איך יתכן שההסתר פנים גורם לקוות לו.

והביאור בכ"ז הוא עפ"מ דאי' בגמ' בברכות "מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי, מפני שנאמר בו מפלתו של ישראל דכתי' "נפלה לא תוסיף קום, בתולת ישראל", אך במערבא שינו את ההפסקים בפסוק, "נפלה לא תוסיף", ואח"כ "קום בתולת ישראל", אנ"פ שהפשט הפשוט הוא 'נפלה לא תוסיף קום'. והגר"א ביאר בזה, שוודאי שהפשט בפסוק הוא "נפלה לא תוסיף קום". אבל לאחר שמגיע המצב של נפלה לא תוסיף קום - כאשר האדם כבר נמצא בשפל המדרגה - אז מתחיל ה"קום בתולת ישראל". אחרי שיש תפילה גדולה אז מתחילה הישועה. וזהו הביאור בגמ' בסוף מכות, שכאשר ר' עקיבא ראה ששועלים יוצאים מבית קוד"ק היה מצחק "בטוח אני שתתקיים נבואתו של זכריה". וודאי שגם לפנ"כ לא היה לו ספק שתתקיים נבואת זכריה, אבל כעת הוא ידע שהנבואה תתחיל להתקיים, כי כאשר זה מגיע לשיא הצרה - **למצב הגרוע ביותר - אז מתחילה הישועה**.

וכך זה בכל מהלך הבריאה, הרי אדם שנולד, זהו קיום הבריאה. ומהי הדרך שהאדם נולד? בפיקוח נפש, הרי יולדת זה מצב של פיקוח נפש. משום שכל הצמחה מתחילה ע"י הנפילה, ע"י הקושי בא הטוב, ע"י שנופלים קמים.

מִי יֵרֵם הָיִים

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח')

גליון 428 שאלות המצוות בימי מגיפת הקורונה, ושאלות המצוות אדר תשפ"א ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

הנחת תפילין ע"י אשה, קטן או נכרי

שאלה:

- א. אנשים שנחלשו ע"י הנגיף ר"ל, ואינם יכולים להניח תפילין לבד, האם מותר לבקש מאשה להניח התפילין ולקושרם עליו, או שמא היות שהיא לא חייבת, לא שייך בזה שליחות?
- ב. כמו כן, האם עובד זר יכול לקשור את התפילין עליו או שמא הוא לא בר שליחות ולא יכול להניח אותם?

תשובה:

א. כתב המשנ"ב (סי' כ"ז ס"ק ו') אם נעשה גידם בימין, חייב בתפילין ויבקש שאחרים יניחוהו עליו, עיי' שם. ומבואר בפוסקים שאפילו אשה, קטן וגוי שפטורים ממצוה זו יכולים להניח עליו, כי עיקר המצוה הוא שהתפילין מונחים עליו ולא עצם הקשירה, וכפי הנוסח "להניח תפילין" ולא "לקשור תפילין", ולכן אין נ"מ מי עושה את מעשה ההנחה, ואף יברך על הנחה זו (עיי' "הגה"ת מיימוני" ה"ל ציצית פרק א' אות ט', שו"ת "ארץ צבי" חלק א' סי' ח', "כף החיים" סי' כ"ז ס"ק ח' בשם "מסגרת השולחן", שו"ת "מנחת שלמה" ח"ב סי' ד').

ב. אם יכול עדיף שישעיהו בהזנת ידו ובקירוב ראשו וכדומה לצאת גם לדעות המסתפקים והמצדדים להחמיר (עיי' "פסקי תשובות" סי' ל"ט, ושו"ת "שבט הלוי" ח"א תש"ח).

מסכה משעטנז

שאלה: האם מותר לעשות מסכה לשמירה מבד שיש בו חשש שעטנז?

תשובה: היות שזה משמש לגוף יש לו דין 'מלבוש' (וזוהי הסיבה שמותר לצאת בה בשבת שנחשבת דרך מלבוש, הגר"ח קנייבסקי שליט"א). ממילא אסור לעשות מבד שיש בו חשש שעטנז. ועוד, אפילו אם אין זה מלבוש, כיון שהמסכה נוגעת בגופו אסור מדרבנן שמא ידבק חוט על בשרו, כמבואר בשו"ע (יו"ד סי' ש"א סעיף א').

התבוננות בבידוד

שאלה: במה יש לאדם להתבונן כאשר הוא נמצא הרבה ימים בבידוד?

תשובה: 'בידוד' בגימטריא 26 שהוא שם הוי"ה, וזהו רמז להתבודד ולהתחזק ב"שְׁוִיתִי ד' לַגָּדִי תְּמִיד", ועיי' "ביאור הלכה" (סי' א' סעיף א') שיסוד של "שְׁוִיתִי" הוא לזכור תמיד שש מצוות שחיובו תמיד. ומספרים על בעל "שבט הלוי" צ"ל שהעיד על עצמו שבמשך 70 שנה לא עבר יום שלא זכר את שש מצוות התמידיות לפחות מאה פעמים ביום!

שאלות המצוות

זהירות ברצועות התפילין שלא יתהפכו

שאלה: היכן צריך להקפיד ברצועות התפילין שלא יתהפכו, ומה הדין כשצובעים שחור את שני הצדדים?

תשובה:

א. צריך להקפיד שלא יתהפכו הרצועות המקיפות את הראש, וכן הקיבורת של יד פעם אחת, אבל מה שכורך אח"כ על היד, וכן מה שמשתלשל לפניו מהרצועה של תפילין של ראש, אין צריך להקפיד שלא יתהפכו, לפי שאינו מעיקר המצוה. מ"מ משום נוי המצוה ראוי שהשחור יהיה בצד החיצוני בכל הרצועה (משנ"ב סי' כ"ז ס"ק ל"ח).

ב. אם התהפכו הרצועות במקום הקשר פליגי הפוסקים, יש סוברים שיצא בדיעבד ("ביאור הלכה" סי' ל"ג סעיף ג' ד"ה מבחין בשם "בית יוסף"), ויש סוברים שלא יצא וברכתו לבטלה ("ביאור הלכה" שם בשם הפמ"ג ו"אלהי רבה" סי' כ"ז).

ג. ואפילו אם צובעים את הרצועה משני הצדדים, אותו צד שהוא מבחין יותר צריך להיות בצד החיצוני, שהוא צד השיער של עור הבמה (משנ"ב סי' ל"ג ס"ק כ'), ו"ביאור הלכה" שם ד"ה מבחין, וספר "כף החיים" סי' כ"ז ס"ק נ"א).

ד. מה שיש הצובעים בצבע שחור משני הצדדים, הסיבה העיקרית היא כדי שכל הרצועה תהיה ספוגה בצבע אפילו בתוכה, ולכן

אפילו אם נסדק או התקלף קצת מהרצועה (שזה מצוי במקום הקשר), עדיין יש שם צבע שחור, וכשר, אבל עדיין צריכים להקפיד שלא לתהפך הרצועה.

להשתמש בתפילין חברו בלי רשות

שאלה: שכח את התפילין בביתו, האם יכול להשתמש בתפילין של חברו בלי רשות?

תשובה: שואל שלא מדעת בתפילין מותר, אבל יש בזה כמה תנאים:

- שיקפלים כמו שהיו קודם.
 - שלא יוציאם מהמקום שהם מונחים (משנ"ב סי' כ"ה ס"ק נ"ג).
 - רק אם עושה כן באקראי, אבל בכל יום אסור (ב"ח סי' י"ד), וכעין זה לענין לולב מותר ליטלו שלא מדעתו, רק פעם אחת (משנ"ב סי' תרמ"ט ס"ק ל"ד בשם הפמ"ג).
- אולם למעשה מבואר באחרונים שיש להתרחק מזה כמה שאפשר היות שיש הרבה מאוד שמקפידים בזה"ל שלא ישתמשו, כי בקלות יכולים להיפגס, והתפילין שלנו מאוד עדינים (עיי' "כף החיים" סי' י"ד ס"ק ד' שכתב שירא שמים ירחיק עצמו בזה).

בירך על אגוז, ונפל מידו

שאלה: ב'שלום זכר' בליל שבת מנהגו לאכול אגוז אחד וארבעס אחד ולא יותר כדי להשלים למאה ברכות. מה הדין אם לאחר שבירך על האגוז עבר אחד ודחפו והאגוז נפל מידו על הרצפה, ורוצה לאכול אגוז אחר, האם צריך לחזור ולברך?

תשובה: כתוב בשו"ע (סי' ר"ו סעיף ה') מי שבירך על פירות שלפניו, ואח"כ הביאו לו יותר מאותו המין אינו צריך לברך, וכתב המשנ"ב (שם סי' כ') שאם היה דעתו לאכול רק את אלו הפירות שלפניו, לכו"ע צריך לחזור ולברך, עיי' שם. לפי"ד בנד"ד שדעתו לאכול רק את אותו אגוז צריך לחזור ולברך.

קידוש של יום בליל שבת

שאלה: עשה קידוש בליל שבת (והיתה שם טעות בדפוס) ואמר את הפסוקים: "ושמרו בני ישראל... זכור את יום השבת... ברוך... פרי הגפן", ואח"כ נזכר שטעה, האם בדיעבד יצא יד"ח?

תשובה: מכיון שלא בירך את ברכת הקידוש "ברוך... אשר קדשנו... ורצה בנו...", בדיעבד לא יצא וצריך לחזור ולקדש. אם יש בקבוק יין על השולחן, א"כ ברכת "הגפן" כבר חלה עליו, ומספיק רק למלא את הכוס ולברך ברכת הקידוש (בלי ברכת "הגפן"), (עיי' משנ"ב סי' רע"א ס"ק ע"ח), אבל אם אין עוד יין על השולחן ולא היה דעתו לשתות עוד יין, צריך להביא יין מן הארון ולחזור ולברך גם ברכת "הגפן" וגם ברכת הקידוש.

שתיית מיץ הדר מסלט פירות

שאלה: חתכו פירות לסלט בשבת, והצטבר מיץ בתחתית קערת סלט הפירות, האם מותר לשתותו, או שמא זה נחשב כמו שסחטו פירות ואסור לשתותו?

תשובה: החותך תפוזים ואשכוליות לצורך הכנת סלט פירות, ובעת ההכנה מצטבר בצלחת המיץ של הפירות, מותר לשתות את המיץ ואפילו בפירות הדר שדינם כזיתים וענבים, בכל זאת אין דינו 'כמשקין שזבו' שנחשב טפל לאוכל היות שכאשר יצא היה מעורב מיד עם הפירות (הגר"ש אלישיב זצ"ל, מובא בספר "הלכות שבת בשבת" ח"א פרק י"א סעיף כ"ח).

ומסתבר שאפילו אם כבר אכלו את הפירות ונשאר המיץ בפני עצמו, מותר לשתותו (ספר "ארחות שבת" פרק ד' הערה מ"ד).

קריאת שם ע"ש הסבתא

שאלה: לפני פטירתה אמרה הסבתא שאינה רוצה שיקראו לנכדות על שמה, היות שהיתה שבורה ממצבה. האם למעשה אפשר לקרוא לנכדה את שמה כדי לנכדה ולזכרה?

תשובה: אפשר לקרוא לנכדות על שמה וזה כבודה (הגר"ח קנייבסקי שליט"א).

זהירות לכהנים בשעת הלוויה

שאלה: האם כהנים מותרים להשתתף בהלוויה ר"ל, כשאננם עומדים תחת האוהל, אלא רק תחת כיפת השמים?

תשובה:

א. כהנים חייבים להיזהר רק מטומאת מת עצמו, אבל לנגוע באדם שהוא טמא מת או בכלי שיש בו טומאת מת לא נזהרים בזמן הזה (רמ"א י"ד סי' ש"ט).

ב. כל זה כשנגוע בו לאחר שכבר נטמא, אבל טומאה בחיבורין כלומר לנגוע במי שמאחיל על המת או נמצא עכשיו באוהל של מת אסור מדינא, משום שטומאת האוהל מתפשטת אליו, ולכן כשהרבה אנשים עומדים צפופים ואחד מהם מאחיל על המת, חייב הכהן להיזהר מלנגוע בו, ולכן הכהנים צריכים להתרחק מאנשים אחרים בשעת הלוויה.

חתן שדיבר באמצע החופה

▲ **שאלה:** בשעת הנישואין תחת החופה בין ברכה לברכה, אמר החתן לאביו שראש הישיבה שלו הגיע, וביקש לכבדו בברכה. האם זה נחשב להפסק?

תשובה: כיון שברכת נישואין מברכים קודם ברכת "הגפן", ואח"כ מברכים את שאר הברכות (ולא כמו סעודות שבע ברכות שמברכים ברכת "הגפן" בסוף), אסור להפסיק בדיבור בין ברכת "הגפן" (שהיא ברכת הנהנין) לשתית הכוס, והיות שהחתן הפסיק אפילו בדיבור אחד, שלא נוגע לשתית הכוס, הר"ז הפסק (עי' שו"ע סי' קס"ז ומשנ"ב סי"ק ל"ו-ל"ז), ולכן צריך החתן לחזור ולברך לעצמו את ברכת "הגפן" לפני ששותה את הכוס.

וכעין זה מי שבירך ברכת "המוציא", והפסיק וביקש שיביאו לו סידור לברכת המזון, נחשב להפסק (הגר"ש אויערבך זצ"ל שש"כ פרק מ"ח הערה י"ד).

הציע דירה למחותן אחד, והמחותן השני כבר ידע ממנה

▲ **שאלה:** מתווך הציע דירה לאחד מהמחותנים, והתברר שהמחותן השני כבר ידע מדירה זו קודם, האם מגיע למתווך שכר תיווך?

תשובה: כל עניני ממונות שהמחותנים מתעסקים בשותפות עבור הזוג, כגון רכישת דירה, רהיטים וכיוצא בזה, דינם כשותפים, ולכן אם אחד מהמחותנים כבר ידע וראה את הדירה קודם, אין לו שכר כלל. אא"כ קירב הדבר ע"י שדיבר על לבו של המחותן, יש לו דין חצי מתחיל, וכן אם לא ידעו כלל, הר"ז כאילו הציע לשניהם ("פתחי חושן" הל' שכירות פרק י"ד הערה ג').

הלכתא למשיחא – בקרוב

מי חטאת רק בירושלים או בכל מקום

▲ **שאלה:** היות שכל הכלים בבית הם חשש אבי אבות הטומאה (משום חרב ה"ה כחלל) או אב הטומאה, האם צריכים להביאם לירושלים כדי להזות עליהם בשלישי ושביעי, או אפשר להביא מי חטאת לכל מקום ומקום?

תשובה: כתב הרמב"ם (הל' פרה אדומה פרק י' הל' ב') שמוליכין מי חטאת ממקום למקום ומעיר לעיר, ופעם אחת העבירו בכלי בספינה בירדן, עי"ש.

איתא במשנה (מסכת פרה ס"ז פ"ג) שחילקו את אפר החטאת לכ"ד משמרות כהונה, וברמב"ם (בפיה"מ שם) מפרש שהיו שומרים זאת במקום מיוחד מחוץ לעזרה. אבל בתוספות יו"ט (שם) מפרש שהיה אצלם בעיירותיהם כדי שיוכלו כל ישראל לקחת מהם ולא יצטרכו לנסוע לירושלים, ואף בחו"ל היו מזין, עכ"ל.

וכן מבואר ב"משנה למלך" (הל' אבל פ"ג הל' א') וזכורני שראיתי במקום אחד (תוספתא פרה פרק ג' סוף הל' ג', הובא בר"ש שם פרק ג' משנה ג') דכשגלו לבבל הוליכו עמם אפר פרה, וע"ע בגמרא (נדה וי:) שבימי עולא היו מטהרים בגלגל יין ושמים שהיו מטהרים לנסכים ולמנחות שמא יבנה בית המקדש, וביאר ר"ש (חלה פ"ד מ"ח) שהיו מזים אפר פרה על טמאי מתים.

הבאת אפר פרה לחוץ לארץ

▲ **שאלה:** האם לפי"ז יביאו אפר פרה גם לחוץ לארץ כדי לטהרם, או שמא יצטרכו להביא את כל חפציהם לארץ ישראל כדי שלא יטמא אפר חטאת משום טומאת ארץ העמים?

תשובה: מדברי "משנה למלך" (הנ"ל) משמע שלא גזרו על זה משום טומאת ארץ העמים, אולם כבר כתב ברע"ב (פרה פ"ג משנה ג') שהא דהוליכו אפר פרה עמהם לבבל ולא נטמא משום ארץ העמים דלא גזרו טומאה על ארץ העמים אלא לאחר שעלו מן הגולה, עי' שם. ולפי"ז יש לדון אם לאחר ביאת המשיח תתבטל גזירת טומאת ארץ העמים או לא (וע"ע "מצפה איתן" חגיגה כ"ה). שדן לפי תוספות בזבחים שמא לאחר שקידשו את אפר החטאת וערבבוהו עם מים לא גזרו בזה על טומאת ארץ העמים. אבל תוספות בחגיגה לא סברו כן, עי' שם. ועדיין צ"ב על האדם המביאו שהוא נטמא בטומאת ארץ העמים.

והא כמבואר בגמרא (חגיגה כ"ג) וברמב"ם (פרה פרק י' הל' ב') שהביאו ע"ג ספינה בירדן, אולי מדובר במקום למקום בתוך גבולות ארץ ישראל.

ועוד יש לדון, לאחר שגזרו חז"ל שלא להעביר מי חטאת ע"ג הנהר (כמבואר בגמרא חגיגה שם וברמב"ם שם) אולי אסור להעביר אפילו במטוס מעל הים.

טיסה לירושלים במסוק (הליקופטר)

▲ **שאלה:** מאחר וצמיו עומס רב של מיליוני אנשים שיבואו לבית המקדש, האם אפשר יהיה לטוס לירושלים במסוק?

תשובה:

א. רוב המסוקים, היות שהם עשויים ממתכת ועוברים בקביעות מעל בתי קברות, הרי הם אבי אבות הטומאה, ומי שטס בהם נעשה אב הטומאה ולא יוכל להיכנס למקדש. ואפילו אם הם יותר מארבעים סאה.

אבל אם יש מסוקים שברור שהם רק אב הטומאה, יכולים לטוס בהם, והנוסע נעשה לראשון לטומאה ויצטרך רק טבילה והערב שמש, ולכן יום לפני החג יטבול בירושלים ובערב יהיה טהור.

ב. גם אם יעשו חור או ישברו את המנוע של המסוק ואז נעשה שברי כלל, ותתבטל ממנו הטומאה, סו"ס לאחר שיתקנוהו תחזור הטומאה עכ"פ מדרבנן (כמבואר במשנה כלים פ"ב מ"א).

ג. במדרש "שוחר טוב" (פרק מ"ח) מביא שעתידים ישראל לבוא לירושלים על ידי עננים.

ויש לדון האם עננים אלו הם רק בנסיעה חד פעמית לירושלים או שמא יהיה אפשר להשתמש בהם גם בחזור מירושלים לשאר עירות שבארץ ישראל.

וב"ילקוט שמעוני" (ישעיהו רמ"ז תק"ג) על הפסוק: "וְהָיָה מִדֵּי הַדָּשׁ בְּחֵדְשׁוֹ וּמִדֵּי שִׁפְתַּי בְּשִׁפְתוֹ יָבֹא כָּל פֶּה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אֲמֹר ד' " (ישעיהו ס"ו, כ"ג), שבשבת ובראש חודש באים העננים וטוענים אותם ומביאים אותם לירושלים, והם מתפללים שם בבוקר, וכשחל ראש חודש בשבת באים העננים פעמיים. פעם אחת בוקר טוענים אותם ומתפללים שם, ואח"כ 'מחזירים אותם לבתיהם', ושוב לוקחים אותם במנחה.

ד. "וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל" (ישעיהו כ"ז, י"ג), מפרש "ה'טעמא דקרא", ביום ההוא כולם יבואו ע"י העננים, והיו כולם טמאי מתים ולא יוכלו להיכנס לעזרה, רק ישתחוו בהר הבית, דטמא מת נכנס לשם. והזבים לא יוכלו להיכנס גם להר הבית וישתחוו בירושלים. אבל מצורעים לא יהיו אז, דכל זמן שכהן לא טימא אינו טמא ולכן כולם יכנסו לירושלים.

ענינים שונים

כמה גרעינים יש ברימון

▲ **שאלה:** שגור בפי ההמון שיש תרי"ג גרעינים ברימון, האם יש מקור לדבר הזה?

תשובה:

א. כתב המלבי"ם (פי' תצוה פרק כ"ח ברמזי בגדי קודש) לכן בגדי כהן גדול נעשה עם רימונים שיש לו תרי"ג גרעינים כנגד תרי"ג מצוות (וכ"כ המלבי"ם בשיר השירים פרק ד' פסוק ג' ובפרק ח' פסוק ב').

ב. וכן כתב ב"דרשות חתם סופר" דף רמ"ט) ש"מלאים מצוות כרימון" משום שברימון יש תרי"ג גרעינים כנגד תרי"ג מצוות, וכבר כתבתי זה בכמה מקומות, עי' שם.

ג. בספר "עוד יוסף חי" (לה"ב איש חי" דרשות, פתיחה רביעית עמ' כ"א ד"ה כל), כתב שלכן מברכים ואוכלים בגלל ראש השנה "שנהיה מלאים מצוות כרימון", כיון שיש בו גרעינים יותר מן תרי"ג, עי' שם.

ד. מספרים שהגר"א מוילנא זצ"ל ביקש מתלמיד שנסע לאיטליה שיביא לו רימון, והגר"א מנה את כל הגרעינים ומצא בדיוק תרי"ג גרעינים (קובץ "תורה שבעל פה" גיליון מ', עמ' ס"ד).

ה. אמנם בשם הגאון מאוסטרובצא זצ"ל מובא כי זה שקר מה שהעולם אומרים שיש תרי"ג גרעינים ברימון (קובץ "היכל הפעש"ט" גיליון י"ג).

ו. וכן הובא בשם הגר"ח קניבסקי שליט"א: 'העולם אומרים שיש תרי"ג גרעינים ברימון, כמו שכתב המלבי"ם זצ"ל בפסוק: "כְּפֶלַח הָרִמּוֹן" (שיר השירים ד', ג'), והגה"צ רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל אמר שהבחורים בישיבה ספרו ולא היה מדויק, עכ"ל (מחזור "שיח שפתותינו" עמ' 76).

ז. בספרי מלקטים מביאים שיש רימונים שיש להם רק חמש מאות גרעינים בערך, ויש רימונים שיש בהם למעלה משבע מאות גרעינים, וכנראה שיש כמה סוגי גדלים ברימונים, ולכן אין זה סתירה לכל הנ"ל.

ח. וכן כתב בספר "שבט המוסר" (פרק י"א אות מ"ו) שיש כמה סוגי רימונים, אך בכל עץ יש מספר שווה של גרעינים בכל הרימונים שבו.

ולפי"ז יש לדון אם נתעברו כמה רימונים שלא יודעים מאיזו שנה הם, מהשנה או משנה שעברה, והרי אי אפשר לעשר אחד על השני, האם אפשר לסמוך על מספר הגרעינים ולשייך אותו לדעת שזה הגיע מאילן זה (ול"ע האם כמו שמבואר בצ"ח ובעוד אחרונים שבוה"ז נתקטנו הפירות, האם בגלל זה נתקטנו גם מספר הגרעינים).

נודח מאד לכל מי
שיכול לסייע בכיסוי
הוצאות ההדפסה.
להנצחות
לע"נ וכר"ב,
נא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com

דברי השירה

ויזכר משה באומי כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (דברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ 'דברי שיר' ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פורים ומגילת אסתר

יום פורים הרי זה יום מסוגל ביותר בשביל להגיע לדרגות גבוהות מאוד, וכדאי לנו לנצל כל רגע מהיום הזה לעליה בתורה ותפילה, וכפי שמבואר בחז"ל 'כל הפושט יד נותנים לו'.

שמעתי פעם בשם ראש ישיבת 'תורה אור' הגאון רבי פנחס שיינברג זצ"ל שגם היצר הרע יודע שזה יום מיוחד, ובגלל זה הוא תופס את ההזדמנות ומבלבל אותנו להתעסקות בדברים צדדיים.

סיפור המגילה נראה לנו סיפור פשוט, היה מלך שעשה סעודה והרג את אשתו, בחר במלכה חדשה ואחרי זה הגיע המן ונהיה שר ורצה להרוג את עם ישראל וגם המלך בעצמו היה שונא ישראל ולכן היה מעוניין בזה אבל היות שאשתו [אסתר] לא רצתה הדבר התעכב כי מה לא עושים בשביל להרגיע את האשה. כך כשרואים את הסיפור בלי להתבונן.

אבל האמת הוא שאם נתבונן מה כתוב במגילה נראה שאין שום פרט מיותר, אפשר ללמוד אמונה מכל פסוק ופסוק ורואים שהכל מהרבונו של עולם כמו שאנו אומרים בתפילה "זורע צדקות" זורע מלשון ששמים זרעים בתוך האדמה ועם הזמן גודל משהו. גם כאן במגילה רואים איך שכל מיני פעולות שנעשו כביכול במקרה מזה נהיה ישועות, וכמו שאנו יודעים "סוף מעשה במחשבה תחילה" שבאמת כל הפעולות האלו שנראים שאין בהם קשר ואלו רק דברים צדדיים אבל האמת שכל דבר בא לטובת ולישועת עם ישראל.

לאחר שאחשורוש הרג את ושתי כתוב (ב' - ב') "ויאמרו נערי המלך משרתיו יבקשו למלך נערות בתולות טובות מראה". וכל זה נראה תמוה מאוד, כתוב כאן שנערי המלך התחילו ליתן עצות לאחשורוש, דהיינו אנשים צעירים, אנשים בלי ניסיון כלל לחיים, ואילו בעת שאחשורוש היה צריך לקחת החלטה מה לעשות עם ושתי הוא הביא "חכמים ידעי העתים" שהיו "שבעת שרי פרס ומד" ובנוסף לכל זה היו "היושבים ראשונה במלכות" (א' - י"ד), דהיינו שהיו האנשים הכי בכירים במלכות, היועצים הכי טובים בכל תחום שיהיה.

מבאר הגאון מוויילנא זצ"ל שאחר שהמלך אחשורוש חזר לעצמו כפי שכתוב (ב' - א') "כשך חמת המלך אחשורוש זכר את ושתי ואת אשר עשתה", היועצים שמו לב שהמלך התחיל להתבונן ולהתגעגע לושתי, ואולי יתחיל להיזכר מי נתן לו את העצה להרוג אותה, וחששו שמא יעלה על דעתו להרוג אותם, לכן היועצים הבכירים פחדו להסתובב בחצר בית המלך, ונמצא שרק "נערי המלך" היו בסביבתו.

אולי נראה פרט זה כנקודה לא חשובה, אבל כל פרט ופרט שכתוב במגילה מראה לנו את חשיבות הניסים שהיו בתקופת מרדכי הצדיק, כי אם אחשורוש היה מבקש מיועציו הבכירים לחפש לו אישה, הם היו מחפשים רק בת מלך, דבר הראוי למלך, אבל כאן היות שהוא ביקש מנערי המלך הם חיפשו לו לפי רמת השכל שלהם. וכך יצא שהתחתן עם אסתר המלכה, ומזה יצא ישועת כלל ישראל.

"ואת שבע הנערות" (ב' - ט').

הגמ' מסבירה ששבע הנערות היו כדי שאסתר תוכל לדעת מתי זה שבת כי כל יום היה משרתת אחרת, וכך לפי השמות שלהן היא ידעה מתי זה יום השבת.

ויש להבין, וכי כדי לדעת שזה שבת היא היתה צריכה משרתת? איך כל יהודי יודע מתי שבת? ולמה שהיא לא תדע?

אמר רבי יונתן איבשיץ שכאן היה בעיה לאסתר כי היא רצתה מצד אחד לשמור שבת לחיות כיהודיה ומצד שני היה לה צווי ממרדכי שאף אחד לא יתפוס שהיא יהודיה, וא"כ אם היתה לה רק משרתת אחת היא תראה שבמשך כל השבוע היא כותבת ועושה כל מיני מלאכות ובשבת לא עושה כלום וכך היו יכולים לתפוס אותה, אז בחכמתה היא לקחה לכל יום משרתת אחרת כך שכל משרתת היתה רואה אותה רק יום אחד ולא ידעה מה קורה בשאר הימים ולא היו חוששות כלל, וכך היא יכלה לשמור שבת!

"ויעש המלך משתה גדול לכל שריו ועבדיו את משתה אסתר והנחה למדינות עשה ויתן משאת כיד המלך" (ב' - ח').

כותב רש"י (בד"ה ויתן משאת), שלח דורנות להם והכל כדי לפתותה אולי תגיד מולדתה.

יוצא שאחשורוש לא ידע את מולדתה כלל, ומבואר בחז"ל שאסתר לא רצתה לגלות את מולדתה כדי שיחשוב שהיא מגיעה ממשפחה לא חשובה וכך לא ירצה להתחתן איתה.

מאידך מבואר במדרש הפוך, שמרדכי הבין שאם לקחו אותה זה סימן שמן השמים רוצים שהיא תעזור לעם ישראל, רוצים שיחיה נס על ידה, ממילא מרדכי חשב שאם אחשורוש היה מגלה שהיא יהודיה הוא מיד לא היה רוצה להתחתן איתה.

"ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד מפזר ומפרד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתייהם שנות מכל עם" (ג' - ח').

נשאלת השאלה, מה ההדגשה בזה שיש לנו דת ששונה מכל עם, הרי ברור שבכל דת יש את הכללים שלו, וכל דת שונה מכל עם?

ויש לתרץ, שהמן אמר שהדת שלנו הוא זה גופא להיות שונה מכולם, לא להיות כמו הגויים, לכן זה סיבה להרוג אותנו, כי זה הפריע לו מאוד.

מזה יש ללמוד שיהודי צריך לדעת שחלק מהיהדות זה מאוד להיזהר לא להיות כמו הגוי, הכי גרוע זה להתקרב אליהם.

"ויעבר מרדכי ויעש ככל אשר צותה עליו אסתר" (ד' - י"ז).

מה הפשט כאן "ויעבור מרדכי"?

התשובה היא שדורשים חז"ל (מגילה דף ט"ו ע"א) מכאן שמרדכי עבר איסור בזה שביקש מכולם לצום בפסח, ויש מחלוקת בגמ' אם צמו רק ביום ולא בלילה או שצמו גם ביום וגם בלילה, אם צמו רק ביום לפחות הם קיימו את מצות מצה בלילה, אבל אם צמו גם בלילה הם ביטלו מצות כזית מצה.

שאלתי לבעל אילת השחר זצ"ל, איך באמת מרדכי ביקש מעם ישראל לא לאכול כזית מצה בליל פסח [לפי שיטה הנ"ל]? הרי הכלל של פיקוח נפש דוחה כל התורה כולה זה רק כשעושים הצלה מציאותית אבל הצלה סגולית לא דוחה. ועוד שכאן מדובר על גזירה שתהיה בעוד אחד עשרה חודש? למה מרדכי תיקן מיד לצום אפילו בפסח? היה יכול לחכות אחרי החג!

וענה לי, שכשיש גזירה בשמים עלינו לפעול מיד, כי כל יום שעובר צריך יותר רחמים, ולכן זה נקרא פיקוח נפש.

וראש הישיבה הוסיף שבכל דבר רוחני זה כך, ברוחניות לא מחכים כלל, כי מה שאפשר להשיג היום עושים אותו מיד, כי מי אומר שלמחרת תהיו לנו זכויות לעשות זאת?!

"וכל זה איננו שוה לי בכל עת אשר אני ראה את מרדכי היהודי יושב בשער המלך" (ה' - י"ג).

כתוב כאן שהמן אמר "וכל זה איננו שוה לי", דהיינו כל הכבוד שהוא מקבל במלכות, כל העושר שהיה לו, כל זה אינו שווה לו, וכל זה בגלל שמרדכי לא היה כורע ומשתחוה לו.

השאלה נשאלת, וכי באמת היה מפריע להמן שמרדכי לא היה משתחוה לו? הרי מדובר רק בבן אדם אחד! ועוד בזה שהוא מדבר כך הוא מבזה את עצמו?!

ויש לתרץ שכתוב שיוסף אמר לאחיו "ואמרתם אנשי מקנה היו עבדך מנעורינו ועד עתה גם אנחנו גם אבותינו בעבור תשבו בארץ גשן כי תועבת מצרים כל רעה צאן" (מ"ו - ל"ד). וכתב רש"י, כשתאמרו לו שאין אתם בקיאים במלאכה אחרת ירחיקכם מעליו ויושיבכם שם, כי תועבת מצרים כל רעה צאן לפי שהם להם אלהות. השפתי חכמים מסביר, לפי שהם יודעים שרועי הצאן יודעין הווייתן לפי שהם תמיד אצלן, הלכך יודעין שאין בהם ממש, הלכך שונאים כל רועי צאן.

ונשאלת השאלה שהמצרים יחשבו מה שהם ירצו על היהודים! למה הם צריכים לשנוא אותם?!

מי שחושב אחרת ממנו, כי הוא בטוח שהוא צודק והשני הוא הטועה, אבל אם הוא מודע בליבו שהוא בעצמו טועה, וגם מרגיש שחברו יודע שהוא טועה, ממילא הוא ישנא אותו כי הוא מפריע לו לרמות את עצמו.

אנו רואים שהאנשים שלא שומרים תורה ומצוות שונאים אותנו והם מסכנים, ואנו מתפללים עליהם שיחזרו בתשובה. למה הם שונאים אותנו? כי הם יודעים בתוך ליבם שהם טועים בדרכם, ממילא כשרואים שאנחנו שומרים את התורה ויודעים את האמת זה סותר את מה שהם חושבים וזה מפריע להם.

לכן המן אמר 'כל זה איננו שווה לי' כי היה מפריע לו לראות את מרדכי, כי ידע בתוך תוכו שמה שהוא בעצמו עושה אין בזה שום ממשות ומרדכי יודע זאת ושמרדכי צודק. ולכן עשיו שונא את יעקב. למה? מה מפריע לעשיו? התשובה היא שהיות שהגויים יודעים בתוך תוכם שאין שום תוכן אצלם ושהכל נמצא אצלינו ושנחנו צודקים, עצם זה שאנחנו חיים זה מפריע להם, לכן הם שונאים אותנו כי זה מפריע להם לראות שאנחנו יודעים את האמת.

"וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי על בגתנא ותרש שני סריסי המלך" (ו' - ב').

יש לשאול, מי זה "בגתנא"? הרי לעיל כתוב (ב' - כ"א) "בגתן ותרש שני סריסי המלך"?

כתוב במדרש, שכשכתבו בספר הזכרונות הם רצו למעט את מעלת מרדכי, וכתבו "בגתן או תרש", כדי שפעם הבאה שיקראו את ספר הזכרונות יבינו שרק אחד מהם זמם להרוג את המלך ומספק הרגו את שניהם, ונמצא שאחד הרגו שלא כדין, וכל זה בגלל מרדכי, ועל זה לא מגיע לו שכר, ונעשה נס שהאותיות של המילה "או" נפרדו וכל אחת התחברה למילים הסמוכות וכך יצא "בגתנא ותרש". וכל זה מדויק ממה שכתוב "וימצא כתוב", דהיינו שכך מצאו כתוב, ולא מה שכתבו פעם. ומכל זה יצא שמרדכי קיבל את שכרו.

"ויקח המן את הלבוש ואת הסוס וילבש את מרדכי וירכיבהו ברחוב העיר" (ו' - י"א).

הדרשנים אומרים שכתוב כאן גם את הנושא הזה כדי להגיד לנו שעם ישראל ידע שהיה לאחשורוש הכרת הטוב למרדכי ותמיד היה להם ציפייה שינצלו בזכות זה, אבל ברגע שראו שהשכר שמרדכי קיבל היה סיבוב בעיר על סוס, הבינו שאין להם לסמוך על זה כלל, וכך יוצא שכלל ישראל יותר שם ליבם לאבינו שבשמים.

ה' יעזור שנזכה לראות את ישועת ה' בכל מצב ומצב, ונתחזק ביום הפורים בכל ענין, והקב"ה יקבל כל תפילותינו, ושיבנה בית המקדש במהרה בימינו, אמן.

קידוש לפורים כפי שנהגו בדורות קודמים לשמחת פורים

יום הששי. ויכלו השמים מספרים כבודו מלא עולם משרתיו שואלים זה לזה איה שרה אשתך כגפן פריה בירכתי ביתך ובשעריך, והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי ד' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים גאלתנו ומבית עבדים פדיתנו ומחלים רעים ונאמנים ונחמדים לעד ולעולמי עולמים. על אבותינו ועלינו לשבח לאדון הכל יודו, והכל ישבחו, והכל יאמרו אין קדוש קדוש קדוש ד' צבקות מלא כל הארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלקים מרחפת על פני המים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה רבה אהבתנו ד' אלקינו לא לידי מתנת בשר ודם צפרדע כנים ערוב דבר וחרב ורעב ויגון ואנחה ביום מנוחתנו. והראנו בבגינו ושמחנו בתקונו, והשב את העבודה לדביר ביתך ופנו את היכלך וטהרו את מקדשך והדליקו נרות בחצרות קדשך, וקבעו ימי פורים אלו לשתינה ולשכרון לשמחה ולששון, זכר ליציאת מצרים. כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים. ודברך אמת וקים לעד: ברוך אתה ד' אלקינו מלך העולם, בורא פרי הגפן.

לרכוש בפורים 'משקפיים' של תורה

על אנשי החיל ומושה רבינו בראשם, אלא על שיעבור הלב לאבינו שבשמים.
עם תום המלחמה, "ויחלוש יהושע את עמלק לפי חרב" (שמות יז, טז). מביא רש"י שהשאר מקצתם ולא הרג את כולם על-פי השכינה. מדוע? והלא אין השם שלם ואין הכיסא שלם עד שיימחה שמו של עמלק, אלא שלא נהרגו כל העמלקים משום שיש צורך בעולם בקיומו של עמלק הטוען שהכל נעשה במקרה, ומשמש כסמל החושך וההסתור פנים. כיון שעולם הבחירה צריך להיות קיים, שהרי זו מטרת הבריאה שהאדם יגלה את האמת בעצמו, כשיציץ מעבר למסך החושך ויגלה את מי שמנהיג לבדו את העולם כולו.

הפיכה שלטונית או הנהגה אלוקית

על פניו נראה שסיפור מגילת אסתר הוא צירוף מקרים בן 9 שנים ללא כל נס גלוי, ואף שם החג 'פורים' מסמל לכאורה שהכל נעשה על פי הגורל והמזל.
אך לא כן. בימי הפורים הסתיר הקב"ה את פניו בגלל חטאם כדי לעוררם לשוב אליו, ואכן כשהתענו וזעקו אל ה' בתשובה, הוסרה ה'מסכה' המפחידה של גזרת המן וראו כולם איך ה' אוהב אותם ושומר עליהם בכל מצב. אכן כל עניינה של מגילת אסתר היא לגלות קל-מסתתר, וזהו ההבדל בין ניסי מצרים שבהם אף פרעה ראה את יד ה' המנהלת הכל עד שהאמין במציאות ה' ובכח התפילה אליו, כשאמר ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים העתירו אל ה'" (שמות ט, כז). אך בניסי פורים מי שלא מתבונן בצירוף המקרים הטבעיים, לא מבחין בחוש השני המקשר בין כולם צעד אחד צעד עד להצלת ישראל מכליה.

וכפי שביאר הגאון רבי יחזקאל אברמסקי את הכתוב בסוף המגילה "וכל מעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדולת מרדכי, הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס" (א, ט), שלולא אתה מבחין ביד ה' אלא טועה לחשוב שיש כאן סתם צירוף של הנהגות פוליטיות בהריגת מלכה אחת והמלכת אחרת תחתיה, בהוצאת קול קורא להרג היהודים ובהפיכת הגזירה על שונאי ישראל וכל פירוט ה'מקרים' המובאים במגילה.

אם אתה מחפש היסטוריה, תוכל לקרוא בספר דברי הימים של מלכי מדי ופרס,

"פורים הוא בבחינת עולם קטן. כל המסתובב ומתהווה בעולם הגדול בשית אלפי שנים, צריך שיתהווה בפורים". אלה הן מילותיו של המשגיח רבי ירוחם ממזיר (דעת הכמה ומוסר כה) בבואו לשרטט את תוכן היום הגדול והנורא. הרמח"ל בדרך ה' (ב) מבאר את תכלית בריאת העולם כי הקב"ה, מקור הטוב, ברא בריות בכדי להיטיב עמם, ולא הכניס הנשמות הישר לגן עדן, כי שלמות ההטבה שהאדם יהיה בעל הטובה ולא יקבל בחסד בבחינת "נהמא דכיסופא". ולשם כך האדם נוצר כבעל בחירה בעולם הזה, כהכנה ופרודור לקבלת שכרו בעולם הבא.

למען שלמות הבחירה, מתנהל העולם מתוך הקלם בחושך והסתור, אך לא סילק עצמו מן העולם חלילה, כי הוא לבדו פועל גבורות, עושה חדשות בעל מלחמות.
אכן לא תמיד הסתיר עצמו בהנהגת "מציץ מן החרכים" (שיר השירים ב, ט), אלא באופן חד פעמי גילה את עצמו במלאת תקפו וגבורתו - בזמן יצירת העם גילה את עצמו בבירור, עד כדי שראו בניו גבורתו, ולאחר מכן נפתחו בפניהם שבעה רקיעים וראתה שפחה על הים גילוי שכינה שלא ראה אף הנביא יחזקאל בן בוזי. שם כביכול אמר הקב"ה לפני שתהיו לי לעם, הכירו את ידי וגבורתי ולא רק בהסתרה.

אך לאחר מכן השמים נסגרו והשפחה חזרה להיות שפחה משום שדרך העולם לא לנהוג בהתערות דלעילא. וכפי שניכר בבירור מתחילת דרכו של עמלק, זקנו של המן, במלחמתו מול עם ישראל, שנכנסו זמן קצר לאחר היציאה ממצרים לחיי הטבע בהם מסתיר הקב"ה את הנהגתו. ואף שנאמר להם "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", במלחמת עמלק הכל התנהל במלחמה פשוטה עד שציווה משה "בחר לנו אנשים וצא הילחם בעמלק" (שמות יז, ט).

עם זאת, ציווה משה לא להיגרר להסתור פנים ולדעת שאין המלך נושע ברב חיל גיבור לא יינצל ברוב כח... עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו להציל ממוות נפשם" (תהלים לג, ט), ואכן הניצחון במלחמה זו המתואר במשנה (ראש השנה ג, ח) "וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה, אלא כל זמן שישיראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים ואם לאו היו נופלים", מראה שאין כאן הסתכלות לא

שו"ת הלכה למעשה

משולחן ראש בית ההוראה

במשנת מרן רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל

פורים המשולש - חלק ב

• יום שישי, י"ד אדר •

בן עיר להוציא בן כרך במגילה ולהיפך

שאלה האם פרוז יכול לשמוע המגילה ביום ו' מבן כרך, וכן בן כרך לשמוע מפרוז.

תשובה יכולים להוציא ידי חובה אלו את אלו, ששניהם חייבים במגילה ביום זה.

ביאור הדברים אומנם מרן הגר"ש אלישיב החמיר בזה כמה פעמים על פי הטורי אבן (מגילה ה, א) שאין קוראים מגילה בשבת משום 'שמא יעבירו ד' אמות ברשות הרבים' זו תקנת חכמים מאוחרת, ובזמן מרדכי ואסתר היו חייבים לקרוא בשבת אך הפקיעו חכמים חיוב זה מחשש שמא יעבירו, וכיון שכן, אין חיובם שווה, שהרי לבן עיר הקריאה ביום זה היא מדברי קבלה, ואילו לבן כרך היא תקנת חכמים מאוחרת ומחמת כן לא מוציאים אלו את אלו, אך הסיק לדינא שמוציאים אלו את אלו, שהרי הירושלמי (חובא במשנה ברורה תרפ"ח, ד) דן אם בכל שנה בן כרך מוציא בן עיר, ואף שלמעשה החמיר המשנה ברורה, זהו דווקא כשבפועל אין בן הכרך מחויב לקרוא ביום זה, אך בשנה זו שהבן כרך קורא בי"ד, לבו"ע אף בן כרך מוציא בן עיר. אומנם יתכן שכשאפשר יש מקום לחדר בזה.

קריאת מגילה שלא בזמנה בעשרה

שאלה האם יש להקפיד לקרוא בערב שבת בכרכים רק בעשרה, שהרי אין זו 'קריאה בזמנה'.

תשובה לכתחילה יש להדר ולקרא דווקא בציבור בין בלילה ובין ביום ואף הנשים מדקדקות בזה. כמבואר במשנה ברורה (תרצ, א) שהקורא ביחידות בשנה זו אינו מברך עליה.

אומנם כשאין לו מניין עשרה נהגו לברך אף ביחיד, כפי שהעיד הגר"ח זוננפלד (שלמות חיים מהדו"ח ש"ע) שמהנהג חכמי ירושלים להורות לברך אף ביחיד, משום שנוקטים להלכה כדעת הסוברים שאף קריאה שלא בזמנה אינה לעיכובא בציבור. ועוד שקריאה שלא בזמנה היא כשמקדימים לקרוא קודם י"ד באדר (מגילה ב, א) אך כשהמוקפים קוראים בי"ד שהוא זמן שכל אנשי העולם קוראים באותו היום אין זה נידון כקריאה שלא בזמנה.

פורס ומפה ומקדש

שאלה מה ההנהגה הטובה ביותר לסעודת פורים בערב שבת?
תשובה לסיים הסעודה מבעוד יום, ברנת המזון עם 'על הניסים', ובליילה יערוך סעודה לכבוד שבת. הנהגת מרן הגר"ש אלישיב בסעודת פורים שחל בערב שבת: אכל הסעודה בבוקר קודם חצות, אך כאשר בני ביתו לא הספיקו להכין, אכל ברוגע לאחר מנחה גדולה. דעתו כרוב הפוסקים לא היתה נוחה מ'פורס מפה ומקדש' (התשובה המלאה התפרסמה בשואלין ודורשי גיליון ס"ד).

שז"ת הלכה למעשה

• שבת-קודש, ט"ז אדר •

ריקוד בשבת פורים

שאלה האם מותר לבני הכרכים ולבני הפרוזות לרקוד ולמחוא כפיים בשמחת פורים בשבת זו.

תשובה לנהגים כהרמ"א (ש"ס א) מותר לרקוד ולמחוא כפיים בשבת זו, למרות שאין דין שמחת פורים בשבת הן לפרושים והן למוקפים המחויבים בסעודה ושמחה ביום א', כיון שהיא שמחה של מצוה על הנס. אך לנהגים כהמחבר אין היתר לרקוד בשבת כלל.

ביאור הדברים נוקטים להלכה כתוס' (ביצה ל א) שהביא הרמ"א שאין איסור ריקוד וטיפוח בזמן הזה כיון שלא בקאים בתיקון כלי זמר. רק שהוסיף שאין לסמוך על דבריו אלא בצירוף נוסף כריקוד של מצוה. ומגוף הדיון שהתיר השע"ר הציון (שם ז) במקום מצוה, מוכח שתלוי בדעת הרקוד אם הוא לכבוד מצוה כשמחת נישואין ושמחת חג או שרוקד 'סתם' להנאת הריקוד, והורה מרן הגר"ש אלישיב שכל שיש בריקוד לכבוד המצוה די בכך, ולא צריך שיהיה דווקא 'מצוה גמורה' כשמחת חתן וכלה.

כמו כן מותר למחוא כפיים כהרגלו ולא רק בשינוי מלאחר יד המוכה בשלחן ערוך (שם) כמבואר באשל אברהם (בוסטאטש שלט) "מוסכם לכלי עולם להתיר לספק לטבח ולרקוד בשבת ויום טוב לשמחת נישואין וכן נהגו בלי חשש פתחון פה" (צינוי הלכה נישואין רל).

• יום ראשון, ט"ז אדר •

עשיית מלאכה לבני כרכים

שאלה בני הכרכים, האם אסורים במלאכה ביום א'.

תשובה מן הדין אף בכל שנה אין איסור עשיית מלאכה בפורים (מגילה ה ב, ש"ע תרצו, א) אלא שנהגו שלא לעשות מלאכה ואינו רואה סימן ברכה. וכתב האור שמח (מגילה א, ז) ללמוד מהירושלמי שבפורים המושלש לא נאסר במלאכה. אכן המנהג כאן שלא לעשות ביום הקריאה דהיינו בערב שבת, אך ביום ראשון מותר שהוא אינו פורים כלל. גם בערב שבת יש להקל במלאכות לכבוד שבת.

תחנון - לפרושים

שאלה בני הפרושים, האם יאמרו תחנון ביום א'.

תשובה אומרים בפרוזות תחנון ביום א', כיון שאף למוקפים אינו יום הפורים אלא רק תשלומים, בשונה משנה רגילה שבה אין הפרושים אומרים תחנון ביום ט"ז שהוא פורים דמוקפים.

שליח ציבור אבל

שאלה אבל ב"ב חודש, האם יעלה כשליח ציבור ביום א'.

תשובה כיון שאינו אלא יום תשלומים, יכול לעלות כש"ץ בין בפרושים ובין במוקפים.

אבלות 'שבעה'

שאלה אבל בן כרך היושב שבעה, האם נוהג ביום א' דיני אבלות.

תשובה אין בזה מנהג ברור, וכדברי הש"ך (יורה דעה קצ, א) "הדבר ידוע שבדבר שאינו מצוי אין שייך בו מנהג". אכן מרן הגר"ש אלישיב פסק בהתשב"ץ (א, רחצ) שסעודת פורים ביום א' אינה מדברי קבלה ככל חיובי פורים אלא רק תשלומים מדרבנן. ומחמת כן הורה שאבלות שבעה לא נדחית כלל, ואף יאכל את סעודת הפורים על הקרקע ובחליצת מנעלים. ורק יעשה מעשה שמחה אחד כריקוד קל או שתיית יין שלא כהרגלו בכל ימי האבלות. כמו כן אונן אסור בבשר בסעודה ביום א', ומה שכתב השלחן ערוך (תרצו, ז) שמותר בבשר ויין, מושם 'שעשה' של יחיד באבלות לא דוחה 'עשה' מדברי קבלה של סעודה בבשר ויין. אך סעודה זו שהיא מדרבנן נדחית בפני איסור אבלות האונן בבשר ויין (צינוי הלכה - אבלות תקמט).

"אין קל-עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלוקיו שבראו... ומן הנסים הגדולים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד כל התורה כולה".

סדר עבודת הפורים

עבודת יום הפורים היא לשמוע מגילה שכולה הסתר שאין בה אף הזכרת שם ה' אפילו פעם אחת, ומוטל עליו לחוש בתוך הקריאה את המלך המסתתר מאחוריה. כשאסתר שלחה את התך "לדעת מה זה ועל מה זה" (אסתר ד, ה) טמנה בזה שאלה שמה עברו על זה קלי ואנוהו, או שמה כפרו בלוחות שנאמר בהם מזה ומזה הם כתובים. ומרדכי מספר להתך "את כל אשר קרהו" (ה) שכן בנו של קרהו - עמלק אשר קרד בדרך - בא עלינו. זו דוגמה אחת שעל פיה ניתן לבחון את כל המגילה.

ומי שמצליח לשמוע כך את המגילה, נעלמים ממנו כל הקפידות, שהרי פלוני לא הרע לו ואלמוני לא הזיק לו והכל נעשה בידי שמים. וממילא נעלמת גם הקנאה ומתמלאים באהבה רבה לכל הוולת עד ששולחים משלוח מנות הגורמים לקירוב לבבות מתוך אמונה "שאין אדם נוגע במוכן לחברו כמלא נימא" (יומא לז, ב), ונותנים מתנות לאביונים מתוך ידיעה שאם נותנים, מרוויחים כפליים, ומכוח כל אלה חיוב משהתה ושמחה המביאים להסרת המסכות וגילוי האמת.

ובפרט אחר שתיית היין הוא כניסיון העולם כולו, האם השתייה כדת תגרום לו להשתטות ולאבד עשתונות עד שיפלוט דברי הבל ורעות רוח תוך כדי סגירת חשבונות ופגיעה בזולת, ואולי אף יזלזל בתפילה ובברכות, או שמה יצא את שעת הכושר שמבחיין ביד ה' המנהלת את העולם לקנות לעצמו אמונה לכל השנה כולה, ומהבזקי האור הללו יצליח להאיר את העלטה.

ואף שבכל השנה שרויים בהסתר, בפורים בעל הבירה מציין מבעד לערפל. ומי שמצליח לראות, רוכש לו בזה מושקפים של תורה להתבונן דרכם על העולם בכל ימות השנה, להבחין שהכל בגזירת עליון בנסים ונפלאות הממלאים את הלב בשמחה אמיתית.

באריכות מרובה יותר על כל הקורות באותם הימים. ומי שאכן לא הבחין בהנהגת ה' הפלאית אלא ראה הכל כפוליטיקה קטנה, הוא אחשוורוש.

ואכן, מיד עם סיום ההפיכה השלטונית מהמן למרדכי, המשיך אחשוורוש המשיג באיוולתו לנהל את הממלכה בהטלת מיסים על הארץ ואיי הים (שם כ) כמימים ימימה בלא שום שינוי.

סוד התחפושת

אכן זו מהות התחפושות והמסכות, אף אם נדמה שלפניך עומד זקן נשוא פנים או חיה אימתנית, אל תחשוש אלא עמוד והתבונן מבעד למסכה ותגלה את האמת, ולא רק באדם פרטי אלא כל הנהגת העולם מסתתרת מאחורי מסכה המסתירה את יד ה' המכוונת כל צעד. האבא האוהב מתכסה פעם במסכה של נשיא אמריקאי טוב לב, ופעם מתכסה בנוראותיו.

ומחמת כן אף לא מוזכר בכל המגילה שם ה' אפילו פעם אחת, עד שנראה כביכול שהכל 'מוקרי' ומתנהל על פי הפור הוא הגורל, ותו לא. אך מי שעיניים לו רואה שהמלך המוזכר במגילה הוא מלכו של עולם (מגילה טו, ב), ואין הכוונה להפקיע את הפשט שהמלך הוא אחשוורוש, אלא ללמדנו שהוא בסך הכל בובה המופעלת בידי הממליך מלכים, וכל מעשיו נובעים מוכח לב מלכים ושרים ביד ה' (משל כא, א).

"על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור" (ט, טו). לבטא את השמחה כשגילו על ידי התבוננתם שהפורים, הגורלות והמקרים הכל הם הנהגת הקב"ה ואין בלתו.

ולפי זה מבואר מדוע חייבים בשתייה כדת עד דלא ידע בין אורר המן לברוך מרדכי. וכי לא ראוי לחוש לשנאת הרעים ואהבת הטובים? אלא שצריך להגיע מכת שתיית היין לגילוי יד ה' בביראה שפעם בא עם מסכה של המן והצר את צעדיהם, ופעם בא עם מסכה של מרדכי הצדיק והיטיב להם.

וזה שאמר ר' ירוחם כי עבודת הפורים היא עבודת השית אלפי שנין בגילוי כבוד ה' והנהגתו בעולם, לגלות את האור בחשכת הנהגת העולם, וכדברי הרמב"ן (שמות יג, טו)

מתנות לאביונים בהידור בו ביום

בפיקוחו האישי של מורינו ראש בית ההוראה שליט"א
לתרומות והעברת שמות לתפילה

מוקד בית ההוראה - 0722-133-466 (שלושה 4 בלבד)

שאר השלוחות - לשאלות בהלכה

ניתן לתרום גם באמצעות נדרים פלוס באמצעות
בקופת בית הוראה הכללי ירושלים שע"י מכון ציוני הלכה

לקבלת הגיליון בדוא"ל ולשאלות: Beithorah@gmail.com

יֵאִיר בִּזְרִי

מאת מורנו הגאון רבי ניסן גולדברג שליט"א מראשי ישיבות אור ישראל וראשון לציון

גליון 45 – תצוה תשפ"א

בענין הדלקת המנורה ועבודת המקדש

ובגמרא בבבא בתרא ד. מצינו שהורדוס הרג את כל חכמי ישראל, והשאיר רק את בבא בן בוטא, ושאל אותו איך יתקן את חטאו שהרג את כל חכמי ישראל, והשיב לו בבא בן בוטא 'הוא כבה אורו של עולם, דכתיב (משלי י כג) כי נר מצוה ותורה אור, ילך ויעסוק באורו של עולם, דכתיב (ישעיה ב ב) ונהרו אלו כל הגוים'.

והנה בית המקדש פעמים שנקרא 'אורו של עולם', וכן אומרים בברכת יוצר אור "אור חדש על ציון תאיר", והיינו ע"ש הדלקת המנורה והאור שבה, ופעמים שקורים את בית המקדש ע"ש הקטורת שמקטירים בכל יום בבית המקדש, וכגון מה שמצינו שבית המקדש נקרא 'הר המוריה', ויש ביאור בגמ' בתענית טז. שהוא ע"ש שמשם יוצאת הוראה, אך יש ביאור שהוא ע"ש 'המור' שהוא אחד מסממני הקטורת, ומשום שכאשר רוצים לבחון מי ראוי להיות כהן גדול, הבחינה היא בקטורת, וא"כ יש להבין האם מרכז ועיקר בית המקדש היא המנורה או הקטורת.

ויש לבאר ששני הדברים אמת, ומה ששייך לעמוד העבודה הוא הקטורת, שכאשר היו מקטירים את הקטורת היה נכנס בכל אדם אהבת ה' שאין לתארה, והיו משתחווים כל עם ישראל שהיו בבית המקדש, ואילו כאשר הדליקו את המנורה לא השתחוו, אלא כל יהודי שהיה בירושלים היה מרגיש שכיהן וקדושה בלב, וזהו עמוד התורה, ועמוד העבודה ניתן למשפחת הכהונה, שהם מקטירי הקטורת, וזר שנוגע בקטורת מיד נשרף, אך המנורה היא עמוד התורה, ולכן בחנוכה בתחילה לא הצליחו היוונים לנצח את ישראל כאשר נתרשלו בתורה, ואיתא בחז"ל שאמר להם זקן אחד שיכבו את המנורה ויטמאו אותה ועייזו ינצחו אותם, וכך היה, וא"כ המנורה היא סמל התורה והשראת שכינה וקדושה בעם ישראל, והנצי"ב מאריך שהארון היה כנגד תורה שבכתב והמנורה היתה כנגד תורה שבע"פ, ולכן היו לה ציצים ופרחים, שהם סוגים ומינים של עמל התורה, ולכן לדעת רש"י רוב הראשונים, וכן האריך הרשב"א בתשובה שהמנורה היתה דולקת רק בלילה ולא ביום [ודלא כהרמב"ם], ומשום שכתב הרמב"ם (פ"ג מ"ת הי"ג) שמי שרוצה לזכות בכתר תורה שלא יעבור עליו לילה בלא תורה.

ולפי זה מבואר מה שנכנסה פרשת הדלקת המנורה אחר הקמת המשכן וקודם בגדי הכהונה, משום שבאה התורה בזה לומר שהמנורה אינה שייכת לעבודה, אלא המנורה שייכת לכל אחד ואחד, ורק לאחר מכן נשתנה פרשת בגדי כהונה שהם חלק העבודה, ולכן לאחר פרשת בגדי כהונה מוזכרת פרשת התמיד ושאר הקרבנות, שהם העבודה, אך המנורה אינה חלק מן העבודה, ולכן דינה הוא שאף זר יכול להדליקה כמבואר בגמ' בכריתות, וכן פסק הרמב"ם (פ"ט מביאת מקדש ה"ז).

ובמדרש איתא שהמנורה עושה שתהיה שכינה בעם ישראל, שהיא הנה הדולק בבית המקדש, וכאשר אין לנו ביהמ"ק המנורה היא הרוח שדולקים בבתי מדרשות כאשר יושבין ועוסקין בתורה, וזהו מה שמאיר לנו וגורם שהשכינה תהא שורה בישראל.

הדלקת המנורה

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד".

בפרשת הדלקת המנורה לדורות פותחת פרשת תצוה. והנה פרשת תרומה כולה היא בנין המשכן האהל הקרשים וכלי המשכן הארון המנורה ושאר כלים, ובפרשת תצוה בגדי אהרן ובניו, קרבנות המילואים, ולבסוף תמיד וקטורת ומזבח הקטורת, ומאליה עולה

באור החיים ריש פרשת תצוה הביא שהיו ארבע גלויות, ובכל גלות הגאולה נעשית ע"י אבות העולם, שהגלות הראשונה נאלו מכח אברהם, הגלות השנייה נאלו מכח יצחק, והגלות השלישית נאלו מכח יעקב, והגאולה האחרונה נאלו מכח משה רבינו, שהכה של משה רבינו הוא שיעורר בשמים לגאול את עם ישראל, והקשה האור החיים האידך משה רבנו שהיה איש האלוקים וברך את עם ישראל והקריב את עצמו למען כלל ישראל, וא"כ מדוע לא גרם שתבוא הגאולה השלימה.

וביאר האור החיים שמשה רבינו עם כל אהבתו לעם ישראל לא רצה לגאול עם הבטלנים מן התורה, וכמו דאיתא בגמ' בסנהדרין צח: 'מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח יעסוק בתורה ובגמילות חסדים', וכן כל הגזירות שהיו קודם נס פורים היה מחמת שנתרשלו בתורה, וכדאיתא בגמ' במגילה יא. 'בעצלתים ימך המקרה ובשפלות ידיים ידלוף הבית (קהלת י יח)', בשביל עצלות שהיה להם לישראל שלא עסקו בתורה נעשה שונאו של הקב"ה מך וכו'.

ובאור החיים עה"פ (בראשית מט יא) "כבס ביין לבושו ובדם ענבים סותה", ביאר דאיתא ברש"י וכן בתרגום אונקלוס שכל הפרשה איירי בימות המשיח, וזהו שאמר הכתוב "כבס ביין לבושו", שצריכים לבוא לגאולה העתידה מכובסים ונקיים, ונתנה לנו התורה בזה שתי דרכים להגיע לכך, או ע"י "כבס ביין לבושו", דהיינו ביינה של תורה, או "בדם ענבים סותה", והיינו שאם ח"ו אין מספיק תורה הדרך לבוא נקיים לגאולה היא ע"י דם רח"ל.

ובפרשיות אלו מוצאים אנו את ענין הקמת המשכן, המתחילה מפרשת תרומה ותצוה, ומצינו שהקב"ה אמר למשה שיאמר לבני ישראל האידך להקים את המשכן, ומשה הלך ואמר לבני ישראל, ושוב אמר לו הקב"ה אידך להקים ואידך לבנות ומשה הלך ואמר לבני ישראל, ומצינו ארבעה פעמים שעשו כן הקב"ה ומשה, ודבר זה מראה את האהבה הגדולה שאין כדוגמתה שהיתה בין הקב"ה לישראל, שעל דבר טוב ואהוב חוזרים שוב ושוב.

והנה בפרשת תצוה שהיא חלק מהקמת המשכן והכנת בגדי הכהונה, בתחילת הפרשה מוזכרת פרשה שלכאורה אינה שייכת לענין הקמת המשכן, שהיא פרשת הדלקת המנורה, ולכאורה פרשה זו שייכת רק לאחר שיוקם כל המשכן ויעמדו כליו בתוכו, שאז ידליקו את המנורה, אך מה ענין פרשה זו בתוך ענייני הקמת המשכן.

והביאור בזה דהנה היעב"ץ כתב בלשון שבועה על כך שכל הצרות שמתרחשים ובאים על עם ישראל הוא מחמת ששכחו את ירושלים וחורבן בית המקדש, [ואין זה סתירה לכך שמחמת רפיון בתורה באים הצרות], וא"כ בית המקדש שימש כעמוד של עם ישראל, שהרי העולם עומד על שלושה עמודים, תורה, עבודה וגמילות חסדים, כדאיתא במשנה באבות (פ"א מ"ב), ויעבודה' פירש הרע"ב שהיא עבודת הקרבנות, אמנם חידש הגר"א שאף עמוד התורה שייך לבית המקדש, והביא הגר"א שאומרים כן בכל יום בתפילה אחר כל תפילת שמו"ע, שאומרים "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך".

וכן הביא בלב אליהו מן המדרש שאפלטון פגש את ירמיהו הנביא שישב בחורבות ירושלים ובוכה, ושאלו מדוע בוכה, והשיב לו ירמיהו שבוכה משום שנחרב בית המקדש, ושאלו אפלטון מה נתן לו בית המקדש, והשיב לו ירמיהו שבודאי יש לו ספיקות ושאלות במערכות השמים וכדו' [שהיה אפלטון חכם וחוקר גדול], וכל שאלה שהיתה לו בתורה היה יכול לבוא לבית המקדש ולקבל את התשובה, והיינו שהתורה היתה חלק מבית המקדש.

התמיהה והצורך לבאר, שבין צווי המשכן וכליו, ובין הצווי על הבגדים פרשה תורה את הצווי של הדלקת המנורה, מה שלא נעשה כן בהקטרה ולא בקרבנות התמיד שהזכירו אחר הבגדים ואחר קרבנות המילואים.

והיה י"ל ע"פ שיטתו המיוחדת של האוה"ח, בתחילת פרשת בהעלותך, שקני המנורה היו עשויים שאפשר לכופפם, ולבטל מהם שם מנורה, וכך באמת עשו מידי יום ביומו בגמר ההדלקה היו מבטלים את צורת מנורה, ומקימים מחדש את המנורה, וחונכים אותה בהדלקה, ובוה פייס ה' יתברך את אהרן שלא היה בחנוכת המזבח, ששלו גדול משלהם שמדליק ומטיב הנרות, היינו שחונך מידי יום ביומו מחדש את המנורה, וא"כ לפ"י הדלקת המנורה היתה שייכת גם לחנוך, וצווי הקמת המשכן, שכן היה מידי יום ביומו, א"כ שייך שפיר לכתוב פרשת הדלקת המנורה בחדא עם הכלים, וצווי המשכן קודם שאר דברים, ופרק לעצמו הוא הדלקת המנורה, ולא יחדיו עם הקטרה וקרבנות התמיד, אכן צ"ע שכתב קודם הבגדים ועוד כשיטת האוה"ח נראה שחלקו עליה הראשונים עיי"ש.

עוד היה נראה דהנה מזבח הקטרת נכתב בפרשתנו בסוף תצוה, אחר כל המעשים, ולא כאחד עם שאר כלי המקדש, וכתבו הראשונים, וכן במשך חכמה, כיון שהדין שמזבח שנעקר מקטירים במקומו, א"כ נכתב ההקטרה שלא במקום הכלים, לומר ששונה מזבח הקטרת שאינו מעכב בבנין הבית, ולא בהקטרה. וא"כ י"ל שה"ה שכתבה פרשת הדלקת המנורה, קודם פרשת בגדי כהונה להורות לנו, שהדלקה כשירה בזר, וכשם ששם שלא במקומה פרשת המזבח מראה שלא מעכב, כן הדלקה שלא במקומה מראה שלא מעכב כהונה.

ב) מצינו בנדבת המשכן ב"ג מיני תרומות שזכרו בתחילת פרשת תרומה, זהב כסף וכו', והנה ב"ג תרומות הזכר גם שמן למאור, ובשמים לשמן המשחה, ולקטרת הסמים, והקשה החזקוני ובדעת זקנים מבעה"ת. הרי ב"ג תרומות הזכר רק התרומה לבנין המשכן, ולא הזכירו התרומות לעבודת הקרבנות לא לחם הפנים ולא כל הקרבנות, וא"כ מדוע הזכירו השמן והקטרת שהם שייכים לדין עבודת הקרבנות, ולא לעשיית המשכן, ותימצו שההדלקה והקטרת הם מכבוד הבית, וא"כ שייכים הם לבנין הבית והם מ"ג תרומות של בנין הבית.

שתי עבודות הם שהזכרו בעשיית המשכן המנורה והדלקתה, עם הקטרת הקטרת, והנה מצינו שהם עיקר הבית, ושם הבית כולו על שמם של עבודות אלו, ההדלקה, וההקטרה, ופעמים עיקרו ושמו על ההקטרה, ופעמים על ההדלקה.

הנה בהדלקה מצינו שכל המקדש נקרא ע"ש ההדלקה, אור חדש על ציון תאיר, כי אור לי בציון. וביותר בגמ' בב"ב הורדוס שמצטוה ע"י חכמי ישראל לתקן בדק הבית, לאחר שהרג החכמים, ולשון חז"ל, הוא כיבה אורו של עולם יעסוק באורו של עולם, הרי שם ביהמ"ק על שם ההדלקה נאמרה, ביהמ"ק נקרא אור ע"ש אורה של מנורה.

ולעומת זאת מצינו גם שבית המקדש שמו, על שם הקטרת, הר המוריה, ע"ש המור שהוא מסממני הקטרת.

וכן מצינו בחשיבות של שני עבודות אלו בהדלקה בה מפייס הקב"ה את אהרן שלך גדול משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות. ובחז"ל בזמן חשמונאים אמר להם צדוקי אחד שיפסיקו ליתן להם כבשים לתמידים, ולא יכלו להם. אמר להם יש להם מנורה שכל זמן שדולקת לא תוכלו להם, מיד טמאו השמנים, הרי ההדלקה כיסוד הבית, שם הבית עליה וכן כח ההדלקה לפייס את אהרן, ושלא יוכלו היונים לגבור על עם ישראל.

וכן בקטרת הגר נקראת קטורה, ע"ש שמיוחדת לאברהם כקטרת בביהמ"ק, הרי דההקטרה היא המיוחדת את עיקר ביהמ"ק שמיוחד לגבוה, ומדמים הגר לקטרת, (ואפשר שדוקא בקטרת ונקראת הגר כיון שבקטרת יש איסור גם בעשיה, להדיוט, לא תעשו כמות, מה שאין כן שאר קרבנות, שכל האיסור להדיוט רק בהקרבנות בחוץ, וא"כ בוה נראה בקטרת שמיוחדת לאברהם יותר משאר קרבנות, אכן הא גופא צריך לבאר מדוע בקטרת איכא איסור עשיה יותר משאר מנחות וכדו').

ונראה שהדלקת המנורה, והקטרת, שונים הם במהותם בדין עבודתם ושם שעל הבית, דהדלקת המנורה היא מעצם צורת הבית, כך היא צורת ביהמ"ק, עם אורה של מנורה. אבל הקטרת יחודה הוא מדין כבוד הבית, שכבוד הבית שיהיה ריחה נודף אבל הוא כבר דין שנאמר כעבודה בבית, לכבוד הבית, וא"כ ההדלקה כחלק מהבית הקטרה עבודה לכבוד הבית.

הבדל גדול בין הקטרה להדלקה מצינו, ההקטרה היא העבודה שמיוחדת ביותר לכהנים, בה נשרפו החולקים על הכהונה בעדת קרה, בה רצו להתקדש נדב ואביהו בהקטרה, ועם הקטרת נכנס כה"ג לפני ולפנים. אכן במנורה עיקר עבודתה הדלקה כשרה בזר, מהות ההבדל כמו שנתבאר ההקטרה היא ראש וראשון לעבודת המקדש, לכבוד הבית, א"כ עיקרה לעובדי המקדש לכהנים, ולכה"ג ביהמ"ק. אבל המנורה להדלקתה שישודה מבנין הבית בוה כבנינה כשרה אף בזר כבצאל המקים המשכן.

ובתפילת שחרית אנו מזכירים קודם התפילה ולאחריה, את הקטרת הקטרת, אבל אין אנו מזכירים אפילו ברמז את הדלקת המנורה שהיתה במקדש, והביאור כמשנ"ב תפילה כעבודת המקדש, במקום עבודת הקרבנות באה עבודת התפילה, הקטרת שייכת לעבודת המקדש, א"כ מקומה בתפילה, אבל הדלקת המנורה במהות הבית אין מקומה בתפילה כעבודה, רק כחלק מחלקי הבית, שאין אנו מזכירים הבית בתפילה רק עבודות המקדש.

וכך הוא הפיוס לאהרן שלך גדול משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות, לא רק עוד עבודה שעושה אהרן אלא זוכה להיות ראשון לסוג עבודה אחר, להעמיד המקדש על תילו בכבודו ע"י הדלקת הנרות.

ואם כנים אנחנו א"כ מובן היטב הקדמת הדלקת המנורה, קודם בגדי כהונה וקודם המלואים והקטרת, עבודת המנורה חותם בנין המקדש, ותשלום צורתו, לאחר שנאמר בפרשת תרומה כל תבנית המקדש, נוסף עליו ההדלקה שחותמת את בנין המקדש, אבל ההקטרה כבר נאמרה אחר הבגדים והמלואים, כעבודה משאר עבודות אבל לכבוד הבית באה.

ובזה מובן שתי השמות שנקרא הבית על ההדלקה שהוא חותם ושם הבית אורו של עולם, ושם נוסף על שם עבודת הבית הרי המוריה בתור ראש וראשון לעבודת המקדש ההקטרה.

עוד נראה בהקדמת פרשת המנורה לפרשת בגדי כהונה, דהנה קודם חטא העגל היה עבודה בבכורות ובחטאים ניטל מהם וניתן לכהנים בני אהרן, והנה בפרשת הבגדים חתם שאהרן ובניו הם המשרתים בביהמ"ק, כדכתיב בפרשת בגדי כהונה ועשית בגדי קדש לאהרן ובניו. וכהקדמה קודם שחתם בעונש על חטא העגל הקדים הדלקת המנורה, שבהדלקתה היא העדות שהשכינה שורה וחזרה לישראל, והתכפר להם חטאם כדכתיב בפרשת המנורה על פרכת העדות, ודרשו חז"ל עדות לישראל שהשכינה שורה בישראל, ונתכפר להם חטא העגל, א"כ הקדים הדלקת המנורה להראות כפרתם קודם שכתבה תורה בחירת אהרן ובניו.

חילוק בגדי כה"ג לכהן הדיוט

"ועשו בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת" (תצוה כ"ח, ב') הרמב"ן ביאר דהיינו שיהיה נכבד ומפואר במלבושים כי אלה המלבושים לבושי מלכות והנה בקרא (ל"ה כ"ז) כתיב את בגדי הקודש לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן. הנה חלוק תכלית עבודת אהרן משאר כהנים דבאהרן כתיב הבגדים לקדשו ובבניו לכהן, וצריך באור ההבדל בין לקדשו ובין לכהן. ונראה מהות שונה היא עבודת אהרן ככה"ג בבית המקדש מכהן הדיוט, כארמון המלוכה אשר באיה ילבשו בגדים מיוחדים תכלת וריקמה, ושני מינים הם בני המלך אשר הם כבני בית בארמון שלובשים בגדי מלכות למעלתם וגדלותם כבני מלכים, ועוד המשרתים בארמון המלך לובשים בגדי שרד לשרת במלכות. וא"כ נראה שהוא ההבדל המהותי בין כה"ג שהוא כבן בית בבית המקדש לכהן הדיוט שהוא כמשרת, דהנה רש"י פירש בכמה מקומות כהן משרת והיינו כהן הדיוט כל מהותו כמשרת לעומת כה"ג שמהותו כבעה"ב.

וכן מצינו שכה"ג לובש הבגדים גם שלא בעידן עבודה ולדעת הרמב"ם אף במדינה שלא במקדש מותר ללבוש הבגדים אף שהם כלאים לעומת כהן הדיוט שמיד בגמר עבודתו מסיר הבגדים והיינו שכה"ג כבן בית במקדש וכהן הדיוט כמשרת. ובמשנה ביומא לר"י כה"ג מקדש בקיטון של זהב וכן יורד מהמזבח באמצע לא בימין כשאר כהנים ואיתא הטעם שם מפני שהוא כבעה"ב, והיינו כמשנ"ב שכה"ג כבעה"ב וכהן הדיוט כמשרת, וא"כ בגדי כה"ג הם בגדי מלכות כמש"כ הרמב"ן ובגדי בניו בגדי משרתי המלך. ולפ"י נראה הנה כתב הגר"א שאיתא אנו כבנים לה' ואיתא כי כעבדים בלמוד התורה כבנים ובעבודה ושאר מצות כעבדים השיבנו אבינו לתורתך וקרבנו מלכנו לעבודתך בתורה בניס ובעבודה כעבדים. וא"כ קודם שהקדים שיעשה לאהרן את בגדי הקודש כבן בית במקדש הקדים פרשת המנורה והתורה שע"י נהיה אהרן כבן בית במקדש לעשות לאהרן בגדי קודש להיות קודש קדשים כבן בית בבית ה' במקדש.

מגילת אסתר

(ה) ובמלואת הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד קטן משתה שבעת ימים בחצר גת בית המלך.

איתא בגמ' (מגילה יב, א) "ובמלואת הימים האלה וגו' רב ושמואל, חד אמר מלך פיקח היה, וחד אמר מלך טיפש היה. מאן דאמר מלך פיקח היה - שפיר עבד דקריב רחיקא ברישא, דבני מאתיה כל אימת דבעי מפייס להו. ומאן דאמר טיפש היה - דאיבעי ליה לקרובי בני מאתיה ברישא, דאי מרדו ביה הנך - הני הוו קיימי בהדיה".

ומקשים העולם דאי"כ לדבריהם אחר האמוראים היה טיפש דאמר את הסברא שבכך היה אחשורוש חכם, דהא לחולקים הוי טפשות וצ"ע.

ונראה דהני אמוראים אזלי לשיטתם לעיל (י, ע"א) דנח' רב ושמואל האם הודו וכוש היו קרובות זו לזו, או דהיו רחוקות זה מזה, דהאם הכונה דכשם ששלט בהודו ועוד כוש כך שלט בכל העולם, או דהכונה דשלט מהודו ועד המקום הכי רחוק שהוא כוש, ומעתה י"ל דכל מ"ד לשיטתו אזיל, דאם שולט על כל העולם כמו ששולט על הודו ועל כוש אי"כ כל העולם כולו נמצא אצלו באותה שליטה ואי"כ אינו צריך לחוש ולפייס את הרוחקים, ועי"כ דהיה טיפש בכך דקירב את הרוחקים, אכן המ"ד דס"ל דשלט על כל העולם, אבל לא מבואר דשלט בשוה על כל העולם, אי"כ לשיטתו היה צריך לפייס קודם את הרוחקים, ועי"כ היה ע"כ חכם, ואי"כ האמורא שאומר טיפש היה, היינו כפי שיטתו בצורת מלכות אחשורוש, אכן האמורא השני דס"ל אופן אחר בצורת מלכות האחשורוש, שפיר היה מודה דאם היה באופן דכל מלכותו שוה היה נוהג בחכמה.

(יב) ותמאן המלכה ושתי לבוא בדבר המלך אשר ביד הסריסים ויקצף המלך מאד ותמת' בערה בו.

איתא בגמ' (מגילה יב, ב) "ותמאן המלכה ושתי, מכדי פריצתא הואי, דאמר מר. שניהן לדבר עבירה נתכוונו, מאי טעמא לא אתאי. אמר רבי יוסי בר חנינא. מלמד שפרחה בה צרעת במתניתא תנא. [בא גבריאלי ועשה לה זנב]."

נראה דהמקור לכך מהפסוק דלקתה בצרעת דכתב ותמן ושתי לבא בדבר המלך, ולא כתיב ותמאן "המלכה ושתי" ונראה דהנה בגמ' (סנהדרין קז, א) מבואר דכאשר פרחא הצרעת בדוד לא היה מלך, ואי"כ כיון דהיה צרעת בושתי לכך לא היתה מלכה ושפיר נכתב רק ותמאן ושתי.

ולמ"ד דנעשה בה זנב י"ל דהנה איכא מ"ד (כתובות ה, א) דהאשה נוצרה מהזנב של אדה"ר, ואי"כ טפילה היא לבעלה, ועל כך רמז לה גבריאלי שהיא צריכה לשמוע בקול מלכות של בעלה שהיא טפילה לאחשורוש, ובזה מבואר התנא דפליג וס"ל דנצטרע דס"ל דנברא אדם וחוה דו פרצופין, ואי"כ אין ענין דוקא בכך דעשה לה זנב.

(טז) וכן אביא אל המלך אשר לא כדת וכאשר אבדתי אבדתי.

איתא בגמ' במגילה (טו, א) "אמר רבי אבא. שלא כדת היה, שבכל יום ויום עד עכשיו - באונס, ועכשיו - ברצון. וכאשר אבדתי אבדתי - כשם שאבדתי מבית אבא כך אובד ממך". ובתוס' שם הקשו - "ואי"ת אמאי לא היה מגרשה ותהא מותרת להחזירנה י"ל לפי שכל מעשה הגט הוא ע"פ עדים והיה ירא פן יתפרסם הדבר למלכות". ולכאוי' צ"ב הא כל ישראל ידעו שאסתר היא יהודיה וכמו דאמרו בגמ' (שם) אמרו באחד הטעמים שהזימנה אסתר את המן למשתה עם אחשורוש, רבי נחמיה אומר. כדי שלא יאמרו ישראל אחות יש לנו בבית המלך ויסיחו דעתן מן הרחמים. ואפ"ה אף אחד מישראל לא סיפר, [ושמעת' מהמשיגה זצ"ל דזהו אחד הנסים הגדולים שאף אחד לא סיפר שהיא יהודיה]. ואי"כ אמאי חשש מרדכי לגרשה, דכמו דעד עתה לא סיפרו כך לא יספרו את הגט.

ואשר נראה בזה דאיכא חיוב של קלא בגירושין ואי"כ ע"י הקול יתפרסם הדבר, עוד נראה [ע"ד צחות] דמבואר בזה דאף שכל ישראל נצרו את לשונם ולא סיפרו, כשיגיע עניני גיטין וקידושין, ודאי שידברו ויספרו ע"י וחשש שיעבור גם למלכות.

(יג) ונספר המן לנרש אשתו ולכל אהביו את כל אשר קרהו ויאמרו לו חכמיו ונרש אשתו אם מנרע היהודים מרדכי אשר התלוה לנפל לפניו לא תוכל לו כי נפול תפול לפניו.

איתא בגמ' (מגילה טז, א) "כי נפל תפול לפניו, דרש רבי יהודה בר אלעאי. שתי נפילות הללו למה. אמרו לו. אומה זו משולה לעפר ומשולה לכוכבים. כשהו יורדין - יורדין עד עפר, וכשהו עוליין - עוליין עד לכוכבים".

נראה לבאר עפמשי"כ בכמה מקומות (נזה"ת ח"א ס"ה, ולעיל ס"ג) בשם האור החיים דנמשלו ישראל לכוכבים בזמן שבהם לומדי תורה ואז איכא מעלה לכל אחד מישראל דנחשב ככוכבים, אכן בעת שנמשלים לעפר הוא בעת שלא לומדים תורה דאז לא נחשב כ"א בפני עצמו.

ואי"כ זהו מה שאמרו להמן, דכשהו יורדים נחשבים כעפר בזמן שאינם לומדים תורה אז יכול אתה לנצח אותם, אכן עתה כשעסקו בתורה ונמשלו עי"י לכוכבים, אם כן אין לעמלק כח לנצח אותם, דהכח של עמלק הוא רק בזמן "כאשר תריד" שלא יעסקו בתורה.

(יב) ויאמר המלך לאסתר המלכה בשושן הבירה הריגו היהודים ואבד חמלש מאות איש זאת עשרת בני המן בשאר מדינות המלך מה עשו ומה שאלתם וינתן לה ומה בקשתם עוד ותעש.

הנה קודם שנתלה המן, אסתר היתה צריכה לבקש בתחנונים רבים אם על המלך טוב וגו', ועתה האחשורוש נהפך לבו ומסכים למה שתבקש, ונראה דכל זמן שהמן היה בעולם, היה השפעה לכל הבריאה ברוע לב ומדות רעות, וגם אחשורוש מושפע מזה, אבל אחר שנתכלה זרעו של עמלק בעולם, כל הבריאה נעשתה יותר טובה וגם אחשורוש ניהיה יותר טוב, ואומר לאסתר מה שאלת עוד ותעש. להארות הערות והוספות; 0527680034@okmail.co.il

יצחק ירנן

מדברי חמי רב יצחק אלחנן גיברלטר זצ"ל נלב"ע ב' תשרי תשפ"א

עקב היותנו בשנת האבל לפטירתו של היקר באדם – חמי זצ"ל נביא אי"ה מידי שבוע דברים ועובדות הקשורות לפרשה לזכרו

יום היארצייט של אביו הרה"צ ר' שרגא פייבל גיברלטר זצ"ל נלב"ע י"ח אדר א' תשכ"ז

אם אנסה לחשוף גדלות הרחבה מני ים, לתת קוים לדמותו של אבא זצוק"ל, לא אצליח לעמוד במשימה זו. יכלה הדף ולא יכלו המילים לשקף דמות יהודי של פעם, לבטא גדלות אמיתית של איש אשכולות, תלמיד חכם מופלג – אבא, מורי ורבי ... למרות זאת החלטתי להקרין בפנסי הזעיר דמות זוהרת זו, למען ידעו הדורות הבאים מי היה סבא.

אבא היה מקורב מאד לגאון רבה של קובנה הדבר אברהם, לא נעשה דבר בעסקי צבור מבלי שיתיעץ רבה של קובנה עם אבא. כפי שכבר כתבתי, פעמים רבות כמעט כל יום היה מזכירו של הרב דקובנה, הרב יפה, מגיע לחנות או לבית כנסת וקורא לאבא לבוא להתייעצות עם רבה של קובנה. אבא היה עוזב מייד את עסקיו והולך לרבה של קובנה. לא פעם אמר הגאון על אבא, שהוא הלמדן הגדול ביותר שקיים בקובנה, ובעיקר מצטיין בשכלו הישר.

הגאון רבי יוסף פרבר זצ"ל, שהכיר את אבא עוד מבחרותו, כשלמדו יחד בישיבת "כנסת ישראל" בסלבודקה - אמר לי לאחר פטירתו של אבא: "אביכם היה גאון וצדיק, בעל צדקה עצום, וכל מעשיו כמעשי 'החפץ חיים'".

אבא אמר על הגאון רבי יוסף פרבר, כי כאשר למדו בישיבת סלבודקה גדולי תורה רבים, הגאון רבי יוסף פרבר עלה על כולם. ראש ישיבת פונוביז', הרב הגאון ר' דוד פוברסקי זצ"ל סיפר לי, כי בעת שהיה בקובנה בשנת ת"ש (1940), פגש את רבה של קובנה, הגאון ר' דוב בער כהנא שפירא, בעל ה"דבר אברהם". ורבה של קובנה אמר לו, כי הלמדן הגדול ביותר בקובנה הוא אבא - ר' שרגא פייבל. ראש ישיבת פונוביז' הוסיף ואמר: "לאחר שרבה של קובנה אמר לי דברים אלו, איני יכול להוסיף מילה".

בדיני תורה קשים, היה רבה של קובנה מצרף את אבא כדיין, אולם אבא התרחק מכבוד, לכן לא התפלל במניין של הרב. אבא היה אחד הסוחרים הגדולים בקובנה, ולמרות זאת היה שקוע כולו בדי' אמות של הלכה. למעשה, זו הדמות ששאף רבי ישראל סלנטר להעמיד בליטא: עמל בתורה יומם ולילה כאחד מגדולי ישראל, ועושה מלאכתו ארעי כדי להתפרנס ולא להצטרך לבריות.

בשנת תש"ח, כאשר למדתי בישיבת חברון, סיפר לי רבה של סובלק - הרב ליפשיץ, מגדולי הרבנים באמריקה - שבזמן המלחמה הגיע לקובנה ונפגש עם רבה של קובנה. הגאון שוחח עמו על תלמידי החכמים בקובנה ואמר על שני אנשים, שעל אף שהם סוחרים גדולים, הם גם הלמדנים הגדולים ביותר של קובנה. שניים אלו היו אבא זצ"ל והרב אינטליגטור, שתורה וגדולה התאחדו על שולחנו, ובמשך תקופה אף כיהן כראש הקהל בקובנה. הרב אינטליגטור היה פאר בית המדרש הגדול החדש בקובנה.

פעמים רבות הגיעו שליחים מבתי המדרש שבסביבה וביקשו מאבא למסור בבית מדרשם את השיעור הקבוע בגמרא, במשניות או בהלכה, מכיון שמגיד השיעור הקבוע נעדר.

הגאון רבי זבולון גרז, שזכה לעלות לארץ לפני פרוץ המלחמה, היה אומר את השיעור הלמדני בבית המדרש החדש. אולם הוא עזב את ליטא בפתאומיות, ולא היה מי שימסור את השיעור תחתיו. שומעי השיעור ביקשו מאבא שיאמר בינתיים את השיעור, עד שימצאו מגיד שיעור אחר.

לאחר שנולדתי, עבר אבא אירוע מוחי. בחסדי שמיים הוא נרפא, אך היה עליו להיזהר מאד ממאמץ יתר ולהקפיד על אכילה בזמן. פעמים רבות היה חוזר אבא מתפילת שחרית לאחר שעות ארוכות, ואמא דאגה לשלומה. למרות זאת, היא לא הביעה את חששותיה לפני אבא, משום שידעה כי כל פעולותיו נעשות תוך חשבון מדוקדק, ולא ערערה על מעשיו.

אבא ביקש בצוואתו, שלא יספידוהו לאחר פטירתו, ואם בכל אופן מישהו יספידו, הוא אינו מסכים שאני אעשה זאת. אבא ידע שהייתי לצידו וראיתי ממעשיו הגדולים ולכן חשש שאפרסם את הדברים.

הצדיק הרב ר' שמחה זיסל דסלר זצ"ל, שהתגורר בבנין בו גרנו בקובנה, סיפר לי כי כאשר היה מגיע בימי "בין הזמנים" מטעלו לקובנה כדי לבקר את אביו, היה רואה מבעד לחלון את אבא יושב רכון על הסטנדר ולומד בהתמדה עצומה. לפעמים היה מגיע בשעה שתיים אחר חצות, ואף אז היה אבא שקוע בתלמודו.

לימים, סיפר לי אחי הבכור, ר' אהרן יוסף ז"ל, כי ראה באמצע הלילה שאבא יושב והוגה בתורה, ואמא יושבת לצידו ונהנית מקול התורה שנשמע בבית. אמא הייתה מסיעת בידו ללמוד ולא לחטוף תנומה. לפעמים כשהתנמנם, הייתה מעירה אותו, ולמרות שמנוחתו של אבא הייתה יקרה בעיניה, הייתה אומרת לאבא: "עד עתה למדת בשביל העולם הבא שלך, כעת תלמד בעבור העולם הבא שלי".

כאשר גרתי בארץ הקודש, זכיתי שאבא יגור בביתי. אבא סיפר לי, כי לאחר נישואיו ישב מספר שנים והגה בתורה הקדושה יומם ולילה. אבא היה יושב בחדר פנימי ולומד בקול רם כמנהגו, ואילו אמא הייתה מתיישבת בחדר החיצוני ובוכה בקול רם מרוב שמחה ואושר על שזכתה להינשא לתלמיד חכם גדול כל כך. אבא הוסיף ואמר, שקול בכיה של אמי היה עולה על קול לימודו, לגודל אהבת התורה שבערה בקרבה.

אבא העיד, כי מעולם לא שמע את אמא הצדקת מרימה את קולה, ולו במעט. תמיד דיברה אליו בהכנעה ובהערכה. בחשש שמה תפגע בכבוד התורה של אבא. כשהיה הגאון ר' יחזקאל ברנשטיין בא לחנותנו במטרה לקנות נעליים, היה אבא רץ כדי לבחור בעבור הגאון את הנעליים הטובות והנוחות ביותר. בינתיים היה אומר הגאון לאמא, כי בעת שאבא מקשה קושיה בשיעור בבית המוסר, עליו לעמול קשה מאד כדי לתרצה. ר' יחזקאל הוסיף ואמר, "שאבא מאיר את שכלו בעת השיעור".

מובן שלשמע דברים אלה, הייתה שמחתה של אמא עצומה. היא חשה שלשמוע שבחים עצומים מפיו של הגאון ר' יחזקאל ברנשטיין, זהו טעם גן עדן בעולם הזה. הגאון ר' יחזקאל ברנשטיין החזיק את אבא בכבוד של חבר אבל אבא נכנע אליו כתלמיד חבר. אבא, מלבד לימודו בעיון במסכתות הש"ס, קיבל על עצמו ללמוד מידי לילה שו"ע "יורה דעה", החל מהשעה שתיים עד השעה שלוש לפנות בוקר.

דעת ואמונה

מתורתו של

הגאון רבי עמנואל טוֹלִידָנוּ שליט"א

אדר תשפ"א

תוקפו של אחשורוש – כמעט ולא נשתייר שריד ופליט

גיליון מס' 14

תוקפו של מרדכי, תוקפו של המן ותוקפו של נס

א. בגמ' (מגילה יט, א) נחלקו התנאים מהיכן קוראים את המגילה, "רבי מאיר אומר כולה, רבי יהודה אומר מ'איש יהודי', רבי יוסי אומר מ'אחר הדברים האלה'", ואמרו בגמ' שם "יתניא, רבי שמעון בן יוחאי אומר מ'בלילה ההוא'". ובטעמם של כל אחת מהשיטות, אמרו בגמ' כי כולם מקרא אחד דרשו, "ותכתוב אסתר המלכה בת אביחיל ומרדכי היהודי את כל תוקף" (אסתר ט, כט), ונחלקו 'תוקף' זה מה הוא, לרבי מאיר – תוקפו של אחשורוש, לרבי יהודה – תוקפו של מרדכי, לרבי יוסי – תוקפו של המן, ולרשב"י – תוקפו של נס.

ובאמת תוקפו של מרדכי, תוקפו של המן ותוקפו של נס, כולם נוגעים ומשתייכים לעצם הנס, ומהווים חוליה נכבדה בהשתלשלותו, ונבאר. הנה לאחר שעלה המן לגדולה, וגזר את גזירתו הקשה על כל ישראל, להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, לא נותרה כל תקווה, כיצד יוכלו ישראל לנצח את אויביהם ולהינצל מן הגזרה הנוראה הזו. ותחילת גלגולו של הנס ארע באותו לילה, כאשר נדדה שנת המלך, והעלה בדעתו מחשבה שהמן זומם עליו להורגו, וכאשר למחרת בבוקר הופיע המן בפניו, הציע לו המלך "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו" (ו, ז), והגאותן הלו בהיותו בטוח כי המדובר הוא בו עצמו, השיב "יביאו לבוש מלכות אשר לבש המלך וגוי ואשר ניתן כתר מלכות בראשו", ומה הסיק אחשורוש כי צדקו חששותיו, ואכן מתכנן המן לכבוש השלטון והמלוכה מידי, וציווהו לעשות כן למרדכי היהודי.

ומאורע זה שהוצרך המן לצעוד ברחובה של עיר, ולהרכיב את מרדכי, שנוא נפשו, על הסוס, היה עבורו השפלה איומה, ועל כן ייעצו לו חכמיו וזרש אשתו להפסיק את מזימותיו על היהודים, "כי נפול תיפול לפניו". ואכן מאותה נקודה ואילך החל להשתלשל הנס במהירות, כאשר נקרא המן לסעודה עם אחשורוש ואסתר המלכה, ושם התעורר זעמו של אחשורוש עליו וציווה לתלותו על העץ.

וזו היא סברתו של רבי שמעון בר יוחאי שצריך לקרוא את המגילה מ'בלילה ההוא', לפי שבאותו לילה החל הנס. ושיטת רבי יוסי מ'אחר הדברים האלה', לפי שפרשתו של המן שעלה לגדולה וגזר את גזרותיו, אף היא מתוקפו של הנס, ועלינו לספר את הצרה שהיו ישראל שרויים בה, וכיצד הצילם ה' מתוך הצרה הזו.

ואילו דעת רבי יהודה שצריך לקרוא מ'איש יהודי', ודרש 'את כל תוקף' – תוקפו של מרדכי. והביאור בזה, כי הרי הצלת ישראל מגזירתו של המן הגיעה בזכות התפילות והצומות שעשו, ששבו בתשובה שלימה על מעשיהם וקיבל ה' את תשובתם. והתעוררות זו לתשובה באה מכוחו של מרדכי, שהוא כינסם וגזר עליהם תענית שלשה ימים, ובתרגום (תרגום שני למגילת אסתר, תחילת פרק ד) כתב שהיה מרדכי מוציאם לרחובה של עיר ואומר לפנייהם דברי כיבושין שישוּבו בתשובה, וקרא את פרשת התשובה "בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה וגוי ושבת עד ה' אלוֹקֶיךָ ושמעת בקולו" (דברים ל, ד). ואמר להם שיביטו על נינוה העיר הגדולה, אשר כמעט וכילה ה' את העיר בעוונותיהם של הדורים בה, רק מאחר והתעשתו כולם לעשות תשובה שלימה, לאור קריאתו של הנביא יונה בן אמיטי, ניצלו מהגזירה. ואף יונה עצמו, לאחר שהושלך אל הים ונבלע במעי הדגה, הלוא היה במצב חסר כל סיכוי בצד דרך הטבע להינצל ולצאת חי ושלם לאוויר העולם, אלא שהוא התוודה על חטאו ועשה תשובה, והצילו ה' ממוות לחיים. וכך עוררם שאם יעשו תשובה תתבטל הגזירה מעליהם.

ואכן דבר הצומות וזעקתם הוא שהביא את הישועה, כמבואר במגילה שביום השלישי לצום נכנסה אסתר אל המלך בסכנה גדולה, שהרי "כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא אחת דתו להמית", ועם כל זאת נעשה לה נס שמצאה חן בעיני המלך, ונענה לבקשתה לבוא אליה לסעודה. ובאותו יום החל להתגלגל נס ההצלה בסעודה שעשתה אסתר, ובלילה נדדה שנת המלך עד שלמחרת הושפל המן בהרכיבו את מרדכי על הסוס, ובאותו היום נתלה למוות.

ולפי שכל נס ההצלה היה תלוי ועומד במרדכי, סבירא ליה לרבי יהודה שצריך לקרוא את המגילה מ'איש יהודי' – תוקפו של מרדכי.

ב. אכן להלכה קיימא לן כדעת רבי מאיר, שקוראים את כל המגילה מתחילה ועד סוף. ויש לנו להתבונן בזה, מה עניינו של הפרק הראשון לנס פורים, לכאורה אין זה אלא סיפור דברים בעלמא מה ארע באותה תקופה בשושן הבירה, וסיפור עושרו הגדול של אחשורוש, וכיצד כל זה קשור עם נס ההצלה של פורים. הלוא לכאורה לא היה לנו להתחיל אלא מהעובדה שנהרגה אשתו של אחשורוש וחיפשו לו נערה בתולה, והביאו לפניו את אסתר. אך כל המאורעות כיצד התגלגלה הריגתה של ושת, והמשתה הגדול שעשה אחשורוש, כל זה אינו מעצם נס פורים [ואמנם באותו פרק מסופר על המשתה של אחשורוש, ומבואר בחז"ל כי בעבור שנהנו מסעודתו של אותו רשע נגזר עליהם כלילה. אך לא יתכן כי מחמת כן אנו קוראים את הפרק הזה, כי הרי מבואר בגמ' שהטעם הוא משום דדריש "תוקפו של אחשורוש", וזה טעון ביאור מה ענין תוקפו של אחשורוש לנס ההצלה], וכבר עמד בהערה זו רבינו הגר"א בביאור למגילה (א, ב).

רוב עושרו העמיד לו את האפשרות לשלוט בכל העולם

ג. בכדי להבין את המציאות באותם ימים וגודל הסכנה שהיתה עם גזירתו של המן, נתבונן כיצד הצליח אחשורוש לשלוט שליטה מוחלטת בכל העולם כולו, עד שאמרו עליו בגמ' (מגילה יא, א) שהיה 'מושל בכיפה'. הדרך בה היה יכול לשלוט בכל מקום, הוא על ידי שהעמיד מושלים ומפקדים הסרים למרותו בכל מדינה ומדינה, ותחתיהם אלפי חיילים הנאמנים למלכם, וכך השיג שליטה בכל העולם. וכמובן, החזקה של מערך אדיר שכזה דורשת הון רב, שהרי צריך לשלם משכורות לכל אותם אנשים, מזון ומחיה לכל החיילים, וכל המערכת הצבאית והמלחמות לכבוש את כל המדינות, צורכות כסף רב. וזה באה המגילה ללמד אותנו בפרק הראשון, **ראו את עושרו הגדול של אחשורוש, כיצד לא היה חסר לו מאומה, וממילא תבינו עד כמה היתה שליטתו בעולם מוחלטת ובלתי ניתנת לערעור**, והתבסס מעמדו על ידי מערך המושלים והפקידים שעשו דברו בכל עת.

בזמננו יכולים אנו לראות דוגמא לדבר, הלוא ידוע לכל כי המעצמה הגדולה ביותר בעולם היא ארצות הברית, וכל כך למה? לפי שיש לה צבא וחיילים בכל מקום בעולם, הם מחזיקים בזרוע ימית רחבה המכילה ששה ציים הפזורים ברחבי הים, ובהם מאות ספינות, אלפי מטוסים ומאות אלפי חיילים, בכדי שאם תפרוץ מלחמה בכל אזור שהוא, או שיהיה צורך להגיב על פעולה כל שהיא, לא יצטרכו לשנע חיילים מארצם עד מקום הארוע, אלא יוכלו מיד להגיב. והסיבה שארצות הברית הצליחה לייצר מערך כזה, מה ששאר המדינות – גם הגדולות – לא הצליחו לעשות, הוא משום עושרה של המדינה, שיש לה כסף רב

מחמת הכלכלה שפורחת שם, לכן יש באפשרותם לתחזק את המערכת המסועפת הזו בכל העולם.

כן היה אחשורוש שולט בכל פינה ופינה בעולם, באמצעות חייליו ומפקדיו עושי דברו, מכוח עושרו הגדול שנתן לו את האפשרות להחזיק את המערך הזה, ואת זה למדנו בפרק הראשון של המגילה שהיה אחשורוש עשיר מופלג.

מזימתו של המן קרובה היתה לביצוע הרבה יותר ממזימתו של היטלר ימ"ש

ד. ואם תשאל, מה צורך יש לנו לדעת את זה? וכיצד מתגדל הנס יותר לאחר שסיפרה לנו המגילה על עושרו ושליטתו של אחשורוש בעולם? בכדי להבין את הדבר, יש לנו להביט שמונים שנה אחורה, כאשר גזירה דומה לגזירתו של המן, גזרה על העם היהודי.

היה זה כאשר המפלגה הנאצית עלתה לשלטון בגרמניה, ובראשה עמד אותו רשע - היטלר ימח שמו וזכרו. דעותיו ומזימותיו הנוראות פורסמו בראש כל חוצות, והעומד מאחוריהן אפילו לא ניסה להסתיר את כוונותיו. הוא הצהיר מעל כל במה, כי בדעתו להשמיד ולהרוג את כל היהודים, ולא רק אלו שמתגוררים בגרמניה, אלא היהודים שבכל העולם כולו יעברו תחת ידיו לטבח. גזירה זו מוכרת לנו כבר משנות דור, הלוא היא דומה להפליא לגזירתו של המן אשר אמר את אותן מילים בדיק: להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן.

אלא שחילוק גדול יש בין גזירתו של המן לגזירתו של היטלר, וכשתבונן בזה נראה עד כמה היתה הסכנה מגזירתו של המן נוראה, והמרחק בינה לבין הכיליון המוחלט של עם ישראל היה ממש כחוט השערה.

כאשר הרשע היטלר הכריז על כוונותיו להשמיד את כל היהודים שבכל העולם, ידע הוא היטב שהדרך לבצע את זממו ארוכה וקשה מאוד, כי אמנם את היהודים שהיו נתונים תחת שליטתו בגרמניה היה יכול להרוג ולהשמיד, כפי שלדאבוננו אכן נעשה, אך כיצד תוכל ידו להגיע ליהודים שבשאר העולם. אלא שמזימתו היתה, לכבוש עוד ועוד מדינות, וכך יוכל להגיע לכל יישוב המכיל בקרבו יהודים. ואכן התחיל לעשות כן כאשר לאחר שפרצה המלחמה כבש את פולין, ודרש מהם להביא לידי את כל היהודים ששם. ובאותו חבל ארץ, הקים את המשרפות ותאי הגזים, בהם הולך מיליוני יהודים כצאן לטבח.

וכמעשהו בפולין כן עשה לאחר מכן גם בצרפת, שכבש חלקים ממנה והוליד את היהודים שם להריגה במשרפות שבאשוויץ. וכך היה בחלומותיו לכבוש את כל שאר המדינות כולם במטרה להרוג את היהודים שבהם, **זאת לפי שידע שלא יהיה באפשרותו להרוג את היהודים אילולא יכבוש תחילה את המדינות**, שהרי אם יבוא למדינה כל שהיא ויצווה עליה למסור לידי את היהודים, אין סיבה שהם ישמעו בקולו לעשות את דברו, על כן הבין שעליו לכבוש תחילה את המדינות ורק כך יוכל לבצע את זממו ולהשמיד את העם היהודי.

במעשיו אנו רואים כי על אף שהיה נחוש בדעתו להרוג את העם היהודי, הבין כי הדרך לביצוע המזימה ארוכה היא וקשה ליישום. וכפי שבאמת ארע בכל המדינות שלא דרכה כף רגלה של המפלגה הנאצית, ולא עלה בידה לכובשה, שם לא נהרגו יהודים במלחמה.

ומעתה נבין את כוונת הגמ' שיש לקרוא את כל המגילה כולה, לפי שהיא מלמדת אותנו את "תוקפו של אחשורוש", והמטרה בזה היא **בכדי שנבין כיצד גזירתו של המן היתה קרובה מאוד לביצוע, והוא לא היה נדרש לעבור דרך ארוכה של כיבוש המדינות בכדי לבצע את זממו**, שהרי היה אחשורוש שולט שליטה מוחלטת על כל העולם כולו, וכל מה שהיה נדרש לו הוא רק להחליט באיזה תאריך הוא מעוניין להפק את זממו, ולהשיג את הצו המלכותי שיוורה על הריגת כל היהודים חתום בחותמו של המלך, ומעבר לזה הכל כבר היה מוכן.

וברגע שהטיל פור וקבע כי יום י"ג אדר הוא היום הראוי להריגת כל היהודים, ואף החזיק בידו את אגרות המלך ושלחם לכל

מאה עשרים ושבע המדינות הנמצאות בשליטתו של אחשורוש, **לא נותר לו אלא להמתין לאותו יום ולראות כיצד מתבצעת מזימתו על ידי כל נתיני המלך שבכל המדינות, ולא היה חסר דבר להשלים את תוכניתו**. נמצא כי חוט השערה הבדיל בין קיומו של עם ישראל לבין כיליונו המוחלט, ואילו לא היה נעשה הנס, הרי שתוך יום אחד בלבד היה כל העם מושמד ונאבד מן העולם!

הנס שלא השמידו את ישראל מיד לאחר שליחת האגרות

ה. אמרו בגמ' (מגילה יב, ב) "אמר רבא, אלמלא אגרות הראשונות לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט, אמרי: מאי האי דשדר לן להיות כל איש שורר בביתו, פשיטא, אפילו קרחה בביתיה פרדשכא ליהווי", וביאר רש"י, שכאשר קבלו כולם את האגרות האמצעיות, בהם ציווה אחשורוש להשמיד את כל היהודים בייג אדר, היה זה כמעט שנה קודם המועד - בחודש ניסן, ומן הדין היה שלא ימתינו עד חודש אדר אלא מיד ילכו כולם להרוג את כל היהודים. ומה שלא עשו כן, הוא מחמת שראו באגרות הראשונות את שגונו של המלך, שראה לנכון לשגר הוראה לכל נתיניו "שיהיה כל איש שורר בביתו", ואמרו לעצמם כמה שוטה הוא ומה הוא הציווי המשונה הזה, שהלוא זו היא עובדה מוחלטת כבר היום. על כן הוחזק בעיניהם כשוטה, ולא התייחסו ברצינות לאגרות האמצעיות, אלא החליטו להמתין ולראות כיצד יפול דבר במהלך השנה.

תופעה דומה לזה התרחשה זמן קצר לפני מלחמת העולם השנייה, כאשר עבר חוק בשלטון הנאצי בגרמניה שמוציא את כל היהודים מחוץ לחוק, היה זה עוד לפני שהחליטו להרוג את היהודים, עוד לא ניתנה ההוראה להוציא להורג כל מי שבשם ישראל יכונה, אבל כבר אז הודיעו כי היהודים לא מוחץ לחוק. משמעותה של החלטה זו היא, שלמרות שיש חוק בכל מדינה מתקנת הקובעת עונשים מוגדרים על עבירות, על גניבות, על רצח וכיוצא בזה, הרי שכל אלו חלים רק אם יעשה כן האזרח לאזרח אחר, אך אם יעשה כן ליהודי - לא יעמוד לדין על מעשיו.

מיד לאחר שהועבר החוק הזה, ארעו המאורעות הקשים באותו לילה המכונה 'ליל הבדולח', במהלכם ניפצו הגרמנים בתי כנסיות וחנויות של יהודים, ובזזו את כל תכולתם, מתוך ידיעה שלעולם לא יעמדו לדין על זה. וכך בתוך שעות ספורות איבדו יהודים רבים את כל רכושם, חנויות תכשיטים ומוצרים יקרי ערך, ועוד שלל רב, הכל נבזז והלק לידיהם של אותם רשעים.

ועל זה אומרת הגמרא, כי תופעה מעין זו היתה אמורה להתרחש גם באותו דור, כאשר קבלו כולם את האגרות המורות על רציחת כל היהודים בעוד כשנה, הרי שבעצם שליחת האגרות הללו מונחת ההחלטה שכבר עתה אם יהרוג מישהו את היהודי הוא לא יידרש לתת על כך דין וחשבון, ומאחר שכן הוא, הרי שמצד דרך הטבע היו צריכים כולם לרוץ ולהרוג את היהודים שהרי הותר להם ליטול גם את רכושם, "ושללם לבזז", אלא שמחמת האגרות הראשונות הבינו שלא מומלץ להם לסמוך על מילה של אחשורוש שהיה נדמה בעיניהם כשוטה, והתמהמהו מלעשות כן טרם המועד שצויין באגרות.

ואילו לא היה מסובב הקב"ה את שליחת האגרות הראשונות, הרי ש"לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט", במשפט זה הבהירו לנו חז"ל את עוצם הסכנה שהיתה אז, שאפילו יהודי אחד בודד לא היה יכול לשרוד את הגזירה הזו. **ודבריהם ז"ל הלוא אין בהם גויזא כלל, והם אמרו שלא היה משתייר שריד ופליט, היינו שלא היה נותר אפילו יהודי אחד בכל העולם כולו!**

לא היה דרך להימלט מגזירת המן, לא 'שריד' ולא 'פליט'

ו. ודקדקו בלשונם לומר 'שריד ופליט', הביאור: 'שריד' הוא מי שהצליח לחמוק באיזו שהיא צורה מן המוות, וכמו שרבים מאחוני בית ישראל עלה בידם לשרוד את השואה האיומה, למרות שהחרב השתוללה מעל לראשם. וידוע כי כאשר הנאצים האכזריים העמידו יהודים רבים בשורה על יד בור גדול, וכיוונו עליהם את נשקם להרוג אחד אחרי השני, נפלו כולם אל הבור שדודים מתים, אך חלקם לא נהרגו באותה ירייה, ואמנם גם הם

¹ במאמר המוסגר: לפני מספר שנים התפרסם, שקודם מלחמת העולם השנייה הגיעו מספר עיתונאים מהעיתון ניו יורק טיימס לראיין את היטלר, ובמהלך הדברים שם שאלו אותו על דבר התוכנית שלו לאבד את כל היהודים, והביעו בפניו תמיחה כיצד הוא חושב לעשות כן ליהודים שגרים באמריקה, וכי עלה בדעתו שהוא יצליח לכבוש את אמריקה? ענה ואמר, על אותם יהודים שבאמריקה אני מוותר, כי אלו יתבוללו ויאבדו את זהותם היהודית בתוך שנים ספורות. רק אלו היהודים שבאירופה ובפולניה, ובשאר ריכוזי היהדות החרדית, שהם משמרים את התרבות היהודית - אותם אני רוצה להשמיד. וכאשר אלו יאבדו, כבר לא ישאר שם ושאריה לעם היהודי.

נפלו אל הבור כחבריהם, אך עוד היתה רוח חיים מפעמת בקרבם, ואלו הצליחו לאחר מכן להחלים ולשרוד את השואה. כמו כן היו כאלו שמצאו מקום מפלט אצל חסידים מאומות העולם אשר הסכימו להכניסם לביתם ולהגן עליהם, וכפי שסיפר לי יהודי ישיש שעבר את השואה, שכאשר ריחפה הסכנה על יהודי צרפת מצא שכן גוי אשר הסכים להביאו אל ביתו, ולפרנסתו היה עובד בגידול בהמות אצל אחד הצרפתים שם. אלו שהצליחו להינצל מתוך גיא ההריגה הזו, הם המכונים 'שרידי'.

ואילו 'פליטי' הוא מי שהצליח לברוח מגבולות הסכנה אל מקום מבטחים, כאותם שזיהו את הסכנה בגרמניה טרם בואה, וברחו אל אזור בטוח יותר, שעלו לארץ ישראל או למקומות אחרים, אלו מכונים 'פליטי'.

אך בתקופתו של המן, אילו היה מתבצע זממו, הרי שלא היה נותר לא 'שרידי' ולא 'פליטי'. וכל כך למה? מבואר במדרשים, שבאגרות ששלח אחשוורוש לכל המדינות נכתב שמי שיחביא בביתו יהודי על מנת להצילו, אחת דינו להיהרג יחד עם היהודי. ועיר שיימצא בה יהודי בתחומה, ייתלו ראשי אותה העיר בשעריה. על כן אף היהודים שהיו מיוודים עם גויים אחרים, לא היו יכולים אלו למצוא מפלט בביתם, שכולם פחדו להסתכן במוות (ראה תרגום שני למגילה, תחילת פרק ד, נוסח האגרות ששלח אחשוורוש). ואף אם היה יהודי מגיע לביתו של הגוי ומתחנן בפניו להימכר לו לעבד, הוא וכל משפחתו, ובלבד שיואל בטובו להכניסו לביתו למצוא בו מפלט, היה אומר לו

כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו

בזכות התפילות ניצלו ישראל

א. כאשר היו ישראל שרויים בתוך עומק הצרה, ולא היה נראה שקיימת היתכנות טבעית להינצל מהגזירה הנוראה אשר כבר היתה חתומה, ונשלחו האגרות לכל המדינות - פתאום בבת אחת, החלו לראות את הישועה עד שניצלו ממוות בטוח לחיים ולשלום. ונתבונן בזה, כיצד באמת ארע הנס הזה, מה הביא לפתע את התהפוכה הגדולה הזו שעלו ישראל ממצב של חוסר אונים מוחלט למצב של "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם?"

המגילה מלמדת אותנו, כי מה שהציל את היהודים שבאותו זמן היה התשובה שעשו, התפילות שזעקו לשמי מרומים והצום שקיבלו על עצמם במשך שלשה ימים לילה ויום, בזכות זה עוררו עליהם את רחמי ה' להצילם ממצוקתם.

מיד כאשר שמעה אסתר על דבר הסכנה, וגמרה אומר להכניס עצמה ללוע הארי ולבוא אל המלך אשר לא כדת, והיה בזה סכנת נפשות עבורה, הלכה וציוותה את מרדכי לכנס את כל היהודים ולהרבות בצום ובכי. ומבואר בדבריהם ז"ל, שכאשר התכנסו כולם לתפילה חזקה, עמד מרדכי לפניו ואמר דברי כיבושין, והקריא את פרשת התשובה "בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבט עד ה' אלוקים ושמת בקולו" (ראה תרגום שני תחילת פרק ד בארבעה כל דברי מרדכי). ומיד לאחר שעשו כן החל להשתלשל כל הנס המופלא שהתבטלה הגזירה ונתלה המן על העץ.

וכאן אנו רואים נקודה חזקה, שהנה כפי שהרחבנו [במאמר בפתיחת הגיליון] ישנו קו משווה בין גזירתו של המן "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן", לבין מצימתו הנוראה של היטלר שבאכזריותו רצה להוציא להורג את כל עם ישראל, אלא שבעוד שזכינו לנס וגזירתו של המן התבטלה, הרי שהמזימה של היטלר ימ"ש בוצעה ונהרגו תחת ידיו מיליוני יהודים ה' יקום דמם. ושמעתי מאחד מגדולי ישראל שאמר, כי הסיבה שלא זכו לנס לבטל את גזירתו של היטלר, היא מחמת שלא קבעו יום תפילה חזקה על כך בקרב תפוצות יהדות אירופה, והוא משום שהיו בטוחים שלא יתכן שעם 'נאור' 'מתורבת' כגרמנים יציאו לפועל תוכניות כה אכזריות, ואמנם אמרו פרקי תהילים והתפללו על עתידם, אך לא שתו אל ליבם לתקן יום צום חזקה לקראת הגזירה הנוראה, לפי שלא הפנימו את העתיד לבוא עליהם.

ובשלהי המלחמה, כאשר שלח היטלר את גנרל רומל לעלות ולכבוש את ארץ ישראל, והוא כמעט והצליח בכך [לאחר שכבר ירד מאיטליה ללוב עם טנקים כבדים ומשם נכנס למצרים ועמד בשערי ארץ ישראל], נכנסו כל תושבי הארץ לפחד ובהלה, מאחר וכבר הגיעו לאזניהם השמועות הקשות ממה שעשו הנאצים לאחיהם שבגולה, והתכנסו כולם לימי צום ובכי. ומסופר כי באותם ימים התקיימו בירושלים משמרות תהילים במשך כל שעות היממה בלי הפסקה, וכך לאחר תפילות רבות נבלמה דרכו של רומל וחיליו באורח ניסי, כאשר היו זקוקים למים ולא עלה בידם להשיג, והוכרחו לחזור על עקבותיהם.

הגוי: שמא לא ראית מה כתב אחשוורוש? הלא אם אכניסך לביתי אני מביא על עצמי סכנה נוראה שמא יהרגו אותי. ואמרו רבותינו ז"ל, כי על זה נאמר "והתמכרתם שם לאויביך לעבדים ולשפחות ואין קונה" (דברים כח, סח), שהיו ישראל מתחננים על נפשם להימכר חנים אין כסף לאויביהם לעבדים ולשפחות, אך הם לא הסכימו לקבלם.

ואף 'פליטי' לא היה שייך שניצל מאותה גזירה, כי הלא לא היה להם להיכן לברוח, שהרי כל העולם כולו היה נתון תחת שליטתו של אחשוורוש, ולכל מקום ומדינה בעולם הגיעו האגרות הללו הקוראות ומצוות להשמיד את כל היהודים, אם כן לא היה להם אף סיכוי קלוש לברוח ממקום הסכנה. וכדברים האלו קרא מרדכי בפני ישראל בכדי לעוררם בתשובה, ואמר להם: "אין לנו מקום לברוח אליו, אף לא מדינה להינצל שם, בכל מקום ומקום נכתב עלינו, ולכל מדינה ומדינה נשלחו אגרות עלינו, נהיינו כצאן ללא רועה, כספינה ללא מנהיג וכיתומים ללא אב" (תרגום שני שם. תורגם ללשון הקודש), היינו שהרגישו שהם שרויים במצב שאין להם יכולת טבעית לצאת מהמצר הזה, אין לאן לברוח ואין מי שיציל אותם.

כשנעמיד המציאות הזו נגד עינינו, ונבין עד כמה היינו קרובים למצב של כיליון מוחלט, עד שכמעט ובין רגע בתוך יום אחד לא נותר שם 'ישראל' בעולם, יתמלא ליבנו בשמחה אין קץ על הנס העצום שעשה לנו ה' בהצילו אותנו מיד אויבנו, ושמחת הפורים שלנו תתעצם לאין ערוך כשנבין את עוצמת הנס.

כמו כן שמעתי שארע בעיר קזבלנקה שבמרוקו, באותם ימים של מלחמת העולם השנייה, התקדם צבאו של היטלר לעבר אותה העיר וכבר עמד במרחק לא רב ממנה, והיה חשש כבד שמא יצליח לכבוש אותה כמזימתו ולהוציא להורג את כל היהודים ששם. ובאותו מקום היו יהודים רבים שחששו לחייהם [והערבים שהיו שם היו אומרים ליהודים, דעו לכם שעוד רגע קט ישחטו אתכם הגרמנים ללא רחם], והתכנסו כולם בבית הכנסת וערכו עצרת התעוררות גדולה. סיפר לי רבי יונה הרוש – שהיה באותה תקופה בקזבלנקה – שהוא זוכר את הפחד והבהלה שהיו ברחובות, והוא עבר לפני התיבה באותה עצרת, וכה היתה תפילתו: רבונו של עולם, כתבת בתורתך 'בני בכורי ישראל', הבט נא וראה את בני בכורך העומד בסכנה קיומית. וכך התפללו כולם בתמימות מתוך לב נשבר. וזכו שנעשה נס מיד למחרת, והגיע צבא אמריקני וגירש את הצבא הגרמני מאותו אזור. המשיך וסיפר: למחרת היום, כאשר נודע לבני הקהילה על הנס שארע, ניגשו אלי כולם והרימוני על כסא כאות כבוד והודו לי, "בזכותך ובזכות תפילותיך ניצלנו ממוות לחיים".

זה אנו רואים בחוש, כי בתקופת השואה במקומות שהתקיימו תפילות – זכו וניצלו, אך במקומות שלא הבינו את גדול הסכנה ולא השכילו להתעשת ולערוך ימי תפילה חזקה – לא ניצלו. ואכן בימי המן, התכנסו כולם לימי צום בכי חזקה, וכדברי התרגום המזכירים שהיה מרדכי קורא בפניהם את פרשת התשובה "בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה", הם זכו שהתקבלו תפילותיהם וניצלו מהגזירה.

ואמרו רבותינו ז"ל (מדרש אסתר ד, א) כי בשעה שגזר כליה על ישראל הלך אליהו אצלו אבות העולם, צדיקי עולם ונביאים הראשונים, ועוררם לבקש רחמים על ישראל. עמד משה ושאל את אליהו, שמא יש צדיק אחד בדור, אמר לו הן, ומרדכי שמו, אמר לו לך והודיעו ויעמוד הוא בתפילה משם ואני מכאן. ואכן הלך אליהו להודיע למרדכי את הגזירה, ואמר לו כי כבר הסכימו בשמים עם גזירה זו, ומיד עמד מרדכי וכינס את כל היהודים בצום ובבכי להתפלל ולבקש רחמים, והם הרעישו עולמות בתפילתם, ועל ידי זה ניצלו.

תענית אסתר –

להודיע שהשי"ת קרוב אלינו לשמוע תפילתנו

ב. וזכר לאותן תפילות תקנו לנו החכמים לצום ביום תענית אסתר, והצום הזה אין תכליתו כשאר התעניות, שהרי כל התעניות נתקנו על דברים שעדיין אנו כואבים אותם, כגון עשרה בטבת שאנו מתענים בו מחמת שאז התחיל המצור על ירושלים, ושבעה עשר בתמוז שהובקעה העיר, וכן תשעה באב על חורבן הבית, בכל אלו אנו מתענים מחמת שעדיין חסר לנו את הבית המקדש, ובכל דור שלא נבנה בית המקדש בימי כאלו נחרב בימיו, ולכן עלינו להרבות בתשובה בכדי שנהיה ראויים שוב שיבנה הבית. והצום הוא מדרכי התשובה, וכמו ביום הכיפורים שהוא יום של תשובה, אמרה תורה להתענות בו, לפיכך גם בכל שאר הזמנים שאנו מתאבלים על חורבן הבית, צריכים אנו לשוב בתשובה על חטאינו, ולכן אנו צמים.

גיבור, מיד עמד התינוק בכל לבו וצעק, וקיבל ממנו הקדוש ברוך הוא תפלתו ושתק הים". לאחר שהגיעו אל מחוז חפצם, ירדו כולם לשוק לסחור בסחורה ששם, וראו כי אותו תינוק נעצב אל לבו. שאלו אותו מדוע הוא עצוב, אמר להם מה יש לכם לדרוש בשלומי של אכסנאי עלוב שכמותי, אני אין לי מעות לרכוש מאומה. התפלאו ונענו לעומתו: אתה אכסנאי עלוב?! אנו עלובים! שאנו נמצאים כאן ואלוהינו בבבל, אלו נמצאים כאן ואלוהיהם ברומי, ואף אלו שאלוהיהם נמצאים עמם – וכי הם יכולים לשמוע אותם ואת בקשותיהם? אבל אתה – "כל אהן דאזיל אלקך עמך, הדא הוא דכתיב כה' אלוהינו בכל קראינו אליו", לכל מקום שאתה הולך אלוהיך נמצא איתך, ואתה יכול לקרוא לו והוא ישמע אותך!

ההרגשה הזו צריכה למלאות אותנו באושר אין סופי, שאנו מכירים ויודעים את ערכנו הנעלה, שיש לנו אלוהים שקרובים אלינו תמיד בכל מקום ובכל שעה, ותמיד על כל צרה שלא תבוא אנו יכולים לקרוא אליו והוא יעשה את בקשתנו. וכפי שאנו אומרים בברכת ק"ש דשחרית: "עזרת אבותינו אתה הוא מעולם מגן ומושיע לבניהם אחריהם בכל דור ודור וכו', אמת אתה הוא אדון לעמך ומלך גיבור לריב ריבם". אין לך אושר גדול מזה.

אנו יודעים כי אחד האיומים הגדולים על בני ארץ ישראל, הוא האויב בארץ, שם מאיימים כבר שנים ארוכות בהשגת ארצנו ותושביה. לפני מספר שנים התבטא אחד מהמנהיגים שם ואמר: וכי אתם חושבים שישראל תהיה קיימת בעוד עשרים שנה? דבריו התפרסמו וגרמו לבהלה, אמרתי אז לבחורים בישיבה: לכו ואמרו לו לאותו מלהג, שאתה לא מנהל את העולם! יש מנהל לעולם, והוא היחיד שיחליט ויקבע מה יהיה בגורלו של כל אחד ואחד.

ואותו מנהל של העולם הוא אבינו, שאנו יכולים לפנות אליו ולשפוך לפניו את כל אשר על ליבנו, כמה אושר ושמחה צריכים למלא את כל חדרי ליבנו כאשר נתבונן בזה, אשרינו!

משלוח מנות – שתי מנות בכלי אחד

בספר תורה לשמה [המיוחס לבן איש חי] כתב לחדש, שאין לשלוח משלוח מנות באופן שיהיו שתי המנות בתוך כלי אחד, לפי שהכלי מחברן וחשובות כמנה אחת [ואף שלאחר מכן מפרידן המקבל, מכל מקום בשעה שזכה בהן לא היו אלא מנה אחת, ולפיכך לא ייצא בזה השולח חובת 'משלוח מנות'].

וסמך דבריו על מה שכתב הרמב"ם (פ"ב מהל' שבת ה"א) גבי הוצאות שבת, שמי שהוציא פירות הרבה בתוך כלי אחד מרשות היחיד לרשות הרבים, כל זמן שחלק מן הכלי עדיין עומד ברשות היחיד אינו חייב, והטעם "שהכלי משיש כל שיש בו כחפץ אחד", עכ"ל. ומזה למד שבכל מקום שיש כמה מיני פירות בתוך כלי אחד חשובים כולם כאילו הם אחד, וממילא אם יביא שתי מנות בכלי אחד נמצא שלא הביא אלא מנה אחת (יעו"ש סימן קפ"ט).

ויש להעיר על דבריו מספר הערות:

א. אפילו אם צדקו דבריו וחשובים שתי המנות כמנה אחת, עדיין יש לנו לומר שייצא בו השולח חובתו. והטעם, לפי שאין סהדי שלא הביא לו המשלוח אלא בכדי לצאת בו ידי חובת משלוח מנות, וכיוון שהדרך היחידה שיוכל לצאת היא רק ע"י שלא יזכה המקבל במשלוח רק לאחר שיפריד את המנות ויוציאם מן הכלי, אם כן באמת לא יזכה בזה המקבל עד שיוציאם מן הכלי, ושפיר יש לנו להחשיבו כמי שנתן שתי מנות [וכדרך שאנו אומרים במי ששמע שמת בנו וכתב כל נכסיו לאחרים, ואחר כך בא בנו, ונפסק להלכה שהמכר בטל, לפי שאין סהדי שלא מכר אלא מחמת שמת בנו, כמבואר בגמ' (ב"ב קלב, א)].

ב. עיקר דבריו שכתב ששתי מנות המונחות בכלי אחד חשובות כמנה אחת, תמוה הוא מאוד, שהרי בדיני טומאה אנו רואים לא כך, שאם נגע טמא באחד מן הפירות לא נטמא אלא אותו הפרי שנגע בו [והפרי הטמא מטמא את חבריו הנוגעים בו בהתאם לדרגת הטומאה שבו], ואילו היו נחשבים כולם כפרי אחד, היה לו לטמאות את כולם בנגיעתו. אלא על כרחך אין גדר ה'אגד כלי' שהוא מחשיבם כפרי אחד. ומה שהמוציא מרשות לרשות פטור כל זמן שנתר חלק מהכלי ברשות הראשונה, אין זה אלא מחמת שעדיין הם אגודים עם רשות היחיד מחמת שהכלי שהם נמצאים בו עדיין מונח שם, והסברא הזו מבוארת בכמה ראשונים בסוגיא בשבת שם [יעו"ש ר"ח, ותוס' פסחים פה, ב ד"ה בנגררין]. ומה שהביא את לשונו של הרמב"ם "שהכלי משיש כל שיש בו כחפץ אחד", נראה דאין כוונתו בזה לבאר את טעם הפטור, דהוא משום שהם חשובים כחפץ אחד, אלא כוונתו לומר את העולה לדניא – שהכלי וכל מה שיש בו חשובים כחפץ אחד, וכשם שאם מוציא מקצת מן החפץ פטור כך אם יוציא רק מקצת מן הכלי יהיה פטור.

ג. עוד יש לטעון על דבריו, דאף אם אמת שהם חשובים כמנה אחת, אכתי אפשר לצאת יד"ח בשתי מנות המונחות בכלי אחד. לפי שטעם התקנה שתקנו חכמים לשלוח מנות ביום הפורים הוא בכדי לקרב הלבבות, וזה מתקיים על ידי שנותן לחבירו שתי מנות לאכול בסעודת הפורים, ולזה לא אכפ"ל מה שבשעה שקנה המקבל את המשלוח היו חשובים כמנה אחת, משום דסו"ס כשיבוא לאוכלם נמצא הוא אוכל שתי מנות, א"כ הרי השולח הביא לו לסעודת פורים שתי מנות.

ד. לדבריו נמצא שכל שיהיו שתי מנות מונחות בכלי אחד, אלו נחשבים כמנה אחת. ואילו בגמ' (פסחים קיד, ב) לגבי שני תבשילים לליל הסדר, מבואר שגם דג וביצה שעליו חשובים כב' תבשילים, ואפילו שהם מונחים יחד באותו כלי [ולא רק שהיו בכלי אחד, אלא ממש היו מונחים האחד ע"ג השני – דג וביצה שעליו]. הרי לנו, שגם אם נחשיב את שתי המנות כדבר אחד, עדיין יש לנו לדון אותם כשתי מנות, כפי שאנו דנים את הדג והביצה שעליו כשני תבשילין. [וערך מותן מערכה שלמה שהתפרסמה בקובץ 'מוריה' שנה לו – שבט תשע"ח, עמ' קכג, ראה שם דבריו בארוכה].

אך תענית אסתר, הלוא אין זה יום של תשובה, שהרי הצרה שבעבורה התענו ישראל באותו הדור כבר לא קיימת היום, וכבר ניצלו ישראל מגזירתו של המן הרשע, אלא מטרה אחרת יש לו לצום זה, והיא כפי שכתב הרמב"ם (פ"ה מהלכות תעניות ה"ט) "ונהגו כל ישראל בזמנים אלו להתענות בשלשה עשר באדר, זכר לתענית שהתענו בימי המן, שנאמר דברי הצומות חעקתם", וכתב המשנ"ב (תרפ"ו סק"ב) "**כדי לזכור שהשי"ת רואה ושומע כל איש בעת צרתו**", היינו שמטרתו של היום הזה הוא לחזק בליבנו את ההכרה הברורה בכך שיש לנו את הקב"ה ששומע את תפילותינו, ובכל אשר נקרא אליו יענו [ומכיוון שמטרת התענית אינה לקבוע יום של תשובה, הרי שיש מקום להתיר לשמוע כלי שיר בתענית אסתר, מה שנאסר בשאר התעניות].

הכוח העצום הזה שיש בידיים שלנו, כח התפילה, הוא דבר שאנו צריכים להשריש בקרבנו השכם והערב, לדעת איזו מתנה נפלאה נתן לנו הקב"ה, וכמו שנאמר "כי מי גוי גדול אשר לו אלוהים קרובים אליו כה' אלוהינו בכל קראנו אליו" (דברים ד, ז), ונאמר "אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך ואשר חרב גאותך" (שם לג, כט).

להודיע שכל קווין לא יבושו

ג. היסוד הזה הוא מיסוד היסודות של פורים, כלשונו של הרמב"ם "וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה כי מי גוי גדול וכו'" (סוף מנין המצוות להרמב"ם), וכן אנו אומרים בפיו "שושנת יעקב" – להודיע שכל קווין לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך. וכפי שאמר דוד המלך ע"ה "בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו, אלך זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בושו" (תהילים כב, ה-ו). ועלינו להחזיר את היסוד הזה לעצמותינו בימים קדושים אלו.

בירושלמי (ברכות סג) מסופר על ספינה אחת של עכו"ם שהיתה מפליגה בים, והיה בה תינוק אחד ישראל. באמצע ההפלגה הגיעה רוח סערה ואיימה לשבר את הספינה, והיו כל הגוים קוראים לאלוהיהם שיושיעו אותם מהצרה שנקלעו אליה, "כיון שראו שלא הועילו כלום, אמרו לאותו יהודי בני קום קרא אל אלוהיך, ששמענו שהוא עונה אתכם כשאתם צועקים אליו והוא

הוצאות הגיליון מרובות
לתרומות נא ליצור קשר
בטל' 052-7602449

ניתן להאזין לשיעורים ושיחות ממורינו הרב שליט"א במערכת "קול
יהודי מרוקו" 0747962335 שלוחה 2-2-2 שמעו ותחי נפשכם

הדברים נכתבו עפ"י הכנת הכותב

לקבלת הגיליון במייל מידי שבוע, ניתן לשלוח בקשה לכתובת מייל: m0548468875@gmail.com

דיני פורים ופורים המשולש

גם מי שיש לו מיחושים קשים (כגון כאבי עיניים הגורמים סבל אך עדיין ניתן לתפקד) - אינו מתענה, אבל במקרה זה יש להשלים את התענית ביום אחר.

אם רוצה לקום מוקדם לאכול לפני עלות השחר, צריך להתנות לפני שהולך לישון שאינו מקבל עליו תענית עד עלות השחר.

מותר להתרחץ ולהסתפר בתענית אסתר, ומותר לשמוע מנגינות, שהיא תענית של שמחה.

במקום צורך מותר לשטוף פיו במים, וכן לצחצח שיניו (תקס"ד מ"ב ס"ק יא' שמותר במקום צער, ותענית אסתר קילא טפי).

זכר למחצית השקל

מנהג ישראל לתת בחודש אדר זכר למחצית השקל.

המנהג לתת לפני מנחה של תענית אסתר, ויש נוהגים לתת לאחר מנחה קודם קריאת המגילה. [מי שלא נתן עד פורים יכול לתת עד סוף חודש אדר].

נוהגים לתת ג' מטבעות של חצאי שקל, וכך נוהגים רוב בני אשכנז, **ויש נוהגים** לתת שווי של מחצית השקל של תורה, שהוא שווי של **9.6 גרם כסף**, וכן מנהג רוב בני עדות המזרח. ואף הנוהגים שיעור זה, לילדים די בנתינת שלשה חצאי שקלים.

[ערך הכסף הטהור משתנה כל הזמן, ויש המחשבים זאת בתוספת מע"מ ויש שלא, ובנתינת 35 ש"ח ודאי השיעור הנ"ל עם מע"מ, נכון לתקופה זו. וללא מע"מ כ-30 ש"ח].

קטן פחות מיג' אינו חייב בזה, אך המנהג לתת אף בעד בניו הקטנים, ואף לעוברים. רבים נוהגים לתת גם עבור נשים ובנות.

קטן שאביו נתן עבורו מחצית השקל שוב אין מפסיק לתת בשנים הבאות. נשים ובנות שנתנו עבורן מחצית השקל יש להסתפק אם אפשר להפסיק לתת. ולכאורה נראה שבאופן שאין חשש של נדרי צדקה (כגון שמסר מודעה בער"ה או שלא היה דעתו לנהוג כן לעולם ולא נהג בזה ג"פ), אפשר להפסיק.

מחצית השקל יש לתת לעניים או לצרכי בית הכנסת.

מחצית השקל אינו ניתן מכספי מעשר.

תוכן

תענית אסתר | זכר למצית השקל | דיני פורים המשולש למוקפין (ירושלים) | דיני קריאת המגילה במוקפין | ערים המסופקות - מנהג בפורים המשולש | דיני הנוסע בשנה זו ממוקפים לפרזים ולהיפך | דין מוקף הנמצא במקום פרוז ((בכל שנה)) | ליל פורים | קריאת המגילה בלילה וביום | מתנות לאביונים | משלוח מנות | מלאכה בפורים | סעודת פורים | שכרות בפורים | תחפושת בגד אשה לאיש ולהיפך | פרטים באופן קריאת המגילה | ספיקות במסורת הקריאה | דקדוקים בקריאה | דיני אבלות בפורים | נידונים וספקות בקריאת המגילה

תענית אסתר

נהגו כל ישראל להתענות ב"ג באדר, כדי לזכור שהקב"ה רואה ושומע כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישוב אל הקב"ה בכל לבבו, כמו שעשה בימי מרדכי ואסתר.

קטנים עד גיל בר מצוה ובת מצוה פטורים מלצום ואף בתענית שעות אינם חייבים.

מעוברות ומיניקות אינן צמות. הגדרת מעוברת היא מעת שיודעת שהיא מעוברת [בכל אופן שיוודע לה], ואף בתוך ארבעים יום ליצירת הולד. הגדרת מינקת היא כל עוד שמניקה בפועל, ואף הנקה חלקית, אבל אם אינה מניקה בפועל כלל אף שהיא תוך כ"ד חודש מהלידה צריכה לצום.

יולדת תוך ל' יום ללידתה אינה צמה, ואת הל' יום מקילים למנות מעת לעת.

מפלת, אם הפילה אחר ארבעים יום מתחילת עיבורה, דינה כיולדת שאינה צמה תוך ל' ללידה והפלה.

צריך לדאוג לאפשרות שיוכל לצום, ומי שאם לא יתאמץ לא יהיה בגדר חולה, עליו לעשות כן כדי שיוכל לצום.

אלו שפטורים מלצום, יש להסתפק אם מותר להם לאכול בשר ויין ומיני מעדנים, כיון שאין תענית זו תענית של אבילות. ונראה שאין להם לאכול כדי לא לפרוש מן הציבור.

חולה שאין בו סכנה, אינו מתענה ואף אינו צריך להשלים את התענית ביום אחר. הגדרת חולה הוא שנפל למשכב, או שחולה כל גופו דהיינו שהוא במצב שאינו יכול לתפקד.

הלכות פורים

השנה שפורים דמוקפין חל בשבת ('פורים המשולש'), ישנם דינים רבים שאינם כשאר שנים, ויבוארו להלן. ולאחריהם יבוארו דיני פורים הנוהגים בכל השנים, וגם בשנה זו.

דיני פורים המשולש למוקפין (ירושלים)

ביום שישי יד' אדר קוראים מגילה ונותנים מתנות לאביונים (ולובשים בגדי שבת) אבל לא אומרים 'על הנסים' (טעה ואמר 'על הנסים' - אינו חוזר).

לבני אשכנז בשחרית יש לכוון לפטור את מצות מתנות לאביונים שיקיימו במשך היום, ויש מכוונים לפטור בזה גם את הסעודה ומשלוח מנות שיקיימו ביום ראשון. ויש מבני עדות המזרח שמכוונים כן בקריאת המגילה של הלילה.

יש מדקדקין לתת משלוח מנות אחד גם ביום שישי (כדי לחוש לדעת הכנה"ג (סי' תרצה') והחזו"א (או"ח קנה' שדין משלוח מנות בפורים המשולש הוא ביום ו').

ולא עורכים סעודת פורים ביום זה כדעת רוב הראשונים וכן נפסק בשו"ע סי' תרפח' סע' ו', ויש יחידים שחוששים לשיטות הסוברים שיש לערוך סעודה ביום זה (עי' כף החיים סי' תרפח' ס"ק מה').

יום ו' מותר מן הדין בעשיית מלאכה אבל המנהג לאסור בו עשיית מלאכה חוץ ממלאכות הנעשות לצורך שבת (כגזיזת ציפורניים ותספורת) או לצורך פורים או מלאכות מצוה או מלאכות שיש בהם שמחה.

בשבת אומרים 'על הנסים' וקוראים "ויבא עמלק".

כמו כן השנה בשבת בירושלים יש לשאול ולדרוש בעניינו של יום בהל' פורים וענייני המגילה.

יש מהדרין להוסיף בשבת מאכל מיוחד לכבוד פורים, וכן להוסיף מהרגיל בשתיית יין שיש לחוש לשיטות שזמן סעודת פורים הוא בשבת.

יש מהדרין לתת משלוח מנות [אחד] בשבת זו (עי' ביצה יד': ובסי' תקטז', והתבאר באזמרה לשמך 81).

במוצאי שבת מתפללים מעריב כרגיל ככל מוצאי שבת.

ראוי להרבות קצת בסעודה ושמחה במוצאי שבת (כמו בליל טו' של שאר שנים, עי' סי' תרצה' סע' א', אך יש לעיין האם בפורים המשולש שאינו יום טוב בעצם והשמחה בו היא כתשלומין, האם יש להרבות בשמחה במוצ"ש).

ביום ראשון שולחים משלוח מנות (ולובשים בגדי שבת) ואין אומרים 'על הנסים'.

יום ראשון מותר בעשיית מלאכה.

י"א שמי שלא קיים את החיוב של מתנות לאביונים ביום שישי, יתן עכ"פ מתנות לאביונים ביום ראשון.

דיני קריאת המגילה במוקפין (ירושלים)

לכתחילה יש להקפיד לקרוא את המגילה במנין דוקא כיון שקריאת המגילה בירושלים אינה בזמנה, ולכן אף נשים ונערות שבכל שנה קוראים לפניהן ביחידות, השנה תלכנה לבית הכנסת לשמוע את קריאת המגילה [בעל המאור פרק קמא דמגילה, רא"ש מגילה סי' ו', שיבולי הלקט קצה', ועוד ראשונים במגילה דף ה', ובמ"ב סי' תרצ' ס"ק סא' ובשעה"צ נט'].
כשקוראים מגילה לנשים שנתבאר שיש לקרוא בעשרה, די לזה גם בעשר נשים.

וכן חולה שאינו יכול להגיע לבית הכנסת יאסוף עוד תשעה אנשים לביתו, ואף אם כבר שמעו את קריאת המגילה, כדי שקריאת המגילה תהיה בפני עשרה.

אם אינו יכול לאסוף עשרה אנשים, יש להקל שיכול לקרוא מגילה בברכה, ויברך לפניה, אבל לא יברך לאחריה [ברכת 'הרב את ריבנו']. [רש"י מגילה ה', עיין מרומי שדה שם וראש יוסף שם וחמד משה סי' תרצ' ס"ק ח', ואור שמח פרק א' ממגילה, וחזו"א או"ח קנה' בדעת הרמב"ם].

ערים המסופקות – מנהגן בפורים המשולש

תושבי ב"ב הנוהגים פורים גם בטו' בשאר שנים (וכן בשאר ערים המסופקות), השנה שיד' אדר חל ביום שישי יקיימו את כל מצוות היום - ביום שישי. אין אומרים 'על הנסים' בשבת. יש מדקדקים להוסיף בשבת מאכל

מיוחד לכבוד פורים, וכן להוסיף יותר מהרגיל בשתיית יין, שיש לחוש לשיטות שזמן סעודת פורים הוא בשבת.

טוב לקיים שנית סעודת פורים ומשלוח מנות ביום ראשון. מותר לעשות מלאכה ביום ראשון ואין אומרים תחנון.

תחנון ב'פרזים' בפורים המשולש ושאר דיני פורים

כל דיני פורים נוהגים רק ביום שישי, אך המנהג שלא לומר תחנון גם ביום ראשון.

דיני הנוסע בשנה זו ממוקפים לפרזים ולהיפך

תושב בני ברק הנמצא בירושלים וחוזר לב"ב במשך ליל שישי אומר בתפילתו 'על הנסים'.

ירושלמי שדעתו להגיע לב"ב במשך הלילה אינו אומר 'על הנסים' בתפילתו כל עוד לא הגיע לב"ב.

תושב פרזים שנכנס לירושלים במוצאי שבת אף שנשאר עד עלות השחר של יום א' לא עורך סעודת פורים ולא נותן משלוח מנות ביום ראשון.

והטעם לזה, כיון שדיני הפורים הנהוגים ביום ראשון הם רק בתורת השלמה לשבת, וכיון שבשבת לא היה בירושלים, אינו מתחייב בהשלמה ביום ראשון.

תושב פרזים שנכנס לירושלים ביום ו' ונשאר שם בשבת, הדבר ספק, ולהלכה - לא יאמר בשבת 'על הנסים', אבל ישלח משלוח מנות ויערוך סעודת פורים ביום ראשון. **ואף אם חזר במוצ"ש לפרזים ישלח מנות ויערוך סעודת פורים בביתו שבפרזים.**

בחור ישיבה שביתו בירושלים ולומד בישיבה בפרזים, ובער"ש חוזר לביתו למשך השבת לשהות עם בני משפחתו בפורים, ספק כיצד עליו לנהוג, ולהלכה יאמר בשבת 'על הנסים' (ואינו דומה לשאלה הקודמת ששם הוא תושב פרזים, וכאן הוא תושב מוקפין), ועורך סעודת פורים ושולח מנות ביום ראשון.

מקור הדין ע"פ הירושלמי (מגילה פ"ב הל' ג') - **'בן עיר שעקר לכרך מתחייב כאן וכאן'**. ויש להסתפק אם הכוונה בדוקא שעקר בקביעות, או אפילו עקר ליום טו' (עיין חזו"א סימן קנב' ב'), ולכן יש להחמיר ולנהוג פורים בטו' ובטז'.

ולגבי ספקות, כגון בערים שהן ספק מוקפות חומה (וה"ה לגבי הספק הנ"ל), אם אומרים בהן 'על הנסים', פסק המשנ"ב (סי' תרפ"ח ס"ק י"ז ובסי' תרצ"ג ס"ק ו') שאומרים 'על הנסים' אמנם בכף החיים (סי' תרפ"ח ותרצ"ג) הביא בשם האריז"ל והבא"ח (פרשת תצווה) שאין אומרים 'על הנסים', ולמעשה המנהג שאין אומרים 'על הנסים' כמבואר בלוח א"י, וכן נהג החזו"א.

ואם צריך לשלוח מנות בערים מסופקות כנ"ל, בביאור הלכה (סי' תרצ"ה ד"ה 'או') הביא שיטת הפרי מגדים שישלח מנות גם בטו' (ט"ז), ודלא כהפ"ח שרק ביד', וכן פסק בכף החיים (סי' תרפה' אות כג') בשם האריז"ל.

תושב פרזים שנכנס לירושלים לפני שקיעת החמה לפני ליל יד' (יום חמישי בלילה) על דעת להישאר שם בשבת, חל עליו דין מוקפין ועורך סעודת פורים ושולח מנות ביום ראשון, ואומר 'על הנסים' בשבת.

תושב פרזים שעזב את עירו אחר שקיעת החמה של יום חמישי בלילה ונכנס לירושלים, הדבר ספק, וצריך לנהוג כל דיני הפורים כבני פרזים ובני ירושלים.

תושב פרזים שנכנס לירושלים לפני השקיעה של יד' (יום חמישי לפני השקיעה) ודעתו להישאר בירושלים עד לאחר עלות השחר של יום ו' וחוזר לביתו בפרזים לפני שבת, מעיקר הדין עורך סעודת פורים ושולח מנות ביום שישי ולא ביום ראשון, ויש מהדרין לערוך אף ביום ראשון סעודת פורים ושולח מנות ביום ראשון.

אין לבן ירושלים לעזוב את ירושלים ביום שישי ולנסוע לפרזים ולהישאר שם במשך השבת, דעי"ז יש צד שמפסיד מצוות משלוח מנות וסעודת פורים. [ולמעשה אם עשה כן, לא יאמר 'על הנסים' בשבת אבל יערוך סעודת פורים וישלח מנות ביום ראשון].

אין לבן ירושלים לעזוב את ירושלים ביום חמישי בלילה ולנסוע לפרזים ולהישאר שם במשך השבת דעי"ז יש צד שמפסיד את מצוות משלוח מנות וסעודת פורים לדעת החזו"א וכמבואר להלן שבן ירושלים שמגיע לפרזים - בכדי שיתחייב בודאי ביד' - צריך שיתקיימו ד' תנאים. אמנם לגבי קריאת המגילה ומתנות לאביונים נראה שאינו מפסיד בכך שעוזב את ירושלים כיון שבכניסת יד' היה בירושלים ונתחייב שם. [ודבר זה יתבאר להלן בכותרת 'נידונים וספיקות בקריאת המגילה'].

דין מוקף הנמצא במקום פרוז (בבל שנה)

ירושלמי שמגיע לבני ברק כדי שיתחייב בודאי ביד' צריך שיתקיימו ד' תנאים -

א. שיהיה דעתו בשעה שיוצא מירושלים להישאר בבני ברק עד עלות השחר לפחות.

ב. שיהיה בעיר בתחילת ליל יד'.

ג. שחשב גם בתחילת ליל יד' להישאר בעיר.

ד. נשאר בפועל בעיר עד עלות השחר של יד'.

ואם חסר אחד מארבעת התנאים הללו יקיים מצות היום ויקרא מגילה ללא ברכה, ואם לא יחזור לירושלים לקיים את מצוות היום הנוהגים בירושלים לפי חלק מהשיטות לא קיים מצוות פורים.

ולכן בן ירושלים שנכנס לפרזים באמצע ליל יד' ונשאר בפרזים עד אחרי עלות השחר ספק אם נתחייב במצוות היום ויערוך סעודת פורים ומשלוח מנות ביד' ובטז'.

ליל פורים

כתב המשנ"ב (סי' תרצה' סק"ג) שנכון ללבוש בגדי שבת מבערב, וימצא אח"כ בביתו נרות דולקים ושולחן ערוך ומטה מוצעת.

מתפללים ערבית ואומרים 'על הנסים' בתפלה. לאחר תפלת שמו"ע אומר הש"ץ קדיש תתקבל ואחרי הקריאה אומרים "ואתה קדוש" ואח"כ אומר הש"ץ קדיש שלם בלי תתקבל.

'על הנסים'

אומרים 'על הנסים' בשלשת התפילות של פורים. שכח לאומרו, אם נזכר קודם שאמר שם השם בחתימת הברכה חוזר ל'על הנסים', ואם הזכיר שם השם של החתימה מסיים ואינו חוזר, וקודם "יהיו לרצון" שאומרים אחרי "אלוקי נצור" יאמר דרך בקשה "הרחמן יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מרדכי ואסתר וכו'". אם כבר סיים את התפילה אינו חוזר.

מי שנוהג את דיני הפורים בב"ב גם בטו', אין לו לנסוע לעיר של פרזים, כיון שלצד שב"ב מחויבת בטו', אם הוא יוצא לעיר שאינה מוקפת חומה הוא מבטל לגמרי מצוות פורים. [ולמעשה במקום צורך גדול יש להקל כי יש בזה כמה ספיקות].

מקור דינים אלו ע"פ הירושלמי (מגילה פ"ב הל' ג') **בן כרך שעקר דירתו ליל טו' נפטר מכאן ומכאן**. ויש להסתפק אם הכוונה בדוקא שעקר בקביעות, או אפילו עקר ליום טו' (עין חזו"א סימן קנב' ב'), ולכן אם לא היה בירושלים בטו' (בשבת) וגם לא היה בכניסת ליל יד' (חמישי בלילה) בפרזים, יתכן שפטר עצמו ממצוות פורים לגמרי.

ובשנה זו שהוא פורים המשולש, אף שגם בירושלים קוראים ביד', בכל אופן יש לדון אם מותר לבן כרך לעזוב את ירושלים ביום שישי, ודבר זה תלוי בגדרי החיוב בפורים המשולש, שיש לומר בזה שלושה צדדים - **א.** שהמחייב בזה הוא תחילת ליל/עלות השחר של יד' והוא הזמן המחייב בכל דיני פורים. **ב.** או שהמחייב הוא תחילת ליל/עלות השחר של טו', ומה שקורין מגילה ביד' הוא כעין השלמה (וצדדים אלה יתבררו להלן תחת הכותרת 'נידונים וספיקות בקריאת המגילה'). **ג.** אפשרות שלישית היא שיש לחלק בין קריאת המגילה לשאר מצוות היום: קריאת המגילה - המחייב הוא תחילת ליל/עלות השחר של יד', אך לגבי סעודת פורים ומשלוח מנות הזמן הקובע הוא תחילת ליל/עלות השחר של טו'. ובזה תלוי האם מוקף העוזב את ירושלים ביום ו' - האם מבטל מצוות פורים לגמרי, או שחייב עדיין בכל דיני הפורים, או שחייב רק בקריאת המגילה אך פטור מסעודת פורים ומשלוח מנות. ויתכן שבזה תלוי גם **הנידון דלהלן** האם קריאת מגילה **בשנה זו נחשב כקריאה שלא בזמנה** וצריך דווקא עשרה, או שנחשבת **קריאה בזמנה**. וכן הנידון האם חיוב פרזים ומוקפין בשנה זו הוא חיוב אחד או שני חיובים תלוי בזה.

מי שנתחייב בפרזים ביד' וקרא מגילה ושוב נסע לירושלים אינו צריך לחזור ולקרוא.

בן ירושלים הרוצה שבאופן ודאי לא יתחייב כדין מוקף, עליו לעזוב את ירושלים ביום חמישי לפני השקיעה.

אכילה קודם קריאת המגילה

אסור לאכול לפני קריאת המגילה ואף טעימה אסורה, ולצורך גדול, כגון חולה קצת או מי שהתענית קשה לו, מותרת טעימה. הגדרת 'טעימה' היא - אכילת פת ומזונות עד כביצה, ופירות וירקות וחטיפים שאינם מיני דגן אפי' הרבה. שתיית משקאות אפי' הרבה דינה כטעימה, אך אסור לשתות יין או שאר משקאות אלכוהוליים. חולה שטעימה אינה מספיקה לו, יעמיד שומר שיזכיר לו לקרוא את המגילה ויכול לאכול.

קריאת המגילה בלילה וביום

הכל חייבים בקריאת המגילה, אחד האנשים ואחד הנשים, ואע"פ שהיא מצוות עשה שהזמן גרמא נשים חייבות, שאף הן היו באותו הנס.

זמן קריאת המגילה, בלילה - מצאת הכוכבים עד עלות השחר, וביום - מנץ החמה עד שקיעת החמה, ובדיעבד אם קראו מעלות השחר, יצא.

קודם שמתחיל הקורא לברך פושט כל המגילה וכופלה דף על דף, ודווקא כשקורא בציבור, והשומעים אין צריכים לפשוט.

הקורא את המגילה צריך לכוון לצאת ידי חובה, ואם קורא בציבור, צריך לכוון להוציא ידי חובה את השומעים, והשומעים צריכים לכוון לצאת.

ברכות המגילה נאמרות בעמידה, וכל היוצאים בברכות צריכים לעמוד. הקורא את המגילה לציבור צריך לעמוד, והשומעים יכולים לשבת. הקורא את המגילה לפחות מעשרה אנשים יכול לשבת, והקורא לנשים אפי' יותר מעשרה דינו כקורא ליחיד שיכול לשבת.

הקורא את המגילה מברך שלש ברכות, 'על מקרא מגילה', 'שעשה נסים', ו'שהחיינו'. הספרדים נוהגים לברך 'שהחיינו' רק בקריאת הלילה, והאשכנזים מברכים 'שהחיינו' אף בקריאת היום. (ספרדי המתפלל אצל אשכנזים מותר לו לענות אמן על ברכת 'שהחיינו', ואין זה הפסק, ואף שבחלק מהמגילות אין 'עמוד', אין זה מעכב). כשמברכים 'שהחיינו' ביום [לאשכנזים] יכולו המברך והציבור גם על שאר מצוות היום, משלוח מנות, וסעודת פורים [ומתנות לאביונים], ולבני ספרד, יש

פוסקים שכתבו שיכוונו כן בברכת 'שהחיינו' בלילה, ולהלכה אין צריך לכוון כן בלילה.

אם הקורא כבר יצא ידי חובה, אם השומעים אינם יודעים לברך - יברך הקורא, ואם הם יודעים לברך - **לכתחילה יברכו השומעים**, ואחד יכול לברך ולהוציא את כולם ידי חובה הברכה. **והקורא לנשים תברכנה הן לשמוע מקרא מגילה**. ואפשר שאחת מהן תברך ותוציא את כולן, ואין עדיפות בזה. ולבני עדות המזרח יש נוהגים שבאופן שהקורא כבר יצא יד"ח - לא תברכנה כלל וגם לא יברכו להן, ויש נוהגים שהקורא מברך עבורן 'על מקרא מגילה'.

אסור לדבר משעה שמתחילים לברך את ברכות המגילה, עד סיום הברכה שלאחר המגילה.

צריך השומע לשמוע כל תיבה ותיבה מפי הקורא, ואם חיסר תיבה אחת לא יצא, ולכן אם חסר תיבה אחת שלא שמע, ישלים בעצמו אף מתוך החומש, עד שיגיע למקום שהקורא אוחז בו, ואפילו קרא הרבה מן החומש, כל ששמע את רוב המגילה מהבעל קורא יצא.

הקורא את המגילה צריך להשמיע לאוזנו, ואם לא השמיע לאוזנו יש אומרים שלא יצא ידי חובתו.

דיבר השומע באמצע קריאת המגילה, אפילו שמע את כל התיבות לא יצא ידי חובה.

'חלם' בשעת קריאת המגילה, אם שומע את הקריאה עם מגילה [או חומש] לפניו **ויודע** במשך כל הזמן שחלם **היכן אוחז הקורא במגילה**, נחשב ששמע **ויצא ידי חובה**, ואם לא, עליו להשלים מהמגילה שלפניו [או ממגילה שבחומש] מהמקום שחלם עד היכן שאוחז הקורא.

המסתפק אם דילג מילה או שלא שמע מילה, בקריאת היום צריך לחזור ולשמוע כיון שהוא ספק מדברי קבלה, אבל בלילה יש מקום להקל משום ספק דרבנן.

לאחר קריאת המגילה מברכים ברכת "הרב את ריבנו" בלילה וביום, ומברכים אותה לאחר שגלל את המגילה. ברכה זו מברכים דווקא כשקוראים בציבור, אך הקורא ביחיד נחלקו הפוסקים אם מברך, ולהלכה אין מברכין אותה ביחיד. הקורא לנשים, אף שהן רבות - דינן כיחיד.

שחרית של פורים

ביום הפורים בשחרית, אחרי חזרת הש"ץ אומרים חצי קדיש, ומוציאים ספר תורה וקוראים שלשה עולים בפרשת "ויבוא עמלק", ולאחר הקריאה אומרים חצי קדיש, ומחזירים הס"ת למקומו, ומיד לאחר מכן קוראים את המגילה כשעדיין מעוטרים בתפילין.

אומרים שיר של יום מזמור כב' בתהילים, וטוב לומר קודם אמירתו "היום יום פלוני בשבת" (אך לא יאמר שבו היו הלויים אומרים וכו').

מצוות היום

ביום הפורים יש לקיים את מצוות היום, שהם מקרא מגילה, משלוח מנות, מתנות לאביונים, וסעודת פורים. ודיניהם יבוארו להלן.

לפני קריאת המגילה אסור לאכול כמו שנתבאר לעיל, ולפני שאר מצוות היום יש שסוברים שאסור לאכול.

מתנות לאביונים

חייב כל אדם מישראל איש ואישה לתת שתי מתנות לשני אביונים, דהיינו מתנה אחת לכל עני.

אין לתת מתנות לאביונים מכספי מעשר, אבל מה שמוסיף יותר מהשיעור של החיוב יכול לתת ממעשרות.

שיעור מתנות לאביונים הוא פרוטה, ויש אומרים שבזמנינו צריך יותר מזה, ובפרטה שהוא פחות מעשר אגורות אין יוצאים ידי חובה, **ומסתבר שבשקל אחד יוצא** ידי חובה לשיטה זו, וי"א שצריך שיעור שיוכל העני לקבל ממנו **הנאה חשובה (בין 10 ש"ל - 50 ש"ל)**.

יש לדאוג **שהכסף יגיע ליד העני בפורים**, ואם אין אפשרות **יש לזכות בו ביום לעני** את שווי הסכום שנתן, **ויודיעו לעני שזיכו לו** [והזוכה עבור העני אין צריך לדעת עבור מי מזכה, רק שיגביה ויאמר שמתכוון לזכות עבור מי שרוצים לזכות לו].

כשגבאי צדקה אוספים עבור האביונים, אין צורך שאותו הכסף שניתן עבור העני יגיע לידי ואפשר להחליפו בכסף אחר.

אפשר לתת לגבאי צדקה שטר כסף אחד (כגון 100 ש"ל) ולומר שנותן מתנות לאביונים עבורו ועבור כל בני ביתו.

בלילה, לאחר ברכת "הרב את ריבנו", אומרים "אשר הניא", וגם יחיד אומרה. ביום אין אומרים "אשר הניא". ואומרים "שושנת יעקב" (בלילה וביום).

טוב להחמיר ליטול ידיו לפני שנוגע במגילה.

אם באמצע סעודת פת נגע במגילה ורוצה להמשיך באכילת פת, יש מחמירים ליטול ידים פעם נוספת ללא ברכה.

י"א שכשקוראים במגילה 'ליהודים היתה אורה... ויקר' ימשמש בתפילין של יד ושל ראש וינשקם [בן איש חי וכך החיים סי' תרצ'].
אין חולצים התפילין בשחרית עד לאחר קריאת המגילה (מ"ב סי' תרצג' ס"ק ו').

מי שיש בידו מגילה כשירה יכול לקרוא בפיו עם הבעל קורא, אך עדיף שישמע מהבעל קורא בשתיקה, ורק אם החסיר מילה שלא שמע יקרא בעצמו מהמגילה שלפניו (עד שישתווה עם הבעל קורא) [והטעם שעדיף שישמע מהבעל קורא ולא יקרא בפיו, עיין סי' תרצ' ס"ק יג' וסי' תרפ"ט ס"ק ה'].
מי שיש לו חומש לא יקרא עם הבעל קורא (אף לא בלחש), אלא ישמע את הקריאה מהבעל קורא.

המאחר לקריאת המגילה, ולא שמע את הפרקים הראשונים, יכול לברך על המגילה בעצמו [אף שיש לו רק חומש], ויקרא מתוך חומש עד שישתווה עם הבעל קורא. ובתנאי שלא יצטרך לקרוא בעצמו יותר מחצי מהמגילה (במילים. סי' תרצ').

המאחר לקריאת המגילה והגיע לאחר שהתחילו את הברכות, יש להסתפק האם יברך ואח"כ ישלים את הפסוקים עד שישתווה לבעל קורא או שימתין עם הברכה עד מקום שיוכל לברך - כגון בהכאת המן, ואף שהוא בין הפרקים ובאמצע הקריאה - יברך שם. ונראה דאפשרות שניה עדיפה.

מותר לטלטל את המגילה בשבת זו, ויש מחמירין.

ראה הלכות נוספות באופן הקריאה בסוף העלון.

עוד דינים הנוהגים בלילה

מצוה לשמוח ולהרבות קצת בסעודה בליל פורים. יש נוהגים לאכול זרעונים בליל פורים.

החזקת עניים ת"ח, אך אין מקיימים בה מצות מתנות לאביונים כיון שלא מחלקים את הכסף לעניים בפורים עצמו.

מתנות לאביונים בשיק או כרטיס אשראי

מתנות לאביונים ע"י שיק, רק אם העני פודה את השיק בו ביום יוצאים יד"ח, ואם לא - לא.

בנתינת מתנות לאביונים בכרטיס אשראי לא יוצאים יד"ח, כיון שהעניים לא מקבלים את הכסף בפורים עצמו. אך יש קופות צדקה המזכות לכל התורמים להם - הן ע"י שקים דחויים והן ע"י אשראי - כסף מזומן, ואותו נותנים לעניים בו ביום, ובזה יוצאים יד"ח.

משלוח מנות

חייב אדם לשלוח לחבירו משלוח מנות אחד שיש בתוכו **שני מיני מאכלים, או שני מיני משקים, או מאכל אחד ומשקה אחד.**

משלוח מנות צריך לתת דווקא מיני מאכל או משקה, ולא בגדים וחפצים. ובבשר חי שאינו מבושל, נחלקו הפוסקים אם יוצאים בו ידי חובה, ולכן יש להקפיד לתת מאכל שראוי לאוכלו כמות שהוא.

שתי חתיכות בשר משני טעמים שונים, כגון **מבושל וצלוי** נחשבים **שני מינים** למשלוח מנות. אך אם חותך בשר אחד לשתי חתיכות, יש לחוש שהן נחשבות למנה אחת. [ע"י בראש יוסף מגילה ז']

שני מיני חטיפים נחשבים לשתי מנות.

שני סוגי בקבוקי יין נחשבים שני מינים, וכן שני סוגי מיצים.

אין צריך לשלוח שני מינים מברכות שונות, ורבים טועים בזה.

יש מסתפקים אם צריך לשלוח **משלוח מנות** דווקא ע"י שליח, וכך פסק בשו"ת בנין ציון (סי' מד'), כיון דבקרא כתיב **'ומשלוח מנות'**, אך י"א שגם הוא עצמו יכול לתת, ופירשו שהדין של משלוח בא לאפוקי שאין במשלוח מנות מצוה בו יותר מבשלוחו, אך אין צריך לתת דווקא ע"י שליח. **והעיקר להלכה שאין צריך שליח**, וגם מי שמחמיר לשלוח שליח, די בשליח שהוא ילד קטן וכדו' אף שילד אינו בר שליחות [החת"ס (גיטין כב') כתב שהיות

כמו כן אפשר לתת שטר אחד לגבאי צדקה ולומר שהוא עבור שני אביונים (כגון אם הגבאי אוסף עבור שני אביונים, ואם אוסף עבור חמשה אביונים יכול גם כן לומר שיהיה עבור שני אביונים מתוך החמשה כדי שתהיה מתנה חשובה לכל אחד מהם).

אפשר לתת כסף לגבאי לפני פורים בתורת פיקדון, והוא יתן אותו לעני בפורים.

מתנות לאביונים ניתן לתת בכסף או במאכל, אבל לא בבגדים או חפצים וכדו'.

לדעת רוב הפוסקים נשים חייבות במתנות לאביונים, אך יש להסתפק אם מספיק שהבעל מוסיף סכום נוסף בשיעור מתנות לאביונים ומתכוין שיהיה עבור אשתו, או שצריך לזכות לה את הכסף על ידי אחר לפני שנותנו לעני.

ילדים שהגיעו לגיל חינוך, נחלקו האחרונים האם חייבים לחנכם במצוות מתנות לאביונים.

לכתחילה בכל שנה בן כרך יתן לעני שהוא בן כרך, וכן בן עיר יתן לעני שהוא בן עיר, אבל השנה שהוא פורים משולש וכולם מקיימים מצות מתנות לאביונים באותו יום - פרוז יכול ליתן לעני מוקף ולהיפך [אף שהמוקף שאינו אוכל סעודת פורים באותו יום, מ"מ יוצא בזה].

הגדרת עני לענין צדקה ומתנות לאביונים, הוא מי שחי בצורה מינימלית, ואין לו משכורת חודשית קבועה המספיקה לצרכים קיומיים.

יש הסוברים (ספר מקור חיים לבעל החו"י סי' תרצד') שיש לתת מתנות לאביונים דוקא לאביון ולא לעני, והחילוק בין עני לאביון, פירש רש"י (ב"מ קיא:), 'אביון - מעונה מעני, ולשון אביון - האובה ואינו משיג מה שנפשו מתאוה לכל טוב וכו'. ומ"מ להלכה נראה שאף דכתיב קרא (פרק ט פסוק כב') 'ומתנות לאביונים', נראה שאביון לאו דוקא, וה"ה עני, וגדר עני מבואר ביו"ד סי' רנג' סע' ב' - 'עד שיהיה לו קרן כדי שיתפרנס הוא ובני ביתו מהריחוק', והכוונה שתהיה לו הכנסה קבועה, ומי שאין לו בשנה הקרובה משכורת מסודרת המספיקה לצרכים קיומיים לו ולבני ביתו למשך החודש, הרי הוא בגדר עני.

קיום מצות מנות לאביונים בנתינה לת"ת

בת"ת של ישיבה מקיימים מצות צדקה בהידור של

משלוח מנות לילד קטן, האם הוא בגדר 'רעהו', ואף שיש הסוברים שלא יוצאים ידי חובה בנתינה לקטן, להלכה נראה שיוצא ידי חובה, כי אף קטן בכלל 'רעהו'.

בן השולח לאביו ולהיפך, ותלמיד השולח לרבו ולהיפך, יוצאים בנתינה זו ידי חובת מצות משלוח מנות, דהוא בכלל 'רעהו'.

מלאכה בפורים

נוהגים שלא לעשות מלאכה בפורים, והעושה מלאכה אינו רואה בה סימן ברכה לעולם.

מלאכה שיש בה שמחה, מלאכה לצורך פורים, מלאכת מצווה, כל אלו מותרים.

סחורה מותרת, ששמחה היא לו, אך ראוי למעט בה.

מלאכה המותרת בחול המועד ודאי שמותרת בפורים, שאיסור מלאכה בפורים קל יותר מאיסור מלאכה בחול המועד.

בליל פורים, יש מחלוקת אם נהגו שלא לעשות מלאכה, והמיקל יש לו על מי לסמוך.

לגבי דיני עשיית מלאכה בשנה זו – פורים המשולש לבני ירושלים ביום שישי וכן ביום ראשון – ראה לעיל בכותרת 'דיני פורים המשולש למוקפין (ירושלים)'.

סעודת פורים

סעודת פורים לבני פרזים

לכתחילה יש להתחיל לאכול סעודת פורים בערב שבת לפני חצות היום, ומי שלא הספיק לערוך הסעודה קודם חצות – יאכל אחר חצות, ויש להקדים ולהתפלל מנחה לפני כן (סי' תרצה' סע' ב' ומ"ב שם ס"ק ט', וכן הוא גם ע"פ קבלה, עי' כף החיים שם ס"ק כג').

יש מחברים סעודת פורים וסעודת שבת יחד, אך אין לעשות כן לכתחילה כיון שנכנסים בזה לכמה ספיקות לגבי הברכות, לגבי אמירת 'על הנסים' ו'רצה', וכן לגבי תפילת ערבית, ואף ע"פ הקבלה יש לאכול סעודת שבת אחרי תפילת ערבית (עי' כף החיים סי' רעא' ס"ק כב').

ומי שמחבר סעודת פורים ושבת, צריך לעשותו באופן של '**פורס מפה ומקדש'** (או"ח רעא' סעיף ו'), וכך הוא הסדר: אחרי תפילת מנחה נוטלים ידים ואוכלים סעודת

וכתוב בפסוק 'ומשלוח מנות' – עיקר המצוה היא לתת על ידי שליח, לכן אפשר לשלוח גם ע"י קטן או גוי, כי דווקא במצוה שצריכה להעשות ע"י האדם בעצמו, צריך שיהיה לשליח כח כמותו, אבל כאן היות שעיקר המצוה לתת על ידי שליח לכן מועיל גם ע"י קטן או ע"י גוי].

לדעת רוב הפוסקים נשים חייבות במשלוח מנות. ולגבי ילדים שהגיעו לגיל חינוך, נחלקו האחרונים אם יש לחנכם לזה.

אם נותן משלוח מנות בתוך כלי, ורוצה להניח את המאכלים בתוך הכלי, כיון שיש נידון אם הכלי נחשב ככלי סחורה שפטור מטבילה [עי' ט"ז יו"ד סי' ק"כ ס"ק י' וחת"ס שם], **לכן לכתחילה יש לטבול כלי זה עם ברכה ולהשתמש בו פעם אחת בעצמו, ויש מזכים את הכלי למקבל ע"י אחר ואח"כ טובלים בברכה.**

איתא בגמ' (שם ז'): "אביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין מחלפי סעודתייהו להדדי". ונחלקו רש"י והר"ן בפירוש דברי הגמ': לדעת רש"י – 'זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו, ובשניה סועד חברו עמו'. ולדעת הר"ן – 'שלא היה לאחד מהם כדי שיוכל לשלוח לחבירו ולהשאיר לעצמו והיו שולחין כל סעודתן זה לזה כדי לאכול סעודת פורים ולקיים משלוח מנות'. ובאר הט"ז (סי' תרצה' ס"ק ה') שטעמו של רש"י שלא באר כהר"ן כי סובר שכשאדם מחזיר לחבירו משלוח מנות אחר שקבל ממנו, לא מקיים מצות משלוח מנות, ע"ש באורו. ונראה שטעמו של רש"י שסבר שהוא כעין פירעון חוב, כמבואר בב"ב קמה' לגבי שושבינות שנחשב פירעון חוב, וה"נ כיון שחבירו שלח לו ומקובל ששולח בחזרה, אינו יוצא בזה ידי חובת משלוח מנות.

שני בחורי ישיבה יכולים להחליף את ארוחתם זה עם זה, והדבר נחשב למשלוח מנות.

יש לדון בשולח ע"י שליח, האם המשלח צריך לברר אם אכן השליח נתן, מפני שמשלוח מנות נחשב לדברי קבלה שדינם כדאורייתא, ובדאו' לא אמרינן 'חזקה שליח עושה שליחותו' [עירובין לב', שו"ת אחיעזר ח"ג סימן ע"ג].

אפשר לתת משלוח מנות גדול לאדם שהוא בגדר עני, ולכוון שחצי ממנו יהיה למשלוח מנות וחציו האחר יהיה למתנות לאביונים [עי' מהרש"א וטורי אבן מגילה ז'].

משלוח מנות לקטן – יש להסתפק האם אפשר לתת

הלכות פסח.

האם יש חובה לאכול בשר בקר בפורים

י"א שחובה לאכול בשר בקר בפורים (שו"ע תרצו' סע' ז' ובמג"א ובפרי מגדים ס"ק טו', וצ"ע בחולין פג' דמשמע דאין חיוב. אולם עי' במ"ב סי' תקכט' ס"ק יט' שיש חיוב לאכול בשר).

אכילת פת בסעודת פורים

י"א שחובה לאכול פת בפורים (שו"ת מהרש"ל סי' מח'), ויש המקילים בכך, ולכן אם שכח 'על הנסים' אינו חוזר כנ"ל (עי' מג"א תרצה' ס"ק ט', ובמ"ב ס"ק טו').

משתה ושמחה בשני הימים

בשנה רגילה יש חיוב משתה ושמחה קצת בשני הימים (לבן יד' ביום טו' ולהיפך), ולכן בן יד' צריך לעשות בטו' קצת משתה ושמחה, ואף ירושלמי חייב לשמוח קצת ביום יד'. והשנה לבני פרזים אין דיני שמחה ביום ראשון כלל מלבד תחנון שנוהגים שלא לאומרו כפי שנכתב לעיל.

שכרות בפורים

האם מותר (או צריך) להשתכר בפורים

לבני אשכנז אין להשתכר בפורים אלא ישתה יותר מכדי הרגלו וישן, ואף לבני עדות המזרח שיש חיוב להשתכר - אין להשתכר אם עי"ז יזלזל במצוה מן המצוות, כנטילת ידים וברכה וברכת המזון, או שלא יתפלל מנחה או מעריב או שינהג קלות ראש (חיי אדם כלל קנה' סע' ל' מובא בבה"ל סי' תרצה' ד"ה 'עד דלא ידע').

מקור הדין - איתא בגמ', 'אמר רבא, חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי' (מגילה ז':). והשו"ע (סי' תרצה' סע' ב') העתיק דברי הגמרא כלשונה. ובפשטות דעת השו"ע שיש חיוב להשתכר 'עד דלא ידע'. אמנם אם ע"י שתיית היין יגרם שיזלזל במצוות וכנ"ל בחיי אדם - אין להשתכר.

ברמב"ם מגילה ב' טו' "ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות". ומלשון הרמב"ם נראה שצריך לשתות כזו כמות של יין שעל ידה ירדם.

פורים, ובין פלג המנחה לזמן הדלקת נרות - בתוך זמן זה מתי שרוצים ידליקו נרות שבת ויקבלו עליהם שבת ויפסיקו מלאכול, ויביא לחם משנה ויפרוס עליו מפה ועל כל הפת שעל השולחן, ויקדש על הכוס. ואם שתה יין בתוך הסעודה, **לא יברך בפה"ג**. לאחר שתיית כוס הקידוש בוצע המקדש **על הלחם משנה בלי ברכת 'המוציא'**, ומחלקים לכל המסובים מעט יותר מכביצה פת כדי לקיים מצוות סעודת שבת, ולכל הפחות כזית פת כדי שיהיה קידוש במקום סעודה. וישתדלו לאכול גם כזית פת לאחר צאת הכוכבים, ובגמר הסעודה אומרים **'רצה' בבהמ"ז, ולא אומרים 'על הנסים'**. תפילת ערבית, אם לא התפלל בתוך הסעודה יתפלל לאחר הסעודה.

לכתחילה יש לאכול פת בסעודת פורים, ויש לאכול בשר ולשתות יין בסעודה זו.

כתב הרמ"א (סי' תרצה' סעיף ב') וזה לשונו: "ורוב הסעודה צריכה להיות ביום ולא כמו שנוהגים לעשות את הסעודה סמוך לערב ועיקר הסעודה בליל טו', עכ"ל, ולפי"ז יש להקפיד שישתו יין ויאכלו בשר ביום.

סעודת פורים למוקפין שחיובה השנה ביום ראשון טז' אדר, המנהג לערוך את הסעודה לאחר מנחה, ורוב הסעודה צריכה להיות ביום, ולא כמו שנוהגים לעשות את הסעודה סמוך לערב ועיקר הסעודה נמשך אל הלילה. ובפרט השנה שהוא פורים משולש ובליל יז' אין דיני פורים כלל. ויש נוהגים לאכול כביצה פת בבוקר ולאכול בשר ולשתות יין, ולאחר מכן הולכים לישון כדי לצאת יד"ח 'חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע' [עי' רמ"א סי' תרצ"ה].

יש להזכיר 'על הנסים' בברכת המזון, ואף אם מברך ברכת המזון במוציא פורים, כיון שאכל כזית פת בפורים - אומר 'על הנסים'.

שכח לומר 'על הנסים' בברכת המזון כיון שיש אומרים שאין חיוב לאכול פת בפורים, אינו חוזר ומברך.

טוב לעסוק מעט בתורה לפני שמתחיל את סעודת היום. סמך לדבר 'ליהודים היתה אורה ושמחה' אורה זו תורה. [רמ"א סי' תרצה' סע' ב'.]

שואלין ודורשין בהלכות פסח ל' יום קודם הפסח (מפורים), דהיינו ביום פורים עצמו יש להתחיל ללמוד

לפני המלך או אדם נכבד, **אסור לו להתפלל**, ואפילו בדיעבד לא יצא, וצריך להתפלל שנית אחר שיפוג יינו. ולגבי ברכת המזון, לכתחילה יש לברך ברכת המזון לפני שמגיע למצב זה, אך אם כבר הגיע לשכרות כזו לפני שהספיק לברך, **יכול בדיעבד לברך ברכת המזון**, ושאר ברכות יכול לברך לכתחילה.

שיכור כלוט (דהיינו שעושה ואינו יודע מה עושה, כרמב"ם כט' ממכירה הל' יח', ובח"מ ס' רלה' סעי' כב'), **דינו כשוטה** ופטור מכל המצוות, ואם התפלל או ברך לא יצא יד"ח וחוזר ומברך (סי' קפה' מ"ב ס"ק ו', רמב"ם פרק א' מנזירות הלכה יב', עירובין סה').

נשים וקטנים אינם חייבים בשתיית יין.

תחפושת בגד אשה לאיש ולהיפך

נערה המציגה בהצגה במסיבת פורים, ומעוניינת ללבוש ציצית או שאר בגדי גבר לשם משחק והצגה לצורך שמחת פורים, המיקל בזה באופן שניכר שהיא אשה, אין למחות בידו, אבל הנכון להחמיר בזה כיון שרבים מהפוסקים אסרו הדבר בהחלט, ובפרט כיום שניתן להשתמש בבגד העשוי מחומרים כמו אל-בד וכדומה, שאינו נחשב בגד ואין בו איסור לא ילבש, ויכולה לקיים המשחק בלא להכנס לחשש איסור.

להתחפש בפורים בבגדי אשה לאיש ולהיפך, הרמ"א כתב להתיר (סי' תרצו' סע' ח'), אבל רבים חולקים כמבואר במ"ב שם ס"ק ל'. ואם לובש רק מלבוש אחד של אשה וניכר שהוא איש, אפשר שאין למחות בו. ובקטנים עד גיל חינוך יותר יש להקל בזה.

פרטים באופן קריאת המגילה

כשאומר "בלילה ההוא נדדה" יגביה קולו, כי שם מתחיל הנס. **כשאומר "האגרה הזאת" יענע את המגילה**. **נוהגים שהציבור אומר בקול רם ארבעה פסוקים אלה**, והם: "איש יהודי", "ומרדכי יצא", "לילה הזה היתה אורה", וכן את עשרת בני המן מ"חמש מאות איש" עד "עשרת" ועד בכלל.

ספיקות במסורת הקריאה

את הפסוק **"אשר נתן המלך"** (פרק ח' פסוק יא') **קוראים שתי פעמים** - פעם ראשונה "להרג" בלא וא"ו, ופעם שניה "ולהרג" עם וא"ו. וכן את הפסוק **"נקהלו היהודים"** (פרק ט' פסוק ב') **קוראים ב' פעמים** - פעם

אמנם הרמ"א פסק (ע"פ המהר"י ברין שהובא בדרכי משה, והמהר"ל המצוין ברמ"א הוא ט"ס): "וי"א דאין צריך להשתכר כ"כ אלא ישתה יותר מלימודו ויישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי". ובפשטות נראה שכוונתו שישתה יין יותר מכדי הרגלו ועל ידי שישן אינו יודע להבחין בין ארור המן וכו'. דהיינו שלפי הרמב"ם צריך לשתות כמות יין עד שמתוך היין ירדם, ולפי הרמ"א סגי ששותה יותר מכדי הרגלו והולך לישון ובזה מקיים המצוה. ונפק"מ בין הרמב"ם למהר"י ברין שלרמב"ם אין השינה צריכה להיות ביום, ולפי מהר"י ברין צריכה להיות דוקא ביום. אמנם בדברי המהר"י ברין שהובא בדרכי משה משמע כהרמב"ם, וצ"ע. אכן נראה שביאור דברי הרמ"א הוא כמו שמבואר היטב בדרכי משה הארוך, שם הביא דברי ה'כל בו' [והארחות חיים, פורים אות לח'] הסוברים שאין להשתכר כלל, והשכרות הוא איסור גדול ואין לך עבירה גדולה ממנו, אלא ישתה מעט יותר מלימודו, וחיבר דעתם עם דעת מהר"י ברין הנ"ל, ויש כאן שני עניינים - לשתות יותר מלימודו, וכן לישון כדי שע"י השינה לא יבחין בין ארור המן וכו'. ואם כן צריך לדעת הרמ"א להקפיד לישון ביום הפורים.

והנה בכל בו (הלכות פורים סי' מה') שהוא מקורו של הרמ"א כתוב שישתה יותר מלימודו כדי שירבה לשמוח, אבל ברמ"א לא העתיק מילים אלו כי לשיטתו ה'עד דלא ידע' מתקיים ע"י השינה.

ולמעשה האופן המהודר הוא לאכול כביצה פת בבוקר ולאכול בשר ולשתות יין ולישון כדי לצאת יד"ח "חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע".

ולימוד זכות על המקילים בזה ששותים רק מעט יין ואינם ישנים אחר כך הוא כשיטת רבינו אפרים שהובאה בר"ן במגילה ז' שסובר שאחרי ששחטיה רבה לר' זירא בטלה מצות השתיה (וכן הוא בט"ז סי' תרצה' ס"ק ב' בדעת הרמ"א, וכן כתב הפר"ח שם), או מטעם החיי אדם הנ"ל.

דיני שתוי ושיכור לתפילה ברכהמ"ז וברכות בפורים [בשאר ימות השנה הדין שונה]

שתוי שיכול לדבר כהוגן מותר לו לכתחילה להתפלל, וכל שכן לומר שאר ברכות (סי' צט').

אם **יכול להתפלל רק ע"י סידור**, אם התפלל תפילתו תפילה (ע"י שם סעיף ג' ומ"ב שם סעיף קטן יז').

שיכור שאינו יכול לדבר [גם מתוך הסידור] ללא גמגום

ראשונה "בפניהם" עם בי"ת ופעם שניה "לפניהם" עם למ"ד.

קרי וכתבי במגילה

בפסוקים אלו יש לקרוא הקרי בלבד (עי' נדרים לז'):

[פרק ג פסוק ד] "וַיְהִי בֵּאֲמָרָם (כתיב) **כְּאֲמָרָם** (קרי) אֱלֹוֹ".

[פרק ט פסוק יט] "הַיְּהוּדִים הַפְּרוּזִים (כתיב) **הַפְּרוֹזִים** (קרי) הַיִּשְׁבִּים".

[פרק ט פסוק כז] "קִיְמוּ וּקְבַל (כתיב) **וּקְבִלוּ** (קרי) הַיְּהוּדִים".

ואם טעה וקרא הכתיב בלבד, עי' או"ח סי' קמא' סע' ח'.

דיני טעות בקריאה

בשולחן ערוך (סימן תרצ' סעיף יד') נפסק ש'אין מדקדקים בטעויותיה', ומבואר שם שהיין דוקא בטעות שאינה משנה את המשמעות כגון 'יהודיים - יהודים' [פרק ד פסוק ז, ובעוד ארבע מקומות], אבל בטעות המשנה את המשמעות כגון 'יושב - ישב', הוי כאילו חיסר אותה מילה וצריך לחזור ולקרואה כסדר (מ"ב שם ס"ק נא').

סיים את קריאת המגילה ונודע לו שטעה באחת המילים טעות המשנה את המשמעות, יחזור ויקרא שנית ממקום שטעה עד סוף המגילה, אך לא יברך [כיון שיש הסוברים שאף טעות המשנה את המשמעות אין מדקדקים בה], ואם הסיח דעתו יחזור ויברך, ויש להסתפק אם יחזור לתחילת המגילה.

אם חיסר מילה ולא אמרה כלל וסיים את המגילה, צריך לחזור ולקרואה, ולדעת כל הפוסקים צריך גם לברך שנית על הקריאה, אך יש לחוש לדעת הרי"א שסובר שאפילו בכה"ג לא חוזר ומברך (בה"ל סי' תרצ' ד"ה 'אין מדקדקין'), אם חיסר אות אחת בקריאתו או בשמיעתו צריך לחזור, ואם סיים את קריאת המגילה חוזר מהיכן שטעה אך לא יברך.

דקדוקים בקריאה

בפסוקים להלן יש להקפיד על ניקוד המילים המודגשות, והוא לעיכובא -

[פרק ב פסוק ו] "**הַגִּלָּה** מִירוּשָׁלַיִם עִם הַגִּלָּה אֲשֶׁר

הַגִּלְתָּהּ עִם יְכָנְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲשֶׁר הַגִּלָּה" - להקפיד על הניקוד המשתנה ג"פ במילה 'הגלה' בפסוק זה. [פרק ב פסוק יט] "וּמֶרְדֵּכִי יֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ".

[פרק ב פסוק כ] "אֶסְתֵּר עֲשָׂה".

[פרק ב פסוק כג] "וַיִּבְקֹשׁ הַדָּבָר וַיִּמָּצֵא וַיִּתְּלוּ שְׁנֵיהֶם עַל עֵץ וַיִּכְתֹּב".

[פרק ג פסוק יב] "וַיִּקְרְאוּ סִפְרֵי הַמֶּלֶךְ... וַיִּכְתֹּב כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה".

[פרק ד פסוק ח] "כָּתַב הַדָּת אֲשֶׁר נָתַן בְּשׁוֹשָׁן".

[פרק ה פסוק יד] "אָמַר לַמֶּלֶךְ וַיִּתְּלוּ".

[פרק ו פסוק א] "וַיְהִי נִקְרָאִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ".

[פרק ו פסוק ב] "וַיִּמָּצֵא כְּתוּב".

[פרק ו פסוק ג] "מָה נַעֲשֶׂה יָקָר".

[פרק ו פסוק יב] "וַיֹּשֶׁב מֶרְדֵּכִי אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ".

[פרק ז פסוק ח] "וְהָמָן נָפַל עַל הַמִּטָּה".

[פרק ח פסוק ט] "וַיִּקְרְאוּ סִפְרֵי הַמֶּלֶךְ".

[פרק ט פסוק יד] "וַתִּתֵּן דָּת בְּשׁוֹשָׁן".

[פרק ט פסוק טז] "הַמֶּלֶךְ נִקְהָלוּ וַעֲמַד".

[פרק ט פסוק יז] "וַעֲשֶׂה אֹתוֹ".

כללי ניקוד השם מרדכי: אם מופיע באמצע הפסוק - מנוקד 'מֶרְדֵּכִי', מלבד בפרק ד' פס' יב' שמנוקד 'וַיִּגִּידוּ לַמֶּרְדֵּכִי' אף שהוא באמצע פסוק. ובסוף פסוק קוראים בניקוד 'מֶרְדֵּכִי'.

דיני אבלות בפורים

אבל חייב בסעודת פורים ובבשר ויין, ומותר באכילה אף עם אחרים, ומצווה לאכול בחבורה, וכן מותר להשמיע מוזיקה בסעודה. ואם אי אפשר לו לעשות בביתו יכול לאכול ולשמוח אפילו מחוץ לביתו.

אבל על אביו או אמו בתוך יב' חודש חייב במשלוח מנות, וישלח לשנים או שלושה ממכריו, אבל לא ישלח דברי שמחה.

וי"א שאינו שולח אלא משלוח מנות אחד.

אין לשלוח משלוח מנות לאבל בתוך שנת אבל על אביו או אמו, ואם שלחו משלוח מנות לאבל מחוסר ידיעה, רשאי האבל לקבלו.

נידונים וספקות בקריאת המגילה

יש להסתפק האם ירושלמים ששמעו את קריאת המגילה מבעל קורא ירושלמי, והוא נסע לב"ב ביום שישי במהלך היום ונשאר שם במשך השבת, יצאו ידי חובתם (ונתבאר לעיל שאין לבן ירושלים לעזוב את ירושלים ביום שישי). והספק בשני אופנים: א. באופן שדעתו בשעת הקריאה היתה שייסע לבני ברק ביום ו'. ב. באופן שלא היה דעתו בשעת הקריאה לנסוע לבני ברק.

ויסוד הספק הוא - האם החיוב של פרזים ומוקפין בפורים המשולש הוא חיוב אחד שביום יד' מחויבים לקרוא כל ישראל, או ששני חיובים הם - בני עיר מחויבים ביד' ומוקפים מקדימים מדין השלמה, וכל החיוב של המוקפים זה בגלל ליל טו' (ליל שבת) וכיון שא"א לקרוא בשבת לכן קוראים ביום שישי. וירושלמי שבשבת נמצא במקום פרוז, נמצא שהפקיע עצמו מחיובי פורים לגמרי, שהרי לא התחייב מדין פרזים כיון שהיה בירושלים בתחילת הלילה/עלוה"ש של יום יד', ומדין מוקף לא נתחייב כיון שלא היה בכניסת שבת/עלוה"ש של שבת בירושלים (ואין להגיע למצב זה). וא"כ השומעים בני ירושלים לא יכלו לצאת ידי חובה בקריאתו.

אמנם נראה שיצאו ידי חובה, שהרי אם ארע שהבעל קורא הלך לעולמו אחר הקריאה נראה שיצאו ידי חובה בקריאתו אף שלא היה בכניסת ליל טו' בירושלים, וה"נ אם לא היה בדעתו שייסע לשבת לבני ברק יצאו ידי חובה, אך באופן שהיה דעתו לנסוע לבני ברק יש להסתפק בזה ויותר נראה שיצאו ידי חובה.

עוד יש לדון, בשנה רגילה לדעת הרבה מהפוסקים (תוס' יבמות יד' ובמ"ב סי' תרפח' ס"ק ח') מוקפין אינו יכול להוציא פרזים ולהיפך אף בדיעבד. **ובשנה זו** שכולם קוראים ביד' **יש להסתפק האם ירושלמי יכול להוציא תושב בני ברק ולהיפך**. וזה תלוי בנידון הנ"ל - האם החיוב של פרזים ומוקפין בפורים המשולש הוא חיוב אחד שביום יד' מחויבים לקרוא כל ישראל, או ששני חיובים הם - בני עיר מחויבים ביד' ומוקפים מקדימים מדין השלמה, וכנ"ל.

אולם אף אם הכל חיוב אחד יש לדון שכן כרך לא יכול להוציא בן עיר כיון שכן עיר חיובו מדברי קבלה, וקריאת המגילה של בן כרך היא תקנה דרבנן מאוחרת אחרי אנשי כנסת הגדולה, שתקנו רבנן שלא לקרוא מגילה בשבת משום דרבה - שמא יעבירונו ד' אמות ברה"ר.

ולמעשה נראה שלא רק שכן עיר יכול להוציא בן כרך אלא אף בן כרך יכול להוציא בן עיר משום שיש בדבר כמה ספיקות, שיי"א שתמיד ב"כ יכול להוציא בן עיר וכן להיפך (עי' מ"ב סי' תרפח' ס"ק ח'), וגם לא ברור שקריאת המגילה של מוקפין היא רק מדרבנן [עי' רש"י מגילה ה' ע"א, וטורי אבן שם ושו"ת בנין שלמה סי' נח' הנידון בזה] שיש סוברים שחיובו מדברי קבלה. וגם לדעת רבים המחויב מדרבנן יכול להוציא את המחויב מדברי קבלה, וגם יתכן שהוא גדר חיוב אחד.

האם יוצאים בקריאת המגילה מנער בן יג'

יש לדון האם בחור בן שלוש עשרה שלא ידוע אם הביא ב' שערות יכול להוציא בקריאת המגילה ביום ובלילה לגברים ולנשים, יסוד הספק הוא דק"ל דחזקה דרבא מהני רק לדרבנן ולא לדאורייתא, וקריאת מגילה שמא הוי כדאורייתא כיון שחיובו מהכתובים דהוי כדברי קבלה. ולמעשה בלילה יכול לקרוא להוציא בין גברים ובין נשים, וביום מוציא נשים, ובגברים יל"ע.

טעם הדין הוא שמצינו שנחלקו הראשונים האם קריאת המגילה הוי כדרבנן או כדברי קבלה, לגבי ספק מוקפות חומה - שדעת הרמב"ן והריטב"א והר"ן (מגילה ה') שהוי ככל ספק דרבנן ובשאלות (בהעמק שאלה שאילתא לה') כתב דהוי כדאורייתא, וכן לגבי המסתפק אם חסר מילה בקריאה מגילה של יום או לא, קיי"ל (בסי' תרצב' מ"ב ס"ק טז') שהוא כדאורייתא, ולכן נראה שה"ה בנד"ד שיש לחוש שקריאת המגילה נחשב דברי קבלה שדינו כדאורייתא וצריך שידעו שהביא שתי שערות.

ולהוציא נשים יכול כיון שבטורי אבן (מגילה ד') כתב שנשים חייבות רק מדרבנן (היינו מחמת שאף הם היו באותו הנס).

מספר הטלפון החדש 0733-260-800

לקבלת העלון למייל שלחו הודעה לכתובת – 6191265@gmail.com

תצוה תשפ"א

מישפטי התורה

הליכות חיים

בס"ד

הזיק מונית בפשיעה, כמה ישלם?

שאלה

א. אדם נהג עם מכוניתו במהירות מופרזת, וכשנכנס לסמטה צרה, פגע בעוצמה במונית שחנתה כראוי בצידי הכביש, וגרם לה נזק רב. עלות התיקון במוסך מסתכם בעשרת אלפים ₪, אלא שבעל המונית תובע ממנו עוד תשע עשרה אלף ₪ משלוש סיבות:

1. למרות שתתקן המכונית, שוויה ירד בשוק בגלל התאונה שעברה, בעוד עשרת אלפים ₪.

2. מכיוון שהמכונית הינה מדגם נדיר, לפיכך עד שיגיעו חלקי החילוף החדשים מחו"ל והיא תתקן, ייקח חודש ימים. והנה כשמוכרים מונית שמושבתת לחודש ימים, יש להפחית ממחירה עוד שלושת אלפים שקלים, מאחר ובכל חודש חייב בעל מונית לשלם דמי שכירות על המספר של המונית, עלות ההשתמשות לתחנת המוניות, עלות ביטוח מיוחד לנוסעים, והוצאות נוספות ייחודיות למונית, שמסתכמות בשלושת אלפים ₪ לחודש.

3. כמו כן נמנע ממנו להרוויח לכל הפחות ששת אלפים ₪ בחודש שהמונית מושבתת. לפיכך הפסיד מהתאונה בסך הכל עשרים ותשעה אלף ₪.

מה הדין?

ב. מה הדין במקרה דומה, אם פגע במכונית רגילה, ובעל המכונית טוען [וגם הוכיח], שהוא מתפרנס משליחויות שעושה עם רכבו, ואם לא יעבוד במשך חודש, ימנע ממנו להרוויח ששת אלפים ₪, ולכן הניזק תובע מהנהג שפגע גם את הסכום הנ"ל. האם הוא צודק בתביעתו?

תשובה

א. בנידון הפגיעה במונית, צריך הפוגע לשלם כדלהלן: עשרת אלפים ₪ עבור תיקון הנזק, ועוד עשרת אלפים ₪ עבור ירידת הערך של מכונית שעברה תאונה כזו. וכן עוד שלושת אלפים ₪ עבור הנזק שיוורד מיידית מערך מונית למכירה שמושבתת חודש ימים.

אמנם המזיק פטור מלשלם לניזק עוד ששת אלפים ₪ מחמת שנמנע ממנו להתפרנס באותו החודש. נמצא שסך הנזק בנידון דנן מסתכם בעשרים ושלוש אלף ₪. אמנם אם ישלם הביטוח לבעל המונית - יקוּזו סכום זה ממה שחייב הפוגע לשלם לו.

ב. אם הפגיעה היתה במכונית רגילה עם אותם נתונים - חייב הפוגע לשלם לניזק עבור תיקון הנזק, ועבור ירידת ערך מכונית שעברה תאונה כשנמכרת בשוק. סך הכל בנידון דנן מסתכם הנזק בעשרים אלף ₪. אמנם גם במקרה זה, אם חברת הביטוח תשלם לבעל המכונית, יקוּזו סכום זה ממה שחייב הפוגע לשלם לו.

מקורות

מבואר בגמ' בב"ק (יא.) בשם שמואל, וכך גם נפסק להלכה בשו"ע חו"מ (ס"ו תג, א) שע"פ ההלכה צורת שומת הנזק הינה, כמה היה שווה החפץ לפני הנזק, וכמה הוא שווה מיד לאחר הנזק, ואת ההפרש הזה משלם המזיק. לפיכך כל פגיעה מהותית במכונית ובפרט אם מחליפים חלקים, מורידה את ערכה בשוק בגלל שעברה תאונה. אלא שתלוי בכל מקרה לגופו, באיזה חלק במכונית קרתה התאונה, ובאיזה מצב היא נמצאת לאחר התאונה.

לדוגמא, אם המונית או המכונית הפרטית היתה שווה לפני התאונה מאה אלף ₪, ולאחר התאונה מעריך שמאי את שוויה בשמונים אלף ₪, בגלל עלויות תיקון וירידת ערך המכונית, נמצא שהתאונה גרמה לכך שכעת יש לניזק רכוש ששווה עשרים אלף ₪ פחות ממה שהיה שווה לפני כן, ולכן זהו הנזק הממוני הישיר שנעשה לו מיידית כתוצאה מהתאונה, ואת הנזק הזה חייב המזיק לשלם לו.

והנה ביחס לתביעת ששת אלפים ₪ עבור מניעת הרווח החודשי, חייב כזה קיים רק כאשר אדם חובל בחברו, ומחמת החבלה נמנע ממנו לעבוד. במקרה זה חייבה התורה את המזיק לשלם - דמי "שבת". אולם אם המזיק לא פגע בגופו של הניזק, אלא שמחמת מעשהו לממון חברו - נגרמה לו ממילא מניעת רווח, פעולה זו נקראת בחז"ל: "מבטל כיסו של חברו". שגם מי שיעשה זאת בכוונה, דינו לכל היותר כמזיק בגרמא שפטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים. אמנם במקרים רבים נחשב מעשהו אף פחות מכך. כלומר, שאפילו בדיני שמים הוא פטור, ומותר שיהיה לניזק רק תרעומת עליו. וכך גם הדין בנידון דנן בשני המקרים שבשאלה, מאחר ולמרות נהיגתו הפרועה של המזיק, הרי הוא לא התכוון במעשיו בשום אופן וצורה להזיק לפרנסתו של אדם אחר. ולכן למרות שפגע במעשיו, אין עליו חיוב בדיני שמים על מניעת רווחיו של הניזק.

והנה ישנו חילוק מהותי בין מכירת מונית למכירת מכונית רגילה, כי במכונית רגילה, לא יופחת מחירה אם הקונה יקבלה רק בעוד חודש. ולכל היותר מי שדחוק למכונית, יחפש מכונית אחרת. לפיכך אפילו אם במקרה מסוים כמו בנידון דנן המכונית משמשת לניזק ככלי הכרחי לפרנסתו, למרות זאת מה שקובע את ירידת ערך המכונית, זה המסחר בענף המכוניות המשומשות בשוק, ולא מתחשבים ביחס לאדם שמשמש בה. לפיכך מאחר ועיכוב התיקון בחודש, לא יוריד את ערכה בשוק, לכן פטור המזיק מתשלום נוסף.

חדש! החל מהשבוע

פוליציון מדור חדש "האבות והאיכות בדף היומי"

משא"כ לגבי מכירת מונית משומשת בשוק, שקונה שיועד שיקבלה רק בעוד חודש, יפחית לו ממחירה שלושת אלפים ₪, אם המוכר יבקש שישלם מיד, בגלל הסיבות שפורטו בשאלה. נמצא שהפסד הממון הזה שנגרם לניזק מיד לאחר התאונה, הינו חלק בלתי נפרד מירידת ערך שווי המונית שנפגעה, ולא נחשב כגרמא או כ-"שבת" בלבד.

ולכן במקרה זה, גם לדעת חכמי צרפת שהובאו בטור ובשו"ע חו"מ (ס"ז, ו) שסוברים שאין תשלומי "שבת" לבהמה שמיועדת לעבודה, דין זה קיים רק אם החבלה שנעשתה לה תתרפא מאליה במשך הזמן, וע"ש במפרשי השו"ע, ובנתיבות (ס"ז שם בביאורים ס"ק ג), ובחזו"א בב"ק (סוף ס"ז יג ס"ק ז). אולם בנידון דנן לגבי הפגיעה במונית, מאחר והנזק לא יתוקן מאליו, ודאי שלדעת כולם, גם הורדת שלושת אלפים ₪ מערכה נכלל בשומת השמאי - כמה המונית היתה שווה להימכר לפני הנזק באופן שיקבלה הקונה מיד לאחר התשלום, וכמה היא שווה מיד אחרי הנזק באופן שיקבלה רק כעבור חודש. ההפרש שביניהם נחשב הנזק הממוני הישיר שגרם לו הניזק. ועיין בחזו"א בב"ק (ס"ז וס"ק ג) ביחס לנידונים דומים.

מסרים ורעיונות במגילת אסתר

מסרים ממגילת אסתר

כתוב בגמ' חולין (קל"ט): אסתר מן התורה מנין? עונה הגמ' שהיא רמוזה בתורה בדברים פ' וילך (לא, יח) בפסוק "ואנוכי הסתר אסתיר פני בעת הזאת" וכו'. כלומר, הקב"ה כתב בתורתו, שגם במצב הקשה ביותר שיהיה לעם ישראל וכלשון הפסוק שם "ומצאוהו רעות רבות וצרות", ולמרות שהסתרת פנים של הקב"ה נגרמה בגלל חטאי בני ישראל, בכל זאת תדעו - שגם בתוך הצרות והסתר הפנים - אני נמצא, ומעולם לא עזבתי את בני ישראל. ולכן אם באותה שעה תפנו אלי בתפילה ותתחרטו על מעשיכם - אושיע אתכם בישועה גדולה, וכמו שעשיתי בימי אסתר, שהכול נהפך להם לטובה, ולימי ששון ושמחה לדורות עולם.

והנה לפעמים קורים דברים בעולם שמיד רואים את הישועה שעשה הקב"ה לבני ישראל. אמנם ישנם דברים שקורים בעולם שנראים כאסון וטרגדיה לעם ישראל או לאדם הפרטי, אולם לעיתים קרובות מתגלה לבסוף, שדווקא מתוך המציאות הקשה הגיעה לבסוף הישועה הגדולה, אלא שקצרו עינינו לראות ולהבין את הנהגת ה' בעולמו. ונביא לכך מספר דוגמאות ממגילת אסתר.

א - חז"ל אומרים במסכת מגילה (בב) שושתי המרשעת כממשיכת רשעותו של סביה נבוכדנצר, רצתה להתעלל ולבזות את בנות ישראל. לכן העבירה אותן בצורה בזויה ודווקא בשבת, מאחר וזהו היום המקודש ליהודים ונאסר בו לעשות מלאכה. והנה מאחר והנהגת הקב"ה היא מידה כנגד מידה, דווקא מעשה רשע זה של ושתתי גרם לה להיענש בצורה בלתי טבעית ולא הגיונית. שבסעודה שנועדה לעשות "כרצון איש ואיש" נגזר רק עליה לבוא בעל

כורחה, ובאופן שפל ובזוי - וביום השבת דווקא, ובפרט שמשמים עוד הוסיפו לה בזיון נוסף, שנעשתה מצורעת עם זנב, כדי שוודאי תסרב לבוא, ומחמת זה יהרגו אותה, וכפי שאכן נעשה לה.

כלומר, הקב"ה העניש באופן זמני את בנות ישראל על חטאיהן בצורה מבוזה, כדי שיוכל לגזור עונש מוות על ושתתי, שייעשה לה באופן של מידה כנגד מידה וכפי שמגיע לה ולסבה הרשע, ועונש זה הוא מה שגרם לאסתר להיות מלכת אחשוורוש, ושעל ידה גלגלו לבסוף משמים הצלה לעם ישראל.

ב - המן עשה בגלל רשעותו עץ בגובה חמישים אמה, כדי שיוכלו לראות מכל מקום בשושן את מרדכי תלוי עליו. והנה מעשה זה גרם ליאוש לכלל ישראל ואבדה תקוותם להיושע. ולבסוף דווקא בגלל גובהו של העץ, יכל חרבונה להראות אותו לאחשוורוש, כאשר כעס על המן, ולומר לו ראה מול עיניך את העץ שעשה המן למרדכי שדיבר טוב על המלך וכו', ואחשוורוש אמר מיד לתלות את המן עליו, וכך אכן נעשה. כלומר עשיית הטרגדיה באופן הזה, היא זאת שגרמה לישועה לבסוף.

ג - העברת הטבעת מאחשוורוש להמן כדי שיחתום על האגרות להריגת בני ישראל ר"ל בכל העולם שזהו מצב גרוע ביותר לעמ"י, דווקא מעשה זה גרם להם לחזור בתשובה ולהינצל. וכלשון חז"ל במגילה (יד) גדולה הסרת הטבעת - יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות, שהתנבאו במשך הדורות להחזיר את בני ישראל בתשובה ולא הצליחו. כלומר, הקב"ה רצה להושיע את בני ישראל, וכדי לגרום להם לחזור בתשובה, יצר מצב של טרגדיה - שאחשוורוש ייתן את טבעתו להמן לחתום על האגרות - כדי שמהטרגדיה הזאת תצמח להם ההצלה, ע"י שליכם יינצע לה' ויחזרו בתשובה, ואז יוכל הקב"ה להושיעם.

וכך קרה גם ליוסף הצדיק. דווקא מתוך צרתו הקשה שנלקח בכפייה מבית אביו למצרים, וגם שם שהה בתחילה עשר שנים בבית הסוהר ללא עוול בכפו, נגרם ששמע את שרי פרעה ופתר להם את חלומותיהם. ועובדה זו שקרתה במקום ובמציאות הקשה ביותר בשבילו, היא זו שגרמה לו כעבור שנתיים לפתור את חלומות פרעה, ולהתמנות למלך במצרים שמונים שנה.

נמצאנו למדים, שלמרות שאין לנו שום הבנה והשגה בחשבונות שמים, אבל כשנתבונן לעומק המאורעות שקרו בעבר לעם ישראל, ניתן ללמוד מהם, שגם כאשר אדם או ציבור עוברים במהלך חייהם קושי גדול, פעמים רבות אין הדבר נעשה לשם עונש, אלא שהקב"ה שלח את הקושי הזה כדי להושיעם. אולם כיוון שיש להם חטאים קודמים או סיבות אחרות שמחמתן אינם ראויים להיושע כעת, לפיכך מביא עליהם הקב"ה את הקושי כדי לגרום להם להתפלל אליו לישועה מעומק ליבם. ואם בנוסף לתפילה, יתחרטו האדם או הציבור על מעשיהם הקלוקלים, ויקבלו עליהם קבלות טובות או אפילו קבלה טובה ועקבית אחת - קרוב לוודאי שישועתם תגיע בקרוב מאחר ולדבר הזה ציפה ממנו הקב"ה. נמצא שבתוך הצרה - שם נמצאת וטמונה הישועה, אלא שיש להתפלל עליה לקב"ה.

פסחים צט:

לימוד הלכות מ"מה נשתנה", כיצד?

כתבו התוס' בפסחים (צט:) בד"ה לא יאכל אדם וכו' בשם הירושלמי, שמצה שיוצאים בה ידי חובה בליל הסדר, אסור לאכול אותה מדרבנן במשך כל היום של י"ד בניסן, וכך גם פסק הרמ"א אור"ח (ס"י תעא, ב).

והנה יש לדון, האם ליל י"ד, כלומר, הלילה שבו עושים בדיקת חמץ, גם הוא נאסר באכילת מצה? כי בדיני התורה, הלילה מתייחס אחרי היום שאחריו שנאמר בבראשית (א, ה) "ויהי ערב ויהי בקר". או שהאיסור קיים רק ביום י"ד כדי שאדם יתאוה בליל הסדר לאכול את המצה, אבל האכילה בלילה הקודם, איננה גורעת מהחשק לאכול בלילה שאחריו את המצה לתאבון.

והנה הגר"ח מבריסק זצ"ל הביא ראיה מקורית מאחת השאלות שב-"מה נשתנה" שבתחילת הגדה של פסח, ומקורה מהמשנה בפסחים (קטז): "שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה, הלילה הזה כולו מצה" משמע מכאן, שבכל לילות השנה כולל בליל י"ד בניסן, אפשר לאכול חמץ ומצה כמו בשאר לילות השנה. וכדבריו הכריע להלכה גם החק יעקב על השו"ע אור"ח (ס"י תעא ס"ק ז) וציין שכך נקט הר"ן, וזוהי גם משמעות הירושלמי, וכך גם פסק שם הב"ח, המחצית השקל (בס"ק ו), וזוהי גם הכרעתו של המשנה ברורה שם (ס"ק יב).

אמנם מלשון המג"א שם (ס"ק ו) משמע שגם בליל י"ד נאסר לאכול מצה. וכך גם כתב בספר הבן איש חי (שנה א', פ' צו, אות כו), וכך גם נוטה דעתו של האגרות משה אור"ח (ח"א סי' קנה ע"מ רעג בד"ה יש גם מקום וכו') וע"ש.

לאור האמור, מעיקר הדין אפשר לסמוך על רוב הפוסקים שבראשם הר"ן, הב"ח, חק יעקב, משנ"ב ועוד, שמותר לאכול מצה בליל י"ד בניסן. ולכן ניתן להקל בשעת הצורך. ובפרט השנה שליל י"ד חל בליל שבת. לפיכך השנה במקומות שיש שם ציבור גדול, או בבתים שיש שם ילדים קטנים וכו', שקשה להשמר שם עם החמץ, במקרים אלו הם רשאים לאכול בליל שבת מצה. אמנם האיסור מדרבנן לאכול מצה ביום י"ד, שהשנה זה יוצא ביום השבת - נשאר קיים בעינו ואין להקל.

אמנם מי שלא זקוק לקולא הזאת, ראוי שיחמיר גם בליל י"ד שלא יאכל מצה, ויחוש לדברי המג"א ודעימיה. ובפרט שישנם מנהגים בישראל שנוהגים שלא לאכול מצה עוד מ-א ניסן, ויש שנוהגים להחמיר עוד מפורים שלא לאכול מצה, מאחר ומיום זה מתחילים לשאול ולדרוש בדיני חג הפסח.

פסחים ק.

התינוק הפריע לשמוע חלק מהקידוש, האם יצאו ידי חובה?

שאלה

שכיח בישיבה או בשמחות שנערכים שם סעודות שבת לציבור גדול, שאדם אחד מקדש עבור ציבור גדול, וישנם מקרים, שמחמת ריחוק ממקום המקדש או מחמת רעשי הילדים הקטנים, חלק מהציבור לא שמעו את אמירת ויכולו או את ברכת בורא פרי הגפן [או חלק ממנה]. האם יצאו ידי חובת קידוש?

מה יעשו אותם האנשים, כשירצו לשתות במהלך הסעודה יין?

תשובה

א. עיקר הקידוש בלילה הינו מתחילת הברכה: ברוך... אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו וכו' עד סוף הברכה: ברוך... מקדש השבת. אבל אמירת ויכולו וכו', וברכת בורא הגפן אינה מעכבת את הקידוש. לפיכך אע"פ שחז"ל תקנו לאומרם ואין לשנות מאמירת הנוסח הזה, אולם מי שבדיעבד לא אמרם או שלא שמע אותם מהמקדש או ששמע רק חלק מהם, אם שמע את כל ברכת הקידוש מתחילתה ועד סופה - יצא ידי חובת קידוש.

ולכן בנידון השאלה - יצאו השומעים ידי חובת קידוש.

ב. למרות שבנידון השאלה יצאו ידי חובת הקידוש, אולם אם ירצו לשתות יין בסעודה - יצטרכו לברך עליו בתחילה - בורא פרי הגפן.

מקורות

נאמר בגמ' פסחים (ק.) אמר רב יהודה אמר שמואל: אין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי - אלא פורס מפה ומקדש ע"כ. כלומר, מי שהתחיל ביום ששי מבעוד יום לאכול סעודה, ונמשכה סעודתו והגיעה שקיעת החמה, תיקנו חז"ל, שאסור לו להמשיך לאכול עד שיכסה את החלות [או הלחם] שעל השולחן ויעשה קידוש עם כוס יין. הטעם לתקנה זו הוא - משום כבוד השבת, שמשעה זו נכנסת השבת עכ"פ לחומרא, ותיקנו חז"ל שיקבלו את השבת ע"י עשיית קידוש עם כוס יין. אולם אין הטעם משום שחששו שמא ימשך בסעודתו וישכח אח"כ לקדש, אלא זהו חיוב בפני עצמו, כמבואר בגרע"א על השולחן ערוך אור"ח (ס"י רעא, ד).

והנה כתב שם השו"ע, שאם בתחילת סעודתו שהתחילה בזמן המותר לכך, שתה יין, נמצא שכבר בירך על הגפן באותה סעודה, ולכן בעת שקיעת החמה כשעושה את הקידוש באמצע הסעודה, אומר רק את ברכת הקידוש מבלי לומר ברכת בורא פרי הגפן, כפי הנוסח שתיקנו חז"ל לאומרו בקידוש. נמצאנו למדים, שברכת הגפן בקידוש הלילה איננה חלק מנוסח הקידוש, ולא מעכב אם לא אמרו או שלא שמעו אותו מפני המקדש.

וכל שכן אמירת ויכולו וכו' למרות שהינה אמירת שבת, עדות והודיה לקב"ה על בריאת העולם בששת ימי בראשית ומנוחתו

ביום השביעי, וחייבים לאומרה בקידוש. אבל איננה מעכבת בדיעבד אם לא אמרה או שלא שמעו אותה מפי המקדש. וכך גם הכריע למעשה בשו"ת אגרות משה אור"ח (ח"ג סי' מה) וע"ש. אמנם נוסף, שאם המקדש שכח לאומרה, למרות שיצא ידי חובת קידוש, אולם כתב בבאר היטב אור"ח (סי' רסח, יב) שאם נזכר בתוך הסעודה, יקח כוס יין ויאמר ויכולו וכו'.

ב. מכיון שהשומעים לא שמעו מהמקדש את ברכת הגפן, לפיכך הם לא יצאו ידי חובה בברכתו, ולכן לפני שישתו יין בסעודה, עליהם לברך על היין כדין ברכת הנהנין.

פסחים קא.

האם אפשר לקדש בשבת לחולים שניזונים דרך הוריד?

כתוב בגמ' פסחים (קא.) אמר שמואל: אין קידוש אלא במקום סעודה. ופירשו שם רש"י, הרשב"ם, והתוס' בד"ה אף ידי קידוש וכו', שטעמו של שמואל הוא, מאחר וכתוב בפסוק בישעיהו (נח, יג) "וקראת לשבת עונג" כלומר, במקום שאתה קורא לשבת דהיינו הקידוש, שם תהא - העונג דהיינו הסעודה.

לפיכך אם קידש ולא סעד במקום הקידוש - לא יצא ידי חובת קידוש. ולכן אם ירצה אח"כ לאכול, יצטרך לעשות פעם נוספת קידוש.

והנה לדעת הרבינו יונה ורוב הפוסקים, דינו של שמואל הינו מדרבנן. כלומר, אע"פ שחובת הקידוש בכניסת השבת הינה מן התורה, אולם האכילה מיד לאחר הקידוש - הינה מדרבנן, והפסוק הינו אסמכתא בלבד. וכ"ש לגבי הקידוש בשבת בבוקר שחיובו הינו רק מדרבנן, ודאי שחיוב האכילה לאחר הקידוש הינו מדרבנן. אמנם מדברי הרא"ש פ' ערבי פסחים (בסוף סי' ה) משמע, שחיוב האכילה לאחר הקידוש הינו מן התורה, וכך גם הבין בדעת הרא"ש בביאור הלכה (סי' רעא, א) באמצע דבריו שם וע"ש.

עכ"פ דינו של שמואל נפסק להלכה בשו"ע אור"ח (סי' רעג, א ובסעיף ג' שם) ללא חולק.

אמנם כתב שם השו"ע (סעיף ד') שיכול אדם לקדש לאחרים אע"פ שאינו אוכל עמם, מאחר ולגבי השומעים זה נחשב כקידוש במקום סעודה, מכיון שהם אוכלים שם לאחר הקידוש. ומאחר וכל ישראל ערבים זה לזה, כלומר, ישנו חיוב על כל איש ישראל לדאוג שגם חבירו יקיים את המצוות, לכן אם חבירו לא יכול או לא יודע לקדש, יכול אדם אחר להוציאו ע"י שיעשה עבורו קידוש. ולכן המקדש יכול גם לברך בורא פרי הגפן; למרות שלא ישתה מהיין אלא השומעים אותו ישתו ממנו, מאחר וברכת היין תוקנה כחלק ממצוות הקידוש, ואיננה משמשת רק כברכת הנהנין.

לאור ההקדמה שכתבנו בס"ד, יתבארו מספר הלכות כדלהלן:

א. מי שאינו יכול מבחינה רפואית או שלא מעוניין לאכול לאחר הקידוש, או שאין לו מה לאכול שם או שהוא ניזון רק ע"י אוכל מימי שנכנס לגופו דרך הוריד - פטור מלעשות קידוש.

ולכן גם אם שמע קידוש - לא יצא ידי חובת קידוש. מאחר ואינו סועד מיד לאחר הקידוש.

ב. במקרים האמורים לעיל, אם המקדש אינו סועד לאחר הקידוש, ומטרתו היתה להוציא את השומעים בקידוש - ברכתו היתה לבטלה ואסור היה לו לקדש עבורם. כי הרי אף אחד לא סועד לאחר עשיית הקידוש.

לפיכך מי שעושה קידוש עבור חולים בבתי חולים, ואינו סועד שם לאחר הקידוש שעשה [כפי ששכיח שהמקדשים עוברים ממחלקה למחלקה בבתי החולים לזכותם בשמיעת הקידוש] אם אף אחד מהחולים לא יאכל לאחר הקידוש - אין שום תועלת בקידוש שעשה וברכתו היתה לבטלה. ולכן השומעים יצטרכו לקדש או לשמוע קידוש פעם נוספת לפני שיאכלו. אולם אפילו אם אחד מהשומעים יאכל - יצא השומע ידי חובת קידוש.

אמנם אם המקדש לצורך החולים ישתה לאחר הקידוש לפחות רביעית יין מכוס הקידוש שעשה - בשעת הדחק יכול הוא לסמוך על שיטת הגאונים שזה נחשב עבורו כסעודה, מאחר וחייבים על שיעור זה ברכה אחרונה, ונפסקו דבריהם בשו"ע שם בסעיף ה'. כמו כן מועיל, במקרה זה ובדומה לו, גם אם אחד מהשומעים את הקידוש ישתה רביעית יין או בדיעבד אם כמה משומעי הקידוש ישתו מעט מהיין, אם ביחד שתייתם מצטרפת לרביעית - באופן זה ג"כ נחשב שסעדו לאחר הקידוש. אולם נדגיש, שיש חולקים על היתר זה. וע"ש במשנ"ב ובשער הציון.

והנה נחלקו פוסקי זמנינו כשקידש על מיץ ענבים ושתה אח"כ רביעית מהמיץ ענבים, האם נחשבת שתייתו כמו סעודה לדעת הגאונים או אולי מיץ ענבים שונה מיין, מאחר ואינו משביע כמו יין. ומאחר ואין ראיה לחלק בין המקרים, לפיכך עכ"פ בשעת הדחק כמו מי שעושה קידוש לחולים וכדומה, ודאי שניתן לסמוך ולהקל שמספיק לשתות רביעית מהמיץ ענבים שקידש עליו.

ג. מאחר והנשים חייבות בכל מצוות שבת כמו הגברים, לפיכך גם הן חייבות לסעוד לאחר שמיעת הקידוש, ויכולות לקיים את הסעודה לאחר הקידוש במיני מזונות כמבואר במשנ"ב (סי' רעג, ס"ק כה). אבל אם ישמעו קידוש ולא יאכלו אח"כ מאומה - לא יצאו ידי חובת קידוש, ואז לפני שיאכלו במשך השבת יצטרכו לקדש שנית.

העלון יוצא לע"נ: הר"ר חיים יצחק ז"ל בהר"ר צבי הי"ד, ומרת נחמה בת הר"ר יחיאל הלוי ע"ה

ניתן להוציא הערות מכתביו מלאה לפקס 052-153-5869690 ולדיון עם מנ"ס פקס 03717 קבלת תשלום. וכן למייל rav5869690@gmail.com

חקרי לב

משיעורי רבינו הגאון רבי חיים קלופט שליט"א

"בית המדרש נפש החיים"

גליון מס' 1

פרשת תצוה-פורים תשפ"א

"כל דברי האגרת הזאת, ונכתב בספר"

צורת ההתבוננות בקריאת המגילה בלילה וביום

א בגמ' במגילה: (דף קד) "ואמר ר' יהושע בן לוי חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום... סבור מינה למקרייה בלילה ולמיתנא מתניתין דידה ביממא, אמר להו ר' ירמיה לדיד מפרשא לי מיניה דר' חייא בר אבא כגון דאמר ר' אינשי אעבור פרשתא דא, ואיתנייה". דהיינו שבני הישיבה הבינו שמה שריב"ל אמר "לשנותה ביום" הכוונה ללמוד משניות מסכת מגילה ביום. [שפירשו "לשנותה" מלשון "משנה"], אבל אמר להם ר' ירמיה שלשנותה הוא מלשון "חזרה" כמו אדם שאומר שאני אלמד פרשה אחת ואחזור עליה.

והנה מימרא זו הינה פליאה עצומה, ראשית קשה מדוע הגמ' מספרת לנו מה שבני הישיבה טעו, וכי כל מקום שטעו אי פעם הגמ' כותבת? אלא ודאי שהגמ' באה ללמדנו משהו בזה. ועוד יש להבין בתשובה שענה דר' ירמיה, שלשנותה אין הכוונה למשנה אלא לפעם שניה, מדוע היה צריך להביא ע"ז משל "כגון דאמר ר' אינשי אעבור פרשתא דא ואיתנייה". הרי בש"ס מציעו הרבה פעמים לשון "שונה" שהכוונה לחזור, וא"כ די בזה שיגיד שכאן הכוונה "לשנותה" - לחזור.

ב ונראה לבאר את הענין, בהקדם עוד התבוננות נפלאה. שהנה יש מילה שחוזרת פעמיים במגילה, כל פעם במשמעות אחרת. פעם ראשונה אנו מוצאים בהמן, שבא לביתו "ויספר המן לזרש אשתו ולכל אוהביו את כל אשר קרה", וצריך להבין מה ההבדל ביניהם.

אלא נתבונן מה ההבדל בין המן לאחשוורוש, המן היה ברום המעלה, משנה למלך של מאה עשרים ושבע מדינות, והנה בא יהודי ומרגיז אותו, מיד הוא מדבר עם המלך ומסכמים להרוג את כל היהודים, הכל מסתדר לו על הצד הטוב ביותר.

אבל כאן קרה פנצ'ה, "בלילה ההוא נדדה שנת המלך", והדברים מתגלגלים, עד שהוא צריך להרכיב את מרדכי שונוא ברחוב העיר ולקרוא לפניו כמה יעשה לאיש וכו'... ועוד הוא צריך לספר ולרחוץ את מרדכי וגם מקבל ממנו בעיטה, ולבסוף זוכה למבול של לכלוך על הראש, ולראות את בתו מוטלת לפניו מרוסקת.

כעת מה המן חושב לעצמו? עסק ביש, איזה מן יום אפור זה? הכל לא הולך היום. נו, זה מקרה, מחר הכל יחזור לקדמותו. "ויספר המן לזרש אשתו ולכל אוהביו את כל אשר קרה". זה בסך הכל מקרה. המן לא רואה כאן די ההשגחה, רק מקרה. הכל הלך טוב, ופתאום קרה תקלה, אח"כ הכל ימשיך הלאה טוב. פשוט לא יתכן אחרת. אמנם ה"חכמים" שלו אומרים לו "אם מזרע היהודים מרדכי אשר החילות לנפול לפניו לא תוכל לו כי נפול תיפול לפניו", אבל המן, קשה לו לקבל דברים כאלו, הוא בטוח שהכל היה מקרה בעלמא.

ג אבל אצל מרדכי זה לגמרי אחרת, כשנתבונן מה היה שם, העיר שושן היתה שלוה, "המלך והמן יצאו לשתות, והעיר שושן נבוכה", לא ידעו מה קורה. ופתאום יצא מרדכי היהודי לרחוב העיר, בגדי קרועים, והוא לבוש שק ואפר, צועק ונבוכה. היהודים נבהלים ומנסים להרגיע אותו. מה קרה? ומרדכי בקול מר מספר לכולם על הגזירה הנוראה שמרחפת על ראשם.

לכאורה היו כאלו שיכלו לומר: נו, מה ההיסטוריה הגדולה הזו? מתי הגזירה? עוד שנה, נו, יש זמן רב, אפשר יביתיים ללכת למלך ולהשתדל לפניו, ויש עוד אפשרויות. אבל למה כאלו צעקות נוראות? אבל לא כך היה! אלא "בכל מדינה ומדינה מקום אשר דבר המלך ודתו נגיע אבל גדול ליהודים צוים ובכי ומספד, שק ואפר יוצע לרבים". עכשיו היהודים הבינו למה נגזרה הגזירה הנוראה הזו, וישבו בתשובה שלמה.

וכשאתם שולחת למרדכי בגדים, "והלחיד שקו מעליה" הוא לא מקבל. אז היא שולחת את התך שישאל אותו מה קרה, על מה הוא צועק? ומה עונה לו מרדכי? "ויגד מרדכי את כל אשר קרה". מה מתכוון מרדכי לומר כאן? דושיש חז"ל "ויגד לו מרדכי את כל אשר קרה", אמר להתך: לך אמור לה, בן בנו של קרה בא עליכם, הדא הוא דכתיב אשר קרך בדרך".

דהיינו שה'קרה' של מרדכי הוא הפוך מה'קרה' של המן, שהמן הוא מזדע עמלק שעליו נאמר "אשר קרך בדרך", עמלק בא לקרד את האמונה במציאות והשגחת ה', ולכן הוא הפתיע אותם במלחמה, כדי שיחשבו שקרה כאן מקרה מיוחד. וזו גם ההסתכלות של המן על כל המאורעות - הכל במקרה.

אבל כשמרדכי אומר "את כל אשר קרה" הוא מתכוון לרמוז שזה עצמו הצרה שבאה עלינו, ש'בן בנו של קרה' הגיע, ששוב פעם בא לקרד ע"י מקרים, ולמה הוא בא? בגלל שאנחנו היהודים התקררנו, כמו שאומרים חז"ל - "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים" לפי שרפו ידיהם מן התורה. והתקנה לזה, היא דווקא שאסתר תגיש למלך במסירות נפש עם אמונה חזקה בהש"ת שיעזור להכניע את הרשע הזה, וכן עורר את כל היהודים לתשובה ולבטחון חזק בהש"ת.

ד וכך אומר הסבא מקלם, אילו היינו שם, את מי היינו מאשימים בכל הגזירה? ודאי היינו אומרים שמרדכי הוא האשם. בגלל המן כועס על כל היהודים... כך היינו אומרים במבט של קרה. אבל כאן רואים, אומר הסבא מקלם, שדווקא המבט הזה הוא זה שמביא את הגזירות. ובאמת כאן כאשר נגזרה הגזירה התפכחו כולם, ואדברה, לא האשימו את מרדכי, רק הבינו שהם אשמים בהכל, בגלל שלפני כמה שנים חנו מסעודתו של אחשוורוש והשתחו לאלים של נבוכדנאצר, לפני יותר שנים. ולכן "שק ואפר יוצע לרבים" שהם שבו בתשובה שלמה.

וזה המבט שצריך להיות לכל יהודי: שלא יסתכל במבט שהכל מקרה, רק לראות את יד ה' בכל מצב, ואם קורה דבר רע, גזירה נוראה, צריך מיד לחפש, איפה אני אשם, במה חטאתי אני. ולא להתחיל להאשים אחרים, ולהרגיש שאצלי הכל בסדר. כל המגילה מלאה מקרים, אבל להתבוננות מעמיקה רואים שיש קשר בין כל המקרים. וזה יהודי צריך לדעת, ותמיד לקשר בין מה שקורה מלמעלה למטה, לבין מה שקורה מלמטה למעלה. מהיהודים בשושן נדרש לקשר לא למה שקרה יום קודם, אלא מה שקרה תשע שנים קודם, מה שקרה עשרות שנים קודם – שהשתחוו לצלם. עד כדי כך היו צריכים לפשפש במעשיהם, לחקור איפה התחילה ההתדרדרות – ושם לתקן. וכמו שכותב הרמב"ם בתחילת הלכות תעניות מה עושים במצב של צרה: "...מדרכי התשובה, שבזמן שתבא צרה ויזעקו עליה ויריעו, ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להם... והוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו ולא יריעו, אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו, וצרה זו נקרה נקריה, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להידבק במעשיהם הרעים, ותוסף הצרה צרות אחרות. הוא שכתוב בתורה "והלכתם עמי בקרי ויהלכתי עמכם בחמת קרי וכו'". עכ"ל.

כ"כ הרבה אסונות רח"ל קרו בזמן האחרון, אבל לא מצדפים בניהם! ממשיכים לחיות כרגיל, [ואם יש כמה ימים שקט שיוכים מהכל. כמו שכתוב אצל פרעה "וידא פרעה כי היתה הרוחה והכבד את ליבו ולא שמע אליהם"], אבל צריך להתנתק מסוג חיים כאלו, חיים של מקרים. אלא לשים לב ולהתבונן על הנקודה הזו שנלמדת ממדרכי היהודי: לחיות רק עם הרבש"ע. לבדוק בכל מקרה מה הקב"ה רוצה עכשיו מאיתנו, במה אנחנו לא בסדר. וזה קשה מאד, כיגם כשיודעים את זה בפנימיות, בכל זאת במציאות אנחנו כל הזמן מאשימים אחרים במצב, ולא מסתכלים לרגע על עצמנו, איפה אנחנו נמצאים.

ה' ולפי"ז מתבררים בדרי חז"ל: "חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום". רק אחרי קריאת הלילה, קריאה שכולה מקרים מזוהים, ופתאום בסוף הכל מתברר, שהכל משמים. רק אז תוכל לחזור ולקרותה ביום מתוך הכרה בנס כבר מהתחלה. אחרי שכבר הבנו שכל המקרים האלו היה להם תכלית אחת שמקשרת בין כולם, והיא הצלת ישראל ברוחניות ובגשמיות.

ולכן, אומרים הראשונים, עיקר קריאת המגילה זה ביום, וקריאת הלילה טפל. כי בלילה זה נראה הרבה מקרים בלי קשר אחד לשני. ורק ביום פתאום כבר הכל ברור לנו, כל קריאת המגילה מקבלת משמעות אחרת, הכרה אחרת. שכבר מהתחלה יודעים שכל המקרים שקורים במגילה מביא לשלמות אחת, של הצלת כלל ישראל. וממילא זה עיקר הקריאה, כשיש תמונה שלמה וברורה של הנס. ולכן עיקר פרסומי ניסא ביום, שביום יודעים את הנס כבר מהתחלה, רק מתבוננים איך סיבב הקב"ה את הנס.

ולכן כאשר ר' ירמיה ביאר את זה לבני הישיבה, ש"לשנותה" הכוונה לחזור, הוא לא אמר שיש כאן חזרת דברים בעלמא. אלא הביא משל "כגון דאדמי אמיש אעבור פרשתא דא, ואיתניח דא, ואיתניח דא? אלא ניקח בחור שלומד סוגית 'תקפו כהן' ומסותא', והכל מסובך ומבובל, הוא לא מבין מה קורה כאן. כי הוא לא למד את הכל ב'בראקל' – חתיכות חתיכות. מה עושים? חוזרים שוב על הכל בחטיבה אחת, ואז הוא מקבל את התמונה של הסוגיה בבהירות.

זה המשל של הגמ', "חייב אדם לקרות את המגילה בלילה", כשהוא קורא בפעם הראשונה, זה נראה סתם סיפורים והוא לא מקשר מקרה למקרה. ורק ביום כשהוא חוזר על הכל – כבר הכל מתבהר, ולכן לא אמרה הגמ' סתם – "חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ויום". שאז היה משמע שגם בלילה וגם ביום זה אותו סוג קריאה. אלא הדגישה "חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום". כמו אותו אחד שלומד סוגיא לא ברורה, קושיות ותיודעים, וכל מיני ענינים, ובסוף הוא תופס במה מדובר ואת מהלך הסוגיא, ואז הוא חוזר וקורא הכל מהתחלה עם הבנה מחודשת. וכך צריך לקרוא את המגילה ביום – לשנותה, בהבנה מחודשת, בהתבוננות אחרת על המאורעות. לא מקרים נפרדים, כמו קריאת הלילה, אלא צירוף אחד של כל המקרים שכולם יחד יוצרים את הנס הגדול, ואם בלילה נתברר הנס רק בסוף, הרי שבקריאת היום הוא נגיש לקריאה כבר עם הידיעה של "קורא הדורות מראש", תוך שהוא מבין איך בכל מאורע טמון עוד פרט בהרכב של הנס.

אלא נשאל, הרי כבר יודעים משנה שעברה? התשובה היא שזה גופא חייב קריאת המגילה בכל שנה מחדש. שבלילה תהיה קריאה בצורה כזו של התבוננות שטחית במאורעות שהיו אז, שכל מקרה הוא בפני עצמו. ואח"כ ביום אחרי שאנו כבר יודעים שכל המקרים הנפרדים האלו הם אלו שבסוף יצרו את הנס המופלא. להתבונן בכל מקרה, ולהבין איך הוא מצטרף לשרשרת המקרים האחרים, ואיך יחד יחד נשזר אחד בשני.

וזה שתי האופנים שצריך להיות לקריאת המגילה. בלילה – שומעים כל מיני סיפורים שלא מתקשרים אחד לשני. ורק בסוף מתגלה הנס. בבוקר כשקוראים – ניגשים לקריאה עם הידיעה מאתמול. כבר יודעים מה הולך לקרות פה.

ו' וזה מה שהגמ' במגילה אומרת (דף טז.) "קדייתא זו הלילא". לכאורה היכן של הל בלקריאת המגילה? אלא הפשט הוא שש"ל התבוננות בכל המאורעות הנוראים, ואיך פתאום מכל זה יוצא לנו הנס הנפלא, אז הלב מתרונן משבח והודאה להש"ת על כל החסד אשר עשה עמנו, בימים ההם בזמן הזה.

ועם ההתבוננות הזו אנו צריכים לגשת לימי הפורים הבעל"ט. אני נזכר איך שבצעירותי היה לי מאד קשה לשמוע את המגילה, כי כל הזמן פחדתי אולי לא שמעתי איה מילה. מרוב התרגשות. עד שפעם תפסתי איך מקשיבים את המגילה. צריך לשמוע את הסיפור, א' מורדיגע מעשה'. כל פעם אחרי קריאת המגילה. אני יוצא מהתפעלות מהמעשה שקרה.

וממילא כששומעים את סיפור המגילה בין ביום ובין בלילה, לשמוע את זה, ולהבין מה שכתוב במגילה עם כל התוכן שטמון בה. ובשביל זה צריך לבחון במגילה לפני פורים ולהסתכל במדרשים ובמפרשים, ויש כאלו שמספיקים את מסכת מגילה, בצורה כזו הפורים הוא פורים אחר, קריאת המגילה נדאית אחרת, אחרי ההכנה כראוי.

כתוב בפוסקים לומר אחרי קריאת המגילה "להודיע שכל קויו לא יבוש" וכו', שכל קריאת המגילה מודיעה קבל עם ועדה, ש"כל קויו לא יבוש" ולא יכלמו לצנח כל החוסים בך".

- - - נערך מכתבי תלמידים - - -

לע"ז מרן רבי יואל ב"ר שניאור זלמן קלוגס זצלה"ה בעל הדעת יואל - מרא דאתרא חיפה והגליל - נלב"ע ט' אדר תשנ"ה

לתרומות ולהנצחה להפצת הגליון: נדרים פלוס < חיפוש מוסד > ישיבת קהלות יעקב < קטגורית > "עלון חקרי לב"

או להשאיר הודעה ב"קו בית המדרש נפש החיים" במספר: 077-26-111-78, או במייל: ky6880421@gmail.com

לפניות, הערות והארות בכל נושא הגליון, וכן למסירת דברי תורה בכל נושא מרבינו שליט"א, ניתן ליצור קשר באופנים הנ"ל.

— כל שיעורי רבינו שליט"א ב"קו בית המדרש נפש החיים": 077-26-111-78 —

דיני פורים

פסקי מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל

פרשת זכור

(א) בשבת קודם פורים, מוציאים שתי ספרים, וקורין בו פרשת זכור. (שו"ע תרפ"ה סעיף ב') קטן שהגיע לחינוך שמבין עניין הפרשה, בערך בגיל תשע, מחנכים אותו לשמוע פרשת זכור.

קריאת המגילה

(ב) אסור לאכול קודם שישמע קריאת המגילה (שו"ע תרצ"ב סעיף ד').

ונשים שעסוקות בביתם עם ילדיהם, יכולות לאכול קודם קריאת המגילה, כיון שהם עסוקים עם ילדיהם, הם עסוקים במצוה, ועוסק במצוה פטור מן המצוה.

(ג) ויש שכתבו שנוהגים לומר ד' פסוקים של גאולה בקול רם וכו', והחזן חוזר וקורא אותן. (שו"ע תר"ץ סעיף י"ז).

ויש להסתפק כאשר אדם קורא במגילה כשרה, האם כדאי לכוין לצאת בפסוקים הנ"ל במה שקורא, או שעדיף לצאת ע"י הבעל קורא, ונראה שתלוי במחלוקת החזו"א והגר"ז, האם כשיש עשרה שקוראים מגילה כל אחד לבד, נחשב לקריאה בציבור, דעת החזו"א שגם כשקוראים עשרה ביחד, נחשב לקריאה בציבור, (עיין חזו"א או"ח סוף הלכות מגילה). ואלו דעת הגר"ז שאם אין בעל קורא שקורא ומוציא את הציבור, אין זה קריאה בציבור, וא"כ לחזו"א אפשר לצאת במה שכל אחד קורא לבד, כיון שזה ג"כ קריאה בציבור, ואלו להגר"ז צריך לצאת ע"י הקריאה של הבעל קורא.

ולמעשה נראה שעדיף לקיים את המצוה כמה שיותר מהר.

(ד) מצוה לשמוע קריאת המגילה ברוב עם (משנ"ב תרפ"ז ז').

לנשים ג"כ יש עדיפות שישמעו מגילה ברוב עם. (א.ה. וכן ראיתי שהוכיחו מדברי הגהות אשר"י (פרק א' במגילה סימן ג') והובא בדרכי משה, (תר"ץ סעיף ח') שכתב שלא טוב מה שיש שעושין ששומעין מגילה ביחיד, אלא צריכין לבוא לביהכנ"ס הם ונשותיהם וילדיהם עכ"ל).

(ה) קול באשה ערוה, ולכן אסור לשמוע קול זמר של אשה, ואשה שקוראת את המגילה בטעמים, באופן שזה נשמע קול זמר, צריכה להמנע מזה, וע"כ כשאשה שומעת את הקריאה, שלא תקרא ביחד עם האיש בטעמים. (וכן דעתו של מרן זצוק"ל בחוט שני אהע"ז סימן כ"א עמוד נ"ב שער הציון צ"ו לענין קריאת התורה).

(ו) וקורין המגילה, ואח"כ מבדילין (רמ"א תרצ"ג). וכתב המשנ"ב, בשם הגר"א, שהטעם בגלל שכל מה שיש לאחר את ההבדלה ביציאת שבת מאחרים, (ודלא כהפמ"ג שסובר שהבדלה קודם), עכ"ל.

וכאשר הבעל שמע קריאת המגילה בבית הכנסת ואשתו עדיין לא שמעה קריאת המגילה, אינו צריך להמתין מלהבדיל עד שהאשה תשמע את המגילה, כיון שאינו צריך להמתין מלהבדיל בשביל המצוה של קריאת המגילה של אשתו.

משלוח מנות

(ז) צריך לשלוח משלוח מנות מאכל או משקה שראוי לאכילה (משנ"ב תרצ"ה סק"כ).

ולענין קפה הסתפק רבינו האם יוצאים ידי חובה, כיון שהקפה צריך הכנה, ואינו ראוי לשתיה כמות שהוא.

(ח) אין שולחין משלוח מנות לאבל כל י"ב חודש. (תרצ"ו ו' בהרמ"א).

אשה שרוצה לשלוח מנות לאשה שבתוך י"ב חודש, יכולה לשלוח לבעלה, (ואע"פ שהאשה ג"כ נהנית, אבל בגלל שהמשלוח לבעלה מותר לשלוח).

שתיית יין

(ט) חייב איניש לבסומי בפוריא וכתב הרמ"א וי"א שאין צריך להשתכר, אלא ישתה יותר מלמודו וישן ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי (תרצ"ה סעיף ב').

ואפילו אדם שכבר עייף והיה הולך לישון גם בלי היין, מ"מ קיים את המצוה כאשר שתה קודם שהלך לישון, בגלל שע"י היין הוא ישן יותר חזק.

(י) אסור לעשות דבר ליצנות גם בפורים, וכדאמרו חז"ל (מגילה כ"ה ע"ב) כל ליצנותא אסירא חוץ מליצנותא דע"ז, דהיינו שאפשר להתלוצץ מהמן ומאחשוורוש ומינים וכופרים וכדו'.

כתיבת חדושי תורה בפורים

(יא) מותר לעשות כל מלאכת מצוה, כגון לכתוב פסקי הלכות (רמ"א תרצ"ו סעיף א'), וכתב המשנ"ב (סק"ו), ופשוטי המקרא ואגרות שלום ומזכרת חובותיו וכל דבר שא"צ עיון גדול מותר לכתוב. עכ"ל.

ולהגיה חידושי תורה, אם אין זה דבר האבד אסור. וחידושי תורה שצריכים עיון גדול והם מעניינים דיומא בודאי מותר לכתוב. ושאר חידושי תורה שצריכים עיון גדול, יש לדון האם מותר לכתוב בפורים.

דיני ש"ץ בשושן פורים

(יב) מי שהיה בן עיר בי"ד, והגיע למקום מוקף חומה בשושן פורים ביום, שלא התחייב בדיני פורים בט"ו וניגש להיות ש"ץ נראה שיאמר על הניסים בחזרת הש"ץ, ואע"פ שהוא לא מחויב בזה, מכל מקום גם לגבי בן י"ד, יום ט"ו שייך לדיני פורים, כיון שכתב הרמ"א (בתרצ"ו סעיף ד') שאַבֵּל לא ינהג דיני אבלות בט"ו, ואין חילוק אם הוא בן עיר או בן כרך, ולכן זה לא הפסק בשביל השליח ציבור, וגם שעל הניסים אין זה כ"כ חיוב שצריך בזה להוציא את השני, לכן מסתבר שיאמר על הניסים בחזרת הש"ץ ומ"מ לכתחילה לא ראוי שיגש כזה ש"ץ, אבל אם אירע שניגש עדיף שיאמר.

רעשן בשבת

(יג) רעשן בשבת, דינו ככלי שעומד להשמעת קול, שכתב הרמ"א (בסימן של"ח סעיף א') שאסור להשתמש עמו בשבת, משום השמעת קול, ובבה"ל שם בד"ה אסור כתב, שהפמ"ג הסתפק האם אסור לטלטלו כדין כלי שמלאכתו לאסור, או דלמא שהוי כלי שמלאכתו להיתר.

וידבר משה

דרשות הגאון ר' משה נתן יונגרייז צוק"ל

פנינים לפורים

תענית אסתר - זמן המסוגל לתפילה

וידוע שזהו ענינו של פרשת שקלים שקורין בשבת זו, שכל אחד מישראל נותן "מחצית השקל", וכבר דרשו הקדמונים שכל אחד מישראל הוא רק 'מחצית' ובצירוף השני נהיה לשלם, ובכך זוכים לשלמות. אבל ההתחברות צריכה להיות רק עם צדיקים, קדושים וטהורים, וכמו שאמרו מחצית השקל בשקל 'הקודש', שהשקל יהיה שלם, רק ע"י קודש והתחברות לקודש, שהאחדות עם ערב רב הוא פירוד, שהרי קשר רשעים אינו מן המניין (ע"י סנהדרין כו, א), ורק אחדות עם הצדיקים מביא לשלימות.

ואפשר להוסיף שבאהבת 'יהונתן' (פ' משפטים) ביאר מה שאמרו חז"ל (ריש שקלים) באחד באדר משמיעים על השקלים ועל הכלאים, שרמזו בזה שמשמיעים על השקלים היינו שכל אחד יתן רק מחצית, משום שאינו שלם בלא אחדות עם חבריו, אך מאידך משמיעים גם על הכלאים לרמז שיתחבר רק במינו היינו בצדיקים ולא במי שאינו מינו, וזהו שרמזו ד' משמיעין על השקלים ועל הכלאים' כאחד.

ומעתה נראה שזהו שאמר הקב"ה להקדים שקליהם לשקליו של המן, שהמן קטרג על ישראל ואמר שהם 'עם אחד מפוזר ומפורד', ולזה הקדים את שקליהם להורות שכלל ישראל מאוחד והוא מחובר אל הקודש, ושוב אין אף אחד יכול לשלוט עליהם, ודו"ק.

מרדכי מן התורה מניין - להיות בני חורין מעמלק

בחולין (קלט, ב) איתא 'מרדכי מן התורה מנין, דכתיב מר דרור ומתרגמין מירא דכיא', ובמנחת עני (פ' תצוה) כתב לבאר ש'זה מרמז, כי לפי הנראה גרם מרדכי לישראל שני דברים, בתחילה 'מר' שע"י שלא השתחווה להמן באו אליהם מרירות הצרה ופחד להישמד מעל הארץ, ולבסוף הביא להם מרדכי 'דרור' דכתיב 'ליהודים היתה אורה ושמחה', וכתיב 'ומנשאים את היהודים כי נפל פחד מרדכי עליהם'.

אבל האמת אינו כן, אלא כדמתרגמין מרי דכיא דהיינו כשהיה 'מרי' כאשר המרו את פי ה', זה היה מר, אבל 'דכיא' [שמשמעו טהור] שכשנעשו טהורים ע"י התשובה אז היה דרור שנעשו חופשיים מהפורענות עכ"ד, והכוונה בזה שאין אצל יהודי 'מר' יש 'מרי' שמצריך אותו לתקן את הנצרך ולהיות ב'טהרה' ודו"ק.

ובמהרש"א (שם) ביאר שאלת הגמ' שם על ארבעה השמות 'משה' 'אסתר' 'מרדכי' (ולהבדיל) 'המן', מניין, היינו מדוע נקבע שכך עיקר שמם ואף שהיו להם עוד שמות, ואמרו אסתר מן התורה מנין שנאמר ואנכי הסתר אסתיר, היינו שבימינו נתקיים מקרא זה, שאמר הקב"ה 'אסתיר' לפי שרחקו והסתירו ישראל עצמם מדבור 'אנכי' שהוא עיקר אמונה, וכמו שאמרו במגילה (יב, א) למה התחייבו שונאיהם של ישראל כליה לפי שהשתחוו לצלם ונהנו מסעודת אחשוורוש.

ועל זה אמר 'מרדכי מן התורה' מנין שעל ידו זכו להינצל להיעשות בני חורין, מלשון 'מר דרור' כי הוא וסיעתו אנשי כנסת הגדולה לא רצו להשתחוות לצלם ולא ליהנות מאותה סעודה ועל שם שהוא ראש לגדולה ולשאר טובות נמשל לראש בשמים משמן המשחה עכ"ד.

בתפילת 'קל נא רפא נא' שאומרים בסליחות, מזכירים בסוף הסליחה 'תענה לקוראין והסכת ממעונים, תשמע שועת צועקין, שומע אל אביונים וכו' ענו כשענית למרדכי ואסתר וכו', והמנהג ברוב המקומות שאומרים תפלה זו רק בתענית אסתר, ולא בשאר תעניות, ויש להתבונן העניין בזה.

ונראה מבואר שאינו רק ענין של הזכרה שהקב"ה יענה לנו כשם שענה לאברהם ליצחק וכו', אלא כמתבאר בנוסח התפילה שנתקנה בזה תפלה מיוחדת שהקב"ה ישמע שוועתנו ביום המסוגל הזה, ולכן מזכירים תפילה זאת רק בתענית אסתר שזה נקבע לדורות כיום המסוגל לתפילה.

ועם נברא יהלל קה - הדור קבלוה בימי אחשוורוש

במדרש תהלים (פ' ק"ב) אמרו על הפסוק 'תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל יי' - וכי עדיין אומה עתידה להבראות, שהוא אומר ועם נברא, אלא אמר ר' יהודה בר סימון זה דורו של מרדכי שנבראו כבריה חדשה. ורבנן אמרו אלו הדורות שחייבין במעשיהם הרעים, ובאין ועושים תשובה ומתפללין לפניך בראש השנה וביום הכפורים, ולפי שהם מחדשים את מעשיהם, הקב"ה בורא אותם ברייה חדשה, ומה להם לעשות, יש להם ליטול אתרוגיהן בידיהם ולולביהן וערבי נחל והדסים להלל אותך, הוי אומר ועם נברא יהלל יי'.

וצריך להתבונן מדוע זה מוגדר שדורו של מרדכי נבראו 'כבריה חדשה', וגם יש להתבונן מה השייכות בין זה למה שדרשו רבנן שהכוונה היא לדורות שחייבים במעשיהם וע"י התשובה והתפילה ברה"וי"כ הם כבריה חדשה.

ונראה שכיון שבדורו של מרדכי קיבלו את התורה מחדש ברצון, וכמו שאמרו חז"ל בשבת (פסח, א) דהדור קיבלוה מאהבה בימי אחשוורוש א"כ זה נחשב שדורו של מרדכי הם 'עם נברא' ו'בריה חדשה' שקבלת התורה מחדש היא חיות חדשה לכלל ישראל, ועל דרך זה יש לבאר גם ביוה"כ שבו ניתנו לוחות שניות והתכפר להם חטא העגל א"כ יום זה מסוגל ליצור 'עם נברא' ולהפוך את ישראל להיות כ'בריה חדשה', ודו"ק.

ישנו עם אחד מפוזר ומפורד

בגמרא במגילה (יג, ב) 'אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים', ויש להתבונן בדברים מה השייכות בין שקליהן המן הרשע למחצית השקל שלנו.

ונראה דהנה בזה"ק (ויקהל, קצה, א) מבואר שבתחילה קודם חטא העגל היו באחדות יחד עם הערב רב, וקבלו תרומה למשכן גם מהערב רב, וכמו שנאמר בפרשת תרומה מאת 'כל איש' ואפילו מהערב רב, אולם לאחר חטא העגל נהיה חורבן לכלל ישראל ע"י התחברותם לערב רב, לכן היה צריך להקהיל את ישראל יחד ולאחד את ישראל בבניית המשכן מתוך הפרדות מהערב רב.

וכתב השל"ה הק' (בפתיחה לשובב"ם) שהרשעים הגדולים הנזכרים היו חכמים להרע ולא להטיב, והם ידעו דבקות ישראל לאביהם שבשמים, וכל מגמתם להפריד הדבקות, ועל מרכז זה יסוב המאמר, והעיר שבתחילה כל אחד אמר עצתי טובה מעצתך, דמשמע שגם עצתו טובה רק זו טובה יותר, ואחר כך אומר שוטה היה.

וביאר שעיקר עניין הרשעים האלו היה היאך לבטל את הקדושה מהעולם, שקין היה המורד הראשון אשר רצה להפריד בין הדבקים ולסתור הבנין של מעלה, וע"י הריגת הבל שהייתה נשמתו גבוהה מאוד יוכל לבטל את הקדושה. ולזה טען עשיו שאע"פ שהיא עצה טובה, אך היא שטות שבכך יוכל להפקיע את הקדושה ח"ו מהעולם, שהרי נולד שת שממנו הושתת העולם, אני לא אעשה כן, ואראה בפרטיים לבטל עמוד שהעולם עומד עליו והוא עמוד התורה, דהיינו בהריגת 'יעקב איש תם ישב אהלים'.

ופרעה הוסיף שגם אחר עצת עשיו עדיין שוטה הוא שהרי בני וביני יפרה וירבה תינוקות של בית רבן, ועליהם העולם עומד, כי תינוקות של בית רבן מבטלין גזירות רעות. וגם אוסיף עצה לבטל עוד עמוד העבודה, שהיא עמוד וקיום העולם, ובגזירת השלכת כל בן זכר ליאור חשב לבטל עמוד העבודה, כי אין עבודה בנשים, וכמו שנאמר 'לכו נא הגברים', כי אין דרך טף ונשים לזבוח (רש"י).

המן אמר שוטה היה, כי ישאו אנשים, וגוי הבא על בת ישראל הולד ישראל, הן למ"ד הולד ממזר, הן למ"ד הולד כשר, תרוייהו מודו דישראל הוה. על כן גזר להשמיד כולם. ולא עוד, כי בזה יתבטל נוסף על גזירתו עמוד גמילות חסדים שעליו העולם עומד, כי בהתבטל ישראל נתבטל החסד ח"ו כמו שאמרו רז"ל (שבת עט, א) שלשה סימנים באומה זו, גומלי חסדים ביישנים רחמנים, וכולם נכללים בחדס ועי"ש בכל דבריו.

ובחת"ס (עמ' קלו) ביאר עוד במה שאמרו מרדכי מן התורה מנין, דכתיב מר דרור ומתרגמין מירא דכיא, ע"פ דברי המג"א (תרצה, ג) שכתב ש'ברוך מרדכי' הוא בגימטריא כמו 'ארור המן', והנה כל אחד מהם בגימטרי' 'שב', אך מ"מ יש לומר שיש הפרש ביניהם שארור המן הוא שְׁבַר בשין ימנית מלשון 'שבר רגל או שבר יד' (ויקרא כא, יט), ואילו ברוך מרדכי הוא שְׁבַר בשין שמאלית כמו סבר מלשון 'שברו על ה' אלוקיו', וההפרש שבין 'ש' - ל'ש' הוא ההבדל שבין ש' (300 בגימט') ל'ס' (בגימט' 60) כמניין מ"ר, וזהו ש'מר' דרור רומז למרדכי.

והנה 'עמלק' בגימטרי' 'מר', לרמז על מרדכי שהתגרה בהמן כדי להילחם בעמלק, וכפי שביאר החת"ס במקו"א (דרושים ואגדות עמ' רמא) שזהו שנאמר בפסוק 'ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור' (שמות ל, כ"ג), 'ראש' - שבתחילה יש לעשות מלחמה בעמלק שהוא 'מר' ואז 'דרור' - שאז ניתן לבנות את בית המקדש כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין כ, ב) שאין לבנות את בית המקדש עד שיכירתו זרעו של עמלק, ודו"ק.

עשיו פרעה והמן - מלחמה כנגד ג' יסודי העולם

במדרש תהלים (פ"ב) 'יתיבבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו' וגו' (תהלים ב, ב), 'יושב בשמים ישחק' וגו'. אמר רבי ברכיה בשם רבי לוי, ארורים הם הרשעים שהם מקיימין עצה על ישראל, וכל אחד ואחד אומר עצתי יפה מעצתך. עשו אמר, שוטה היה קין שהרג הבל בחיי אביו, ולא היה יודע שאביו פרה ורבה. אני איני עושה כן, אלא 'יקרבו ימי אבל אבי'. פרעה אמר, שוטה היה עשו שאמר כן, ולא היה יודע שאחיו פרה ורבה בחיי אביו, אבל אני איני עושה כן, אלא עד דיהון דקיקין תחות פורסיי דאמהון אנא מחינא להון, הדא הוא דכתיב 'כל הבן הילוד היארה תשליכה'. המן הרשע אמר, פרעה היה שוטה שאמר כן, ולא היה יודע שהבנות נשאות לאנשים והן פרות ורבות, אני איני עושה כן, אלא 'להשמיד להרג ולאבד' וכו' עי"ש.

יסוד הפורים - ונהפוך הוא

(דברי תורה ממשנה היין, בעת שלמדו בישיבה מסכת ב"ק)

ואולם דעת רבי יוחנן שהאכילה זירעונים כמו שנאמר בדניאל "ויהי המלצר נושא את פת בגם ויאכילם זירעונים", וצ"ב כדעת מי זה? זה היה ה"דורש טוב" של מרדכי! -דרשה טובה בסוגיה דמיטב.

הגמרא בתחילת מסכת ב"ק שואלת "ואימא מבעה זה המים? דכתיב "מים תבעה אש" (ישעיהו ס"ד, א) רש"י בקושיית הגמרא אומר "וסוף הפסוק "להודיע שמך לְעַרְיָה" - כן תודיע שמך לְעַרְיָה שתאבדם מן העולם", וצריך ביאור מה הקשר בין סוף הפסוק לקושיית הגמרא?

ונראה שכאן טמון סוד ה"נהפוך הוא"! למה? הגמרא אומרת "מים תבעה אש" - נראה לנו שהמים מנצחים הם מבעבעים ועושים בועות, אבל באמת האש מתגברת והיא זו שיוצרת את הבועות, זאת אומרת בתחילה היה נראה לנו שהמים עושים צרות, ואח"כ מתברר ש"ונהפוך הוא"! האש עושה את זה.

עם ישראל נמשל לאש "והיה בית יעקב לאש", והאומות למים שנאמר "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה", המים-האומות רוצים לכבות את האש, ובסוף "נהפוך הוא" האש מתגברת והיא מבעבעת את המים, כמו אצל אליהו הנביא "ואת המים אשר בתעלה לחכה".

עם ישראל מבעבע את אומות העולם

כתוב בגמרא במגילה (י, ב) "רב אבא בר כהנא פתח "כי לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמוחה ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס לתת לטוב לפני האלוקים" לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמוחה - זה מרדכי הצדיק ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס - זה המן, לתת לטוב לפני האלוקים - זה מרדכי ואסתר". איפה מצינו שמרדכי נקרא טוב? "דורש טוב לעמו", ומהו ה"דורש טוב" של מרדכי היהודי?

בגמרא במגילה (יג, א) מבואר שנחלקו רב ושמואל מהא אחשוורוש האכיל את אסתר, רב אמר שהאכילה מאכל יהודי, ושמואל אמר שהאכילה קדלי דחזירי, ורבי יוחנן אמר זרעונים וכן הוא אומר ויהי המלצר נושא את פתבגם ונותן להם זרעונים.

וביארנו בזה, שדבריהם תלויים בנאמר בסוגיא (ב"ק ו, ב) דמיטב, רב סובר כדעת רבי ישמעאל מיטב כרמו של ניזק ולכן שילם לאסתר שניזוקת ממנו תשלום כפי מה שהיא רגילה לאכול, ואילו שמואל סובר כדעת ר' עקיבא מיטב של מזיק ולכן שילם לה תשלום במיטב ידיה קדלי דחזירי.

שכדי שר' ייסא יזכה להיות מיושבי האידרא הוא צריך לחזור לעולם כדי לזכות את ר' ייסא - וא"כ נמצא שבעצם העני נתן לר' ייסא!.

סיפור נוסף מובא בזהר שר' חייא ור' ייסי הלכו במדבר ולפניהם הלכו שני אנשים, פתאום הגיע אדם נוסף וביקש אוכל מהאנשים שהלכו לפניהם, ואחד מהם נתן לו את הלחם שלו, הזהיר אותו חברו "אבל לי אין לתת לך", תמחו התנאים למה אותו אדם לא פנה אליהם וביקש מהם אוכל, ואמרו שוודאי האדם שנתן את הלחם זקוק לניסים, המשיכו ללכת אחריהם, אחרי כמה זמן האיש שנתן את הלחם התעייף ופנה לנוח בצד, אמר לו החבר "אמרת לי לא לתת" פתאום הגיעה חיה נוראה ומפחידה, אמר ר' חייא לר' ייסי שוודאי החיה תהרוג את האדם ההוא שישן לידה, ור' ייסי אמר לו שלא. אז הגיע נחש ורצה להכיש את היהודי קפצה החיה הרגה את הנחש ונעלמה! - הוא חשב שהוא נותן, אך באמת הוא קיבל את החיים שלו!

גם במדבר יהודה - צמאה לך נפשי

ונראה להתבונן עוד בעניין הקובייה של המן, שמהצד השני של הקובייה יצא להמן גימטרי דוד, מה הקשר?

כתוב "מוזמור לדוד בהיותו במדבר יהודה".

שואל הזוהר (ח"ב קמ, א): למה כתוב איפה אמר דוד את המוזמור?, וביאר שזה כדי ללמד שגם במדבר יהודה כשהכול נראה שחור, דע לך שהכול לטובה - הכול לבן, זה "הדורש טוב" של מרדכי, המחפש את הטוב בכל מצב, גם במדבר יהודה - "צמאה לך נפשי".

וביאר העניין עפ"י החתם סופר (דרשות קלו, ע"א) שהבאנו במקום אחר שבאמת ליהודי אין דין של גברא קטילא כי הקב"ה מקדים רפואה למכה.

וביאר שם שזו הייתה טעותו של המן, שחשב שיום ז' באדר אינו נחשב גם ליום לידתו של משה כי הוא נחשב לגברא קטילא, ולכן המן חשב שבעצם אין צורך לשקול את הכסף, כי היהודים ממילא נחשבים לגברא קטילא ולא ידע שהקב"ה מקדים רפואה למכה ואינו גברא קטילא.

ובאמת שהמצב של כלל ישראל היה נורא ואיום, וכמו שביאר ביערות דבש (דרוש ג' בתחילתו) שהעניין שנקראה אסתר 'אילת השחר', כדברי המדרש (שחר טוב כ"ב) שאסתר הייתה מאירה לישראל וחושך לאומות העולם, לפי שהנס של פורים היה היפך כל דרכי הטבע, יותר מקריעת ים סוף ומלחמת הכוכבים בסיסרא עי"ש.

וצריך לדעת מה שכותב החת"ס (עי' שיר מעון) שהטעם שנקרא 'פורים' על שם ה'פור', ולכאורה היו צריכים לקרוא לזה גורלות על שם הגורל שהוא בלשון הקודש, וכן צ"ב שהיה ראוי יותר לקרוא על שם הניסים שהיו בפורים ולא על שם הגורל, וביאר שהעניין בזה שאדם יזכור גם את הצרות והגזירות ועל ידי כך נזכור את הסיבה שהביאה לגזירות, ולא מספיק לזכור רק את ההצלה בלבד יעו"ש [ועי' בזה בב"ח (תרע, ד)].

ומבואר מאוד שדוד המלך אומר (תהלים קו, ד) "זכרני ה' ברצון עמך", ובמדרש (אסתר רבה ו א) - 'אמר דוד לפני הקב"ה, רבותו של עולם וזכרני ה' ברצון עמך, בשעה שתעשה תשועה לישראל על ידי מרדכי ואסתר', - ביקש דוד שיזכירו שמו בהצלת היהודים בשושן, כיון שהנהגה זו לבטוח בה' ולראות תמיד רק את הטוב, שייכת במיוחד לדוד, שגם במדבר יהודה ידע והאמין שהוא לא גברא קטילא, וממילא ה' יציל אותו גם מהמצב הכי קשה, תשוקת דוד בכל המצבים היתה "צמאה לך נפשי".

בהתחלה הגמרא הבינה שהמים מצליחים, נשאלת השאלה שהרי בסוף הפסוק כתוב "להודיע שמך לצריך" - איך זה מסתדר עם ההווה אמניא של הגמרא שהם מצליחים? לכן אומר רש"י "להודיע שמך לצריך".

והכוונה בזה, שגם בתחילה ידענו את המשך הפסוקים (שם ס"ד, ב): "בעשותך נוראות", וכשכתוב 'נורא' הכוונה לגילוי של היפך הטבע, ודווקא באופן כזה שבתחילה נראה שהגויים מצליחים ולבסוף 'ונהפוך הוא' מתגלה מידת 'נורא', ויש לזה רמז שגילוי זה מוזכר תמיד אצל יעקב אבינו, ו'נהפוך הוא' הוא בגימטריא יעקב (עם התיבות והכולל) שיעקב מידת הנורא הוא גילוי ונהפוך הוא.

ומתברר לנו שמה שנראה לנו ישר זה בכלל הפוך!

[הרב פנקס זצ"ל (על פורים) אמר שכשיצחק אבינו יצא "לשוח בשדה" - יצא לשוח בגן עדן וכשחזר, יצא הפוך הרגלים למעלה הראש למטה, וכפי שהביא בשם ספר פענח רזא מדברי חז"ל שכך הולכים בגן עדן, [ורבקה רואה ושואלת מי זה? עונים לה: זה החתן שלך! אז היא באמת התעלפה...]] אנחנו רואים דברים הפוכים אבל באמת זה ישר.

יוסף ויששכר כנגד עשיו וישמעאל

כתוב בתחילת בבא קמא "מנין הרגל?" - "משלחי רגל השור והחמור", אומר הזוהר: זה עמלק שנוצר מישמעאל שהוא חמור, ועשיו שהוא שור, זה בצד הטומאה, אבל יש גם את ה"נהפוך הוא" כמו שידוע "אשרי זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור", יוסף-שור "בכור שורו הדר לו", ויששכר-חמור "יששכר חמור גרם".

במדרש תלפיות (ערך המן) כתוב שהמן הטיל קובייה 3 פעמים, פעם אחת יצא לו אחד ובפעם השנייה והשלישית יצא לו שלוש - ביחד שבע, בגימטרי 'אגג', ואם נאמר לו תהפוך את הקובייה תראה מה יצא לך - שש ופעמים ארבע - אותיות דוד!, אך הוא ראה הפוך, באופן שיוצא לו שהוא יצליח, עם ישראל רואים ישר! - הם יודעים שכל מה שה' עושה זה לטובה.

ונראה להתבונן בחסדים נסתרים שהיו בפורים, הרי אם אחשוורוש היה משלם למרדכי את שכרו מיד לא הייתה מתגלגלת ישועת עם ישראל ולא היינו למדים את המסר שנלמד מהפסוק "אשר דיבר טוב על המלך", שכל מהלכיו של מלך מלכי המלכים זה לטובה, וזה "הדורש טוב" של מרדכי - אין כאן לא מוזיק ולא ניזוק! אתה רק צריך להפוך את המבט!

ולכן תיקנו משלוח מנות בפורים-נראה לך שאתה נותן? נהפוך הוא- אתה מקבל כמו שאמרו חז"ל: "יותר משבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית".

בזהר כתוב למה זכה ר' ייסא להיות מיושבי האידרא אצל ר' שמעון בר יוחאי? היה לו שכן עני שהתבייש לבקש צדקה ומרוב רעב כמעט מת, ור' ייסא ניכנס לבקר אותו ושמע את המלאך הממונה על הנשמות אומר: "מדוע הגיעה לפה נשמה לפני הזמן?" מששמע כך לקח גרגירי רימון וטיפטף לתוך פיו של העני, והעני קם לתחייה, וסיפר לר' ייסא שהיה לו כ"כ טוב למעלה ולא רצה לחזור, אבל אמרו

א החתם סופר מבאר שאותיות מנצפ"ך במידת הדין מחשבים במאות, ובמידת הרחמים בעשרות. המן במידת הדין 745 כמניין - משתה, משתה של יין נסך, של דין, אבל אם לוקחים את המן במידת הרחמים אז המניין יוצא תשעים וחמש כמניין חלבנה שמערבבים אותה בסימני הקטורת, עם המור דרור של מרדכי ביחד 745 משתה של קדושה-ונהפוך הוא!

לע"נ

הרב אליהו ב"ר שמואל זצ"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

מבואר ומפורש
דרוש הקיווי
מרבנו הרמח"ל זיע"א

אוצר הספרים
הבמה לסקירת
ספרים ומחבריהם

קהל ישראל
פירוש על שו"ע אהע"ז
הלכות פו"ר ואישות

א'לקי בד בטחתי אל אבוש

ספר
דרוש הקיווי
מרבנו הרמח"ל זיע"א
מבואר ומפורש
כולל
פסוקי קיווי
שנדפסו בכתבי רמח"ל
עם מדרשים ופירושים לחיזוק הבטחון

רבינו מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א פותח בהסכמתו לחוצאת הספר 'מדת
הבטחון' הוא מן הדברים הצריכים חיזוק תמיד. וכבר כתב מרן החזו"א זללה"ה
שיש בה מעלות רבות וממילא העסק בה יביא תועלת וחיזוק.

בראש הספר מבוא מורחב לבידור מידת הבטחון לדעת הרמח"ל והגר"א /
דיעת היחוד והנהגת הבטחון לרמח"ל / עיקר התורה בטחון – הגר"א / רבקות /
לשמה / סגולת התורה / ייחוד מתוך התורה / קיום אצל הנוטח / התקנה יסוד
הבריאה / שני ענייני בטחון / לשונות הבטחון / סיכום

גוף הספר:

דרוש הקיווי לרמח"ל
ביאור קצר משולב תוך לשונו הק' של רמח"ל
עיונים הרחבת דברים בכמה עניינים
פסוקי קיווי מהרמח"ל
תפילות מהרמח"ל
רבינו יונה בעניין הבטחון
לשם שבו ואחלמה בעניין הבטחון
נפש אליהו בעניין הבטחון
מאמר הגר"מ שפירא זצ"ל
טבע האדם לבטוח בד'
פניני בטחון

משנה ברורה על הל' פו"ר ואישות

קהל ישראל
פירוש לשולחן ערוך אהע"ז
הלכות פו"ר והל' אישות
המחבר: הרה"ג רבי ישראל רוטנברג שליט"א

שמועה טובה תדשו עצם – בשורה ללומדי השו"ע

לאחר ספריי 'פשר חזון' וספר 'קהל ישראל' הלכות גיטין, ניתן להשיג את
הספר הנכבד של הרה"מ שליט"א 'קהל ישראל' על שו"ע אהע"ז הלכות
פו"ר והלכות אישות.

הספר בנוי כמשנה ברורה דברי המחבר והרמ"א בראש העמוד כולל באר
הגולה. ומתחתיו באר היטב, ופתחי תשובה, ומתחתיהם מדור 'ביאורים'
בו יבואו ביאורים על דברי השו"ע בטעמו ונימוקו מגמרא ופוסקים. גם
יקובץ בו דינים והלכות וביאורים המפורשים בספרי האחרונים ומפרשי
השולחן, אשר חלקם היו אחרי הבאר היטב וחלק מדבריהם לא הובאו בפתחי
תשובה. ולצדו מדור 'חידושים' בו יבואו בהרחבה יתירה כמה עניינים
מגמרא ופוסקים. ומתחתיהם שער רחב 'ציונים' בו יצויין על כל דיבור
ודיבור מבטן מי יצאו הפנינים. ובסופו באו בהרחבה כמה דברים בענייני
פסולי קהל ועגונות.

על הספר הסכימו הגאון רבי שלמה
פישר שליט"א ראש ישיבת אתרי
שחעיד על הספר ומחברו בעדות
נאמנה. והגאון רבי נחום מנשה
גוטנמג שליט"א מחשובי הדינים
באהע"ז.

אין לנו אלא להצטרף לברכות
שיזכה הרב המחבר שליט"א
להמשיך לזכות את עולם התורה
בחבוריו ויתקבלו דבריו בחבה בבי
מדרשא.

להשיג בחנויות הספרים

והשבוע בדוכני הספרים של י. בלוי בבתי הכנסת
או בטלפון 03-5786718 6182802@gmail.com

להשיג בחנויות הספרים

או אצל המחבר שליט"א בטלפון 08-9298695
משפחת רוטנברג קצות החושן 19 קרית ספר

אוצר הספרים יו"ל ע"י מערכת קובץ גליונות. לפרסום ספרים ניתן לפנות לטלפון 0533145900 או במייל k.gilyonot@gmail.com

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת תצוה - פורים

הבגדים משלימים את האדם

מדוע הכהונה תלויה בבגדי כהונה?

כל ילד יודע שרק לכהנים המקודשים מזרע אהרן בלבד מותר לעבוד בבית המקדש, ואם אדם זר יעשה עבודה, לא משנה כמה הוא צדיק ובקי בפרטי ודקדוקי ההלכות, עבודתו פסולה. אבל בפרשתנו אנו למדים שלפעמים גם הכהן נחשב כזר, ועבודתו פסולה. הכהן חייב ללבוש ארבעה בגדים בעת העבודה: כתונת, מכנסיים, מצנפת ואבנט. אם חסר אחד מהם הוא נקרא "מחוסר בגדים" (זבחים טו); ועבודתו פסולה. בגדי הכהונה לא היו רק "לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת" (כח ב) לכהנים משרתי ה', אלא היו תנאי בהכשר הכהונה של העובד במקדש, דבר שאי אפשר כלל בלעדיו.

והמקור לדין זה הוא מהפסוק: "וְחִגְגַּת אֶתֶם אֲבֵנֵי אֶהֱרֹן וּבָנָיו וְחִבְשֵׁת לָהֶם מִגִּבְעַת וְהָיְתָה לָהֶם כִּהְנֵה לַחֲקֵת עוֹלָם" (כט ט). מה הכוונה שהבגדים הם לכהונה להם? אומרת הגמ' (זבחים יז:): "בזמן שבגדיהם עליהם - כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם" - הכהן בלי הבגדים נחשב כזר.

והתורה מדגישה דבר זה שוב ושוב: בפרשת ויקרא (א ה) כתוב ש"בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים" יקריבו את הקרבנות. לשם מה המילה הלכאורה מיותרת "הכהנים"? הרי כבר ידוע לנו שבני אהרן הם הכהנים. אומרת הגמ' (שם יח.) ש"הכהנים" הכוונה "בכיהונן", ללמדנו שהם צריכים להיות לבושים בבגדי הכהונה. ואם חסר לו אפילו בגד אחד, הרי הוא כזר ועבודתו פסולה.

ולכאורה הדבר מפליא: למה הבגדים כ"כ חשובים? הרי האדם הוא כהן מזרע אהרן הכהן וקדוש בקדושתו, והבגד אינו חלק מעצמו, לכאורה הוא רק דבר שטחי וחיצוני. אפשר להבין, שלשלמות העבודה יהיה תנאי שהכהן צריך להכין את דעתו ומחשבתו, לפני שהוא עושה את העבודה. אבל כאן אנו למדים שהתנאי היחיד הנדרש ומעכב את העבודה הוא: עבודה בבגדי כהונה. מי שהכין את עצמו וכיוון כוונות נשגבות ביותר, אלא שמרוב ריכוז בכוונות שלו הוא שכח לחגור באבנט - עבודתו פסולה! וזו שאלה גדולה: למה לבישת הבגדים כ"כ חשובה, איך דווקא הבגדים משלימים אותו לכהן בכהונתו?

הבגדים מגדלים

"ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם - מלמד שעשה לו הקב"ה בגדי כהונה" (ילקו"ש בראשית ג לד), מיד כשחטא האדם, התקין לו הקב"ה לבושים - בגדי כהונה, הלבושים הללו בכוחם להחזיר את האדם לגדלותו האמיתית שלפני החטא. ומאז והלאה בכל ימות עולם, יש לבגדים תפקיד בשלמות האדם, בכל אדם בעולם ישנם רגשות נעלים, ורצון פנימי לעשות את הטוב והישר. וסגולתם של הבגדים שהם יכולים לעורר את הכוחות האלה ולהוציאם אל הפועל, זהו הכוח העמוק הטמון בבגד.

המסילת ישרים אומר: "החיצוניות מעוררת את הפנימיות" (פרק ז'). מי שמתלבש כיהודי חרדי, יתחיל להיות אדם טוב יותר. ודבר זה נובע מגדלות האדם, לבישת הבגדים מעוררת בו את הרגש הפנימי שטמון בו, ואת האחריות שיש לו לתפקידו בעולם, כוחות רדומים מתעוררים בו, וגדלות שהוא כלל לא ידע שיש בו מתחילה להתגלות ולהראות בו. חשוב ללמוד

ולדעת את הדבר הזה, אנשים משתנים ע"י לבושם, כפתגם העולם "הבגד עושה את האדם". אין שום ספק בזה, זו עובדה, לא לחינם כתב הרמב"ם (הלכות דעות ה ט) הלכות איך צריכים להראות בגדי תלמיד חכם, ולכן בכל הדורות נהגו תלמידי חכמים להתעדר ולהתלבש ב"איצטלא דרבנן".

הבגדים מקטינים

וחשוב גם לדעת שהיסוד הזה פועל ומשפיע גם בכיוון ההפוך. כשאדם עוטה על גופו בגדים המזלזלים ומשפילים את האדם, בגדים שמראים על חוסר כבוד עצמי, במשך הזמן חושי העדינים קהים, נפשו תזהה את עצמו עם זילזול זה, ובלי כוונה ומחשבה - בממילא זה יביא בהדרגה לשינוי פנימי בתפיסת איכות חייו, ונפשו לא תגעל אפילו מדברים מאוסים שאין הדעת סובלתם.

ההתנהגות החיצונית של האדם נהיית חלק ממנו, צורת הלבוש של האדם היא יסוד למה שחשוב באמת, הפנימיות שלו. אדם שמתלבש בנכבדות, הרי בזה הוא משייך את עצמו לחברת האנשים שמכבדת את ה"אדם" שבהם. הוא מכסה את גופו כי הוא מזדהה עם החשיבות היסודית שיש לכל אדם בזה שהוא "צלם אלוקים". בהמות אין להם מעלה זו, ולכן הם לא מכסות את עצמן, ראייתם פעם סוס שהולך ברחוב? רואים את כל השרירים שלו, בכל תנועה שלו רואים ממש איך הגוף עובד. הוא מנפנף בזנבו וגאה מאד בגופו החזק, הגדול והנאה. רגשות בוז וגועל ממלאים אותו כשרואים מי שיכל להיות אדם והוא מתהלך ברחוב כמו סוס.

סוד קיומנו: שלא שינו לבושם

הלימוד שאנו למדים היום מבגדי הכהונה הוא, שאפשר לנצל את המלבושים בדרך הנכונה, כדי להזדהות ולהתחבר עם עובדי ה' ועם עם ישראל. וזו אחת הדרכים הנכבדות ביותר להשגת קרבת אלוקים ונשיאות חן בעיני ה'. כשהכהן לובש את הבגדים, ע"י המעשה הפשוט של לבישת הבגדים שמשרתי ה' לובשים, הוא עושה צעד חשוב בעבודת ה': הוא מגדיר את עצמו כאחד ממשרתי ה', והמעשה הזה הוא כה חשוב שהוא משנה את מציאות העבודה שלו ומציאותו שלו עצמו: הוא נהיה כהן. הוא כבר לא זר.

ואם תאמרו: וכי רק הבגדים הם אלה שיביאו את הכהן למוכנות לעבודה? הרי הכהנים בוודאי השקיעו שנים בלימוד והכנה לעבודת הקרבנות; וכי דווקא המעשה החיצוני הזה של לבישת הבגדים היא מה שחסר להם? התשובה היא, שהמעשה הזה מוסיף דבר חשוב ביותר: את החיצוניות. ונבאר עכשיו שהחיצוניות הזו חשובה הרבה יותר ממה שחשבתם אי פעם.

כידוע התורה קוראת לבגדי הכהונה "בְּגָדֵי שִׁכְרָד" (שמות לט א), והביאור הפשוט ביותר הוא "בגדי שימוש", דהיינו בגדי עבודה. אבל התיאור "בגדי שרד" לא מופיע בתורה פעמים רבות, ולכן חז"ל שאלו במסכת (יומא עב). "מאי דכתיב בגדי השרד?" למה התורה בחרה לתאר את בגדי הכהונה במילה "שרד"? ותשובת הגמ' נראית סתומה: "אלמלא בגדי כהונה לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט". שמעתם, אנו קיימים עד היום רק בזכות בגדי הכהונה!

הרדיפות, הכפירה, הפיתויים; אנחנו היהודים נשארנו נאמנים לה, ואנחנו כאן כדי להישאר! אנחנו עם קשה עורף, ואין לנו שום כוונה להיכנע!"

ואנחנו באמת מתלבשים כמו אומה של עקשנים, קשי עורף. לא אכפת לנו שאף אחד לא מתלבש כמונו, שאנחנו המשונים והמוזרים. כאלה אנחנו, ואנו גאים בזה! אנו מפגינים בלבושנו חוזק-אופי ונאמנות, ואלה הם הדברים ששומרים עלינו לנצח בגלות. ברור, שישנם גם כאלה שנאבדים לעם ישראל, וזו טרגדיה. אבל בכל אומה יש את החלשים שלא מצליחים לשמור על ערכי האומה. אבל ברמה העולמית, אנחנו קיימים לנצח. ואנו בטוחים שהקב"ה ימשיך לקיים אותנו לנצח, כי כל קיומנו הוא למענו בלבד. זו הסיבה שגם הלבוש שלנו הוא למענו בלבד!

הלבוש שלנו

למדנו כאן עד כמה חשובה החיצונית, המראה שהאדם מפגין לעולם. למשל, הכובעים השחורים שאנו חובשים. אם יבוא מישהו ויאמר, "מה זה משנה? אני יהודי שומר תו"מ, הראש שלי מלא בתורה. למי אכפת מה אני חובש מעליו? כובע אפור, או כחול, או צהוב, או שאלך בלי כובע בכלל? הכל סתם חיצוניות! אני לא כזה. אני אדם אמיתי, אכפת לי רק מהאמת, ממה שיש בפנים".

ואנחנו נשיב לו: "לא, לא! הכובע השחור משנה, משנה מאוד. לא הצבע השחור חשוב כאן, אלא עם מה ועם מי אני מזדהה באמצעותו של כובע זה. אם גדולי הדור היו חובשים כובעים צהובים רחבי שוליים - גם אני הייתי עושה כמותם. הכובע השחור הוא לא סתם "מנהג", אלא הזדהות שלי עם קהילת שומרי התורה. הכובע הוא "עטרת תפארת"! על-ידו מזדהים עם ראשי הישיבות ועם מקומות התורה, עם שלומי אמוני ישראל".

כי הזדהות חיצונית עם הקב"ה היא כבר דבר גדול. מי שציציותיו ופיאותיו גלויים ומתבדרים ברוח, כבר הגיע למעלתם של הכהנים הלבושים בבגדי כהונה! הוא מ"המעמד העליון" של האנושות, וראוי לכולם לקנאות בו.

הציציות מתחבאות

זו אחת הסיבות שכדאי לגור בשכונה של שומרי תורה. לכולם יש ציציות ארוכות שלא מתביישות להיראות, כיפות גדולות, הנשים לבושות כולן בצניעות. כשאנשים הולכים משכונה כזו לשכונה של חילונים או גויים, אחת אחת הציציות נכנסות פנימה, מתחבאות. כשעוברים לשכונה השנייה יותר מרוחקת, כבר בקושי אפשר לראות שהם יהודים. אם אתה מספיק גבוה תוכל לראות כיפה קטנה על קודקודם. אבל גם זה משהו, ואיננו מזלזלים בזה.

אין דבר יפה יותר מאשר שכונה חרדית עמוסה בעובדי ה', המכריזים ע"י לבושם על נאמנותם וגאונותם בה! אתמול הייתי ברחוב וראיתי קבוצה של עשרים או שלושים בנות, כולן לבושות בתלבושת הצנועה של "בית יעקב". אבל אני לא ראיתי תלבושת, אני ראיתי בגדי כהונה! כי הרי זו היתה הגדלות של בגדי הכהונה, שהכהן מזהה את עצמו בגאווה עם אלה שמבינים שתפקידם בעולם הוא לעבוד את ה'.

עוד דבר ראיתי אתמול: ראיתי יהודי חסידי לבוש בקפוטה, מנסה למכור את המוצרים שלו בחנויות. היה יום חם, והוא הזיע; אבל לא הוא העלה על דעתו להוריד את הקפוטה. זה המדים שלו, ה"בגדי שרת" שלו, והוא שמח וגאה בהם. הוא אדם חסידי שהולך בין אנשים ערומים, גלויי ראש וריקי מוח. הוא עסוק ב"ביזנס" שלו, אבל בלי לשים לב הוא מפרסם את הקב"ה, ומכריז "אני שייך לבורא העולם"! הוא עושה דבר גדול כ"כ שכל העולם צריך לקנאות בו!

הדברים אמורים גם לגבי כל אשה שהולכת עם מטפחת או פאה. כשהיא הולכת ברחוב, היא אדם אצילי שמהלך בין בהמות - אלה שמזדהים עם הסוסים. הלבוש שלנו אינו קיום

יוצא מדברי הגמ', שבזמן ששימשו הכהנים בעבודתם בבית המקדש, הם לא רק עבדו את ה' כמצווה, אלא הם בנו "רזרבה" של ישועה, שבזמן שעם ישראל היה בסכנה הישועה הזו היא שעמדה להם לבל יושמדו כליל, חלילה. בגדי הכהונה קנו לישראל זכות קיום לנצח. עם ישראל שורד כבר תקופה ארוכה מאד בגלות. אפילו בזמנים השקטים, בהם הגויים לא מנסים בפועל להרוג אותנו, ולא גורמים לנו צרות גדולות מידי, דבר אחד הם עושים תמיד; בכל דרך אפשרית הם מזלזלים ופוגעים בערכים המקודשים שלנו, ומנסים להתעות אותנו מדרך החיים ע"פ התורה. ועם כל זה, עודנו קיימים וחיים בעולם והולכים הלאה בדרך ה'. ולא רק שאנו קיימים, אנו עוד גדלים, ברוך ה'. הגויים חורקים שיניים, אבל אין להם מה לעשות. תמיד יישאר שריד לישראל. וכאן באו חז"ל ומלמדים אותנו שכל זה רק בזכות בגדי הכהונה.

ולמרות שייתכן מאוד, שהרבה מהכהנים לבשו את הבגדים מתוך הרגל, ולא כיוונו כוונות מיוחדות בלבישה, בכל זאת עצם לבישת בגדי השירות לה' היתה זכות עצומה לכהן, וזכות נצחית לישראל. וכמובן שהדבר צריך הסבר. למה הישרדותו של כלל ישראל תלויה דווקא בבגדי הכהונה?

מדי המלכות

מה הכהן מסמל בלבשו את בגדי הכהונה? הוא כמכריז ואומר, "יש בורא לעולם, והוא בחר להשרות שכינתו בישראל, וכאן הוא המקום שבו משכן כבוד ה', ואני עבדו ומשרת שלו". וגם במלכות בשר ודם מקובל כך, "מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא" (ברכות נח:). להבדיל, משרתיו של מלך בשר ודם, לבושים מדי מלכות מפוארים, בגדי המלכות המהודרים של משרתיו מעידים על איכות האנשים שנמצאים עם המלך, ומוסיפים כבוד והדר למלך. שימו לב בכל העולם דבר מקובל הוא; מי שחי עם תפקיד מסויים שממלא את חייו, לובש מדים מיוחדים לתפקיד זה, קחו לדוגמא איש צבא, הצבא אומר לאדם; אם אתה חייל בצבא שלנו תלבש מדים שלנו, ולכל איש צבא יש לו מדים מיוחדים לתפקידו. ולא לחינם הם נוהגים כך, בגדים אלו משפיעים על אופן התנהגותו, ובמשך הזמן בגדים אלו הופכים להיות חלק מאישיותם, הבגדים שאנשים לובשים אינם רק דבר חיצוני - בהדרגה הם משפיעים השפעה רבה על פנימיותם. נוכל לקחת מזה משל ודוגמא לחשיבות לבישה בגדי כהונה ע"י הכהן, לא מספיק לכהן בזה שהוא נולד לאבא שהוא מזרע אהרון וקדוש בקדושתו, עליו להוסיף ולרומם את פנימיותו שתהיה מסורה כולה לכהונה ולעבודת ה'. כשהוא לובש את בגדי הכהונה הוא משנה ומרומם את עצמו. ובכדי שהכהן יידע להעריך איזה בגדים חשובים הוא לובש, התורה מעידה בבגדי כהונה שהם "לכבוד ולתפארת" לכהנים. זו הסיבה שרק כהן שלבוש בבגדי כהונה "כהונתו עליו", כי הבגדים שהכהן לובש משלימים בפנימיותו את מעלת הכהונה הנצרכת לעבודת המקדש. כהן זקן הרי הוא אדם שאופיו כבר הושפע והשתנה מלבישת בגדי השרד במשך שנים, ועכשיו הוא ללא ספק אדם אחר ממה שהיה לפני כן.

אנא עבדא דקב"ה!

וזה זכותם של לבישת בגדי הכהונה לדורות עולם, בגדי כהונה הם אינם עניין לכהנים בלבד, למדנו כאן היום שכהן כן כל ישראל, מראה חיצוני של בן ישראל שמכריז "אני עבד ה'" הוא כבר הישג גדול עבורו בעבודת ה', וזכות נצחית לכלל ישראל. "אלמלא בגדי כהונה, לא נשתיירו משונאיהן של ישראל שריד ופליט!" כשיהודי לובש בגד, זה לא אקט חיצוני בלבד, כמו אצל מר ג'וואנו שכנו הגוי. לבגדים שלנו יש משמעות גדולה מאד: בלכתנו ברחוב עם הכיפה, הכובע, המטפחת, הפאה, השרוולים הארוכים, החצאיות הצנועות, החולצות הלבנות, הציצית, החליפות הארוכות והקצרות, הקפוטעס, - כל מה שלובשים כדי להראות שאנו עבדי ה' - הרי אנו "קידוש ה'" מהלך! כי ההכרזה היוצאת מבגדים אלה היא: "לא משנה כמה חושך ישרור בעולם, לא יעזרו כל

כמה פעמים ביום חובשים את הכובע? בכל פעם אפשר להרוויח רווח נצחי, בלי הרבה מאמץ. רק לחשוב. "הכובע הזה יקר יותר מהכתר של מלך אנגליה! הוא שומר את הכתר שלו בכספת מוקפת שומרים, אבל ביחס לכתר השחור הזה שאני מחזיק - הכתר שלו הוא כמו כובע דייגים! הכובע הזה הוא עטרת תפארת, שמשייכת אותי לה' ולעמו. מה יכול להשתוות לזה?"

גם אם אין לך כובע, אבל יש לך כיפה - אז הכיפה היא הכתר שלך. כל עטרות המלכים בעולם לא משתווים לכיפה שלך! וכנ"ל המטפחות והפאות של נשות ישראל הכשרות. כך מחברים עבודה פנימית עם עבודה חיצונית. מי שעושה כן, חי חיים עשירים ומוצלחים. וכל פעם שמצליחים לעשות כך, אין לתאר את גודל הרווח.

עיר מלכים

ונמשיך הלאה, אחרי שמפנימים את חשיבות הבגדים שלנו, נתחיל להעריך גם את בגדיהם של אחרים. כשנראה אדם לבוש כמו שמקובל אצל שומרי התורה, נבין שהוא נסיך שחובש כתר מלכות. וכך נחשוב גם על הציצית של השכן, ועל הפאה של האשה. כולם נסיכים ונסיכות! בכל מקום שנביט בשכונתנו, נראה אנשים לבושים בבגדי מלכות שיכולים לבייש את בגדיהם של כל המלכים האדירים מן ההיסטוריה.

כמה גדול ההפסד בחיים של "מצוות אנשים מלומדה", בלי מחשבה על מה שעושים! כי למרות שיש רווח גדול רק מחיצוניות הלבוש, וכמו שביארנו, אבל אם החיצוניות הזו מעוררת אותנו לגדול גם בפנימיות הרי הרווח כפול ומכופל. אפילו מי שלא זכה למלאות את מוחו בדיעת התורה ויסודותיה, ואין לו את העושר הפנימי שמגיע מלימוד ספרי היראה, יכול להשלים את מה שחסר לו ע"י התעוררות מהחיצוניות, שאחריה תימשך פנימיותו.

הולכים בדרכי הכהנים

נזכור תמיד מה שדיברנו היום "אלמלא בגדי בהונה לא נשתיירו משונאיהן של ישראל שריד ופליט" - בגדי הכהונה הקנו לישראל זכויות למשך כל שנות הגלות, ולדברינו אפשר להבין שהטעם הוא כי **בכל שנות הגלות גם אנו מקיימים את עניין בגדי הכהונה.**

ככל ששומרי התורה ישמרו על לבושם, ויפגינו את ה"פרומקייט" שלהם כלפי חוץ, כך יתווספו לעם ישראל זכויות שייתנו לנו זכות קיום בגלות הארוכה. אנשים, נשים וטף מפגינים את נאמנותם לה' בלבושם, ומכריזים שה' אחד ואנו שייכים אליו; ממשיכים את דרך הכהנים בבגדי השרד שלהם. ובזה נזכה להתקיים עד ביאת גואל צדק בב"א.

שבת שלום ומבורך!

הארות על הפרשה

מתוך ספר אתם עדי[באנגלית]-פירוש עה"ת מאת רבינו זצ"ל

וְנָשָׂא אֹהֶרָן אֶת שְׁמוֹתָם לִפְנֵי ה' עַל שְׁתֵּי כִתְפֵי לְזָכָרָן (כח יב)

"זכרון" כאן משמעותו **"לְזָכָרָן לִפְנֵי ה' "**, אשר מציין תפילה. אהרן, הכהן הגדול, שהיה המשרת הראשי במשכן, זכה לתפקיד זה להיות המעתיק התמידי לפני הקב"ה למענם של שנים עשר השבטים. הכהן הגדול הוא כעין דגמא של מעלה, כפי שנאמר במילים שעל ציץ הזהב שבמצחו **"קודש לה' "**, והוא מראה שכביכול גם ה' נושא את שמותם של בני ישראל על כתפיו ועל לבו את שמות בני ישראל תמיד. והרי מצווים אנו על **"וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָּיו"** (דברים כח ט) להידבק בו ולהלך בדרכיו, לפיכך צריך כל אחד מאיתנו לשאת את שמותיהם של בני ישראל על כתפיו ועל לבו בכל עת. עלינו לשים לב באופן מיוחד לעניין זה, שכל מעייניו של השם יתברך נתונים לבני ישראל בלבד, שהרי לא נזכרים כאן כלל אומות העולם. הן אמת, לא ניתן להסביר רעיון שכזה לאחרים, אולם זהו יסוד מרכזי בכל התנ"ך כולו.

שטחי של איזה תקנון, אלא הרבה הרבה יותר מזה! זוהי הזדהות עם עם ה', והכרזה שהיא משתייכת לעובדיו.

רחמנא ליבא בעי

והנה עם כל מה שדיברנו על מעלת החיצוניות, כמובן לא היתה כוונתנו שהיא יכולה להיות תחליף לפנימיות. לא ולא! הפנימיות היא העיקר בודאי, ואסור למי שזכה למעלת החיצוניות להשלות את עצמו. ודאי "רחמנא ליבא בעי", הקב"ה רוצה את הלב שלנו, את המחשבה שלנו, את הפנימיות שלנו. ואת זה משיגים רק בעבודה רבת שנים של לימוד והעמקה. חייבים ללמוד חובות הלבבות, ומסילת ישרים, ורבינו יונה על משלי ועל פרקי אבות, ורמב"ם על פרקי אבות, ורמב"ם הלכות דעות, וכוזרי. יש כ"כ הרבה מה ללמוד! ושום דבר מהלימודים הללו אינו "לוקסוס", הכל נצרך וחיוני כדי למלאות את הראש ואת הפנימיות ברעיונות האמיתיים והנשגבים של התורה הק'. וזו עבודת החיים.

ואעפ"כ טעות נוראה היא לזלזל בעבודה החיצונית! גם אם אין כל מחשבה של פנימיות בראשו של האדם, אלא הוא רק חושב "אני יהודי חרדי, ואני שמח להפגין את נאמנותי לה' ע"י לבושי", דבר גדול מאד עשה לעצמו, לעם ישראל ולאלוקי ישראל.

זו רק ההתחלה

אבל אני חייב לומר לכם, כל מה שדיברנו כאן היום הוא רק השלב הראשון בעבודה זו. גם בעבודה החיצונית הזו ישנם מדרגות גבוהות יותר ויותר בקרבת אלוקים, ובואו ננסה בזמן שנותר לנו לעלות קצת מעבר לשליבה הראשונה שעלינו בה עד עתה בסולם. ציטטנו כאן פעמים רבות את דברי החובות הלבבות: **"המחשבה נמשכת אחר הדיבור"** (חשבון הנפש ג ט), וזהו הפתח למדרגה הבאה בעבודתנו.

דיברנו על שני חלקי העבודה - החיצונית והפנימית; ועכשיו עלינו לנסות למזג אותם יחד, ולהשתמש בעבודה החיצונית כאבן בניין לפנימיות. הלבוש יכול להביא אותנו לדרגות חדשות של שלמות, אם מצרפים אליו גם דיבור ומחשבה.

אתן לכם דוגמא למעשה: כל בוקר כשמתלבשים, לא לעשות זאת סתם כדבר שבשגרה, כמו שהתרגלנו במשך שנים מאז היותנו ילדים קטנים. לבישת הבגדים היא הצהרה - לכל מי שרואה אותנו וגם לנו עצמנו. ומה שצריך שנצהיר לעצמנו כשאנו מתלבשים בבוקר הוא - כמה שאנחנו חשובים. אני יודע שלרוב האנשים זהו רעיון חדש, ודווקא לכן אני מדגיש אותו. כשלוששים חולצה או חליפה או כובע, זו אמירה: **"אני מכריז בזאת שאני הוא בחיר הבריה. ה' בחר בי, ולכן גדול אני, חשוב אני! ובגדי מכריזים זאת קבל עם ועולם"**. עיקר העניין בבגדים הוא הכבוד שהם נותנים ללוש אותם, וכמו שאמרנו בגמ' (ב"ק צב:) **"מאני - מכבדותא"**.

אנחנו משתייכים לקב"ה!

צריך להתרגל לחשוב: **"ה' לא רק ברא אותי, אלא גם גידל אותי; עשה אותי גדול וחשוב. והוא לא רק הלביש אותי בבגדים של אדם, אלא בבגדים שמסמלים את גדלותו של עם ישראל!"** יהודי חסידי שלובש בגדים חסידיים, חבל שילבש אותם רק כדי להשתייך לקהילה פלונית או לרבה' פלוני, הוא משוייך למישהו חשוב הרבה יותר - להקב"ה! וככל שמכניסים יותר מחשבה לתוך הקפוטה או הכובע העגול, כך משתייכים יותר לקב"ה.

נזהר לא להפסיד שום הזדמנות לגדול בזה: אתה מסדר את הפאות או את הזקן בצורה יפה, כדי להיראות טוב - טוב ויפה. נצל את ההזדמנות לחשוב מעט: **"אני עושה זאת כדי להראות שאני שייך לקב"ה"**. לא להתבייש, מתי שאפשר לומר זאת בקול, כשאף אחד לא שומע. כי בכל פעם שאומרים זאת, מגבירים את הרושם בליבנו שבאנו לעולם בשביל להשיג קרבת אלוקים.

"ובצאתו" (כח לה)

אף בשעה שהוא יוצא מלפני ה', עליו לעורר את לבו אל גדולת ה' יתברך. כך, למען תהא עבודתו במשכן שלימה, עליו לצאת מן הקודש באותו מצב של יראה בו היה בשעה שנכנס. בדומה לכך, כאשר מסיים אדם את תפילת שמונה עשרה, עליו לפסוע לאחוריו שלוש פסיעות ביראת כבוד מתמשכת, ועליו לשהות בעמידה לזמן מה, אך אם יפסע מיד קדימה אל המקום שעמד בו תחילה, או יילך לו משם "ראוי לו שלא התפלל" (יומא נג:).

"ולא ימות" (כח, לה)

הגם שאינו נכנס לשם מיוזמתו, כי אם על מנת לעשות רצון ה', מכל מקום לא די שתהא כוונתו לשם שמים כדי לזכות לשמירה בבואו אל הקודש. הנה, במתן תורה, על אף רצונו הנלהב של העם להתקרב לה' ולהכירו, הוזהרו שוב ושוב שלא להתקרב יותר מדי להר סיני. אף כך יש לנהוג בבואנו לקיים את המצוות, שתיעשינה לא רק מתוך אהבת ה' כי אם גם מתוך מורא ופחד. היעדר מורא מה' גרוע יותר מאשר אי קיום המצוה, שהיעדר המלבוש הראוי לכבוד ה' עונשו מיתה (בידי שמים), עונש שלא מצינו כדוגמת לגבי שאר מצוות 'עשה' בעבודה.

ונתתה אתו לפני הפרכת אשר על ארץ העדת, לפני הכפרת אשר על העדת (ו)

שתי הוראות אלו נחוצות. א) מזבח הזהב - מזבח הקטורת, היה מחוץ לקודש הקדשים: "לפני הפרכת" שהבדילה בין הקודש וקודש הקדשים. ב) מזבח הזהב לא עמד מהצד אלא היה מכוון "לפני הכפרת אשר על העדת", שמשמעותו: הכפורת אשר על ארון העדות נמצאת באמצע קדש הקדשים, ועל מזבח הזהב להיות מכוון אליה. העובדה שרצון ה' היה שמזבח הזהב יהיה מכוון לכפורת מעידה על כך שהקטרת הקטורת על גבי מזבח הזהב היתה לכבוד שכינתו יתברך, אשר שָׁכְנָה בין הכרובים שמעל כפורת הזהב של הארון. ההוראה לא היתה שמזבח הזהב יהיה לפני ה"ארון", כי אם לפני ה"כפורת" של הארון, לפי שמעל הכפורת היתה השכינה נמצאת בין שני הכרובים.

לפיכך הקטורת על מזבח הזהב, העידה על השמחה הגדולה שִׁבְקָהָה אל שכינתו יתברך, וְאֵינִי קֹרֵבֶת אֲלֵהֶם לִי טוֹב" (תהלים עג כח). בשל עקרון זה שהקטורת הקטורה בכוונה לכבוד שכינתו יתברך שהיתה על כפורת הארון, מוצאים אנו שביום הכיפורים הקטורה הקטורת בתוך קודש הקדשים הֵיִשֵּׁר לִפְנֵי הָאֲרוֹן.

מאחר שהקטורת, היתה דרך ייחודית לכבד את ה', לפיכך נעשה בה שימוש בשעת צרה ומגיפה, על מנת לזכות בכפרה ובמחילתו של ה'. כאשר ה' אמר: "הֲרִמּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכְלָה אֹתָם כִּרְגֵעַ וְכו' וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן: קַח אֶת הַמִּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֶשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קֶטֶרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֶרֶץ אֶל הָעֵדָה וְכִפֹּר עֲלֵיהֶם כִּי וְכו' הַחֵל הַנֶּגֶף. וַיִּקַּח אֱהֲרֹן כֶּאֱשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיֵּרָץ וְכו' וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתִּעָצֶר הַמֶּגֶפָה" (במדבר יז ט-ג).

מדברי רבינו זצ"ל במשנה היין - מסיבת פורים

שובו אל ה'!

רבי יעקב עמדין כותב, קודם שיסב לסעודת פורים צריך להרהר בתשובה. הדבר הראשון, קודם שנתחיל את סעודת הפורים, נהרהר בתשובה. ומה היא תשובה, להיכן אנו שבים? התשובה היא אל ה': "שובה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ" (הושע יד ב), לכן עלינו לשוב עתה אל הקב"ה. על כן בשעה שאנו מסבים לשמחת הפורים שלנו, על מנת שכל מה שנעשה כאן יהיה לתכלית הטובה והנעלה ביותר, תחילה עלינו לדעת: התכלית בכל מה שאנו עושים כאן היא: למען ה'! "שירו לו זָמְרוּ לו'" (תהלים קה ב) - עלינו לשיר לה'. כשאנו שרים אין אנו שרים סתם כך, אלא אנו שרים לו יתברך! חשוב לזכור זאת, שאם לא כן, הכל מבוזבז. אם נשכח שהכל עבור השי"ת, אזי כל מעשינו לשווא ולריק. נתחיל עם ברכת "בורא פרי הגפן", 'לו' להקב"ה, ככה עושים 'שירו לו' לנצח נצחים.

הגמ' בב"ק (צב:): אומרת "חמרא למריה, טיבותא לשקיייה", כלומר היין שייך למלך - מלכו של עולם, אבל נחזיק טובה לשר

המשקים - רבותינו מוסרי התורה מדור לדור שמשקים אותנו יום יום מיינה של תורה. בואו נחזיק טובה להרבע' שלנו; רבותינו שבאותו הדור שהיה בו הנס של פורים, שתיקנו את התקנה של ימי הפורים ונתנו לנו את "משנתה היין" הזה, כדי שנתעלה מזה בעבודת ה' ונתקרב אליו. אז בואו נגיד הלל והודאה עם כוס מלא - מלאו את הכוס: הכוס הראשון הזה, הוא: "כוס ישועות אֶשָּׂא וְכֶשֶׁם ה' אֶקְרָא", ועשו ברכה בהתלהבות ובכוונה! לחיים! לחיים טובים!

עד דלא ידע עם דעת

גם בעבודת היום של פורים עלינו לקיים "זְקִינְךָ וַיֹּאמְרוּ לָךְ", בסלבודקא היו לי שני רבנים - מורי דרך, זכרונם לברכה. וברוך ה', שניהם היו לי לדוגמה ולהשראה. בימי הפורים היו דרכיהם שונות זה מזה. בכל שנה בפורים נהגו בני הישיבה ללכת לראשי הישיבה ומנהליה, לשמוח ולרקוד אתם על ישועת ה' ביום זה. הלכנו לראשי הישיבה והלכנו אל המשגיח, אל כל האנשים החשובים בישיבה. והנה אותם שני רבנים היו שונים באופן התנהלותם בפורים, ושתי דרכים היו להם בעבודת ה'. רב אחד, כאשר היה יושב בראש השלחן ובחורי הישיבה רקדו מסביב, התבונן מי קצת פרוע, ולאותם שהשתוללו כראוי היה מגיש עוד יין או כוסית י"ש. כך היה "שופך דלק" למדורה על מנת שתדלק ותבער יותר. הרב האחר, כשרקדנו סביב שולחנו, נהג אחרת, הוא היה מביט אל הבחורים בעין בוחנת, להבחין אם מי מהם שיכור, וכל מי שהיה נראה לו שיכור ומשתולל, נתכרכמו פניו של אותו רב, ונראו כאומר אוי בני! חבל שאתה מחמיץ את ההזדמנות!

אחר איזה משניהם נהגתי, תוכלו להבין מעצמכם: אחר הנהגתו של הרב השני - זה שכשראה מי שאבד את דעתו בפורים החמיצו פניו מצער, הוא הרב שבדרכו נהגתי. ורב זה אמר לנו בפורים שתי 'שיחות' שונות:

האחת, שכדאי להתבסס בפורים - אך לא להשתכר. כי "גדולה דעה" - תמיד תשמור מכל משמר שתהיה לך ה'דעה'. נכון ש"חייב איש לבסומו", אבל רק "עד" דלא ידע, "עד" פירושו: ולא עד בכלל. רגע לפני שאתה מאבד את הדעה שלך, זהו הרגע שהגעת למטרה, ואז אתה מפסיק. כשאתה מגיע לשלב הזה אתה כבר יוצא את המצווה, יותר מזה - תפסיק. הוא אמר שעלינו לדעת, אדרבא, לעולם פורים הוא זמן של דעה! פורים הוא הזמן להשיג את דעת ה'. בפורים זהו יום שבו "נוֹדַע ה' מִשְׁפָּט עֲשֵׂה בַּפֶּעַל כְּפִיו נֹקֵשׁ רָשָׁע" (תהילים ט יז), אז כאשר המן נתלה על אותו עץ שהוא עשה למרדכי, אז "נוֹדַע ה'" - וכשאדם מקבל ידיעה בה', הוא מקבל אמונה אמיתית. כשאתה רואה, איך ש"בוֹר כָּרָה וַיַּחֲפְרֶהוּ וַיַּפֵּל בְּשַׁחַת יַפְעֹל" (שם ז טז) - המן נפל לאותו בור שהוא עשה בעצמו למישהו אחר, אתה מוסיף לקבל עוד דרגה בידיעת ה'. פורים הוא זמן להכיר את הקב"ה מתוך מה שקרה בפורים, ולפרסם את הנס. לכן בפורים צריך שיהיה דעה ללמוד ולהתבונן ולהשכיל, והשתיה היא כדי לקבל דעת יותר, להגיע להתלהבות בדעה; יותר התלהבות מדיעת ה'.

בפעם השניה שהלכנו אליו, הוא אמר כדלקמן: מכיוון שפורים הוא זמן לדעה, לכן יש "כלל" במסילת ישרים (ז): החיצוניות מעוררת את הפנימיות - המעשים החיצוניים מעוררים את המחשבות הפנימיות. בדרך כלל אין לאדם גישה לתוך תוכו, לפנימיות הנפש שלו, אבל על ידי ביצוע פעולות חיצוניות נכונות האדם כן יכול להגיע ולהפעיל את המחשבות הפנימיות שלו, את הרגשות שלו. לכן השמחה והריקודים בפורים הם דבר נפלא! בפורים אתה רוקד עם הנפש הפנימית שלך ריקוד של אמונה בה', ריקוד של "נגילה ונשמחה בישועתו", ריקוד של "אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו". כל הנחת רגל פשוטה שאתה עושה על הרצפה (הרצפה רעדה מזה), אתה צריך לדעת שאתה מחתים עמה את אמונה לנשמה שלך. אל תחשבו שזה לא כך, ייתכן שאתה חושב גם שזה סתם בילוי מוצלח, אתה אוהב את השמחה של ריקוד, מי שחושב כך לא יצא לו כלום מפורים, אבל אם אתה עושה את זה עם קצת לשם שמים, אז תדע שבשמחה הזו אתה

לומר את זה תמיד: "וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ", ככה להתחיל! והאהבה בוא תבוא! אבל בפורים זה אחרת, פורים זה זמן מיוחד לקנות מידה זו, כשאתה רוקד וכשאתה שותה, כשאתה ישן, וכל מה שאתה עושה בפורים, הכל צריך להיות, "אני אוהב אותך ה', אני אוהב אותך ה'". בואו נגיד את זה שוב "אני אוהב אותך ה'. אז הפורים שלנו יהיה ש"אָנָּא עֲבָדָא דְקֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא". לחיים! לחיים לכל עבדי ה'!

באו ונשפוך שיח לפני ה': רבונו של עולם, העבודה שלנו בעוה"ז היא שאנחנו רוצים להתקרב אליך ה' יתברך, אנחנו אוהבים אותך, ה' יתברך. אנחנו מחכים לראות את אור פניך בעוה"ב, אבל אנחנו לא ממחרים! כי יש לנו הרבה מצוות לעשות בעולם הזה, אנחנו צריכים לגדל את הילדים שלנו, אנחנו צריכים ללמוד את כל ש"ס, יש הרבה עבודה שיש לעשות בעולם הזה, אבל אנחנו מצפים לך ולישועתך, "אוי אני כל כך רוצה לראות אותך, ריבונו של עולם, סוף סוף בעוה"ב". זה אהבת ה' האמיתית. בשביל זה פורים נועד. פורים הוא להשיג את אהבת ה', השלימות של פורים הוא אהבת ה'. קח בחשבון: שכשאתה רוקד אתה עושה את זה בגלל שאתה רוצה את אהבת ה'. תגיד את זה שוב ושוב, הקב"ה יקשיב לנו וישמע שועתנו - "בא לטהר מסייעין אותו" (יומא לח:).

נהפוך הוא

בבית המדרש רקדו כנהוג "ריקוד הפוך" - תוך כדי ריקוד הפסיקים רבינו ואמר: רבותי! ההפסקה הזו יותר חשובה מהריקוד, עלינו לדעת מה זה ועל מה זה, למה בפורים אנו רוקדים דווקא "הפוך"? "ונהפוך הוא" זה כל הסוגיא, זהו 'ההוא יומא' דפורים! להמן היתה תכנית מושלמת, הוא "הפיל פור" גורל שגילה לו נסתר מעולם העליון, והראה לו שיום זה עתיד להיות "יום גדול", ואכן מכאן ואילך, כל התוכניות שהכין היו בדווקא ליום זה, ובאמת הגורל 'קלע למטרה' הכל התפתח בצורה פלאית שלב אחר שלב, בצורה מושלמת, בהצלחה למעלה מהטבע, והכל היה נראה כמה שמביא אל המימוש הסופי של התוכנית שלו, לפי דרכו, מגילוי של הפור - הגורל, היתה לו סיבה טובה להאמין שהסטרא אחרא בחרה בו כשליח שלה למטרה זו.

הכל התנהל לפי התוכנית. אבל עלינו לדעת שבמקביל לזה ממש, באותם שלבים עצמם, ובאותם רגעים של הצלחה, על אותו קו ממש, התנהלה באמת תוכנית לגמרי הפוכה. זה היופי של הסיפור של מגילת אסתר; שתי תוכניות הפוכות, והכל הסתדר יחד בצורה מושלמת. וזו דוגמא לדרכו של הקב"ה, יש בעולם שתי תוכניות, התוכנית של האדם "רבות מְחַשְׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ", האדם מתכנן תוכנית שלמה, אעשה כך ואז יהיה כך וכן הלאה והלאה - מחשבות על מחשבות אין קץ, אבל אנחנו עושים טעות, התוצאה היחידה של כל מחשבותינו ומעשינו היא "וְעַצַּת ה' הִיא תְּקוּם" (משלי יט כא), להקב"ה יש את התוכנית שלו. אתה תעשה ותתכנן ותפעל, אבל התוצאה מכל המעשים היא לא כפי מה שצפינו שתהא, אין דבר כזה תוצאה של "התוכנית שלנו", זו טעות. אין דבר כזה "התוכנית של המן", הכל רק תוכניתו של ה'. פעמים רבות אנשים מאוכזבים מהתוצאות של מעשיהם הטובים, אך אל להם להתאכזב, פורים זה שיעור גדול מאוד ללמד אותך שאם עשית הכל נכון וכראוי, אתה לא אחראי לתוצאות.

"וַיֵּצֵא הֶמֶן בָּיִם הַהוּא שְׁמֵן יוֹטוֹב לֵב" (ה ט) כשהמן יצא מ'משתה היין' הוא שמח מאוד, הוא ראה שהכל מתקדם ומוביל ישר לתוצאה של התוכנית שלו, אבל השמחה האמיתית היתה מה שבאותה שעה הקב"ה הכין כבוד שמים גדול, תכנית שתפאר את שמו של הקב"ה בכל העולם "פִּיהֶם פִּתְחוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֶל, כִּי פֹר הֶמֶן נִהְפָּךְ לְפֹרְנוּ. צִדִּיק נִחְלָץ מִיַּד רָשָׁע, אוֹיֵב נָתַן תַּחַת נִפְשׁוֹ", (תפילת 'אשר הניא'). הקב"ה הכין לבניו ימי "שמחה וטוב לב" אחרים, קידוש שמו יתברך בעולם. וכמו שאמר דוד המלך: "נוֹדַע ה' מִשְׁפָּט עֲשֵׂה" - ה' נודע על ידי המשפט שהוא עושה, "בְּפֶעַל כְּפִיו נֹקֵשׁ רָשָׁע" (תהילים ט ז) - כשהרשע נופל בפועל ידי עצמו. תמיד כשהרשע נופל, כולם מאושרים, זה קידוש ה', זו תהילה כשהרשע נופל, אבל

מטביע אמונה על הנשמה שלך, זה מה שאתה עושה. כל טפיחה שאתה דופק בכף הרגל שלך, הוא אמר, אתה מעמיק את האמונה שבנשמה שלך בצורה ברורה יותר.

השתיה כדת

הנה במגילה, שני מאורעות עיקריים התרחשו באמצעות 'משתה היין', האחד, המן רצה לשכנע את אחשורוש לאשר את הגזירה האיומה שלו תוך כדי 'משתה היין'. השני, אסתר המלכה שכנעה את אחשורוש להיפטר מהמן ולבטל את אותה גזרה, ב'משתה היין'. אחשורוש כמלך ידע היטב שלמלכותו הכרחי שעם ישראל יתקיים תחתיו, רק 'משתה יין' היה את הכח להביאו להסכים לגזירה מטורפת כזו: צו להשמיד! דבר שלא נשמע, ולהפך, רק 'משתה יין' יכול להביא שבמהפך של 'מרגע לרגע' יפסוק לתלות את איש אמונו ועצתו!

הקב"ה ברא את הגפן ואת היין המופק ממנו כך, שהוא יכול להביא הרס לעולם, הלא נח הצדיק נכשל ביין, ומזה באה קללה על חלק מצאצאיו, היין מביא לקלוקלה של האשה הסוטה, הכהן אומר לה "בתי הרבה יין עושה" (סוטה ז). יין מביא איפוא לתוצאות רעות רבות. אך יש בו ביין, הרבה מאד מן הטוב, "כֹּס וְשִׁוְעוֹת אֶשָּׂא וְכֶשֶׁם ה' אֶקְרָא" (תהילים קטז יג) בפסח אנו מרימים ארבע פעמים את כוס הישועות של הגאולה, וקוראים בשם ה'! בשבת קדש מצות קידוש היום מדאורייתא, ואנו עושים זאת דוקא על היין! ובבית המקדש, בעת הקרבת הקרבן היין משמש כנסכים על המזבח. בכל עת של הודאה, בנשואים, בברית, אפילו בפדיון הבן, מברכים על היין! הקב"ה העניק ליין כח עצום - צריך לדעת להשתמש בו נכון.

ומתוך כל זה עלינו להבין שהקב"ה ברא עבורנו את היין ורוצה שנשתמש בו כראוי, חכמינו לימדו אותנו שפורים זה הזמן של התעלות דרך 'משתה היין'. כמוכן שבצורה לא נכונה, אז אפילו בפורים זה מזיק. אם הוא שותה את זה לשם שמים, אז זה יגלה ויתן ביטוי ממשי לאהבת ה' שטמונה בעמקי לבו ואינו יכול להוציאה החוצה בגלוי. "נכנס יין יצא סוד" - היין הוא בגמטריה 70, ו'סוד' הוא בגמטריה 70 - שני דברים לא יכולים לתפוס את אותו המקום בזמן אחד, אז כשהיין נכנס, הסוד יוצא!

ומה הוא ה"סוד" שטמון עמוק עמוק בלב של כל יהודי: "אני אוהב אותך הקב"ה!"

אז קחו מעט יין ברגע זה, והתחילו את החגיגה שלנו, ותזכרו מה אמרנו מיד על ההתחלה, אנו מוסרים מודעה: 'משתה יין זה הוא בכוונה של "שירו לו", אנו מתבסמים כדי לשיר ולהלל לה' יתברך.

בפורים נמצאה אבידת בת המלך

פורים זו הזדמנות פז, פורים הוא יום שמחה, ושמחה זה מה שהנשמה מחפשת ומבקשת בצמאון רב. "אִישׁ מְחֹסֵר אֱהָב שְׁמִיחָה" (משלי כא יז) ומה באמת חסר לנו בחיים? קרבת ה'! הנשמה של יהודי היא כתב מלך שמחפשת את אהבת אביה, ואנחנו מחפשים ומחפשים את זה כל החיים, והיום בפורים, מצאנו את אהבת ה' אלינו, ה"הדר קיבלוה" בפורים היה "מאהבת הנס שנעשה להם" (שבת פח.). לכן עלינו לעבוד עכשיו בפורים, על אהבת ה'.

רבותי! בואו ונכריז כולנו יחד, כאיש אחד בלב אחד, נגלה ונפרסם מה שטמון במעמקי הלב שלנו: "אני אוהב את ה'!" אנחנו צריכים להגיד את זה בפה מלא שוב ושוב: אני אוהב את ה'! ואם אנו אומרים לו שאנחנו אוהבים אותו, כביכול ה' אומר לכל אחד מאיתנו: בני חביבי ויקירי, אני אוהב אותך!

ובאמירה זו אנו מתרוממים ומתקרבים לה', נחשוב עליו יותר, ונראה אותו בכל מאורעות חיינו, "המחשבה נמשכת אחר הדיבור" (חזה"ל חשבון הנפש ג ט). המשנה ברורה אומר בהלכות קריאת שמע, (כה יד) "כשאומר ואהבת את ה' וגו' יראה להכניס אהבת הש"י בלבו, שלא יהיה כדובר שקר ח"ו", והאדם כששומע את זה, חושב לעצמו אוי, ריבונו של העולם! איך אני יכול לעשות את המצווה הזו? מהמקום שבו אני עומד עתה, מתי אגיע לזה, זה כל כך דבר גבוה, זו מצווה אצילית! אז הדבר הראשון, כל השנה אנחנו אומרים לך עצה לזה, תתרגל

ודוגמת זה היה בפורים, כולם ראו עין בעין שהמציאות היא שה"ארור" הוא המן אשר ביקש לאבדי וכל הרשעים עמו, ושה"ברוך" הוא מרדכי וכל היהודים עמו. אלא שבפורים רואים את זה כפי התפיסה המוגבלת והזמנית של העוה"ז, אבל בעוה"ב נראה את זה בראייה של נצח נצחים.

ככל שיותר נראה ומתגלה משפט ה', השי"ת נודע יותר בעולם. לעתיד לבוא "ישמח צדיק כי חזה נקם פִּעְמֵי יְיָ" בְּדָם הַרְשָׁעִי (תהילים נח יא), בעוה"ב זו תהיה שמחת הצדיקים, בראותם את משפט ונקמת ה' מהרשעים, הם ישמחו בזה שמשפט ה' מתגלה יותר ויותר. בעוה"ז אפילו כשכבר אנו רואים את המפלה של הרשעים, כיון שהאמת של משפטי ה' עדיין אינה ברורה לנו, מתעוררת בנו גם רחמנות עליהם, ואפילו כשאנחנו שמחים האם מתבטאת בזה כל השמחה כראוי? אבל בפורים היתה לנו הצצה לראות את אמינות משפט ה' עם הרשעים, לכן אסתר השתדלה לתלות גם את עשרת בני המן על העץ, שתהיה מזה יכולת ללמוד עוד אופן של המשפט עם הרשעים, ולראות יותר את ההכרה בגדולת ה'.

בפורים אנחנו צריכים לתאר לעצמנו שאנחנו רואים את משפט ה' לפנינו ואנו שמחים עם זה בגלוי ובכל לב, רואים את המן תלוי עם כל עשרת בניו, ואנחנו שוכחים מכל הרחמנות על הרשעים, זה רצון ה' שלא נרחם על הרשעים הללו, כמו שנאמר בעמלק: "זָכֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עֲמֶלֶק ... תִּמְחָה אֶת זֵכֶר עֲמֶלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח" אל תשכח את השנאה לעמלק לנצח נצחים! ... אבל בינתיים אל תנסו לעשות זאת, כרגע זה עדיין בניגוד לחוק!

בנים אתם לה'

וכשאדם כבר זוכה לשמחה: "לְשִׁחוּק אֲמַרְתִּי מְהֻלָּל וּלְשִׁמְחָה מִה זֶה עָשָׂה" (קהלת ב ב), בעידן חדוותא ושמחה, האדם צריך לשאול את עצמו: "לְשִׁמְחָה - מִה זֶה עָשָׂה" - מה עושה לך השמחה, מה אתה משיג עם השמחה? כי משמחה אדם צריך להרוויח; מהשמחה אתה צריך להשתנות, ולהתעלות לדרגה אחרת מתוך השמחה. השמחה צריכה להביא לתוצאות, כשאתה רוקד בפורים ואתה מלא שמחה בפורים, אתה צריך לזכור שאתה צריך לתת לעצמך תשובה על מה שאתה משיג. אנו שרים: "אה גנץ יאהר פרייליך" מה יישאר לכל השנה אחרי פורים? השמחה לא תיעלם. משמחת פורים נישאר לתמיד עם ההכרה שהקב"ה אוהב את עמו ישראל. היסוד הראשון של התורה הוא: "בְּרִאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" - שה' עשה את העולם. "כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֵד" - כל העולם אינו אלא דבר ה'. היסוד השני הוא: "אֶהְיֶה לָּךְ" (מלאכי א ב), כי כל התורה כולה מדברת אך ורק על עמו ישראל.

אז זהו, האושר הכי גדול של יהודי הוא העובדה שהוא יודע שהקב"ה חושב עליו, לא על כלל ישראל בלבד הוא חושב, אלא הוא חושב עליו! אתה רואה את האיש הזה כאן? הקב"ה חושב עליו. תחשוב עליו לרגע, זה פנים נחמדות, זה צלם אלוקים! "חֲבִיב אֲדָם שֶׁבָּנָא בְּצֶלֶם" אבל "חֲבִיבֵינוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָא בְּנִים לְמִקּוֹם" (אבות ג יד) הקב"ה אומר: זה הבן שלי! הקב"ה אוהב אותנו, יותר מאהבתם של ההורים שלנו. האהבה שיש לאמא לילדיה אינה דבר לעומת הדרך בה ה' אוהב כל אחד מאיתנו. השמחה הגדולה ביותר היא שהקב"ה "אוהב עמו יִשְׂרָאֵל" זה השמחה, לכן השמחה של אהבת ה' את ישראל שנראתה בישיעה של פורים נשארת כל השנה.

כתוב "הֵן לָהּ אֱלֹקֵיךְ הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַיִם הַשָּׁמַיִם" - ה' הוא הבעלים של השמים, והשמים מעל השמים, "הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ" - הוא הבעלים של הכל. "רַק בְּאַבְתִּיךָ חִשַּׁק ה' לְאַהֲבָה אוֹתָם" - רק באבות אבותיכם נהנה הקב"ה, לאהוב אותם, אך לא באבותינו בלבד הוא בחר לאהוב. "וַיִּבְחַר בְּזֶרְעוֹ אֲחֵרֵיהֶם בְּכֶם מִכָּל הָעַמִּים" אחר כך הוא אוהב את בניהם. מי היו בניהם אחר כך? "כִּי־זֶה הָיָה" - כל דור ודור עד היום הזה. לכן, איזה שמחה יש יותר מזה? בואו נחשוב על זה; ה' מביט עלי ברגע זה, והוא חושב, "אה, יש לי נחת ממך, אתה בני חביבי, ה'יטיעך קינדרלך שלי".

כשהרשע נופל ע"י התכנית שלו, זה יותר קידוש ה'. לכן, כאשר המן לבסוף נתלה על עץ גבוה חמשים אמה שהוא עשה למרדכי, כולם ראו איך שהתוכנית של המן לא נכשלה, זו הייתה תוכנית מושלמת - אבל היא היתה הפוכה, להמית את המן - זו הייתה תוכנית לכבוד שמים, ששם ה' יהיה מפורסם בעולם.

ארצות החיים

דוד המלך אומר לנו "אֲתִהְלֶךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים" (תהילים קטז ט), חז"ל פירשו את ההליכה הזו ב"ארצות החיים" על שתי דברים הפוכים; על אלו שמתגוררים בעיר גדולה שיש בה שווקים וחנויות (יומא עא), ועל ימות המשיח ותחיית המתים ועל עוה"ב (שמו"ר כה), אנו לומדים מזה ששניהם נכונים ובשני דרכים אפשר להבין הדברים. דרך אחד, החיים בעוה"ז הם הכנה לעוה"ב וניתן לנו ההזדמנות 'לקנות' כל מה שרוצים. והשני, שכל דבר בעוה"ז הוא משל לדבר בעוה"ב, ה"נהפוך הוא" של המגילה הוא דוגמא ל"נהפוך הוא" שיהיה בימות המשיח ובעוה"ב. חיי העוה"ז האירו פנים להמן, היו לו בחייו את כל הצלחות שיש לאדם בעוה"ז, בנים מוצלחים בכל מקום, עשירות מופלגת מאוד, משרה מרוממת במלוכה, יכולת השפעה ישירה על המלך, בית נאה ומהודר, וב"רגע אחד" הכל התהפך, וכל הגדולה הזאת עברה למרדכי.

הרגע הקדוש

האושר שהרגישו באותו "רגע אחד", היה שווה להאושר שהרגישו במתן תורה! במתן תורה, בהתגלות ה' לדבר עם ישראל, הרגישו כזה שמחה עד ש"נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְרוֹ" ושמחתם ואושרם עם כל מה שהשיגו בדביקות ב"חי העולמים" היתה הסיבה שהתרומומו לקבל עליהם "נִעְשָׂה וְנִשְׁמָע". וגם בישיעה של פורים, ב"רגע אחד" הכל התהפך, ושמחו בראיית מחזהו של עוה"ב - רשעים נופלים לגיהנום לפנייהם, עד שהתרומומו ל"קִימוֹ וְקִבְלוּ", ול"הדר קבלוה".

כאשר אנו חוגגים כאן את 'משתה היין' של פורים, אנחנו מנסים לתפוס שוב את "הרגע אחד" של פורים, לחזור ולבנות בתוכנו ולו במקצת את הרוח הקדושה ההיא. את אותה התלהבות, התרגשות, שחוה עם ישראל בישיעה ה'. ממה שנשיג כאן היום, נקבל גם איזה מושג מה יהיה בעוה"ב. וזה לא רק את העוה"ב, כאשר משיח יבוא, גם יהיה כך, כל העולם יתהפך. כל אלו המפורסמים והמוצלחים, אלה שנחשבים מנהיגי העולם, אלו שהם עשירי תבל, יושפלו מגדולתם כמו שהמן הושפל. יקויים "וְתַעֲבִיר מִמְּשַׁלֵּת זֶדֶן מִן הָאָרֶץ" הכבוד התהילה תהיה רק לעובדי ה' עם ישראל. וזה מה שאנחנו צריכים לחוות כשאנו שומעים את הסיפור של פורים, ניתנה לנו כאן "תצוגה מקדימה" של מה שיתרחש לעתיד לבא. זה היה סיפור אמיתי, אבל רק משל וגילוי במקצת ממה שיתרחש לעתיד. אז עכשיו שאנחנו כבר יודעים - בואו נשיר - ונהפוך הוא.

הצצה לעוה"ב

העבודה שלנו היום היא להגיע ל"עבדו את ה' בְּשִׁמְחָה" (תהילים ק ב). השמחה היא מתנה מאת ה', "נִתְּתָה שִׁמְחָה בְּלִבִּי" (שם ד ח), וכשאנו זוכים ומקבלים אותה עלינו להודות לה' עליה. ובפורים במיוחד צריך להודות על השמחה - כי פורים זה מתנה של שמחה לנצח נצחים, "יְמֵי הַפֻּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבֹרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יִסּוּף מִזֵּרְעָם". בפורים העבודה של השמחה שונה מכל השנה, כל השנה, זה גם עבודת ה' בשמחה על הזכות שזכינו להיות עבדי ה', אבל בפורים השמחה היא על מה שזכינו לראות ביום זה "הצצה" לתוך חיי העולם הבא. כמו שביארו בספרים ש"יום כפורים", הוא רק "כמו" פורים. כי טהרת יום כיפור מכינה אותנו להיות ראויים להיות בעתיד מבני העולם הבא, אבל בפורים יש כבר איזה "הצצה למעשה" של שייכות לחיי העוה"ב.

בעולם הבא נראה את עונשם של הרשעים, ישעיה הנביא אומר (סה יג) על העוה"ב: "הִנֵּה עֹבְדֵי יֹאכְלוּ וְאַתֶּם תִּרְעְבוּ הִנֵּה עֹבְדֵי יִשְׁתּוּ וְאַתֶּם תִּצְמָאוּ הִנֵּה עֹבְדֵי יִשְׁמְחוּ וְאַתֶּם תִּבְשּׁוּ".

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 276
אדר תשפ"א

לאנשים נראה לפעמים לסמוך על עירובים מפוקפקים או על עירובים של יודעים את כשרותם, ותולים להקל מחוסר ידיעה שמסתמא יש עירוב. אבל אחרי שאנו רואים כמה חכמים החמירו בחשש רחוק של איסור הוצאה בשוגג, ודאי שצריך להקפיד יותר ולברר ולהשקיע שלא יטלטלו במקומות מפוקפקים או בעירובים חלשים, אלא רק במקום שיש עירוב טוב מהודר ומפוקח.

במה יש השנה נפק"מ בין פרזים למוקפים

והנה בשנה זו שכולם קוראים את המגילה ב"ד אדר, היה נראה שלא יעסקו שוב בנושא הפורים דמופקין, כי אין נפק"מ כמעט בזה, שהרי ממה נפשך אלו ואלו מקיימים קריאת המגילה ומתנות לאביונים בו ביום ב"ד, ולגבי משלוח מנות, נחלקו הפוסקים, דעת השו"ע שיעשו ביום ראשון ט"ז אדר, וכן צידד המשנ"ב ועוד אחרונים, דעת המהר"ל חביב בשבת, ודעת החזו"א (סי קנ"ה סק"א) והכף החיים לשלוח מנות ביום שישי. ולגבי מצות הסעודה ג"כ תלוי בשיטות הנ"ל, אלא שהרי כל אדם עושה סעודה כל יום בשיעור שיוצאים ידי חובה, וטוב לב משתה תמיד. א"כ אם השאלה רק בין הת"ח שאינם מחפשים אלא לצאת ידי המצוה לכל הדעות, כל הנפק"מ היא רק למשלוח מנות, ויכולים לעשות השנה את כל החומרות בקלות וללא בעיה, לא צריכים לחפש מנין שיקראו בו מגילה בזמנה.

האם בשנה זו אפשר לקרוא את המגילה בלי מנין

אבל העוסקים בדבר עוררו שיש השנה נפק"מ הפוכה, שאינה ידועה כ"כ, בשו"ע (סי' תר"צ ס"ח) כוונתו, שבקריאת המגילה ב"ד ובט"ו צריך לכתחילה שיהיה מנין, עשרה שומעים, ואם אי אפשר לקרוא בעשרה, קורין אותה אפילו ביחיד עם הברכות שלפניה [בלי הברכה שלאחריה]. ולכן מי שאינו יכול לבוא לבית הכנסת, כגון נשים שחיבות במקרא מגילה, ואינן יכולות להשאיר את הילדים הקטנים לבד, [או בתקופת הקורונה שיש נשאים בבתייהם]. קורים להם את המגילה בבית ביחיד, ומזכירים על קריאתה, אבל זה דוקא כשקורים את המגילה בזמנה, משא"כ שלא בזמנה כגון היוצא בשיירה ולא תהיה לו מגילה בדרכו, שמקדים וקורא לפני שיוצא (כמ"ש בסי' תרפ"ח ס"ז), צריך לקבץ עשרה לקריאתו, וזה לעיכובא. ומוסיף המשנ"ב (ס"ק ס"א, וס"ק ס"ו) שגם בכרכים המוקפים חומה שחל ט"ו אדר בשבת ומקדימים לקרוא בערב שבת [כמו שחל בשנה זו], בודאי צריך לקבץ עשרה לקריאתו, ואם אין עשרה לא יברכו עליה, ובשער הציון (ס"ק נ"ט) כתב שכן מוכח בגמ' (מגילה דף ה.) שזה ג"כ נקרא שלא בזמנה. ולפ"ז יוצא שהנשים והחולים [והמבוגרים] שקורים מגילה בבתייהם, אם הם בני ט"ו, צריכים שיהיה להם מנין, ואם אין מנין לא יברכו על קריאת המגילה. והחזו"א (או"ח סי' קנ"ה סק"ב ד"ה לענין) חולק על המשנ"ב וסובר שזה נקרא בזמנה גם למוקפין. ולמעשה מה שהיקל שם מדובר לגבי נשים בעשרה בצירוף כמה צדדים.

לפ"ז העירו העוסקים בענין הפורים מידי שנה, שגם בשנה הזאת יש נפק"מ גדולה בידי המוקפין והסמוכים למוקפין, ואדברנה החומרה תהיה לאלו שתמיד שמחים יותר לעשות פורים רק בט"ו כגון בשכונת רמות, שהרי הם צריכים כעת להחמיר ולקרא בעשרה דוקא, וגם הנשים צריכות לבוא לבית הכנסת או לקבץ מנין, [ועי' ברמ"א (סו"ס תר"צ) שהסתפק אם עשר נשים מצטרפות להחשב עשרה לענין מגילה]. ואם אין להם מנין, לא יברכו על המגילה כמ"ש המשנ"ב.

והנוהגים בכל שנה לקרוא ב"ד בברכה, ומספק קורין גם בט"ו בלי ברכה, יש לענין אם צריכים להחמיר בשנה זו בספק ברכות דמגילה באופן שאין להם עשרה. וי"ל שתלוי לפי הענין מה דרגת הספק. כגון אם מדובר בבני ברק, שלדעת המשנ"ב ודאי שאינו בט"ו, כי זה רק סמוך לספק, וכתב המשנ"ב שבספקות די להחמיר בעיר עצמה ולא בסמוך לה, א"כ אפשר ב"ד לקרוא ביחיד בברכה, ולדעת החזו"א שיש דין ספק גם בסמוך, י"ל שלדעת החזו"א אפשר גם במוקפין לקרוא ביחיד.

הויכוחים הלכתיים בידי הפורים תלויים בידי בעירובין

כמידי שנה לפני יום הפורים מתעוררת השאלה הידועה במקומות רבים, האם יש להם דין סמוך לעיר המוקפת חומה מימות יהושע בן נון, וצריכים לקרוא מגילה בט"ו אדר, ולעשות פורים דמוקפין, או שמא אינם סמוכים ודינם לקרוא ב"ד אדר ולעשות פורים דפרזין. השאלה הזו קיימת בשכונות העיר ירושלים ובמיוחד בשכונת רמות, שבה יש מנהגים שונים, וגם המצב השתנה במשך השנים האחרונות. וכן הנידון בעיר בני ברק אם נחשבת סמוכה ליפו העתיקה, ובעיר לוד בשכונת אחיסמך האם היא סמוכה לעיר לוד העתיקה [לוד הכנענית או לוד הערבית]. ועוד מקומות ברחבי הארץ.

והנה רוב השאלות בנושא זה תלויים בידי התחומין והעירובין. יש שאלות שנוגעות לחישוב האלפיים אמה, כגון באחיסמך ששם חלק מהשכונה מגיע תוך מיל רק לפי שיעור חזו"א, וגם תלוי עד כמה היה גדול העיר העתיקה. במקומות אחרים יש שאלה האם יש רצף בתים עד העיר העתיקה, שזה מועיל לעשות סמוך אף ביותר משיעור מיל, כגון בבני ברק שהנידון האם ההפסק שיש בסמוך לכביש נתיבי איילון מפסיק את רצף העיר הסמוכה, או שמא יש חיבור ע"י "קשת" [בתים של ב"ב ור"ג שנכנסים תוך שקע בעיר תל אביב] שעי"ז נחשב לרצף של בתים, [שנידון זה מקורו בחזו"א בהלכות תחומין]. ויש מקומות שהשאלות הן על כשרות העירוב של שבת, האם הוא כשר ברמה שאפשר לסמוך על כשרותו גם לבני תורה, מה הן הקולות שיש בו, וגם בעיקר הענין, האם עירוב יכול להועיל לענין חיבור העיר ולענין קריאת מגילה, או שמא דין רשות היחיד מועיל רק לענין טלטול ולא להחשב עיר אחת לענין עיר המוקפת חומה ועיר הסמוכה לה. הנושאים האלו צפים ועולים מידי שנה, עם מגוון דעות, חוברות ועלונים, שיעורים ומנינים שונים, לקריאת המגילה ב"ד או בט"ו או בשניהם, ולא נראה שתהיה הכרעה ברורה בענין.

השנה כולם קוראים ביום אחד, ומה לומדים מכך לעירוב

בשנה זו יש דבר שקורה לעיתים רחוקות, שיעשו כולם אגודה אחת בכל הערים המסופקות, ירושלים ב"ב לוד ועוד, לכל הדעות ובכל המנינים, יקראו את המגילה ב"ד אדר, ולא בט"ו, כי בשנה זו חל ט"ו אדר ביום השבת, וחכמים ביטלו את קריאת המגילה בשבת, והעבירו אותה ליום שישי י"ד אדר. מדוע לא יקראו בשבת, מבארת הגמרא (מגילה דף ז:) שיש חשש שמא יהיה אדם שלא יידע לקרוא את המגילה, ומתוך רצונו לקיים את המצוה ישכח ויוציא את המגילה לרחוב בשבת, ללכת אל החכם ללמוד את הקריאה, ויעביר אותה ד' אמות ברשות הרבים. לכן ביטלו את קיום המצוה ביום הזה, והעבירו אותו ליום י"ד שבו קוראים בני הפרזים, ואומרת הגמ' שזהו הטעם גם שאין תקיעת שופר בראש השנה שחל בשבת, וזהו הטעם שאין נטילת לולב בסוכות שחל בשבת.

באחד מהכינוסים שנערכו ע"י מוקד העירוב, השתתף הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א, ונשא את דבריו בענין זה, שאנו רואים ממנו כמה חמור הוא איסור הוצאה, הרי כמה בני אדם יש שביום הפורים ילכו ללמוד איך לקרוא, מן הסתם כל אחד יודע מראש איפה יוכל לשמוע מגילה או שדואג לדעת לקרוא, וגם כשיש כמה אנשים כאלו הרי במצב רגיל אדם זוכר לא לטלטל בשבת, כשמדובר באדם שידוע ורק מחמת המצוה ישכח את האיסור, וגם אם הוא יוציא ויטלטל הרי הוא טועה בדבר מצוה, והוא שוגג, ובכל זאת למרות שהחשש כל כך רחוק, והאיסור הוא רק שוגג לצורך מצוה, הבינו חז"ל הקדושים שעדיף לבטל מכל עם ישראל את המצוה, במשך מאות ואולי אלפי שנים, שלא יהיה כמה בודדים שיישלו בטלטול, ובפרט במצות שופר ולולב שהן מצוות מהתורה, ובשופר תלוי כל התעוררות הרחמים ביום הדין, וגם אין להם השלמה ביום אחר כמו במגילה, אעפ"כ חז"ל ביטלו את המצוה בשביל שלא יטלטלו באיסור.

בשבוע זה התפרסם אירוע חריג, שנערה מהעיר מודיעין עלית חצתה את גבולות הארץ אל מדינת סוריה העוינת, ונלקחה בשבי בידי האויבים, עד כדי שהדבר דרש מהמדינה לעשות עסקת שבויים, ולשחרר אסירים עוינים שמחיר העסקה הוא מחיר כבד מאוד. ולאחר מעשה התברר שהיא עברה באחת מהואדיות בגולן, שהוא פתוח ללא גדר. מדובר בקטע לא קטן כל כך, בין ההרים, שהצבא לא ראה צורך לסגור אותו, ואין בו גדר ולא מכשול. ולא מדובר במחדל, כי המערכת הבטחונית היום, יודעת בסייעתא דשמיא לזהות ולהבדיל בין המקומות המסוכנים, ולפ"ז אינם עושים גדר במקום שאינו נצרך. והש"ת ישמרנו תמיד, ויתן ביד הנוגעים בדבר לעשות נכון, ולא יקרה שום נזק ושום דבר רע. והנה כמובן שהמקומות המדויקים לא מתפרסמים, וזה חלק מהחכמה, אבל רואים שהגדר אינה שלימה, ואין גדר המקיפה את ארץ ישראל כולה. ושוב יש חשש רשות הרבים גם לדעת התוס'.

עירוב בגדר בטחון של ישוב, ושטחי קוצים

בשבוע זה נתבקשנו להגיע לעירוב של העיר עמנואל, היושבת בהרי השומרון, ובה גרים מאות משפחות חרדיות, בישוב זה העירוב מתבסס על הגדר הבטחונית שמקיפה את הישוב בהרבה ישובים שיש גדר בטיחות, אי אפשר להיות בטוחים שהגדר שלימה, כי רוב המקומות הגדר אינה שומרת באמת, אלא משמשת להרתעה בלבד, [וגם] אמצעי השמירה השתנו בשנים האחרונות וכנ"ל ואכ"מ], ולכן יש מקומות עם חורים בגדרות, ויש מקומות שהמחיצה תלויה, לכן אם באים לסמוך על גדר בטחון לעירוב, צריך לבדוק אותה לכל אורכה ופעמים רבות גם לדאוג לתקן אותה. אבל בעיר עמנואל הגדר מתוחזקת ברמה גבוהה מאוד, וגם האחראי עיניו לנעשה בה, ולכן היא משמשת את העירוב. אבל הבעיה היא שבין הגדר לישוב יש שטחים גדולים שאינם בנויים ואינם משמשים כלל, ואף עלה בהם קוצים וצמחיה קשה וגבוהה, שמונעת ממי שרוצה לעבור ולהשתמש שם. [ועי' משי"כ לעיל גליון 195, בענין השימוש של חסידי ברסלב להתבודד בתוך אחד מהשטחים האלו, האם זה נחשב שימוש דיוירי]. לכן האחראי מבקש כבר זמן רב לעשות עמודי עירוב סביב, ולהוציא את השטחים האלו מהעירוב.

בשבוע זה הגענו שוב לפגוש את הנוגעים בדבר מטעם המועצה, ולסדר את התכנית, בתקווה שעכשיו יצא אל הפועל, ויהיה עירוב מהודר כנהוג בשכונות החרדיות. כמו כן השתמשנו הפעם בטכנולוגיה החדשה בעזרת צילום מרחפן משוכלל, לציון איזה מקומות נחשבים קרפף. עשיית ההיקף החדש דורשת הרבה מאמץ, כבר בתכניות צריך לבדוק מה נכון לעשות, היכן להשתמש בגדר, והיכן לעשות צורות הפתח, ואיך יעמידו את צורות הפתח במקום שאין מתחתיו צמחים שיכולים לגדול ולהגיע לגובה י" טפחים, ואז יהיו מחיצה מתחת צורת הפתח. יש מקומות שאין ברירה, וצריך להביא טרקטור שיישר את הקרקע, בשביל שיהיה אפשר לעשות צורות הפתח מהודרות. לאחר מכן שלב העשייה דורש תקציב גדול, ועובדים מקצועיים שבקאים גם בחלק ההלכתי וגם בחלק המקצועי, באיכות ההתקנה ובדברים הנוגעים אל ההלכה. ויתן ה' שכולם ייסעו בענין, ויהיה חיזוק בשמירת השבת בהידור רב, בכל הלכותיה.

במסגרת התכנית היתה גדר אבן באורך יותר מחצי קילומטר, שהתעוררה בה שאלה הלכתית, שדורשת לעשות הגבהה על כל הגדר באורך כחמש מאות מטרים (הרבה מאוד). מקוצר המקום נבאר את השאלה בעז"ה בגליון הבא.

ברכת מזל טוב, לחתן היקר לוי יצחק גי"ו

לרגל הכנסו לעול תורה ומצוות
יתן ד' שיעלה בתורה וביראת שמים,
ויהיה תמיד מלא בשמחה של מצוה

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

אבל יש לומר שבשנה זו אינו תלוי כלל בדרגת הספק, ויכולים לקרוא ביחיד לכו"ע, כי מאחר שהדין הוא שהמקומות המסופקים קורין בכל שנה ב"ד בברכה, א"כ אף אם מדינת יש לקרות גם בט"ו, אבל ב"ד יכולים [בכל שנה] לקרות ביחיד, כי זה זמנם. וא"כ בשנה זו ודאי נחשב להם קריאה בזמנה, ואע"פ שהמוקפין שקורין ב"ד לא נחשב זמנם אלא מדין הקדמה, אבל למקומות המסופקים תמיד הזמן לקרות בברכה הוא י"ד, ולכן השנה יכולים כל המקומות המסופקים לקרוא ב"ד בברכה גם ביחיד, ורק במקומות שנוהגים בכל שנה לקרות בט"ו בלבד, צריכים בשנה זו לקרוא בעשרה דוקא, ואם אין עשרה אינם יכולים לברך לפי דברי המשנ"ב.

אך הגר"מ לובין שליט"א הוסיף, שהדבר תלוי מה הטעם שהספקות קורין ב"ד, שאם הטעם כמ"ש בר"ן שהולכין אחר רוב העולם, י"ל שזה זמנם. אבל אם הטעם כמ"ש הגר"א משום שבדיעבד מוקף שקרא ב"ד יצא, או משום ספק דרבנן לקולא, יתכן שגם כל שנה לא נחשב להם זמנם, והוי ספק אם קורין ביחיד. אלא שבדרך כלל יש עוד צירופים להקל. אבל למקומות המוקפין שקורים תמיד בט"ו, יש להקפיד לקרוא בשנה זו בעשרה.

עירוב ע"י גדר המקיפה את ארץ ישראל

נושא מעניין שעולה מידי פעם ע"י השואלים, וע"י חוקרים שונים, האם אפשר לעשות עירוב לארץ ישראל ע"י גדר המערכת וגדר הגבולות המקיפות את ארץ ישראל, מכל אויביה המקיפים אותה, וטענת השואלים שגדר זו היא בודאי טובה וחזקה, ואין חשש שהיה בה פרוצות, כי אחרת ה' מסוכן לביטחון הארץ, א"כ אפשר לומר בודאי שכל ארץ ישראל היא רשות היחיד גמורה. והנה ודאי שזה לא יועיל לפטור מלעשות עירובים לכל עיר ועיר, מפני שהגדרות האלו כוללת שדות והרים שפוסלים את העירוב, [והגדר אינה חומת עיר מסוימת, שגם את ההיתר של הדבר שמואל שכל שבתוך החומה מיועד לשימוש לדירה, לא שייך בגדר זו]. אלא הרעיון היה על מנת לבטל דין רשות הרבים דאורייתא, מפני שמקום שמוקף בג' מחיצות, אינו רשות הרבים, וא"כ יהיה אפשר לעשות את עירובי הערים ללא חשש רה"ר, גם לדעת מרן המחבר.

אך כידוע ששאלה זו כבר נשאלה בגמ' (עירובין דף כב:) שהגמ' נקטה שארץ ישראל מוקפת בשרשרת הרים ובעמק הירדן, והגמ' אומרת כדבר פשוט שארץ ישראל לא נעשית ע"י רשות היחיד מן התורה, ויש דין רשות הרבים ברחובות ערי ארץ ישראל. אבל הגמ' לא מבארת מדוע המחיצות אינן מועילות, ונחלקו בזה הראשונים. בריטב"א כותב מפני שהמחיצות רחוקות מאוד, שאינן ניראות למי שעומד בתוכן, ואין דין רשות היחיד אלא במקום שההיקף ניכר לעומד בתוכן [ובאחרונים (שו"ת מהרש"ם ח"ד סי' א') כתבו ששיעור המרחק יש ללמוד מדין רועה צאן, שמבואר בגמ' (בכורות דף נד:) שהוא מצרף את העדר למעשר בהמה עד ט"ז מיל, שעד שיעור זה יכול לראות את הצאן, ולפ"ז גודל המקום יכול להיות עד כחמש עשרה קילומטרים, וי"א עד ט"ז מיל לכל צד, ושיעורו כפול מהנ"ל]. אבל התוס' (שם ד"ה דילמא) כתבו דשאני מחיצות ההרים שנעשו בידי שמים, ולכן אינם מועילות לבטל רה"ר מארץ ישראל, [י"א בגלל דאמרין אותו רבים שבפנים ומבטלי כח המחיצה, וי"א שגם לתוס' הטעם משום שההיקף גדול ואין המחיצות ניכרות]. אבל לפי תוס' אם יהיו מחיצות גמורות בידי אדם, יהיו כשרות אף אם הן מקיפות שטח של כל ארץ ישראל. ולפ"ז השאלה היא, דבשלמא לריטב"א לא יועילו גדרות הביטחון שיש בזמננו סביב ארץ ישראל, כי הן רחוקות מידי, אבל לדעת התוס' כיון שהגדרות נעשו בידי אדם, יועילו לבטל דין רה"ר, כי הרי ברור שהן מקיפות כל ארץ ישראל, מסכנת הערבים הסובבים אותנו.

הגדר הבטחונית אינה שלימה לענין עירוב

והנה כבר דיברנו בזה בהזדמנויות שונות, שבאמת אין מחיצה כשרה סביב כל הארץ, ויש אזורים שאינם מוקפים, וגם המעברים בגבולות רחבים מאוד באופן שהם פתוחים הרבה, וגם דין עומד מרובה אי אפשר לומר בהם, כי יתכן מאוד שמדובר בקרן זוית, ובסילוק מחיצות ע"י הרים. אבל יש שלא קיבלו את הדברים, כי מהיכי תיתי שלא יעשו גדר, למרות שידעוהו זה ה' ע"ה אליו מהבקיאים בענין.

השיעורים בשכונת רמות פולין בירושלים

בימי שני בערב בשעה 08:30

לפרטים והרשמה 052-7622741

מספר המקומות מוגבל. באין מענה, נא להשאיר הודעה ונחזור אליך

קדושת בתי מקדש מעט

בהכוונת הגרמ"מ לובין שליט"א רב שכונת רמת אהרן בני-ברק

דבר המערכת

שהכוונה לאבות הקדושים שהם המרכבה לשכינת שמו יתברך ולפ"ז לשון 'משכנותיך' מוסב גם על הקב"ה.

והוסיף המ"ב שבזה"ק ויקהל כ' דברים נוראים בחיוב להישמר בהם משיחה בטילה ובספר ח"ח הביא גם מזה"ק תרומה (קלא, ב) **שהמדבר בביהכ"נ דברי חול או לו שגורע את האמונה או לו שאין לו חלק באלוקי ישראל שהרי מראה שאין לו אלוך וכאילו אינו נמצא שם ח"ו ואין לו חלק בו ואינו ירא ממנו וכו'.**

ובאמת גם שמם שנקראו "אהל" מורה על כך שאין לעסוק בהם אלא בתורה ובתפילה שכן כתב המהרש"א בסנהדרין ק"ה דמילת 'אהל' נאמר במי שמרחיק עצמו מן עסקי העולם ועוסק בצרכי שמים כמ"ש 'ועקב איש תם יושב אהלים'.

ויש להתעורר שבמיוחד עתה לאחר ההפסקה שאירעה בעו"ה בחדש ניסן, יש לנו להזהר יותר בקדושת בתי הכנסיות ובתי המדרשות. שהנה הגמ' בסוטה ל"ח מבארת מדוע נענשו אנשי בית שמש בעת שהארוך שחזר מארץ פלשתים עבר דרכם, אמרו שם שכאשר ראו את הארון היו קוצרים ומשתחווים, והדבר צ"ב שהרי יש שם בגמ' שני דעות: חד אמר שנפל מהם שבעים איש שכל אחד מהם שקול כחמשים אלף אנשים וחד אמר חמשים אלף נפלו שכא"ל מהם שקול כשבעים שבסנהדרין! ואיך יתכן שאנשים כל כך גדולים שגו בדבר זה? אלא שהם סברו שאינם צריכים להפסיק ממלאכתם לפי שחובת הקימה מלפני ספר תורה נלמדת בגמ' בקדושין (לג, ב) בק"ו מת"ח אם בפני לומדיה עומדים בפניה לא כ"ש והרי על קימה בפני ת"ח נאמר "אין בעלי אומניות חייבים לעומד בפני ת"ח כשהן עוסקים במלאכתן" וא"כ דיו לבא מן הדין להיות כנדון ואף הם אינם צריכים לפסוק מקצירתם כאשר הארון עובר, וכעת צ"ב מדוע א"כ נענשו כל כך? (עיין מ"ש בזה העיון יעקב על עין יעקב) וביאר מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל בהערותיו שם שהיתה התביעה עליהם (היינו בדקויות לפי ערכם הגדול) גם מצד אחר, שהרי עם ישראל היה בשנים הללו בצער גדול מאד על שהארון נשבה ביד פלשתים, (וכמו שרואים ממה שנאמר בפסוקים על מות עלי הכהן וכלתו אשת פנחס בנו) **והיה להם להתרגש מאד ולשמוח שהנה הארון חוזר לעם ישראל! ואיך היו מסוגלים בכלל בעת כזו להמשיך ולקצור?!**

ולפ"ז יש מכאן לימוד גם לנו, שמלבד החיוב התמידי להיזהר בקדושת בתי הכנסיות ובתי המדרשות, הנה בפרט עכשיו אחרי שהתיישרנו תקופה ממושכת בכך שלא היתה לנו אפשרות לשפוך שיח וללמוד בבתי הכנסיות ובבתי המדרשות, **ועתה זכינו בחסדי שמים לחזור לחצרות בית ד' כמקודם, כמה עלינו להתעורר ולהתחזק בשמחה לשמור על כבודם הראוי, להראות להקב"ה שאכן התגעגענו לקדושתם הגדולה המטהרת אותנו מכל חטא ועוון, והמזכה אותנו בזכויות רבות כאמור, ובפרט לאחר שרבותינו שליט"א קבעו במכתבם שסיבת הגזירה הקשה לסגור את בתי הכנסיות והמדרשות היתה מפני הזלזול בקדושתם, ודאי עלינו לעשות תשובת המשקל ולהתחזק מאד בכבודם הראוי, ועל ידי זה נזכה בס"ד לכל המעלות הגדולות שיש לנזהר בשמירת קדושתם.**

בירורי הלכה

(פ"י מהל' תפילה ה"ח) "אסור להיכנס בהם אלא לדבר מצוה" ולכן אמרו (מגילה כ"ח ע"ב) שהנכנס לקרוא לחבירו יקרא מעט או יאמר דבר שמועה ואחר כך יקראנו. והנידון הוא אם רוצה להיכנס ולקרוא מעט ואחר כך להתבונן ביופיו של בית הכנסת? ומקום השאלה, משום שאמרו בגמ' (מגילה כ"ח ע"ב): בתי כנסיות ... אין מטיילין בהם, ונפסק בשו"ע (סי' קנ"א ס"א), ויש לעיין מה משמעות "טיול" שנאסר לעשות בבית הכנסת. ובפ"י רבי אברהם מן ההר (מגילה

ברצוננו להביא בשבוע זהדברי חזק מהגאון רבי משה נחמיה סגל שליט"א, ראש ישיבת 'דעת תבונות' ב"ב.

זה לא מכבר יצאו רבותינו גדולי ומאורי הדור שליט"א בקריאה אל העם **לחזק את כבוד בתי הכנסיות ובתי המדרשות להישמר מלדבר בהם שיחה בטילה, ובפרט שלא להכנס לתוכם ב'כלים' המיועדים לשיחות חולין,** ונתעורר אנשי מעשה שליט"א להוסיף ולחזק את הענין הנשגב הזה ע"י כתב-עת שיהיה מיוחד להעצים ולשמר את ההתעוררות הגדולה שבאה בציבור בעקבות קריאת גדולי הדור שליט"א, והנה אף שאיני ראוי כלל לומר את הדברים הבאים לכלל הציבור, אך הסכמתי להעלות על הכתב מחשבות שהרהרתי לעצמי ותקוותי שאוכל לתרום בכך להרבות כבוד שמים.

הנה בפרשת בלק נאמר: "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל כנחלים נטיו" ואמרו חז"ל בברכות (טו, ב) לומר לך מה נחלים מעלים את האדם מטומאה לטהרה **אף אהלים מעלים את האדם מכף חובה לכף זכות.** וביקוט שמעוני הביא מתנא דבי אליהו בלשון זה: 'מה נחלים הללו בני אדם יורדים לתוכן כשהן טמאין וטובלים ועולים טהורים, **כך בתי כנסיות ובתי מדרשות בני אדם נכנסים לתוכן שהם מלאים עוונות ויוצאים מלאי מצוות** עכ"ל. הנה למדנו כאן להביט במבט חדש על בתי הכנסיות ובתי המדרשות שלא רק שהם מקום הנותן מסגרת ואפשרות להזדכך ולהתעלות על ידי לימוד התורה והתפילות **אלא הם חפצא של טהרה כנחל נובע מים חיים ועל כן הנכנס בהם נכנס טמא ועולה טהור עוד יותר מזה יוצא מלא מצוות.**

ובהמשך כתב המדרש דברים מחודשים עוד יותר "מה טובו אהליך יעקב" **טובים אהלים של מטה מאהלים של מעלה** [היינו השמים וכמו שכתב רש"י על פסוק זה: "כאהלים נטע ד', כשמים המתנחים כאהל"] אהלים של מעלה הכל נכשלים בהם יש שעובדים לחמה וללבנה ולכוכבים, **אבל אהלים של מטה אין לך אדם שנכנס לביהכ"נ או לביהמ"ד וחוטא, הנה השוו חז"ל את ביהכ"נ וביהמ"ד אל המאורות שברקיע שאע"פ שהם ברואים של הקב"ה [ויש בהם נפש דעה והשכל והם חיים ועומדים ומכירים את מי שאמר והיה העולם, כמ"ש הרמב"ם יסודי התורה ג, ט] אעפ"כ הכל נכשלים בהם. אבל ביהכ"נ וביהמ"ד אין אדם חוטא בהם, לפי שהם מציאות קדושה שאין בה מקום למכשול כלל, וגם בה הם דומים לנחלים שהרי מעיין אינו מקבל טומאה.** [אולי ניתן להסביר את הדמיון לנחל, גם על פי מה שהתפרסם לאחרונה בשם בעל ה"דבר אברהם" זצ"ל רבה של קובנה שאת המעלות של ביהכ"נ וביהמ"ד היא, **שהאורי שבתוכם מלא מחשבות קדושות וטהורות שהרהרו בהם הנמצאים בהם שזה משפיע קדושה על כל הנכנס לתוכם,** כפי שידוע מכוחות הטבע שהמחשבות עוברות מאדם לאדם עכ"ד. ולפי זה אפ"ל שכנחל המלא מים, כך הם מלאים מחשבות קדושה עד שהנכנס לתוכם חייב לקלוט מאוירה זו].

ומשום מעלתם הגדולה של בתי הכנסיות ובתי המדרשות קבעו חז"ל הלכות רבות בקדושתם כמבואר באו"ח, וכן שקדושתם עליהם אע"פ שהן שוממין, וכמ"ש רש"י בפ' בלק שהן משכון על עם ישראל אף כשהם בחורבנם, ולשון "משכנותיך ישראל" מפרש המהרש"א בסנהדרין (קה)

כניסה לבית הכנסת כדי להתפעל מיופיו

אדם שמעוניין להיכנס לבית כנסת כדי לראות את יופיו כגון שפתחו בית כנסת חדש והוא מתעניין כיצד הוא נבנה האם מותר להיכנס אליו למטרה זו, וכן אדם שמטייל ב"רובע היהודי" ורוצה להיכנס לבית כנסת "החורבה" כדי להתפעל מעבודת השיקום והחיידוש שעשו בו האם הדבר מותר.

ואם נכנס לבית הכנסת בלי לומר פסוק וכדו', בודאי שהכניסה אסורה שהרי אסור להיכנס לבית כנסת אלא לדבר מצוה כמו שכתב הרמב"ם

מותר לעשות זאת במקום הקדוש ב'קדושת ביהמ"ד', האם חשיב עשית חשבונות רשות האסור בביהמ"ד או דחשיב חשבונות מצווה בכדי שלא יגרם טרחה וביטול תורה לאברכים ללכת עד העיריה [וגם בזה י"ל דמי שלא יגרם לו ביטול תורה ללכת עד העיריה אין להתיר], או נימא לאסור דחשיב זילותא לביהמ"ד (וגם שקשה ללמוד באותו מקום באותו הזמן)?

תשובת הרב שליט"א: תפוס לשון אחרון ובפרט שאפשר בחוץ. בגליון דפרשת יתרו הובא בענין בימת ביהמ"ד דחשיב תשמיש דקדושה. א. מה הדין בביהמ"ד שמקפידים מאוד בזמן קריאת התורה לפרוס מפה נוספת גדולה בכה"ג שגם באקרעי אין הס"ת מונח ישירות על הבימה? **תשובת הרב שליט"א:** אם אין חשש שיניחו את הס"ת עליו (על הבימה) אינו קדוש.

ב. ועוד יש לעיין שכיום המנהג הנפוץ להניח ספרים וקופות צדקה וכד' על הבימה האם י"ל דהוי כהתנו מעיקרא שיהיה הבימה ראוי לעוד שימושים? **תשובת הרב שליט"א:** שיחשב כהתנו צ"ע, אולם לב ב"ד מתנה יתכן יותר.

חיזוקים בבתי הכנסת

ובמיוחד לאחר שבשנה שעברה זכינו לחזור לבתי הכנסת המרא דאתרא מוסיף לחזק ולשמר את 'קדושת ביהמ"ד', וכ"כ החתימו את מתפללי בית הכנסת שלא לשוח בבית הכנסת בכלל, ובשעת התפילה בפרט.

קוראים כותבים

בתוככי בית הכנסת ולהיות קרוב יותר להקב"ה, ואם הינו מעריכים ממילא היתה אצלינו הזהירות ב'קדושת בית הכנסת' אחרת ובפרט הזהירות ב'דיבור בשעת התפילה וקריאת התורה' שלא לחינם כתב השו"ע דגוריים באותם המדברים, שהרי זה המינמום של כבוד לא לדבר בשעה שמקלסים המלך ברוך הוא ולהיפך כמה בזיון יש למלך מלכי המלכים כשמדברים בשעה שהציבור מהללים ומודים. ויה"ר שנוזה להיות מיושבי ומכבדי בתי הכנסיות א.ק. ב"ב

סקירת ספרים

מאוד מהדברים. זכינו שחלק מהשיעורים נדפסו כאן בעלונינו. ברכותינו למחבר שליט"א שיפוצו מעינותיו חוצה ויזכה הלאה לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא. את הקונטרס ניתן להשיג: בירושלים - אצל המחבר שליט"א רח"ו זריצקי 8/3 רמות ד', 0527615156. בבני-ברק - משפ' זילברפרב רח"ו אפשטיין 9, 0533164880.

סיפור השבוע

שבועיים ראיתי את דודי בחלום, אמרתי לו אתה עליה לשמים ושכחת את כל הצרות שיש לאנשים בעירנו פתח-תקוה, אז הוא ענה שהוא לא יכול לעשות שום דבר בשמים כל זמן שיש דיבורים בתפילה ולמעלה בשמים לא מוותרים על דבר דיבור באמצע התפילה וכל הצרות שיש זהו בגלל זה.

ליהודי מבני ברק היו דירות להשכרה ומהן הייתה פרנסתו. במשך תקופה מסוימת עזבו חלק מן השוכרים, והוא לא מצא אחרים במקומם. על אף הביקוש הגדול לדירות בשכירות, הדירות שלו עמדו ריקות יום אחר יום, וההפסדים היו גדולים.

מאחר שכך, הוא החליט לקבל על עצמו שלא לדבר בתפילה, ושבוע לאחר מכן כבר היו הדירות שלו מושכרות תמורת סכומים הגונים. חצי שנה חלפה בשלום ובשלווה, והוא התחיל לזלזל בקבלה. פתאום התחילו השוכרים לבוא אליו בטענות, על ליקויים שונים בדירה ועל שכר הדירה שהוא מופרז ולא רצו לשלם.

בצר לו, נזכר האיש שזלזל בקיום הקבלה שקיבל על עצמו הוא מיהר לבית הכנסת עמד מול ארון הקודש והבטיח לקיים את הקבלה, ולהיזהר בכך ביותר. תוך זמן קצר בלי שום סיבה נראית לעין פסקו הטענות והכל בא על מקומו בשלום.

לעילוי נשמת מזכי הרבים

הגה"צ רבי יהודה אריה בן רבי יעקב שכטר זצ"ל והרה"ג רבי עוזר בן רבי שלמה זלמן דרורי זצ"ל

לתרומות ולהפצת העלון 052-7101970 | לשליחת חומר ולקבלת העלון: פקס 15335792498 y0527176420@gmail.com

שם) כתב: "לשון טיול, שעומדים שם לשמח ולעונג, אלא צריך לעמוד שם באימה". ולפי דבריו נראה שיהיה אסור גם להיכנס לבית הכנסת למטרה זו אפילו אם יקרא מעט או יאמר דבר שמועה. אמנם יתכן לומר שכשנכנס לבית כנסת כדי להתפעל מיופיו ומכבודו אין זה מעשה של "טיול" לשמח ולעונג את עצמו, אלא הוא מתפעל מהכבוד שמכבדים את בית הכנסת שעשאוהו יפה ומפואר "לרומם בית אלוהינו" ולכך אין זה בכלל טיול האסור.

[נכתב ע"י הרה"ג ר' מנחם זילברפרב שליט"א, רמות ד']

ומור' הגרמ"מ לובין שליט"א כתב: רשאי באופן של ב"ואני ברוב חסדך אבא וכו' אשתחוה וכו' ביראתך".

שאלות שנשלחו למור' הגרמ"מ לובין שליט"א:

א. עיריה שמארגנת הנחה לארנונה לאברכים באופן שפקידי העיריה מגיעים לרחבי הכוללים ומגישים להם את הטפסים הנצרכים וכדו'. האם

בית הכנסת 'היכל אברהם' פתח תקוה,

בראשות הגאון רבי שלמה גוטפריד שליט"א

בבית הכנסת ישנו חיזוק מתמשך בענין שמירת 'קדושת בית הכנסת', המרא דאתרא שליט"א מחזק בדרשותיו את הציבור לעיתים תכופות,

לכבוד קוראי העלון הנפלא "קדושת בתי מדרש מעט" ע"ג במה חשובה זו רציתי לשתף את ציבור קוראי העלון בהרגשות שחיותי לאחרונה, בתקופה האחרונה הוצרכתי לשהות בבית קרוב לארבעה שבועות עכב בידודים, וכשהייתי מסתכל לכיוון בית הכנסת הסמוך לביתי ושומע את הציבור מתפללים פשוט קינאתי באותם הזוכים להיות בתוככי בית הכנסת, והרהרתי לעצמי (מה שכולם הרהרו לעצמם בחודשי ניסן אייר תש"פ) כמה חבל שלא מעריכים מספיק את הזכות העצומה שיש לנו להיות

בימים אלו יצא בס"ד לאור קונטרס בשם 'כנסת מנחם' הכולל שאלות מעשיות בענייני קדושת ביהמ"ד. את הקונטרס חיבר הרה"ג רבי מנחם זילברפרב שליט"א משיעוריו שמוסר מדי שבת-בשבתו בביהמ"ד חניכי הישיבות-רמות ד'. המחבר שליט"א ליבן את הנושאים ליבון-אחר-ליבון אצל הגרמ"מ פוקס שליט"א רב קרית 'שומרי החומות' רמות ד', ומורינו ורבינו הגרמ"מ לובין שליט"א עבר על חלק נכבד מהקונטרס ונהנה

מספר הרב גרינוולד שליט"א, בבית כנסת של חסידות גדולה בארה"ב התפללו כמה אחים שכולם אברכים בעלי מעלה, תלמידי חכמים גדולים ויראי שמים. יום אחד הזדמן לי לפגוש את אביהם של האחים הגדולים הללו, והופתעתי - הוא נראה אדם מודרני, די רחוק מרוחניות... התפלאתי במה זכה אותו אדם לבנים גדולים כל כך.

שאלתי הודותיו והתברר לי שהוא מהמתפללים החותמים על התחייבות שלא לדבר בתפילה, ניגשתי לשוחח עימו, והוא סיפר לי שקיבל על עצמו להקפיד הקפדה יתירה על ניקיון בית הכנסת, בכל יום כשהוא מגיע לבית הכנסת הוא בודק האם הרצפה נקייה למשעי. אם נמצא לכלוך כלשהו הוא אוסף ומרים ואומר: "ריבונו של עולם אני מבקש ממך, שכמו שאני דואג שביתך יהיה נקי, כך אתה תשמור על ביתי וילדי שיהיו קדושים וטהורים מלאים יראת שמים ועמלים בתורה".

מספר הרב גרינוולד שליט"א, יצאתי לקברי צדיקים בפולניה עם אלפי שמות של אנשים שחתמו וקיבלו על עצמם לא לדבר בתפילה, הגעתי אצל קבר הרה"צ ר' אלימלך מליזענסק זיע"א שמתי את התיק באיזה מקום ולהפתעתי פגשתי את רב העיר פתח-תקוה ותוך כדי שיחה שאלני מה יש לי בתיקי, הוצאתי את דפי החתימות והראתי לו, מיד נבהל וצעק וויי, שאלתי אותו מה קרה, סיפר שדוד שלו נפטר לפני כחודש, ולפני

אריה שאג

לקט פנינים ושביבי מוסר מתוך ספרי "אריה שאג"
משיחותיו של מגיד המישרים
רבי אריה שכטר זצוק"ל

פרשת תצוה - פורים תשפ"א

כל הפושט יד נותנים לו

פורים הוא יום שכל הפושט יד נותנים לו.

משל למלך שהוציא הודעה על יום מיחד שבו אפשר לקבל כל מה שרוצים, אבל מאחר שחשש מפני בקשות גדולות מדי, הודיע שביום זה חייב כל אדם להשתכר. הטפשים השתכרו עוד ועוד, ושכחו לבקש, אבל בעלי השכל ידעו שהצנורות פתוחים, ורק צריך לבקש, ונצלו את ההזדמנות לבל תחלף.

יום הפורים הוא יום שבו כל הפושט יד נותנים לו. רק צריך לדבר עם בורא העולם ולבקש ממנו...

את עקר הבקשות צריך להפנות לעניינים רוחניים. בעניינים גשמיים יש הגבלה, ומי שמבקש יותר מדי, מזדמם אותו חז"ל ללב שאומר כל הזמן: הב, הב. אבל ברוחניות נאמר: "הרחב פיך ואמלאהו", וכשיש רוחניות יש הכל.

צריך להפך עולמות על גאלת עם ישראל, ולבקש על קרובים ורחוקים שיחזרו בתשובה שלמה, ועל עצמנו – שנזכה לחזר בתשובה שלמה ולהתקרב אל בורא העולם.

זהו הזמן שבו הכל פתוח ואפשר להתקרב.

ומרדכי לא יכרע - מסירות נפש מביאה לישועה
פעמים רבות במהלך הדורות נדרשו היהודים, כיחידים או קרבים, לעמוד בתעצומות נפש מול נסינות שונים. כידוע, אברהם אבינו הוא זה שהטביע באמתנו את הכח למסור נפש עבור כבוד שמים.

מסירות נפשו של אבי אמתנו נתנה את הכח לכל יהודי לעמוד בנסיון, גם כאשר העולם פלו סובר אחרת. פעמים רבות התגלגלה הצלת עם ישראל בזכות עמידתו האיתנה של אדם יחיד מול רבים שטעו בדרכם.

כך היה בתקופת מלכות אחשורוש. לאחר שנתים בהן מלך, החליט אחשורוש לערוך משתה לכל שריו ועבדיו במשך חצי שנה, שמונים ומאת יום! הוא לא הסתפק בזאת, אלא לאחר מכן השקיע במשתה בן שבוע ימים לכל העם הנמצאים בשושן.

מה ראה אחשורוש, שלא מזמן עלה למלוכה, לבזוז כספים כה רבים על משתאות ונשפים? הבה נעין בדברי המפרשים על מגלת אסתר ונבין את הרקע לכל אותם ימי משתה.

כידוע, מטרתם של האמות שהגלו את בני ישראל מארצם, היתה כדי להטמיע את העם הנבחר בין העמים, שלא יזכר שם ישראל עוד. מלכי בבל החריבו את בית המקדש, ופזרו את הגולים במאה עשרים ושבע המדינות אותן כבשו.

מטבע הדברים כאשר באים אנשים ומתישבים

במדינה חדשה, גם אם היה זה בעל כרחם, הם מנסים להתאקלם ולהשתלב בין אנשי המקום. זו היתה תקונם של הבבלים, שהיהודים יטמעו בין הגויים, וישכחו את יהדותם.

אולם הקב"ה ברחמי לא עזב את עמו גם בגלותו, והשאיר לנו את "החרש והמסגר" – אלו תלמידי החכמים שבאו עמנו, והמשיכו להפיץ את למוד התורה גם בגלות. כך היה בפתח של היהודים בכל פזויותיהם, לקיים את המצוות ולהחזיק באמונתם.

זה מה שתאר המן באזני אחשורוש: "ישנו עם אחד מפור ומפורד בין העמים... ודתייהם שנות מכל עם ואת דתי המלך אינם עשים".

אחשורוש טכס עצה מה לעשות כדי לגרם ליהודים להתערב בין הגויים. תכניתו היתה לערוך משתה קשר למנהלן: גברים ונשים באולמות נפרדים. המאכלים בכשרות מהדרת המקבלת על כלם. היין יגש על ידי יהודים בלבד, כדי למנוע בעיה של יין נסך. אך אחשורוש לא היה טפש, הוא ידע שגם אם יזמין את יהודי ממלכתו למשתה קשר, הם ודאי לא יגיעו למשתה של גוי.

מה עשה? הגה רעיון שהוכיח את עצמו: במשך מאה ושמונים יום נערך משתה בחצר הארמון, בו השתתפו השרים והעבדים, יום ועוד יום חגגו שם עד לשעות הקטנות של הלילה. זה נכנס לאפנה... הארוע נסקר בעתונות ודוח בתקשורת, והרעיון טפס אט אט לתודעת הצבור: בארמון המלך מתרחשים דברים רבי רשם, שווה להציץ!

לאחר תקופה ארוכה כזו – ידע אחשורוש – גם היהודים ירצו להנות מסעדתו של הגוי, ואז קל יהיה לצוד אותם ברשת. מרדכי היה היחיד שהבחין בכונתו הרוחנית של אחשורוש. הוא ידע שאין כל תור ללכת אל המשתה, ועמד בתקף על דעתו גם כאשר נשלחו מולו טענות מחץ: "זו דרישה של המלך", "הוא עלול להתנקם בנו אם לא נלך..."

גם לאחר ששלח המן את אגרות הגזירה, וצוה להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן, טף ונשים ביום אחד, לא נכנע מרדכי, ובעד רוח "לא יכרע ולא ישתחוה". הוא הבין שזו גזרת שקד ונשאר נאמן לאלקיו. הגם שידע שסרובו כרוך בענש מות, ולא רק הוא עתיד להענש על כך, אלא על כל העם רחפה סכנת כליה בעקבות מעשיו. בכל זאת, מרדכי הבין שזה רצון ה', ולא זו הסבה לגזירה, אלא דוקא בזכות מסירות נפשו תבוא לעמו ההצלה.

על כך אומרים חז"ל (חלין קלט ע"ב): "מרדכי מן התורה מניין? דכתיב 'מר דרור', ומתרגמין: מירא דכיא". 'מר דרור' הוא אחד מן הבשמים שהרכיבו את שמן המשתה והתרגום הארמי דומה מאד לשם מרדכי – 'מירא דכיא'. כאן נרמז בתורה שמרדכי יהיה זה שיקרא דרור ופדות לכל עם ישראל.

כך מבאר המהרש"א: מרדכי מן התורה מנין – "שעל ידו זכו להנצל ולהעשות בני חורין, מלשון 'מר דרור', כי הוא וסיעתו, אנשי כנסת הגדולה, לא רצו להשתתפות לצלם ולא להנות מאותה סעדה. ועל שם שהוא ראש לגדלה ולשם טוב, נמשל לראש בשמים משמן המשתה, עד כאן לשונו. ראינו שהצלת העם היתה בזכות עמידתו האיתנה של מרדכי, וחז"ל מוסיפים לכך את זכותם של חנניה מישאל ועזריה שלא השתתפו לצלם. ומנין שאבו את הכח לעמוד מול כל העם במסירות נפש ולא להשתתפות? זהו הכח שאברהם אבינו הטביע בבניו בהכריזו "אני חוקה!".

במסירות נפש נגאל

גם בדור שלנו, יש בכוחו של כל אחד ואחד להביא פדות והצלה לעם ישראל על ידי מסירות נפש.

אנו חיים בתקופה האחרונה שלפני בוא המשיח, לקראת סיום האלף השני. בדור זה, הנסינות ברחוב קשים ונוראים, וחלק מילדי ישראל נופל בהם, רחמנא ליצלן. הוצר הרע מביא עד למחנה שלנו פתויים, וכלי המשיחית של התקשורת קורצים בשלל צבעי הקשת בכל קרן רחוב. כמה קשה הוא הנסיון!

משל כפי שאברהם אבינו הכריז: "יש מנהיג לבירה!" – כך אנו במעשינו ובהופעתנו מודיעים לכל: "יש אדון לעולם, יש בעל הבית!"

לפני ששים שנה, בילדותי בתל אביב, היו מושפים לנו ב'פאות'... היו, לצערנו, ילדים שהתרגשו ונפגעו, ומשום כך שנו את מלבושם, שמם ולשונם. אך ברוך ה' אנחנו זכינו להיות מאלה שהלכנו בגאון יהודי – "וגבה לבו בדרכי ה'", המשכנו ללכת בלבוש היהודי עם זקן ופאות, בלי להתבילש מפני המלעיגים, ובלי מלים הכרזנו כי "יש בעל הבית לעולם".

היה יהודי, חסיד בעלזא, בשם רבי משה רוקח זצ"ל, שהתגורר בעיר תל אביב. כאשר הוא ערך חלקא' לבנו, אמר לו הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל: "לך עם הלך ברחובות כדי שהעוברים והשבים יראו ילד יהודי עם פאות!".

לא צריך להסתובב בתל אביב כדי שמעשינו ישפיעו על יהודים רחוקים מהתורה והמצוות. כל מצוה שאנו מקיימים, כל השתדלות שלנו להתקרב אל ה' יתברך, משפיעה על יהודים רחוקים, ועוזרת להם להתקרב גם כן להקב"ה.

בחור שמתאמץ ללמוד, ויושב ועמל בתורה עד שעה מאחרת בלילה, וכן נערה המתנהגת על פי התורה, מדקדקת בשמירת ההלכה, ובענייני בין אדם לחברו, מצילים את כל עם ישראל! אלה שאכפת להם באמת מהו רצון ה', ומוכנים לשמור על הגחלת במסירות נפש, הם המרדכי של הדור שלא כורע ולא משתתף לחקות הגויים, הם החנניה מישאל ועזריה של הדור שאינם משתתפים לאביעריהו ועבודה זרה.

ה"חפץ חיים" צ"ל היה אומר, שבכל יום הקב"ה קורא בעולם: "מי לה' אלי". בואו נכריז בתשובה "הננו!" אֲנַחְנוּ שׁוֹמְרִים עַל קוֹל הַתּוֹרָה בְּטִהְרָתָהּ שְׁלֵא יִדְעוּ.

דעו לכם שכאשר רואה הקב"ה את בניו משתדלים למען כבוד שמו, הוא מצייל בזכותם את עם ישראל. עצם ההשתדלות לכבוד שמים עושה כל כך הרבה נחת רוח בשמים, בפרט בדור שלנו, כל מאמץ בכיוון הנכון מוכיח את כל עם ישראל בכל כך הרבה זכויות. אדם אחד יכול להפך עולמות ולהשפיע על צבור גדול אם אכפת לו מכבוד שמים!

כמו שהכריזו גדולי ישראל, גם אנו צריכים להתחזק באמונה בה', לעבד אותו ביראה ובאהבה ולשמח במצוות.

ליהודים היתה אורה - ישועה בזכות התורה

והיה כאשר תריד

עם ישראל היה נתון בגזרת כליה נוראה. נראה היה שאין דרך להנצל, שהרי "כתב אשר נכתב בשם המלך, ונתתם בטבעת המלך אין להשיב", אף בזכות מרדכי ארע נס פורים.

מרדכי כנס את כל היהודים, וכלם צמו, חזרו בתשובה שלמה ונתחזקו בלמוד התורה. זהו סוד הנצחון על עמלק - חזק בתורה!

"ומרדכי ישב בשער המלך" (אסתר ב, יט) - הוא היה יושב עם חכמי הסנהדרין ומלמדם תורה. גם בעת שנגזרה הגזירה לא פסק מרדכי לרגע מלמודו. כאשר בא המן להרכיב את מרדכי על הסוס, חשש מרדכי שהמן בא לקחתו להריגה. באותה עת למד מרדכי את תלמידיו הלכות קמיצה. כאשר ראה המן שישראל מתחזקים בתורה, הבין מיד שהחלה מפלתו, ואף הודה ואמר: "קמוץ הקמח שלכם נצח את עשרת אלפי ככרי הכסף שלי" - התורה מנצחת את עמלק!

כאשר יש רפיון בתורה - האמה העמלקית מתחזקת, וכאשר מתחזקים בתורה מתבטל כחה.

זה מה שאמר יצחק אבינו לעשו כאשר ברח אותו: "והיה כאשר תריד ופרקת עלו" (בראשית כז, מ).

רש"י מבאר: "תריד" - "לשון צער, כלומר כשיעברו ישראל על התורה, והיה להם פתחון פה להצטער על הבכרות שנטל, ופרקת עלו". כשישראל עוברים על התורה עשו מושל בהם.

יעקב ועשו לעולם אינם בדרגה שוה. כשיעקב עולה עשו יורד, וכאשר חלילה מתרפה ישראל מלמוד התורה - מיד שולט עליו עשו.

בעת הגאולה ישפט ה' את עשו וינקם בו, ואז תהיה

מלכות ה' שלמה. על העת ההיא נאמר: "ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה' המלוכה" (עובדיה א, כא).

כאשר תבוא הישועה לעם ישראל בהר ציון, אז תבוא מפלת הר עשו. מדוע דוקא אז? יש רכבת המכונה "רכבת הרים" הפועלת באפן הבא. קושרים שרשרת מחשלת לשתי רכבות, האחת למטה והשנייה למעלה. וכאשר מורידים את הרכבת העליונה, עולה הרכבת התחתונה וחוזר חלילה. וזהו שנאמר: "ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו" (עובדיה א, כא), שהלא לכאורה על מנת לשפוט את הר עשו, יש לעלות בהר עשו ולא בהר ציון. אלא כונת הכתוב, שעל ידי שהמושעים יעלו בהר ציון, ממילא יחול המשפט על הר עשו. כפי שאמר חז"ל (מגילה ו ע"א): "קסרי וירושלים, אם יאמר לה אדם 'חרבו שתייהן' אל תאמן, 'ישבו שתייהן' אל תאמן. 'חרבה קסרי וירושלה' תאמן, 'חרבה וירושלים וירושלה' תאמן, 'חרבה קסרי' תאמן, שנאמר 'אמלאה החרבה', אם מלאה זו - חרבה זו, אם מלאה זו חרבה זו. רב נחמן בר יצחק אמר מהכא: 'ולאם מלאם יאמץ'."

המלחמה בעמלק היא רק לעלות בהר ציון, להתחזק ולהתקדם ברוחניות, בלמוד התורה, וממילא הר עשו ירד... עדיין לא הגענו לפסגת ההר. עדין עלינו לעלות ולעלות, ורק כך נשרש את הר עשו.

רפו ידיהם מן התורה

על הפסוק: "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם" דרשו חז"ל: "רפידים - שרפו ידיהם מן התורה".

ה"אור החיים" הקדוש מבאר: "נתחכם משה כשהכיר העוין שהוא לצד בטול מלחמת התורה, אמר: אין ראוי לצאת למלחמה, אלא יהושע שנאמר עליו: 'לא ימיש מתוך האהל' (שמות לג, יא) בעסק התורה, ואמר לו שיבחר כיצא בו, ובזה יתגבר עליו, וכן היה".

מעשה באלפים וחמש מאות נשים חרדיות, בעמדות מפתח במשק הישראלי, שהתארגנו למחאת שביתה על כך שמחמות שבעליהן אינם עובדים כי אם עוסקים בתורה, אין הן נכאיות להטבות שונות כגון הנחות לצ'הרונים ולמעונות וכו'. הנושא צבר תאוצה ובמשך שבועים חברו עוד אלפים וחמש מאות נשים למאבק. המטרה היתה לענות על טענת המקטרגים שאיננו תורמים למשק. כאשר חמשת אלפים נשים תערכנה שביתה הסתדרותית, על הרעת תנאי עבודה 'כדומה' הן מסגולות לשתק את המערך הפלפלי, ואז כלם ידעו את רוב חלקנו בכלכלה.

הנשים התנו את השביתה בהסכמת גדולי הדור. הן פנו למרן הגרא"ל שטיינמן וצוק"ל, שהשיב כי זו לא התשובה לגזרות ולקטרגים, מושום שכל המטרה שהקב"ה שלח לנו את המלעזים, היא אף ורק כדי שנתחזק בתורה. כך בטל המאבק בטרם החל!

כאשר הסטרא אחרא, כחו של עמלק, מתגבר, העצה היחידה לגבר עליו היא להתחזק בתורה, וממילא יתבטל כחו.

כאשר משה נס מפני המטה שהפך לנחש, הורה לו ה': "שלח ידך ואתו בזנבו". שואל האור החיים הקדוש, הרי נאמר בפסוק "ויחזק בו" ולא בזנבו, נמצא שמשה רבנו לא בצע כביכול את מאמרו ה'.

מבאר ה"אור החיים" כי הנוב הוא המקום המסכן ביותר לתפס בו את הנחש העלול להתגלגל ולהפיש את האדם. אולם הקב"ה גלה למשה, שבכל מקום שיתפס בנחש, הוא יתפך למטה. וכך צריך לנהג בסטרא אחרא, רק לתפס אותה ותכף היא הופכת למטה. כאשר הסטרא אחרא משתוללת, כל שעלינו לעשות הוא לשבת וללמד תורה, ותכף היא הופכת למקל סתמי ונטול כחות.

אין משה חפץ לגאל עם בטלנים

הקב"ה שלח לנו את עמלק שיצננו אותנו, שיוריד אותנו מדרך ה'. המלחמה החלה עוד בטרם נולדו יעקב ועשו: "ויתרצצו הבנים בקרבה"; "וידו אחזת בעקב עשו", והיא תמושך עד רגע הגאולה: "ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה' המלוכה".

כיום מצויים אנו בגלות בני עשו ובני ישמעאל. הערבים הם רק מקל, שנועד לזרז אותנו לחזר בתשובה. שנאתם אינה במהותם, אם נחזר בתשובה הם יעלמו, כמו שכתוב: "לו עמי שמע לי ישראל בדרך יחלנו. כמעט אויביהם אכניע" (תהלים פא, יד-טו), דהיינו ברגע אחד את אויביהם אכניע. לעמיתם עשו, גם אם הוא מתיך אלינו, הוא רוצה לבלותנו. הגרמנים, וכמותם האנגלים, הצרפתים והאמריקאים - כלם עמלק. הם רוצים לראות במפלתנו, מושום ש"הלכה היא, עשו שונא יעקב".

כתחלת פרשת תצוה נאמר: "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליהם שמן זית וך כתית למאור להעלות נר תמיד" (שמות כז, כ). ה"אור החיים" הקדוש מבאר פסוק זה בהתייחסו לגלות עמלק שבה אנו נתונים, וזה לשונו: "ובדרך קצו יתבאר הכתוב על דרך מאמר הובא בספר זהר חדש, כי ד' גליות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד: גלות הראשון נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום, ב' נגאלו בזכות יצחק, ג' בזכות יעקב, והד' תלוי בזכות משה".

מדוע לא הגיעה עדין הגאולה הרביעית?

"ולזה נתארך הגלות. כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות, אין משה חפץ לגאל עם בטלנים מן התורה".

התנאי לקץ שמלשה יסכים לבוא ולגאל אותנו, הוא שנתאמץ לעסק בתורה לשמה בכל כחנו.

טלפון אחד
וסדרות הספרים המבוקשות 'אריה שאג'
על מועדי השנה
מאוצרותיו של רבי אריה שכטר זצוק"ל
אצלך בבית! (המשלוח חינם)

מבצע ענק!
לשבוע בלבד
הספר 'אריה שאג'
על פורים פסח
ב-20 ₪ בלבד!

הפצת ספרים בבתי כנסת
י. בלוי
עד הבית

ניתן להשיג את ספרי 'אריה שאג'
בבתי הכנסת אצל הפצת ספרים י. בלוי
במוקד ההזמנות בטלפון או בוצאפ 054-8564033
בין השעות 7:00 בבוקר עד 1:00 בלילה
או באתר bloy.co.il | במייל bloyseforim@gmail.com

מהדורה ד' עם הוספות - אדר תשפ"א [ללא התיחסות לענייני פורים המשולש]

סדר המצוות שזוכים לקיים בימי הפורים ובחודש אדר

והוא תקציר מתוך קונטרס **יקח מצוות' לימי הפורים** - אשר בו מבואר באורך ריבוי המצוות אשר מתגלגלות תחת דינו בכל עת ובפרט בימי הפורים, ועם מעט התבוננות ושימת לב אפשר להתעשר בהם בהמוני מצוות, אשר חלקם אין מקיימים אותם בלא כוונה בהם (ע"י מ"ב סו' ס"ד, ואפי' מצוות דרבנן לכתחילה צריכות כוונה כמבו' שם סק"י), וצעדתי בעקבות ספר 'אור השנים' (להגה"ק בעל הפרדס, ואשר זכה להסכמת אדונינו הגר"א זלה"ה) וספרי הגר"ש הומינר זצ"ל שסידרו חלק מן המצוות [וא האיסורים, שמניעתם נחשב כמצוה, וצ"י לב דוד להגדיר"א פכ"ז] אשר זוכים לקיים בימים אלו, והוספתי בס"ד על דבריהם כהנה וכהנה. והרבה מצוות כפלתי מאחר ונכפלה עשייתם כמה פעמים ויקל על המעיין לבל יזדקק לעיין הכא והתם. וציניתי על כל מצוה מקור נאמן בקצרה, אך הרבה יתר מכך נכתב בקונטרס 'יקח מצוות' המורחב (עדיין בכת"י) קהנו משם.

חלק מן המצוות אינם לפי כל הדיעות והשתדלתי לציין בכ"ע וי"ח (ויש חולקין). להורות שיש לכיון במצוה זו רק לפי שיטות אלו (ומפני חשש איסור בל תוסיף)

נשמח מאד בהערות והוספות במייל: k0527137782@okmail.co.il, או בנייד 0527137781

ג. ברכות המגילה:

מצות ברכת 'על מקרא מגילה' [ומכלל מצות ק' ברכות]

מצות ברכת 'שעשה ניסים' [ומכלל מצות ק' ברכות]

מצות הוראה לה' על ניסיו באמירת 'שעשה ניסים' (שאינחת סי' כו)

מצות ברכת 'שהחינו' [ומכלל מצות ק' ברכות]

ד. קריאת המגילה:

מצות קריאת המגילה (רי"ם מגילה פ"א ה"ג, שו"ע הרפ"א א')

מצות פרסום הנס (עפ"י מגילה יח.)

מצות זכירת מעשי עמלק ביוון שנזכר בה שנאת המן (מדרע עמלק), לישראל, ומחיינו (שירת מלחשת ככ"א, אבניז תקצ"ד) ויש בו עשה ולית

מצות תלמוד תורה (רש"י ומהר"ה מגילה ג, אבניז תקצ"ה) וי"ח

מצות שאלה ודרישה בעניינו של יום (מ"ב הרפ"ח סק"ח)

מצות קריאתה ברוב עם (מ"ב הרפ"ח סק"ז ותר"צ ס"ק סב)

מצות פרסום הנס בקריאתה בציבור (ב"א ח"ל תר"צ ס"ח)

ה. הכאות בהזכרת שמו של המן:

מצות קיום מנהג ישראל (עפ"י הרמ"א תר"צ י"ג, וכולפיל פ"ד ס"א)

מצות מחיית עמלק (עפ"י הרמ"א שם)

מצוה לעורר השנאה לעמלק ע"י ההכאות (עבד המלך דברים כה"ג, ודא מצוה - ר"ם סח"ט פ' קסט ולית נט ודאי אים קה"ב)

מצות ולגנות הרשעים בהזכרתם ברכות"ב 'שם הרשעים ידקב' (מגיל, ודא להלן ס"ח)

מצוה לשמור הגוף מנזק בהמנעות משימוש במוצרים מסוכנים (עפ"י הדי"ם ס' כ"ח) ויש בו כמה מצוות

ו. ברכה שלאחריה:

מנהג ברכת 'הרב את ריבנו' [ומכלל מצות ק' ברכות] (שו"ע תרצ"ב א' ו"מ"ב סק"ד)

מצות הוראה לה' על ניסיו בברכה זו (מ"ס סופרים י"ג-י' וב"י תרצ"ב מהר"ן, וכולפיל ס"ג)

ז. פיוט 'אשר הניא':

מצוה לומר פיוטים (עפ"י מ"ב סי' סח סק"ד מהש"ה)

מצות זכירת מעשי עמלק (ה"פ ח"ב ב' לפ"ל ס"ד)

ח. 'שושנת יעקב' – 'אדור המן ... ברוך מודכי':

מצוה לקלל ולגנות הרשעים בהזכרתם (שנאמר 'שם רשעים ירקב', מדרש ב"ר ר"פ טט)

מצוה לשבח ולברך הצדיקים בהזכרתם (שנאמר 'זכר צדיק לברכה', מדרש שם, וכענין בט"ו ס' פ"ים י"ג-י)

מצוה להלך בברכי ה' שמזכיר צדיק ומברכו (עפ"י עבד המלך בראשית יח-יח)

ט. 'זאתה קדוש וגו':

מצות קידוש השם (רש"י ס' ט"ה ט"ט, 'עבד המלך וקרא ככ"ב)

מצות תלמוד תורה (רש"י שם) שתקנוהו כדי שיוטסקו כל ישראל בתורה בכל יום זכר מועט

י. סעודת ליל פורים:

מצוה להרבות קצת בסעודה (רמ"א תרצ"א, עפ"י שיטת הראשונים שיש מצוה גם כלילה בקריאת המגילה)

יא. ברכת המזון – 'על הניסים':

קיום מנהג ישראל לומר 'על הניסים' בברכת המזון (עפ"י מ"ב רח סק"ט מהגרי"א וקמ"א מוסק"ג, ודא מצוה כולפיל פ"ד ס"א)

מצות הוראה לה' על ניסיו באמירת 'על הניסים' (שאינחת סי' כו וסי' ס' ודעמק שאלה שם)

מצות פרסום הנס באמירת 'על הניסים' (ת"ס 'שבח כד, ודעק שילח שם)

מצות זכירת מעשי עמלק ביון שמוזכר שנאת המן (מדרע עמלק), לישראל, ומחיינו (כולפיל ס"ב) ויש בו עשה ולית

יב. לימוד תורה בליל פורים (מנו שהאריכו הקדמונים בהזכירה):

מצות תלמוד תורה (רא"ה לפ"ל פ"ב ס"ב)

מצות מחיית עמלק שנו"י הלימוד מחליש כח עמלק (כולפיל פ"ב ס"ב)

יג. לימוד דיני פורים ועניני המגילה:

מצות תלמוד תורה (כולל גם מצות מחיית עמלק ת"ל)

מצות לימוד הלכות פורים בפורים (שו"ע הרפ"ח א' לפ"י תר"א) וי"ח

מצות זכירת מעשה עמלק (כולפיל פ"ב ס"ב) וי"ח

מצות יראת שמים לידע הדעים (מג"ל)

מצות לימוד דבר בעתו (מכתיב 'דבר כשנר מה טוב', עפ"י צוה"ב נד, סנדרין ק"א)

מצוה ליתן לה' בכל יום מעניינו של יום (עפ"י שילח י"ט א' ר"ג, ודא מצוה - ב"ב"ט נ' דכתי' 'ח' יום יום') (עפ"י שילח י"ט א' ר"ג, ודא מצוה - ב"ב"ט נ' דכתי' 'ח' יום יום')

פרק א' – פרשת שקלים

א. קריאת התורה בפרשת שקלים:

מצות קריאת פרשת שקלים (מגילה כ"ט ושו"ע הרפ"א ו' ו"מ"ב)

מצות עשיית זכר למקדש שהיו נותנים מחצית השקל (חזקוני מ' ק"ה, ועשיית זכר למקדש הוא מצוה – מוכח מא)

מצוה 'לשלם פרים שפתתו' שע"י הקריאה יחשב כאילו הבאנו מחצית השקל (מ"ב תרפ"ח סק"ב)

פרק ב' – חודש אדר

א. שמחה:

מצות שמחה בחודש אדר (תנח"י כ"ט ו"מ"ב תרפ"ח סק"ח) וי"ח

ב. לימוד הלכות פורים:

מצות תלמוד תורה וכולל כה"פ 159 מצוות מחי' שמקיימים בכל תיבה של לימוד תורה

מצות מחיית עמלק שע"י הלימוד מחליש כח עמלק (ביאור אגודה לנגרי"א וספר"ג ת"ל י"ג)

קיום מצות קריאת המגילה ושאר מצוות היום בלימוד דיניהם (שירת ב"ח אפר"ם, א"ה, בדיק"ה) כי קולי הלימוד לא ידע לקיימם, (נפגא שהלימוד תחילת העשיה

מצות זכירת מעשי עמלק (פ"י האב"ד והר"ש לת"כ ר"פ בחק"ה) וי"ח

מצות יראת שמים לידע הדינים (עפ"י ש"מ"ר'ת הלשון, הק"נה ד"ה ואצ"פ)

פרק ג' – פרשת זכור

א. קריאת התורה בפרשת זכור:

מצות קריאת פרשת זכור שו"ע קמ"ב סי' ותרפ"ח סי' וס"ז וכפרת ח"ב הראשונים שהוא כן התורה)

מצות קריאתה מתוך ס"ת (י"א מן התורה, דכתי' 'כתוב זאת זכרון בספר' – זכור כפ"ה מה ס"ב בספר - מ"ב תרפ"ח סק"ד עפ"י מגילה י"ח, וי"א מהר"ן, פני"ש שם, מ"ה' י' ח"ג, שו"ת תורת חסד ס"ל"ח)

מצות עשה לזכור מעשיו הרעים של עמלק (רי"ם פ"ה סמל"ים ה"ה וסכ"ה"ט פ' קסט)

מצוה שלא לשכוח מעשי עמלק – ע"י הזכרתם (רי"ם שם וסכ"ה"ט ל"ח נט)

מצוה לקרותה בשבת זו סמוך לפורים (מגילה כ"ט, ושו"ע תרפ"ח ב', ומהר"בן שר"כ"ם מצוין כביד"ה, וכדי לזכורו למעשה המן, מ"ב סק"א שפ"ח"ג סק"ז)

ב. הפטרה:

מצות זכירת מעשה עמלק שנזכר בו מחיית דודע עמלק (עפ"י המבואר להלן פ"ה ס"ד)

ג. מצוה לספר לבניו ולב"ב מעשיו הרעים של עמלק שלכן נצטוונו למחותו וי"ח (רמב"ן דברים כה"ה)

פרק ד' – י"ג אדר - תענית אסתר

א.

מנהג כל ישראל להתענות (רמ"א תרפ"ח ב' תמ"ב סק"ד):

מצות קיום מנהג ישראל (רמ"א י"ד ש"ד, שו"ת תח"ס י"ד קצ"א) ויש בו כמה מצוות

מצות עשיית זכר לנס שנעשה בו שהצליחו להנקם מאויביהם (ר"ן תענית ג, מהר"ה"ק בשם האב"ד, ועשיית זכר לנס הוא מצוה – שו"ת תח"ס א"ה"ה יח.) וי"ח

ב. זכר למחצית השקל:

מצות קיום מנהג ישראל (עפ"י הרמ"א תרצ"א, וכולפיל ס"א)

מצות עשיית זכר למקדש שהיו נותנים מחצית השקל לקרבות ציבור (עפ"י הרמ"א שם, ועשיית זכר למקדש הוא מצוה – מוכח פ"א)

מצות צדקה לעניים (מ"ס סופרים כ"ד-ל'ובשו תרצ"א שנתנים לעניים ומצוה זו - ב"ר"ם תפ"ז ממנהיג"ם) ויש בו כמה מ"ע וקיום ל"ח

ג. תחנון במנחה:

קיום מנהג ישראל שלא לומר תחנון במנחה שקודם פורים (עפ"י שו"ע קל"א ו"מ"ב ס"ק לג)

פרק ה' – ליל פורים

א.

איסור אכילה ומלאכות ממושכות קודם קריאת המגילה (רמ"א תרצ"ב ד' ו"מ"ב)

מצות חינוך הקטנים בהבאתם לביהכ"נ לשמוע המגילה (שו"ע תתש"א ו"מ"ב סק"ג)

ב. תפילת ערבית – 'על הניסים':

מצות אמירת 'על הניסים' בתפילת שמו"ע (עפ"י שו"ע תרצ"ב ב') וי"ח

מצות הוראה לה' על ניסיו באמירת 'על הניסים' (כולפיל ס"א)

מצות פרסום הנס באמירת 'על הניסים' (ת"ס 'שבח כד') (כולפיל ס"א)

מצות זכירת מעשי עמלק ביון שמוזכר שנאת המן (מדרע עמלק), לישראל, ומחיינו (עפ"י המבואר להלן ס"ד) ויש בו עשה ולית

פרק ו' – יום הפורים

א. לכישת בגדי שבת ויו"ט:

מצות קיום מנהג ישראל (עפ"י הרמ"א תרצה ב', וכלפיל פיד ס"א)

מצוה לעשות יום זה כיו"ט בכסות נקיה (פי אבן יוחאן אסתר ט-יט) ו"ח

ב. השכמה לבית הכנסת:

מצות קיום מנהג ישראל (עפ"י מיכ תרצג סק"ו, וכלפיל פיד ס"א)

מצות דריזות למצוה (עפ"י שבות יעקב ח"א ס"ל)

מצוה לעשות המצוה **כלי שיהוי** (בבילתא כא ע"פ' ושטרחם את המצות, מסילת שירים פ"ח)

ג. איסור תענית והספד (שו"ע תרצו ב')

ד. תפילת שחרית – 'על הניסים':

מצות אמירת 'על הניסים' בתפילת שמו"ע (כלפיל פיה ס"ה) ו"ח

מצות הוראה לה' על ניסיו באמירת 'על הניסים' (בב"ל)

מצות פרסום הנס באמירת 'על הניסים' (בב"ל)

מצות זכירת מעשי עמלק כיון שמוכיר שנאת הנן (מדרע עמלק), לישראל, ונחיייתו (בב"ל) ויש בו עשה ול"ת

ה. תחנון:

איסור אמירת תחנון ביום זה (עפ"י שו"ע תרצג ג' ונח"ס; מגילה ה')

ו. קריאת התורה:

מצות קריאה בתורה מעניינו של יום (מגילה ל-לא ורש"י)

מצות זכירת מעשי עמלק (מיכ תרצה סקס"ו בשם מנ"א, ואף לכל התולקים מ"ם מצוה קיומית ודאי יש בו) ו"ש בו עשה ול"ת

ז. ברכות המגילה:

מצות ברכת 'על מקרא מגילה' [ומכלל מצות ק' ברכות]

מצות ברכת 'שעשה ניסים' [ומכלל מצות ק' ברכות]

מצות הוראה לה' על ניסיו באמירת 'שעשה ניסים' (כלפיל פיה ס"ג)

מצות ברכת 'שהחיינו' [ומכלל מצות ק' ברכות] דהנהוגים בן

ח. קריאת המגילה:

מצות קריאת המגילה (כלפיל פיה ס"ד)

מצות פרסום הנס (בב"ל)

מצות זכירת מעשי עמלק (בב"ל) ויש בו עשה ול"ת

מצות תלמוד תורה (בב"ל) ו"ח

מצות שאלה ודרישה בעניינו של יום (כלפיל פיה ס"ד)

מצות קריאתה ברוב עם (בב"ל)

מצות פרסום הנס בקריאתה בציבור (בב"ל)

מצות קריאת ההלל שנקראתה ונשבת באמירת הלל (מגילה יד, ור"ם פ"ג מתנכה ה"ז, ומוסח"ט כ"ח-ט) ו"ח

ט. הכאות בהזכרת שמו של המן:

מצות קיום מנהג ישראל (כלפיל פיה ס"ה)

מצות מחיית עמלק (בב"ל)

מצוה לעורר השנאה לעמלק ע"י ההכאות (בב"ל)

מצות לגנות הרשעים בהזכרתם ברכתיב' שם רשעים ידבק' (בב"ל)

מצוה לשמור הגוף מנוק בהמנעות משימוש במוצרים מסוכנים (בב"ל)

י. ברכה שלאחריה:

מנהג ברכת 'הרב את ריבנו' [ומכלל מצות ק' ברכות]

מצות הוראה לה' על ניסיו בברכה זו (כלפיל פיה ס"ו)

יא. 'שושנת יעקב' – 'ארור המן ... ברוך מרדכי':

מצוה לקלל ולגנות הרשעים בהזכרתם (כלפיל פיה ס"ח)

מצוה לשבח ולברך הצדיקים בהזכרתם (בב"ל)

מצוה להלך בדרכי ה' שמזכיר צדיק ומברכו (בב"ל)

יב. מתנות לאביונים:

מצות מתנות לאביונים (שו"ע תרצד א')

מצות 'זה יתנו מהצית השקל' - לדורות (מדרש ליקח טוב פ' כי חשא, שנכפל לזכות מתנות לאביונים בפרטים)

מצות צדקה לעניים (סידור כות יעקב להנרע"ב"ק) ו"ח

מצות פרסום הנס ע"י נתינת מתנות לאביונים (פי הרא"ם פל סמ"ג הל' מגילה)

מצוה להחדרו ולהקדים נתינתם (עפ"י מקור חיים תרצב ב', והחיות למצוה היא מצוה כלפיל ס"ח)

מצוה להרכות בצדקה ביום זה (ארז השנים)

יג. משלוח מנות:

מצות משלוח מנות (שו"ע תרצה ד')

מצות פרסום הנס ע"י שליחת מנות (פי הרא"ם פל סמ"ג הל' מגילה)

מצוה להחדרו ולהקדים שליחתם (כלפיל ס"יב)

מצות גמילות חסדים

המקבל משלוח מנות -

מצות משלוח מנות שנע"י שניהם נעשית המצוה (ק"א לטו"א מגילה דף ו"ח)

יד. סעודת הבוקר:

מצות עשיית משתה ושמחה (פי הל"טח חג בות פס"ו ס"ג)

טו. תפילת מנחה – 'על הניסים':

מצות אמירת 'על הניסים' בתפילת שמו"ע (כלפיל פיה ס"ב)

מצות הוראה לה' על ניסיו באמירת 'על הניסים' (בב"ל)

מצות פרסום הנס באמירת 'על הניסים' (בב"ל)

מצות זכירת מעשי עמלק כיון שמוכיר שנאת הנן (מדרע עמלק), לישראל, ונחיייתו (בב"ל) ויש בו עשה ול"ת

טז. לימוד תורה (ות"א תרצה ב'):

מצות תלמוד תורה (ראה לפיל פ"ב ס"ב)

מצות מחיית עמלק (כלפיל פיה ס"יב)

מצוה ללמוד לפני סעודת פורים (רמ"י משה תרצה ג', דכתיב' 'ליהודים היתה אורה [תורה, ואח"כ] שמתוך)

מצוה לעשות יום זה כיו"ט בלימוד התורה לקיים חציו לה' (שו"ת בנין שלמה ס"ה נה) ו"ח

יז. לימוד דיני פורים וענייני המגילה:

מצות תלמוד תורה

מצות לימוד הלכות פורים בפורים (כלפיל פיה ס"ג) ו"ח

מצות זכירת מעשה עמלק (בב"ל) ו"ח

מצות ידאת שמים לידע הדעים (בב"ל)

מצות לימוד דבר בעתו (כלפיל פיה ס"ג)

מצוה ליתן לה' בכל יום מעניינו של יום (בב"ל)

יח. לימוד הלכות פסח:

מצות תלמוד תורה (ראה לפיל פ"ב ס"ב)

מצות לימוד הלכות החג בל' יום שלפניו — **הינו מפורים** (מ"כ רבט סק"ב ביאצה"ל)

מצות זכירת 'ציאת מצרים' (מקרא קודש, פסח, ח"ב סמ"ב) ו"ח

קיום מצות 'תשביתו' בלימוד דיני השבתת חמץ, ומצות אכילת מצה בלימוד דעיה, וכן

בשאר הלכות חג הפסח (שו"ת בוח אפרים המבא לעיל פ"ב ס"ט)

מצות ידאת שמים לידע הדעים (כלפיל שם)

יט. סעודת פורים:

מצוה לשמוח בסעודת פת בפורים (ב"ת תרפ"א א' עפ"י הרא"ש ברכות פ"ז סכ"ג) ו"ח

מצוה לעשות משתה יין בפורים (שו"ע תרצה ב' וצ"י ביאצה"ל)

מצוה לשמוח בבשר בפורים (ר"ם פ"ב ממגילה ה"ט"ו ושטמ"עות השו"ע תרצו ד')

מצות פרסום הנס ע"י עשיית משתה ושמחה (פי הרא"ם פל סמ"ג הל' מגילה)

מצות אכילת סעודה משום כבוד התורה שקיבלוהו עליהם ביום זה (העמק שאלה פל השאלות ס"ו עפ"י שבת פת,)

מצות זכירת מעשי עמלק - בשתיית היין (פורח השור פ' כי חבא, דסחיב' יבור – אברור פל היין כ"ט שבט)

מצוה לשורר להורות ולשבח לה' בסעודה על ניסיו (בחיג הל' מגילה, שאילתות ס"י ס"ט, וע"ש בהפני"א)

מצוה להרגיש כאילו היום נעשה הנס ולא רק כזכר בעלמא דכתיב' 'להיות עושים...ב'מים אשר נחו ב'הם ה'יהודים' (מגילת ספרים להתנחלים אסתר ט-כ)

מצוה לספר לב"ב ניסוי המגילה (מקור חיים תרצ)

כ. ברכת המזון:

קיום מנהג ישראל לומר 'על הניסים' בברכת המזון (כלפיל פיה ס"יא)

מצות הוראה לה' על ניסיו באמירת 'על הניסים' (בב"ל)

מצות פרסום הנס באמירת 'על הניסים' (בב"ל)

מצות זכירת מעשי עמלק כיון שמוכיר שנאת הנן (מדרע עמלק), לישראל, ונחיייתו (בב"ל) ויש בו עשה ול"ת

פרק ז' – ט"ו לפרזים / י"ד למוקפים

א. משתה ושמחה:

מצוה לעשות קצת משתה ושמחה (רמ"א תרצה ב, דכתיב' 'את'ני הימים האלה, דר"ם שם)

פרק ח' – פרשת פרה

א. קריאת התורה בפרשת פרה:

מצות קריאת פרשת פרה (מגילה כ"ט, ושו"ע תרפה ס"ג וס"ד ק"ט, ו"א ס"ב, מרבנן – מיכ שם בשם הר"ב אהרנים)

מצות זכירת מעשה העגל שהפרה באה לכפר על" זה (ארצות הוות"ס ס"א אר"י סק"ד, שו"ת דוב"כ מ"שרים ח"ב ס"י ס"ז, ודוא מצוה – רמב"ן השטמות לסו"ס פ' ד', תרד"ם כ"ב-ג) ו"ח

מצוה על (הבייד ו)הציבור להזהיר את ישראל בקריאה זו מטומאת מקדש וקדשיו (ואף בוח"ז ד מדרה יבנה המקדש, ברכת פ"ח להקריי מ"שה חק"י ודוא מצוה – והחז"ם אח כ"זי מטומאת, פ"ש)

מצוה לשאלו ולדרוש בהלכות פסח בל' יום שלפניו שיוכדו לעשות הפסח בטוהרה (חק יעקב חכ"ט סק"ג בשם הרק"ח וכל ס') ו"ח

פרק ט' – פרשת החודש

א. קריאת התורה בפרשת החודש:

מצות קריאת פרשת החודש (מגילה כ"ט, ושו"ע תרפה ס"ד)

מצות מניית החודשים מניסין לקרותו 'ראשון' בקריאת הפסוק 'ראשון הוא לב"ט לחדשי השנה' (רש"י ורמב"ן שנת י"ב-כ) ו"ח

מצות לימוד הלכות פסח בל' יום שלפניו (חק יעקב חכ"ט סק"ד בשם הר"ק וכל בו) ו"ח

מצות זכירת 'ציאת מצרים ב'מניית החודשים מניסן (רמב"ן שנת י"ב-כ) ובלימוד הלכות הפסח שבפרשה (כלפיל פ"ז ס"ה) ובזכורת 'ציאת מצרים' (–) ו"ח

לעילוי נשמת אבי מורי הרה"ג ר' יוסף ב"ר אהרן דוד קולמן זללה"ה נלב"ע כ"ג טבת תשע"א

הנהגות ונידונים בפורים המשולש

בשנה זו תשפ"א חל ט"ו אדר בשבת¹, ולכן בירושלים מתחלק דיני הפורים לכמה ימים וננסה לסדר את הדברים, מה מעיקר הדין ומה חומרא. [הדברים נכתבו לעורר לב המעין וח"ו לסמוך ע"ז למעשה - הרבה מהדברים נתלבנו ע"י הג"ר יצחק טרגר שליט"א רב קהילת עדת יעקב ירושלים].

קריאת המגילה

הנה אמרו בגמ' שמגילה קורין ביום שישי, ואיכא נידון בראשונים, דהנה קי"ל דקריאה שלא בזמנה צריך לקרות דוקא בעשרה, והיינו בני כפרים שמקדמין ליום הכניסה צריכים לקרוא דוקא בעשרה. האם בשנה זו לאנשי ירושלים הקריאה בי"ד נחשב שלא בזמנה וצריך דוקא עשרה, או סגי גם ביחידות כי זה נקבע כעת לזמנה.

ובשנה זו השאלה מצויה יותר עקב החולים רח"ל והמבודדים שלא יכולים לשמוע בעשרה.

והנה המשנ"ב פוסק שזה נחשב קריאה שלא בזמנה ולכן צריך דוקא עשרה, ומצאנו כותיה בהרבה ראשונים וגדולי הפוסקים, וע"כ ודאי ראוי להחמיר ולשמוע בעשרה.

והאם מועיל בזה גם עשרה נשים, שנחשב לגבי זה כעשרה ע"י ברמ"א סי' תר"ץ סי' י"ח שהסתפק והנהיגו הפוסקים לסמוך על זה. וכן נהגו בבית מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שעשרה נשים התכנסו בביתו וקראו לפניהם

ובחוט שני הוסיף דה"ה גם קטנות וקטנים שהגיעו לחינוך מצטרפין לעשרה. [דיש בזה סתירה במשנ"ב האם קטנים מצטרפים וע"כ ודאי דיש מעלה בעשרה עם קטנים וקטנות].

אמנם אם בכל זאת אינו יכול לעשות בעשרה. הנהיגו גדולי ירושלים שיקרא בברכה גם ביחיד [ורק ברכה ראשונה ולא ברכת הרב את רבינו שבלא"ה לא קוראין רק בעשרה] וכן הורו הגרי"ח זצ"ל ועוד.

וכן האור שמח לומד כך בשיטת הרמב"ם², וכן שמעתי על הגר"י אברמסקי זצ"ל שקראו לאשתו בביתו בי"ד ולא ביקש שיבאו עשרה כיון דברמב"ם מבואר דנחשב בזמנה.

ורבנו החזו"א ג"כ היתר לברך ביחד וצירף ארבע צירופים, א' שיטת רש"י ראב"ד רז"ה ורא"ש שעשרה זה לא לעיכובא ב' לפי הרמב"ם זה לא נקרא שלא בזמנה ג' באו"ז מסתפק לגבי קטנים אם מצטרפים. ומשמע שנשים אם יש עשרה מצטרפים (וזה מועיל עם יש עשרה נשים) ד' לפי הרמ"א שיחיד שלא שמע א"צ עשרה, א"כ כיון שכבר נתפרסם בקריאה בעשרה נראה שגם בקריאה שלא בזמנה כן הדין שיחיד יכול לברך.

חומרא נוספת מכוח זה החמיר רבנו הגר"י דהנה בהלכה מבואר שיקרא עם הבעל קורא בלחש את המגילה, אבל בשנה זו לא לקרוא עם הש"ץ דס"ל דקריאת ציבור הוא רק ששומע מהש"ץ ולא שקורא בעצמו, וע"כ הזהיר מאוד לשמוע כל מילה ומילה מהש"ץ ולא לומר בעצמו. וידוע החזו"א חלק על זה וס"ל דגם שקורין כוחם יחד נחשב כציבור.

עכ"פ ודאי שאם לא שמע מילה אחת שיגיד בעצמו וזה יותר חשוב מאשר החומרא שמפסיד את דין הציבור.

עוד נפק"מ יש בנידון זה, דהנה הטורי אבן דן דהדין להקדים ליום ו' זה רק מדרבנן, ומדברי קבלה זמנה דוקא בשבת. ורק רבנן הקדימו ליום ו'.

ולפיז אחד שהוא פרוז שרצה ליסוע בליל שישי לבני ברק ולישאר שם כל השבת, לכא' לא יצא מהבעל קורא שהוא בן כרך כיון שחייבו של בן כרך הוא רק מדרבנן והוא חייב גם מדברי קבלה. וכן הורה הגרצ"פ במקראי קודש [וודאי שיש כמה צירופים להיקל, דהרי בלילה לכו"ע זה רק דרבנן ע"י שעת תרפ"ז סק"א עכ"פ לכתחילה אולי כדאי שישע לבני ברק לפני זמן המגילה]. ודעת הגר"ש והגרנ"ק שיכול להוציא.

עוד מכח זה בא הגרש"ז אויערבך לחדש שהנה כל שנה נקבע זמן הכרכים בליל ט"ו שאם ירושלמי היה בי"ד בירושלים ובט"ו לא היה אינו מחויב בדין כרך, אמנם ס"ח דפורים משולש הכל נקבע בליל שישי ואם הוא היה בירושלים בליל שישי נקבע דינו להיות מוקף אפי' בשבת לא יהיה בירושלים, וכן להיפך פרוז שיביא לשב לירושלים לא יהיה חייב בדיני ירושלים של שבת על הנסים וכדו' כיון שהקובעה רק תחילת היום י"ד. והיינו שנקבע הזמן של הקריאה בי"ד וזה תחילת ימי הפורים וע"כ נקבע פי תחילת הימים מהו הוא. [או למשנ"ב בעלות השחר, ולחזו"א מהשקיעה]⁴

1. וכן יהיה כך [אם לא יבוא המשיח עדיין] בשנת תשפ"ה ובשנת תת"ה.

2. והנה בס' פורים וחדש אדר הביא שאלה בפורים המשולש שט"ו יוצא ביום שבת וקוראים גם בכרך בי"ד מה הדין כשרה"ל נפטר הבעל קורא ביום י"ד ערב שבת לאחר שקרא את המגילה האם צריך לקרוא שוב.

והשיב מרן הגרש"ז א' כל מי שיצא ממנו צריך לקרוא שוב לפני שבת בלא ברכה כיון שעיקר החיוב בי"ד רק הקדימו ליום ו' ואותו בעל קורא כבר אינו חייב בשבת שהרי נאמר ולמתי חפשי (תהילים פח ו) ודרשו חז"ל כיון שמת נעשה חפשי ונתברר שלא יכל להוציאם מפני שלא היה חייב ביום שישי. והנה כ"ז אם המחייב זה בשבת, אמנם העידו נכדי הגרש"ז שאין אסמכתא למעשה זה, ובפרט שזה נגד שיטתו דקריאת י"ד היא הקריאה בזמנה.

3. והגר"א ב' פינקל הוכיח מהרעק"א כדברי החזון איש, דכתב שבבני הכפרים היו חוזרים על הקריאה ששמע שכולם חזרו יחד אפי' שהיא לא בזמנה. ועי' בשערי אליהו לש"ב הגר"א ויספיש שהאריך לדחות דברי הגר"ז. ושורש החשש כבר מופיע בכתבי המהר"ל שדן שציבור זה רק כשאחר קורא.

4. וסיפר הגר"י מקלב שליט"א ששנה אחת הוצרך להיות בפורים המשולש בשבת בנתיבות, והורה לו מרן הגר"ח ק שליט"א שישע כבר לפני השקיעה של ליל

אמנם הגריש"א והגרנ"ק טענו שהקובע הוא ככל השנים שבת קודם, וע"כ מי שנוסע לבני ברק ביום ו' הוא לא מחויב בקריאת התורה ובעל הנסים שם.

והגרנ"ק מביא שהיה חתן נסע לירושלים לפורים המשולש ונסע ביום ו', והחזון איש אמר לו שיאמר על הנסים בשבת, וטען הגרנ"ק שנראה לו הטעם שכיון שכולם אומרים שם על הנסים לכן יאמר ביחד וצ"ע. [וזה היה קודם שחשש החזון"א לדין מוקפין בבני ברק].

מתנות לאביונים

נפסק שמתנות לאביונים הוא צמוד לקריאת המגילה ולכן עושים את זה ביום ו' והגר"ש דבליצקי מעורר שכיון שמתנות לאביונים הוא לצורך הסעדה כדאי לבקש מהאביון שישאיר את הכסף אצלו עד יום א' שיהיה לו לצרכי הסעודה.

ואם לא נתן ביום ו' אמר הגרש"ז צ"ל יזמין את עני לביתו בשבת קודש ויקים בזה מתנות לאביונים.

הגריח"ז צ"ל והגר"ש דבליצקי צ"ל הורו שמי שלא נתן ביום ו' ובשב"ק יתן ביום א'.

סעודת פורים

הנה בירושלמי מבואר שאין עושים סעודה של פורים בשבת, אלא דוחים ליום א', וכן המנהג הרווח לעשות ביום א'.

אכן המג"א הביא מהרל"ח דס"ל דהבבלי חולק על זה וס"ל דעושים בשבת ולכן כתב שיחמיר להוסיף משהו בסעודה בשביל שיקיים בזה סעודת פורים.

והגרש"ז כתב שלא נהגו לעשות סעודה מיוחדת בשבת בשביל זה רק נהגו להוסיף בסעודה משהו.

והמאירי כתב דיאכל ביום ו' וכן כתב הרע"ב וע"כ יש שנהגו גם ביום ו' הוסיף משהו באכילתו.

[והנה המש"ח מחדש שעושים את הסעודה במוצאי שבת ובזה לא עובר על לא יעבור, ונראה לדון אמאי לא הנהיגו כך דהרי בראשונים מבואר שסעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא, כיון שאין שמחה שלימה כשאין אור, ולכן דנו באבוקה כנגדו שאז יוצא בדיעבד, וא"כ א"א לקבוע לעשות את הסעודה במוצאי שבת כי זה יהיה בלילה ויחסד השמחה.

משלוח מנות

עיקר המנהג הוא ליתן ביום ראשון וכ"כ הרדב"ז, אמנם המשנ"ב (סי' תרפ"ח סק"ח) מביא והנה מהר"ל חביב האריך להוכיח דבבלי שלנו אין סובר כן ודעתו שהסעודה היא בשבת ועשה כן מעשה בירושלים וגם משלוח מנות בשבת כי המנות הם מהסעודה. והרדב"ז ח"א סימן קמ"ז פסק כהש"ע וכן הוא ג"כ דעת המ"א והקרבן נתנאל ות' נ"ב ח"א סימן מ"ב. ובשער הציון מביא וכתב דראיותיו אין מוכרחות ואין בנו כח לחלק על הירושלמי. והפרי חדש מצדד שיעשו הסעודה בשבת וגם ביום א' וכן המשלוח מנות בשתיהן.

ולכן נהגו לעשות גם משלוח מנות בשבת קודש.

אכן הנה בראשונים (עי' כלבו סי' מ"ה ומאירי) מצינו שיש בזה בעיה בשבת של עובדין דחול, וא"כ לכתחילה עדיף להביא אורח הביתה ולעשות עמו משלוח מנות. ואם לא יתן למישהו מהשכנים שלא יראה כעובדין דחול.

והביאו על הגרי"ש אלישיב שנתן לנכדו בער"ש עוגה ויין ואמר לו חצי מהעוגה קנוי לך עכשיו לצורך משלוח וחצי בשב"ק וכן חצי מהיין עכשיו וחצי בשבת קודש, ולא חשש לחומרא של הרעק"א שאסור להחיל קנין בשבת קודש או דסבר דבזה הוי לצורך מצוה.

וכן העיד הגרע"א על אביו מרן הגרש"ז שבשנת תשל"ג שלח למישהו ביום ו' משלוח מנות שיקנה את זה בשבת. [וידיד הרה"ג ר' אריה אויערבאך שליט"א סיפר שבשנת תשנ"ד שלח אותו מרן הגרש"ז בשב"ק עם משלוח מנות לאחד מתושבי השכונה]

והנה החזון איש חידש דהמשלוח מנות הוא מחובר למתנות לאביונים וצריך ליתנו דוקא ביום ו' כמו במתנות לאביונים⁷.

ויש לעורר דהנה ראוי לכתחילה שהמשלוח מנות יהיה בשביל הסעודה, וכיון שהסעודה היא ביום א' עדיף שיהיה המשלוח מנות של יום ו' דבר הנשמר על יום א' וצ"ע.

[עכ"פ מי שמחמיר לעשות משלוח מנות בגלל המאירי שס"ל דגם הסעודה היא ביום ו' אין טעם להחמיר כמש"כ].

ושאלתי את מרן הגר"ח שליט"א דבר זה, ואמר שבאמת ראוי להחמיר בזה.

שישי דאם יסע ביום ו' נמצא דאם בני ברק היא כמוקפין, יוצא שאין לו פורים השנה כי בשבת יהיה בעיר פרוזה.

5. ויתכן הטעם לכן דהרי הפר"ח לומד דהסבר בירושלמי הוא שזה מצד אין מערבין שמחה בשמחה, וא"כ הוי איסור להוסיף סעודה לשם פורים, לכן רק הוסיפו מאכל.

6. בהלכות פורים המשולש למחר"ם די לזונאנויד הסכים עם המהרל"ח שהסעודה בשבת וכתב דכמה ראשונים סוברים כן אבל השיב על דבריו בענין המשלוח מנות וז"ל ואולם בדבר אחד אין דעתי כדעתו והוא במש"כ דמנות איש לרעהו זמנם הכי הוא בשבת ובעיני נראה שזה אסור גמור ונלמד זה ק"ו ממגילה ומה מגילה שהוא עיקר המצוה ושבת להשי"ת כדאמרין קריאתה זוהי הילולה גזרו עליה שמא יעבירה ד' אמות בר"ה ולא עוד אלא שחששו בה למיעוטא כמ"ש אין הכל בקיאתה ומשום אותו מיעוטא דמיעוטא גזרו על כל ישראל שלא לקרותה בשבת מנות שאינן אלא מיני אכילה בעלמא על אחת כמה וכמה שיש להקדימם ביום ששי וזה ק"ו כפול ומכופל ר"ל דהתם שבת לש"י והכא מיני אכילה בעלמא התם מיעוטא ראין בקיאתה וכל ישראל חייבים במשלוח מנות התם שמא יעבירה והכא בוודאי אתה אומר שלחו מנות

7. והנה הרדב"ז והנודע ביהודה הסבירו דלא מקדימין את הסעודה ליום ו' כיון שיטעו שזה ט"ו ואז יטעו בפסח אח"כ ויאכלו חמץ בז' של פסח. ואם כך מי שמחמיר ועושה סעודה גדולה ומשלוח מנות גדול ביום ו' יכול לחזור החשש, ושוב מפסיד בחומרא זו.

והנה ביום א' שהוא זמן הסעודה נח' רבותינו האם הכונה שנהפך יום ראשון ליום שמחה, או שיש בו רק דין השלמת הסעודה והנפק"מ עיקרית גבי אבילות דהגרש"ז ס"ל דלא נוהג ביום זה אבילות ואילו הגרי"ש ס"ל דנהוג בזה אבילות דהו רק השלמה של סעודת היום⁸. ונפק"מ גם לבני הפרזים אם אומרים תחנון ולמנצח ביום זה דלהגרי"ש ולהגרנ"ק אומרים, ואילו להגרש"ז אין אומרים כיון דזהו ימי שמחה. ושמעתי שהיו אומרים להגרמ"ד הלוי זצ"ל ביום זה פורים שמח, היה מחה שא"י פורים רק חובת סעודה.

וכן שנה אחת באו להגר"ב זולטי זצ"ל בחורים לרקוד בבוקר של יום א' ואמר להם מה אתם רוקדים עכשיו אין כאן דין שמחה, ורק בסעודה יש ענין לשמחה.

ויש צד נוסף באחרונים שזה מחייב חדש של יום ט"ז לשמחה ולסעודה וקטן שהגדיל ביום ט"ז יהיה חייב במשלוח מנות וסעודה. עי' בס' שלמי תודה באריכות.

שואלין דורשין

איתא בגמ' ונפסק ברמב"ם [ולא הובא בשו"ע] שצריך לשאול ולדרוש בעניני הפורים בשבת, כדי להזכיר ענין הפורים. וברש"י וברמב"ם משמע שהכונה ללמוד את מגילת אסתר, וברא"ש משמע דהכונה להלכות הפורים, וא"כ ראוי לומד דרשה גם בהלכה ובאגדה

וברדב"ז (ח"א סי' תק"מ) שואל מה צריך את הזכרה זהו הרי קורין בתורה ואומרים על הנסים, ומתקן שזה בשביל נשים וקטנים שלא שמעו, ומבואר שגם נשים וקטנים חייבים בזה וע"כ כל אחד בביתו צריך לעסוק בעניני המגילה ובהלכות לאשתו ולבניו.

וברע"ב בתחילת מגילה כת' "ושואלין דורשין בהלכות פורים כל אותה שבת". וכן מבואר ברדב"ז הנ"ל שמקשה אמאי צריך לשאול ולדרוש הרי אמרו על הנסים ות' שזה רק בזמן התפילה וצריך לשאול ולדרוש גם בזמן הסעודה. [וז"ל וכתב הרמב"ם ז"ל כדי להזכיר שהוא פורים ואי אמרת בשלמא דאין מזכיר [בענין] זכירה [זו] אלא א"א שמזכיר על הנסים אין לך זכירה גדולה מזו ומה צריך לדרוש בעניינו של יום ל"ק דצריך זכירה לנשים ולקטנים ולאותם שלא היו בב"ה ולא שמעו ברכת החזן ואפילו לגדולים צריך זכירה שלא תשתכח זכר הפורים בעונג השבת דשייך שלא בזמן התפילה].

בגדי שבת

הגריח"ז והגר"ז בהר"ן כתבו שהמנהג ללבוש בגדי שבת בכל הג' ימים גם ביום ו' וגם ביום ראשון.

והנה הרב חיים פנחס בר"מ הכהן הוא כתב לראשונה בשנת תרנ"ו סדר זה סדר פורים המשולש, והיינו כשיטתו שכל הימים האלו הם ימי פורים, ולא רק ימי השלמה בעלמא.

חיוב לבסומי

לכא' חיוב לבסומי תליא בסעודה וזה נקבע ביום א', אמנם אם הגדר שרק הסעודה עברה ליום א', א"כ אין דין לבסומי ביום א', רק אם ננקוט שדין לבסומי הוא חלק מהסעודה. ובאמת ראיתי מובא על מרן הגרי"ש זצ"ל שכל שנה היה שותה יין והולך לישון ובשנה של פורים המשולש ביום א' רק שתה קצת יין ולא הלך לישון. ובשבת קודש למחמירים לעשות סעודה יש גם דין שתית היין, ויש חידוש בהגר"ש קלוגר שאסור להשתכר בשבת, ועכ"פ אפשר לשתות יין בסעודת הבוקר ואז לישון ויקיים בזה עד דלא ידע כמבואר ברמ"א.

שהחיינו

בברכת שהחיינו של יום ו' צריך לכוון גם על הסעודה ומשלוח מנות אפי' שזה ביום ראשון. כי אין זה הפסק. (הליכות שלמה)

איסור מלאכה

הכף החיים (סי' תרפ"ח או' מט) כתב דבער"ש יש איסור מלאכה ואפי' להסתפר אסור, וזה תקנה של רבני ירושלים הספרדים מלפני מאתיים שנה. ובפרמ"ג (אש"א תרצ"ו סק"ב) כתב להדיא דלא אסור במלאכה. ובשם הגרי"ש הביאו שמלאכה לצורך שבת כן מותר לעשות.

ובאור שמח מבאר בירושלמי שאין איסור מלאכה ביום ו'.

וביום א' בשעת הסעודה נהגו לא לעשות מלאכה, וזה תקנה מאוחרת בשביל שמחה. [ובס' אגרת הפורים הביאו בזה על מרן הגר"ח ק"ש שליט"א ואני פעם אחת נכנסתי למרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בט"ז אדר שחל ביום א' אחה"צ והוא ישב ולמד ולא היה לפניו לא מכתבים ולא מכשירי כתיבה ואמר לי אני אגיד לך דבר שמסתמא לא תסכים אתי אני לא כותב היום משום שהיום פורים המשולש ואסור בעשיית מלאכה ואמרת לי שזה חידוש גדול שהרי יום א' אינו אלא תשלומין לסעודת פורים ולכא' לא נאסר מלאכה ביום זה מדינא רק כדי שיהיה פנוי למצות היום, ובבני ברק בלאו הכי אין מאריכים בסעודה כלל ביום זה וכיון שהרב לומד למה לא יוכל לכתוב חדו"ת ועוד הרי זה דבר האבד דאפי' מותר לכתוב חידו"ת וה"ה הספרים של הרב וענה זה לא דבר האבד אני יכול לכתוב הכל בלילה].

8. לשון הקונטרס של הגריח"ז שביים ראשון "פוקדין איש את רעהו בלשון יו"ט" כנראה שכוונתו להדגיש שגם הוא יו"ט. אמנם הביאו שהוא עצמו הגריח"ז נהג שלא לבוש בגדי שבת ביום זה וצ"ע.

וסיפרו על הגריש"א זל"ה הורה בהלוייתו של הגאון רבי חיים קמיל זל"ה שהיה ביום ראשון ט"ז אדר בירושלם שאין להספידו בירושלם כיון שזה יום משתה ושמחה בעיה"ק אף שזה היה חכם בפניו. [וכבר היה הספדים באופקים], ותמוה לשיטתו דזה רק השלמת הסעודה אמאי לא נתן להספידו. ושמעתי שאח"כ באו לפני הגריש"א וסיפרו לו במעלת הגר"ח ואמר אם כך היתי מתיר להספידו בירושלים.

על הנסים

בב"י סי' תרפ"ח כתב דהמנהג לומר על הנסים רק בט"ו. וממו"ר הגר"י רוזן שליט"א שמעתי לדייק מהרמב"ם פ"ב מתפילה הי"ג שאין אומרים על הנסים בשבת, דכ' "בחנוכה ובפורים מוסיפין בהודאה על הנסים, שבת שחלה להיות בחנוכה מזכיר על הנסים במוסף כמו שמזכיר בשאר תפלות". ולא הזכיר פורים בשבת אמנם במהדורת פרנקל הוסיפו לגרוס גם פורים, אבל ברוב ספרים לא כתב כך, ועי' דס"ל דלא אמרו על הנסים בשבת רק ב"ד שזה תלוי במקרא מגילה, וגם קריאת התורה לא הזכיר הרמב"ם מה הדין בפורים שחל בשבת, ובה ביאר שלכן צריך לשיטתו לומר שואלין ודורשין בשבת כי בלא זה לא מזכיר פורים. אבל השו"ע שס"ל דאומרים על הנסים בשבת לכן אי"צ לשאול ולדרוש.

קטן שהגדיל בשב"ק

המהר"ל ד' והגרי"ח ז' הורו שקטן שהגדיל בט"ו יקרא את המגילה ט"ו דכיון דהוי רק יחיד מבואר בראשונים שביחיד ליכא גזירה דרבה, ולכן מותר לעשות ברית בשבת ולא חששין שמא יעביר ד"א ברה"ר. וכן נהג הגרי"ח ז' הלכה למעשה בעת שבנו היה בר מצוה בשבת שקרא את המגילה לעצמה.

ודבר זה אולי נזכה בשנה זו שיש כאלו שהם רח"ל מורדמים ומונשמים ואם יעירו אותם בשב"ק האם יכולים לקרוא בט"ו. אמנם סתימת אחרוני זמננו שלא קורין בכה"ג.

שמחה לבני פרזים ביום א

עולת שמואל [הביאו גם בנימוקי או"ח סימן תרפ"ח] כתב שלשיטות שעושים סעודה ביום א גם בני פרזים עושים ביום א.

אכילת זירעונים

לגבי אכילת זירעונים, נראה עפ"ד אאמו"ר הגאון שליט"א דכ' דהנה כתב הרמ"א (סי' תרצ"ה סעי' ב) י"א שיש לאכול מאכל זרעונים בפורים, וזכר לזרעונים שאכל דניאל וחביריו בבבל (כל בו). וכתב המ"ב סקי"א "מאכל זרעונים - בלילה הראשונה". וצ"ב אמאי דוקא המצוה לאכול בלילה ולא כשאר מצות שדינם ביום הפורים.

ונראה דהנה הב"י הביא ד"ז בשם האורחות חיים ולשונו שם, "נהגו לאכול בליל פורים אחר התענית זרעונים, וזכר לזירעונים שהיו אוכלים בבית המלך" וכו', הנה הוסיף בליל פורים אחר התענית וצ"ב מה השיכות דוקא לתענית.

אכן נראה דעיקר האכילת הזירעונים הוא להראות את הנס שאף שרק זה היה מאכלם היא התקיימה בבית המלך ולא נשתנה פניהם, וא"כ עיקר הפרסום הוא כאשר אוכלי מיד אחר התענית וא"כ אנו מראים כאילו רק הזירעונים הם המאכל שלנו, ובדיוק כמו שהיה אצל דניאל, אכן אם יאכל ביום או אח"כ שוב לא נראה דהוי אכילה מחודשת של זירעונים שזה כל מאכלו רק אוכל כחלק מהסעודה ואין את היכר של דניאל. וא"כ שפיר עיקר המנהג הוא לאכלו בליל י"ד.

זמן התפילה

הנה בשנים האחרונות התעוררו להרבות בתפילה בימי הפורים, והסתפקו בשנה זו מתי הזמן של התפילה.

דהנה ידוע מהקדושת לוי שכל הארות היום הוא מכח המגילה א"כ הוא זמן התפילה. וכן אלו שלומדים מכל הפושט יד נותנים לו, שה"ה כלפי שמיא כל המבקש נותנים לו (סגולות ישראל ס"י 101), וזה מתקיים ביום י"ד. אמנם בפשיטות הוא בשבת קודש, שהוא עיצומו של יום.

והביאו מס' טור וברקת מתלמידי הר"ח ז' שבסעודת פורים זהו הזמן של תפילה. [ומרן הגר"ח ק שליט"א אמר שאינו יודע מקור לכך שזהו זמן תפילה]

לעתיד לבא

הנה בתוס' ד, ב מבואר שבמקדש קרו בט"ו בשבת שאין שבות במקדש, ויל"ד אי גזירה דרבה תתבטל לעתיד לבא כי מלאה ארץ דעה את ה', ונזכה לחוג את הפורים בט"ו ככל חוקיו ומשפטיו.

שוב הראני גיסי הרה"ג רי"ק שליט"א לדברי הטורי אבן ר"ה כט, א שלא יתבטל גזירת רבה לעתיד לבא.

חשיבות המגילה

כתב הלבוש (סי' תרפ"ח) וז"ל "ואין לומר הואיל ואי אפשר לעשות ביומו הרי היא בטילה, דכיון שעבר יומו בטל קרבנו, דלא יסוף מזרעם כתיב [שם כח], ואם שנה אחת יפסקו הוה ליה הפסקה, דבכל שנה ושנה כתיב, הלכך מאחרין אותה עד יום א'. ואין להקשות ואימא איפכא דאותו ממעט יום שלאחריו ולא יסוף מרבה יום שלפניו, דסברא הוא דמאחרין אותה יותר ממה שמקדימין אותם, משום דעל כרחך עיקר שמחתם לא התחילה עד שנחו מנקמת אויביהם, וכיון שהתחילה שוב לא פסקה מיד מיום שלאחריו, וכיון שאין יכולין לקיימה ביום הראשון שקבלוה עליהם וכבר קבלו עליהם שלא יסוף מזרעם, אם כן על כרחך צריכים לקיימה ביום שלאחריו שעדיין שמחתם בלבם, אבל לאקדומה ביום שלפניו לא שייך, שעדיין לא התחילה שמחתן, אדרבה היו טרודין ונבהלין במלחמתן.

9. ראה המעגל טוב שהחיד"א בשנת תקל"ז היה טו אדר בשבת ורבי שאל מאמסטרדם עשה הסעודה במוצש"ק.

10. וז"ל מקובל מפי גדולי עולם דסגולה בפורים להשכים בבוקר ולהרבות בתפילה ובבקשה לפני השי"ת על כל דבר הן על בני חיי ומוזני והן על שאר דברים ועל כל קרוביו ועל כל עם ישראל וכו' וכל הפושט יד ומבקש מאת השי"ת נותנין לו עכ"ל ובספר תורת אמת בעניני פורים כתב דבפורים הוא זמן מסוגל שיכולין ע"י תפילה להוושע בו ג"ב בזרע של קיימא עיי"ש עיין בקונטרס בעניני חודש אדר וימי הפורים אות ז' סק"ג.

מצוותי עיון

- קובץ פנינים על פרשת השבוע -
פורים | גליון 21

ודתיהם שונות - הדת היהודית היא להיות שונים מהאומות

"ודתיהם שונות מכל עם" (ג, ה)

קשה, והלא כל הדתות שונות זו מזו, ומה כוונתו המיוחדת של המן באמרו 'ודתיהם שונות מכל עם'. **היוסף** לקח וכן השפת אמת מיישבים, כי הדת של היהודים היא לא ללכת כחוקות הגויים ככתוב (ויקרא יח, ג) "ובחוקותיהם לא תלכו", ואם הגויים עושים דת מסוים, היהודים עושים בדווקא להיפך, וברצונם בדווקא להיות שונים מהגויים, וזה המן התכוין 'ודתיהם שונות מכל עם', היינו שהדת שלהם זה להיות שונה מכל עם.

ובנותן טעם להביא את דברי ההעמק דבר שמפרש נפלא את הפסוק בפרשת בלק (במדבר כד, ט) "הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב", שכל זמן שעם ישראל אינו מתערב עם אומות העולם אלא נמצאים לבדד אז יקיים בהם ישכון, שיהיו במנוחה ובכבוד וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו ואין איש מתחזה עמו, אבל **ובגוים** כאשר הוא רוצה להיות מעורב עמם לא יתחשב אינו נחשב בעינים להתחשב כלל לאדם. וכתב שהטעם בזה הוא, מפני שלעם ה' יש צורה מיוחדת גבוה משאר אנשים, וככתוב בישעיה (מט) "ואצרך" פירוש עשיתי לך צורה מיוחדת, ומי שמאבד ומשחית צורתו נעשה גרוע מאשר תחתיו, עיי"ש. **ויש** להוסיף בזה, שהנה במדרש בתחילת פרשת תצוה, ירמיה הנביא ממשיל את ישראל לזית ככתוב (ירמיה יא, טז) "זית רענן יפה פרי תאר קרא ה' שמך", ודווקא לזית, משום שכל המשקים מתערבים זה בזה, אבל השמן אינו מתערב אלא עומד, כך ישראל אינם מתערבים עם העובדי כוכבים שנאמר (ירמיה יא, ג) "לא תתחתן בהם".

וכן מבואר במדרש (ילק"ש ירמיה רמז רפט) כי השמן תמיד נתון למעלה, כך אבותינו, בשעה שהיו עושים רצונו של מקום נצבים למעלה מן העובדי כוכבים שנאמר (שם כח, א) "ונתנך ה' אלהיך עליון על כל גויי הארץ" וגו'.

והיינו שבישראל יש תכונה להיות שונה מכל העמים ולא להתערב עמהם כזית, וזהו 'ודתיהם שונות מכל עם' שהדת שלהם להיות שונה, כשמן שאינו מתערב.

מדוע נמתח השרביט לאסתר, ולא ידה של אסתר לשרביט

"ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט" (ה, ב)

בגמ' במגילה (טו, ב) אמר ר' יוחנן ג' מלאכי השרת נזדמנו לה באותה שעה, אחד שהגביה את צווארה, אחד משך חוט של חסד עליה, ואחד מתח את השרביט.

ונאמרו בגמ' כמה דעות עד כמה נמתח השרביט, י"ב אמות, ט"ז אמות, כ"ד אמות, או שבעים אמות.

עוד מביאה (שם) הגמ' שכאשר בת פרעה הושיטה את ידה לקחת התיבה שהיה בה משה אמר הכתוב (שמות ב, ה) "ותשלח את אמה ותקחה" נמתחה ידה אמות הרבה כדי שתגיע לתיבה למשות את משה מן היאור. וידוע להקשות על השינוי, מדוע אצל אסתר הנס היה שהשרביט נמתח, ואילו אצל בת פרעה ידה נמתחה. **הגאון** רבי ברוך שמעון סלומון זצ"ל יישב בזה, שהרי בגמ' (שם ע"א) מבואר על הפסוק (ד, טז) "וכאשר אבדתי אבדתי" שאסתר נאסרה על מרדכי, מאחר שבא עליה אחשורוש מרצונה, וא"כ י"ל שלכן לא נעשה הנס בידה של אסתר, כדי למעט מה שאפשר בהתקרבותה של אסתר לאחשורוש. **עוד** נראה ליישב כי אדרבה המתיחות שוות, בשניהם הטמא נמשך לקדוש, שהרי אינו כבוד לקדוש שיבוא לטמא, אלא על הטמא לבוא לקדוש, ולכן ידה של בתיה בת פרעה נמתחה אל משה, ושרביטו הטמא של אחשורוש נמתח אל אסתר.

יותר קשה ויווג מלמלוח על כל העולם

במגילה (יא, א) אומרת הגמ' שאחשורוש מלך תחילה על שבע מדינות, אח"כ על עשרים ושבע, ולבסוף על מאה עשרים ושבע מדינות, מתחילת העולם ועד קצהו. וכל זה קרה במהירות עצומה של שלוש שנים, ככתוב (אסתר א, ג) "בשנת שלוש למלכו עשה משתה לכל שריו ועבדיו", עובדה זו מוכיחה את עצמתו של אחשורוש.

והנה לאותו מלך, שהיה כל כך חזק, חיפוש אשה לקח ארבע שנים, ככתוב "ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש בשנת שבע למלכותו" (אסתר ב, טז).

הנה לנו דוגמא ל"קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף" (סוטה ב, א), לכבוש את כל העולם יכול בשלוש שנים, אך זיווג יקח ארבע שנים, כיון שאינו תלוי באדם כלל, אלא הכל משמים.

גודל החיוב להכיר בחסדי ה'

במגילה (טו, ב) על פסוק (אסתר ה, א) "ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית" דורשת הגמ': "א"ר לוי כיון שהגיעה לבית הצלמים נסתלקה הימנה שכינה, אמרה 'קלי קלי למה עזבתני' שמא אתה דן על שוגג כמזיד ועל אונס כרצון, או שמא על שקראתיו כלב שנאמר (תהלים כב, כא) 'הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחדתי', חזרה וקראתו אריה שנאמר 'הושיעני מפי אריה' (שם פסוק כב)".

וכמובן תמוה, מאי נפק"מ אם מכנה אותו כלב או אריה.

ונראה ליישב, כי חששה שיש עליה תביעה שהיא לא מעריכה מספיק את גודל הגזירה, ולכך תחילה כינתה אותו רק כלב, [ושמא מה שהייתה אשתו גרם להרגשה שבכוחה לגרום לביטול הגזירה], והיה עליה להכיר בגודל הגזירה ולכנותו אריה.

והחילוק ברור, כאשר כלב רץ אחר בן אדם גם כאשר פוחד, אבל בתוך הלב הוא מרגיע עצמו, כי מה כבר יכול להיות, יקבל נשיכה חזקה מהכלב ויבריא, ויתכן שתפילתו באותה שעה בדרגה נמוכה, אבל מי שרודף אחריו אריה הוא מפוחד כולו, ועולים במחשבתו מחשבות מבעיתות כי הוא רגע לפני מותו, ברגע כזה הוא מרגיש תלות מוחלטת בקב"ה שהוא ואך ורק הוא יכול להצילו, ותפילתו בדרגה גבוהה. והוא יסוד גדול, שאם אדם לא מכיר בטובתו של הקב"ה, כמה גדולה ההטבה, יש עליו תביעה, ועד כדי כך שרודף הקודש מסתלקת ממנו.

להערות והארות ניתן לפנות למס': 053-3142208

להצטרפות לקבלת הגיליון במייל: 9142208@gmail.com

אוצר - הלכות

פורים המשולש תשפ"א

תמצית הלכות הנחוצות לחג הפורים הבעל"ט

על פי פסקי מרנא "השבט-הלוי" זצקללה"ה

שנאמרים בביהמ"ד "שבט הלוי" אחוזת ברכפלד - מודיעין עילית

ע"י הרב אלטר אליהו מרמורשטיין שליט"א

ראש כולל ישועות יעקב ומח"ס המינים המהודרים

זמני כניסת שבת פ' תצוה - שושן פורים

יציאת השבת	כניסת שבת	סיום הצום תענית אסתר	
6:12	4:59	6:01	ירושלים
6:13	5:14	6:02	בני ברק
6:12	5:06	6:01	חיפה
6:12	5:08	5:53	מודיעין עילית
זמן ר"ת 6:52		זמן ר"ת 18:53	
חצות היום - 11:52		שעה עשירית - 14:44	

תקנו לנו מרדכי ואסתר את ימי הפורים ביום י"ד באדר ונקרא פורים דפרזים, [פרוז לשון פתוח], ובערים המוקפות חומה מימות יהושע בן נון וכן בעיר שושן הבירה ביום ט"ו באדר ונקרא פורים דמוקפים.

בשנה זו שחל ט"ו באדר בשבת, גזרו חז"ל שלא לקרוא את המגילה בשבת, שמא ילך אצל חכם ויטלטל המגילה ד' אמות ברה"ר, בכדי ללמוד איך לקרוא או לשמוע, אלא יקדימו את קריאתה ליום ו'. וכן דין מתנות לאביונים הוא ביום י"ד במקומות אלה יום הפורים נחגג על פני שלשה ימים ונקרא שמו בשם "פורים המשולש" מקרא מגילה ומתנות לאביונים בי"ד ועל הנסים בשבת, וקריאת פורים. משלוח מנות וסעודת פורים בט"ו.

תפילת מנחה

א. נוהגים לתת בערב פורים קודם תפילת מנחה מוחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן זכר למחצית השקל שהיו נותנים באדר. (רמ"א תרצ"ו ס' א')

ב. נהגו לתת ג' חצאים מאחר שנאמר ג' פעמים כתוב תרומה בפרשה. (רמ"א תרצ"ו ס' א')

ג. החיוב לתת הוא מבין עשרים שנה ומעלה (רמ"א) אבל התוספות יו"ט כתב שהפוסקים חולקים וסוברים דמבין י"ג שנה ולמעלה שהוא איש, חייב במחצית השקל. המנהג ליתן אפילו בעד בניו הקטנים. וכל קטן שהתחיל אביו לתת בשבילו שוב אינו פוסק. (תרצ"ו משנ"ב ס' קה')

ד. מחמירים לתת גם עבור הנשים. (שבה"ל שו"ת ח"ו ס' קפ"ג) וכן בעד עוברים. (משנ"ב ס' קה')

תפילת ערבית

א. בתפילת מעריב בשמו"ע אומרים בברכת מודים על הנסים. אם שכח אין מחזירין אותו.¹ (תרצ"ג ס' ב') ובני המוקפים אומרים על הנסים רק בשבת.

ב. אחר תפילת ערבית אומר הש"ץ קדיש שלם עם תתקבל וקוראים המגילה, ולאחריה אומרים ואתה קדוש וקדיש שלם בלא תתקבל. (משנ"ב תרצ"ג ס' קא')

ג. כתבו האחרונים דנכון ללבוש בגדי שבת ג"כ מבערב, וימצא אח"כ בביתו נרות דולקות, שולחן ערוך ומטה מוצעת. (משנ"ב תרצ"ה ס' קג')

קריאת המגילה

א. בשנה זו קוראים את המגילה כל ישראל בי"ד אדר. מברכים ג' ברכות קודם קריאת המגילה א. על מקרא מגילה. ב. שעשה נסים. ג. ושהחיינו, ודעת הרמ"א שאף ביום מברכים שהחיינו. (תרצ"ב א') וצריך המברך והשומע, ובעל קורא לכוון לצאת ולהוציא. פרמ"ג א"א) אם הקורא שליח ציבור מסתמא דעתו על כל השומעים, אפילו הם אחורי בית הכנסת. (שו"ע ס' תרצ"ז ס' יד')

ב. כתב המו"א יברך ברכות בעמידה, ופסק (שעה"צ א') השומעים צריכים לעמוד בשעת הברכות. (ובעל קורא בציבור עומד בכל הקריאה) מוצה מן המוברך לקרוא את המגילה ברוב עם, כדי לפרסם הנס. (שו"ע תרפ"ז ב')

ג. לאלו הדרים בערים המוקפות חומה מימות יהושע בן נון שתמיד קוראים בט"ו באדר, השנה קוראים המגילה ככל הערים שאינם מוקפות חומה מימות יהושע בן נון ביום י"ד אדר. וצריך לכתחילה להקפיד לשמוע המגילה בציבור.² (ביה"ל ת"צ ד"ה צידק) ואם הוא אנוס כגון חולה או הנמצא בבידוד לדעת המשנ"ב לא יברך ביחיד על קריאת המגילה. (משנ"ב ת"צ ס' סא) אולם החזו"א ו"השבט הלוי" דאף אם אין עשרה אפשר לקרוא ולברך.³ (שבה"ל פורים)

ד. לאחר קריאת המגילה נוהגין לברך: הרב את ריבנו וכו'. ואין לברך אחריה אלא בצבור. (שו"ע ס' תרצ"ב ס' א') וכן נהגו לומר לאחר קריאת המגילה בלילה "אשר הניא". (שו"ע ס' תרצ"ב ס' ב')

ה. אף אם לא בירך לא לפניה ולא לאחריה, יצא.

¹ קודם יהיו לרצון (השני) ואמר: "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה" בימי מרדכי וכו' (מ"ב תרפ"ב ס' ק ד')

² אם אינו יכול לבוא לשמוע בציבור אם יש באפשרותו לשמוע בעל קורא הקורא לעשרה דרך חלון וכדומה והוי כשומע בציבור. ונ"מ למי שצריך בידוד, והוא מקופים שצריכים לכתחילה לשמוע בציבור. (ביה"ל ד"ה צידק. ס' תרצ"ז).

³ דעת המשנ"ב דהוי קורא המגילה שלא בזמנו, אבל דעת חזו"א קנה ב' ושלמת חיים ס' שעא, והגרשז"א וביאר השבט הלוי שזהו זמנם, היות שמתקני תקנת הקריאה ידעו שיש אופנים שיחול בשבת ולא יקרא בו וקבעו דבאופן זה יקראו בע"ש, א"כ זהו זמנו עי"ש שבה"ל-פורים עמ' צב.

אבל תוך י"ב חודש ר"ל הקורא את המגילה, דעת המושג"ב שלא יברך לציבור אלא אחר יברך, אבל דעת מרן השבט הלוי שיכנס לברך. (שו"ת ח"ט ס' קמו)⁴
הכל חייבים בקריאת המגילה או שמיעתה אנשים נשים וגרים, ומחנכים את הקטנים לקרותה. (שו"ע תרפ"ט א') וצריך האב להשגיח על בניו הקטנים שישמעו הקריאה.
הקורא להוציא את אחרים אף על פי שיצא כבר, יכול לברך להוציא אחר ידי חובתו. (שו"ע ס' תרצ"ב ס' ג') ואם יודעין בעצמם לברך יברכו בעצמם כיון שהוא כבר יצא בקריאה. ומנהג העולם להקל להוציאן אף בברכה. (משנ"ב ס' ק"י)

קריאת המגילה לנשים

- א. הקורא לנשים יקרא אחר שיצא ידי חובתו בבית הכנסת, דמצווה שיצא בעצמו בקריאת הציבור. (משנ"ב תרצ"ב ס' ק"י)
- ב. הקורא לנשים ומברך להם יברך ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם לשמוע מגילה.⁵ (משנ"ב תרצ"ב ס' ג' ס' ק"א) ולכתחילה ראוי שתברך כל אחת לעצמה את הברכות. וכן נהג מרן השבט הלוי זצ"ל כשהיה קורא את המגילה לרבנית ע"ה. (שבח"ל פורים)
- ג. אישה שמברכת לעצמה תאמר ברוך אתה ה' אשר קדשנו במצותיו וצונו לשמוע מקרא מגילה, ברכת על הנסים, ושהחיינו. (מבית לוי)

דינים ודיוקים בקריאת המגילה

- א. צריך השומע להאזין ולשמוע כל תיבה ותיבה מפי הקורא, ואם חיסר הקורא אפילו תיבה אחת לא יצא. וכן אם השומע חיסר לשמוע תיבה אחת לא יצא וצריך לחזור. (משנ"ב תר"צ ס' י"ד ס' מ"ח)
- ב. אם הגיע לבית הכנסת לאחר אמירת הברכות יודרו לברך בעצמו. ואם אין זמן יברך כשהבעל קורא מפסיק, בתנאי שיש הפסק פרשה. (משנ"ב תרצ"ב ס' ק"י)
- ג. מי שאיחר לבוא לבית הכנסת והתחילו לקרוא כבר, יכול לקרוא מתוך החומש עד שיגיע למקום שאוחז הבעל קורא, כיון שבדיעבד יוצא אם קרא מוקצת בעל פה. (משנ"ב תר"צ ס' ק"י)
- ד. צריך לדייק בקריאה במקום שמשתנה המשמעות, כגון שקרא "יושב" ישב, או "נופל" נפל. ואם לא קרא נכון הרי זה כאילו דילג אותה תיבה לגמרי וצריך לחזור ולקרותה כסדר. (משנ"ב תר"צ ס' ס' ק"א)
- ה. יש שכתבו שנוהגין לומר ד' פסוקים של גאולה בקול רם, משום שמחה דהיינו: איש יהודי וגו', ומרדכי יצא וגו', ליהודים היתה אורה וגו', כי מרדכי היהודי וגו'; והחזן חוזר וקורא אותן. ומה שחוזר וקורא אותן כדי להשמיע לציבור שמצווה לכתחילה לשמוע כל המגילה מתוך הכתב. (שו"ע ס' תר"צ ס' י"ז)
- ו. צריך לומר עשרת בני המן, בנשימה אחת, להודיע שכולם נהרגו ונתלו כאחד. ובדיעבד אם הפסיק בניהם יצא. ונוהגין לכתחילה לומר בנשימה אחת מתחילת חמש מאות איש ואת פרשנדתא כו' עד עשרת. (שו"ע תר"צ ס' טו) ומי שיודע בעצמו שאין יכול לומר מ"חמש מאות איש" עד לאחר "עשרת בני המן" בנשימה אחת, טוב יותר שיתחיל מן ואת פרשנדתא וכו', כי זהו מדינא דגמרא אבל חמש מאות איש הוא מנהג בעלמא. (משנ"ב ס' תרצ"ב ס' ק"י) המנהג שהציבור אומרים אותם בעצמם. (שבט הלוי פורים)

ליל פורים

- א. ישמח וירבה קצת בסעודה בליל פורים לכבוד פורים.⁶ (סימן תרצ"ה סעיף א') וכן נהג רבינו זצ"ל (שבח"ל פורים) ומ"מ אינו יוצא בזה ידי חובת סעודת פורים.
- ב. יש אומרים שיש לאכול זרעונים בפורים, זכר לזרעונים שאכל דניאל והביריו בבבל. (ס' תרצ"ה ס' ב')
- ג. בברכת מעין שלש אין מזכירין פורים. (שו"ע ר"ח ס' י"ב, משנ"ב תרפ"ב ס' ק"ב)

תפילת שחרית

- א. משכימים לבית המדרש.⁷ (מג"א, מ"ב תרצ"ג ס' ו')
- ב. בחזרת הש"ץ אומרים יוצרות. (שו"ע תרצ"ב ס' ק"י) ותושבי ערי המוקפים רבים נוהגים לאומרו ביום קריאת המגילה,⁸ אין אומרים יעלה ויבא, ולא תחנון, ולא הלל, ואל ארך אפים, ולא למנוצח יענך ה' ביום צרה בשני הימים י"ד ט"ז. (שו"ע תרצ"ג)
- ג. אמירת תחנון בערי הפרזות⁹ ב"ז אדר דעת השבט הלוי שצריך לומר, אולם אלו הנוסעים לעיה"ק ירושלים לא יאמרו. (שבח"ל פורים)
- ד. ודעת הגרש"ז¹⁰ אייערברך זצ"ל דלא יאמרו בכל ארץ ישראל ת"ו. (הליכות שלמה ס' כא ח') ביאר הגאון הצדיק רבי שריה דבילצקי זצ"ל שלא יאמרו בארץ ישראל משום כבוד ירושלים. (פורים המשולש). בעיר בני ברק דעת מרנא הקהילות יעקב זצ"ל ובנו מרנא הגר"ח ק"ק שליט"א דלא יאמרו תחנון מפני שאנו מחוברים ליפו שהיא ספק מוקף חומה מימות יהושע בן נון ואף שחייבים בסעודה ותו לא מ"מ הסעודה מדין משתה שמחה ופזמון מתחננן. (ארחות רבינו ח"ג ע' לה)
- ה. אמירת למנוצח ה' יענך באשרי ובא לציון בערי הפרזות דעת הגאון הצדיק רבי שריה דבילצקי זצ"ל דלא יאמרו בכל ארץ ישראל (פורים המשולש פ"א א') אולם דעת הקהילות יעקב זצ"ל ובנו מרנא הגר"ח ק"ק שליט"א רק בני ברק מטעם שכתבנו לעיל. (ארחות רבינו ח"ג ע' לה)
- ו. אין חולצים התפילין אף שהתפלל עד אחר קריאת המגילה, דדרשינן במגילה ויקר אלו תפילין. (מג"א משנ"ב תרצ"ג ס' ו')

⁴ כ' במשנ"ב תרצ"ב ס' ק"א א' מפני ברכת שהחיינו, שאין האבל מברך להוציא רבים בברכת שהחיינו. בשו"ת שבט הלוי (ח"ט קמו) מחלק בין הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת למגילה, נרות חנוכה חובת הציבור ואינו על היחיד משא"כ קריאת המגילה חל כל יחיד. ועוד חילוקים. והביא ד' שו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב ס' קנ"ח דמחלק בין חנוכה ומגילה.
⁵ נחלקו האחרונים בנוסח הברכה, לדעת הרמ"א בס' תרפ"ט וכן נקט הקישור"ע ס' קמ"א ט"ז, ושע"צ ט"ז ובס' תרצ"ב, משנ"ב ס' י"א "לשמוע מגילה" ומשנ"ב ס' ק"ח ב"ש ח"א "לשמוע מקרא מגילה". ד' הגרש"ז אייערברך לברך לשמוע מגילה, ודעת השבט הלוי (מבית לוי) לשמוע מקרא מגילה.
⁶ בפרט השנה לבני המוקפים במוצאי שב"ק ע"פ המשן חכמה (אסתר) דכתב דסעודת פורים דיום ט"ו נדחת למוצאי שבת.
⁷ כתב במחצית השקל שהטעם השכמה הוא משום ריבוי מצוות היום. ובפרט בעש"ק שצריך לומר ככל עש"ק שנים מקרא ואחד תרגום. בתפילת שחרית יתעטף בג' צ"ל ש' דיבילצקי זצ"ל ועוד. מנהג באיאן (לוח הליכות יום). ודעת מנחת יצחק והגה"צ רבי יששכר דוב גולדשטיין זצ"ל, והגה"צ רבי י. מ. דזינסיקא גאב"ד י-ם שהקהל יאמר והחזן ישתוק. (פורים המשולש, נטעי גבריאל)
⁸ בלוח א"י (הגרי"מ ט') כתב בערים הישנות בא"י שהם ספק מוקף חומה מימות יהושע, צפת, טבריה, חברון, חיפה באר שבע, שכם, ועזה. שאר מצוות היום משתה ומשלוח יעשו גם ביום א'. לא יאמרו תחנון ולמנוצח. יעוין בשע"צ ס' קלא ס' ט"ו בספק בתחנון שומעים להקל.
⁹ פרזות הן ערים שיש בהן חומה ובהן חומה מימות יהושע, צפת, טבריה, חברון, חיפה באר שבע, שכם, ועזה. שאר מצוות היום משתה ומשלוח יעשו גם ביום א'. לא יאמרו תחנון ולמנוצח. יעוין בשע"צ ס' קלא ס' ט"ו בספק בתחנון שומעים להקל.
¹⁰ פרזות הן ערים שיש בהן חומה ובהן חומה מימות יהושע, צפת, טבריה, חברון, חיפה באר שבע, שכם, ועזה. שאר מצוות היום משתה ומשלוח יעשו גם ביום א'. לא יאמרו תחנון ולמנוצח. יעוין בשע"צ ס' קלא ס' ט"ו בספק בתחנון שומעים להקל.

משלוח מנות

- א. חייב לשלוח לחבירו שתי מנות של בשר או של שאר מיני אוכלים, שנאמר: ומשלוח מנות איש לרעהו (אסתר ט, י"ט - כ"ב). ולא בגדים ושאר דברים, משקה בכלל אוכל ולכן סגי במאכל אחד ומשקה אחד.¹⁰
- ב. מנות משלוח מנות נאמר בכל אחד מישראל בין איש ובין ואשה חייבים. המאכל צריך להיות מבושל ולא בשר חי דמשלוח מנות משמע הראוי מיד לאכילה. (משנ"ב תרצ"ה ס"ק ב)
- ג. משלוח מנות המהודר הוא, מנה יפה שראוי להתכבד, כפי המקום והזמן.¹¹
- ד. שתי מנות לאיש אחד. וכל המרבה לשלוח לרעים משובת. (שו"ע תרצ"ה ד)
- ה. לאדם אשר אין לו, מחליף עם חבירו, זה שולח לזה סעודתו, וזה שולח לזה סעודתו, כדי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו¹² (אסתר ט, יט - כ). [וה"ה הנמצא בית חולים או מלונית יכול להחליף סעודתו עם של חבירו]
- ו. מנות משלוח מנות ביום¹³ ולא בלילה. (שו"ע תרצ"ה ד) ובני המוקפים בט"ז אדר ביום א'. (משנ"ב תרפ"ה יח)
- ז. יהדר לשלוח את משלוח מנות ע"י שליח. (משנ"ב תרצ"ה ס"ק יח)

אבל רה"ל

- א. אבל חייב לשלוח מנות אך לא ישלח דברי שמחה כגון תפנוקים. (שו"ע ס' תרצ"ו י)
- ב. אין שולחין לאבל כל י"ב חדש. אפילו דבר שאינו של שמחה. מכל מקום אם שלחו לו מותר לקבל. ואם האבל הוא עני מותר לשלוח לו מעות אפילו תוך שבעה דלא גרע מצדקה. (שו"ע משנ"ב ס' תרצ"ו י, שבה"ל שו"ת ח"ס קו)
- ג. במקומות שנותנים לרב או למו"צ או למלמד של בניו והרי זה כעין חלק מתמיכת הציבור או ממשכורתו מותר לשלוח להם אף שהוא אבל. דהוי כעין פריעת חוב. (שו"ת דברי מלביאל ח"ה ס' רלו, וכן מורים)¹⁴

מתנות לאביונים

- א. חייב כל אדם ליתן לפחות שתי מתנות לשני עניים. (שו"ע ס' תרצ"ד א) ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה דעת כמה אחרונים דצריך לתת מומה שנתנו לו. (משנ"ב ס"ק א)
- ב. כתב הפמ"ג נ"ל דלכתחלה צריך ליתן לאביון דבר הראוי ליהנות ממנו בפורים, מאכל או מעות שיוכל להוציא בפורים. שיעור מתנות לאביונים, לדעת המשנ"ב מעיקר הדין שזה פרוטה לכל אביון. אולם דעת השבט הלוי שאי אפשר לקנות בזה כלום¹⁵ אין יוצאים ידי חובה, לכך שיעור¹⁶ המעות בערך 10 שקל לכל אביון. (משנ"ב תרצ"ד ס"ק ב ושבה"ל פורים)
- ד. צריך שייגעו המתנות לאביונים ליד העני בעוד שיש לו שהות לקנות צורכי סעודה, אבל הנותנים [או מזוכים] בסוף היום, אינם מקיימים מצות משלוח מנות לאביונים, אלא דינה כצדקה בעלמא. (שבט הלוי - פורים)
- ה. כתב הרמב"ם (פ"ב ה"י) טוב להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ומשלוח מנות לרעיו, שאין שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים יתומים ואלמנות וגרים ודומה לשכינה שנאמר להחיות רוח שפלים ולהשיב לב נדכאים. (שערי תשובה, משנ"ב תרצ"ד ס"ק ג)
- ו. ב' מתנות לאביונים צריך להיות משלו ולא משל מעות מעשר. ואם בא להוסיף מוסיף משל מעשר. (משנ"ב תרצ"ד ס"ק ג)
- ז. אין מדקדקים במעות פורים, אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנים לו. (שו"ע תרצ"ד ס' ג)

סעודת פורים

- א. חייבים במשתה ושמחה קצת בשני ימים, י"ד וט"ו, וכן נהגו. (שו"ע ס' תרצ"ה ב)
- ב. בערב שבת קודש ליושבי ערי הפרוות, לדעת הרמ"א יעשו הסעודה בשחרית¹⁷, וכתב המשנ"ב (תרצ"ה ס"ק י) שלכתחילה קודם הצות. [11:53] וכך הקפיד מרנא "השבט-הלוי" וצ"ל. (הגאון הנודע רבי משה שטיין שליט"א מח"ס מבית לוי)
- ג. והמקל להתחיל עד שעה עשירית [14:44], לא הפסיד כדכתב חיד אפרים. ואם לא הספיק, מ"מ יכול לאכול אף בשעה זו לסמוך בשעת הדחק. (שערי צדק פ"ט ס"ק י) ועין בס' רל"ב ס"ק ל' שלפני סעודה גדולה צריך להתפלל מנחה, ובשעת הדחק אפשר להקל¹⁸.
- ד. מוקף שבא להשתתף בסעודת פורים אצל בני הפרושים יכול לאכול עמהם אע"פ שהוא ער"ש, (ועין ס' רמב"ב), מ"מ מותר דהוי ימי משתה ושמחה. (הגאון רבי שמאי גרס שחי)
- ה. בני המוקפים ביום ט"ז אדר, מתפללים מנחה תחלה בעוד היום גדול ואח"כ עושים סעודת פורים וערבית יתפללו בלילה. ורוב הסעודה צריכה להיות ביום, ולא כמו שנוהגים להתחיל סמוך לערב ועיקר הסעודה הוא ליל י"ז. (רמ"א תרצ"ה ב)
- ו. כתב הרמ"א מצוה להרבות בסעודת פורים ובסעודה אחת יוצאים. ומצותה לאוכלה ביום. (תרצ"ה א)
- ז. כתב הפרי מגדים לענין סעודת פורים ומתנות לאביונים ומשלוח מנות אפשר שצריך כונה ע"י לשם מצוה. (משנ"ב תרצ"ה ס"ק ד)

¹⁰ יש לדון מדוע אין מברכים ברכה על מצות משלוח מנות? כ' בשו"ת מגדנות אליהו לדודי הגאון רבי א. א. חבינשטיין זצ"ל ח"ד ס' קלו ב' אורחות חיים (ספינקא) מ' שו"ת מור ואהלות שהטעם החיוב מש"מ הוא דוקא איש לרעהו וע"כ א"א לתקן ברכה. ובשו"ת ערוגות הבושם ס' רז שתייך בא"א דמברך רק באופן דעושה לשם מצוה.

¹¹ פמ"ג מש"ז ד' ערוך השלח תרצ"ה ס"ק ט"ו. ביה"ל ב' ח"א הוכיח מן הירושלמי דאם שולח לעשיר דבר פחות אינו יוצא בזה ידי משלוח מנות וכן משמע בריטב"א לפי גירסא אחת שם בגמרא. אכן לגבי שווה פרוטה לא הזכירו דבר זה ונכון לזהר בזה לכתחילה.

¹² לבני המוקפים הרוצים להדר לקיים משלוח מנות יחלפו מנות ביניהם בשבת ע"פ דעת מהר"ל חביב וכן עשה בי-ם וכן דעת הכנסת הגדולה. מ"מ צריך להקפיד על עירובי חצרות, ועירוב כדן. ד' תחז"א מצות משלוח מנות ב"ד אף לבני המוקפים. (או"ח קנה ס"א. וכף החיים ס"ק לח)

¹³ קבל שבת ונזכר שלא קיים מצות משלוח מנות או שאר מצות היום יקיים מצות היום אע"פ שקיבל שבת. ומתנות לאביונים יתן שווה כסף שאינו מוקצה. ול"ה כתרתי דסתרי עין פמ"ג מ"ז ב' דומיא דשופר ס' ת"ר ט"ז שם דמות, ואינו דומה למקבל שבת ונזכר שלא התפלל מנחה דאסור להתפלל ס' רס"ג ס' טו ביאר הגאון רבי מאיר סירוטה שליט"א מפני היות ותפילת מנחה עושה יום חול נגד קבלת שבת שקיבל על עצמו.

¹⁴ יש לדון אם נותן למלמד של בנו האם נחשב גם כהוצאת בניו לת"ת ואינו בכלל מזונותיו של אדם קצובים מר"ה עד ר"ה.

¹⁵ מצות מתנות לאביונים בכדי שיקנו במעות סעודת פורים בגמרא ב"מ עח: מגבית פורים לפורים ועין ברש"י שם.

¹⁶ שיעור ג' ביצים אוכל, ואם נותן אכלים צריך שיתן לו שיעור שלש ביצים מפת. שערי תשובה, ב' מח"ב ב' שו"ת זרע יעקב, שבה"ל פורים.

¹⁷ לדעת הרמ"א בשחרית משום כבוד השבת, ועין ביד אפרים קודם שעה עשירית. סיפר מרנא השבט הלוי לתלמידו הגאון הגדול רבי שלמה זלמן אולמן זצ"ל חבר בד"צ ז"מ, ראב"ד מודיעין עילית. שפעם היה אצל מהרי"ץ דושינסקיא זצ"ל בפורים שחל בעש"ק והגיע ביום הפורים בבקר ושאלו אם אכל סעודת פורים אמר לו שכבר אחרי סעודת פורים. בענין פורס מפה ומקדש לכתחילה לא יעשו כן. שבה"ל-פורים

¹⁸ שלענין תפילת מנחה יש לסמוך בשעת הדחק על כרוז המבשר את כניסת השבת. הגאון הגדול רבי יעקב מאיר שטח שליט"א

חייב אינש לבסומי¹⁹ בפוריא²⁰ עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. וביאר רבינו השבט הלוי שתית היין הוא משום שמחה דכתיב יין ישמח לבב אנוש והשיעור בזה שעושה רושם של התרוממות של שמחה בדרך יין²¹, וא"צ לשמות הרבה כי צריך רק התוצאה של שמחה. (שו"ת ח"י קז)

וכתב הרמ"א שישתה יותר מלימודו (כל ב). וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי. וכן ראוי לעשות (מ"ב) ואחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוין לבו לשמים. (משנ"ב תרצ"ה ס"ק ד)

כתב השל"ה שיקבץ אנשי ביתו וחבריו דא"א לשמחה כראוי ביחיד. ומ"מ יהיה שמחה של דברי תורה. (משנ"ב תרצ"ה ס"ק ד) [מ"מ כהיום שיש חשש גדול ברפואה מחמת הנגיף כל אחד ישקול כדת של תורתנו הקדושה]

ראיתי חסידים ואנשי מעשה שכשהיו יושבים בסעודה לאחר מנחה היו מדליקים נרות לשמחה בהם. (שערי תשובה ס' תרצה)

טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה, וסמך לדבר ליהודים היתה אורה ושמחה (אסתר ה, טז) ודרשינן: אורה, זו תורה. (רמ"א תרצה ב)

אומר על הנסים בברכת המזון בברכת הארץ; ואם התחיל סעודתו ביום ומשכה עד הלילה, אומר: על הנסים, מפני שהסעודה נקראת על שם התחלתה. (שו"ע תרצה ס' ג)

שכת לומר על הנסים וגמר ברכת המזון אינו חוזר. (משנ"ב ס' תרצה ס' ג ס"ק יז)

ואם נזכר קודם שאמר ה' של ברכת על הארץ ועל המזון חוזר ואומר על הנסים.

אם נזכר לאחר שאמר ה' בברכה אינו רשאי לסיים ולומר למדנו חוקך.

וכשמוגיע להרחמן הוא יוכלו יאמר הרחמן הוא יעשה לנו נסים וכו'.

חתן וכלה שביום הפורים גומרים את הש"ב אור לי"ז [למוקפים] אין אומרים שבע ברכות לאחר שקיעת החמה.²²

שבת קודש ט"ו באדר

בערב שבת קודם כניסת השבת, יזהר לפשפש בבגדיו להוציא את דברי המוקצה האסורים בשבת. (שו"ע רנב ס' ז)

מי שהיה שיכור ולא התפלל בליל שבת וכן לא שמע קידוש בליל שבת אסור לו למעום כלום, ולא לשנות²³ עד שיקדש אפילו קודם תפילת שחרית. (שו"ת האלק לך שלמה קבא) ולאחר התפילה יקדש ברכת הגפן, וברוך אתה ה' אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו וכו'. [ברכת הקידוש של ליל שבת בלבד]. (שו"ע רעא ס' ח)

שואלין ודורשין בעיני הלכות פורים. (משנ"ב תרפ"ב ס"ק ט"ז) וכן מצוה על כל אחד להתחיל ללמוד הלכות פסח ביום הפורים עצמו. (משנ"ב חבט סק ב)

בני המוקפים אומרים בו על הנסים, בתפילות וברכת המזון. (שו"ע תרפ"ח ו)

המוקפים מוציאים ב' ס"ת, באחד קוראים פ' השבוע תצוה ובשני קוראים ויבא עמלק. ומפטירים כה אמר ה' צבאות פקדתי. לבני הפורים הוא שבת הפסקה ומוציאים ס"ת אחד, מפטירים בסדר השבוע. (שו"ע תרפ"ח ו)

אין אומרים אב הרחמים ובתפילת מנחה אין אומרים צדקתך. (פרי מגדים רפד א"ח ס' קלו' רצב ב)

הרואה מקום המקדש או כותל המערבי

פרוץ [שאין פורים אצלו] שהגיע לכותל המערבי או שרואה מקום המקדש היות בעיה"ק ירושלים ת"ו יום הפורים. אפילו שלא ראה שלושים בראיית המקדש או כותל המערבי אין צריך לקרוע.²⁴

¹⁹ האם דווקא בין או משקה המשכר? רש"י במגילה ד' ז' ע"ב כ' להשתכר 'בין'. בהרמב"ם פ"ב הלכ' טו ושותה יין. לגבי אונן רח"ל מותר בבשר ויין. בחיי אדם מבאר דהיות והנס היה ע"י יין, לכן חייבו חכמים וכו' משמע דווקא יין. וכתב בשו"ת משנה הלכות ח"ה ס' פ"ג ... ומעתה עכ"פ מצאנו מקור נאמן לשיטת רש"י ורמב"ם וזה נראה דעת הרוקח ורדב"ז ודאי יש להזהר בשתיית יין דוקא למי שרוצה לקיים כמצותו כיון שישארו הדברים מפי הני גאונים אף דבשו"ע לא ביארו דין דוקא מקום הניחו לנו להתגדר. עכ"ל מה דכתב דבשו"ע לא ביארו האם דוקא יין או משקה המשכר, יש להעיר ראיה לין דדוקא צריך לשנות מס' תרצו ס"ז לענין אונן שכתבנו. ועיין בשו"ת שבט הלוי ח"י ס' קז ב. שתיית יין משום שמחה דין ישמח לבב אנוש ולא מיץ ענבים, והשיעור יראה כל מה שותה עושה עליו רושם.

²⁰ כתב האור זרוע יראה להיות זהיר בענין נט"י וברכת המוציא ובהמ"ז ויהיה שמחה של מצוה. (משנ"ב תרצ"ה ס"ק ד'). ובביאור הלכה הוסיף את דברי המאירי וז"ל חייב אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום דבר ומ"מ אין אנו מצוין להשתכר ולהפחית עצמינו מתוך השמחה שלא נצטוו על שמחה של הוללות ושל שטות אלא בשמחה של תענוג שיגיע מתוכה לאהבת הש"י והודאה על הנסים שעשה לנו וע"ש מה שמבאר דברי הגמרא. וז"ל הח"א כיון שכל הנס היה ע"י יין לכן חייבו חכמים להשתכר ולפחות לשנות יותר מהרגלו כדי לזכור הנס הגדול ואמנם היודע בעצמו שיזלזל אז במצווה מן המצוות בנט"י וברכה ובהמ"ז או שלא יסתפלל מנחה או מערב או שיהנוג קלות ראש מוטב שלא ישתכר וכל מעשיו יהיו לש"ש עכ"ל.

²¹ עיקר המצווה בין, אבל אם מסעמי בריאות אינו יכול אינו צריך לדחוק את עצמו. שו"ת ח"י ס' ק"ז

²² אולם יש עצה כדי שיוכל לשמוח בשמחת פורים אף לאחר שקיעת החמה שאחד מן המסובים יברך יזמן ברכת המזון, ואח"כ יאמרו שבע ברכות, ואח"כ ימשיכו בסעודה. (הגאון רבי מאיר סירוטה שליט"א) וכן שמעתי שכן הורה הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל לתלמידו הגאון רבי ישעיהו ווטנברג שליט"א.

²³ בספר תורת היולדת פ' לט ס' ב' בשם ס' שערי דעה ח"ב ת' ב' דמתיר לשנות מים.

²⁴ אף במת לו מת רח"ל ודאי דקורעין אף בפורים, אבל לענין אבילות ישנה נוהגין שלא לקרוע דהן ימי שמחה, ונראה דגם פרוץ אינו קרוע בפורים המשולש וכמנהג המקום. הגאון הגדול רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א (וועין שו"ת בצל החכמה ח"ה ס' י"ב שהעיד גדולי וחכמי ירושלים שאין קורעין על ראית מקום המקדש ביום הפורים)

לעילוי נשמות

הגאון הצדיק הסידיא ופרישא מורנו

רבי חיים מאיר ב"ר מרנא ורבנא

רבי שמואל הלוי זצ"ל בעל השבט-הלוי

גאב"ד זכרון מאיר ור"י חכמי לובלין

בעל שו"ת "מחשבת הלוי"

בחסד ה' כמה מהגליונות "אוצר הלכות" העלנו על שולחנו

נסתלק לגנוי מרומים כ"ה בשבט תשפ"א

יוצא לאור ע"י מכון "אוצר הלכות"

להארות והערות ניתן להתקשר בשעות הערב 053-3144016 או בכייל 3144016@gmail.com

ניתן לתרום לזיכוי הרבים ו. בעמדות נדרים פלוס קוד 6767 ולציין עבור "אוצר הלכות"

2 מחייגים 03-7630585 מקישים 6767 ולאח"כ 6

אוצר החידות והדיעות לפורים

ע"י

מרדכי זיסקינד הגר
ומאיר שולביץ

איט לא מוציא במגילה ואשה כן.

חידה: כתבו התוס' במגילה (ד.) בשם הבה"ג דנשים חייבות בשמיעת מגילה, ואינם מוציאות אנשים במגילה. איך יתכן שאיש לא יוכל להוציא איש בקריאת מגילה, אבל אשה או עבד יוכלו להוציא איש במגילה.

תשובה: כתב האור שמח (ריש הל' מגילה) לבאר את שיטת הבה"ג דנשים אינם מוציאות אנשים במגילה, משום דיש בזה חסרון של קריאה בע"פ, מכיון שכל הלימוד שצריך קריאה מהכתב זה מפסוק "כתב זאת זכרון בספר" ופסוק זה נאמר בפרשת מחיית עמלק, ונשים פטורות ממחיית עמלק, ולכן גם כשקוראות מהכתב נחשב להאיש השומע אותה כקריאה בע"פ [ואמנם מדרבנן היא מחוייבת לקרוא מהכתב, אבל אי"ז מועיל לאיש שמחוייב לקרוא מהכתב מדברי קבלה], ע"ש, וכן משמע בחזו"א (או"ח כט ד) לגבי חצי עבד וחצי בן חורין, ע"ש.

ולפ"ז נמצא שאם ישמע רוב מגילה בכתב מאחד, ומיעוט מאיש שקרא כל המגילה בע"פ, הרי נתבאר באות הקודמת בשם ג"א שליט"א דלא יצא, אבל אם ישמע את המיעוט הזה מאשה או עבד שקראו הכל מהכתב, למרות שלפ"ד האו"ש עבור השומע זה נחשב כקריאה בע"פ, מ"מ זה מועיל, מכיון שלאשה עצמה זה נקרא חפצא של קריאה, דהיא יוצאת בזה ושפיר היא יכולה להוציא את האיש במיעוט דבע"פ, אבל איש שקורא הכל בע"פ אי"ז כלל חפצא של קריאה.

הכ"ת שישתנה דין העיר מחמת אדם אחד?

חידה: כיצד ייתכן עיר שזמנה היה לקרוא בי"ד באדר ואדם אחד מחמת קבלה שקיבל על עצמו, ישנה את דין העיר.

תשובה: הנה בשולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרפ"א, כתוב כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון, אפילו אינן מוקפין עכשיו, קורין בט"ו, אפילו אם הם בחוצה לארץ, ואפילו אין בהם עשרה בטלנים (פי' בטלנים ממלאכתם ועוסקים בצרכי צבור); והוא שהוקף ואח"כ ישב, או שישב תחלה על דעת להקיפו אח"כ, לאפוקי כשנודע שישב תחלה על דעת שלא להקיפו (אבל בסתמא הוקפה ולבסוף ישבה ר"ן). אמנם המשנה ברורה שם ס"ק ב כתב ויש מהראשונים שחולקין על זה וס"ל דבכרך המוקף חומה אם אין בה עתה עשרה בטלנים קורין בה בי"ד וביד אפרים מצדד דיש לחוש לשיטתם לקרות גם בי"ד:

וא"כ התשובה לפי"ז <לשיטות הראשונים הנ"ל שהביא המשנה ברורה> היא לו יצויר שבעיר לא היו עשרה בטלנים אין קוראים בי"ד, ומה יהיה אם היה התשע אנשים בטלנים, ופתאום אחד קיבל על עצמו להיות בטלן ולשבת וללמוד בבית כהנסת א"כ נשתנה דין העיר להיות קוראים בט"ו.

עדיף לקרות המגילה ביחיד הי"תכן?

חידה: כיצד יתכן שהרב אומר לקהל שמבחינה הלכתית עדיף שיקראו את המגילה בכל אחד ביחידות בביתו ולא בביהכנ"ס בציבור.

תשובה: בשולחן ערוך סימן תרצ"א סעיף ח אין קורין בצבור במגילה הכתובה בין הכתובים; <הכוונה שהיא כתובה יחד עם מגילות אחרות ואינה בפני עצמה> ואם קרא, לא יצא אלא א"כ היתה יתירה על שאר היריעות או חסרה, כדי שיהא לה היכר; אבל היחיד קורא בה, ואפילו אינה חסרה או יתירה, ויוצא בה ידי חובתו; ודוקא כשהיא כתובה בגליון כספר תורה. וביאר המשנה ברורה שם ס"ק כג בין הכתובים - הטעם דלא הוי פרסומי ניסא דמיחזי כקורא במקרא משו"ה ביחיד כשר דבלא"ה ליכא פרסומי וכל בי עשרה מקרי צבור:

חידה: איך יתכן קריאת מגילה שיש עשרה בדיק, ורק אם אחד מהם ישן בשעת הקריאה הם יוצאים יד"ח.

תשובה: עי' בתשובה לחידה הקודמת, והנה מבואר במ"ב (נה סקל"ג) דישן מצטרף להשלים מנין לתפילה, חוץ מלקריאת המגילה משום דבעינן פרסומי ניסא ובישן ליכא פרסום, ולפ"ז בגוונא שהובא בתשובה הקודמת שקראו בעשרה מגילה הכתובה בין הכתובים דקי"ל בשו"ע (תרצ"ח) דרך ביחיד יוצאים ובציבור לא, ואחד מהעשרה ישן בשעת הקריאה, ונמצא שהוא לא הצטרף למנין, והם קראו ביחידות, א"כ הם יצאו יד"ח, משא"כ אם הם היו עשרה ערים דאז הם לא יצאו יד"ח.

עיר שזמן קריאתה משתנה באמצע פורים

חידה: איך יתכן עיר שזמנה היה לקרוא בט"ו ופתאום באמצע פורים נשתנה זמנה לקרוא בי"ד.

תשובה: כשזה סמוך ונראה למקום המוקף שיש בו ישראל, אבל אם כבר לא גרים שם ישראלים באמצע פורים השתנה דינו להיות קורא בי"ד. [לחלק מהשיטות] ויש להסתפק מה קרה אם זה קרה בט"ו בלילה האם אנשים הללו לא יהיה להם כלל פורים באותה שנה, הייתכן?

סעודת פורים אחר מנחה קל דינה מסעודת פורים בבוקר

חידה: לגבי איזה דין סעודת פורים שאוכלים אחר מנחה קל דינה מארוחת בוקר שאוכל בפורים.

תשובה: לגבי אמירת על הניסים, ראה משנה ברורה סימן תרצה סקט"ו, אומר על הניסים בבהמ"ז וכו' - ואם שכח לומר על הניסים י"א דמחזירין אותו וי"א דאין מחזירין אותו וספק ברכות להקל ודוקא בסעודה ראשונה שאוכל בו ביום אבל בסעודה שניה שאוכל אחר המנחה שקורין סעודת פורים וכבר אכל סעודה אחת ביום שוב אין מחזירין אותו לכו"ע אלא כשמגיע להרחמן יאמר הרחמן הוא יעשה לנו נסים וכו'. ולכאורה צ"ע דא"כ משמע במשנה ברורה שאם אחד אכל סעודה בבוקר יצא כבר את עיקר הסעודה, וא"כ הרי יש דין לאכול בשר ולעשות סעודה מכובדת ויוצא שהפסיד את זה מי שיאכל סעודה בבוקר, ולא שמענו מי שיחמיר לומר כן, שלא לאכול סעודה בבוקר אלא של בשר.

נהיה עשיר ע"י מתנות לאביונים האם יצא

יש לחקור: מי שנותן סכום הגון לעני בתורת מתנות לאביונים, ועי"ז יעשה אותו עשיר בנתינה זו, האם קיים מצוות מתנות לאביונים.

תשובה: צדדי הספק הם הנה לגבי מצות צדקה הדין הוא בשולחן ערוך הלכות צדקה סימן רנג שאם יש לו מאתיים זוז חסר דינר אז אפילו נותנים לו אלף זוז בבת אחת, הרי זה יטול. כי ברגע שהוא עני אפילו שברגע שיתנו לו יהיה עשיר גדול עי"ז, אבל סו"ס כרגע היה עני, אמנם במתנות לאביונים יש לומר, דהרי יש ב' מצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים ואין גדר מתנות לאביונים כצדקה, דאדרבה פה נאמר גדרים שונים לגמרי כידוע, וממילא אולי יש לומר שאם הופך אותו לעשיר ע"י מתנתו אינו נכלל במתנות לאביונים וצ"ע עדיין.

בשר בליל פורים, כיצד?

חידה: המנהג שלא לאכול בשר בליל פורים [ראה שעה"צ תרצב], מתי כן יש מצוה לאכול בשר אף בליל פורים.

תשובה. אם ליל פורים חל במוצ"ש (כמו השנה - תשע"ד), אז מסתבר שמצוה לאכול בשר בליל פורים בסעודת מלוה מלכה, וכפי שהובא במשנ"ב (סי' ש' סק"א), שטוב לכתחילה להדר את סעודת מלוה מלכה בבשר או בשאר תבשילין. ומקורו במג"א (שם), שכתב שכן משמע בגמרא. וכוונתו למה שמובא במס' שבת (קט"ז): "רבי אבהו הוה עבדין ליה באפוקי שבתא עיגלא תילתא". והסברא נותנת, שענין שיש לו שורש בגמרא (לאכול בשר במוצ"ש) דוחה מנהג שנוסד בתקופות מאוחרות יותר, בזמן הראשונים (דמקור המנהג שלא לאכול בשר בליל פורים הוא בכלבו, כפי שהזכיר השעה"צ סי' תרצ"ה ס"ק י"ב).

שכח על הניסים וחוזר

חידה: הדין הוא וכך קי"ל ששכח על הניסים אינו חוזר, כיצד ייתכן שמהמת ששכח על הניסים יצטרך לחזור.

תשובה. א. קי"ל שמי ששהה באמצע תפילתו כדי לגמור את כל התפילה חוזר לראש, וכתבו הפוסקים דהיינו כל אחד לפי מה שהוא, מאריך או מקצר בתפילתו, ולא זו בלבד, אלא שתלוי בתפילה זו שהתפלל, שהרי אין לך שיעור קבוע כמה מתפלל בכל יום. נמצא לפי"ז שאדם שהתפלל עד שים שלום ולא אמר ועל הניסים ושהה כדי לגמור את כולה בלי לומר ועל הניסים חייב לחזור לראש, משום שבתפילה זו לא אמר ועל הניסים ואורכה נמדד לפי"ז.

אמנם ראה בשו"ת מגדנות אליהו חלק א סימן ל - להגאון רבי אליהו רובינשטיין זצ"ל [ות"ד: הנה שמעתי בשם גאון אחד דבר נפלא, דיש היכי תימצא שעי"י שלא אמר על הניסים בתפילה יצטרך לחזור לראש התפילה, והיינו ששהה כדי לגמור את כולה, ושכח לומר על הניסים לפני כן, ואם היה אומר על הניסים לא היה עדיין בגדר שהה כדי לגמור כולה, ועי"י שלא אמר על הניסים נמצא ששהה כדי לגמור את כולה וחוזר לראש. ולענ"ד לא נראה כן, דאין מחשיבין כדי לגמור את כולה במה שהוא אמר או לא אמר בפועל, אלא במה שצריך לומר מעיקר הדין, [ורק לגבי מהירות האמירה מחשבין לפי האדם כמבואר בשו"ע או"ח סי' ס"ה סעי' א', אבל לא בנוסח האמירה], והרי על הניסים הוא חלק מנוסח התפילה, וממילא אף אם לא אמר על הניסים נחשב כחלק מהתפילה לגבי שהה כדי לגמור את כולה. והנה בענין זה אם על הניסים הוא חלק מהתפילה, עיין בשו"ת צמח צדק [שער המילואים סי' י"א] דס"ל דמי שלא אמר על הניסים הוי משנה ממטבע שטבעו חכמים, עיין שם, ולדבריו על הניסים הוא בודאי חלק מנוסח התפילה.

אמנם יל"ע מלשון הרמב"ם בהל' תפילה דלגבי יעלה ויבוא [פ"ב ה"י] כתב שאומר אותו בהודאה, ולגבי על הניסים [שם הי"ג] כתב וז"ל, בחנוכה ובפורים 'מוסיפין' בהודאה על הניסים, ומשמע מלשונם שעל הניסים אינו כמו יעלה ויבוא שהוא חלק מנוסח התפילה אלא רק תוספת לתפילה. וכן בתפלת 'רחם' שאומרים בתשעה באב ג"כ כתב [שם הט"ו] לשון 'מוסיפין', ומשמע ש'רחם' ג"כ כ'על הניסים' שאינו חלק מעצם התפילה אלא הוספה עליה. וא"כ לפי מה שמשמע מלשון הרמב"ם אין ב'על הניסים' וב'רחם' דין משנה ממטבע שטבעו חכמים, וא"כ בנדון הנ"ל י"ל דאינו חלק מהתפילה לגבי שהה כדי לגמור את כולה, וצ"ע.

איט לא מוציא במגילה ואשה כן.

פורים התשפ"א

קונטרס

**ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב, ויאמר ה' אל משה כתוב זאת זכרון בספר
ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים, ויבן משה מזבח ויקרא
שמו-**

ה' נְסִי!

ויאמר, כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור

**לקט מאמרים מלוקטים
מגיליון "אז נדברו", בענייני ימי הפורים והמסתעף.**

**ניתן לקנות בפלא': 0556728458
לבירור נקודת המכירה הקרובה אליך - 0527683095**

**כמו כן ניתן לקבל בדוא"ל:
a8447168@gmail.com**

תגיד לי בכינות: מתי אתה מרגיש יותר התעלות? באלול או בערב פורים?

בתורה ובעבודת ה' מתוך אימת הדין... אבל בחודש אדר?? מי שתופס את אדר בצורה הנכונה... מי שלוקח את ההצתה של השמחה והטוב לבב של ה"משנכנס אדר..." ומגייס את זה לעבודת ה'... הוא יכול לנסוג ולהתעלות לחיזוק הרבה יותר ממה שהיה לו בחודש אלול מתוך אימת דין... ואם נראה לך שזה משפטים שמתאימים למוהרן מברסלב זיע"א... אז תתפלא לשמוע שגם הוילנא גאון זיע"א אומר את המשפטים האלו ממש על שמחת תורה. וצריך לדעת את זה בחודש אדר ולנצל את זה...

עכשיו חכה!!! כאן מגיעה ההסתייגות!!! נא לא להתבלבל ולא להפוך את הקערה על פיה!!!

באופן טבעי חודש אדר הוא חודש של ריפיון!!! באופן טבעי השמחה והעליצות של פורים בדרך כלל לא לוקחת אותנו למקום טוב... כי... כי... כי אל תשכח שהיצר הרע גם רוקד לצלילי המוזיקה הקצבית... והוא דווקא יודע להשתלב הרבה יותר בקלות באוירה של שמחה מאשר באוירה של רצינות... כך ש-נא לא להפוך לגמרי את הקערה על פיה!!! מה שאמרת לך פה שחודש אדר הוא חודש התעלות יותר מחודש אלול... זה... זה רק למי שתפס את המושכות חזק חזק חזק... כי מי שלא...? ! אז באופן טבעי זה בדיוק הפוך (ומכאן מגיע הזעזוע של אנשים שבטוחים שבחודש אדר יש ריפיון ולא התעלות והם צודקים... כי מי שלא רציני... אז בפורים החוסר רצינות זה... זה משהו "רציני")

זו הסיבה שבחודש אלול אנחנו בוחרים להיות רציניים... כי... כי לכאורה לפי הנתונים שהבאתי לך מקודם שהוכח מדעית שההישגים שלנו בפורים יותר גדולים מאשר בחודש אלול... אז לכאורה בא נחליף דיסק... נתחיל להשתכר ולהתחפש בחודש אלול...??? אז זהו שלא!!! בדרך כלל כשאנחנו מקבלים את המעלית לו שקוראים לה שמחה וששון... הנטייה הטבעית שלנו להשתמש במעלית הזו רק לכיוון מטה... ולא לכיוון מעלה... ולכן בחודש אלול זה מלחיץ וגורלי מידי בשביל לקחת את ההימור הזה... אבל בחודש אדר... אנחנו כן מאפשרים לעצמנו לקחת את ההימור... נכנסים לטורבו של שמחה... וכאן!!! כאן הבחירה בידך והמושכות לגמרי בידיים שלך... לאן!!! לאן לקחת את השמחה של הימים הבאים... לטוב או למוטב...

כן... משנכנס אדר יש בעולם כח סגולי של שמחה!!! יש כח סגולי של הילוך מהיר יותר... ואתה תחליט לאן לקחת את זה. האם לקחת את זה לעוד כמה סיגריות ששם תתחיל ההתמכרות שלך... האם לקחת את זה להתפרקות ולחיסול חשבונות עם כל מיני אנשים... או!!! או לקחת את זה לזעקה אמיתית קלי קלי למה עזבתי... וקפיצה בבת אחת לרמפה רוחנית שיכולה להביא אותך לקנה מידה אחר ברוחניות... מושגים אחרים בלימוד התורה... מושגים חדשים במשטר עצמי מול החברה הרדודה וחסרת הרסן בימים אלו... הרי שלך לפניך!! זה בידך!!! זכור: משנכנס אדר מרבים בשמחה זה לא סיסמא!!

הייתי נוכח באיזה חידון מסוג של טריוויה שנעשה לבחורים באחד מאיגודי בני הישיבות... שאלו שם שאלות אמריקאיות וכל הבחורים היו צריכים לענות... ואחת השאלות הייתה: באיזה יום בשנה אתה מרגיש הכי הרבה קרבת אלוקים והתעלות?? שלוש תשובות: א. יום כיפור! ב. תחילת זמן. ג. סעודת פורים... יותר משמונים אחוז מהבחורים ענו סעודת פורים!!!!!! האנשים מבחוץ שעמדו שם מהצד היו בטוחים שהבחורים האלו עשו צחוק... היה אפילו יהודי מבוגר אחד שהזדעזע כולו מהרמה הירודה של הבחורי ישיבות בדורנו. אבל לא!!! הם לא התבדחו!!! הם צדקו!!! ואני לא מתבייש להודות שגם אני עניתי את אותה תשובה...

כן... אני מרגיש בימים של פורים התעלות והתרוממות עוד יותר גדולה מעשרת ימי תשובה... אה... מה אתה אומר עלי?? אתה בהלם ממני ומהבחורי ישיבות של היום... אתה בטח חושב שאני ליצן עם אף אדום עגול...

אז אני אוכיח לך מינייה וביה עד כמה אני צודק...

יש לי שאלה: מתי נראה לך יותר חשוב לתת צדקה?? האם בעשרת ימי תשובה או בערב פורים???

ברור שבעשרת ימי תשובה!!! ללא ספק!!! בעשי"ת כתוב בגמ' להדיא: שתשובה ותפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזירה!! אנחנו מכריזים את זה בדמעות שליש ב"נתנה תוקף..." כולנו מפחדים מיום הדין... וכולנו רוצים לסדר את עצמנו... וחז"ל מודיעים לנו בצורה מפורשת שצדקה זה אחד משלושת הדברים שמסדרים אותך ליום הדין...

ואני שואל אותך כעת נתונים יבשים: בקופות הצדקה... תנחש: מתי נכנסים יותר תרומות?? בימים הנוראים או בפורים?? אז זהו!!! שלא תאמין!!!! אבל בפורים נכנסים כמויות הרבה יותר גדולות של צדקה מאשר בימים הנוראים!!! כן... זה נתונים יבשים שמגיעים מהחפ"ק...

איך אתה מסביר את זה???

זה הרי היה אמור להיות בדיוק הפוך!!! בערב פורים ש... שכל האוירה פורימית והכל צחוקים... אף אחד לא מבוהל ולא חרד מכלום... אז אין שום דחף ושום סיבה מיוחדת לתת צדקה... ואילו בימים הנוראים שזוחלים ורועדים מיום בואך... היו אמורים לתת כמויות הרבה יותר גדולות של צדקה?? נו... אז איך אתה מסביר את התופעה הזו שזה בדיוק הפוך?? דווקא בפורים כלל ישראל נתבעים ונותנים הרבה יותר צדקה מימים הנוראים???

נו... מה טמון בזה?? מה רואים מכאן??

שבסופו של דבר אין תחליף לכח של שמחה!!!!!!

אין תחליף ללב שנפתח מתוך שמחה!!! הכח שיש לשמחה של פורים להרחיב את הלב... הוא כח ששווה עשרת מונית יותר מאימת הדין של ימים הנוראים... וזו עובדה!!! הוכחתי לך את זה מנתון עובדתי מקצועי!!!

אז אותו דבר בדיוק לגבי עבודת ה'...

כן... יש לנו את חודש אלול... שבחודש אלול אנחנו מתחזקים

הלכה (בקרב ממש) למעשה

היכוננו: בשושן פורים הועדה המכילה יוצאת לשטח להכנת התשתיות...

עיריה ושוב פעם צובעים... ככה גם בצבע האדום שמסמן לכולם איפה יש קברים... במשך החורף הצבע יורד ובט"ו באדר הלויים משרתי ה' מקבלים פקודה והם מופיעים יחד עם הפועלים שמטעים ב"ד והם דואגים לחזור ולצבוע ולסמן כדי למנוע טומאת מת... ואז!!! כשאנחנו רואים אותם... אנחנו יודעים שבימים הקרובים שוב מתחילה העונה של העליה לרגל... אגב: ממש ליד הבית שלנו יש באר!!! ולקראת העליה לרגל... חלק מהעבודה של שלוחי ב"ד זה לסדר שוב את הפסי ביראות ואת הדיומדין ולהכשיר אותם להיקרא רשות היחיד לעניין שתיה בשבת...

עכ"פ זו הקריאה שיענקי בא וקרא לנו... ואכן אנחנו רואים אותם עובדים כאן... ו... ולא נותר לנו אלא להתחיל להתארגן... ובכן: שושי וחני... תלכו לגינה ותבדקו איזה מלפפונים וגמבות אפשר לקטוף ביומיים הקרובים... כי מה שלא הולך להתבשל ביומיים הקרובים... אפשר לקטוף אותם... כי... כי אנחנו לקראת פינוי הגינה...

אגב: בחורף האחרון היה פה סיפור לא פשוט בכלל!!! פה ממול... באחת השדות הקרובות... יום אחד נמצא יהודי הרוג באדמה!!! לא נודע מי הכהו... אל תשאל מה שהיה פה... הגיעו סנהדרי קטנה של כ"ג מהעיר הסמוכה ומדדו לאיפה הוא יותר קרוב... איזה עיר בדיוק צריכה להביא עגלה ערופה... אבל חכה!!! אל תשכח שמת מצוה קונה מקומו! וקברו אותו במקום!! באמצע השדה של חבר שלי... ותחשוב שהקבר הזה נמצא מרחק של שלושים מטר מהתוואי של הדרך הטהורה לעולי רגלים... **אתה יודע מה שזה?? אתה יודע איזה רגיש זה??** בדרך כלל כשיש לך דרך של עולי רגלים... משתדלים שכל השוליים בצדדים וכל האזור יהיה סטרילי לגמרי... בלי שום חשש אפילו רחוק של טומאה... וכאן יש לך קבר גמור במרחק של כלום!!! אבל מה אפשר לעשות... מת מצוה קונה מקומו... אם היו מוצאים אותו בדרך עצמה... היו "מסלקים אותו לצדדים..." אבל ברגע שמצאו אותו בשדה הסמוכה... אז אין מספיק הצדקה להזיז אותו... ולכן הוא קנה מקומו... אבל תכל'ס... זה עדיין מלחיץ!!! עכ"פ סקרו את הקבר בסיקרא!!! ובמקביל בדרך מול אותו מקום!!! הציבו תמרור של אזהרה חמורה שלא לזוז לשוליים הימניים בכלל!!! אפילו לא פסיעה.

עכ"פ מט"ו באדר אנחנו כבר מתחילים להרגיש תכונה... עובדים פה בכביש... והנה!!! התחילה העונה... אז ב"ח אדר תמיד יש לנו כבר כמה אורחים קבועים שתמיד מגיעים בתאריך הזה... זה העולי רגלים הכי הכי ראשונים... מי שכבר ב"ח באדר עולה לירושלים זה מסגיר את האישיות שלו... זה אומר שהוא מסוג העוייבדי ה' הגדולים שכבר מכ"ג באדר מתחיל אצלם העבוידה של חודש ניסן... זה אנשים שכבר מה"מילואים" הם צריכים להיות בלשכת הגזית... כמובן שיש כאלו שהם מוכרחים להיות קרובים לנייעס העדכני שכל הזמן מתעדכן בלשכת הגזית בתקופה הזו... אל תשכח שרובן גמליאל כל בוקר יושב ודורש ב"פירקא" של הלכות החג ואלפי צורבא מרבנן יושבים ומקשים ומפרקים והדברים מאירים ושמיים...

בקיצור: זה סוג העולי רגלים שמתחילים לטפס כבר מאמצע חודש אדר ועד ר"ח ניסן... אבל מר"ח ניסן העסק מתחיל להיות

יענקי נכנס הביתה בסערה כולו משולהב... אבא... אמא... **הם הגיעו!!!** כן?? הם הגיעו...??? כולם... כל המשפחה ביחד רצים מהר לגינה האחרית... כן... הנה... אנחנו רואים אותם... ברוך ה'... ברוך הבא בשם ה'... הנה... הם כבר עובדים בקדחתנות... זהו!!! נפתחה עונת העליה לרגל...

כן... אנחנו משפחת יונדב... אנחנו מתגוררים בנחלת אפרים... דווקא יחסית די רחוק מבית המקדש... מרחק של שלושה ימי מסע... אבל!!! הפריבילגיה המיוחדת שלנו שאנחנו גרים **ממש על הדרך!!!** הדרך של עולי הרגלים לירושלים עוברת ממש צמוד לשדה אחוזה שלנו... מרחק של חמישים מטר... ולכן לפני כל רגל אנחנו חווים את העליה לרגל עם כל הנשששמה... אנחנו פשוט רואים את זה מחלון הבית שלנו... איזה מחזה מרנין שזה... **אף פעם לא נהיים שבעים מלראות את זה!!!** לראות רועה צאן מרגוש מהלך עם שני עדרים צאן מקושטים... עדר אחד שכתוב עלו שלט: בכורות!!! ועוד עדר יותר גדול שכתוב עליו: מעשר בהמה!! לראות משפחות שלמות מתניידות במסירות נפש... אנשים, נשים וטף... עם כלי נגינה מתוך שירה וזמרה קומו ונעלה ציון בית ה' אלוקינו... בקיצור: זה לשבת ולצפות בהם ולבכות ולבכות... מה יפו פעמיך בנעלים...

אבל מה אתה חושב??? שנשארו שאננים?? אתה יושב שאנחנו יושבים וצופים בעולי הרגלים כאילו זה סרט??

בשלב מסוים אבא החליט: שבעונה של עולת הרגלים הוא פותח את הגינה השמאלית שלנו לרווחת עולי הרגלים... מה שנקרא "עצירה בשוליים..." אבא הידלה שם כרם כדי שיהיה צל... ויש שם כמה עשרות מקומות ישיבה לכל מי שרוצה לנוח קצת ולהתרענן באמצע הדרך... אבא מחלק שם שתיה בשפע וגם פירות שגדלים אצלנו בשדה... (תלוי מתי... בערב פסח אין לנו פירות... זה יותר בקיץ...) אנשים נחים קצת... מחליפים כח... וממשיכים הלאה בדרכם... ולפני פסח אבא גם מציע להם סיור קצר בשדה הסמוכה כדי לברך ברכת האילנות על כל שבעת המינים שב"ה גדלים אצלנו בשדה אחוזה... כן... הגינה הזו במשך השנה היא סגורה!! היא רשות היחיד שלנו. אנחנו מגדלים בה תבלינים וקצת ירקות... אבל ברגע שמתחיל שוב עונת העליה לרגל... אבא מסלק את המחיצה והגינה שלנו באותו רגע כבר לא רשות היחיד אלא היא מקבלת הגדרה של קרן זוית הסמוכה לרה"ר ויש לה דין של כרמלית... בתקופה הזו הילדים לא משחקים בגינה הזו בשבת!!! כי זה כבר לא רה"ר... אלא כרמלית שאסור לטלטל בתוכה בארבע אמות...

עכ"פ חודש אדר זה כבר לקראת תחילת העונה של העליה לרגל!!! ויש כמה אנשים קבועים שהם יורים את יריית הפתיחה... כשאנחנו רואים אותם זה אומר שהנה... העליה לרגל מתחילה כעת ועכשיו... תנחש מי הם האנשים האלו?? זה אגף התחבורה שמטעים ב"ד הגדול... כן... בחודש אדר בית דין הגדול שולח פקודות ומוציא לשטח רבבות שלוחי בית דין המפוזרים בכל ערי ישראל לרשימת ארוכה של מטלות... וכשמגיע ט"ו באדר יש משימה ממוקדת לצאת ולתקן את הדרכים לעולי הרגלים... ואז הם מגיעים לכאן!!! ומתחילים לעבוד... מיישרים את הקרקע... סותמים כל מיני בורות בכביש... מסדרים את הניקוז... ובעיקר חוזרים ומסיידים את האזורים הטמאים שכולם זיהרו ולא יתקברו מפני אוהל הטומאה... כן... כמו במעבר חציה... מידי פעם הצבע יורד... ואז מגיעים עובדי

עמוס... ומיום ליום זה נהיה יותר ויותר... ומה אתה חושב לאורך כל הציר של הדרך יש אנשים שמתפרנסים ומוכרים כל מיני דברים... קדרות חרס... סכיני שחיטה... קופיץ... וגם תכשיטים לחג... אבל אנחנו לא מוכרים משהו מיוחד... מה שכן... יש לנו שדה שעורים קטנה!!! שלפני שאנחנו עולים לפסח אבא כורך אותה בצבתים כדי שכשנחזור נוכל מיד לקצור... אבל כעת אסור כי זה לפני קצירת העומר... אבל מיד לאחר הפסח אנחנו חוזרים הבייתה... וכשעולי הרגלים חוזרים מירושלים עם פנים קצת נפולות אז כל אחד מקבל שיבולת הדורה של שעורה עטופה בסרט עם כוס בירה להשיב את הנפש... מזכרת חזור מירושלים עיר הקודש... אבל אל דאגה... הדרך בקושי נרגעת ומתרוקנת מהדרך חזור מירושלים... והיא שוב חוזרת ומתמלאת לקראת שבועות... ואח"כ כל הביכורים... בקיצור: בקיץ יש פה תנועה ערה כמעט כל הזמן אבל בחורף העסק די יבש... ואפילו בוך... ולכן אנחנו כ"כ מרוגשים ומחכים בכליון עיניים לשושן פורים... מחכים לכם בהכנסת אורחים שלנו. בואו כבר...

משלוחי מנות לבני החברים

(מתוך גיליון אהלי טהרות) חג הפורים לפנינו... ויש מצוה של משלוח מנות... ומצוה בשליח... ומשפחת כהנא מכינים עשרות משלוחי מנות ושולחים עם הילדים לכל החברים...

אז לפני שנתיים גברת כהנא ילדה ובפורים היא עדיין הייתה בתוך מלאת... לכן לא הייתה ברירה וכל המשלוחי מנות היו רק פירות שלא הוכשרו לקבל טומאה... ורק ככה היה אפשר לשלוח בלי בעיות... ככה היה בפורים לפני שנתיים!!! אבל שנה שעברה גברת כהנא כבר הייתה כבושר... ולכבוד פורים היא הכינה קופסת ארבעס שהיה כתוב עליו מעשר שני בצירוף בקבוק יין שהיה כתוב עליו רבעי... (צ"ע האם מותר לתת מע"ש בתור משלוח מנות, דהא "נותנין אותו לחבר עיר בטובה" עיין תוספתא פאה פ"ד... ואולי את המשלוח מנות הראשון אסור דהוא חובה ואסור לפרוע בו חובתו אבל מכאן ואילך מותר וצ"ע) והיא שלחה את העבד עברי הטרי שלנו... כן... לפני חודשיים קיבלנו לבית שלנו את ינון... עבד עברי שנמכר בגניבתו (בתור פרוייקט שיקום משפחות...) הוא עובר כעת תהליך של שיקום רוחני בבית שלנו... והוא דווקא מתקדם יפה... הוא כבר יודע חלקית להיזהר בשמירת גופו... הוא גם יודע להיזהר מטומאת מת... אבל הוא עדיין לא יודע לגמרי לשמור את ידיו... ואבא התעקש לשלוח את המשלוחי מנות דווקא איתנו כדי לתת לו הרגשה של היימש... שירגיש בעניינים... (וגם כדי שיריח קצת טובת הנאה) דא עקא!!! שאסור לנו שהוא ישים לב שאנחנו עדיין לא באמת סומכים עליו בענייני טהרות... אז אמא עשתה קומבינה שלימה... היא קנתה כדים כאלה מהודרים של חרס... בתוך הכד חרס היא הכניסה את המשלוח מנות של הרבעי היא הכניסה את הארבעס של מעשר שני ואת היין רבעי... ועליהם היא פרסה צלופן כזה יפה וקשרה אותם עם סרט אדום יפהפה... ומתחת!!!! מתחת הסרט האדום ו"הפורים שמח..." איפה שאף אחד לא רואה... אבא הגיע ומירח מהצדדים...

היה כ"כ יפה לראות את זה... ובעיקר להבין את זה... ינון הגיע עם המשלוח מנות ודפק בדלתות של בני החבורה... כל מי שפתח לו את הדלת... ברגע הראשון הוא היה טיפה בהלם ועשה פרצוף כזה מהסס...

מי שלח אותך?? מה... משפחת כהנא??? כן... והם אמרו לי להגיד שזה מעשר שני ורבעי... (כן... צריך להודיע) ואז בכלל אנשים עשו פרצוף... (מה... מה קרה לכם משפחת כהנא?? נראה לכם שאנחנו נאכל

מעשר שני שנגע בו היהודי הזה שמטפחתו מדרס לאוכלי מעשר שני...??) אבל רגע אחרי שהוא הלך... וגברת לוי ניגשה לפתוח את המשלוח מנות... אז פרץ הצחוק... הנה... תיראו... מתחת כל הצלופנים יש פה צמיד פתיל למהדרין... אה... איזה פורים שפיל עשו לנו משפחת כהנא... אגב: יש לציין שזה עדכני רק לשנה שעברה!!! כי במשך השנה האחרונה ינון שלנו עשה כבר דרך יפה מאוד והיום כבר אשטיקל תלמיד חכם... והוא כבר אוכל חולין על טהרת תרומה והוא נאמן...

אבל!!! בשנה האחרונה משפחת כהנא השתדרגו עוד יותר. ואם בשנה שעברה הם שלחו מעשר שני... השנה הם דווקא שלחו משלוח מנות סטנדרטי אבל בצירוף שי... כן... בדור האחרון מאוד מקובל להשקיע בעיצוב משלוחי מנות שעיקר ההשקעה היא במגש המצורף או איזה סלסלה יפה שהמשלוח עצמו טפל אליה (כמו שמצינו בביכורים של עשירים שמביאים בקלות של כסף... אלא ששם הקלתות חוזרות למביא וכאן זה חלק מהמשלוח מנות) והשי המצורף הוא לא פחות ולא יותר כלי חרס מהודר וגדול המוקף צמיד פתיל באופן מובנה ומוכן... תנחש למה משפחת כהנא בחרה לתת דווקא את המתנה הזו בפורים???

כי... כי עוד חודש פסח... ובפסח אחד הכלים הנחוצים ביותר זה כלי חרס המוקף צמיד פתיל... כן... סו"ס כלי הפסח משמשים לנו רק במשך שבוע אחד ואח"כ הם נארזים ונשלחים שוב לבוידם ושוכבים שם שנה שלימה עד פסח הבא... וכשחבר מגיע לארוז משהו ולהניח בבוידם הוא לא מוטרד מהרטיבות שתהיה אולי בחורף... הוא בעיקר מוטרד מאוהל הטומאה שלא נדע... אז לכלי שטף אין לנו תקנה... סו"ס בית שמאי גזרו שכלי חרס לא מצילים עליהם... אבל לכה"פ לכלי החרס של פסח... יש לנו תקנה... אנחנו מכניסים את כולם אחד בתוך השני ואת כולם ביחד בתוך כדי אחד גדול מוקף צמיד פתיל שמגין עליהם מפני אוהל המת על כל צרה שלא תבא!!! ואת הכלי חרס הגדול הזה משפחת כהנא בחרו לתת כשי לכבוד חג הפסח... אבל!!! הם הדגישו שעם כל הרצון הטוב לדחוף את כלי החרס כולם שיכנסו לגמרי בתוך הכלי חרס הגדול ולסגור אותו הרמטי... אבל בכל זאת עדיף!!! עדיף שחלק מהכלים יבלטו קצת החוצה... כן... זה מומלץ!! כי סוף סוף לפעמים יש הפתעות לא נעימות... ובדרך לא דרך נמצא בערב פסח שרץ מת בתוך אחד מהכלים... ואם זה נמצא בכלי הכי פנימי עלולים כל הכלים להיטמא... לכן מומלץ שלכה"פ חלק מהכלים יבלטו ושפתותיהם לא יהיו שוות... מה שבטוח מברכים אנו את כולכם בברכת פורים שמח. ושלא נדע מצער וכל הלומדס הזה ישאר כדרוש וקבל שכר גרידא...

רק לסיום: נשתף אתכם בסודות מהחדר... האמת הוא שבפורים האחרון התכנית המקורית של משפחת כהנא היה לשלוח משלוח מנות של לחמי תודה שתמיד מצטברים בביתם ביום הפורים... דא עקא!!! שברגע האחרון התברר להם שישנם שיטות שצמיד פתיל לא מציל על קודש... לכן משפחת כהנא "ירדו" מזה... את לחמי התודה הם יאכלו בשמחה רבה ויצליחו לסיים אותם במשתה היין ליום ולילה עד חצות... אל דאגה... אין חשש שיהיה פה נותר... אם אביי יכול לאכול שיתין צעי קדר בסעודת פורים אחד... גם הם יוכלו לאכול ארבעים לחמי תודה ולהודות לה' על הניסים ועל הפרקן ועל הגבורות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

מה הבדל בין "לא מצחיק ל-"לא צחוק...?"

עמלק קורררררר אותי מצחוק... איך אני יכול שלא לצחוק...? אני נחנק... אני לא יכול... מה התשובה??

איך באמת אפשר פתאום לא לצחוק??

אני אגיד לך: היה לי פעם חבר שעשה צחוקים... וזה היה באמת מצחיק... וצחקתי... בשלב מסוים אותו חבר איבד את הכיוון והוא התחיל לעשות צחוק מאבא שלי... הוא התחיל להגיד בדיחות על חשבון אבא שלי... יש לציין שבבת אחת הצחוק נמחק לי מהפנים!!! פתאום נהייתי רציני. ולמה? כי זה לא היה מספיק מצחיק?? דווקא

זה כן היה מצחיק. אבל אבא שלי זה לא צחוק!!!

זה אבא שלי!!!

בשלב מסוים קמתי עעעעע... תפסתי אותו בגרון ואמרתי לו: אדוני!!! עברת את גבול הטעם הטוב... על אבא שלי אתה לא תצחק... ברור??? וגלגלתי אותו מכל המדרגות... הוא והצחוק המתגלגל שלו... אבא שלי זה לא צחוק!!! זה ברור לך או לא??? זה בדיקת הסיפור עם עמלק!!! עמלק מצחיק... מצחיק מאוד... עד שהוא מתחיל לגשת לערכים היקרים והחשובים ללבי!!! כאן אני כבר לא צוחק!!

לא בגלל שזה לא מצחיק!!

אלא בגלל שזה לא צחוק!!!

אתה יודע מה ההבדל בין לא מצחיק ל---לא צחוק???

יש בדיחות קרש... בדיחות לא מצחיקות... זה נקרא לא מצחיק!!! אבל אם יש לך את ישמעאל שפתאום מוציא אקדח ומתחיל לירות על יצחק בצחוק... תגיד לי: זה לא מצחיק?? דווקא זה נורא מצחיק... אבל... אבל אבאלע... זה לא צחוק!!!! הוא רוצה להרוג את יצחק... אם לא תעצור אותו בזה הרגע... הוא עלול להרוג את הבן יחיד של אברהם אבינו שהגיע אליו בגיל מאה...

זה... זה... זה לא צחוק!!!

זה אולי מצחיק... אבל מה הדבר היחיד שיכול לעצור את המצחיק הזה??? ההסתכלות הבוגרת שלנו שאנחנו קולטים שיש דברים שהם לא צחוק!!! יש דברים שאסור ליהודי לעשות אותם! יש משפטים שאסור ליהודי לומר אותם!! ו... וזה לא צחוק... זה לשחק באש...

זה פורים!!! בפורים עושים צחוקים... וצחוקים זה משהו שמצחיק... בהחלט מצחיק... אבל יש שלב מסוים של קו אדום שבו ההלו... עד כאן!!! זה כבר לא צחוק!!! אל תיגע לי בערכים הכי קדושים שלי בחיים... איך הסברתי פעם לחילוני כזה סטייליסט??? תבין אותי... אני בסה"כ כשרוני לא פחות ממך... אם הייתי חילוני הייתי עושה הרבה כסף... יותר ממך... ובכל זאת ויתרתי על חיי הנהנתנות שלך... בשביל מה?? בשביל הערכים הרוחניים שלי!! זאת אומרת: הערכים הרוחניים שלי זה לא משהו חובבני... (כמו אצלך זה מתחיל ונגמר בתחפושות בפורים וסופגניות בחנוכה ותפוח בדבש בראש השנה...) אצלי הערכים הרוחניים עולים לי במחיר של חיים!!!! ואני מוכן לשלם על זה בחיים!!! ואני מקריב לזה את כל החיים שלי!!! אז בבקשה ממך - חילוני - אל תתחיל עם החיים שלי!!! כי אם תתחיל עם החיים שלי... אל תתפלא אם בשלב מסוים אני אתפרץ עליך כמו בן אדם שנגעו לו בחיים!!! הבנת את המשפט הזה?? זה משפט מאוד מאוד פשוט! החילוני שאמרתי לו את זה הבין אותי מצוין!!! לנו קשה להבין את זה... אבל הוא הבין... חילוני מבין שאם יש לו חבר

פורים זה יום שיש בו הרבה צחוקים... נקרעים מצחוק... מתגלגלים מצחוק... מתפוצצים מצחוק... מתים מצחוק... נשפכים מצחוק... כן... בהחלט פורים זה יום הצחוק העולמי!!! אבל באותה מידה!!!

דווקא פורים הוא מבחן הרצינות הגדול ביותר!!!

בפורים!! ודווקא בפורים כל אחד מאיתנו נמצא בנקודת מבחן איפה נמצא אצלך גבול הטעם הטוב... מה השלב שבו אתה דופק על השלחן ואומר: תקשיב... זה... זה... זה לא צחוק!!! הבנת מה אמרתי??

ביום יום אי אפשר לדעת מה סף הרצינות שלי... עד כמה אני רציני... איפה הגבולות שלי... בשגרה מאוד קשה לאמוד את היקף האישיות שלי... אבל בפורים פתאום משחררים אחיזה משחררים את כל החסימות... וקדימה... אור ירוק... תתחיל לשבור מוסכמות... תעשה צחוקים... כמה שאתה רוצה... ועכשיו בא נראה אותך!!

בא נראה איפה אתה נעצר!!! בא נראה איפה המקום שבו אתה מבין ש-די!! סטופ!! עד כאן!!! זה כבר לא צחוק!!! אין יום של מבחן אישיות יותר גדול מפורים!!!

זו המשבצת של עמלק!!! לא לחינם פורים זה יום של צחוק!!! יש קשר מובהק בין עמלק ל---צחוק!!!! התפקיד של עמלק זה לקחת כל דבר ערכי ולעשות ממנו צחוק... לפורר אותו ולמסמס אותו לגרמים...

המוצב של צבא ישראל זה פר' שקלים - כי תשא את ראש!

והמוצב של מחנה עמלק זה פרשת זכור -- ויזנב!!!

פרשת שקלים זה ראש! ופרשת זכור זה זנב!!!

התפקיד של עמלק זה לקחת כל ראש ולעשות ממנו זנב...

לקחת כל דבר ערכי ומרומם ומתנשא לראש... ולזנב אותו... להוריד אותו ולרדד אותו עד זנב... לעשות ממנו ביוב... ללכלך אותו ולהתמקד בחלק האפל והבהמי שלו... זו השליחות של עמלק בעולם! וכלי העבודה שלו איך הוא עושה זה ע"י בידור וצחוק... הצחוק והבידור זה ה'מיקסר' וה'מעבד מזון' שאיתו עמלק לוקח ראש ומצליח לטחון אותו הדק ולהוציא ממנו זנב אחד גדול... כן... להבדיל כמובן: במקומות הכי נוראים... במחלקות הכי קשות בבתי חולים... שם מסתובבים ליצינים רפואיים שהתפקיד שלהם להקל על הסבל של החולים... הם עושים את זה באמצעות צחוק... צחוק יכול לקחת את הסיטואציה הכי עצובה ונוראה ולעשות ממנה צחוק... אז כמובן שבבית חולים הצחוק הוא חיובי ונחוץ... אבל באותה מידה!!! כמו שליצן רפואי יכול להעלות בת צחוק במקומות הכי לא מצחיקים... אז על אותו משקל: עמלק הוא הליצן הרוחני שיש לו את האפשרות לקחת את הדברים הכי מרוממים שעומדים ברומו של עולם... ולעשות מהם צחוק וקשקוש זנב אחד גדול... ועם צחוק הוא מצליח בזה ובגדול!!!!

זה הקשר בין עמלק ל-צחוק!!!

ולכן בפורים כשאנחנו ניגשים לנהל מולו חזית... המגרש היחיד שעמלק מסוגל להפיע בו זה צחוק... רק עם רקע של צחוק הוא יודע לשחק... לכן בפורים אנחנו מאפשרים לעשות צחוק... כדי להזמין אותו לבמה... ואז עמלק מופיע במגרש ו... וקדימה... מתחיל המשחק... שלוש ארבע ו...

נו... עכשיו!!! מה אתה רוצה שאני אעשה?? שאני לא אצחק??

שאוהד כדורגל מקבוצה מסוימת וזה עולה לו בחיים... הוא מבין שברגע שתבדח יותר מידי על חשבון הקבוצה שלו... הוא כבר לא כ"כ יצחק... כי אצלו זה לא צחוק... זה עולה לו בחיים!!! (הוא מהמר על זה בטומו וכל המצב רוח שלו מתנדנד לפי זה...)

אז גם אני לא פחות ממנו! לא תמיד אני נשאר אובייקטיבי!!! אני לא יכול לצחוק בלבביות מכל בדיחה... ברגע שנחצה קו אדום... והצחוקים מתחילים להיות על חשבון הערכים הרוחניים שיקרים לי מול אבי שבשמים... זה... זה לא צחוק אצלי!!! זה לא מצחיק אותי!!!

זה בדיוק המגרש שלנו בפורים... אבא שבשמים רוצה לראות איפה אתה נעצר... **איפה הדם עולה לך לראש וסטופ!! עד כאן! זה לא צחוק!!!**

לכן בפורים משחררים אחיזה... קדימה עמלק... תתחיל למתוח את החבל... תעשה צחוקים... תעשה... ו... והקב"ה מחכה לראות איפה הקו האדום שלי! איפה אני יודע לעצור ולהגיד עד כאן!!! זה כבר לא צחוק!

כל אחד והקו אדום שלו!!! יש כאלו שהקו האדום שלהם שהשיכורים עושים להם נזקים... ויש כאלו שהקו האדום שלהם זה ניבול פה וזלזול במצוות היום... זה בדיוק מגרש!!! כל שחקן בועט במקום אחר... כל שחקן נחלץ חושים בשלב אחר... כל אחד ברף הרגישות שלו...

עכשיו אתה מבין מה התפקיד הכ"כ חשוב של עמלק???

עכשיו אתה מבין למה הקב"ה מתעקש עדיין להשאיר את עמלק בחיים?? הקב"ה רוצה מידי פעם לראות אותך על הבמה!! לראות אותך איך אתה מפגין כבוד לה'!!! לפעמים הקב"ה מזמין ביטוי של כבוד בצורה של הכנעה ותפילה וענווה ושפלות... ולפעמים הקב"ה מזמין ממך כבוד בצורה של תסכול!!!!

היית מאמין?? כן!!! זה התפקיד של עמלק!!!

כשמתחיל ליל פורים עמלק מגיח למגרש ומתחיל לאט לאט למתוח את החבל ולפרוץ עוד כמה מוסכמות... ואז!!! **בשמים מתחילה הדריכות... הכדור מתחיל להתקרב לכיוון השער!!!** וכל העיניים נשואות אליך בחור יקר... כמה תתן לו... כמה תתן לעמלק לעבור את גבול הטעם הטוב... כמה תתן לו להתקרב בלי להסתער עליו... בא נראה איפה נמצא סף הרגישות שלך... ועמלק מתחיל לבעוט... באמצע התפילה הוא כבר מתחיל לעשות צחוקים ולשיר... אין בעיה... ניתן לו... אחרי הכל... זה היום שלו... הוא מתעקש שאני לא אלבש כובע וחליפה במעריב של פורים...?? נו... תן לו... שירגיש טוב... ואז באמצע שמונה עשרה בא לי לעשות איזה דפיקה על השלחן. יעלה ויבא כזה... ככה בשביל הצחוקים של פורים... **מתאים או לא מתאים???** לא יודע... אתה תחליט... אתה כעת במגרש!!! אתה צריך להחליט איפה נמצא גבול הטעם הטוב... והעמלק שבי פתאום רוצה לשלוף איזה עקיצה מעליבה לאחד הבחורים... **מתאים או לא מתאים???** סו"ס זה פורים... בפורים "מותר" לרדת קצת אחד על השני... נו... מה אתה אומר? מצטער מאוד... זה המגרש שלך!!! אתה כעת בעיצומו של משחק מול עמלק!!! הוא משחרר צחוקים... ואתה צריך להחליט מתי מבחינך הוא מתחיל להתקרב לקו האדום... ש-- די!!! עד כאן!!! זה לא צחוק!!! **זה עניין שלך!!!** בשמים צופים בך... לא מתערבים... אתה השחקן היחיד מול עמלק שבך...

ועמלק כל הזמן מתקדם... עוד צעד ועוד צעד... ברגע שאתה נותן לו חפשיית... הוא כל הזמן מתקדם הלאה... "ירדת" על אחד החברים... צחקת עלי... הצלחת להצחיק את החברה... עכשיו עוברים לעקיצה הבאה... העקיצה הבאה מוכרחת להיות יותר עסיסית מהקודמת...

ושוב אתה מחליט האם להבין ומתי להבין שעד כאן!! האם זה כבר לא צחוק או להמשיך לתת לעמלק לגלגל אותנו במדרון... ואז כמובן מגיע השלב שמתחילים "לרדת" על הרבנים וגם אז תלוי מה... הכל תלוי בך... אתה רב החובל... אתה השחקן... אתה המאמן... אתה קובע את הגבולות... ואם עד כאן נתת לעמלק חופשיות... בשלב מסוים זה תמיד מגיע איכשהו לניבול פה... עמלק חייב להגיע בשלב מסוים גם לזה... **זהו!!! כאן תיארתי לך פחות או יותר את**

המגרש של פורים!!!

ובמגרש הזה יש הרבה הרבה סוגי שחקנים... יש שחקנים שנוכחים לעצור את עמלק רק אחרי שהוא כבר בעט והכדור כבר שועט לתוך השער... ויש שחקנים שנוכחים לבלום אותו רגע לפני הבעיטה האחרונה ואז כידוע... זה... זה כבר לא תמיד הולך... וכן הלאה וכן הלאה... ויש שחקנים שעל הרגע הראשון הם דרוכים... הם מבינים מהרגע הראשון שזה לא פשוט... כי במשחק מול עמלק מישור חייב לנצח!!! זה או אני או עמלק!!! אותו שחקן מבין שעמלק לא יוותר... גם אם הוא נמצא עדיין הרחק הרחק מהשער... הוא תמיד חותר רק לשם והוא לא ינוח ולא ישקוט עד שהוא יגיע לשם... ולכן כבר עכשיו אני תופס אותו קצר!!! אני לא נותן בכלל להתקרב לזירה... האני לוקח אותו בשיא הרצינות...

ועוד וורט קצר מעניין לעניין באותו עניין:

אחשוורוש היה מלך מאוד ממלכתי ודמוקרטי!! לעשות כרצון איש ואיש... מה שתרצה... אף אחד לא עומד לך על הראש... תגיע לסעודה מתי שאתה רוצה... תלך מתי שאתה רוצה... לא מכריח אותך כלום... והשתיה כדת אין אונס... הכל בזרימות... אין... אין משטר... הכל פתוח... תעשה מה שאתה רוצה... **יפיי! הפנמנו את המסר!! דמוקרטיה!!**

והנה פתאום אחשוורוש קורא לושת... והיא מסרבת!!!

למה היא מסרבת...?? מה פירוש למה?? אתה בעצמך הכרזת: לעשות כרצון איש ואיש... לא חייבים... הכל בזרימות... נתת חופשיות מוחלטת... אז הנה... אני לא רוצה!!! תעשה משהו...

הופה!!! פתאום ויקצוף המלך מאוד וחמתו בערה בו!!!

מה אחשוורוש הוכיח לכולם באותו ערב???

כן כן... אני אדם עקרוני ובבית שלי אני מאוד ליברל... הכל דמוקרטיה... אצלנו אין כפיה... אני לא כמו הערבים האלו שמכתיבים לנשותיהם את החיים... אני לא אומר לילדים שלי מה לעשות... אני מכבד את ההחלטות שלהם...

כל זה טוב ויפה עד!!!!!! עד שזה מגיע לאיזושהי יבלת רגישה... שפתאום נוגעים לך באיזה נקודה אישית עדינה!!! ש-פה פתאום הדם עולה לך לראש... ואז אתה דופק על השלחן בעצבים וצורח כמו חיה פצועה: אני פה מחליט!!! אני פה קובע!!! אני פה בעל הבית!!! ומה שאני אמרתי זה מה שיהיה... סוף פסוק!!!

ולכל אחד זה מגיע יום אחד!!!

גם החרדי הכי הכי מנומס והכי דמוקרטי, שאף פעם לא רוצה להעיר בתוך הבית ולא רוצה להגביל ולהכתיב את הדעה שלו... הוא מסוגל לראות אצל אשתו והילדים משהו שלא בסדר ע"פ תורה הוא לא מסוגל להתערב להם בחיים... זה לא האופי שלי... אני לא אחד שמכתיב להם את החיים... **יום אחד מגיע!!! וזה מגיע!!! ובטוח מגיע!!!** יום אחד יש איזה סיטואציה שיש משהו שמאוד חשוב לו ויושב לו במקום מאוד רגיש... ו-ושתי היקרה והילדים לא כ"כ משתפים פעולה ולא בדיוק נשמעים לו... ופתאום הדם עולה לו לראש: והוא פתאום דופק כזו אדירה על השלחן ומסביר לכולם מי

פה מחליט ומי בעל הבית!!!
**זה קורה!! לכולם זה קורה!!! וגם לי זה כבר קרה כמה פעמים...
וכאן שישאר בינינו... א י פ ה ? ? ?**

איפה אתה נעמד על שתי רגליך האחוריות??

האם כשנוגעים לך בכבוד... או כשנוגעים בכבוד שמים???
איפה אתה צורח סטופ!!! תמחקו את החיוך המזופת מהפנים שלכם... זה לא צחוק!! איפה אתה אומר את המשפט הכועס הזה???
האם כשנגעו לך בנקודה חלשה שנעלבת מאוד?? או כשמישהו ניבל את הפה או זלזל בגדולי ישראל או במצוות היום???
כל אחד מאיתנו יודע לעצור בדיחות והוא עושה את זה!!! כל אחד מאיתנו יודע יום אחד להכריז מי פה בעל הבית!!! השאלה מתי זה נאמר???

יום המבחן זה פורים!!! בפורים עמלק נכנס למגרש ומתחיל למתוח את החבל... מותח ומותח... והוא רוצה לראות איפה אתה עוצר אותו... האם בנוזקים שהשיכורים עושים לך בבית... או בזלזול במצוות היום??
פורים זה יום של חשבון הנפש להיות כל איש שורר בביתו!!!! כן... כל איש שורר בביתו... אבל מתי? גם כשזה נוגע לידישקייט!!! תחשוב על זה.

עכשיו: במילה אחת... משפט קצת עמוק לרגל פרשת זכור: (מי שיבין טוב... מי שלא יבין עוד יותר טוב...) כידוע: יש קשר מובהק בין עמלק לבין קדושת הברית!! **מה הקשר???**

פגם הברית הוא הפגם היחיד שלא שייך ללב!! אלא למוח!!! למחשבה!! זה פגם שמיוחס לראש!!! (למה בדיוק?? עזוב... זה גם עמוק וגם לא בפורים הזה... אבל לפחות תדע איפה זה ממוקם... ואגב: לכן אי אפשר לכפר עליו בחטאת... כי חטאת מכפרת על שגגת הלב... ואילו הפגם הזה שייך לראש!! זה יותר שייך לאשם!! אשם מייצג חטא שעיקרו בראש!! ואגב: לכן אומר האבני נזר: שתיקון הברית זה ללמוד מסכת שבת ולהיזהר בשמירת שבת שזה מלאכת מחשבת...) ולכן!!! בגלל שהנושא של קדושה שייך **לראש!!** כאן מגיע עמלק ותפקידו לקחת את הראש ולהוריד אותו עד זנב... זה המיומנות שלו... לקחת ראש ולהפוך אותו לזנב... ולכן דווקא

הנושא של קדושה שזה פסגת הראש!!! שם עמלק מפעיל את כל הזנבות שלו... כשאנחנו עומדים מול ניסיון בקדושה... המילה הנכונה שמתאימה כעת איך להתגבר... זה... זה... זה להבין שזה לא צחוק!!! זה לשחק באש...

אני רוצה שתבין: מי שאומר בדיחה מצחיקה... מאוד קשה לתפוס את שרירי הפה חזק חזק שהצחוק לא יברח... אבל כשאתה מבין שהבדיחה הזו עולה לך ביוקר... כאן הרבה יותר קל למחוק את החיוך מהפרצוף...

אתה פשוט נשאר רציני ואומר: **אדוני... זה לא צחוק!!!**

על אותו משקל כאן: צריך להבין שניסיונות בענייני קדושה זה לא צחוק!!! זה אולי מוגש לך בצורה של צחוקים וניבול פה... והסיבה היחידה למה זה לא מצחיק... כי... כי... כי זה לא צחוק!! זה עולה ביוקר רב!!! שלא תדע... משלמים על זה מחירים מאוד יקרים... אנחנו כרתנו ברית עם הקב"ה שהנושאים האלו ישארו אצלנו מרוממים... שהתחום המסוים הזה ישאר אצלנו **בראש...** ולא נעשה מזה זנב...

זה קו הכי הכי אדום ביהדות!!! שזה!! זה השער!! שאלו עמלק בועט עם כל הכח... ואת השער הזה הוא רוצה לבקוע!! שם... ודווקא שם הוא צועק גול!!! כשהוא מגיע לשם... אז הוא מרגיש מנצח והוא צועק אחד אפס עליך!!! ואתה לא תתן לו את התענוג הזה...

כמובן שעמלק לא מגיע לשם ברגע אחד... סו"ס עד השער הזה יש כברת דרך... זה מתחיל מרמה נמוכה... זה ממשיך בפטפטט טפשית... שהרמה לאט לאט הולכת ויורדת עד... ואם אתה לא יודע לעשות סוף ולבעוט בזמן... יום אחד עמלק השחקן המיומן לאט לאט מתקרב לשער... וברגע שהוא כבר מגיע לניבול פה... הוא ידאג שאתה תאחז במצב מסוים שאתה כבר לא תהיה מספיק חזק לבלום אותו... פורים!!! יום הצחוק העולמי!!! זה הזמן לעשות חשבון נפש כללי... מול הצחוק השנתי... מי הם החברים שלי שאיתם אני מתרועע... מה תכני השיחה שלי איתם... ולהבין שעמלק הוא האויב הגדול ביותר... למרות שהוא כ"כ סחבק... וכ"כ מצחיק... ומתגלגל מצחוק... זה... זה לא צחוק!!! **פורים מצחיק כשר ושמח.**

שאלה עצומה: למה את אחשוורוש לא תלו על שום עץ...?? חשבת על זה?

זו הרי שאלה עצומה!!!! נו... מה אתה אומר???

אז לא יודע... אפשר לומר כמה תירוצים... (בפרט לקראת פורים שרווחא לבסומי שיכח... יש אפשרות להכיל כמה וכמה מהלכים שונים...) אבל תרשה לי לומר הסבר:

תנוח דעתך... אחשוורוש גם נענש כהוגן!!!!

רק מה?? אחשוורוש בשביל להיענש לא צריך להיתלות על עץ!!! העונש הכי גדול בשביל אחשוורוש זה להישאר בחיים! אחשוורוש היה סוג אישיות כ"כ בלתי נסבלת בינו לבין **עצמו שהוא כבר יודע להעניש את עצמו הכי טוב!!** הוא לא צריך עזרה מבחוץ... הוא בעצמו העונש הכי גדול לעצמו...

אל תשכח: הרי חז"ל אומרים שהסיבה שקראו לו אחשוורוש זה בגלל שכל מי שנזכר בו אומר **אח לראשו...**

בקיצור: אחשוורוש היה אישיות שמעוררת כאב ראש... אז בשלמא אני... לי אין בעיה... אם התחלתי את הבוקר על רגל ימין ופתאום באמצע היום עשיתי טעות ונזכרתי באחשוורוש... ונהיה לי מזה כאב ראש וכל המצב רוח שלי ירד... **אז לא נורא!!!** אני בסה"כ צריך להסיח את דעתי ולשכוח מאחשוורוש... וזה... הכאב ראש חלף... עבר... אני כבר רגוע... **אבל אחשוורוש בעצמו?? מה הוא יעשה???**

במגילת אסתר אנחנו פוגשים שני שונאי ישראל מושבעים!!! שני רשעים ארורים שתכננו בצורה הכי זדונית ומרושעת להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים... **לרשע הראשון קראו המן!!!** ואכן הקב"ה העניש אותו בגדול ו"בור כרה ויחפרהו ויפול בשחת יפעל" והוא ובניו נתלו על העץ... כן יאבדו כל אויביך ה'... **אבל רגע רגע... מה עם הרשע השני???**

הרי היה פה עוד מישהו בסיפור. היה פה את אחשוורוש... שחז"ל מדגישים לנו שאחשוורוש רצה להשמיד את היהודים **עוד יותר מהמן...** וכשהמן הציע לו עשרת אלפים כיכר כסף הוא ויתר באדיבות... קח... הכסף נתון לך... העיקר תהרוג לי אותם... ואל תשכח שבסופו של דבר המלך פה זה אחשוורוש ולא המן. כמה שהמן רוצה להרוג את היהודים... עדיין אחשוורוש הוא פה המילה האחרונה... וממילא אם מגיע פה עונש למישהו... אז לאחשוורוש מגיע עונש לא פחות מהמן אם לא יותר... **אז למה לא מצינו שאחשוורוש נענש??** אנחנו רק יודעים שהמן נענש... אנחנו רק רואים את המן תלוי על העץ... ואילו אחשוורוש?? אחשוורוש ממשיך לטייל לו שם בגינת הביתן עם שרביט הזהב בידו... **למה???** איפה העץ שלו??? **למה הוא עדיין לא תלוי על העץ???**

וכי הוא יכול לשכוח מעצמו??? לא!!! הוא עשרים וארבע שעות, שבעה ימים בשבוע חי עם הכאב ראש הזה שקוראים לו אחש-וורוש... והוא לא יכול לברוח מזה... לאיפה שהוא הולך... הכאב ראש הזה הולך אחריו כמו דחפור...

נו... כזה אדם צריך לתלות על עץ???

מה פתאום!! שישאר בחיים וימשיך לסבול מעצמו!!! הוא מעניש את עצמו כשהוא חי הרבה יותר מאשר שהוא תלוי!!! הוא כמות שהוא אחשוורוש... עם כל התפאורה... הוא העונש הכי גדול בשביל עצמו... **זו הסיבה שלא מצינו שהוא נענש!!!** לא מצינו שתלו אותו על עץ... ולמה?? כי את מי צריך לתלות על עץ?? מי שטוב לו לחיות... אז העונש שלו למות... אבל מי שהחיים שלו זה סבל אחד ומתמשך... אז לא צריך להרוג אותו... צריך בסה"כ להשאיר אותו ככה... להשאיר אותו בחיים... שיחיה ויסבול...

מה אני מתכוין??? מה באמת הפשט בזה?? למה אחשוורוש היה אדם כזה מסכן?? הרי בסה"כ לפי כל הנתונים שהיו לו... היה לו את החיים הכי טובים... הוא היה מושל בכיפה... והמגילה לא חוסכת בדיו ומתארת לנו את כל עושר כבוד מלכותו ואת כל יקר תפארת גדולתו... זה בן אדם שעשה מה שבא לו ומתי שבא לו ואיך שבא לו... ממילא היה אדם שנמצא בפסגת הפסגות של מנעמי העולם מכל הסיבות שבעולם... **אז בדיוק עליו לומר שהוא היה אדם מסכן???** בדיוק עליו להגיד שהיה לו כאב ראש כל היום? ממה בדיוק?? לא היה לו חובות ולא טרדות... הוא לא פחד מאף אחד... לא היה לו שום מלחמות ושום מאבקים... אז למה דווקא הוא כל הזמן חש בראשו??

מה התשובה??? תקשיב טוב טוב!!! מאוד מאוד חשוב!!!

לשם השוואה... בא נעמיד את אחשוורוש מול המן!!! בא ננסה להשוות ביניהם... **המן!!!** מדובר בבן אדם שמגיע מרקע מאוד פשוט... ולאט לאט הוא התחיל להמריא ולהגיע לפסגות... להמן יש המון אתגרים בחיים!!! יש לו לאן לטפס... והוא כל הזמן מטפס... הוא כובש עוד יעד ועוד פסגה... הוא מתחיל ממעמד של איזה ספר עלוב מכפר קרצום... ומשם הוא נהיה איזה קצין נחמד שמבזבז כסף ועוד שניה המלך מעניש אותו... ומשם הוא מטפס ומתקדם ומצליח וממילא אין מאושר יותר ממנו... כל הזמן היו לו שאיפות לגדול והוא באמת גדל... מה הפלא שעל המן נאמר "ויצא המן ביום ההוא **שמח וטוב לב...**" אדם שמציב לעצמו יעדים והוא מצליח להשיג אותם אחד אחרי השני... זה באמת בן אדם מאושר ושמח ומלא סיפוק ושמחת חיים... (ואם מגיע לו עונש... אז העונש שלו זה פשוט לעצור את השמחה הגדולה הזו... ולהפיל אותו עד שאול וזה מה שהיה...)

אבל אחשוורוש??? אחשוורוש זה סיפור הפוך ב-180 מעלות...

אחשוורוש מהיום הראשון שולט בכיפה!!! אין לו כבר שום אתגרים!!! מהרגע הראשון אין לו לאן לשאוף!!! כי הכל יש לו!!! תבין: מילא אם הוא היה מושל רק על מאה עשרים מדינות... והיו עוד שבע מדינות שהוא עדיין לא כבש אותם והוא היה צריך להילחם עליהם... נו... לפחות יש לו בשביל מה לקום בבוקר... הוא קם כל בוקר עם מוטיבציה... יוצאים למלחמת עולם על השבע מדינות שעוד נותר לי לכבוש... **דא עקא!!! שלא!!!** הוא לא קיבל את הפריבילגיה הזו... הקב"ה נתן לו על מגש של כסף את הההכל... אין לך לאן להתקדם... יש לך הכל הכל הכל!!! מהרגע הראשון מולך מהודו ועד כוש שבע ועשרים ומאה מדינה... **אבל!!! עדיין!!!** ה' ריחם עליו!!! והיה אתגר אחד ויחיד שעדיין נותר לאותו אחשוורוש... יש לו חסר אחד שעדיין נותן לו סיבה לקום בבוקר... תנחש מה זה?? שלפי חישובים מסוימים (שהתבררו מוטעים) יוצא שעם ישראל

אמורים לסיים את גלות בבל ולחזור ולבנות את בית המקדש... אוהו... יופי!!! יש לי פה איזשהו אתגר... אז הנה!!! אני אראה להם מי פה הבעל הבית... אני לא אתן להם לבנות את בית המקדש... במשך השלוש שנים הראשונות של אחשוורוש הוא עדיין רגוע... הוא עדיין לא משתולל... כי יש לו לפחות את עם ישראל שקצת מעסיקים אותו ומאתגרים אותו ומטרידים אותו והם אצלו על הכוונת... ואז!!! ויהי!!! ויהי בשנת שלוש למלכו... זהו!!! למרבה ה"צער" מגיעה שנת שלוש למלכו ומתברר שעם ישראל מצידם בכלל לא מביעים שום תכנית לעלות כעת ולבנות את בית המקדש... אין פה בכלל מול מי להיאבק... אין פה שום אתגר... זהו!!! מאותו יום אחשוורוש נשאר לגמרי לגמרי משועמם!! כעת כבר לגמרי לגמרי אין לו בשביל מה לקום בבוקר!!! **ונראה לך שזה בדיחה??**

אין לך מושג עד כמה שזה ככה!!! כפשוטו ממש!!!!

בחור צעיר שאין לו חשק לעשות כלום ואין לו סיבה לקום בבוקר ו--אחשוורוש שמולך על מאה עשרים ושבע מדינות ואין לו סיבה לקום בבוקר... **התחושה שלהם זיהה לגמרי לגמרי לגמרי!!!** (ההבדל היחיד שבכל זאת יש ביניהם... שלבחור יש עדיין אתגר... הוא חולם להרויח קצת כסף... הוא חולם אולי לדפוק איזה מישהו... אבל לאחשוורוש גם את התענוג הזה אין!!! כי אין לו שום יעד לכבוש!! שום!!! שום כלום!!! דכאון טוטאלי!!!) **ושוב: חשוב לחזור ולהבהיר:** אברך שלא מסודר בחיים מבחינה כלכלית או כל אחד אחר שיש לו התמודדויות בחיים והוא משווע לקרטוב של שגרה ומנוחה... כשהוא קורא את המשפטים האלו... זה עלול להכעיס אותו... הוא בטוח שזה סוג של אפליה מתקנת... הוא חושב לעצמו: נו נו... הלוואי עלי כאלו צרות... הלוואי עלי שיהיו לי בוחטות של כסף... ואני אהיה מתוסכל מרוב שיעמום שיש לי הכל...

ותדע לך שזה לא נכון!!! אדם שיש לו הכל הוא באמת מתוסכל יותר ממך!!! וזה לגמרי לגמרי ככה... בלי שום התבדחויות... וזה היה אחשוורוש!!!

כל מי שנזכר בו אומר אח לראשו... אחשוורוש היה מסתובב כל היום בארמון שלו כארי בסוגר **ודופק את הראש בקיר...** מה אני עושה עם עצמי??? לאן??? **נו... אז מה באמת???** אז הנה... בשנת שלוש למלכו עשה משהו לכל שריו ועבדיו... **שמונים ומאת יום!!!** בן אדם שעושה סעודה שנמשכת מאה שמונים יום... אתה יודע מה זה??

זה בן אדם שלגמרי מת משיעמום!!! והוא פשוט נאלץ לצאת לשיקום של 180 יום שיפיגו את החוסר מעש שלו...

דא עקא שגם 180 יום זה משהו שנגמר יום אחד... ונו... מה יהיה ביום למחרת? כן... בדיוק כמו להבדיל אשת אברך שעובדת במילוי מקום במשך ארבעה חודשים... והנה... מגיע השבוע האחרון... והיא מוטרדת מה יהיה בשבוע הבא? מאיפה אביא פרנסה הבייתה?? ואז ברגע האחרון מגיעה ישועת ה'... ומתפנה עוד איזה מילוי מקום... **אז להבדיל כמובן אלפי הבדלות אותו דבר אצל אחשוורוש...** יש לו כעת מילוי מקום של תעסוקה במשך 180 יום של סעודה... אבל עוד כמה ימים ה-180 יום האלו מסתיימים... נו... ומה אני אעשה מחר עם הראש שלי? **אני שוב אתחיל לדפוק את הראש בקיר??**

אז תראה מה שזה... אותו רבש"ע שדואג לקרני ראמים- לאותה אשת אברך למצא מילוי מקום!! אותו רבש"ע דואג גם לביצי כינים... הוא דואג גם לתעסוקה של אחשוורוש... ובדיוק ביום האחרון... **בום טראח!!!** היה איזה אי הבנה והדברים יצאו מהקשרם ואחשוורוש

הורג את ושת... ואז הוא נכנס לדרמה חדשה... עכשיו הוא צריך לחפש שידוך... זהו... כעת הסעודה באמת יכולה להסתיים... כי מצאנו תעסוקה חדשה ליום שאחרי בשביל המלך המשועמם... ועכשיו שוב: במשך חמש שנים הוא משגע את העולם... כל העולם

אומר אח לראשו.. בשביל מה?? בשביל שאחשוורוש לא ידפוק את הראש בקיר מרוב שעמום! ואפשר להמשיך לתאר אבל אכמ"ל...

בקיצור: היסוד והמבנה של הנפש שלנו עובד ככה:

בן אדם שחסר לו כל מיני משאלות לב בחיים!!! זה בן אדם שיש לו צבע בלחיים... יש לו יעדים לכבוש... יש לו בשביל מה לקום בבוקר!! ויש לו סיפוק בחיים!!! כל זמן שיש לו יעדים שהוא צריך לכבוש... הוא מלא חיוניות ושמחת חיים...

זה האדם!!! כל אדם לעמל נברא!

אבל!!! בן אדם שיש לו הכל הכל!! הוא אדם אומלל! שמחוסר ברירה! בשביל לשרוד את החיים הוא מוכרח לייצר לעצמו בעיות יזומות בשביל שיהיה לו מה לתקן!!! אחשוורוש מוכרח להרוג את אשתו בשביל לייצר לעצמו אתגר לחפש אישה חדשה... הוא מוכרח לייצר לעצמו בכח תסבוכות יזומות בחיים... בשביל שיהיה לו תעסוקה איך לפתור אותם ולהתגבר עליהם... (שלא תבין... אף אחד לא חושב שהוא יזם את הבעיות האלו באופן מוצהר... אבל זה בהחלט יכול להגיע ממקום של תת הכרה... למבינים בנושאים אלו) זה בדיוק אבל בדיוק!!! כמו הילד שלי ששיחק בלגו ו... וסוף סוף הוא בנה עם כל החלקים בית מאוד גדול ויפה... דא עקא שברגע שהבנין באמת בנוי לגמרי לגמרי!!! והו!! כבר אין לו מה לשחק בלגו!! ואז מה עושים?? אין ברירה... אני עזרתי לו לפרק את זה... כדי שיהיה לו מה לבנות ולשחק שוב... נכון או לא נכון?? מוכר או לא מוכר?? אז זה בדיוק הסיפור עם אחשוורוש!! היות ולאחשוורוש יש הכל בכל מכל!!! אז הוא פשוט חש בראשו!!! הוא דופק את הראש בקיר... מה אני עושה עם עצמי... ולכן אין לו ברירה אלא ללכת ברוורס... לשבור וליצור לעצמו בעיות חדשות בחיים... בשביל שיהיה לו מה לתקן ועל מה להוציא את הכסף המיותר שיש לו... נו... עכשיו תגיד לי: כזה בן אדם צריך להעניש?? אין צורך!!! הוא מעניש את עצמו לבד!!! הוא יוצר לעצמו את הבעיות בחיים בלי שתעזור לו!!! הוא תמיד מסתובב סביב הזנב שלו ומתוסבך כל הזמן ממה נפשך!! כי הרי כשיש לו הכל... אז הוא חש בראשו... הוא דופק את הראש בקיר מחוסר מעש... ואם הוא כבר הצליח לייצר לעצמו בעיות חדשות בחיים... אז כעת הוא סתם מסכן שאשתו מתה ויש לו רשימה של בעיות שהוא הזמין לעצמו... ועכשיו צריך לחפש אישה חדשה... וכשהוא סו"ס מוצא את אותה אשה חדשה... ויש כבר סיבה לשמוח... אז הוא שוב חוזר לברררוך שלו... לחוסר מעש שלו... אז אף פעם לא טוב לו... בן אדם כזה... מה שיהיה לו... לא יהיה לו טוב... בן אדם כזה מהות מבנה ומעגל צורת החיים שלו כמות שהיא זה העונש הכי גדול שהוא יכול להעניש את עצמו!!! אין צורך לתלות אותו על עץ!!! הוא תלוי ועומד כשהוא חי!!!

כלפי מה הדברים אמורים???

הדמות של אחשוורוש היא דמות שמאוד נחוצה לנו בדור האחרון!! מצד אחד זו דמות שעדיין מוכרת בתנ"ך... אבל מצד שני זה כבר דמות עדכנית שמוכרת לנו מהחיים שלנו... של דור 2021... שתבין: מקובלנו שאנחנו לא יכולים להיכנס לראש של נבוכדנאצר וסנחריב... אחרי הכל זה אנשים ששייכים לדורות של של ע"ז... זה סוג של ריגושים ומשאלות לב שאנחנו בכלל לא קולטים אותם... (גם אחרי שמנצחים את סנחריב... הוא עדיין משתחוה לע"ז... יש לו איזה פלחן מסוים שעדיין ממלא את האישיות שלו... בקיצור: זה מושגים אחרים...) אבל אחשוורוש?? הוא כבר שייך לשטיבלאך שלנו!!! אנחנו נמצאים בדור שהנושא שהכי הכי מעסיק אותנו זה נהנתנות!!! היום כל אחד שיוצא מהבית... מאחלים לו מכל הלב:

תהנה!!! וכשהוא חוזר הבייתה שואלים אותו בדאגה: **נהנית??** כל אחד שרוצה להסביר את עצמו עד כמה המצב שלו בלתי נסבל... הוא מסביר: ש... ש... שאני בכלל לא נהנה... אם אני לא נהנה אז... אז למה לי חיים?? זה היום המדד!!! אנחנו צריכים ליהנות... זה ערך חדש מהעשרים שלושים שנה האחרונות... נהנית או לא נהנית?? הכל תלוי בהנאות... כמה כיף להיות מאמין בה'... ואיזה הנאה לשמור שבת... וכמה זה משתלם ששנים כפול שנים זה ארבע... אז זהו!!! שהאישיות של אחשוורוש!!! הוא הדמות האידיאלית בדורנו!! אחשוורוש הוא הסמל והדוגמא לפסגת הנהנתנות!!!

וממילא אגרת הפורים הזאת... שבכל דור ודור היא הייתה עדכנית מהמקום של להודיע שכל קוץ לא יבושו וכו'... הרי בדור שלנו היא עדכנית מעוד זית נוספת!!! מהזוית של הנהנתנות של אחשוורוש!!! אז הנה... אתה רואה מה הסוף של הנהנתנות של אחשוורוש??

אתה רואה מה קרה לאחשוורוש שכל הזמן רצה ליהנות?? נו... מה קרה לו?? תלו אותו על עץ?? לא!!! הרבה יותר גרוע מזה... הוא ממשיך להסתובב סביב הזנב של עצמו כארי בסוגר ודופק את הראש בקיר... ומי כמוך מבין אותו... כן... לפני הטיסה לחו"ל לא דפקת את הראש בקיר... היה לך עוד איזה יעד... רצית לנסוע לחו"ל... אז נסעת... איכשהו זה עבר... ואז חזרת הבייתה... ומה עשית אז?? דפקת את הראש בקיר!!! ואז סו"ס מצאת עוד איזה יעד חדש... לשדרג עוד איזה משהו באיכות חיים... וליהנות עוד קצת... וב"ה סו"ס סימנת וי... עשית את זה!!! נו... ו...??? עכשיו לא נותר לך אלא שוב לדפוק את הראש בקיר!!! בדורות הקודמים אחוזי הדכאון היו אפסיים לעומת היום!!! ולמה?? כי הדור הקודם היה הדור של מרדכי ואסתר... יהודים גלותיים עם עיניים יוקדות ונחושות שנלחמו לשרוד!! נלחמו לחיות כמו יהודים וזה לא היה מובן מאליו... ולכן היה להם אור בעיניים... אבל אנחנו?? אנחנו לא שייכים לדור של מרדכי ואסתר... אנחנו כבר נולדנו לתוך הארמון של אחשוורוש הנהנתני... הכל מגיע לך עם כפית של זהב בתוך הפה... ואתה מסתובב כארי בסוגר... ולא טוב לך... למה? כי אין לי לאן לחתור!!!! יש לנו כזה שפע רוחני וגשמי שאין!!! אין לנו לאן להתקדם עם זה... לפחות הייתי צריך להילחם על כזית מצה... לפחות הייתי צריך להילחם על השמירת שבת שלי כמו באמריקה של פעם... לפחות הייתי צריך להיאבק להיות בחור ישיבה שרעב ללחם ואוכל ימים אצל בעלי בתים... אבל כלום!!!! הכל נותנים לך על מגש של כסף עם כל החומרות וההידורים והכל באותו מחיר!!!! נו... לאן יש להתקדם??

אבל לא!!! תנוח דעתך... גם בתוך הארמון של אחשוורוש... יש!!! אוהו... יש המון המון עבודה!!! רק לאחשוורוש משעמם כ"כ בארמון שלו... אבל יש עוד מישהו שנמצא בארמון אחשוורוש והוא בכלל לא משועמם... תנחש מי? אסתר המלכה!!! אסתר המלכה גם נמצאת באותו ארמון מפואר ודווקא לה לא משעמם בכלל!!! אתה יודע למה??

כי אסתר המלכה... מאז שהיא נכנסה לארמון אחשוורוש יש לה יעדים כבירים שהיא צריכה לכבוש אותם!!! מה היעדים של אסתר המלכה?? לחיות בתוך כל העולם הנהנתני הזה... ו... ולסרב באדיבות!!! לעמוד מול כל השפע האדיר שהעולם החומרי שלנו מציע ולסובב את הראש ולהגיד לא תודה!!! כן... כככל אשר תאמר ניתן לה לבא עמה... מה שתבקש... מה שרק תרצה... ולא!!!! **אני מוותרת!!! אני מוותרת על הנהנתנות הזו!!!**

וכאן מגיע הבחור ישיבה הקלאסי של דורנו ושואל ולא מבין: מה יש?? מה רע בזה? למה לא ליהנות?? וכי יש עניין לסבול

בכח?? מה עונה לו אסתר המלכה??? אדוני היקר... אתה מדבר על סבל?? בא תראה מי פה הסובל הגדול... בא תראה מי פה כל היום דופק את הראש בקיר... מי?? מרדכי או אחשוורוש??? מרדכי הגלותי יושב בבית המדרש ופניו מאירות כאור החמה... ואחשוורוש דופק את הראש בתוך החור כרפס ותכלת... אחשוורוש מורט את ראשו מחוסר עניין... אחשוורוש חי בתוך כלוב מזהב... ו... ו... והוא בתוכו!! בתוך הכלוב!!!! הנהנתנות היא שלילית לא בגלל שיהודי צריך לסבול... אלא בגלל שלעם היהודי יש את שלמה המלך שגם לו היה נתונים דומים כמו להבדיל לאחשוורוש... גם הוא עשה לעצמו שרים ושרות... ותענוגות בני אדם שידה ושדות... ובסוף פניתי אני בכל מעשי... והנה הכל הבל ורעות רוח (קהלתב'... מומלץ ללמוד פרק זה) ובסוף בסוף החכם מכל אדם מגיע למסקנה שסוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם!!

יהודי הוא בסה"כ אינטלגנט שיש לו תקשורת עם בעל הבירה והוא

יודע סודות מהחדר ומבין איך המערכת עובדת... והוא יודע כמה עשרות צעדים קדימה... ויהודי מבין שנהנתנות לא באמת מביאה אותך לאן שחלמת להגיע... כי הדבר היחיד שיכול למלאות את הנפש שלנו זה רק "סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם!!! תאמין לאסתר המלכה... היא רואה את זה מקרוב...

משהו קטן למשמיעים ולממושמים על השקלים בימים אלו...

בתחום המגביות והתתי"ם יש תופעה תמוהה שכולם מעידים עליה פה אחד... שכשמגיעים לאסוף כסף ולהתרים את כלל ישראל... בסופו של יום!!! ובסיקור מכלול ההתרמות הנתון הקבוע שיוצא שאלו שהכי קל להתרים אותם והם גם הכי תורמים זה דווקא האברכים והמשפחות שלא משופעות בכסף!!! (כמובן בלי להכליל... סו"ס הנתח הגדול של החזקת תורה כן מגיע וצריך להגיע בסופו של דבר מגבירים שיש להם ו... והם כן נותנים... אבל מצד הקלות...) דווקא האברכים והמשפחות שאין להם כ"כ כסף... והם צריכים את הכסף הרבה יותר בשביל חיי נפש... דווקא הם נפרדים מהכסף הרבה יותר בקלות... יותר מאנשים שיש להם חיי רווחה...

זו שאלה כבר ישנה... אבל שנה שעברה סו"ס תפסתי את הנקודה!!
פתחתי מדרש רבה על מגילת אסתר!!! ודווקא ממש בהתחלה...
מצאתי שם סיפור אותנטי!!!

מעשה שהיה כך היה: רשב"י הגיע פעם אצל יהודי אוהב תורה שהתגורר בעיר צור... (שכידוע מאז ומעולם היו מתגוררים שם עשירים) רגע לפני שרשב"י נכנס... הוא שמע מעבר לדלת את העבד שואל את האדון: מה אדוני רוצה היום לאכול היום ארוחת צהרים?? האם טלופחין מהסוג הזול או מהסוג היקר?? ענה לו האדון: טלופחין מהסוג הזול... (אני לא כ"כ יודע מה זה טלופחין... אבל משמע שם שהטלופחין בעצמם זה משהו מאוד זול... וטלופחין עוד מהסוג הזול זה כבר על הגבול שפטורין מן הדמאי וניקחין מכל אדם בשביעית שחזקתם מן ההפקר...) בקיצור: האדון שלח את העבד להכין ארוחת צהרים הכי דלה ועלובה שיכולה להיות... ואז לפתע בעל הבית שם לב שרשב"י בפתח!!! הוא קם מלא קומתו וקיבל את רשב"י במאור פנים... ובבת אחת הבעה"ב שינה את כל המנגינה ואת כל התפריט... וציווה להביא כלים של כסף וזהב... ולהביא את כל מעדני עולם לשלחן... הכל לכבוד התנא אלוקי רבי שמעון בר יוחאי.

רשב"י כדרכו לא נשא פנים לאף אחד!!! וגם לאותו יהודי!!! וברגע שרשב"י רואה את כל השפע ואת כל כלי הכסף והזהב שפתאום "נוכרו" להגיע לשלחן... הוא התחיל לנזוף באותו יהודי: מה זה הקמצנות והכילות הזו שיש לך?? אם כשאני מגיע אליך... יש לך כזה שפע ב"ה להגיש לפני... אז למה רגע לפני כן... כשעמדתי מחוץ לדלת אני שומע שאתה כ"כ מתקמצן ואתה הולך לאכול כזו ארוחת צהרים דלה ועלובה??? בקיצור: רשב"י נזוף ביהודי!!! נזוף בו למה

הוא כזה קמצן... נו... מה יש לענות???
אבל תתפלא לשמוע היהודי הזה לא נשאר חייב!!! הוא ענה לרשב"י תשובה במקום!!! וממשמעות המדרש זה נראה שרשב"י קיבל את התשובה שלו!!! תקשיב טוב מה הוא ענה לרשב"י: "א"ל אי רבי, אתון אורייתכון מוקרא לכון, ברם אנן אי לית לן ממונא לית בר נש דמוקר לך"- פירוש: רבינו רשב"י- אתם!!!! תלמידי חכמים... התורה מכבדת אתכם... אז אתם לא צריכים לשמור על הכסף שלכם... אבל אנחנו?? שיש לנו כסף... הכסף שיש לנו זה מה שמכבד אותנו!!!! אם אנחנו לא נשמור על הכסף שלנו... מי יכבד אותנו...

הבנת מה הוא ענה?? הנה!! זה הסוד!!!!
אברך כולל יש לו כבוד!!! מה הכבוד שלו?? הוא בן תורה... הוא יושב ולומד... ממילא יש לו כבר מעמד מכובד בעיני עצמו!!! הוא לא צריך גם כסף בשביל לשמור על המעמד שלו... לכן כשמגיעים להתרים אותו הוא עושה שיקול של "כסף בא כסף הולך..." אבל אני? שאין לי את המעמד הזה... אז מה יכבד אותי?? זה שיש לי קצת כסף!!! לכן הכסף יקר לי!!! אצלי לבזבז כסף זה לקלף ולגרד מהמעמד שלי... ולכן אני שומר על הכסף!!! אני לא מבזבז אותו...

רשב"י קיבל את הטענה של אותו יהודי!!!!
כן... למרבה הפלא!!! לאברך כולל הרבה יותר קל לשחרר כסף מהכיס... כי הארנק זה לא האזור חיוג שלו!!! זה לא מקום ההתפתחות שלו!!! אצל אברך כולל כסף בא כסף הולך... אבל אדם שעובד על כסף והמעמד הכלכלי נותן לו את הגב ואת המעמד בחיים... אז בשבילו לשחרר כסף... זה לקלף משהו באישיות... לדרוש ממנו הרבה כסף זה כמו להוריד אותו מהרב הגאון ל--הרב ר'... למבינים...

אבל שים לב!!! נכון שרשב"י קיבל את הטענה של אותו יהודי...
אבל בייחס למה??? בייחס לקמצנות והכילות האישית!! בינו לבין עצמו!!! אותו יהודי... למרות שהיה לו כסף הוא נסע בסובארו חבוטה... והיה אוכל סנדוויץ מהבית ולא מתפנק במסעדות... למרות שהיו לו אפשרויות לקנות בסופר ב'חוויית קניה' הוא העדיף לקנות במשנת יוסף ובכל החלוקות בשביל לחסוך כסף... וכשרשב"י ראה

את החסכון הזה שאותו אחד חוסך מפתו ומהונו הוא שאל אותי למה?? ואז הוא ענה: אני שומר על הכסף שלי כי כל המעמד שלי מגיע משם!!! כל זה בחסכון האישני! בייחס לעצמו!!! אבל ברגע שרשב"י הגיע אליו הבייתה... באותו רגע המחסום הזה נפרץ... **כאן הוא כבר לא היה קמצן!!!** כאן הוא פתח את הכיס... כאן הוא כבר הביא כל מעדני עולם... כאן כבר לא עוזרים התירוצים מהסוג הזה... **כאן אדרבה!!! לעת כזאת הגעת למלכות!!** בשביל מה יש לך מעמד של אדם בעל אמצעים...?? בשביל להתכבד בהחזקת תורה!!! פה המעמד שלך מגיע לידי ביטוי! ופה אתה מקבל ביושר את התואר מחזיק תורה!

כן... אני מבין אותך שקשה לך לבזבז כסף... אני מבין אותך שאתה חס על הכסף... **ולכן!!!** תמכור את הרכב שרד האוטומטי שלך שזולל דלק... ותקנה מהאברך את הסוברו החבוטה שלו עם החלון שנסגר עם 'יחודים'... זה מה שתעשה בשביל לשמור על הכסף... אל תלך למסעדות... תאכל טלופחין דטמשא בסנדוויץ' בשביל לשמור על הכסף... אבל ברגע שהתלמיד של רשב"י דופק לך בדלת...?? **כאן מהר מהר לפתוח לו** לפתוח את הארנק ולהתחיל לשחרר...

אבל בינינו בחור יקר... אתה יודע למה אותו בעל הבית כ"כ כיבד את רשב"י ומיד הוציא לו את כל הוטרניה?? בגלל שרשב"י לא נשא לו פנים!! ולא התכופף אליו... כי רשב"י ידע היטב שבסופו של דבר גם

בקעה בקעה... התמלאי דנרי זהב... רשב"י אבי השיטה של תורתו אומנותו ידע שאם החרש תחרישי... ריווח והצלה יעמוד ליהודים **ממקום אחר... רשב"י** האמין באמונה שלימה שכסף להחזקת תורה יגיע... ולכן הוא לא נשא פנים ולא התכופף לגבירים... כזה אדם גדול שתורתו אומנותו... מצליח לכבוש את הגבירים הכי גדולים והם מתחננים לפניו שיתן להם את הזכות להחזיק אותו... כדי שלא ינטוש אותם וייקח מהבקעה... אבל אנחנו... שלא אווזים במקום הזה... לנו כן יש נטיה לכרוע ברך לגבירים... יש לנו נטיה להתכופף מלא קומתנו למי שמוכן לתת עוד איזה מאה שקל לת"ת... **זה... זה פושט!!!**

אז בשלמא המחזיקי תורה שבאמת רובץ עליהם עול אדיר של החזקת תורה... אין מה לעשות... הם משפילים את עצמם והגבירים צריכים להבין שלמרות זאת כאן המקום הכי טוב להניח את הכסף... אבל אתה??? אתה שאוסף כסף לת"ת וזה לא כסף קריטי... **לפחות אתה אל תכרע לכסף!!!** אל תבזה את המעמד שלך כבחור ישיבה שלומד תורה ותתחנן לאנשים שיתנו לך כמה שקלים... עוזב... זה כסף קטן... זה לא שווה את הביזיון של התורתו אומנותו שבך... תבא כמו רשב"י... תעמיד את הדברים על השלחן כמות שהם... אנחנו אוספים כסף... כן?? כן!!! לא?? אל דאגה... בקעה בקעה התמלאי דינרי זהב...

מה ההבדל בין שמחה ל---מצב רוח??

מצב של שלום ושליונות זה מצב של שמחה!!!

ואילו מצב של ניגוד זה עצב!!! מה הכוונה??

בקצרה ממש: האדם מורכב משמים וארץ שמנוגדים אחד לשני!! כמעט כל מה שאדם יעשה לטוב ולמוטב... תמיד תהיה קואליציה שתומכת ואופוזיציה שלוחמת... אם הוא יהיה צדיק ויעלה לשמים... אזי כח המשיכה הארצי ימשוך עם כל הכח לכיוון הארץ... ואם הוא יהיה רשע ובמעשים הרעים שלו הוא ירד לתחתיות לארץ... כח הנשמה השמימי שלו ינקוף את מצפונו וימרר לו את חייו...

ממילא מה שתעשה... לאיזה כיוון שתלך תמיד תמצא את עצמך במצב של אוי!!! או אוי לי מיוצרי... או אוי לי מיצרי... מצב כזה של ניגוד הוא חוסר שלימות והוא ההיפך משמחה!!! רק מתי שאדם מצליח לתת מענה לשני הניגודים... והוא מצליח לחבר שמים וארץ ושניהם מגיעים לידי סיפוק... אז הוא חי בשלימות-- ושלימות היא היא השמחה!!! במעמד הר סיני היה שמחה... יש מושג בחז"ל שנקרא "והיו הדברים מאירים ושמים כנתינתם מסיני", מה היה השמחה בהר סיני??? השמחה הייתה שהקב"ה **הרכין שמים והציען תחת ההר!!! הקב"ה הפגיש שמים וארץ!!!** הקב"ה הראה שהתורה הכי כלי שיש בו אפשרות לאחד את השמים והארץ... ברגע שהשמים וארץ נפגשו ואין ביניהם סתירה... הרי לך שמחה! וזו השמחה שיש בבית של תורה!

איש מייצג את השמים!! ואישה מייצגת את הארץ!! בחור קדוש וטהור עולה ומתעלה בעבודת ה' ומגיע עד השמים... אבל הוא שרוי בלא שמחה!!! למה?? כי הארץ שבו זועקת... הארציות שבו מושכת בכיוון המשיכה עם כל הכח לכיוון הארץ... ואותו בחור שנמצא כעת ב"שמים" מול הסטנדר והגמ'... אין לו מה לספק לארץ שבו... הוא נקרע במלחמות פנימיות מול הסיפוקים הארציים שלו שאין להם מענה... מי שנמצא בכזה מצב הוא לא שרוי בשמחה!!! באותה שעה ניצבת לה בת סמינר שמורה... מחוברת להוויית החיים מעצם טבעה... אבל עיניה כל הזמן נשואות השמימה... היא שואפת למשהו שירומם אותה... למישהו שישא אותה וירומם אותה לכיוון מעלה...

ברשותך קורא יקר: דבר ראשון בא ננפץ מיתוסים ונסביר מה זה **לא שמחה!!!** ואח"כ נוכל להתקדם הלאה ולהבין מה זה כן שמחה... **ובכן: בניגוד למה שמקובל...** שמחה זה לא סוג של **הרגשה...** יש כאלו שחושבים שאם אני **מרגיש** כזה מצב רוח כזה ועליו זה שמחה... לא!!! זו טעות!! שמחה זה שם של מציאות!!! ולא רק סוג של הרגשה...

ולמה כ"כ חשוב להדגיש את זה???

כי כידוע המצבי רוח שלנו מאוד מתחלפים... אנחנו לא יכולים לשלוט על המצב רוח שלנו... גם נשיא ארצות הברית ששולט על כל העולם... אבל על המצב רוח שלו הוא לא יכול לשלוט... בן אדם יכול להתחיל את הבוקר עם מצב רוח טוב... ויתכן שבעוד חצי שעה פתאום המצב רוח הזה יתחלף למצב רוח "על הפנים..." ועדיין לא נמצאה שום כספת או קופסת שימורים שניתן לאכסן בה את המצב רוח ולתזמן אותו לפי הרצון שלנו... כנראה לכן נקרא שמו מצב **רוח!!!** כי הוא נושב ומתחלף כמו הרוח...

עד כאן מצב רוח!!!! **אבל שמחה ??? ? ?**

שמחה זה לא מצב רוח... שמחה זה לא סוג של הרגשה מתחלפת כמו מצב רוח... שמחה זה משהו מציאותי!!

שיש לנו שליטה על זה!!! וההרואה: שחז"ל אומרים לנו: משנכנס אדר מרבין בשמחה, ומשנכנס אב ממעטים בשמחה... זאת אומרת: שהשמחה האמיתית שיש לעם היהודי היא כחומר ביד היוצר וכהגה ביד המלח... השמחה היא לגמרי בשליטה שלנו... ואנחנו יכולים להגביר אותה ולהחליש אותה לפי הזמנה אישית...

כל מה שנותר לנו לברר מה זה השמחה הזו??

ומאיפה מקבלים את השליטה המוחלטת על השמחה??

כמדומני שזו שאלה מאוד נחוצה... אני חושב שיש הרבה אנשים שיהיו מוכנים לשלם הון רב בשביל שהשמחה תשכב אצלם בארון באופן נגיש... והם תמיד יכולים להשתמש בה לפי העניין... לא מסכים איתי???

ובכן: ההגדרה של שמחה במילה היא כך:

שניהם!!! כל אחד בפני עצמו לבד לא שרויים בשמחה!!! הוא צריך חיבור לארץ!! והיא צריכה חיבור לשמים! ואז לפתע נשמע קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה. מתחברים שמים וארץ ונבנה **בית של שמחה!!** חיי נישואין זה בית של השראת שכניה. בבית הזה מתחברים שמים וארץ!

עד כאן המילים אולי קצת גבוהות... כעת נעבור לפרקטיקה של

החיים... לכל אחד מאיתנו יש צרכים ומשאלות לב!!! ולא תמיד אנחנו מגשימים אותם...

ו... ו... וזה די מעציב... כל אחד מאיתנו בפעקאלע הפרטי שלו... כשאנחנו נזכרים בכל מיני משאלות לב שעדיין ממתנים לישועה ורחוק מישועתי דברי שאגתי זה עושה קרעץ בלב...

אני לא צריך להגיד לך שהקרעץ הזה הוא **לא כ"כ "מרבית בשמחה"!!!** אבל מה עושים?? הרי כתוב בשו"ע שמשנכנס אדר מרבית בשמחה... ואנחנו הרי רוצים להרבות בשמחה... אז איך?? איך אפשר להרבות בשמחה כ... כשאני נזכר במינוס בבנק?? איך אפשר להרבות בשמחה כ... כ... כ... כשהוא שוכב במיטה כל היום ולא הולך לשיבה??

איך אפשר לצאת מהיגון כשיש כאן בבית שלוש בנות שמחכות לישועה? איך אפשר לצוף מעל החסר הגדול... כשהבית כזה שקט ומחכה לקול בכי של תינוק??

איך אפשר בנתונים שכאלו להיות מרבית בשמחה????

הרי כך: אלמלא מרנא החתם סופר כתב חידוש זה אי אפשר לאמרו... יש דרוש חתם סופר מבהיל על פורים... החתם סופר אומר: שהסיבה מדוע אסתר המלכה עשתה משתה לאחשוורוש והמן... הסיבה היא: בגלל שכל כלל ישראל וגם אסתר המלכה צמו שלושה ימים, לילה ויום... ואסתר ראתה שאחרי כל הצומות והזעקות היא לא מצליחה לפעול ישועות... מה עשתה אסתר המלכה??

שינתה כיוון מאה שמונים מעלות!!! היות ואני רואה שאני מנסה

לבטל את גזירת ה' ואני לא מצליחה... אני מבטלת דעתי... ומרגע זה ואילך אני מקבלת באהבה!!! אני שמחה עם מה שהקב"ה עושה... ואם הקב"ה שלח את אחשוורוש והמן שיגזרו להשמיד להרוג ולאבד את עם ישראל... אני מקבלת את זה בשמחה ועושה משתה!!! משתה של קבלת יסורים באהבה!! ושם!!! במשתה הזה!! היא הצליחה לפעול עוד יותר מכל דברי הצומות וזעקות.

ממשיך החתם סופר ואומר: ולכן לדורות!!! עיקר העבודה של

חג הפורים זה דווקא הסעודת פורים!! כי סעודת פורים היא כנגד הסעודה שאסתר עשתה שהעניין שלה הוא סעודה של קבלת יסורים באהבה... ודווקא שם אפשר לפעול ישועות עוד יותר מכל מקום אחר!!! וכיון ש'לשון חכמים מרפא' נצטט חלק מלשונו הק' של מרן זיע"א:

"אבל באמת הוי קביל וקיים שסבלו אחד עושה יותר מכמה תפילות לכן לבסוף זימנתה להמן ועשתה משתה להורות כי שמחה בה' ובטחה היא בישועתו כי קרובה לבא וזהו רחוק מישועתי דברי שאגתי שכך עוד שאני שואג רחוק הוא יותר מישועתי ולכן תקנו שמחת פורים ומקודם תקנו המגילה טרם השמחה להורות כי התפילות והבקשות שכנגדם נתקן קריאת המגילה לא הועילו כ"כ

כמו השמחה בו והבטחון בישועתו...

מה כתוב כאן?? שמהי הנקודה הפנימית של **המרבית בשמחה** שיש בחודש אדר?? במשך השנה ליהודי יש משאלות לב... ש... שלא תמיד מתגשמות!! יש פה ניגוד!!!

יש את הרצון שלי... ויש את רצון ה' שלא לגמרי תואם עם הרצון שלי... כפי שסיכמנו כשיש ניגוד אין שמחה!!! אבל בפורים אסתר המלכה לימדה אותנו שמקבלים באהבה... אם אני מתפלל ומתפלל ואני רואה שעדיין רחוק מישועתי דברי שאגתי... אז בא נשנה כיוון... אני איתך רבש"ע... אם אתה לא רוצה אז אני גם איתך... אני עושה משתה ושמחה ומקבלת את המצב שלי... אני מזמין לסעודה שלי את החסר ואת הכאב בכבודו ובעצמו!!!

כן... לכל אחד מאיתנו יש את המן ואחשוורוש הפרטיים שלו שהוא לא היה מעדיף לא לראות אותם מול העיניים שלו... בודאי לא בשעת משתה ושמחה... כל אחד ואחשוורוש והמן שלו... יש אחד שאחשוורוש שלו זה המינוס והמן זה הצ'ק שחוזר... ברגע שהוא רואה את ההמן ואחשוורוש הזה כל המצב רוח שלו יורד לקרשים... יש אחד שאחשוורוש שלו זה האסיפת הורים וההמן זה התעודה של הילדה... אל תזכיר לי את זה... ויש אחד שהאחשוורוש שלו זה המחברות של השידוכים... וההמן זה הטלפון של התשובה השלילית... אל תזכיר לי את האכזבה הזו...

ודי!!! קלי קלי למה עזבתני רחוק מישועתי דברי שאגתי!!!

אבל כאן מגיע החתם סופר ומגלה לך: אתה יודע מה עשתה אסתר המלכה כשהיא אמרה את הפסוק הזה?? כשאסתר המלכה גילתה ש-קלי עזבתני... כשהיא ראתה שהאינטרסים שלה ושל הקב"ה רק הולכים ומתרחקים... ורחוק מישועתי דברי שאגתי... **אתה יודע איזו מסקנה היא הסיקה???** היא החליטה לשנות כיוון במאה שמונים מעלות!!! ואם עד רגע זה היא והרבש"ע "לא נפגשו" כי... כי הרי רחוק מישועתי דברי שאגתי... אני רוצה את מרדכי... ואילו הקב"ה חותם על האגרות של המן ואחשוורוש... הרי ברגע זה היא החליטה!!! והו!!! אני קובעת פגישה עם הרבש"ע בכבודו ובעצמו!!! והיות הרבש"ע החליט משום מה שהוא מסכים עם המן ואחשוורוש... אז אני איתו!!! אני שלימה איתו... אני עושה משתה ומעמידה לנגד עיני את המן ואחשוורוש בכבודם ובעצמם ואני שמחה איתם!!! מה פירוש איתם?? **עם הצרות!** עם להשמיד להרוג ולאבד שהם מביאים איתם!! כי אם זה רצון ה' אז אני איתו... ושם!!!! במעמד הזה היא הצליחה לפעול!!

אסתר מלמדת אותנו שיש ליהודי אפשרות לקחת את הכאב הכי גדול... לקחת את הנושא הכי טעון וכאוב **ולשים אותו במרכז המעגל ולשמוח איתו!!!** כי אם כעת זה רצון ה'... אז אנחנו איתך רבש"ע... זה התכלית של סעודת פורים... להגיע להשגה של "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי..." להגיע לבהירות כזו של אחד עם הקב"ה!! שמה שאתה יתברך רוצה אני אחד איתך!! יהי רצון שבמהרה ממש כולנו ניושע בפקודת ישועה ורחמים... איש איש ומרת נפשו... ועד אז יש לנו את ההזדמנות להמליך את הקב"ה ולפגוש אותו מול המן ואחשוורוש... שבמהרה ממש ימלא שחוק פינו ויתברר שהכל הכל היה לטובה. אמן.

בלילה ההוא נדדה שנת מלכו של עולם... מעניין איזה לילה??

הלב והיה שם... הלא הוא אבא שבשמים... שרק הוא יודע למה זה היה צריך להיות... והוא היה שם... בכאב... בקושי... בסחיטת הכוחות עד כלות הנפש... ואם זה הרווקים שנשארו לעוד לילה בשיממון... בלי כלום... בלי הצעות שידוכים... ובלי שום דבר על הפרק... אבא שבשמים היה שם... האם אנחנו היינו איתם?? אני לא מבטיח... האם אנחנו חשבנו להם?? קשה לי לומר... בימים אלו כל אחד חשב על עצמו... אבל אבא שבשמים היה שם ועודנו שם... וכל היהודים הגלמודים והמבוגרים שנשארו חודשים שלימים בבית בלי שדפק אצלם אף אחד... כל התהפוכות הנפשיות שעברו על כל אחד מהם... אבא שבשמים היה שם... בקיצור: בשנה האחרונה היה לאבא שבשמים הרבה הרבה לילות שנדדה שנת מלכו של עולם...

ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאוג ישאג על נווהו... כתוב פה שלוש פעמים שאגה... ומסבירה הגמ' בברכות (ג) שזה כנגד שלוש משמרות שיש בלילה... שבהם אנחנו ישנים!!! אבל הקב"ה??? הוא כביכול ער... אנחנו ממשיכים את החיים הלאה... אבל הקב"ה לא!!! הוא בשעות הלילה שואג ובוכה... הקב"ה בוכה אז על גלות השכינה... והוא בוכה ככה כל לילה... כל לילה מחדש הקב"ה יושב ובוכה על גלות השכינה...

למה כל לילה?? מה יש לבכות כל לילה?? אם הקב"ה בכה אתמול

אז למה הוא חוזר ובוכה היום?

תרשה לי לומר הרגש בעניין זה:

אתה יודע למה הקב"ה בוכה כל לילה??

כי המשנה בסנהדרין אומרת: שכשיהודי שרוי בצער שכינה מה אומרת?? קלני מראשי קלני מזורעי... במשך היום השכינה אומרת את זה לעצמה... והיא כל היום אומרת את זה... כככל היום... תחשוב כמה פעמים ביום השכינה אומרת לעצמה: קלני מראשי?? כמה פעמים ביום השכינה הקדושה עומדת מול צער של יהודי... כמה?? אינספור!!! כל חולה מאומת נוסף... וכל יהודי נוסף שנכנס שוב לבידוד... וכל כיתת לימוד שנסגרה וילדים שחזרו הבייתה... והשכינה מנענעת בראשה על כל מקרה כזה ואומרת: קלני מראשי קלני מזורעי... ובמשך כל יום מצטבר לשכינה ערימות ערימות של קלני מראשי... הרי הרים של צער ועגמת נפש שיש ליהודים מידי יום ביומו... מצטבר אצל השכינה שקים ע"ג שקים של אנחות של יהודים... שקים של קשיים... ו... ו... ודי!!! כמה אפשר... כמה השכינה יכולה להתמודד מול כל הצרות של כלל ישראל... ואז!!! סוף סוף הגיע הלילה... ו... ו... ובחצות לילה יש משהו כזה שהקב"ה כביכול נכנס לגן עדן ומתייחד עם השכינה... (לא יודע מה זה... מה שברור הוא שיש בחינה מסוימת של קירבה מיוחדת בין השכינה שבמשך כל נמצאת בגלות... אבל בחצות לילה יש איזשהו מפגש וקירבה יתירה למרות הגלות) ואז השכינה הקדושה פורקת כביכול לפני הקב"ה את ככככל הצרות שהיו לכלל ישראל באותו יום... היא מספרת לאבא שבשמים את _____ את זה אתה יכול להשלים לבד... היא גוללת לפניו את כל הסיכום היום האחרון... כל מה שעבר על כלל ישראל בעוד יום שגרת קורונה... השכינה בוכה ואומרת: אבא!!! והקב"ה בוכה יחד עם השכינה... ובוכה איתה... ובוכה... והשכינה ממשיכה: אבא שבשמים... דודי שלנו... כמה הוא מסכן... הוא כ"כ מחפש את עצמו וכ"כ לא מוצא... נכון... יש לו נפילות רוחניות אבל רק אתה הרי יודע כמה רע לו... כמה הוא חלול מבפנים... ואבא שבשמים יושב ובוכה על דודי שלו... על השאיפות שהוא כ"כ שואף מצד אחד ומצד שני יש לו כ"כ הרבה מעידות. מה הפלא שהקב"ה בוכה כל לילה מחדש...

כן... יש לילות כאלו מיוחדים שנודדת שנת מלכו של עולם... מדובר בלילות מיוחדים של עת רצון מיוחדת בשמים שאבא שבשמים מתעורר ברחמים על בניו... ויחד איתו נודדים עליונים נודדים תחתונים נדדה שנת מלכו של עולם...

מאוד מסקרן אותי: מתי זה?? באיזה לילות זה קורה?? הייתי מוכן לשלם הרבה כסף לאיזה מישהו שם משמים... שיתן לי צינתוק... שיעדכן אותי מתי יש כזה לילה של עת רצון... שאני אוכל לנצל את הלילה לתפילות...

אז זהו!!! תתפלא לשמוע... שממש ממש "במקרה..." הלילות האלו שנודדת שנת מלכו של עולם... זה בדיוק אותם לילות שנדמה לי שרק אני לא נרדם... אותם לילות שאני מרגיש לבד לבד... כולם מסודרים בחיים... כולם ישנים שנת ישרים... כולם ממשיכים הלאה... ו... ו... ואני?? רק אני היחיד שנודדת שנתי מעיני!! רק אני לא מצליח להירדם!! רק אני נשארתי מאחור!!!! אף אחד לא לידי... אף אחד לא נמצא לידי ברגעים הקשים... אני בודד... **אז זהו זה!!! שממש "במקרה" אנחנו מדברים על אותו לילה!!** כי ממש במקרה... בדיוק באותו לילה יש עוד מישהו שלא מצליח להירדם יחד איתם... קוראים לו "מלכו של עולם..." והוא יחד איתם... פה... מחכה לשמוע אותי... וכולו כעת בשבילי... היית מאמין?? ולאבא שבשמים היו הרבה לילות כאלו בשנה האחרונה...

אוהו... תנסה לחשוב כמה לילות קשים היה לאבא שבשמים בשנה הזו... אתה, שנשאר לילה שלם לבד בבית חולים ליד המיטה של _____ גם שנתו של הקב"ה נדדה מעליו... הוא היה יחד איתך למעלה מראשותיו של חולה... וגם כשקרה מה שקרה... הרי קל מלא רחמים היה שם... בכה איתך... הצטער איתך... (זה לא סתירה שהוא גם שש ושמח בבא אליו נפש נקי וצדיק... אצל הרבש"ע זה יכול ללכת בד בבד)

אתה, שלילה שלם התהפכת במיטה בלחץ... כי היה נדמה לך שהתחלת להשתעל ואולי נדבקת... ואז התחלת כבר לדמין תסריט שהדבקת את האבא ואת הסבא ועוד רגע כולם ביחד נכנסים לטיפול נמרץ... לילה שלם התהפכת במיטה מתוסבך... נכון שאחרי שבוע צחקת על עצמך... אבל בלילה ההוא נדדה שנת מלכו של עולם... הוא היה איתך בדימונות... היה איתך במתח... והיה איכפת לו ממך...

אתה שהתהפכת במיטה בעוד לילה ארוך של בידוד... עוד לילה של סגר... ודי... אין לי כבר כח... אני אחד כזה שרגיל ללילות עליונים והנה... אני כבר תקוע פה עשרה לילות בבית... משועמם ועצוב... בלילות האלו נדדה שנת המלך... אבא שבשמים חשב עליך... היה איתך במצבי רוח המתחלפים האלו... אתה, שהיית בדכאון שבוע לפני ראש השנה שהשנה לא תוכל להתפלל בבית הכנסת המוכר עם הניגונים המוכרים... או לפני חג הפסח בשעתו...

אתה, הבחור ישיבה שהצלחת לסחוב חודש וחצי רצופים בישיבה בלי לצאת ו... וסחבת וסחבת... וכל יום מחדש היית צריך להחזיק בשיניים כדי לא לצאת מהקפסולה... בלילות ההוא נדדה גם שנת מלכו של עולם... החתן והכלה שלא ידעו עד הרגע האחרון האם תהיה להם חתונה ואיפה...

ועל כולנה!!! כל אותם אלו שבמשך לילות שלימים שכבו במיטה ולא נרדמו בגלל שהלב שלהם דפק כאילו הם בריצה בגלל מחסור בחמצן... כל אותם אלו ששכבו בבית במצב של עוד רגע בית חולים ומחברים אותם להנשמה... אתה יודע איזו לילות נוראים הם?? ועוד מישהו היה שם בלילה!!! היה עוד מישהו שהקשיב לפעימות

איך לא... כל לילה והקשיים שלו... כל יום והצטברות הקשיים שלו... אתמול היו קשיים... אז אתמול הקב"ה בכה... והיום שוב היו צרות וקשיים... אז שוב הקב"ה בוכה... אבינו שבשמים שותף מלא בקשיים שלנו מידי יום ביומו...

לא אשכח את זה!!!! כשהייתי ילד והייתי מתנהג לא יפה... אז אבא כעס... אמא כעסה... הייתי מקבל עונש... ו... ולא היה לי נחמד... כעסו עלי... נזפו בי... טוב... זהו!!! הגיע לילה... הולכים לישון... **ואז!!!!** בבית נהיה שקט... כל הילדים ישנים... ו... ואבא ואמא בטוחים שכולם ישנים- זה כולל גם אותי... אבל אני? אני לא ישר... אני כעת שוכב במיטה ונהנה להקשיב את השיחות בין אבא ואמא... ו... ואז אמא אומרת לאבא: כן... נכון ששמוליק לא מתנהג יפה... אבל הוא בסה"כ מסכן... הוא היפראקטיבי... וגם נורא רגיש... והיום הוא סיפר שילד אחד נורא העליב אותו... והרבה הוציא אותו מהכיתה לשעה וחצי... נו... מה אפשר לצפות ממנו כבר??? שהוא יחזור הבייתה והוא לא יהיה עצבני ומתוסכל??? ואבא עונה: נכון... עוברת עליו תקופה לא פשוטה... הוא מרגיש שלא מספיק מעריכים אותו... אז הוא מחפש צומי בצורה שלילית... ואני שוכב לי במיטה ו... ו... ומהנהן בראש... דמעות בעיניים שלי... כן אבא ואמא... כל מילה נכונה... באמת קשה לי... אני באמת לא סתם עשיתי בלגן היום... בסה"כ הייתי צריך צומי...

ואני חייב לציין: שבניגוד למה שמקובל... ההקשבה הזו לא בלבלה אותי!!! זה לא גרם לי לסתירה חינוכית!!! שכאילו מצד אחד צועקים עלי שאני לא בסדר... ואח"כ בלילה פתאום מבינים אותי ומצדיקים אותי... **לא!!! הסתירה הזו לא בלבלה אותי!!!** משום מה בראש הילדוטי שלי זה מאוד השתלב לי... הבנתי עמוק בתוך הלב שכשאני מתנהג לא יפה מגיע לי שיצחקו עלי... מגיע לי מכות ואני לא בסדר... אבל זה לא סתירה שאבא ואמא אוהבים אותי... ובלילה הם ישבו ויגידו שאני מסכן ואני בסה"כ ילד טוב...

בראש שלי זה הפזל הזה ממש השתלב... זה לא גרם לי למחרת פתאום להרגיש שלום עליך נפשי כי מצדיקים אותי... **ולמה זה לא בלבל אותי???**

כי בינינו זה **באמת** לא סתירה!!! כי מצד אחד אני באמת לא הייתי בסדר... והייתי יכול להתגבר על עצמי ולא להרביץ... ולא להפיל ולא לשבור... ומצד שני: הרי גם מאוד קשה לי... כי הייתי מאוד עצבני... ואין דבר יותר מושלם מזה שמצד אחד אני יודע שאני לא בסדר ולכן מגיע לי משכנתא... ומצד שני: לדעת שלמרות הכל אבא ואמא מבינים אותי... ויודעים את הקושי שלי... ואוהבים אותי ומחפשים להצדיק אותי...

זה בדיוק מה שקורה איתנו כל לילה!!!! אבל כככל לילה!!!! עורו נא כי בכל לילה נשמתכם עולה למעלה לתת דין וחשבון מפעלה ליוצר ערב ובוקר... כל לילה הנשמה שלנו עולה למרום וצריכה למסור דין וחשבון על כל העבירות שעשינו... על כל המחדלים שלנו ו... נו נו נו... אנחנו מקבלים אזהרה... הההלל: יש דין ויש דיין!!! והפנקס פתוח והיד רושמת וכל מעשיך בספר נכתבים...

אבל!!!! במקביל!!!! ללא כל סתירה!!!

באותה שעה ממש יושב הקב"ה ומתייחד עם השכינה הקדושה ובוכה יחד איתה על הקשיים שלי... על כל המצוקות שלי שגורמות לי ככה להתנהג... הקב"ה גם יודע למה אני לא בסדר... מה מפריע לי... איזה תכונות קשות יש לי... הקב"ה יודע "על מה זה יושב..." מה גורם לי להתנהג כך וכך... ועל זה הוא בוכה!!!! יחד עם השכינה הקדושה... **וזה לא סתירה!!!!!!** זה שבאותה שעה הנשמה מקבלת

נו נו נו... אוי ואבוי... גהינם פעורה... זה לא סתירה שבאותו רגע הקב"ה יושב ובוכה על הקושי שלי... והוא מחפש עלי כל סגוריה אפשרית... הקב"ה מוותר!! הוא תובע שינוי!! תיכף ומיד!!!! אבל הוא מרחם וכואב ובעיקר מבין ללבי!!!!

בלילה ההוא נדדה שנת המלך!!!!!!

באותו לילה שני דברים קרו!!! מצד אחד גזירת כלייה הייתה חתומה בטיט בשמים!!!! ומצד שני: נדדה שנת מלכו של עולם... אבא שבשמים יושב ובוכה יחד עם בניו...

זה סתירה?? לא!!!! זה סתירה רק למי שבוחר לראות רק צד אחד!!!! ישנם אנשים שתופסים רק את הגישה לראות רק את התובענות שהקב"ה דורש... תובע... מעניש... ועד הסוף... וישנם אנשים שתופסים רק את הגישה לראות רק את האהבה והחמלה והרחמים שאבא שבשמים רואה את בניו... **שניהם.. שתי הגישות האלו לא מושלמות!!!!**

אבא שבשמים תובע ורוצה ממני שאעשה מה שצריך... נקודה!!! ובד בבד הוא אוהב אותי ומרחם עלי ומבין אותי... ו... ולכן הוא לא יוותר... הוא רוצה ממני שינוי...

פורים זה היום שבו הופיעו הרחמים הכי גדולים מאבינו שבשמים... אבל זה היה מותנה בשינוי!!! בתשובה!! הקב"ה תבע שינוי... וכשעשינו את השינוי... אז התגלה לנגד עינינו את עצמת האהבה והחיבה שלו אלינו...

בראש שלנו תיקון חצות זה נחלתם הבלעדית של המקובלים והעוסקים בתורת הנסתר... **אז זהו שלא בהכרח!!!** המושג הזה שבלילה יש שעות של עת רצון... זה גמ' מפורשת בתחילת ברכות וסעיפים מפורשים בשו"ע סי' א'... אז מישש לו עסק בתורת הנסתר הוא יודע עד היכן הדברים מגיעים ו... והוא עושה תיקונים!! תיקון חצות... אבל אדם כמוני וכמוך... אנחנו לא צריכים לדעת הרבה... דבר אחד אנחנו צריכים לדעת!!! **שהקב"ה יושב ובלילה ומצטער בצערנו!!!! כואב את כאבנו!!!** ולכן!!! בשעות מסוימות בלילה יש עת רצון מיוחד להתפלל על הקשיים שלנו... בעיקר ברוחניות וגם בגשמיות...!! ולמה?? כי בדיוק באותה שעה הקב"ה בוכה בדיוק על אותו נושא... אתה נכנס לדלת פתוחה... בדיוק עכשיו הקב"ה בוכה על הקשיים שלך... אז גם אתה בוכה על זה... בא... בא תכנס... בא נשמע מה יש לך להוסיף...

מותר!!! מותר גם לבחור ישיבה שאין לו עסק בנסתרות... מותר לכולנו לדעת לכה"פ שבשעות הלילה אבא שבשמים יושב וחושב עלינו... או שבוכה עלינו... או שבוכה איתנו... או... או ששמח איתנו... זה כבר אנחנו נחליט...

תשמע לי!!! קשה לך...?? משהו מפריע לך?? לך ללוח שנה הקרוב... תסתכל מתי חצות לילה?? 11.53 או 12.05... תיעלם לכמה דקות... תכנס לחדר שיעורים... תגיד כמה מילים לקב"ה... תספר לו מה כואב לך... אבל תרשה לי להוסיף עוד משהו!!! לפני שאתה מתחיל לדבר עם הקב"ה... אני מציע לך לעשות הקדמה: תגיד ככה: אבא שבשמים... אני יודע שאתה חושב אלי!! ואכפת לך ממני!! ואתה אוהב אותי!! וגם חשוב לך שאני אדע שאכפת לך ממני... ו... ואז תתחיל לדבר... (אגב: אל תהיה לי תוכי... רק זה חסר לי... תפנים את הרעיון שבמשפט הזה... ותפנים אותו עמוק עמוק... ותגיד אותו לרבש"ע... תאמין לי שהרבה פעמים קורה לי שאני מנסה להגיד כזה משפט... ו... ואני לא מסוגל... קשה לי לעכל את זה... אני מרגיש שזה לא מגיע מבפנים... מה?? לקב"ה אכפת ממני??? כן... בודאי שאכפת לו ממני... הרי ככה כתוב בכל הספרים שנמצאים בעמודון... אבל בינינו: מה?? באמת??? באמת אני כ"כ יקר לקב"ה??? זה לא קל!! זה לא פשוט לחיות את זה!! צריך לפתח את התחושה הזו... היא לא מובנת

מאליה... לגוי אין שום אפשרות להעלות על קצה דעתו כזו אפשרות... אצל גוי זה נוגד כל היגיון... אבל אצל יהודי לשם שינוי... אצלו יש אפשרות כזו!!! הוא מסוגל להבין כזה דבר!!! אבל גם אצל יהודי... זה לא אוטומטי... זה תחושה שדורשת הרבה השקעה והשקאה... ואכמ"ל...)

בהפטרה של פרשת תצווה (בפעמים הנדירות שהיא לא פרשת זכור או פרה) זו הפטרה קשה... משהו עם המידות של המזבח בספר יחזקאל... אבל!!! **בתחילת ההפטרה יש פסוק שיש בו תוכחה מזוית אחרת!!!!** הפסוק אומר כך: "אתה בן אדם, הגד את בית ישראל את הבית ויכלמו מעוונותיהם..." בקיצור: תתביישו לכם!!!! מה יש?? אומר רש"י: ויכלמו מעוונותיהם בהראותי למו חסדי שאני מואסם בעוונם..." זאת אומרת כך: כשעם ישראל הלכו בגלות הם היו בטוחים שהקב"ה נטש אותם ועזב אותם ולכן הם עשו עבירות והתחתנו עם נשים נכריות וכו' וכו'... בא יחזקאל ומוכיח אותם: תתביישו לכם!!! שמה?? על זה שעשיתם עבירות?? לא!! לא העבירות!! לא זה הנקודה!! אלא מאי?? תתביישו לכם שחשבתם שאבא שבשמים נטש אותכם... אומר הקב"ה ליחזקאל: תגיש לעם ישראל את התכנית האדריכלית המפורטת של בית המקדש השלישי... ותגיד להם: הנה!!! הקב"ה כל הזמן חושב עליכם... הקב"ה כבר מכין לכם את בית המקדש השלישי... תתביישו לכם שחשבתם שהוא ניתק אתכם קשר... מזה תתביישו!!!! שים לב: לפני שנחבר בית המקדש... ירמיהו הנביא כל הזמן מוכיח את ישראל ואומר להם שיתביישו להם... על מה?? על העבירות שאתם עושים... אבל כאן?? אחרי שעם ישראל כבר הלכו בגלות... כאן?? כאן הבושה והחרפה הגדולה זה איך אתם מעיזים לחשוב שאבא שבשמים זנח אתכם?? איך אתם מעלים על דעתכם שאבא שבשמים לא יושב כל היום וחושב מחשבות טובות עליכם???

בא ניקח את הבושה והחרפה הזו לעצמנו!!! ניקח אותנו כמשימה בעבודת ה'!!!

נתחיל להפנים עד כמה אבא שבשמים אוהב אותנו... עד כמה אכפת לו מאיתנו... נפנים שאבינו שבשמים בוכה עלינו מידי לילה... והוא לא ינוח ולא ישקוט עד שיתגלה אלינו במאור פנים... ויתן תקווה טובה לדורשיו ופתחון פה למייחלים לו... ועד אז!!! יש לנו את פורים!! שמזכיר לנו ללא הרף!! להודיע!!!! להודיע שכל קוויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך...

אז הנה בחור יקר: יש לי בשבילך חיזוק מיוחד לכבוד פורים: אתה כבר ער מידי לילה בשעה 12.00?? תבדוק מתי חצות... ותדבר כמה דקות עם ה'... כן... זה עת רצון... ה' באותה שעה חושב עליך... זו הזדמנות נפלאה לדבר איתו... לשוחח איתו... תשפוך שיח... תספר לו מה עברת היום... ומה היית רוצה לעשות מחר... "המלך בקונן..." לפני שאתה מסיק מסקנות תתייעץ עם הקב"ה... מומלץ בחום... הרבה פעמים שהתייעצתי עם ה' הוא חסך לי המון אנרגיות וכסף... כי נניח לא היה לי מצב רוח ורציתי לצאת לצפת... אבל לפני שיצאתי נמלכתי בה'... סיפרתי לי שאין לי טיפת מצב רוח... ולכן אני חושב שהמצב רוח מחכה לי מאתים קילומטר מכאן... בצפת... שם העניינים יסתדרו... ופתאום עלתה לי הברקה... שאם אני כבר מדבר עם ה'... יתכן שהוא יכול לארגן לי מצב רוח קצת יותר קרוב...

בקשתי ממנו שיחזיר לי את החשק ואת הגישמאק בלימוד והוא פשוט קיבל את התפילה שלי... תאר לעצמך שלא הייתי נמלך בה'... הייתי נוסע לצפת... נכנס לאיזה פלאפל... אוכל שם כמה כדורים של מצב רוח... וחוזר לשיבה קופא מקור עם כאבי בטן בלי טיפת מצב רוח... מומלץ!!! מומלץ בחום לדבר עם ה'... ועל הכל...

אל תתפתה מזה שלא קשה לדבר איתו... יש כאלו שבשביל להרגיש שהם באמת עוזרים לעצמם... הם צריכים לנסוע רחוק ולהמתין כמה שעות ולשלם פידיון ורק אז הם מרגישים שזה עובד... אבל כאן שזה כ"כ נגיש וזול ואתה יכול לדבר עם ה' מתי שאתה רוצה וכמה שאתה רוצה ואף משב"ק לא נושף לך בעורף... זה נותן תחושה לא כ"כ יוקרתית... מין תחושה ש... ש... שזה לא כ"כ עובד... כי אם זה היה עובד אז למה לא כולם מדברים עם ה'...

זו שאלה מאוד טובה!!! וכנראה מהסיבה הזו לא עושים את זה... אם היה תור אצל ה'... והיית צריך לחכות כמה חודשים כדי לדבר עם ה' חצי דקה... וזה היה עולה כמה אלפי שקלים כולנו היינו רצים... אז זהו שלא!!! ולא!!!

מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו... מי שרוצה להאמין באמת הפשוטה הזו זכה בפיס... יש לו את מלך מלכי המלכים קרוב ונגיש בכל קראנו אליו... ומי שלא... שימשיך... שימשיך להתרוצץ... שימשיך לחפש סגולות... וימשיך לחזר אחרי מבצעי ישועות... אבל אני ואתה נתגאה יחד עם דוד המלך ונכריז:

חבלים נפלו לי בנעימים אף נחלת שפרה עלי!!! מה???

אברך את ה' אשר יעצני אף לילות יסרוני כליותי... שוב מה?

שיותי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט!!! אני מעמיד את ה' מול עיני... הוא יעזור לי ורק הוא... אין מאושר יותר גדול ממנו... אין אדם חזק יותר ממני... יש לי את אבא שבשמים כל הזמן נגיש... קרוב... אוהב... מבין... מאזין... מביט... מקשיב... זה נכס שלי!!! פרטי שלי!!!

רוצה גם?? בבקשה... הדלת פתוחה... ה' מחכה לך... אין פה מה להבין... פשוט לקלוט שה' פה והוא מחכה לך...

וזה פורים!!!!!! זו העבודה של פורים!!!!

להודיע שכל קוויך לא יבושו... זה כ"כ פשוט... זה כ"כ מפורש... זה פשוט נס למעלה מדרך הטבע איך אנחנו יודעים את זה ובכל זאת רועים בשדות זרים... אין לזה שום היגיון... זה לא נתפס איך בן של ה' שה' כל היום חושב עליו... ומתגעגע אליו ורוצה לשמוע את הקול הענוג שלו... והנסיך הזה בוחר ללכת לכל מיני דרכים עקיפות ורק לא לדבר עם אבא שלו בשמים... אתה מבין את זה??

לא לחינם הרמב"ם אומר שכל עניינו של פורים נועד בשביל להזכיר את הנושא הזה!!! שלא נשכח את הדבר הפשוט הזה... שה' פה!!! מקשיב... תדבר איתו... הוא שומע...

תנסה... טעמו וראו כי טוב ה' אשרי הגבר יחסה בו...

בלילה ההוא שנדדה שנת המלך!!! בלילה ההוא של פורים תחליט שאתה מתחיל לדבר עם ה'!!! נקודה!!!

תפסיק להמשיך לטעות בטעות הכ"כ בסיסית שכולנו נופלים בה... תפסיק לרעות בשדות זרים... תפסיק לחפש את ה' במקומות אחרים... הוא פה!!!! תנסה... הוא פה!!!!

שנה זו!! שנת התשפ"א, מה עיקר העבודה שלנו בפורים??

ראש אפילו לכון פירוש המילים בשמ"ע... בצר לו הוא פנה לאדמו"ר הקדוש ואמר לו: רב'ה!! מה עושים?? גם אני רוצה לעשות נחת רוח לבורא עולם. גם אני רוצה לכון כוונות ולייחד יחודים...
למה??? למה יגרע חלקי?? מדוע גרשוני מלהסתפח בנחלת ה'??
גם אני רוצה יחודים לפי בחינתי??

ענה לו הרבי: אני מוכן לגלות לך את היחודים שאתה צריך לייחד לפי הבחינה של תיקון נשמתך... אבל זה לא פשוט!! בשביל זה צריך הכנה רבתי... דבר ראשון תתענה שלושה ימים... הוא התענה!! תתן צדקה, נתן צדקה... אמר לו הרבי: מחר תבא בבוקר... אני אלך איתך יחד לנהר... תאמר לשם יחוד בכוונה... ואז תטבול בסילודין... ואז!! אחרי הטהרה של הטבילה אני אוכל לגלות לך את הצירופי שמות והכוונות שאתה צריך לייחד לפי בחינת תיקון נשמתך! החסיד הסנדלר הגיע בבוקר כולו רועד מהתרגשות... בדחילו ורחימו... בכבוד ראש... וילכו שניהם יחדיו... הגיעו לנהר!!! הגיע הרגע הגדול והנורא!!!

החסיד אמר בדבקות עצומה את אמירת לשם יחוד... ונכנס עם הראש במי הנהר... הוא בא להוציא את הראש... ואז לפתע הוא מרגיש... ש... ש... ש... רחמנא ליצלן... משהו לא נותן לי להוציא את הראש... שתי ידיים לופתות אותי לכיוון מטה... אבאלע... משהו רוצה להטביע אותי... הוא ניסה לדחוף לכיוון מעלה... אבל זה... זה לא הלך... עברו עשר שניות... הוא מנסה להוציא את הראש... ו... וזה לא הולך... אלוקים: **עוד שניה אני מת!!!!!! משהו מסביע אותי!!!!** עברו עוד חמש עשרה שניות של נצח...

פ-ח-ד מ-ו-ו-ת!!!

החסיד התחיל להרגיש מחנק... ואז... אז לא היתה לו ברירה... והוא התחיל להשתולל ולנתר ולהלחם... ו... וברגע האחרון הוא הצליח... הוא הצליח להוציא את הראש מהמים... ו... ואת מי הוא רואה?? לא יאומן... את הרבי!!! רב'ה: מה קרה?? רצית להטביע אותי???

חיך הרבי ואמר: חס ושלוש פייביש... רק מה??

תגיד לי פייביש... באותן עשרים שניות!!! באותם רגעים של פחד מוות שהרגשת שהנה אתה טובע!! מה... מה כיוונת באותם רגעים?? פייביש לא הבין מה השאלה... הרבי שואל מה כיוונת?? כן כן!! אני שואל מה כיוונת!!

מה פירוש מה כיוונת... לא כיוונתי כלום...

אמר לו הרבי: אתה צודק! אתה לא כיוונת... אבל מה חשבת?? מה **חשבת** באותן שניות?

מה חשבת?? חשבת ש... ש... ש... -----

אני רוצה להיות!!!

נענה הרבי ואמר: **בדיק!!!! נגעת בנקודה!!!**

זה הכוונות והייחודים שאתה צריך לכון בעבודת ה'!!!
תבין פייביש: כשנגשת אלי ואמרת שאין לך דקה אחת פנויה לבורא עולם... ניכרים דברי אמת... **ובאמת** נוכחתי לדעת **שבאמת** אין לך דקה אחת פנויה... באותו רגע נתעוררה אצלי תמיהה עצומה: אם ככה!! באמת בשביל מה בורא עולם שלח אותך לכאן?? הרי כל התכלית של הבריאה זה עבודת ה'... ואתה הרי אין לך דקה פנויה לעבודת ה'!! אז בשביל מה אתה פה?? נו... פייביש תעזור לי: הרי בורא עולם שלח אותך בודאי בשביל **לעשות** משהו!! ומאידך ה' ידע שלא יהיה לך דקה אחת פנויה **לעשות**!!

אז תכליס בשביל מה הוא שלח אותך לכאן??

אלא על כרחך... מוכרחים לומר... שכנראה אתה **לא** באת לכאן בשביל **לעשות**!! אלא בשביל **להיות**!!!

הקדמה נחוצה למאמר זה... בשנה האחרונה נפל דבר בישראל!! כלנו... ללא יוצא מן הכלל "עברנו משהו..." האם עברנו את זה טוב או לא טוב?? זה עוד שאלה... מה שבטוח כולנו "התבגרנו" בכמה שנים... לא נשארנו בקצב הרגיל... כלומר: בחור ישיבה ששנה שעברה היה בן 15 היום הוא לא בן 16... הוא לא התקדם בשנה אחת... הוא התקדם בכמה שנים... (ימים יגידו האם הוא התקדם למקום החיובי והבוגר... או לסחיבת החיים בגיל מוקדם יותר... זה כבר תלי בכל אחד לאיפה הוא יחליט לקחת את זה... זה נושא חשוב בפ"ע ואכמ"ל) עכ"פ זה בטוח... שהשנה האחרונה... כל ההתמודדויות... כל הקשיים... כל התהפוכות... עשו חריש באישיות שלנו שאנחנו כבר ניגשים טיפה אחרת לחיים... (כמובן שעל הדרך יש תופעות לוואי שליליות...) אני מקדים את ההקדמה הזו כי התוכן של המאמר שלפניך, בשנים מתקונות לא הייתי כותב לבחורים או לצעירים... לא הייתי סומך עליהם שהם מסוגלים להבין את התכנים האלו... אבל השנה זה משהו אחר... השנה שכל בחור ישיבה או אברך צעיר נאלץ כ"כ הרבה להתעסק עם מה שנקרא "שמירת גופו" השנה יש סיכוי שגם בחור ישיבה צעיר יכול להזדהות עם הנושא הזה ולא להירדם...

נתחיל מפורים!!! בפורים יש מצוה אחת מיוחדת שאין אותה כל השנה כולה... **שמחה ומשתה!!** זה לא סתם סעודת מצוה... זה לא רק יום טוב שצריך להרבות בו ב"לכם..." יש פה משהו נוסף... יש פה חגיגה אמיתית... עסק שלם מגשמיות... זה עבודת האכילה ממשי!!! בגמ' מגילה כתוב שאב"י היה אוכל בפורים שיתין צעי קידר... אוכל ואוכל ולא גומר לאכול... רבא שתה כמויות של יין עד שהוא השתכר שהוא כמעט עשה דברים מסוכנים... אז כמובן שיש פה רמזים וזה לא כפשוטו... אבל מה שבטוח!! יש פה הפלגה!! בפורים יש עבודת אכילה מיוחדת... מעבר לסעודת יום טוב רגילה... משהו מעבר... השאלה מה?? מה מיוחד בפורים??? למה דווקא בפורים יש דגש על אכילה ושתייה יותר מכל חג אחר??

אז ההסבר המקובל וזה באמת הנקודה: שבפורים כמעט איבדנו את החיים... היות והיה גזירה על הגופים אז ברגע שהתבטלה הגזירה אז כאן אנחנו שמחים עם הגוף שחזר לתחיה ולכן צריך להשביע אותו!! (לעומת חנוכה ששם לא היה גזירה על הגופים, לכן אין בחנוכה עניין של סעודת מצוה) אז כמובן!!!!!! שהכיף חיים הזה חייב להיות מתוחם בגבולות הברורים של היהדות...

זה המכנה המשותף בין פורים למתן תורה...

בשניהם יש דגש מאוד חזק על אכילה ושמחה!!!!!!

בשניהם נאמר שכ"ע מודו דבעינן לכם... גם בפורים וגם בעצרת... למה?? כי גם בשבועות וגם בפורים... בשניהם קבלנו את החיים בחזרה!!!! ולכן אנחנו צריכים לשמוח עם עצם החיים!!!! וכמובן: לא סתם עם החיים אלא עם התורה שהיא זו שהעניקה לנו את החיים... אם זה במתן תורה שהסכמנו לקבל את התורה ואז נהיה קיום לעולם... ואם זה בפורים שקיום רצון ה' והציות למרדכי הצדיק זיכה אותנו לקבל את החיים בחזרה... ממילא פורים זה יום של התבוננות בין הייתר- על חשיבות של עצם החיים!! וזה הנושא של המאמר הזה

מעשה שהיה בפייביש הסנדלר...

מדובר ביהודי תמים וירא שמים... ערלכע'ר... הייתה לו תשוקה עזה וחשק לעשות נחת רוח לבורא עולם... אבל מה אפשר לעשות... לא הייתה לו דקה אחת פנויה ביום... הוא היה יהודי קשה יום... מצאת החמה ועד צאת הנשמה היה יושב בסנדלריה... ולא היה לו

ה' רוצה אותך פה!! שתהיה פה!! העובדה שאתה פה!! התפקיד שלך כאן זה להיות כאן בעולם ולהמשיך להיות כאן ואם יש לך משפחה וילדים... אז אתה צריך לדאוג שגם הם יהיו ויחיו וזה רצון ה'!! זה הכוונות והיחודים שלך...

ואז הרבי הוציא מכיסו איזה פתק ואמר לפייביש: אני רוצה לתת לך כמה שמות קדושים של מלאכים שאני רוצה שתכוין בשמות האלו בשעה שאתה יוצא לעבוד לפרנסתך.. הרבי מתחיל להקריא את השמות ופייביש מתחיל לצחוק... זה השם שלי... של אשתי... של כל הילדים שלי... הרבי קורא מתוך הקוויטל... אמר הרבי לפייביש: השמות האלו הם שמות של מלאכים!! ה' שלח אותך לעולם... אתה מלאך של ה'... אתה מבין למה ה' שלח אותך לעולם?? תאמין לי שאני לא יודע... מה אנחנו מבנים במלאכים... אתה מלאך שה' שלח אותך לעולם!! ה' צריך אותך פה!! שתנשום... שתחיה... שתקיים מצוות... ותגדל את הילדים שלך כמו היהודים... אבל גם לא יותר!! ממילא זה הכוונות שאתה צריך לכוין... קח את הקוויטל שהבאת לי... קח את השמות של הני טפלי שאתה צריך לגדל... קח את רשימת הצרכים שאתה צריך בשביל לחיות (שלשיתן מפריעים לך בעבודת ה') ומהיום תבין שזה רצונו יתברך!! זה היחודים שלך!! זה הכוונות הכי קדושות... אני יוצא לעבוד קשה בשביל לחיות... בשביל להיות כאן בעולם... מה הפשט בזה?? למה? ש... שקט... לא שואלים שאלות... לא מתווכחים עם כוונות... זה הכוונות!! זה היחודים הקדושים שאתה עושה!! מהיום כשאתה מגיע לסנדלריה... תייחד ותכוין: לשם יחוד קודשא ב"ה... הרני מכיון בכל מעשי אלו בשביל **ל-ח-י-ו-ת!** אתה לא צריך לכוין... לא לחשוב ולא כלום... פשוט לחיות!! זה תפקידך...

עד כאן... שורות אלו זה פחות או יותר מתוך מאמר מאוד ישן שנכתב לפני כמה שנים בגיליון אז נדברו... המאמר הזה לא היה פופולרי במיוחד... כי לך תסביר את זה לבחור ישיבה... זה מאמר שמתאים במקרה הטוב ליהודים מבוגרים נוסח פייביש... אבל השנה... בין נרצה ובין לא נרצה... **זה היה עיקר עבודת ה' שלנו בשנה האחרונה!!!!** אבא שבשמים רצה שנחיה... רצה שנשמור על החיים שלנו ושל אחרים... בשנה האחרונה היינו מאוד מאוד עסוקים בעצם שמירת גופו... שמירת החיים... אני באופן אישי... בתחילת התקופה של הקורונה (כשעדיין לא היה ברור המימדים והפרופורציות שלה) הפסדתי עשרות תפילות במנין, אלפי אמנים ומאות יאש"ר... למה?? כי הייתי עסוק בלשמור על החיים שלי... וכן הלאה וכן הלאה... כל אחד והבידוד שלו וכל אחד והסיפור שלו... בקיצור: כל אחד מאיתנו שילם מחיר רוחני יקר על שמירת גופו!!! ובינינו... הקושי הכי גדול שהיה לנו בזה... שהעבודת ה' החדשה הזו נפלה עלינו כרעם ביום בהיר!! לא מספיק היכרנו את המצוה הזו... לא הספקנו לפגוש את הערך הרוחני הזה...

תבין: בחור ישיבה מסוגל ללמוד בהתמדה... כי במשך כמה שנים הסבירו לו והכניסו לו בראש כמה חשוב עסק התורה... יהודי שעושה שטייגן בתפילה או בשמירת עיניים... זה אומר שהוא למד מוסר או מאמרי חז"ל או ששמע שמוס'ן בעניין והבין את גודל העניין... והנה ביום אחד בהיר נפלה עלינו מצוה חדשה שלא שערם אבותינו... ופתאום כל בחור צעיר וכל אברך טרי צריך לשמור על הבריאות!!! ולהשקיע בזה המון אנרגיה... ולשלם על זה מחירים יקרים והרבה תסכול... לא היינו ערוכים למצווה החדשה הזו... מה זה לשמור על החיים?? אין מין מצוה זו?? אני יודע שצריך ללמוד תורה... לקיים מצוות... למסור נפש על תפילה בבית כנסת... ופתאום הקב"ה הכניס אותי לשטייגן חדש... אני רוצה שתשמור על החיים שלך!! מה זה ה"ערך" הזה??

אז שוב!!! כאן חשוב לי להדגיש... לא הייתי פותח את הנושא הזה...

בפרט לא מול בחורי ישיבות שזה בכלל לא אמור לעניין אותם... אבל היות וזה היה השטייגן שלנו בשנה האחרונה... אז יש פה סוגיה מאוד מאוד עמוקה שצריך אחת ולתמיד לפתוח אותה... למי שמעוניין...

ובכן: יש לי שאלה די מרגיזה ומעצבנת... (הצלחתי להרגיז הרבה אנשים עם השאלה הזו...) אבל היא שאלה שאלתית... **ובכן:** יהודי מבוגר... סבא למשפחה גדולה היה צריך לעבור ניתוח לב מסובך, וכל המשפחה, כל הנכדים והצאצאים התאספו בכותל המערבי... וכולם עומדים וזועקים לה', ומה עומד להם כל הזמן לנגד העיניים?? **הלב!!** הלב של סבא!! הלב הזה שכעת מונח על שולחן הניתוחים... וכולם מתפללים שהניתוח **לב** יצליח, **שהלב** יבריא, ואז סבא יחזור לעצמו... אחד מהנכדים שהתפלל שם מעומק לב... לפתע הוא חשב לעצמו: רגע רגע, אני כל הזמן עומד פה ומתפלל על הלב!! על הלב... שהלב יבריא... **בעצם מה איכפת לי מהלב??** מה יש לי עם הלב? מה זה משנה לי אם הלב יבריא או לא יבריא?? הרי בסה"כ מה אני רוצה? אני רוצה שסבא יחיה ויבריא!!!! מצידי שיבריא בלי לב... שיחיה בלי לב... לא התחנתני עם הלב שלו... מצידי שהלב ימות וסבא יחזור לאיתנו בריא ושלם בלי לב... מה זה משנה לי... **אה...**

מה אתה אומר על זה??

אתה מסכים איתו?? לא!! למה לא?? למה אנחנו מתעקשים להתפלל דווקא שהניתוח לב יצליח והלב יבריא?? אנחנו כאילו תולים את כל הישועה רק אם הניתוח לב יצליח... ורק אם הלב יבריא... למה?? סו"ס יש לנו עסק עם רבש"ע שאין מעצור לה' להושיע ברב או במעט ומי שאמר לשמן שידלק יאמר לחומץ שידלק... אז מי שאמר ללב שיהיה בריא... יאמר ליהודי שהוא יכול לחיות גם בלי לב?? למה אנחנו צריכים להיכנס לנסיבות הרפואיות ולהתפלל שה' יעשה שהאיברים יבראו... מצידי שלא יבראו... והחולה יחיה בלי לב?? אה... שאלה מעצבנות!!! נכון???

וכמובן שכולם יודעים לדקלם את התשובה... שהקב"ה לא אוהב לשנות את הטבע... בן אדם שחי בלי לב זה שינוי טבע וזה לא רצון ה'... אז היא גופא!!! אני מדבר על המשפט הזה בעצמו... מה פשר הסיסמא הזו שה' לא אוהב לשנות את הטבע... מה פירוש לא אוהב?? אז בא נתפלל שה' כן יאהב?? מה הקנאות הזו??

התשובה היא כך:

כולנו יודעים: שיש רמ"ח אברים ושס"ה גידים!!! **שהם מכוונים** כנגד רמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה!! זה אמנם נשמע גימטריא נחמדה... למה לא... זה בדיוק מסתדר טוב...

אבל צריך לדעת שטמון פה משהו הרבה יותר עמוק!!! בדיוק כמו שאתה מבין שרמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה **זה ציונים!!!** זה **מצוות!** ככה הרמ"ח אברים ושס"ה גידים של כל אחד ואחד מאיתנו הם גם **ציונים!!!** הם גם **"מצוות"** מה **פירוש מצוות??** וכי במה זה מגיע לידי ביטוי שהרמ"ח אברים זה רמ"ח מצוות??

ההסבר הוא פשוט מאוד:

ציצית ותפילין זה ציוני ה'!!! למה?? כי הקב"ה יום אחד ציווה אותנו בתורתו שנקיים מצות ציצית ותפילין... מכאן ואילך זה נהיה ציוני!! מצווה!!! בדיוק אותו דבר!!! **אתה בעצמך** ציוני ה'... **מאיפה אני יודע??** כי לפני כך וכך שנים... נשמע לפתע בכי של תינוק בבית החולים. וזה היה אתה... ומאיפה הגעת?? **מהשמים!!!** זאת אומרת: באותו יום שנולדת היתה אמירה בחלל העולם שהקב"ה **ציווה** שתהיה!!! **הוא ציווה ותעמוד!!!** זאת אומרת: בדיוק כמו שהקב"ה ציווה להתעטף בציצית ולהניח תפילין...

ככה הקב"ה - הוא ציווה ויעמוד - זה בניס... עצם הימצאותך כאן בעולם זו אמירה אלוקית שהקב"ה ציווה את קיומך!! **אתה ציוני---** **מהלך!!!** אתה דין!! **יש "דין" שאתה תהיה!!!** מה פשר הדין הזה?? לא יודע...

כי גם את חוק פרה אדומה אני לא מבין... אבל הקב"ה יום אחד ציווה דין ששמו פרה אדומה ומכאן ואילך זה ציווי!!! אז אותו דבר אתה... הקב"ה יום אחד ציווה את קיומך... ומכאן ואילך **אתה בעצמך ציווי!!!**

עד כאן ברור??? אם ככה... כעת נעבור לשלב ב'...

מקודם שאלתי שאלה מרגיזה... אז עכשיו יש לי עוד שאלה... עוד יותר מעצבנת... אם יש ל"ע יהודי חולה ואתה מתפלל עליו עם כל הלב שהוא יחיה ויבריא... סליחה על האדישות ועל ההתנכרות... **בעצם למה?? למה?? למה אתה מתפלל שהוא יחיה?? מה אכפת לך??** תענה לי כעת בכנות... בלי ססמאות ובלי ציטוטים מחז"ל... מה העניין שלך שהוא יחיה??? תענה לי תשובה כנה!!!! אני רוצה שתענה לי תשובה שלך!! מה אכפת לך!!!!

אז לא תאמין... כל מי ששאלתי אותו את השאלה המעצבנת הזו... התשובה שלו התחלקה לשני חלקים... החלק הראשון (והכנה כמובן) של התשובה היה מבין למדי... כן... השכן הזה הוא איש טוב... איש חמוד כזה... נחמד וחייכן... ו... והייתי רוצה לראות אותו חי... מתאים לי שהוא יחיה ולא ימות... כשאני מדמיין אותו יותר מסתדר לי בראש לשים אותו במדף של האנשים החיים ולא במגירה של האנשים המתים... כן... לא נעים להגיד את זה... אבל בינינו... זו פחות או יותר הסיבה למה אנחנו כ"כ מתפללים על בן אדם שיחיה... (כמובן!!! כמובן) שאני כעת מאוד אגרסיבי ומוריד את זה בצורה מאוד לא נעימה... אבל באותה מידה אפשר להציג את זה בצורה שתשמע הרבה יותר דיפלומטית... אבל בשורה תחתונה תמיד זה יהיה משהו כזה חובבני... סוג של "נחמד כזה..." הוא איש טוב... יקר... למה שלא ימשיך לחיות...)

זה חלק אחד של התשובה!!! אבל לכולם... כל מי ששאלתי אותו... היה ברור כשמש בצהרים ש... **שזה לא רק זה!!!!** כל יהודי שומר תורה ומצוות שטיפ טיפה מכיר את ערך החיים... גם האדם השטחי ביותר מבין שאם אנחנו מתפללים על חולה שיחיה זה לא רק בגלל שהוא נחמד ויש לו עיניים כחולות והוא נותן ממתקים לילדים ומי יתן לנו (טופים) תמורתו... **כולנו מבינים שזה יותר!!! יותר מזה!!! הרבה הרבה מעבר לזה... נו... אז מה??**

כאן מגיעה התשובה העמוקה יותר... (שאת התשובה המאוד עמוקה הזו אתה מוכרח להוציא מהפה... רק אחרי שאתה נצמד לקיר) שהיהודי הזה הוא **דין!!! יש דין שהוא יהיה!!!** כמו שיש דין להניח תפילין... ויש מצוה קיומית **שיהיה** קריאת התורה... אז באותה מידה יש **מצוה קיומית** שהיהודי הזה יהיה כאן על פני חלד!!! מי אמר שיש כזו מצווה??? **עובדה!!!** עובדה שהקב"ה יום אחד הציב והציג אותנו כאן בעולם... ומאז, כל יום שאותו יהודי מתעורר בבוקר, יש פה גילוי דעת של בורא עולם שה' מגלה את רצונו שהיהודי הזה צריך להיות כאן!!! ומכאן ואילך אנחנו בתור יהודים שצריכים לקיים את רצונו יתברך... אנחנו דואגים וחרדים שהציווי האלוקי הזה ימשיך להתקיים!!! שאותו יהודי ימשיך להיות איתנו... (ושוב... כמובן שבמובן הרגשי אנו כן דואגים ומתפללים עליו מהמקום שאנחנו אוהבים אותו והוא באמת איש יקר וחביב ואנחנו רוצים אותו איתנו... ולא צריך לדכא את הרגש הנורמלי והטבעי הזה... אבל אצל יהודי זה לא נגמר בזה!!! זה רק מתחיל בזה... ודו"ק)

הלאה... נעבור כעת לשלב ג'... נקודה נוספת לחדד את העניין:

יהודי שלח את התפילין שלו לבדיקה והתברר שהם פסולות... נו... מה צריך לעשות עכשיו? ללכת לתקן אותם... נכון??? **אבל לא!!!** אותו יהודי הוא בעל מדרגה... והיות והוא מאמין בכח התפילה הוא נשא עינו השמיימה והתפלל: ה'... אתה הרי כל יכול!!! אנא ממך... אני רוצה להמשיך להניח את אותם תפילין פסולות ואתה ברחמך הרבים תחשיב אותם לכשרות... תחפוץ בם ותרצה אותם... נו... מה אתה אומר?? האם הקב"ה יקבל את התפילה שלו?? **לא!!!**

לא רבתי!!! למה לא?? כי תפילין זה **ציווי!!!** מה פירוש המילולי של **ציווי???** ציווי זה לחצן שעובד!!! מצוה זה סוג של לחצן מסוים שכשלוחצים עליו משהו פה מתחיל לעבוד... תפילין זה משהו שעובד!!! כשאתה מקיים מצות תפילין לפי כל פרטיה ודקדוקיה... אתה לוחץ פה על כפתור שמפעיל איזה השפעה... (זה הפירוש הפשוט של מצווה - ציווי!!! מה ההבדל בין יהודי שמצווה ועושה לגוי שאינו מצווה ועושה?? הרי יכול להיות ששניהם עושים את אותו מעשה...?? ההבדל ביניהם פשוט מאוד: אצלי בבית יש שני מתגים!! אחד עובד ואחד לא עובד!! על אחד אתה לוחץ זה מדליק את האור... ועל השני אתה לוחץ וזה לא עושה כלום... (אל תשאל אותי למה...) זה בדיוק ההבדל בין מצווה ועושה לאינו מצווה ועושה... יהודי שמצווה ועושה המעשים שלו זה משהו שעובד ומשפיע בעולמות העליונים ואילו גוי לא... לא משפיע... לא מצווה... כשהוא עושה מצוה זה כמו שאני לוחץ על המתג בהפסקת חשמל... ממילא! אם התפילין שלך פסולות אז... אז זה לא עובד!!! יש פה בעיה בחיבורים... אז מה זה יעזור שתתפלל לה' שיקבל את זה ברצון?? גם אם הקב"ה יקבל תפילתך... אולי הוא יארגן לך איזה מצבר מבחוץ... אבל התפילין האלו לא עובדות!!! כי גזרה חכמתו יתברך שהתפילין עובדות רק לפי חוקי המעגלים החשמליים של הלכות תפילין... אחרת זה לא עובד... לא יעזור כלום...

עד עכשיו דברנו על המצוות מהסוג של הספר תורה הראשון... **כעת נעבור למצוות מהסוג של הספר תורה השני!!!** כפי שסיכמנו יהודי זה ציווי אלוקי!! במילים אחרות יהודי זה "משהו שעובד..." עצם מציאותו של יהודי זה מנגנון שמפעיל ומשפיע בעולמות העליונים... ואיך הוא משפיע?? לפי סידור אבריו ותבנית גופו וכל מערכת הרמ"ח איברים ושס"ה גידים שלו... יהודי בלי לב הוא כמו תפילין פסולות... **זה פשוט לא עובד!!!**

תפילין פסולות... אתה מבין שאין טעם להתפלל לקב"ה שיקבל אותם ברצון??? כן... אתה מבין... למה אתה מבין?? כי רק ככה זה עובד... רק ככה זה משפיע...

אז אותו דבר בדיוק כאן: יהודי שלא חי לפי תנאי החיים שהקב"ה קצב לו... זה... זה משהו שלא עובד... זה משהו שכבר לא משפיע... (אנחנו אומרים בהלל: "לא המתים יהללו-ה... למה??? למה המתים לא יכולים להלל את הקב"ה??? כי... כי כמו תפילין ללא פרשיות זה לא עובד... ככה אדם מת זה מנגנון אלוקי שכבר לא משפיע ומהלל) זו הסיבה שכשאנחנו מתפללים על יהודי שיחיה אנחנו מתפללים שהוא יחיה רק לפי פרטי תנאי החיים שהקב"ה חקק בעולמו... כי אם לא כן אז למה לו חיים... בשביל מה לחיות??? בגלל שהוא איש נחמד וחביב... ורוצה להמשיך להסתכל בחלון...?? הרי אנחנו לא חילונים!!! אנחנו מאמינים שאדם נמצא פה בשביל לפעול משהו... ולפעול הוא יכול רק לפי התנאים האלו.

הסיבה שאנחנו לא מתפללים שיהודי יחיה בלי לב זה בדיוק מאותה סיבה שאנחנו לא מתפללים שהתפילין יפעלו את פעולתם בלי פרשיות... למה אנחנו לא מתפללים שה' יקבל ברצון את התפילין שלנו למרות שהם פסולות??

כי ה' לא אוהב ש... ש... **שעוברים על רצונו!!!** ה' לא אוהב שהוא מצווה אותך משהו אחד ואתה עושה משהו אחר...

אז אותו דבר בדיוק!! ה' לא אוהב לשנות את הטבע... במילים אחרות: ה' לא אוהב שהדברים נעשים ההיפך מרצונו! בדיוק כמו בדקדוק ההלכה ככה גם בשמירת גופו. זה דברים עמוקים!! לאו כל מוחא סביל דא!!!

יהי רצון כאילו הדברים היו מוסברים היטב...

אבל תכל'ס... מה זה נוגע אלינו??? מה זה חשוב לנו??

בשנה האחרונה היינו עסוקים מאוד מאוד הרבה בשמירת הגוף

שלנו... מתוך נקודת הנחה שיש נגיף וזה מסוכן ולכן צריך לשמור על הבריאות... ובינינו... בתור עובד ה' הרבה פעמים חשבתי לעצמי... מה זה קשור אלי- הנושא הזה???

אני יודע שה' מצווה אותי להתפלל!! ה' מצווה אותי ללמוד תורה!! ה' מצווה אותי לעשות גמילות חסדים!! אז מה זה המצוות החדשות האלו לשמור על הגוף???

אז הנה!!! הגיע הזמן שנקלוט לכה"פ למפרע... שזכינו השנה הזאת לקיים רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה... **כן!!! אני!!! אתה רואה אותי!!!** אני ספר תורה מהלך!! אני, ברמ"ח אברי ושס"ה גידי... **אני ציווי מהלך!!!** יש רבש"ע שיש לו חוקים ומשפטים שאנחנו לא מבינים אותם **והוא ציווה אותי!!!** הוא ציווה שאני אהיה כאן!! הוא רוצה אותי פה!! ולכן אני פה בראש ובראשונה בשביל לשמור על הציווי הזה ולדאוג שהוא יתקיים... בן אדם במשך החיים מוצא את עצמו הרבה פעמים מתעסק עם צרכי גופו... אם זה ללכת לרופא... אם זה לקחת כדורים... אם זה דייאטה שצריך לעשות... אם זה ארוחת בוקר וארוחת צהריים... חלבונים ופחמימות... שתיית מים... וזהירות שלא להתקרר בחורף... וכמובן חיסון ובידוד ואלע אלע הנחיות של משרד הבריאות שניתנה הרשות לרופא לרפאות... ובמשך החיים אחרי החתונה יש משפחה וילדים והולכים לרופא ומוציאים הרבה אנרגיות וזמן וכסף על הסוגיה של שמירת גופו... ובפרט בשנה הזו!!! והרבה פעמים יהודי עובד ה' לא מצליח למצא את הקשר... ולסגור את הקצוות **מה כל הדברים האלו קשורים לעבודת ה'?? איפה פה הרבש"ע בכל הסיפור הזה???** עומד לו יהודי עובד ה' שכל מעשיו לשם שמים... והוא עומד מול איזה כדור אנטיבייטיקה שהוא צריך לקחת... הופך אותו מכל צד ומנסה להבין... רבש"ע: מה הסיפור של ה"דבר" הזה?? בסה"כ לא כ"כ הרגשתי טוב... התברר שיש לי איזשהו חיידק בגרון... ועכשיו צריך לקחת אנטיבייטיקה... וזה... כאן מתחיל וכאן נגמר הסיפור... אז מה? בשביל מה זה? לאיפה זה חותר בעבודת ה' (כמובן שזו הדוגמא העדינה... ואת הדוגמאות היותר משמעותיות בחיים נשאר לכל אחד... בכל מיני תהליכים רפואיים שצריך לעבור אותם... ובא נעזוב כעת את החלק של הכפרת עוונות... עצם הדבר הזה שרופא שיניים נכנס... קודח... סותם... וגובה תשלום... זהו... מה... מה העניין בזה רבש"ע... מה ההו"א ומה המסקנה)

ומה התשובה??? עובד ה' יקר: מה הכדור הזה עושה אתה לא מבין!! ואילו במעבדת תפילין... אתה כן מבין מה עושים שם?? הרי גם שם מטפלים בעשיית התפילין... לוקחים עור... מקפלים אותו... דופקים אותו... צובעים אותו... את זה אתה מבין?? בטח מבין!! זה מצוה... זה ציווי של תפילין... בכל עשיית תפילין יש עשר הלכה למשה מסיני... **נו... אם ככה: מה ההבדל בין תפילין לגוף שלך??** הגוף שלך הוא גם ציווי אלוהי!! שכל מה שצריך לעשות בשבילו זה **הלכה למשה מסיני!!!** מה ההבנה בזה???

נו... כשתבין מה זה עץ ארז ואזוב ושני תולעת שמשליכים לתוך שריפת הפרה... אז תשאל גם מה העניין בחיסון... כל הנקודות הנחה של החוסר הבנה כאן נובעת שאנחנו לא קולטים שהגוף שלנו הוא גם ציווי אלוהי!! אנחנו לא מפנימים ש"קדוש" שרוי במעיים שלנו!! ואז אנחנו לא מבינים מה העניין לעשות כל מיני חובת השתדלות סביב הגוף... ברגע שרק נבין שאנחנו בעצמנו ציווי אלוהי... פתאום נסתכל על הכל במבט הרבה יותר מרום!!! גם חובת ההשתדלות מקבלת מימד אחר לגמרי!! חובת ההשתדלות זה לא רק איזה הסתבכות של אמונה ובטחון... זה גם התעסקות מול הספר תורה הזה הלא הוא אני...

ומעתה: כשנבין שזה ככה... אנחנו נסתכל גם על כל החיים ברוממות אחרת... וזה מאוד חסר לנו!!! אנחנו יודעים להעריך את ציווי ה' שציווה אותנו בספר תורה!!! אבל אנחנו שוכחים שגם אנחנו בעצמנו ספרי תורה (כפי שמבואר בגמ' בשבת שצריך לקרוע על אדם

שמת שהרי הוא דומה לספר תורה שנשרף...) את המסר הזה מאוד חשוב להפנים... והלואי...

פורים זה הזמן להתעורר להבנה בסיסית זו!!

כי זה בדיוק מה שקרה בפורים... בפורים היתה גזירה על הגופים!!! הגיע המן וטען שעם ישראל "ישנו מן המצוות..." הוא הוכיח באותות ומופתים שעם ישראל עזבו לגמרי את ה' ואין להם שום לחלוחית של ידישקייט...

נו... שאל אותו הרבש"ע: אז מה אתה רוצה עכשיו???

ענה המן: לכן אני רוצה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים... הרבש"ע "לא הבין": אתה טוען שעם ישראל הם כמו גוים... אז למה להרוג אותם?? אדרבה... זה הכי טוב בשבילך... יש לך פה עוד כמה גוים נחמדים שאתה יכול להתערבב איתם ולעשות איתם ביוזנס... אז לא חבל להרוג אותם... מילא היו מתנהגים כמו יהודים... זה באמת מעצבן... אבל הם כמו גוים... אז לא חבל עליהם?? למה לא להשאיר אותם בחיים... **אה?? אה?? אה??** נו... באמת אגוטע קשיא... אם עם ישראל כ"כ עברו על רצון ה' אז למה המן כ"כ רוצה להרוג אותם?? **כי... כי... כי כנראה שהמן מבין שיהודי כמות שהוא חי!!!** הוא עצמו ציווי אלוהי שעמלק לא יכול לתת שהציווי הזה יהלך כאן!!!

לעמלק לא מספיק לשרוף ספרי תורה... לא מספיק לו לבטל את עם ישראל מרמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה... גם אם הנאצי הצליח לשרוף ספרי תורה באש ולבטל את עם ישראל מכל המצוות... גם אחרי זה... עדיין!!! עדיין הספר תורה העיקרי עדיין קיים!! מהו הספר תורה העיקרי??

רמ"ח איברים ושס"ה גידים של בני בכורי ישראל!!! וכל זמן שיש ספר תורה אחד כזה בעולם המן לא יכול להירדם בלילה... הוא צריך להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד... אם ישאר תינוק יהודי אחד בעולם... יש פה ספר תורה שלם...

זה עצמו ציווי אלוהי שעמלק לא יכול להירדם בלילה כשהוא קיים... ואת זה המן רצה לכלות...

ואת זה ה' לא נתן לו... והשיב לו גמולו בראשו...

וממילא!!! מה קבלנו בפורים?? קבלת התורה מחודשת!!! קבלנו את הרמ"ח אברים ושס"ה גידים של יהודי...

אם בחג השבועות הבנו שהספר תורה זה רמ"ח עשה ושס"ה לא... כעת הבנו שהיהודי בעצמו הוא רמ"ח ציוויים ושס"ה לאוין... ולכן!!! לכן בפורים יש מצוה מיוחדת לסעוד!!! לסעוד את הגוף הקדוש הזה!! לסעוד את הספר תורה הזה שנקרא יהודי!!! לסעוד ולשמח את הספר תורה שהשנה כ"כ עמלנו לשמור עליו... השנה היה לנו המון עמל התורה סביב שמירת הגוף... השנה בפורים אנחנו נסעד ונשתכר ונפרוץ בבכי ונזכיר לפני הרבש"ע כמה עמל ויגיעה עמלנו בשביל שמירת גופנו... נבטיח לו שנייקר את הספר תורה הזה!!! שנבין את מה שהחילוני לא יודע...

החילוני חושב שצריך לשמור על הגוף כדי שהוא יוכל להמשיך ליהנות... כן... כשהלכתי להתחסן והגעתי למתחם החיסונים הזדעזעתי לראות את הפרסומות... היו שם המון מודעות... אי... איך אני כבר רוצה לצאת לתילאנד... מתחשק לי מסעדה בספרד... אני כבר מתגעגע לארה"ב... כן... החילוני הגיע לעשות חיסון בשביל שהוא יוכל להמשיך ליהנות בחיים... ואילו אני ואתה... בשביל מה שמרנו על עצמנו?? בשביל מה באנו להתחסן?? בשביל שנהיה בריאים ונוכל להמשיך לעבוד את ה'?? כן... אבל לא לגמרי... לא זו ההנהגה!! הנקודה העיקרית- באנו כאן כדי לשמור על הציווי האלוהי הזה ששמו אני ואתה!!!

אז כמובן שהיו כאלו שגזרה חכמתו יתברך שלמרות שהם נזהרו

השיקול של ריווח והפסד... אבל ללעוג למי שעשה מה שצריך... על זה צריך לחזור
(בתשובה... ובפורים בעיקר!!!)

בפורים לאורך כל הדרך אנחנו לומדים לעשות שטייגן גם מול חיי
החומר!!! אנחנו יורדים מטה מטה ולומדים לראות באחשוורוש
והמן יחוד ה'... אנחנו לומדים לפגוש את ה' במחוות הכי רחוקים...
ושם!!!! שם אנחנו את עמלק שהוא... בדיוק הוא מלמד אותנו כמה
שהגוף שלנו קדוש!!! כי לעמלק לא מספיק שתתבטל מתורה...
לא מספיק להמן שישנו מן המצוות... להמן לא יעזור שהוא יחטיא
אותנו... הוא צריך שהמכונה האלוקית הפלאית הזו ששמה יהודי
לא תהיה בעולם!!! ואת זה אני זוכר לעמלק... את זה אני לא שוכח
להם... ואני מבטיח לך עמלק!!! שמהיום אני אייקר את עצמי...
בזכותך!!! רק בזכותך... אתה גילית לי את הסוד הנורא הזה... פעם
חשבתי שאני חשוב רק אם אני עושה הרבה מצוות... ואתה גילית
לי כמה אני חשוב בעצם החיים שלי!!! איך שרדפת את הסבא
שלי... איך שהיה חשוב לך להרוג אותו... זה מקפיץ אותי מהמיטה...
זה מלמד אותי כמה אני בעצם זה שאני פה וכל זמן שהנשמה
בקרבי הרי אני מקיים את רצון ה'... שישו בני מעי שישו... תשמחו
בסעודת פורים... תגילו בה'... אני אדחוף עוד כזית חלה... עוד כפית
"פקוסטו". עוד שטיקל קרעפלאך... להחיות נפשי!!! להחיות את
הקדוש הזה ששרוי במעי...

כמובן שלא כל יום פורים... וביום שאחרי פורים נצטרך להתקדש
במותר לנו ולא להיות פרעסערים... כן... לא לתת לגוף יותר ממה
שצריך... אבל לזכור שהוא קדוש!!!

פורים: ערכת "עזרה ראשונה" לכל השנה כולה...

בו גזות שמתאימות לאסון... חוץ מזה מגיע איתנו מאבטח... שיש
לו אקדח!!! עם כדורים!!! פעם!!!! פעם כשהייתי הולך לסוף של
טיולים מאורגנים כאלו... הייתי נכנס לחץ... ובצדק!!! כי אני מבין
שאם מביאים לפה מאבטח וחובש... כנראה שהם לא משועממים...
כנראה שבאמת צריך אותם פה!!! זאת אומרת: יש פה חשש אמיתי
שיש פה איזה פיגוע... שיגיע פה איזה ערבי... והמאבטח יצטרך
לדרוך נשק, ואם הביאו לפה במיוחד חובש והוא עוד סוחב עליו
ערכת החייאה והוא לא השאיר אותה באוטובוס... כנראה שצריך
את זה!!!!!!! זאת אומרת: שאנחנו נמצאים בטיול כ"כ מסוכן שיש
חשש אמיתי שמישהו פה יסבול מאי ספיקת לב... ויצטרכו לעשות
לו החייאה... זה... זה... זה לא מלחיץ?????

אך לי הרבה זמן עד שהסבירו לי: שלא!!!! זה לא מלחיץ!!!! זה
שאנחנו צריכים לקחת איתנו מאבטח וחובש... כי צריך שזה יהיה!!!
על כל צרה ש---לא תבא!!!! שמת לב: זה לא על כל צרה שכן תבא
אלא על כל צרה **שלא** תבא... זאת אומרת: יתכן שהכל טוב... והכל
בסדר ועסקים כרגיל ואין שום סכנה שנשקפת אבל אנחנו צריכים
להיות מוכנים. שבמידה ויקרה חלילה משהו... אז לא נעמוד על
הלשון בחוץ... ובשביל יש לנו פה ערכת עזרה ראשונה... ונשק דרוך
על כל אורח לא קרוא...

על אותו משקל בדיוק: זה התחנן שאנו אומרים מידי שבוע בכלל
ובשני וחמישי בפרט!!!!

תחנן זו ערכת עזרה ראשונה השבועית שלנו!!!!

אנחנו צריכים להיות מצויידים פעמיים בשבוע עם ערכת ההחייאה
הזו ששמה תחנן... זה לא אומר בהכרח שקרה הבוקר אסון נוראי
ח"ו... זה לא אומר שהולך להיות פה אסון ח"ו... זה לא אומר שיש
פה אשוערע מצב... אבל מה כן? **צריך שזה יהיה מוכן!!!!** צריך
שהערכת ההחייאה תהיה מוכנה... כדי שאם חס ושלום יקרה
משהו... שהיא תהיה נגישה וקרובה... **ושוב:** כמו שכשאתי הלכתי
בטיול וראיתי שהחובש מחזיק בידיים שלו ערכת החייאה... זה
הלחיץ אותי... מה... זה כזה טיול מסוכן שאתה כבר מחפש את

נדבקו... והיו כאלו שבהוראות רבותיהם נזהרו פחות או לא
נזהרו בכלל... כלפיהם המאמר הזה אקטואלי בעיקר בייחס לכל
האינספור הזדמנויות אחרות בחיים שאנחנו פוגשים את הסוגיה
של שמירת גופו...

אבל מילה אחת כן חשוב לומר!!! שאף אחד לא יבלבל את השכל...
ולא יתחיל לשלוף מהבויידם כל מיני מאמרי חז"ל על אמונה ובטחון
ומה ל-ירא ה' אצל רופאים... כי גם אם זה נכון אתה לא שם!!! אתה
לא אוחז שם!! ומי שלא אוחז שם... לא רק שהוא עושה שקר בנפשו
אלא הוא מקל ראש בעבויידת ה' של שמירת גופו שדוחה שבת ויום
הכיפורים!! (זה שיש קהילות קדוש שקיבלו הוראה לא להקפיד על ההנחיות
זה בכלל בכלל לא קשור לסוגיה של אמונה ובטחון אלא לסוג של אסטרטגיה
ושקול נטונים כיצד להתמודד טקטית מול הנגיף... אבל אין פה שום קשר
לבטחון בה' יותר מאלו שלא שמרו... נא לא להתבלבל ולא לערבב נושאים...)
ועל זה יש הרבה מאיתנו שצריכים לחזור בתשובה!!! כן... מאלו
שקיבלו הוראה שלא להקפיד על ההוראות... יש כאלו שלא שימשו
כל צורכם והבינו לא נכון... הם הבינו מרבותיהם שהמשמעות היא
שאפשר לזלזל בבריאות (של עצמם ושל אחרים) ועל זה צריך לחזור
בתשובה!!! לא! על זה שעשית ששמעת בקול רבך ולא שמרת
על ההוראות... אם זה היה הוראה ברורה אתה לא צריך לחזור
בתשובה... אבל על ההבנה המוטעית בדעת רבך... שחשבת שזה
מגיע ממקום של זלזול בבריאות... על זה צריך לחזור בתשובה!!!
(ואיפה בעיקר זה מגיע לידי ביטוי?? שראית את היהודי מהמגזר השני שכן
מקפיד וכן שומר על ההוראות וצחקת עליו... כאילו אין לו בטחון בה'... או כאילו
עושה שטויות... וזה היה טעות!!! כל הסיבה שאתה לא שמרת על ההוראות זה
רק בגלל הוראה אסטרטגית של רבך שיש לו את הכתפיים הרחבות לעשות את

ישנה תפילה שאנחנו נפגשים איתה מידי יום... קוראים לה תחנן!!!!
תחנן זו אחת התפילות המסתוריות ביותר... מה זה התחנן הזה??
מה פשר התפילה הזו??? כן אומרים תחנן... לא אומרים תחנן...
והספרדים אומרים ככה... והליטאים נופלים על צד שמאל... ויש
חסידיים שמחפשים יארצייטים... **מה?? מה פה הסיפור?? מה זה
הדבר הזה ששמו תחנן???** ומה שהכי קשה בתחנן... זה הנוסח
הארון בשני חמישי... האם פעם שמת לב מה אתה אומר???
הנימה!!!! הסגנון... הזעקה שבוקעת מהתפילה הזו... זה... זה
נראה כאילו קרה פה הרגע איזה אסון נוראי... כאילו קרה הרגע
איזה משהו טרגדי שכולנו הגענו פה והתחלנו לקרוע את השמים...
וזה נוסח ארוך... זה כמה דפים שמלאים בזעקה אחת מתמשכת...
נבהלה נפשנו מרוב עצבוננו... קומה והושיענו... אל תשפוך חרוך
עלינו. הבט נא רחם נא והושיעה נא... ואל ימשל בנו קצף... אל תעשה
עמנו כלה בגלותנו... מה?? מה קרה??? בקושי התעוררתי... הכל
טוב... לא ידוע לי על איזה פיגוע מיוחד שקרה הבוקר... אז על מה
זה הזעקה הגדולה הזו ככה... על הבוקר??? **מה קורה פה???** האם
כל שני וחמישי נדרש ממני לפתוח את הלב ברמה שכזו שאני אזעק
עד לב השמים??? **אז כמובן שיהיה את האלו שיגידו: כן!! כן!!**
נדרש ממך כל שני וחמישי להגיע למדרגה הזו... ולזעוק מקירות
הלב... **זו התשובה שהכי קל לענות... את זה גם אני יודע להגיד...**
אבל הפעם לשם שנינו... אני לא רוצה לטייח את השאלה ולהתחמק
ממנה. אלא בא ננסה להיות ריאליים. ולבדוק יחד מה כן שייך אלינו
בתפילת התחנן מה כן קרוב למושגים שלנו... איך כן אנחנו יכולים
להתחבר לתחנן?

ההסבר בזה (בין הייתר) הוא כך:

לפי כללי הבטיחות של משרד החינוך בית ספר שרוצה לצאת לטיול
חייב להצטייד במאבטח!!!! ובחובש עם ערכה של עזרה ראשונה!!!!
זאת אומרת כך: בכל טיול הכי סטנדרטי... והכי סולידי שיש... הטיול
לא מתחיל עד שאין חובש שמגיע עם תיק שלם שיש בו... שיש בו...
אתה יודע מה יש בו??? שלא תדע... יש בו ערכת החייאה... יש

הקרבת התורן שיאבד את ההכרה... ומה כולם הסבירו לי?? לא!!! אבל צריך להיות מוכנים!!! כדי שאם יקרה משהו... שיהיה עזרה ראשונה... **אותו דבר כאן:** יתכן שהשבוע הזה הוא השבוע הרגוע ביותר בעולם... ויהיה רצון שיהיה כן לשבוע הבא וכל החיים... **אבל להצטייד ? ? ? ! צריך להצטייד עם הזעקה הגדולה ביותר...** שהיא תהיה מופיעה בסידור... ושנחנו נדע אותה בעל פה... והיא תהיה נגישה ומוכרת... כדי שאם חלילה יקרה משהו... לא נצטרך לפתוח את דפי זהב... לא נצטרך להתחיל לגשש באפלה... מאין יבא עזרי... שתמיד תדע שהעזרה הראשונה והאחרונה הלא היא אבינו בשמים!!!!!!

הטור בהלכות פורים אומר דבר מאוד מעניין:

הטור מביא שיטת ראשונים (שלא נפסקה להלכה) שדווקא בפורים נוהגים להגיד תחנון! ולמה?? כי דווקא בגלל שזה היה יום של גאולה... אז אדרבה... לכן זה זמן ראוי לזעוק על הגאולה העתידה... ולכן דווקא ביום זה ראוי להגיד תחנון... **וזה כמובן מאוד תמוה:** כי אם ככה... אז אני חושב שגם בפסח צריך להגיד תחנון... כי גם אז זה יום של גאולה... **רק מה??** כולנו מבינים שהיות ופסח זה מועד... אז לא מתפללים בו על צרות... ואם ככה... אז לגבי זה פורים גם נקרא יום טוב... **ואם כן: מאוד תמוה:** למה פתאום בפורים יש כן איזה הוה אמינה להגיד תחנון???

ההסבר לכאורה הוא כך:

יש מכנה משותף מאוד גדול בין פורים לתחנון!!!!
כל המהות של פורים זה סוג של תחנת "טרם" במרכז העיר!!!!
פורים הוא מסוק חילוץ באמצע המסלול!!!!

מהותו ותכליתו של פורים זה להחדיר את **דברי הצומות והעקתם!!!!** לשניהם... גם לפורים וגם לתחנון יש כח עוצמתי של ישועה **באמצע החיים!! באמצע** השנה!! פורים הוא תחנה של יום כיפור באמצע **השנה**... ותחנון הוא תחנה של זעקה באמצע שגרת **השני וחמישי האפרורים... שניהם** - פורים ותחנון... שניהם עומדים הכן בעמדת הזנקה על כל צרה ש- ---לא תבא!!! נכון... שלא תבא... אבל שתמיד תזכור שאם חלילה יבא משהו... שתדע את הכתובת... אני מאחל לכל קוראי אז נדברו בפרט ולכל עם ישראל בכלל שלא תצטרכו לעולם להתקשר לאמבולנס... תענו אמן... אבל!!! על כל צרה שלא תבא... אם ח"ו קורה משהו... חשוב שתדעו שיש חיוג של חירום ששמו 101 או לחילופין 1221!! אז זהו!!!! שעל אותו משקל: יהודי יקר: שתדע שגם אם היום הכל טוב... וגם כשאתה מתפלל... אתה מתפלל בנימה של שמחה והודאה... יהי רצון שתמיד ככה יהיה... אבל תגיד והוא רחום!!!! שתדע שיש כזה דבר... שזה יהיה אצלך תמיד בעמדת הזנקה על כל צרה שכמובן לא תבא...

תענית אסתר זה צום שאין לו שום הבנה!!!!

אנחנו לא מתאבלים על משהו... לא זועקים על משהו שקרה... או שלא יקרה... שום דבר!! כל פעם מחדש כשאני אומר סליחות בתענית אסתר... אני לא יודע על מה אני אומר סליחות... **בשלמא** בימים הנוראים אני מבקש סליחה על כל העבירות שעשיתי השנה... **בשלמא** בכל הצומות האחרים... אנחנו מתאבלים בסליחות על חורבן בית המקדש... אבל בתענית אסתר... **על מה להגיד סליחות??** על זה שמחר פורים?? על זה שב"ה תלו את המן על העץ... מה זה קשור לסליחות?? אתה רוצה... בא נפתח שולחן... נמזוג לחיים... ונתחיל לשיר קרובץ לפורים... אבל סליחות לתענית אסתר... מה הקשר?? **אתה יודע מה התשובה???**

תענית אסתר זה קורס לעזרה ראשונה!!!! אם סיכמנו שפורים זה הערכת החייאה של השנה... אז תענית אסתר זה הקורס המקדים... פורים זה הרי יום של תזכורת שעל כל צרה שלא תבא... שתדע שיש תפילה!!!! כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני ולא הסתיר פניו ממנו... אז היות ופורים זה יום של ערכת החייאה... אז תענית אסתר במקביל היא יום של קורס מזורז לעזרה ראשונה בפועל... **יום תענית אסתר זה יום שמעמיד אותנו בפני תזכורת: יהודי יקר!!!! שתדע שיש כזה דבר להתפלל והקב"ה עונה!!!!** ואתה יודע מה?? יש משהו שאולי

לא כ"כ פופולרי לדבר עליו בדור שלנו... אבל יש כזה דבר שקוראים לו **"תענית יחיד"!!!!** כן... יש הלכות תענית בשו"ע... שכל יהודי שיש לו צרה יכול לקבל ע"ע תענית יחיד כדי לזעוק על הצרה הפרטית שלו... אה... מה תגיד: כל היושב בתענית נקרא חוטא...?? **אתה צודק!!!!** על מי זה מדובר?? על מי שיושב בתענית מדין פרישות וקדושה... הוא נקרא חוטא... **אבל אתה???** יש לך הרי מצוקה נוראית בתקופה האחרונה... אתה נמצא כעת בעיצומו של משבר שיש לך רגעים שאתה מרגיש שזהו... כלו כל הקיצין... **נכון???** אם אתה מזדהה עם התיאורים האלו... אז אתה בצרה!!!! אם אתה בצרה אז בא נראה אותך **מקדיש יום של זעקה!!!! תקדיש יום של ניתוק פלאפון!!!! יום שכל כולו זעקה לרבש"ע**... לא צריך לנסוע לשום קבר ולשום ציון... תעמוד במנחה של יום לפני כן... ותקבל על עצמך תענית במנחה... ולמחרת יהיה לתענית שלך תוקף של דין תענית!! אז כמובן שמי שמאוד מפחד מתעניות... זה בסדר... לא חייבים... אין שום חובה לצום... אבל מי שיש לו באמת מצוקה גדולה... לפעמים תענית יכולה לבטא את הזעקה שעומדת מאחורי התפילה שלו... **כי באיזהו מקום תענית זה סוג של ש ב י ת ר ע ב ! ! ! !** זה לא חלילה שביתת רעב מול הרבש"ע... אבל זה שביתת רעב מול האדם בעצמו... כי בינינו... **איך זה עובד??** יש לנו איזה מצוקה... ואנחנו סוחבים אותה... גוררים רגלים וממשיכים את השגרה עד שלאט לאט משלימים עם העובדה ולומדים לחיות עם הבררוך... מותר פעם אחת לדפוק על השולחן ולעשות שביתת רעב ולעצור את השגרה!!!! יום שלם שהוא מוקצה כולו לזעקה לשמים!!!! איך מקצים כזה יום רשמי?? על ידי תענית... **אז שלא תבין לא נכון**... אין לי שום אינטרס לעודד צומות... אבל כן לעודד **דרמטיות ורשמיות של דברי (הצומות ו-) זעקתם!!!!** וזה מטרת תענית אסתר ופורים... אלו ימים שמוקצים ומוקדשים להחדיר לנו את שיש כזה דבר לדפוק על השולחן ולקרא עצרה ולקרוע את השמים!!!!

אגב... אם כבר פתחנו את הנושא של ערכת עזרה ראשונה... אני רוצה לשתף אותך בתופעה מעניינת: יש איזה בית כנסת אחד בשנים אני מתפלל בו... ומול העיניים שלי יש ארון של ערכת החייאה!!! שנים אני עומד שם... שם אני משחק עם הידית של הארון הזה... שנים אני עומד מול זה... והנה יום אחד קרה איזה משהו וקראו להצלה... ואיש ההצלה שאל: האם יש פה ערכת החייאה?? אני לא ידעתי לענות!!!! לא!!!! ואז הוא הראה לי את זה מול העיניים שלי... ושאל לי: אתה עיוור?? אתה לא רואה כתוב שחור ע"ג לבן?? נו... מה אתה אומר? אני באמת עיוור?? ממש לא!! כל דבר שאנחנו יותר מידי רגילים אליו! אנחנו לא רואים אותו!! לא רואים אותו בעיניים! אנחנו פשוט עוברים לידו... אם יקחו אותו יום אחד... אני פתאום אשים לב שחסר כאן משהו. אבל סתם ככה. אני לא רואה את זה בעיניים!!

הבעיה הזו היא ההההבעיה שלנו בתפילה!!!!!!

דווקא בגלל שאנחנו כ"כ הרבה פוגשים את התפילה... דווקא בגלל שאנחנו פעמיים בשבוע אומרים והוא רחום... מרוב שאנחנו דשים בזה (וכמובן לא משקיעים בזה ולא מרגענים את זה... במידה ואכן כך...) אז אנחנו לא רואים את זה בעיניים!!!! אם יפריע לנו משהו ואנחנו כבר נבין שצריך להתפלל... אנחנו לא נעלה על דעתנו לרגע... שאפשר להתפלל על זה בשמו"ע... כי... כי דווקא בגלל שאנחנו רגילים כ"כ להתפלל... אז אנחנו לא רואים את השמו"ע בעיניים... זה עובר לדינו... אנחנו נגיד תהילים... נחפש תפילות מיוחדות שתקנו לנו... ואת הוהוא רחום שסידרו לנו חז"ל!! ערכת העזרה ראשונה הזמינה הזו שעומדת לנו מול העיניים... דווקא עליה אנחנו נדלג... **זה אבסורד!!!!** אין ברירה... אם אנחנו רוצים שזה לא יקרה צריך להפעיל מודעות... אנחנו צריכים מידי פעם לנער את עצמנו... להרים לשבריר שניה את הכיפה ולתקוע אותה שוב בראש ולהגיד: הנה... אני יהודי דתי... ואני כעת הולך לבית הכנסת... בשביל מה?? בשביל להתפלל... אה... נכון...

מסכת אבות שיחת שני

מרבנו הגר"נ קרליץ זצוקללה"ה

אוצר הספרים

הבמה לסקירת
ספרים ומחבריהם

מנחת משה

על שולחן ערוך
הלכות בשר וחלב

אבות דרבינו ניסים

מסכת אבות שיחת שני

מרבנו פוסק הדור רבי שמריהו יוסף ניסים
קרליץ זצוקללה"ה

רבינו פוסק הדור רבי שמריהו יוסף ניסים קרליץ זצוקללה"ה נתפרסם בקרב רבים בכח עיונו ופסיקתו, ובהעמדת ההלכה על יסודותיה על תילה בדור האחרון. אין עושין נפשות לצדיק דבריהם הם זכרונם.

דומה כי אין די באר ודי לעולה על רוממות עבודת הקודש של רבינו שהיה ענוותן ושפל דרך והסתיר מעשיו בחסות אחר הסתר, ורבים המבקשים ללמוד את הדרך לעליה לא מוציאים די ממה שהנחה רבינו מלבד בענייני חינוך וחיוזק חדת נוסף לפסיקתו בכל מכמני התורה. שיעורים אלו שמסר רבינו בלילות שבת במשך שנים, הם הצצה נדירה לתוך לבו של הארי של רבינו ענק הרוח, ומגלה טפח ואמתיים על רוחב זכות נפשו ועומד עבודת המידות של רבינו.

מסכתא אבות הינה ספר המוסר שהשאירו לנו חתנאים הקדושים, ובכל הדורות גדולי ישראל חברו פירושים וביאורים למסכתא זו וכולה בה, מתוך שיעורים אלו ניתן לקבל הצצה כאמור ללב הגדול של רבינו ולדבוק בדרכיו בבחינת 'הוא היה אומר'.

על כן נחזיק טובה להמחבר שליט"א שערך ליקט וקיבץ תיקן חיקר ואיזן משנת רבינו והעמיד את האבות דרבינו ניסים בצורה נגישה ברורה ונהירה – בספר הנכבד 'שיחת שני'.
ויה"ר שיתקבלו הדברים בבי מדרשא בחבה ורבים יאותו לאורו.

בשורה ללומדי הלכות בשר וחלב בעיון

מנחת משה

על שולחן ערוך הלכות בשר וחלב
ללמוד ולדעת הלכה על בוריה
המחבר: הרב משה נדב שליט"א

בשורה משמחת לעוסקי הלכות בשר בחלב

בעז"ה יתברך יצא הספר: "מנחת משה" העוסק בדיני בשר בחלב המסופים (שו"ע סימן צ"ב) ובו מסדר הגה"מ הרב משה נדב שליט"א שיטות הראשונים והאחרונים דבר דבור על אופניו החל מהגמ' והראשונים עד למסקנת נמיית ההלכה.

הספר מחולק למדורים גוף השו"ע, דברי הפוסקים, ומדור נמיית ההלכה בו יראה המחבר לאן הדעת נוטה לפי דברי הפוסקים ופוסקי זמנינו.

יצויין כי הספר אינו רק ספר קיצור הלכה אלא מראה מקום ללימוד הסוגיות באופן מעורר התפעלות בו יקבל הלומד תמונה מלאה של הסוגיא על דעותיה ושיטותיה מגמ' וראשונים עד אחרונים הפוסקים.

עוד לא בא כבושם הזה בהלכות בשר וחלב.

וכפי שהעידו גדולי הפוסקים בדורנו על חסר ומחברו, הגאב"ד הגאון רבי שריאל רזנברג שליט"א בהסכמתו לספר: "ובחיבורו זה הפליא לעשות לערוך שיטות הראשונים... ובוודאי יהיה ספר זה לעזר רב לכל הלומד הלכות אלו בעיון". ויה"ר שיקבלו דבריו בחבה בבי מדרשא.

להשיג בחנויות הספרים

או בטלפון:

0548518676

0527125437

להשיג בחנויות הספרים

או אצל המחבר שליט"א

0527139860

כח ח. וחשב האפוד כמעשהו ממנו יהיה. יש לומר, אומר רבי ברוך מגרליץ, שפסוק זה מרמז על הדין שמחשבת הע"ז הקב"ה מצרפה למעשה. ואפוד הוא

וארטים לפורים

במה מותר לשקר בפורים? מהרש"א בבא מציעא כג: בהני ג' דברים עבידי רבנן דמשני במיליהו, היינו שבשלושה דברים מותר לשקר, אחד מהם זה בפוריא. אומר המהרש"א שפוריא הכוונה לפורים שיש דין דחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ולת"ח מותר לשקר ולומר לכולם שהוא כבר השתכר חזק וארור מרדכי וברוך המן. ויענין ברמ"א שכותב שצריך לנוח אחרי שתיתת היין, כי פוריא זה מיטה. וחייב איניש לבסומי בפוריא, והיינו במיטה.

הגמ' במגילה דף ז: אומרת אסתר ברוח הקודש נאמר שנאמר קיימו וקיבלו והיינו שקיימו והסכימו לכך בשמים, ע"כ הגמ' שם. ומקשים התוס' הרי רבא עצמו בשבת פה יליף מקיימו וקיבלו שקיימו ברצון את התורה שקיבלו, וא"כ איך יכול ללמוד ג"כ דאסתר ברוח הקודש נאמרה, הרי זה פסוק שנצרך לענין אחר? ותיירץ ע"כ החשק שלמה בשם הגר"א, דהנה קיימו וקיבלו כתוב במגילה חסר. וכתוב וקיבל וקוראים קיבלו. וא"כ אפשר ללמוד ב' דרשות: א: וקיבל. ב: הו'יו' של קיבלו. וראיה לזה דהנה בגמ' בשבת לפינן את הדין של קיבלוהו ברצון דרש רבא בזו"ל **דכתיב והיינו שלמדים מהנכתב שזה וקיבל. ואילו בגמ' במגילה שכתבו שברוח הקודש נאמרה **כנאמר** וכו' והיינו ממה שנאמר קיבלו, והוא מהנקרא.**

המן מין התורה מנין המן העץ. חולין קלט: וקשה מה הקשר וי"ל שאצל המן מצינו חידוש גדול הרי יש לו הכל בכל מכל כל, היינו כסף וזהב וכולם משתחוים לו ומכבדים אותו, בכ"א הוא לא מרוצה כי יש איזה יהודי שלא משתחוה לו, לכן כל זה איננו שווה לו בכל פעם וכו'. ודבר זה מצינו ג"כ אצל אדם הראשון שהכל היה לו, כל העולם היה שלו, רק הקב"ה א"ל לא לאכול מעץ הדעת. והוא לא יכל להתאפק. **עו"ל** דהנה גזירת המן היתה משום שנהנו מסעודתו של אותו רשע וזאת היתה הסיבה לגזור כליה על ישראל, ר"ל. וד"ץ שיהאכל מאכלות אסורות זה סיבה לגרום כליה על עם ישראל, הוא מאדם הראשון שאכל מהעץ וגזרה מיתה על כולם לדורות. **עו"ל** דהנה המן עשה עצמו ע"ז ואיך שרי להזכיר את שמו הא אמרינן בסנהדרין ג: דאסור להזכיר שם ע"ז דכתיב ושם אלוהים אחרים לא תזכירו, וי"ל דהנה מבואר שם אמר רבי יוחנן על ע"ז הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה, וא"כ אפשר שזה קושיית הגמ' איך מזכיר את המן, וי"ל שזה כתוב בתורה, המן העץ.

הטעם שלא חוזרים כששכחו על הניסים. הנה השוכח לומר "על הניסים" אינו חוזר (שו"ע תרפב ס"א) ומשא"כ השוכח לומר יעלה ויבוא חוזר. ומה טעם הדבר? וביאר בזה רבי ש"י אויערבאך משל לאדם שנהנה מאוד מאוד ממישהו שהציל אותו וגידל אותו, ולאחר זמן הוא יצא ממטיבו והלך לו, והנה הוא חוזר ואומר סליחה לא אמרתי תודה, אז תודה לך.. איזה טעם יש לזה? והיינו מי ששוכח לומר תודה עדיף שלא יגיד.

להמן היה דין יהודי. כי הוא היה עבד כנעני של מרדכי, ומרדכי בוודאי גיירו כדין כל עבד כנעני. ולפי"ז יובן איך אסתר הכינה סעודה לאחשוורוש והמן בטו ניסן שאז היה זמן הסעודה כמבואר בחז"ל, הא ביו"ט אסור להיין לגוי בלבד, והיא ונערותיה הרי היו בצום, וי"ל שהמן היה יהודי ולכן הותר לבשל לו ביו"ט. ולכן המן גם נתלה על עץ למרות שכן נח בסיוף ולא בסקילה, כי הוא היה יהודי ויהודי שעובד ע"ז בסקילה. יערות דבש א"ז. וצפנת פענח על המגילה פ"ז.

וארטים על מגילת אסתר:

א ח. והשתיה כדת אין אונס. אמרו חז"ל במגילה יב. כדת של תורה אכילה מרובה משתיה. אומר המהר"ץ חיות שיש לפרש ד"ץ ע"פ המשנה באבות 'פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתיה' והיינו שמים" יש דין לשות קצת במשורה, אבל פת במלח יכול להרבות.

א יב. ובהגיע תור נערה ונערה. במילים נערה ונערה הטעמים הם קדמה ואזלא. ואילו במילים ובהגיע תור אסתר הטעמים הם מונח, מונח, והטעם הוא משום שכל הנערות כששמעו שהן נקראות אל המלך מיד קמו והלכו וזהו קדמה ואזלא. אבל אסתר היא היתה במצב של מונח מונח ולא רצתה ללכת רק

כשהיה סכנה ולכן ובהגיע תור אסתר הוא מונח מונח. הגאון.

א טז. ויאמר ממוכן לא על המלך לבדו עותה ושתיה המלכה כי על כל השרים וגו'. ותימה גדולה וכי כך אומרים למלך, שלא זו בלבד שהיא מרדה בך אלא גם בשרים, הרי אין לך פגיעה גדולה מך, משום שפגיעה במלך היא הכי גדולה שיש? וי"ל דהנה הגמ' במגילה מומדת מכאן שהדיט קופץ בראש, כי המן היה לוקטני השרים והוא קפץ לדבר ראשון. וקשה מה הראיה, הא כן הוא הדין בידינו נפשות שמתחילין מהצד. וזה לא בדיחה כי הירושלמי בסנהדרין מביא מכאן ראיה שבדיני נפשות מתחילין מהצד אף בבן נח.

וא"כ מה הראיה שהדיט קופץ בראש? וי"ל דזה גופא כוונת הגמ' שממוכן (הלך המן) טען אילו היה כאן נידון שושתיה מורדת במלכות אז אין לי לדבר ראשון, כי בידינו מורד במלכות אין סדרי דין (מובא בנו"ב בדעת הרמב"ם). אך, אומר המן, יש כאן נידון גם על כל השרים וזהו כשאר דיני נפשות שמתחילין מהצד וא"כ עלי לדבר ראשון. ובאמת לא היה צריך שני דינים כי מרידה במלכות לבד זאת סיבה להורגה, רק תאוותו לדבר היא זו שעשתה אותו ללמדן לבוא ולומר שיש כאן שני דינים.

א יז ט חרבונה א. בתחילת המגילה א כתוב בזאת חרבונה וגו' החרבונה שם הוא בא. ואילו בסיום המגילה ז ט איתא ויאמר חרבונה אחד מן הסריסים הוא חרבונה בה. וי"ל, אומר החת"ס לפי המובא בבית שמואל לגבי שמות בגיטין, ששם קודש מסתיים בה"א ואילו שם חול מסתיים ב"א. ולפי"ז וי"ל שבפרק ראשון הוא חרבונה של חול מסריסי המלך לכן הוא ב"א. אבל בפרק ז' הוא חרבונה של קודש וכמו שכתוב בחז"ל (ילקוט שמעוני ועוד) דהוא אליהו הנביא שהתחפש לחרבונה(א) והוא משושנת יעקב וגם חרבונה זכור לטוב.

ב י. לא הגידה אסתר את עמה ואת מולדתה. אומר ה"בנין אריאל": מרדכי צויה את אסתר שלא תגלה את מולדתה, כיון שפחד שאחשוורוש ישוב ויעשה משתה, ואז באמצע משתה היין שוב יעלה בלבו הרעיון להציג לראווה בפני הנוכחים את אשתו, ויצוה על אשתו הנוכחית אסתר לבוא בכתר מלכות, כמו שעשה לאשתו הקודמת ושתי. ומנין בא הרעיון להביא את ושתי? אומרת הגמ' (מגילה יב:): שבמשתה החלו לדבר דברי תפלות. הללו אומרים: מדיות נאות, הללו אומרים: פרסיות נאות. אמר המלך: כלי שאני משתמש בו, אינו לא מדי ולא פרסי, רצונכם לראותה וכו'. לכן כדי למנוע מאחשוורוש לשוב ולעשות זאת לאסתר, ציווה עליה מרדכי שלא תגיד את עמה. על ידי כך סר החשש הזה, שכיון שהיא לא סיפרה מי היא, ולכל אחד מהעמים נראתה מאומתו, ממילא לא היה ויכוח בת איזה אומה היא. (יעלי ורד"ם).

ד א. ומרדכי ידע את כל אשר נעשה. אומר רש"י שבעל החלום אמר לו בגלל שהשתחו לו צלם בימי נבוכדנצר, ונתנו מסעודת אחשוורוש. וקשה מה הטעם נעשו רק כעת על מה שהשתחו לו צלם בימי נבוכדנצר שהיה 70 שנה קודם. וי"ל שנבוכדנצר לקח בשעתו את הציץ ושם בפסל וכשהיהודים השתחוו הם טענו להיתר כי הם מכוונים לציץ. אך החכמים אמרו שברגע שהציץ יצא, אז אין הוא בקדושתו. והנה כעת הם נתנו בסעודה מכלי המקדש כי הם טענו שאינם בקדושתם כי זה יצא מהמקדש, א"כ אתם צריכים להיענש ע"מ שהשתחויתם בשעתו.

ד טז. וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו. הטעם שנכפל גם וצומו וגם לא לאכול ולשתות. י"ל, אומר הטעמא דקרא ע"פ המובא בחז"ל, שזה היה בטו ניסן שיש אז מצוות אכילת מצה ושתית ד' כוסות, ואם היה אומר רק וצומו עלי היינו אומרים שהכוונה היא לצום מאכילה רגילה, אבל אכילת מצוה היה אפשר"ל שיאכלו, ולכן כפלה גם צום ממאכלים רגילים, וגם לא לאכול ולשתות דבר מצווה.

ה ד. ותאמר אסתר וגו' יבא המלך והמן היום אל המשתה. במגילה טו: נאמרו כמה טעמים מדוע זימנה אסתר אף את המן למשתה. וי"ל עוד טעם בזה. הנה איתא בפסחים קיא. שכשנדה עוברת בין ב' אנשים אם היא בתחילת נידתה הורגת אחד מהם, ואיתא בתענית כט. שכאשר נגזירה גזירה ומת אחד מהאנשים הגוזרים מתבטלת הגזירה. והנה מבואר במגילה טו. ותתחלחל הלכה רב אמר שפירסה נדה,

וא"כ י"ל שלכך עלה בדעתה להזמין את המן שאמרה לעצמה שהיא תשב ביניהם וכיוון שהיא בתחילת נדתה ימות אחד מהם וממילא תתבטל הגזירה. דברי אליהו.

ה יד. יעשו עץ גבוה חמישים אמה. הטעם שביקש חמישים אמה י"ל ע"פ הילקוט שהמן רצה לבוא למשתה שמח כשהוא רואה מהפתח של המלך את מרדכי תלוי. והנה איתא בעירובין ב: דפתחן של מלכים גבוה י' אמה ולא יותר, ולכן אם יגביהו את העץ יותר מחמישים אמה, הוא לא היה רואה את מרדכי תלוי כי המשקוף היה מסתיר.

ו יב. אבל וחפוי ראש. הרוגטשובר אומר בטעם שכתב **אבל** ורק אח"כ **חפוי ראש**, הרי קודם הוא היה חפוי ראש ואח"כ אבל. ותיירץ ע"פ הגמ' בב"ק זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושבד השני פטור, כי הכלי באוויר נחשב לשבור. ואילו זרק אבן על כלי ובא אחר ושבד את הכלי לפני שהאבן הגיעה לכלי, השני חייב והטעם הוא מפני שהכלי לא נקרא שבור. ולפי"ז הבת של המן שפכה וגילתה שזה אביה בעוד השופכין באוויר ואז היא קפצה, אז באותו הרגע המן כבר נהיה אבל, וחפוי ראש נהיה רק כשהשופכין הגיעו לראשו אח"כ. מסופר על הגרנ"צ פינקל שהוא שמע ד"ץ פעם ראשונה הוא רקד עם הבחורים היהודים..

ג א. אחר הדברים האלה גידל המלך אחשוורוש את המן. וקשה למה אחרי הסיפור של בגתן ותרש גידל הוא את המן, מה הקשר? וי"ל שכל הזמן ליבו של אחשוורוש נקפו ע"ז שהרג את ושתי, כעת ראה שניצל ממוות בזכות אסתר שהביאה את מרדכי להיכן שהביאה אותו, לכן גידל את המן שיעץ להרוג את ושתי.

ו י. מהר קח את הלבוש ואת הסוס ועשה כן למרדכי וגו'. נחלקו רבי יוחנן ור' יאשיה האם וו להוסיף או לחלק, ומבואר בראשונים שהמחלוקת שלהם היא רק בלאוויר, אבל בעשה לכו"ע וו מוסיף. וא"כ י"ל, אומר החיד"א, שכאן אחשוורוש אמר **ועשה** כן, כדי שלא יבוא המן לטעון שהוא מחלק, והוא יקח או לבוש או סוס. ולכן אמר ועשה שלא יחלק.

ח ז – ח. הנה בית המן נתתי לאסתר ואותו תלו על העץ, ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם. איתא בתענית כט. שהמלכות גוזרת גזירה ומת אחד מהם בטלה הגזירה. וי"ל שזה מה שאמר הכתוב, הנה תלו את המן על העץ ואחד מהם שמת הגזירה בטלה, ולכן אתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם.

ח ח. ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם בשם המלך וחתמו בטבעת המלך, כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתם בטבעת המלך אין להשיב. ומקשים העולם הא באגרות ראשונות נכתב ונחתם בשם המלך להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים, והרי כתב הנכתב ונחתם בטבעת המלך אין להשיב ואיך השיבו ע"כ? וביאר בזה המלבי"ם דבאגרות ראשונות נכתב להשמיד ולהרוג ולאבד **את כל**, ועשו פסיק לפני המילה היהודים, וממילא השתמע כי הצינוי הוא להשמיד את כולם, ומי שישמיד הם **היהודים**, ולכן יכלו לכתוב על היהודים כטוב בעיניהם.

ט ז. ואת פרשנדאת ואת דלפון וגו'. הטעם שבקריאת בני המן אומרים כל הציבור ולא יוצא יד"ח מהבעל קורא מדין שומע כעונה? י"ל משום דשומע כעונה מהני כאילו אמר, אבל ל"מ מדין נשימה אחת שזה לא מועיל שומע כעונה. וכפלוגתת החזו"א והבה"ל.

ט כו. על כן קראו לימים האלה פורים. במגילה כתובה המילה פורים חמש פעמים. פעמיים עם וו, וג"פ בלי וו 'פריס'. אומר החשק שלמה שד"ז מרמז לדינא דגמ' מגילה נקראת ב- יא יב יג יד טו. והנה בג' ימים הראשונים יש בהם רק מצוות מגילה והם לא מלאים בשאר המצוות של פורים. משא"כ ב' ימי אחרונים הם מלאים, כי יש בהם גם משלוח מנות ומתנות לאבינוים ושאר שמחה.

י ג. דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו. מרדכי הפוך מהעסקנים שדבר ראשון הם דורשים טוב לכל זרעם, ודוברים שלום לעמם, והיינו שלעם הם יוצאים יד"ח באמירת שלום. ואילו מרדכי היה היפוכם של דברים הוא דרש טוב לכל עמו, ועם זרעו הוא רק דרש בשלומם. רבי מנדל מרימינוב.

תענית אסתר: מותר להסתפר ולהתרחץ רגיל בתענית אסתר, ורבי חיים קניבסקי התיר אף לשמוע שירים, והרב אלישיב אסר לשמוע שירים. **מחצי שעה לפני זמן קריאת המגילה אסור להתרחץ**. ע"פ משנ"ב תרצב טו.

אסור לטעום קודם קריאת המגילה גם בלילה כשחלש קצת מהצום וגם ביום. וד"ז אומר רח"ק שזה נאסר אף לנשים. אא"כ לא יכולים וחלשים מאוד מאוד. רמ"א משנ"ב ושעה"צ תרצב ד. ומביאים בשם הרב אלישיב ורבי ניסים שהתירו ביום ויש לעיין בזה.

כמה הלכות לפורים המשולש: בעיירות שאין מוקפות חומה צריך להתחיל את הסעודה קודם חצות היום ואפשר גם עד השעה העשירית. ואם לא אכל יכול להתחיל לאכול מאוחר לפני השקיעה ולפני שמקבל ע"ע שבת, וכשיגיע שבת וזמן קידוש יפרוס מפה ויקדש, ואם שתי יין לא יברך הגפן רק קידוש בלבד. וימשיך באכילה לכה"פ כביצה, ובברכת המזון לא יאמר על הניסים רק רצה. וד"ז נהגו בעיקר אצל החסידים ובחצרות האדמו"רים. **ובפורים** שחל בער"ש התירו רוב הפוסקים לגזוז ציפורנים לכתחילה. ולעניין תספורת וגילוח יש שהתירו. ויזהר למשמש בבגדים בער"ש. **יש להיזהר** להוריד צבע מהפנים לפני שבת ואם לא הוריד מותר להוריד בשבת אם זה לא ציור או כיתוב שבמקרה כזה נקרא מוחק וצריך לשאול לרבותיו. **דיני פורים למוקפין**: בליל וביום ו קוראים המגילה ונותנים מתנות לאביונים. ויש שנהגו גם לשלוח משלוח מנות ביום ו. ויש שנהגו גם לשלוח בשבת. ובשבת אומרים עה"נ וקוראים קריאה של פורים, ויש שמרבים משהו בסעודה, וביום ראשון שולחים משלוח מנות ועושים סעודה. ויש שהשתדלו לאכול פרי חדש וכדו' בשביל לברך שהחיינו. **הבעל קורא** שקרא בשישי בירושלים יזהר לא לנסוע לשבת לעיר שאינה מוקפת כי אז לא יתחייב בשבת ויצא שכן עיר הוציא בן כרך

ויש בזה בעייה. כמו"כ יזהר ירושלמי לא לצאת ביום ראשון מירושלים כדי שלא יפסיד מצוות סעודה ומשלוח מנות. בן עיר שהגיע לירושלים בשבת י"א שיאמר עה"נ. בן ירושלים שהיה בשבת מחוץ לעיר ביום ראשון עדיין חייב בסעודה.

מקרא מגילה: אם הבעל קורא התחיל הברכות לפני שנכנס, עדיף לומר את הברכות ולקרוא מהחומש מהר עד כדי שיספיק לשמוע רוב קריאת המגילה מהבעל קורא שקורא במגילה. שלמי תודה. **יזהר מאוד לא להסיח דעת** בעת קריאת המגילה, ואם הסיח דעת לגמרי עד שלא שם לב לקריאה ואיבד אפי' מילה אחת חוזר וקורא. ואם מסתפק בזה הקלו שאינו חוזר.

אם נתעורר לו צורך לנקבו ואפי' שלא יכול להתאפק 72 דקות, (וכשאינו בבל תשקצו) תוך כדי הקריאה יכול להמשיך לשמוע ויוצא יד"ח. ביה"ל צב ו קורא כדרכו.

בעניין הכאת המן. יעויין ברמ"א תרצ יז בשם הבי"י ונו"כ שם דאין לבטל מנהג זה. ופשט הרב אלישיב שזה נגד ההלכה. וכמובן עם שיעור וגבול, אבל לבטל לגמרי אסור.

בקריאה לנשים. בלילה ל"צ להקפיד שהקורא יהיה עם ב' שערות, ובבוקר יש להקפיד בזה, רבי ניסים קרליץ.

אם דיבר בין קריאת המגילה לאמירת ברכת הרב את ריבנו, אינו אומר הרב את ריבנו. שעה"צ תרצב יב. **נשים ששומעות** קריאת מגילה בבית אינן אומרות הרב את ריבנו.

רבי חיים קניבסקי פשוט לו שאין לטעום קודם נתינת מתנות לאביונים ומשלוח מנות. **מצוות היום משלוח מנות ומתנות לאביונים**, כתב הפרמ"ג תרצה' שיש בזה דין חינוך.

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה

'נלחצים אל הקיר' ובדיוק כמו הזית גם אצלנו צריך ללחוץ כדי שיצאו הכוחות..

נביא ע"כ סיפור שהיה: חוה נכנסה לביתה כשהיא שטופת זיעה קרה, היא הביטה על ילדיה ודמעות בעיניה. היא חייבת לברוח מאיראן כמה שיותר מהר, לפני שיהיה מאוחר. מאז שאחיה נעצר חייה אינם חיים, כל הזמן היא מרגישה במעקב, בזמן שערכה קניות הרגישה בברור שמיהשו עוקב אחריה. במשך כל היום חיכתה לשובו של בעלה מהעבודה, וברגע שנכנס הביתה פרצה בבכי ואמרה שאינה יכולה להמשיך כך יותר, חייבים לברוח!! בעלה ניסה להרגיעה אך גם לו היו תחושות קשות. אפילו בעבודה מתייחסים אליו אחרת. מיד החליטו בני הזוג שהם חייבים לעזוב, אך השאלה איך עושים דבר כזה, כי יש חשש גדול שהאיראנים יחשדו בהם שהם עוזבים ויתפסו אותם. הם הבינו שאין סיכוי לצאת כמשפחה. הבעל יכול לטוס כי גם ממקום עבודתו טס לחו"ל. והיא תצטרך לעזוב לבדה עם הילדים הרכים. הוחלט שחווה והילדים יוברחו דרך ההרים לעבר הגבול הטורקי, והוא דוד יטוס לטורקיה כדי לשחד שם את האנשים הנכונים שיאפשרו את כניסת המשפחה. דוד היה צריך לחכות להם בצד השני עם האישורים. בשעת לילה מאוחרת הם לקחו מעט חפצים, נאלצו להיפרד מכל ביתם ורכושם, דוד יצא לשדה התעופה, והיא נגשה לרכב קטן וישן. כשראתה את 'המברית' נבהלה, היה לו מבט איראני נזעם ומאיים. מהרגע הראשון התחיל לאיים ולצועק. 'מי שלא ישמע בקולי, יקבל את זה בראש' והראה להם את אקדחו. חוה פחדה נורא, כבר כמעט התחרטה שבחרו בו למברית. הילדה החלה לבכות, אך המברית צועק עליה בקול שתהיה בשקט מיד. אחרי שלוש שעות נסיעה קשה, הוא נעצר מול הרים ואמר שמכאן ממשיכים ברגל. הוא החל לצעוד מהר וחווה עם הילדים מנסה להיגרר מאחוריו, אך הוא צועק עליה שתזדרז כבר. הפחד של

משלוח מנות מטרתו להרבות אחווה, וע"כ צריך שהמקבל יידע מי נתן, ואומרים הפוסקים שאם לא יודע לא יצא יד"ח. **אין יוצא יד"ח** מתנות לאביונים בנתינה לתנ"יים, הליכות שלמה לרש"י. **אישה** חייבת במשלוח מנות ומתנות לאביונים: **במשלוח מנות** אינה צריכה לקנות המנות באיזה קניין.

מתנות לאביונים לאישה הרב אלישיב פוסק שצריך לזכות את המתנות לאישה כשהבעל נותן בשליחותה. וכשנותנת לבד אינה צריכה רשות ממנו.

שתי יין אינו צריך לברך על שום משקה ששותה אח"כ. וכששתה פחות מכשיעור ורוצה לשתות שתיה יבקש ממישהו שיוציא אותו, או יברך על איזה מאכל שהכל. שו"ע ונו"כ קעד. שו"ע תרצו.

מדין חינוך. צריך לדאוג שבניו הקטנים יקיימו את מצוות היום כולל משלוח מנות ומתנות לאביונים.

אבא שביקש מבנו שלא ישתכר, זה לא נחשב שביקש ממנו לבטל מהתורה, כי דעת הרמ"א שחייב איניש לבסומי, זה בלי להיות שיכור וכן מצוי אצל הרבה מגדולי"י שלא משתכרים. רבי חיים קניבסקי נוהג לשתות אחרי קיום מצוות היום בשחרית, ואח"כ הולך לנוח ועי"ז מקיים עד דלא ידע כרמ"א, שולחן שלמה.

אסור לעשות מלאכה בפורים והעושה אינו רואה סימן ברכה. ואומר רח"ק שהדין הוא כחזה"מ. **זהה הכל** כשזה לא לצורך פורים, אבל לצורך פורים כגון כיבוס גיהוץ ושאר דברים מותר כבחול.

שכח על הניסים. ישלים לפני יהיו לרצון הראשון שלפני א. נצור.

בפורים מתחילים ללמוד הלכות פסח מיום הפורים ל' יום קודם החג. ובפרט הלכות פסח המרובות, וההכנה לליל הסדר בשנה זו שחל במוצ"ש

ניצול הכח עד הסוף:

פרשת תצווה: "ויקחו אליך שמן זית זך כתיבת למאור להעלות נר תמיד" אומרים חז"ל זה מה שכתוב "זית רענן יפה פרי תואר, מה הזית הזה עד שהוא באילנו טוגרנין אותו ואחר כך מורידין אותו ונחבט וכו', מוחנין אותו ואחר כך מקיפין אותו בחבלים ומביאין אבנים, ואחר כך נותנים את שמן. כך ישראל, באין אומות העולם וחובטין וכו', ואחר כך עושים תשובה, והקב"ה עונה להם 'הוי זית רענן יפה פרי תואר'. וצריך להבין, מהמדרש זה נשמע שישראל אינם עושים תשובה אלא מתוך אילוץ שמאלצים אותם וחובטים בהם אומות העולם, ואם כך אין זה שבח אלא נגאי לישראל שאינם באים לידו תשובה מאהבה? אומר ה"שם משמואל": אם עמ"י היו עושים תשובה רק מתוך הצער, היה מקום לומר שאין זו תשובה ראויה. ולכן באו חז"ל ואמרו שאין הדבר כן, אלא ישראל דומים לזית. כשם שאין לומר שהשמן נוצר ונוול עד יזי החבטות והטחינה אלא ודאי גם קודם היה השמן טמון בתוככי הזית אלא שהיה מעורב יחד עם הפסולת, וכשמסלקים את הפסולת ממילא מתגלה השמן. כך גם ישראל במהותם הם זכים וטהורים, אלא שלפעמים דבקה בהם פסולת. לשם כך באים יסורים המסירים מהם את הפסולת, ואז מתגלה הטוב האמיתי הצפון בהם. אין החבטות והיסורים עושים אותם טובים, אלא רק מגלים את פנימיותם האמיתית. ולפי זה מובן מדוע יהודי שלא רוצה להקריב קרבן כופים אותו עד שיאמר "רוצה אני" והרי כתוב "יקריב אותו לרצונו" והוא לא רוצה? אלא הוא רוצה! יהודי בשורש שלו הוא זך וטהור. ומה שהוא אומר שלא רוצה זה מגיע מהיצר הרע. ועל ידי הכפייה, מתגלה הרצון הטוב. **בתוך כל יהודי ויהודי** טמונים כוחות גדולים ועצומים, ואנו צריכים להוציא כוחות אלו אל הפועל וכך נצליח ונעלה מעלה מעלה. לפעמים הכוחות האלו יוצאים רק כשאנו

עושים מה שצריך בלי חשבונות:

כי אם את אשר יאמר הגי סריס המלך שומר הנשים. הגי שומר הנשים דאג מאוד לאסתר המלכה כמו שמאריך בעל המגילה ויבהל את תמרוקיה ואת מנותיה לתת לה.... וישנה ואת נעירותיה לטוב בית הנשים. לכאורה יש להקשות מה האינטרס של הגי לדאוג לאסתר הרי ברגע שתמצא האשה למלך הוא יעבור ממשרתו ולא תהיה לו עבודה, אז מדוע הוא כ"כ דאג לה. ולא חשש לפרנסתו. במסקנת הדברים רואים יסוד גדול שכשאדם לא עושה את החשבון שלו מה טוב לו באישי אלא הוא עושה מה שנדרש באותו הרגע הוא לא מפסיד כלום. והיכן רואים זאת? כידוע חז"ל אומרים שאסתר מצאה חן בעיני הגי הוא אמר

יש כאן אישה צדקת שלא מבקשת כלום אני אדאג בעבורה, השאלה נשאלת האם בגלל זה הוא הפסיד את הפרנסה שלו? התשובה היא לא, כי אסתר לא הגידה את עמה ומולדתה וזה היה העלומה גדולה שהטרידה מאוד את אחשוורוש עד שהז"ל במגילה יג. מספרים לנו שהוא בא להתייעץ ע"כ עם מרדכי מה יעשה והיא תגלה את עמה ומולדתה, יעץ לו מרדכי לך חפש לך נשים אחרות, ומאחר שדרכה של אישה שהיא מתקנאת באחרת מסתבר שאסתר תיבהל מהעניין והיא תגלה את עמה, ובוודאי דעתו של מרדכי היתה שבאמת ימצא אשה אחרת. המלך קיבל את הרעיון ובאמת זה כתוב במגילה ובהיקבץ בתולות שנית ומרדכי יושב בשער המלך, ז"א שלהגי לא נגמרה העבודה הוא המשיך לעבוד הלאה גם אחרי שנמצאה אסתר, ז"א שאלו הגי לא היה דואג לאסתר אז המלך היה מוצא אשה אחרת ואז לא היתה להגי עבודה כי האישה האחרת היתה מגלה את עמה ומולדתה. יוצא שדווקא בזכות שסייע לאסתר הוא המשיך בעבודתו. אדם צריך לקחת מכך שאין כזה דבר שמחסד וממצווה מפסידים, ובוודאי כשאדם עושה רצון ה' הוא לא יכול להפסיד לעולם, כי מוטל על האדם לעשות מה שצריך. ומה יקבל? מה ש'ה' ירצה. ובוודאי כשאתה עושה חסד עם בניו של הקב"ה ועושה מצוות בוודאי הקב"ה ירצה לתת לך יותר ס"ד ויותר הצלחה בכל משאלותיך.

לפני מספר שנים אחד מגדולי הדור שבירושלים חלה במחלה נדירה וקשה, והנה התברר שיש רופא גדול מאוד באמריקה שיכול לטפל בו והטיפול צריך להיות מייד ע"י עוד באותו ערב. הרב שכבר לא היה צעיר נקרא ע"י בניו לנחל המושפחה יחד עם הרב פירר דאגו במהירות שיהיו לכל הצרכים וההכנות לנסיעה, והנה לפתע הם רואים את אביהם הרב מדבר בטלפון ומזמין את האדם עמו הוא דיבר לביתו, הילדים היו המומים כעת זה זמן לנחל ולא זמן להתחיל לעשות טובות לאנשים... והנה הבנאדם מגיע והרב אומר להביאו אלי, הוא שאל היה מוכר כלל בא לקבל מהרב מכתב עבור מוסד לילדים פגועים שיקבלו את בנו. מאחר והמוסד עמוס מאוד וצריך פרוטקציה גדולה להיכנס לשם, הרב כתב מכתב מרגש להנהלת המוסד והפקידו בידי אותו אדם. והנה בסיום ההכנות לאירועי טורסו עלייתם למטוס התברר שהטיפול הרפואי עולה מליון דולר דבר שלא היה להם שום סיכוי להשיגו ולא ידעו את נפשם אך הרב אמר שישעו וה' יעזור, והנה הם הגיעו לאותו רופא לאחר שלקחו כמה ערבים גדולים שיחתמו שהם יביאו את הסכום הנדרש. הרופא נכנס לחדר מסתכל על השם ושואל האם המיועד לניתוח הוא רב גדול? הבנים ענו כן ואז הוא אמר לכוזה רב אני עושה מחיר נמוך של 100 אלף דולר שזה רק העלות של הטיפול. שאלו אותו מהיכן הוא מכיר את הרב הזה? ענה הרופא אני נשיא בית חולים פגועי מוח אפגולי הגיע אלי מכתב בעבור יהודי מישראל שיש לו בן פגוע, כזה רב שדואג בזמן כזה לפרט זה זכות שבביל לעזור לו. רואים שכשהרב כתב את המכתב הבנים היו בתסכול אך הרב אמר זה תפקידי בלי חשבונות אז זה מה שאני עושה כעת והוא קיבל. רבי גואל אלקריף מהספר דורש טוב.

תפילה:

כשמרדכי שמע את גזירת המן מיד הוא ארגן עצרת תפילה גדולה ושק ואפר יוצע לרבים וכך במשך ג ימים הם בכו והתפללו להקב"ה שיבטל את רוע הגזירה שבס"ד התבטלה בזכות התפילה. מרגלא בפומיה של החזו"א שרק ע"י תפילה בכוונה ואמירת התילים אפשר לבטל כל פגע ולהעביר כל גזירה וצרה. והרה ואזנר היה מבלי בשם החזו"א שכשיש צרה זה משום שהקב"ה רוצה שיתפללו. וכשמתפללים לא לא מוריד כלל מהזכויות והישועה באה לא על חשבון משוה אחר, וכך כותב החזו"א באיגרת הריני מתייחס להשתדלות בקבירות כי ע"פ רוב ההשתדלות אינה ברורה, ואני מתאמץ בתפילה להעביר את רוע הגזירה, ועוד כותב החזו"א שתפילה צריכה להיות עם גטיון בה' שיכול להושיע, ואם אדם משיח עם הקב"ה בבקשה כמשיח אל רעהו, הקב"ה מכנהו ילד שעשועים. ואכן מסופר על חקלאי אחד שהגיע ליישיבת כפר חסידים בראשית היווסדה וכששאלו אותו כיצד התרשם אמר ראיתי את כולם מתפללים חוץ מזקן אחד שעמד ליד הארון קודש! ומה הזקן ההוא עשה? שאלוהו. הוא ענה: 'הוא דיבר עם מישוה'... כך צריך לבקש ולדבר עם הקב"ה וכך נענים. וידוע מתלמידי החזו"א שכל אימת שהיה

נתקל במבוי סתום בלימודו היה פורש לקרן זוית ושופך ליבו בלב נשבר לפני הקב"ה שיחון אותו ויתן בליבו בינה להבין ולהשכיל. **ומובא במעשה איש** וב'תולדות יעקב' שבהיות אחרונה הקטנה של החזו"א הרבנית מרים קניבסקי כבת שנתיים היא חלתה מאד והרופאים נואשו מחייה, היא איבדה את הכרתה ושכבה ללא רוח חיים, אנשי הח"ק השכיבה על הארץ והדליקו נרות סביבה וכו'. אחיה מרן החזו"א לא הפסיק להתפלל, ותפילותיו בקעו רקיעים, ולתדהמת הרופאים היא פקחה את עיניה וחזרה לעצמה. הרבנית קניבסקי היתה מאריכה הרבה בתפילתה על כל העניינים בפרטות וסיפרה שהיא התחילה במנהג זה בהיותה בחורה צעירה, כשאחותה חלתה במחלה קשה ואושפזה בביה"ח. באחד הימים היא שהתה לצידה והיא שמעה מהרופא שהמצב אנוש ושעותיה ספורות, היא לא השתתתה אלא אמרה עמה נוסח הווידי ורצה לביתה להודיע להוריה על הבשורה המרה. באותו הרגע אביה הרב אלישיב שמע ד"ז הוא נכנס לחדר השני עמד מול ארון הספרים ונשא תפילה נרגשת מעומק הלב לרפואתה ואכן אחותי יצאה מכלל סכנה והיא חיה עוד חמישים שנה. מאז שראיתי כמה גדול כח התפילה זה חדר בי עמוק ואני משקיעה כל יום זמן רב בתפילה לכל העניינים. הרב שך בתחילת ימי השואה הוא היה בקלאצק והוא רצה לברוח משם דרך טורקיה לארץ ישראל. הוא הגיע לברירות אך לא רצו לתת לו בשו"א אישור יציאה. סיפר רבי צבי מרקוביץ שהרב שך לא התווכח, אלא נעמד בצד והחל לבכות לה' בתפילה שישכילנו. ואכן אחרי כמה דקות הפקיד קרא לו ונתן לו אישור יציאה. וכן היה כשהגיע לנמל באיסטנבול שבטורקיה באו להחזירים לרוסיה, לא עזרו תחנוניהם, עד שקם הרב שך ופתח בתפילה נרגשת, ולפתע בלי הסבר הם שחררו את כל יושבי האניה. כי ככה זה, תפילה היא דבר שעוזר באופן מציאותי.

ישנו סיפור שהתפרסם ע"י תושבי דוינסק (סיפר אותו ראש המוסד לשעבר איסר הראל בספרו) פעם לאחר הפשרת השלגים עיירות שלמות שהיו ע"י הנהר נסחפו בורם האדיר שהביא עמו הנהר שעלה על גדותיו, והנה הגיעה השבת וגם לעיירת דוינסק הגיע הפחד הנורא שואטוטו הנהר עולה על גדותיו וכל העיירה נהפכת לאיי חרבות ולאפי התושבים ימצאו את מותם. התפילות בביכ"י בקעו רקיעים. והנה נכנס אדם לביכ"י וזועק שהמים מתחילים להציף את העיר. באותו רגע יצא רבי מאיר שמחה לנהר והחל לבכות ולהתחנן לפני הקב"ה שיחוס וירחם על העיר ובאותו הרגע הלך נעצר והמים החלו לרדת ויהיה לנס, אך רב מאיר שמחה אמר זה לא נס זו תפילה. וידוע הכח הגדול שיש לתפילה בימי הפורים, כמובא להלן בשאלות ותשובות.

השגחה פרטית:

במגילה רואים אך כל מה שקורה בעולם הוא בהשגחה פרטית הכל מכוון למעלה מהסיפור של ושת, אסתר ועד המן ומרדכי. נביא כאן סיפור מעניין שהתרחש על מכבד. לפני מספר שנים היתה תאונת תעופה מחרידה. מטוס שיצא מלונדון לכיוון ארה"ב נפל מעל העיר לוקרבי. מספר ימים לאחר התאונה פורסם בעתון מכתב שנשלח מלונדון, וזה תוכנו: נהג מונית אני, תושב ישראל בעבר וכיום בלונדון, בראוני לספר על נס הצלה של משפחה מאסון נפילת המטוס, שהייתי עד לו, ואף זכיתי לטיפול בו חלק. הוויזמתי באותו יום לקחת משפחה לשדה התעופה. בדרכנו לנמל התעופה, ארע לי מקרה לא שגרתי: אחד מגלגלי הרכב התפוצץ. עצרנו למורת רוחם של הנוסעים קצרי הרוח, החלפתי את הגלגל בגלגל רזרבי שבתא המטען. אלא שכאשר בהמשך הנוסעים נשמע לפתע קול פיצוץ נוסף מכיוון הגלגלים, היה זה למעלה מיכולת הסבל של הנוסעים הממהרים. ירדתי מהרכב. נוכחתי לראות שגלגל אחר שבק חיים דוקא עכשיו, כשאין לי גלגל רזרבי נוסף. אין בהירה צריך ללכת לתחנת דלק קרובה מרחק של עשר דקות ולרכוש גלגל חדש לחזור ולהתקינו. נוסעי הרעיו על ראשי ברכות כמו "שתהיה לי בריא" וכו"... כשחזרתי גיליתי את הנוסעים (שלא הצליחו לעצור מונית אחרת) עורכים לי קבלת פנים ורותחת... הגלגל המפוצץ הוחלף בחדש. נסעתי במהירות, שקולות מאחורה קוראים לי למחר ולמחר. אלא שפתע נשמע פיצוץ במכוניתי והזכוכית הקידמית התנפצה, היינו המומים. המשאית שהיתה לפני נאשה אבנים בחלקה האחורי, עצרה בפתאומיות וכתוצאה מכך נפלו

אבנים ישר על השמשה שלי וניפצו אותה. ויכוח קצר ביני לבין הנוסעים העלה פשרה, אמשיך לנסוע כך עם שמשה מנופצת, רק אין מנוס מלקחת את פרטי נהג המשאית. הנוסעים התעצבנו ואמרו שלא אעז לקחת תשלום עבור כזאת נסיעה. ירדתי לנהג המשאית ההוא שבקש לראות את הנוזקים וזכה ל"ברכות" מהנוסעים, אחרי עיכוב של עשרים דקות יצאנו שוב לדרך. עקב הלחץ יצאתי לניתב צדדי לחסוך זמן אלא שאז למרבה הפלא אורות מהבהבים לי לעצור, שוטר חמור סבר ביקש הסבר, ניסיתי להתחנן שקודם אקח אותם סר השוטר לא הסכים ועשר דקות יקרות ירדו לטמיון. התחלתי שוב בנסיעה, מאחורה היה כבר שקט כנראה מרוב יאוש. הגענו לנמל באיחור. הנוסעים הוציאו את חבילותיהם ללא אומר ודברים. רצתי לסדר להם טיסה שאמורה להמריא לאמריקה כעבור שעה ובס"ד הצלחתי דרך חבר שעבד בחברה זו. הודעתי להם על הטיסה החילונית כשעניי נעוצות בקרקע. ומיד ברחתי משם בלי לקבל פרוטה. בדרכי חזרה נרעשתי כולי לשמוע על נפילת המטוס, ראשי הסתחרר וידי רעדו, גרוני נחנק מדמעות, לא ידעתי את נפשי. נוכחתי לראות עין בעין את ההנהגה המופלאה של ד' יתברך.

תורה:

סיפור לפורים: 'ליהודים היתה אורה' אורה זו תורה. מסופר על הרב מפוניבז' שהיה עובד קשה כדי שיוכל לבנות את הישיבה הקדושה. כיתת רגליו בחו"ל כדי לזכות עוד ועוד יהודים בעלי ממון ליטול חלק בבנין הישיבה. באחד הימים כשהיה בחו"ל חזר לאכסניה כשהוא באפסית כוחות ממש. מיד נשכב על המיטה מחוסר כוח. בעל האכסניה רץ להגיש לו כוס תה עם מגדנות להחיות את נפשו. אך הרב אמר: אם אתה רוצה להחיות את נפשי, תיתן לי את הטלפון, כדי שאוכל להתקשר לעוד כמה כתובות... וכך כשהוא עדיין שוכב באפסית כוחות התקשר הרב לכמה גבירים כדי לזכות גם אותם במצווה החשובה שבה הוא עוסק- בניית הישיבה הקדושה לאחר החורבן הנורא שהיה באירופה. בעל האכסניה שראה את המחזה, לא יכל היה להתאפק ושאל: הרב כבר אינו צעיר, ואני רואה את הכוחות הגדולים שהוא משקיע. מניין לוקח הרב את הכוחות האלו? השיב לו הרב: אספר לך מעשה שהיה עמי בילדותי, וממנו אני שואב את הכוחות. "בילדותי הייתה אמי שולחת כל שנה משלוח מנות לרב העיירה שבה היינו גרים. אמי היתה אופה עוגה, וכל זמן האפיה הייתה ממלמלת 'בשביל הרב... זה בשביל התורה' ובוררים עצמו הייתה שולחת אותו הילדים כדי להביא את המשלוח מנות לרב העיירה. שנה אחת הגיע אבי שבע לפני פורים, וסיפר שהשנה גם לו יהיה חלק במשלוח המנות לרב. אומנם העוגה שאמא אופה זה משלי, אבל אינני שותף פעיל במשלוח. אך השנה גם אני אזכה...

היום הגיע מוכר ספרים לעיירה ובידו הייתה מסכת בבא בתרא. ואני יודע שלרב העיירה אין ש"ס בבית. ולכן קניתי את המסכת הזו בשביל הרב. בבוקר יום הפורים קרא אבי לי ולשני אחיי בשביל לנו ללכת להביא את המשלוח המנות לרב. אחי הגדול החזיק את העוגה ולי אמר אבא להביא לרב את הגמרא. נכנסנו לבית הרב, אחי הגיש את העוגה לרב, והרב אומר לרבנית 'נהה הילדים של כהנמן הגיעו עם משלוח המנות'. ניגשתי אל הרב ואמרתי לו שהשנה גם אבא משתתף במשלוח מנות. הראתי לרב את הכרך של מסכת בבא בתרא, והסברתי לו שזה מאבא... את המחזה הזה לא אשכח לעולם! מספר הרב מפוניבז' בדמעות. הרב לקח את הגמרא, הצמיד לליבו וצעק: אף גמרא שלימה מסכת בבא בתרא! והתחיל לרקוד עשרים דקות שלמות מביב לשולחן, כמו בשמחת תורה. הרב כהנמן המשיך לספר ולמרות חולשתו קם ממיטתו והראה בדיוק אך רב העיירה ההיא רקד עם הגמרא בידיו. **ממשיך** הרב כהנמן לספר: הרב קרא לרבנית ושאל אותה: 'את רוצה לתת לי משלוח מנות?' 'בוודאי שאני רוצה' השיבה. אמר לה הרב 'סיכמנו שתאמל שאת סעודת פורים אנו אוכלים היום בשעה חמש. אבקש ממך להתחיל את הסעודה בשעה שש, ומשעה חמש עד שש לא להכניס אלי אף אחד! כדי שאוכל ללמוד מהגמרא שעה שלמה בלי הפרעה... הרבנית השיבה בחיוב, ואז הרב הצמיד שוב את הגמרא לליבו עוד דקות ארוכות עד הגמרא. הייתי אז בן 11, מספר הרב מפוניבז', וכשראיתי את אהבת התורה של הרב, החלטתי שכשאיה גדול, אשקיע כל כוחי בתורה. מכאן אני שואב את הכוח להעמדת התורה.

לקט הארות וידיעות חשובות מגדולי ישראל, וכן ידיעות נוספות. ערוך בדרך שו"ת

שאלה: השבוע אנו קוראים על הקטורת מהי סגולת הקטורת ואמירתה? **תשובה:** כתוב בזוהר בסו"פ ויקהל, כי אמירת הקטורת בכוונה מזכה את האדם בחלקו בעולם הזה ובחלקו בעולם הבא, והקטורת משנה את הדינים לרחמים. ומוסיף הזוהר גזירה היא בשמים, שכל מי שמתבונן בקריאת הקטורת מדי יום, הוא מוגן מכל פגע רע ומזיק וממוות, וכל כוחות הרע לא יתקרבו אליו! ובספר 'סדר היום', שאמירת פרשת הקטורת פותחת את כל שערי הפרנסה ומעשירה, וההוכחה לכך היא מהכהנים שהקטירו את הקטורת פעם אחת בלבד, כי כל מי שהיה עוסק בקטורת היה מתעשר מיד, ושוב לא הוצרך להשתמש בסגולת הקטורת להתעשר. והיום, כשהקטורת היא באמירה בלבד, ניתנת הזדמנות סגולת הקטורת גם למי שאינו כהן.

שאלה: ישיבה שנהוג בה לאסוף כסף עבור הת"ת, ויש בחור שבימים אלו של המגבית חשקה נפשו בלימוד התורה והוא מעדיף ללמוד איזה מסכת ולא לסייע כלל למגבית, האם יש בכך מעלה או שלא? **תשובה:** הייתי פעם אצל רבי חיים קניבסקי והגיע שם אחד מראשי ישיבת מאור התלמוד ברחובות, והוא שאל לרבי חיים האם עדיף להוציא את הבחורים לאסוף כסף עבור הישיבה או הת"ת יום יומים לפני פורים או שיחשוש לביטול תורה? רבי חיים ענה בזו"ל 'חביבה מצווה בשעתה' ועל הבחורים להתגייס כבר כעת לאסוף כסף עבור צרכי הישיבה. וכע"ז הורה רבי מיכל יהודה ליפקוביץ לראש הכולל בו למדתי בעבר, שעל האברכים להיות שותפים במגביות הנערכות לטובת הכולל, גם כשזה בא לפעמים על חשבון הלימוד שלהם.

שאלה: מהו הזמן המסוגל לתפילה על צרכים אישיים בימי הפורים? **תשובה:** בקו הישר פרק פז כתב שיום **תענית אסתר** הוא יום מסוגל שיתקבלו תפילותינו וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר יקח פנאי לעצמו ביום תענית אסתר ויאמר מזמור כב למנצח על אילת השחר. ואח"כ ישפוך שיחו לפני ה' ויזכיר זכות מרדכי ואסתר ותקבל תפילתו ברצון. **יום הפורים** עצמו הוא ג"כ יום מסוגל מאוד לקבלת התפילות לרצון והוא עת רצון במרומים כן כתב רבי חיים ויטל, ויש בזה עניין של כל הפושט יד נותנים לו ואין בודקים אחריו. והנתיבות שלום מסלונים אמר ע"ז שהמתפלל בפורים יכול לבטל גם גזירות שנחתמו, כמו בימים ההם בזמן הזה שהתפילות ביטלו גם מה שנגזר ונחתם בטבעת המלך. ורבי מרדכי מנדבורנא הקפיד מאוד שכל חסידיו יגמרו את הספר תהילים ביום הפורים ואמר שמקובל אצלו מאבותיו שהמסיים תהילים ביום הפורים מובטח לו שתפילותיו יתקבלו. וצריך לנצל ימים אלו ולא לעשות את הטפל עיקר ואוי לו לכסיל אשר בזה היום ששערי אוצרות נפתחים, אינו פונה אליהם. והישועה מגיעה רק כשסומכים רק על הקב"ה וד"ז מתעורר ע"י תפילה. **ובעניין הלימוד בליל הפורים:** בדרשות חת"ס קילס מאוד ללומדים בין מגילה של לילה למגילה של יום. והבטיח שהוא בן עזה"ב. וראיתי בספרים עניינים נוראיים למי שזוכה ללמוד ביום קדוש זה, ולכה"פ ישתדל שלא יעבור עליו יום זה בלי קביעת עיתים לתורה, והכי טוב שאחרי התפילה יישב ללמוד איזה חצי שעה.

שאלה: מתי היה פעם אחרונה פורים המשולש כמו השנה? **תשובה:** בשנת תשס"ח. לפני 13 שנים. פעם הבאה זה יהיה בשנת תשפ"ה עוד 4 שנים.

ולאחמ"כ עשרים שנה אח"כ בשנת תת"ח. (נס ההצלה ויום הפורים היה לפני קרוב ל-2400 שנים בשנת ג' תה.)

שאלה: אנו מתפללים ומקווים שנוכה בע"ה כבר בתקופה הקרובה לצאת מהקורונה שתקפה אותנו ושיבשה את המערכות במשך שנה. מה אנו אמורים לקחת משנה זו? **תשובה:** ברור שלב יודע מרת נפשו וכל אחד חייב להתעורר באיזה משהו ולהתחזק בזה ביתר שאת. כמו"כ צריך לדעת שאין אפשרות לתכנן שום דבר והכל יכול להשתבש כמו שראינו זאת השנה בחוש, ועלינו להתחזק שהכל בידו יתברך. והדבר היחיד שיש לנו לעשות בכל השתדלות, זה חיזוק באמונה ובטחון בכל תוכנית שיש לנו. שלח לי הגאון הצדיק רבי חיים גולדשמיט שליט"א מרבני קהילת חניכי הישיבות כת"ס שאביו חלה מאוד בקורונה והיה במצב מאוד קשה וידידו חסיד רחמסטריווקא הציע לו בשם הרבי שליט"א להתחזק מאוד בברכת הנהנין בכוונה, ורמו לזאת בפסוק וברך את לחמך ומימך והסירותי מחלה מקרבך. ובמשפחתם לקחו ע"ע להתחזק בזה וממש יצאו ממות לחיים. אדם בן שמונים וחמש מורדם מונשם במצב אנוש השתנה דינו מיד כשהתחילו להתחזק בעניין ברכות הנהנין לאט ובכוונה ותוך ימים ספורים יצא מביה"ח בריא וחזק.

שאלה: כידוע מוטל על האדם להיות בשמחה אך נהיה בשמחה למרות כל מה שעובר עלינו? **תשובה:** הכל תלוי במה מתרכזים ועל מה מדברים, כי לכל אחד יש דברים טובים ודברים לא טובים ומוטל עלינו להתרגל לדבר על הדברים הטובים. למשל לאדם יש שני ילדים אחד ילד טוב ואחד ילד שפחות עושה נחת. זה שיש לך ילד פחות טוב זה לא צריך להוריד את השמחה על הילד הטוב שה' נתן לך. ויש לנו להפנים שגם הרע הוא לא רע אלא זה רצונו יתברך, וע"י שמחה הכל יתהפך לטובה. ויש להוסיף שיהודי צריך לשמוח מעצם היותו שייך לעם הנבחר, ובפרט מי שמשתדל לקבוע עיתים לתורה ככל שיכול. הולכי נתיבות.

שאלה: כתוב בחז"ל משכנס אדר מרבים בשמחה, יש לשאול מהי שמחה המותרת, ומהי ליצנות האסורה דכתיב ביה שכת ליצנים אינם מקבלים פני שכניה? **תשובה:** חז"ל אמרו באבות שנים שישוב ואין ביניהם דברי תורה הר"ז מושב לצים. מאידך גיסא מצינו רבות בחז"ל ששבחו את האנשים המשמחים ואמרו עליהם שהם בני עולם הבא, ומבואר בחז"ל שהם לא שמחו אותם בדברי תורה, אלא בדברים בטלים המשמחים. וקשה למה זה לא נקרא מושב לצים הרי לא היה ביניהם דברי תורה? וביארו רז"ל שיש הבדל בין אמירת ליצנות בלא שום מטרה, שע"ז אמרו חז"ל שהעושה כן אינו מקבל פני שכניה. לבין מה שעושה למטרה מסוימת, כגון לשחרור המתח שאדם נמצא בו לפעמים, או להרחיב ליבם של השומעים בדרשה כדי ששאר דברי המוסר יכנסו לליבם, וכן לעשות אווירה טובה. ודבר זה הוא מעלה גדולה, ומצווה רבה לעשות כן. ועל המשנה באבות שהתורה נקנית במיעוט שחוק כותב שם במדרש שמואל וז"ל: הענין הוא כי מצינו בגמרא שמביאים מילי דבדיחותא כי בזה מתרחבת דעתו כדי לחזור ללימודו ומיעוטו הוא טוב ועל ריבוי נאמר שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה. וכן כתב בתפארת ישראל שם וז"ל: מילתא דבדיחותא ג"כ מיעוטו יפה, (ובוודאי נתכוונו לבדיחות, דבלא"ה אמאי ריבוי מביא לערוה). ורבי ניסים קרליץ זצ"ל

הרחיב בזה (הליכות שני עמוד קנא) וז"ל: גדר ליצנות הוא דיבורים שאין להם תכלית ותועלת, אך כשיש מטרה טובה בדיבורים אלו כגון לשמח לב שבור או חתן, וכן להלהיב לב השומעים בדרשה, אדרבה צריך ומצווה לעשות כך, ומוסיף רבי ניסים: וזכות גדולה לדרשנים המתבלים דבריהם בדברים המשמחים לב השומעים, כדי שיתקבלו דברי החיזוק על לב השומעים, וכך ראוי וצריך לעשות, עכ"ל. וכן הביא רבי אברהם גניחובסקי (עמודיה שבעה עמוד צה. והובא בהרחבה ב'אגן הסהר ח"א עמוד 446). וז"ל: לומר בדיחות בבית הוא דבר טוב מאוד, ומביא שמחה ויש לזה כח גדול לפתור ע"י הרבה בעיות ורגישויות ע"י. רבי גרשון אדלשטיין (דרכי החיזוק אדר ע"ז) הביא שהבריסקר רב והחזו"א עבדו את ה' בשמחה והיו מתבטאים בהומור בלי קלות ראש חלילה, כי הקב"ה אוהב שעובדים אותו בשמחה עכ"ל. ובפרט בדורנו שהרחוב קורץ ומלא בפיתויים וריגושים, כבר הורה זקן הרב שטיינמן זצ"ל שיש לתת לצעירים זמנים לעונג ושירה. ובתקופת הקורונה מסר שיחות כמה פעמים רבי גרשון אדלשטיין שלימוד התורה הוא חשוב עד למאוד, אבל צריך שיהיה בשמחה ובהומור קצת ובאווירה נעימה ורגועה. ורבי חיים קניבסקי רגיל על לשונו הרבה אמירת מילתא דבדיחותא לשמח את כל הסובבים ודעתו שד"ז יכול למנוע הרבה בעיות כגון חינוך ילדים ובעיות בשלום בית. ורבי דב לנדו אומר חושבים שהחזו"א הי' אדם נורא והי' פחד להתקרב אליו, זו טעות, החזו"א הי' אדם שמח ולבבי והיתה הרגשה טובה להיות לידו. **ופשוט שמי** שהוא בן עליה ומרגיש שאין לו תועלת בזה, אצלו הדבר נחשב בגדר שניים שישוב ואין ביניהם ד"ת, והר"ז מושב לצים. **וברור שצריך** להשתדל שלא יהיה בגדר ליצנות מדברים קדושים או דברים ערכיים, ופשוט שלא לעשות צחוק מאנשים. וזהר לא להגיע לדי הוללות וקלות ראש.

שאלה: מתי התחיל המחשב? **תשובה:** לפני קרוב לשמונים שנה ביום יד אדר תשו הופעל המחשב הראשון. לחיים טיש.

לקרוא ביום חול בלבד. שאלה: מה הם הרעיונות של השבוע? **תשובה:** עצה להחזרת חוש הריח, אחרי הקורונה להריח חומץ תפוחים למשך מספר דקות. **רעיונות לניקוי כללי:** א. שטיפת הרצפה – שפכו לתוך דלי עם מים חמים כפית סבון כלים וחצי כוס חומץ. הרצפה תהיה מבריקה לא פחות משימוש באקונומיקה ושאר תכשירי ניקוי המיועדים לרצפות. ב. הסרת מדבקה – בכדי להסיר מדבקות ולכלוך דביק מצנצנות שפשפו קולה עם מטלית או סקוטשברייט. ג. הסרת כתמי רטיבות מהקירות – כתמי רטיבות הם עיקשים במיוחד, ולכן הפתרון הטוב ביותר הוא בכל זאת אקונומיקה שגם מחטאת מעובש. שפכו מעט אקונומיקה על מטלית ושפשפו - העובש יורד בקלות והצבע לא ייפגע. ד. ניקיון צעצועים – בובות פרווה כבסו במכונה בתכנית לכביסה עדינה ללא סחיטה וייבוש בתלייה או במייבש בחום נמוך. צעצועי פלסטיק ניתן לכבס בתכנית עדינה בתוך ציפית. ה. הפגת ריחות לא נעימים ברחבי הבית – הניחו בחדר צלוחית עם סודה לשתיה או צלוחית עם קפה שחור טחון. ו. ניקוי כתמים משטיחים - ערבבו ליטר מים עם כף אבקת סודה לשתיה וכף נוזל כביסה. טבלו מברשת בתערובת והברישו את הכתמים. ז. ניקוי כתמי חלודה ממרצפות קרמיקה לבנות - שימו מספר טיפות לימון על האזור

והמתינו כדקה (לא יותר מכיוון שהלימוד עלול לפגוע במרצפת). פזרו מלח על אזור החלודה, קחו צמר פלדה, שפשו וגבו במטלית לחה. **ח.** ניקוי סימני טושים וצבע מהקירות – שפשו עם אלכוהול 70% או עם אצטון. **ט.** ואם כבר השתמשותם באקונומיקה – שפשו את הידיים במעט לימון שיוציא את ריח האקונומיקה מהידיים.

כמו כן בקשו לשאול בחור מהישיבה כיבס עם כביסה של חברו כמובן ברשותו, ושכח להוציא את העט מהכיס והרס לחבירו 6 חולצות שווי כל חולצה מעל 100 ש"ח האם יש פיתרון להעביר את הדיו ולחסוך לנו 700 ש"ח תודה. **עוד שלה מיישהו.** שלום רב אשמח לקבל עצות טבעיות לפטרת ציפורניים. לכל מי שיש רעיון וכן פתרונות לבעיות שנשלחו, ורוצה לזכות במצוה שישלח למייל שנמצא בסוף העלון, ובל"נ אפרסמו כאן.

שאלה: להרבה אנשים שמרכיבים משקפיים יש "צילינדר". מה זה "צילינדר"? **תשובה:** "צילינדר" הוא כינוי ללקות בעין הניקראת אסטיגמציה, שהיא התקמרות (התעגלות) לא

שווה של עדשת העין. בעקבות ההתקמרות הלא שווה מתקבלות שתי נקודות שבירה של קרני האור במיקומים שונים בעין ובשל כך הראייה מיטשטשת. התיקון הנעשה בעדשת המשקפיים "צילינדר", הוא ריכוז נקודות האור על הרשתית.

שאלה: איך ניתן למנוע בפורים מהילדים לאכול כל היום ממתקים ושוקולדים המזיקים לבריאות? **תשובה:** היום ניתן לראות (הכל כתוב על המוצרים) כמה דברים לא בריאים יש בכל מוצר, ולפי החשבון הפשוט מי שלא נשמר, בפורים לבד הוא אוכל קילו סוכר, ושומנים רוויים ושאר מרעין בישין המשחיתים את הגוף. בקבוק שתייה קטן למשל מכיל 15 כפיות סוכר, ומי שלא נשמר אז הוא שותה במשך היום כמה כאלו, וכן ע"י הדרך, ולכן: דבר ראשון כדאי לתת להם ארוחת בוקר טעימה ומזינה, כך לפחות יהיה להם פחות חשק לשבוע מממתקים. שנית אפשר להחליף את הממתקים תמורת הפתעות מ"הכל בשקל" וכדו', העיקר שהגוף לא ישחת. ובכוח זה לא יעזור. וראוי להוסיף שיש שחושבים משום כל תשחית צריך לאכול את כל המשלוחי מנות שקיבלו, צריך לזכור את הדין של

כל תשחית דגופא עדיף והגוף הוא לא פח זבל, ובפרט שעובר איסור של ונשמרתם.

שאלה: מה כדאי וראוי לאדם לקבל ע"ע לומר כל יום בביתו? **תשובה:** לומר כל יום לפחות שתי מחמאות לבן הזוג ולילדים. וכמובן יחפש מחמאות על דברים אמיתיים ולא חסרים דברים כאלו, ודבר זה עושה שמחה בבית ואווירה טובה והופך את הבית לחם ואוהב.

שאלות בחושן משפט:

א. אחד קנה דיו נעלם שקונים לכבוד פורים, והמוכר אמר בידיעה שזה כזה, הבחור הגיע לישיבה והתני לכל עבר, חלף זמן והתברר שהדיו לא נעלם והחולצות והבגדים נהרסו, האם הוא חייב או פטור. ומה דין המוכר, האם שניהם אנוסים ופטורים או לא? **ב.** נער הדליק מדורה קטנה ע"י קרטונים עם סחורה והאש עמדה לשרוף הקרטונים, הנער שהדליק את האש ביקש מהמוכר להרחיק את הקרטונים כדי שלא ישרפו, והמוכר לא רצה באומרו אתה הדלקת אתה תשלם מה שינוק, האם הנער חייב ע"כ או פטור?

חידות:

פעמים המלך: **כח.** פסוק במגילה עם כל אותיות הא-ב! **כט.** משפט בן עשר מילים מופיע במגילה פעמיים: **ל.** המילה הכי ארוכה בתנ"ך במגילה: **לא.** פרשה במגילה: **לב.** איזה דבר בהגדה של פסח אוכלים אותו ובמגילה יושבים עליו? **לג.** איזה פרשה נמצאת גם ביד וגם בטו? **לד.** מה היה גם ליהודים וגם לבעלים: **לה.** איזה מילה במגילה כתובה פעמיים בציפוף? **לו.** איזה בגד במגילה חולק חינוס לרבים? **לז.** איזו מילה במגילה כתובה פעמיים, בתלמוד הוא חיה, ובתורה הוא עוף? **לח.** איזה שני זוגות של בני דודים מוזכרים במגילה: **לט.** איש במגילה המופיע כחפץ במשכן? **מ.** איש במשכן המופיע כחפץ במגילה: **מא.** היכן מוזכר במגילה שם שהוא כינוי לעני מרוד? **מב.** היכן מוזכר במגילה שהשוגר של אחשוורוש היתה זכר? **מג.** איש ואשה במגילה באותו שם, מלבד שינוי באות אחת? **מד.** בראש של מי אסתר נגעה? **מה.** מי התאפק? **מו.** מי שכך? **מז.** מי רב? **מח.** מי נדד? **מט.** מה כדו? **נ.** מה נשמע? **נא.** מתני נוח?

חידות לילדים על פורים: **נב.** איזה שני שירים של פורים באותה מנגינה? **נג.** איזה אבר בגוף נוהגים לאכול בפורים? **נד.** מה הקשר בין המגילה להבדלה? **נה.** מה אומרים גם בחנוכה וגם בפורים? **נו.** מה הקשר בין ושתי לחיה? **נז.** מה הקשר בין ושתי ל"יתוש"? **נח.** היכן מוזכר במגילה נועם אחד?

חידות נוספות לילדים: **נט.** איך אפשר לשתות מכוס שמונח על השולחן בלי לגעת בו כלל? **ס.** איזה דבר נמצא בכביש ובשתייה? **סא.** איזה שני סוגי כדורים יש? **סב.** לאיזה מוצרים מוסיפים פלא? **סג.** איזה צבע אוכלים?

תשובות:

תכריך בוץ וארגמן. **כג.** זר- רש זר פרחים, ורש זה עני. **כד.** הדסה היא אסתר. ב"ח הדסה. **כה.** ועמודי שש מיטות זהב וכסף. **כו.** ח ט מדינה. **כז.** ח ח. **כח.** ג יג. **כט.** ג יד וח יג. **ל.** ט ג והאחשדרפנים. **לא.** מקץ היות לה. **לב.** כרפס. **לג.** נח בארבעה עשר ונח בחמישה עשר. **לד.** יקר לבעליהם. ליהודים וכו' וששון ויקר. **לה.** וכאשר אבדתי אבדתי, **לו.** שק וכו' יוצע לרבים. **לז.** תור אסתר, תור נערה. בתורה הוא תור בן יונה. ובגמ' הוא שור. **לח.** מרדכי ואסתר. **כוש** הוא בן של חם, ומדי הוא בן של יפת. **לט.** תרשיש. **מ.** חור. **מא.** אחד מבני המן היה דלפון. **מב.** חמת המלך זכר. **מג.** זרש ותרש. **מד.** 'ותגע בראש השרביט' **מה.** 'ויתאפק המן'. **מו.** 'וחמת המלך שככה' **מז.** 'ויין מלכות רב כיד המלך'. **מח.** 'נדדה שנת המלך'. **מט.** 'וכדי בזיון וקצף'. **נ.** 'ונשמע פתגם המלך' **נא.** 'ינוח בחמישה עשר בו'. **נב.** משנכנס ונהפוך. **נג.** אוזן (המן). **נד.** ליהודים היתה אורה. **נה.** על הניסים. **נו.** היה לה זנב או קרן. **נז.** אותן אותיות. **נח.** ישנו עם אחד' מפורד ומפורד בין העמים. **נט.** עם קש. **ס.** פקק. **סא.** כדור משחק וכדור תרופה. **סב.** ילד כדור ספוג פלא-פון. **סג.** צבע מאכל.

חידות לפרשת תצווה: **א.** איזה מילה בפרשה היא בגימטריה של 1400? **ב.** איזה ג' מינים מוזכרים בפרשה? **ג.** איזה חמש ספרים מפורסמים מוזכרים בפרשה? **ד.** איזה פסוק מוזכר בו 6 שמות? **ה.** איזה שלוש אצבעות מוזכרות בפרשה? **ו.** איזה רבע הוא שלושה?.

חידות לפורים: **ז.** איך שייך עיר שלימה שדינה לקרוא ביד אדר, ובאמצע פורים השתנה דינה לקרוא בטו אדר? **ח.** מי כשר לקדיש וקדושה אך לא למגילה? **ט.** שני בתי כנסת אותו נוסח וכל מקום הפטרה שונה? **י.** דבר שהוא מוקצה רק לשבת בשבוע פרשת תצווה? **יא.** איך יכול להיות שני אנשים נתנו את אותה מתנה לאותו אביון בפורים, אחד יצא ידי חובת 'מתנות לאביונים' ואחד לא יצא? **יב.** מי אומר 'על הניסים' בערב שושן פורים? **יג.** איך יכול להיות שאדם יקרא מגילה בעיר פרוזה ביד וטו אדר ולא יצא יד"ח? **יד.** היכן מוזכרים בתפילה בכל בוקר המילה שמחה? **טו.** קרא מגילה לפני ציבור לא יצאו יד"ח א"כ אחד נרדם **טז.** מי חייב במגילה אך אינו יכול לקרוא? **יז.** איזה דבר אסור ביו"ט משום שמחה, ומותר בפורים? **יח.** היכן מצינו דין שצריך להשתכר במיטה?

חידות במגילת אסתר: **יט.** היכן מוזכר במגילה מדינת אתיופיה? **כ.** אחד ממפרשי הרמב"ם במגילה: **כא.** מה האות האחרונה במגילה? **כב.** היכן לבש מרדכי בגדי מתים? **כג.** מי התחיל עם פרחים וסיים עם עניות? **כד.** מי במגילה בארמון והיום זה בית חולים? **כה.** היכן מוזכר במגילה שאחשוורוש ישן על שש מיטות? **כו.** אותה מילה שלוש פעמים ברצף במגילה? **כז.** פסוק שמוזכר בו חמש

א. שרשרת. **ב.** שמן זית זך. פעמון זהב ורימון. סולת חיטים. **ג.** קצות החושן. ארבעה טורים. משבצות זהב (פמ"ג). אורים ותומים. לשם שבו ואחלמה. **ד.** כח א. ישראל ואהרן ובניו. **ה.** בוחן זרת אצבע. **ו.** כט מ רבע אומר רש"י הוא שלושה לוגין. **ז.** ביה"ל תחילת סימן תרפ"ח שהולכים אחרי רוב הבתים ואם רוב בתי העיר נבנו אחרי החומה דינו לקרוא בטו, וכאן מדובר שבנו עוד בתים ביד. **ח.** יישן לא כשר למגילה כי צריך פרסום לנס. **י.** מגילה לפי דעת כמה אחרונים כמבואר בשערי תשובה סימן תרצ"ג עיי"ש שמחלק בין שבת פורים לשאר שבתות השנה. וכן פסק בספר חוט שני חלק ג' פרק נ' אות א'. אלא שיש לדון אם זה רק למקומות המוקפין או לא. **יא.** אחרי שהאביון קיבל את המתנה הראשונה הוא כבר לא היה אביון. **יב.** בני הפרזים השנה יג. באדר א'. **יד.** במזמור שיר אומרים ותאזרני שמחה. **טו.** משנ"ב תרצ"ח ח מגילה בין הכתובים כשר ביחיד אבל לא בציבור. **טז.** חצי עבד וחצי בן חורין, רמ"א תרפט ג. **יז.** נישואים. **יח.** חייב איניש לבסומי בפוריא, פוריא זה מיטה. **יט.** להראות העמים את יופיה. **כ.** משנה למלך. **כא.** במילה מגילה האות האחרונה היא ה. **כב.**

מאמרי מוסר וסיפורים לאנשים שיש להם תועלת מזה לכבוד פורים.

האלף בית של השמחה

כמעט תשע שנים עבד רבי'ה חצקל בחיידר "פני אביגדור ע"ר", בתור מלמד מומחה ל"אלף בית". במשך השנים הצליח להעמיד מאות תלמידים, שיודעים לדקדק בלשונם ואף לכתוב בלי יותר מדי הרבה שגיאות. כשהיו שואלים אותו איך אתה מצליח ללמד את הילדים כל כך יפה את ה"אלף בית" עם המבטא ההונגרי שלך? הוא היה עונה בתצקלית אופיינית: מה הבעייה? גם הרבי'ה שלי בהונגריה הצליח ללמד יפה את התלמידים שלו עם המבטא ההונגרי שלו, ואחד התלמידים שלו אפילו נהיה מורה ל"אלף בית". בעצמו. רבי'ה חצקל התחבב מאוד על הילדים ב"פני אביגדור", ואילו הקורונה, מצידו הוא היה ממשיך שם עד ביאת גואל צדק ואפילו אחרי. אלא שלמרבה הצער, בתחילת השליש הראשון של הגל השני של הקורונה, פתאום תקפו את רבי'ה חצקל כל מיני מיחוישים שהתבררו כסימפטומים של קורונה. רבי'ה חצקל נאלץ להסתגר בביתו כמעט כמה שבועות, שבסופן חלפו כל הסימפטומים מלבד אחד: נהיה לו בלגן במיתרי הקול. כשהוא מגביה קצת את קולו, יוצא לו קול בס צוותני וכל מיני אותיות מתחלפות לו באחרות. גימ"ל מתחלפת לו ברי"ש; חיי"ת מתחלפת בקו"ף ומ"ם סופית בדל"ת, כך למשל כשהוא רוצה לומר 'גרשון' יוצא לו גרשון, וכשהוא רוצה לומר חוף הים יוצא לו קוף היד. זאת, בנוסף, כמובן, לחילוף ההונגרי הקבוע שלו בין ה"א לחי"ת, כפי שזה בא לידי ביטוי אופייני כשמבקשים ממנו שיספר קצת על ההורים שלו, הוא עונה: מה אכפת לכם מההורים שלי, הם בגרביים בתוך הנועליים. אבל בנוסף לבעיית חילופי האותיות, מאז הקורונה קורה לו לעיתים קרובות שפתאום תוך כדי דיבור, באופן בלתי נשלט, קופץ לו "אוצ'פ" לתוך המשפט. למשל, כשהוא מבקש ממישהו להיות בשקט יוצא לו "אולי בבקשה תהיה אוצ'פ קצת בשקט", או, כשהוא מגיע לתחנת אוטובוסים הוא שואל "סליחה, האוטובוס של תשע והצי אוצ'פ כבר עבר?". בקיצור, רבי'ה חצקל יכול לשכוח מלהמשיך ללמד "אלף בית" בתקופה הקרובה. כל מה שנשאר לו לעשות זה לבכות על מר גורלו, אבל גם את זה הוא לא יכול לעשות, משום שפעם קיבל על עצמו להזיל דמעות שלא בעת קילוף בצל רק בימים נוראים. אז מה עושים?

בצ'ר לו הלך למורו ורבו הרב איזידור פישטו, שהוא גם הרב של איגוד יוצאי טשוואלי בארה"ק, לבקש עצה או תושיה. אחרי ששט באזניו את כל הסיפור העגום סיכם כלאחר ששט פעם בעצמנו עיון היה לי חלום אוצ'פ להיות סופר לכשאגדל. מאוד גציתי לכתוב סיפורים. והנה נשארתי בלי הלום ובלי "אלף בית" ואפילו בלי אפשרות לפרוץ בבכי. מה לעשות? - רגע, אמר לו מורו ורבו, אולי לא סיבב הרבש"ע את כל הדבר אלא כדי שתנסה להגשים את החלום להיות סופר?

רבי'ה חצקל יצא מבית מורו ורבו מעודד ומלא תקווה כרימון, כשהחלטתו נחושה: להיות סופר!!! למה לא. סופר זה מקצוע די מאוד מכובד. סופר לא צריך לשנן מיליון פעמים "פתח אלף אה, פתח בית בה, בה בה בה". סופר גם יכול להרשות לעצמו לשמוע חזנות בקולי קולות כמו בן אדם, בלי שיהיה חייב לתקוע לעצמו את החזנות ישר לתוך האוזניים דרך אוזניות, כדי לא לעצבן את בני הדור שלא ידע את יוסלה רוזנבלט ומשה קוסביצקי. חוצמיוזה, כדי להיות סופר לא צריך רישיון ואפילו לא פרוטקציה. כל מה שאריך בשביל להיות סופר זה לדאוג לסביבת עבודה מתאימה. זה הכל. וחוף מחוצמיוזה, הזכיר חצקל לעצמו, שיש לו כישרונות מיוחדים. הוא יודע לעשות ארבעה דברים בבת אחת: לראות, לשמוע, לשתות תה ציילון בלי סוכר ולחשוב לעומק ולרוחב. בקיצור, יש לו את כל היתרונות שכל מי שאין לו אותם לא יכול להיות סופר.

בלי להתמהמה הלך החצקל לדאוג לעצמו לסביבת עבודה מתאימה. דבר ראשון, קנה שולחן עבודה יד שנייה במצב די ראשון במחיר יד אליעזר. שולחן כזה של סופרים ידועי שם בצבע חזיל בטעם כבד, עם 4 רגליים, כולן באותו גובה. דבר שני ושלישי: קנה כסא באיכות ספסל למטיבי שבת, ושלט "נא לא

להפריע" באותיות 'שלוש עליכם' של קידוש לבנה. וכמובן, איך אפשר בלי פח אשפה גבוה ועמוק להשלכת טיטות מקומטות. שהרי, כידוע, סופר טוב כותב ומתחרט, כותב ומתחרט שוב ושוב בלי להגביל את כמות האשפה שהחרטות שלו מייצרות. כשמגיע הרגע שבו הטכסט שכתב לא נראה לו מספיק מתאים לרמתו הספרותית הגבוהה, הוא מניח את כף היד במרכז הדף ו...אופס, הוא מקמט אותו בבת אחת למצב קוועטשט בלתי הפיך ומעביר לפח. כך הוא מקוועטשט ומקוועטשט עוד דף ועוד דף בזה אחר זה ומשליך את התוצרת המקוועטשט לפח הסופרים שלידו ופותח דף חדש, עד שמתקבלת התוצאה הרצויה. ואיך אפשר לתאר סביבת עבודה של סופר בלי ספרות מקצועית המונחת מולו באיטבטה על השולחן? אמנם מי שיש לו כשרון טבעי לא סופר לא צריך יותר מידי ספרים, אבל בלי ספרים בכלל!! נו, באמת. במחיר לא הרבה יותר יקר ממחיר מציאה השיג חצקל בחנות ספרים משומשים כמה ספרים שנראו לו כספרי יסוד בסיסיים, כמו: אנציקלופדיה למשפטי הסופרים; קונקורדנציה לשפת גוף; תולדות מפי"ה'א' באספקלריית הנצח; מילון עברית עברית לשפת הדחק. ולהשלמת האווירה המקצועית בסביבת העבודה צירף לרשימה תרגומן של משלי שועלים לשפת המורס. המוכר בחנות הציע לו לקחת עוד ספר כדי ליהנות ממבצע "קנה ששה ספרים קבל מנה טשולנט או פיצה במתנה", אבל הוא סירב בנימוס, בטענה שסופרים מקצועיים אינם מערבים בעבודתם שיקולים שאינם מקצועיים פרופר. כמובן, מי לא יודע שסופר טוב חושב גם ברגלים. ובשביל שהרגלים יוכלו לחשוב ברוגע, צריך להעניק גם להם סביבת עבודה נוחה. הלך החצקל וקנה נעלי בית מנד קורדורי עבה בצבע שוקולד-לבן עם ריפוד רך מצמר סינטטי אמיתי; נעלי בית שיש להן דופן פתוחה מאחורי העקב כדי שאפשר יהיה להכניס ולהוציא את כפות הרגליים בקלי קלות לאורור ולנדנד אצבעות. להשלמת הדאגה לסביבת עבודה טובה גם לרגליים, רכש חצקל גם שטיחון קטן בצבע קרם נוגט פג תוקף. שיהיה.

ואז, או-אז כמו שאומרים בעברית ספרותית, כשסביבת העבודה היתה ערוכה ומוכנה, התיישב לו הוד מעלתו הסופר חצקל על כסא סופרותו אשר ליד שלחן העבודה, והתכוון להתחיל בשעה טובה ומוצלחת. הוא נטל את העט בידו וליבו התמלא אושר: הנה הנה, הרגע ההיסטורי של התחלת הכתיבה הגיע. אבל עד מהרה התברר שהרגע לא מגיע. הדי האוחזות בעט נחה לה על הדף ללא תנועה במשך שניות ארוכות ושום דבר לא זז. הוא המתין עוד כמה שניות בישיבה ריקנית, אבל משפט הפתיחה התמהמה מלהגיע. הוא יושב וחושב, וחושב וחושב, וכלום. שום משפט פתיחה לא מתקרב לאזור. חולפות דקות ארוכות, ושום כלום. החצקל מתחיל לאבד את הסבלנות. נו, מה קורה פה? למה היצירה הספרותית לא מתחילה לזרום? - הוא שואל את הסופר, כלומר לא עצמו. אבל הסופר, כלומר עצמו, בעצמו לא יודע.

הוא משחרר את שתי הרגליים מנעלי הבית, מניח אותן ברוגע על השטיחון כדי להקל עליהן את ההתאקלמות בסביבת העבודה החדשה, אבל כלום. הדף נותר ריק. אין עליו אפילו צל של רמז קל ממשוה ספרותי. בלית ברירה הוא מחליט לדחות את יום התחלת כתיבת הספר למחרת. לא נורא, נחכה עוד יום, סופרים לא עובדים בלחץ. שום דבר לא דחוף. בינתיים עולה בדעתו רעיון נפלא: הרי בדרך כלל יש בציבור ביקוש גדול מאוד לספרים איכותיים. לפעמים הסופרים נאלצים להדפיס מהדורה שנייה עבור אלו שלא הצליחו לקנות ספר במהדורה הראשונה. אצלי לא תהיה כזאת בעייה. מלבתחילה אני אדפיס רק מהדורה שנייה, כדי לחסוך את הלחץ על המהדורה הראשונה.

למחרת הוא מגיע במצב רוח מרומם לכתיבת המהדורה השנייה של ספרו. הוא מתיישב בעליצות ליד שולחן העבודה, לוקח לעצמו סוכריית לקרץ למציצה, ובלי לאבד זמן יקר פונה להתחלת הכתיבה. הוא מחזיק את היד עם העט על הדף ו... כלום. גור נישט. שום דבר לא מתקדם. הוא מקמט את המצח, מכווץ את העיניים, ממקם את עצמו מחדש במושב הסופר בתקווה שהנה-הנה סוף-סוף המילים כבר מתחילות לזרום, אבל... למרבה ההפתעה, שוב פעם,

המילים שהיו אמורות לזרום כמו צנון בפומפיה, מתמהמהות מלהגיע. הוא חושב וחושב וחושב, מוצץ ומוצץ ומוצץ, והמהדורה השנייה שאמורה להחליב את הציבור נשארת תקועה. הוא מגרד בעדינות את תנוד אוזן הסופר הימנית, מוצץ במשנה אלא את הלקרץ השני, אבל המילים שהיו צריכות לזרום בקלילות על הדף כשמן הטוב היורד על הזקן, תקועות להן באיזושהו מקום בלי לשלוח אפילו רמזון קטן מתי הן מתכוונות להגיע. לא נותרה לו ברירה אלא לדחות שוב את ההתחלה למחרת. אחרי ה'למחרת' הראשון הגיע ה'למחרת' השני והשלישי והלאה, וכלום. גם החלפת סוכריות הלקרץ בסוכריות מנטול ואחרי זה החלפת סוכריות מנטול בסוכריות דבש, לא עזרו. רצף של 'למחרתים' חלף עבר לו במהירות והדף נשאר ריק וחלק כמו נייר כתובה של סופר אילם. הפח, גם הוא, נותר בחשמונו, כמו פח יתום שאין לו סופר צמוד. ורק השלט "נא לא להפריע" ממלא את ייעודו להרחקת המפריעים הפוטנציאליים. מה קורה פה? - שאל את עצמו - אף פעם לא שמעתי על תופעה כזו אצל סופרים. בוודאי לא אצל סופרים ברמה גבוהה.

בצ'ר לו החליט חצקל לחזור למורו ורבו הרב איזידור פישטו ולספר לו את השתלשלות הדברים. סיפר סיפר סיפר בלי לדלג על אף שלב, עד שלפתע אורו כל עיניו של הרב איזידור פישטו והוא דפק בימינו על השולחן בהתרגשות והכריז בשמחה: נו, הרי אמרתי לך שאולי לא סיבב הרבש"ע את כל הדבר אלא כדי שתנסה להגשים את החלום להיות סופר. איזה יופי. נפלא ממש. חצקל הביט במורו ורבו במבט שמשמעו: "כאלו מה...!!!!". ומורו ורבו פתח ואמר: הרי אנחנו עכשיו ממש לפני פורים. פורים זה יום קדוש ונשגב של פורים. חז"ל אומרים שבהר שני הקב"ה כפה על בני ישראל את קבלת התורה ובימי אחשוורוש היתה קבלת התורה מאהבה. זאת אומרת, דרגת קבלת התורה בפורים גבוהה יותר מקבלתה בסיני. בתיקוני הזהר מובא שכפורים כפורים. עד כדי כך.

חצקל נושם עמוק בפה סגור ושואל במבט מתחנן: אני רק סליחה, אבל למה הרב רוצה להכניס עכשיו עניינים אחרים??? לא לא - מזדרז הרב להשיב בשוונג של התלהבות - זה לא עניינים אחרים. זה בדיוק אותו דבר, זה אפילו היינו הך. עד כדי כך. כשאתה באת אלי זה היה באמצע שהכנתי את הדרשה שהתכוונתי להגיד לקראת פורים. כוונתי היתה לתאר באריכות איך לכבוד פורים אנשים משקיעים את כל האנרגיה שלהם ב'יצירת סביבת עבודה מתאימה', כמו שאתה קראת לה. הם שרים, ורוקדים ושומרים; ושוב שרים ושוב ורוקדים ושוב שותים, עוד ועוד ועוד עד כלות כל הכוחות, וכלות כל היין וכלות כל השפיות. ואז, כשהיין ממלא את ייעודו - המהדרין עולים על הכסא לשאת דרשה בקולי קולות ובעניינים עצומות. המהדרין מן המהדרין מקפידים לשאת את הדרשה בעמידה על השולחן, תוך כדי שהם מנדנדים את עצמם לדעת מצד א' לצד ב' וחוזר חלילה, בקצב של יין יבשר רב כיד המלך. ואל נפקד גם מקומם של עדיני הנפש המריקים מקורבן וקלאס במרכז הסלון את סעודת הפורים שאכלו, כביטוי לשמחת יין פורצת גבולות רטובים. ואי אפשר שלא להזכיר גם את מנהגם של מזכי הרבים היוצאים לשוטט ברחובה של עיר בשיא השיכרות כדי לחבק עוברים ושבים חפים מפשע תוך כדי משיכה קלה בזקנם.

- נו, וזה לא בסדר? - מתפלא החצקל. - זה די בסדר גמור. אפילו כמעט מצויין. אבל עיקר העבודה בפורים זה להרגיש את קירבת ה' כמו ביום כיפור ואת הקבלת התורה מאהבה של היום הזה. השמחה היא חלק מהעניין אבל היא רק 'סביבת העבודה'. מי שעסוק רק בשמחה בלי שהשמחה תרומם אותו להגיע לעיקר, זה כמו סופר שעסוק רק ביצירת סביבת עבודה מתאימה, בלי להיות סופר. חצקל מתלהב: אוהו, הוא מתכוון להביא את הסיפור שלי כמשל לדרשה! איזה יופי. איך משל פה מאוד, אוצ'פ. אבל בבקשה שהרב לא יזכיר את השם שלי. בוודאי בוודאי - מרגיע אותו הרב - בטח שבוודאי. רצונו של חצקל זהו כבודו. לא רק שאני לא אזכיר את השם שלך, אני אפילו לא אגיד באיזה חיידר הסופר הזה היה מלמד "אלף בית" לפני שנהיה לו בלגן במיתרי הקול.

יהודי הונגריה רגילים לספר מעשה ידוע שהיה במחוז ההונגרי טושוואלי על הגבול הסמוך לאוסטרו-צ'כיה לפני מלחמת העולם הראשונה. באותם ימים היה בטושוואלי יהודי נכבד ששמו יצא לתהילה בכל רחבי הונגריה כעשיר מופלג ביותר ובעל חסד עצום, שמו היה מיכאל פישטו, או כפי שנהגו לקרוא לו בחיבה פישטו באצ"י. ויהי היום ולפתע פתאום נפטר בטושוואלי הגאון ר' אביגדור צונליטש, בעל ה"פני אביגדור" זצ"ל, שהיה אב"ד טושוואלי במשך כמעט למעלה מארבעים שנה והיה נערץ על כל תושבי טושוואלי ואף יצא שמו לתהילה במחוזות שמחוץ לטושוואלי. בחלוף ימי האבל פרצה סערה נוראה בטושוואלי, לאחר שאותו עשיר ר' מיכאל פישטו, ה"ה פישטו באצ"י, פנה לראשי הקהל והציע את עצמו, לא פחות ולא יותר, להיות אב"ד טושוואלי במקום ה"פני אביגדור" הנערץ שהלך לעולמו ולא השאיר אחריו יורש ראוי. ראשי הקהל לא ידעו את נפשם ואת נפש המוני הטושוואליים מרוב מבוכה. מצד אחד היתה להם הכרת הטוב מרובה לר' מיכאל פישטו שפירז נתן לאביונים ביד פתוחה ובנפש חפיצה ורבים השיב מחובות וממצוקה. אך דא אקא, כמו שאומרים ההונגרים, אותו עשיר ובעל חסד מופלג ר' מיכאל פישטו היקר, לא רק שלא היה למדן מופלג, אלא היה מופלג בעם-הארציותו. ככל שקופתו היתה מלאה בעושר רב וככל שליבו היה מלא באהבת הבריות ונכונות לגמול חסדים בלי שום מגבלה, כך היה ריק לגמרי מכל שיג ושיח בעסק התורה. אמנם, ככל שהיה בור וע"ה, כך השתדל מאוד להקפיד בשמירת כל מיני מנהגים וחדושים שראה בבית אבא. כמו למשל: היה מקפיד מאוד לבצוע את החלה בשבת בדיוק במקום שסימן קודם לכן את מקום החתך, היה מוריד את המשקפיים ומקרב את החלה לעיניו ומעניין בה היטב היטב כדי למצוא בדיוק בדיוק את מקום החתך בלי לסטות ממנו ימין או שמאל כי הוא זה; היה מקפיד שלא להביט בידי הכהנים גם כשברכו ברכת האורח או ברכת אשר יצר; בקידוש לבנה בעת אמירת "כשם שאני רוקד כנגדך" היה מנתר לגובה שיעור קפיצה לחומרא, בשילוב הושטת רגל קדימה כבריבוד הורה; בעת אמירת "וזהאת התורה" בשעת הגבהת הס"ת, היה מותח את אצבעו הקטנה ומקפיד לכוון את קצה האצבע בדיוק לכיוון אותיות הס"ת; בעלינו לשבח בעת אמירת "שהם משתחוים להבל ולריק" היה יורק לארץ מלוא שיעור יריקה, תוך כדי נהימת 'טפוי' נחרצת שאינה משתמעת לשתי פנים; באמירת סלח לנו בשמו"ע היה מכה בחזהו שתי מכות נמרצות שיש בהם כדי להשמיע בומים אדירים לאוזניו ולאוזני שכניו לספסלים הקרובים והרחוקים, ועוד כל מיני כהנה וכהנה דקדוקי הנהגה - אבל מה לעשות, עם כל זה, היה ע"ה מהודר, שאפילו היה מקפיד מאוד שלא לשקר בשבת עד זמן צאת השבת גם לשיטת ר"ת.

התלבטו ראשי ק"ק טושוואלי: מה עושים? מצד אחד היתה הכרת הטוב עצומה לר' מיכאל פישטו, אך מצד שני, למנות את פישטו באצ"י לאב"ד טושוואלי!! נו, באמת!!! יש גבול. מה עושים? חשבו חשבו חשבו עד שהגו רעיון יצירתי שיש בו כדי להרתיע את פישטו באצ"י בעצמו מליטול על שכמו את תואר אב"ד טושוואלי, שמתאים לו כמו נזם זהב לאף קלוטה. לאחר שהשלימו את יצירת הרעיון שהגו, הם ניגשו לביתו בדחילו ורחימו, התפללו בליבם שלא תצא חלילה תקלה מתחת ידם ונקשו בדלת. פישטו באצ"י פתח את הדלת בחלוק משי כתום כמנהג בעלי בתים חשובים שם, והתרגש לראות את המשתלח הכל-כך חשובה עומדת בפנת. כמובן הוא הזמין אותם בלבביות להיכנס פנימה ולהתרווח יחדיו על כורסאות הקטיפה המפוארות, לא לפני שהניח לפניו על השולחן הסלוני בקבוק שליבוץ משובח עם כוסיות קריסטל מבהיקות. ישבו ודברו בטוב ובנעימים על כל

מיני הא ודא, לגמו כמה שלוקי שליבוץ כלאחר פה, עד שהרגישו שהאווירה מספיק נינוחה כדי להתחיל לדבר על העניין שבינו הגיעו. ובכן, ראה ר' מיכאל היקר - אמרו לו - שקלנו את הצעתך להיות אב"ד טושוואלי בכובד ראשים והגענו למסקנה כי אכן אין ראוי ממך בכל מחוז טושוואלי לרשת את מקומו של רבינו האהוב בעל ה"פני אביגדור", ששמו יצא לתהילה בכל הונגריה כמורי-מורינו ת"ח מופלג שבמופלגים. אבל לפני שנאשר את העניין בצורה רשמית, יש איזו פרוצדורה קטנה שעל המועמד לעבור אותה בשופי: בד"א? ובכן, יש בבי"ד של טושוואלי מנהג עתיק יומין שעובר מדור לדור וזרות ולפיו כל מי שעומד להתמנות לאב"ד מקבל מעטפה ובה שאלה הלכתית מצויה שנכתבה ע"י חברי ביה"ד, ולאחר שהוא עונה עליה תשובה ראוייה בטוב טעם ודעת למדני, או-אז מיד הוא מתמנה בטקס חגיגי לאב"ד טושוואלי כממשיך דרכם של גאוני עולם שכינהו בתפקיד לדורותיהם. נו אדרבה ואדרבה - השיב פישטו באצ"י בקול רועד מהתרגשות חגיגית - לא חשבתי לרגע אחד שאפשר לזכות להיות אב"ד טושוואלי בלי להוכיח התאמה לתפקיד. תנו לי את המעטפה עם השאלה ואני אשיב תשובה הלכתית ראויה לאחר שאלמד את הנושא לפני ולפנים, ואפילו לא אתעצל להתייעץ עם תלמידי חכמים נוספים כדי להעמיד את האמת על תילה בנויה כנאה וכראוי לטושוואלי שלנו. ביד רועדת הגיש ראש הקהל את המעטפה לפישטו באצ"י, והמשלחת המכובדת קמה לצאת מהבית, לא לפני שאיחלו לו בלבביות שיצליח להשיב כראוי על השאלה ההלכתית, משום שעניי כל טושוואלי נשואות אליו. לאחר שיצאו מהבית הזדרז פישטו באצ"י לפתוח את המעטפה בידיים רועדות מיראת הרוממות. הוא שלף במהירות את כתב השאלה ההלכתית מתוך המעטפה וקרא אותו בשקיקה. וזה מה שהיה כתוב לפניו:

שאלה, מה דינו של בן פקועה שנולד מהול לפני עלות השחר בע"ש בה"ש לגר תושב שמתו אחיו מחמת מילה שלא בזמנה ברשות היחיד בלי כוונה להזיק בשוגג הן על ידי עצמו והן על ידי כל דאליים גבר שיש בו ולא בשלוחו מחצה על מחצה ביודעין שנטבלו במדרס מי פירות גינוסר בזולשפט בן דורסאי והוזמו לפני גמר דין רודף על מנת כאומר פלגין מעכשיו לאחר יד ורגל קלוטה כמי שהונחה בחצר הבעלים שנשחטו והודחו בלח ששהה מעל"ע בסניא דיבי לאחר יאוש למפרע ברוב ישראל שאינו ניכר בדופן עקומה ששאל מעכו"ם הדיוט שקנה שביטה בכורות שאין לה תוך מלגו ומלבר קמצא בימין מחוץ לנהרא נהרא ופשטיה בזמן הזה או למעלה מן הטבע במבוי המדולדל שלא היה בעולמו להכעיס נ"ט בר נ"ט בכי יותן בב"א לסירוגין.

פישטו באצ"י נשם עמוק עמוק, פעם ועוד פעם, גילגל את כל עיניו אנה ואנה, גירד באצבע ידו הימנית את לחיו השמאלית, הביט פעם נוספת בשאלה שלפניו ושוב נשם עמוק עמוק בכל עוצמת השאיבה של שני נחיריו בו זמנית. כך עמד במקומו במשך דקות ארוכות והביט ניכחו פעניים משתאות, בלי להתייחס לרעד הגובר בגליו - עד שהתחיל להרהר בליבו אולי בכלל לא כדאי לי להיות אב"ד. וכך בעודו מביט בבעתה בשאלה ההלכתית הסבוכה שהונחה לפתחו, נשכב על הכורסא וביקש את נפשו לישון. ביקש ביקש, שעה שעתיים שלוש, ובקשתו לא נענתה. מראה השאלה ההלכתית לא מש מגד עיניו שהפכו להיות טרוטות ומזוגזגות. הוא שוכב לו על הכורסא ולא מצליח להירדם. עוד מעט החמה מניצה את עצמה לבוקר חדש, ושום דבר לא קורה. מה יהיה? האם החלום להיות אב"ד טושוואלי יירד לטימיון?

איך מתמודדים עם השאלה המטרידה החוצצת בינו לבין אב"דות טושוואלי?

והנה לפתע פתאום, בבת אחת, מבזיק במוחו רעיון נפלא. מרוב שמחה על הרעיון הגאוני שנפל עליו, הוא התעשת במהירות, קם על רגליו ופצח בריקוד סוער בקצב "מיו, מי אנוכי שאזכה להתפלל וכו'". בלי לחכות לבוקר, הוא מתקשר לנהג שלו ושולח אותו לנסוע דחוף תיכף ומיד עם כתב השאלה ההלכתית לעיר גאלאנטע, שם יישב הגאון הנודע ר' שמעון פיינשטיין, (שהיה סבא רבה של ר' משה פיינשטיין בזיווג שני למחברתו הטהורה), והיה נוהג להשיב לכל השאלות ההלכתיות שהיה מקבל מכל קצווי תבל ומלואה (כפי שלימים נהג נינו המפורסם). הוא נתן את המעטפה לנהג, לא לפני שצירף כמה מילים בכתב ידו, בהן ביקש מר' שמעון פיינשטיין השליטא להזדרז במשלוח התשובה כדי שתושבי טושוואלי לא יאלצו לשהות יותר מידי זמן ללא אב"ד שינהיג אותם במקומו של בעל ה"פני אביגדור" זכור לטוב. הוא נתן בידי הנהג סכום נאה והבטיח להוסיף לו שכר, ככל שיזדרז יותר לבצע את שליחות הקודש. הזמן חולף ומתח נורא השתרר גם בביתם של ראשי הקהל שציפו בחרדה לראות כיצד ייפול דבר, וגם בביתו של ר' מיכאל פישטו, שכבר התכונן נפשית לטכס ההכתרה החגיגי שיתקיים ברוב פאר והדר לאחר שימסור לראשי הקהל את התשובה ההלכתית שייקבל מגאלאנטע לשביעות רצונם המלאה של חברי ביה"ד שניסחו את השאלה הקשה. חיכו חיכו והנה סוף סוף הרגע המיוחל מגיע. שליח עיף ומיוזע נכנס בשערי טושוואלי ובידו מכתב, המודיע כדלקמן: כל הסיפור הזה לא היה ולא נברא ואפילו משל לא היה, משום שאין בכלל מקום שנקרא טושוואלי וממילא כמובן שאין בית דין בטושוואלי, ולכן אין ומועולם לא היה שם אב"ד, וגם אביגדור צונליטש בעל ה"פני אביגדור" לא היה ולא נברא כשם שר' מיכאל פישטו אינו אלא המצאה דמיונית, בדומה לר' שמעון פיינשטיין שלא היה וממילא לא יכול היה להיות סבא רבה לא בזיווג שני ולא בזיווג ד' וה' של אף אחד. הכל עורבא פרחח.

מוסר השכל

רואים מזה איזו אכזבה גדולה יכולה להיגרם למי שמשקיע את הראש שלו בדברים מדומיינים שגורמים לו הנאה בשעה שהוא מאמין בהם אבל היות והם מבוססים על המצאות ושקרים, בסוף מתברר לו שלא נשאר לו מזה כלום וכל מה שנשאר לו זה רק להאשים את עצמו שכל האכזבה באה לו רק בגלל שהאמין לסיפורים המומצאים. וכל אחד יש לו מעשים שבכל יום שיכולים להוכיח לו עד כמה חשוב שלא להאמין לסיפורים שקריים ומדומיינים. ויש הרבה מעשיות על גדולי ישראל שמאוד נזהרו בדבר, ונביא מעשה אחד שממנו רואים איך שקרים ודימויות יכולים לדרדר את האדם. היה פעם סוחר עשיר שכל הזמן סובב את לקוחותיו בשקרים ודימויות, לבסוף התברר שלא זו בלבד שהוא לא הרוויח מההמצאות שלו, אלא הוא הפסיד גם את הכסף שעוד לא הרוויח בכלל. ולכן צריכים להתחזק בהכרה כי רק כשלומדים מוסר ומחנכים את הילדים על פי ההדרכה בעלון ומברכים ברכת המזון מתוך סידור ומכבדים את האשה יותר ממה שצריך ומשלמים לוועד הבית גם תשלומים שאינו חייב בהם ומתפללים כמונה מעות - רק אז זוכים להיות מאושרים באמת בלי אכזבות ובלי אכזובים לא בעלמא הדיין ולא בעלמא דקשוט עצמך תחילה.

עוד מקונטרס פני אביגדור מהדורת אמזלג, שיצא לאחרונה לקראת פורים דמוקפין שחל בסמוך לבחירות בגבולין, מצאנו מאמר מגילתי נפלא שיש בו בנותן טעם לעומדים ליישב על מדין וליושבים ביני עמודי, וזה לשונו:

ויאמר המלך מי בחצר: הנה מובא במגילת אסתר סיפור הדברים שהיה בלילה שבו נדדה שנת המלך אחשורוש. אחרי שקראו בפניו בספר דברי הימים אשר למלך ונודע לו שעדיין לא נעשה דבר עם מרדכי שהצילו מעצת בגתן ותרש, מיד שאל 'מי בחצר?'. ויש לשאול על כך י"א שאלות.

א - למה כתוב ויאמר המלך מי בחצר, היה צ"ל 'וישאל המלך, שהרי שאלה שואלים ולא אומרים, כדאיתא במו"מ שהיה בין יעקב למלאך פלאי, שאמר לו 'למה זה תשאל לשמי ולא אמר לו 'למה זה תאמר לשמי'?

ב - למה המן הגיע לחצר באמצע הלילה בשעה שהמלך היה אמור לישון, אילולי שנדדה שנתו? - ע"כ גם שנתו של המן נדדה, וא"כ מה הרבותא בכך ששנת המלך נדדה?

ג - מאיפה ידע המלך שיש מישהו בחצר, ע"כ המן עשה רעש. ונשאלת השאלה: למה? וכי הוא חולק על כולי עלמא הסוברים שלילה לאו זמן רעש הוא? ואם נאמר שעשה רעש

באופן שקט, הדרא קושיא לדוכתא: א"כ מנין ידע המלך שיש מישהו בחצר?

ד - לשיטות שהמלך הוא ראש העירייה, איזו סמכות יש לראש העירייה לשאול מי בחצר? הרי החצר היא רשות היחיד של אחשורוש?

ה - למה המלך דיבר עם המן בדרך של שו"ת 'מה לעשות לאיש אשר המלך חפץ ביקרו?' כדרכם של עלונים המופצים בכמה מקומות באותו זמן ובזמנים שונים? למה לא צווה מיד 'מהר קח את הלבוש ואת הסוס והלבש את מרדכי'?

ו - למה הרחיב את דבריו ואמר 'ככה' ייעשה לאיש ולא הסתפק ב'כך' ייעשה וגו', ואם מאיזשהו טעם כמוס היה רצונו להאריך במקום שיכול לקצר, למה אמר 'ככה' ולא אמר 'כזאת' או 'אותו דבר'?

ז - מדוע המן לא ניסה להתווכח ולומר: אולי כדאי להעביר את ההוראה לבדיקת היועמ"ש? אולי כדאי להקים ועדה שתבדוק חלופות להצעה? למה להטריח את סוס המלך, למה לא לקחת חמור או קלנועית או סוברו אברכים במצב טוב וכדו'?

ח - כשהמן הצטווה מהר קח את הלבוש והסוס, למה לא ניסה לעכב העניין ולהמציא

אישור מחלה ל-11 יום מרופא ילדים מהישוב הבדואי זרזיר, כמנהג טבריה?

ט - 'מהר קח את הלבוש ואת הסוס' - למה הקדים הלבוש לסוס, והרי יותר קל לקחת את הסוס משום דהווי 'חי נושא את עצמו'?

י - כידוע, נהגו בתפוצות ישראל להכין אוזני המן ממולאים בתוכם בפרג שחור כנגד המן שהיה בתוך החצר. וקשיא טובא הרי סתם חצר בת ד' דפנות, וא"כ מדוע פשט המנהג להכין אוזני המן עם ג' דפנות בלבד?

י"א - מכיוון שמפלת המן התחילה עם סוס, למה לא עושים גם סוסים ע"ש הסוס כמו פורים ע"ש הפור? וכשיהיו ב' אדרים יעשו סוסים קטן באדר ראשון, וכמובן, לא יאמרו תחנון בסוסים קטן ובסוסים גדול.

אלו י"א השאלות, שבע כנגד שבע הפרות הרוות והשדופות מחלום פרעה, וארבע כנגד ארבעה דיומדין של ביראות לבהמתם של עולי רגלים. בנוסף לכל אלו, אי אפשר שלא להוסיף עוד שאלה אחת כנגד חמורו של רבי פנחס בן יאיר: שלמה המלך ע"ה שהמשיל 'לסוסי ברכבי פרעה דימיתך רעייתי', למה לא המשיל משל המשקל גם: 'לסוסי בתהלוכת מרדכי דימיתך דודי', מאי אולמיה סוסת רכבי פרעה מסוס אחשורוש?.

כדי לענות על כל השאלות הללו בחדא מחתא בטוב טעם ודעת למדני, מן הראוי להקדים במשל:

לצבע אדום. ובאופן לא פלאי, כנהוג באותה העיר, **חמש דקות בלבד** לאחר שיצא מהרכב ספג דו"ח חנייה בסך מאתיים וחמישים שקל. הדבר, כמובן, גרם לו עגמת נפש מרובה והוא פנה במכתב למחלקת החנייה העירונית בבקשה להישפט על העבירה כדי להציג את טענתו הצודקת כי בשגגה נעשה הדבר. המכתב בויל ונשלח אבל למרבה הצער, בשל טעות ברשות הדואר, המכתב לא הגיע ליעדו אלא **לבית חמותו** של ראש העירייה שנהגה לשלוח תרומות נדיבות לכל פנייה שקיבלה. והנה לאחר שקראה את המכתב של הקשיש המתנצל על העבירה שעבר בשגגת שוגג, נגולו עליו רחמיה וביקשה מחתנה ראש העירייה להיכנס **לעובי קורת בית הקשיש**.

המלך התחיל לגלות קוצר רוח וקטע את דברי החתן המיועד: סליחה, אבל עיניי ממלכה דחופים לא מאפשרים לי להתעסק בזוטות שכאלו... זוטות? חלילה - השיב החתן המיועד תוך כדי שהוא מעוות מעט את פרצופו ואת מבטו - **בכלל לא זוטות. אפילו לא זוטה אחת**. לא הייתי מעז להעסיק את המלך בזוטות אפילו אם היו זוטות יותר חשובות מענייני ממלכה דחופים, מדובר בראש עירייה שאפילו חמותו סומכת עליו בעיניים עצומות. בקיצור, הוא קיבל את הבקשה מחמותו וכהרגלו שכח מהעניין כמה שיותר מהר. אך דא עקא, כמו שאומרים, באותו יום ירד גשם זלעפות וזלעף את **כובעו של ראש העירייה עד לבלתי השאיר לו היכר**.

המפוארת הלך וקרב והחתן דן לא פסק מלטכס עצה איך להציל עצמו מגזירת השידוך הנוראה שנפלה עליו. חשב חשב חשב עד שהגיע למסקנה כי מכיוון שאין דרך לפתור את הבעיה בדרך הטבע עליו לפתור את הבעיה בדרך נס.

הוא גיבש במוחו רעיון הצלה יצירתי בדרך נס ובא אל המלך בהצעה תמימה: אדוני המלך, שווערי המיועד, אמנם הכל יודעים כי בתך היא כלילת כל המעלות כולן, אבל מועד האירוסין הולך וקרב ואני לא זכיתי עדיין להכירה. אבקש מהמלך רשות להיפגש עם הכלה המיועדת ולטייל איתה שעה-שעתיים על גג הארמון, כדי שאוכל לשוחח איתה על כל מיני **הא ודא** כדי לטעום מעט מחוכמתה ומעלותיה המפורסמות לשם ולתהילה בכל הממלכה. המלך נבהל מהרעיון. רק זה היה חסר לו, שהחתן החכם יעמוד על טיבה של הכלה. כדי לא לעורר את חשדו של החתן השיב בנועם: חתני לעתיד, היקר והאהוב, הלא איש חכם אתה, למה לך לבזבז את זמנך היקר על פגישות סרק, אחרי שכבר ממילא בתי נתנה את הסכמתה לשידוך, אני נתתי את הסכמתי, וגם אתה כבר נתת את הסכמתך לשידוך?

אמשול למלך משל, ענה החתן המיועד. **משל לנהג** מבוגר שהקפיד מאוד על כל חוקי התנועה ומעולם לא החנה את מכוניתו במקום האסור לחנייה. אך בשלגילו המופלג היה לו קשה להבחין בצבע האדום הדהוי שהיה על שפת אחת המדרכות, והחנה שם את רכבו למרות שיש איסור חנייה בסמוך

משל למלך שהיתה לו בת יחידה מכוערת מאוד וגם היתה רעה ואכזרית, **טיפשה ושקרנית, ברברנית ורכלנית, חוצפנית וחצופה, קמצנית ועצלנית, סובלת מהפרעות קשב וריכוז,** ולא זו בלבד אלא שגם **פחדה מגויקים** ולא נמנעה מאכילת מרק אפונה ר"ל. החליט המלך לחתן אותה עם האדם החכם ביותר במדינה כולה, שהיה מפורסם גם כמשכיל ונבון, גם יפה תואר ומרשים בהופעתו, גם טוב לב ונדיב לב, גם נעים **הליכות וריצות** וגם חרוץ ומנומס, ולא זו בלבד אלא שהיה גם מנעים בקולו בשיר ובזמר **כמונה מעות**, וגם היה אגון טעם ודעת, והיה מעדן את קיבתו במאכלים הונגריים מסורתיים - בקיצור, כליל **שיר המעלות למנצח**. החתן המיועד נקרא אל המלך כדי לגלות לו סוד מלכותי חשוב: החלטתי, כך הודיע לו המלך בחגיגות חגיגת שאינה משתמעת לשתי פנים, לתת לך את בתי כלילת המעלות לאשה. בינתיים אתה מצווה לשמור את הדבר בסוד כמה ימים, עד שנארגן כראוי את סעודת האירוסין שטרם נראתה מפוארת כמוה בכל הממלכה.

החכם ניאות מיד להסכים לשידוך כמצוות המלך, מתוך הבנה כי המסרב למלכות אחת דתו לעבור לעולם שכולו טוב בטרם עת. אבל מרגע שנפלה עליו גזירת השידוך הוא ישב בביתו שבור ורצוף ולא פסק מלבכות בינו לבין עצמו על מר גורלו שנגזר עליו לשאת כזאת אישה, שחזקה עליה שתמרר את חיו מירור תמרורים. מועד חגיגת האירוסין

המלך נושם עמוק ושואל את חתנו לעתיד אם ההמשך עוד ארוך? החתן מקצין מעט את העיוות שבמבטו ומשיב באדיבות: **תלוי מה נקרא אצל המלך 'ארוך'?** יש כאלו שארוך נקרא אצלם כמו אותו תלמיד שלא ידע לענות על שאלה שהמורה שאל אותו בכיתה והחליט שבמקום לומר 'לא יודע' תשובה, הוא ענה למורה במשל על דייג שהיתה לו חכה ארוכה **בצבע חום בהיר** שהיה לו קשה להגיע איתה לשפת הנהר. מה הוא עשה? הוא הלך לשוק הדגים והכריז: היום לא כדאי לקנות דגים משום שמחר המחיר יירד בחמישים וארבע אחוז. הסוחרים נבהלו ושאלו: מאיפה אתה יודע? אמר להם: זה סוד. בכל זאת תגלה לנו, התחננו בפניו.

ענה הדייג: לגלות איני יכול משום שאיני מגלה סודות אבל אני יכול למשול לכם משל שממנו תוכלו להבין לבד. משל למלך אחד לא כל כך מפורסם, שחשקה נפשו לדעת למה **כל הגיוקים מתהפכים ונשכבים על הגב לפני שהם מתים**. מה עשה? קרא ליועצו הבכיר ודרש ממנו לברר היטב את העניין ולתת תשובה תוך שלושה ימים. אם לא, אתה לא יודע מה אני אעשה לך!!! - מיד ענה היועץ ואמר בטחון: **אני כן יודע**. המלך המופתע שאל מאיפה אתה יודע, הרי אני עצמי עוד לא יודע. השיב היועץ: בדיוק הלילה חלמתי על איש אחד בשם גרשון שצבע את הקטנוע שלו בצבע **לבן-כהה**.

דרך אגב, הוסיף החכם, אם המלך מעוניין לדעת למה **קוראים לו גרשון ולא שרגא**, יש לזה שתי תשובות, אחת יותר צודקת מהשנייה. המלך רוצה לדעת? שואל החתן, תוך כדי שהוא שולח מבט אלכסוני ומזוגזג במלך - לא-לא!! ענה המלך בקוצר רוח, ומתחיל לחשוש שמא מרוב התרגשות החתן המיועד מתחיל לאבד את שפיותו. **לא אז לא**, המשיך החתן, על כל פנים שאלו את גרשון: ככה צובעים אופנוע?!!! אז הוא ענה להם במנגינה מוזיקלית מתנגנת: אם הייתי שרגא הייתי עונה לכם: עד שאתם שואלים אותי אם ככה צובעים אופנוע, תשאלו אם ככה צובעים קטנוע.

המלך שומע את הדברים, מביט בבעתה בפרצופו המעוות של החתן ובמיוחד במבטו המזוגזג, ונחרד: מה קורה לו? הרי הוא נראה כמי שמשתגע לגמרי. זה רק חסר לי, להכניס לביתי משוגע. החתן מרגיש שהנס עומד להתרחש בקרוב, ומקצין את השיטיון. הוא פורץ בצחוק משוחרר, מגרד ביד שמאל את אף ימין, וממשיך בלהט: יש הבדל גדול בין קטנוע לבין אופנוע. אלא מה? כמו שאף אחד לא שואל מה זה כבר משנה **אם הוא אף פעם לא הולך לחתונות של אחותו בגלל שיש לו כאב ברגליים או שאומרים שבכלל לא הגישו לו מנה ראשונה כל הקיץ והחורף**.

המלך משתכנע סופית שכנראה מרוב לחץ והתרגשות ה'חתן המיועד' באמת איבד את שפיותו. באותו רגע הוא מקבל החלטה לוותר מיד על רעיון השידוך לפני שהבושות יפוצו בכל הארץ. הוא תופס בידו של החכם ומודיע: או קי, הבנתי את המשל היפה, אינך צריך לסיים אותו. אבל אני נאלץ לבטל את השידוך מבעוד מועד משום שלבתי כלילת המעלות יש פחד גבהים. פחד כל כך חזק שהיא אפילו לא יכולה להתחתן עם מישהו שמסוגל לחשוב על טיולים על הגג. החתן עשה עצמו כאדיש והודיע מינה וביה: נו, זה לא בעייה. **אני יכול לשלוח לה פקס בטלפון ולהסביר לה במשלי שועלים ועכברים שפחד גבהים מפחיד רק את מי שמפחד ממנו**. המלך דופק על השולחן ומודיע: די!!!! המפגש הסתיים. תסתלק מכאן במהירות ותלך למצוא לך כלה אחרת!!! אבל חת-שתיים!! ואוי ואבוי לך אם מישהו יידע שבכלל הצעתי לך לשאת את בתי. החתן מנסה להתחנן על נפשו: אבל בתך היקרה מה יהיה עליה **בכזה מזג אוויר חגיגי עם כל-כך הרבה חתולים ביישנים כמו מלפפון חמוץ עם קליפה של מיונז אנגלי פג תוקף, לא רחמנות?...**

המלך קם וגורר את החתן לדלת: לטובתך, לך הביתה, תירגע, ותשכח מכל השידוך כמה שיותר מהר. החתן-לשעבר 'נעצב אל ליבו' ונאלץ לחזור לביתו בידיים ורגליים ריקניות, לא לפני שהבטיח למלך לשכוח את העניין מהר מהר, הרבה יותר מהר מהזמן שלוקח לחתן של חמותו של ראש העירייה

לשכוח את הדברים שהוא זוכר שהוא צריך לשכוח.

כמובן, השמחה ששררה בבית ה'חתן לשעבר' לאחר שסיפר להם שהצליח לבטל את השידוך, בלתי ניתנת לתיאור. אבל איך עשית את זה? ביקשו כולם לדעת. סיפר להם את האירוע לפרטי פרטים **כמונה מעות**, וכשסיים התחילו כולם לשאול שאלות וקושיות על כל הדברים הבלתי מובנים ששמעו. אחד שאל: מה היית עושה אם המלך היה עונה שהוא כן רוצה לדעת למה קוראים לו גרשון ולא שרגא? אחר שאל: איך זה שהמלך לא שאל אותך הרי 'אין אומרים משל בתוך משל'! היו ששאלו: אם המלך התרשם שאתה השתגעת, אז באמת מניין לנו שהמלך טועה? אחד הגיסים שאל אם זה באמת מקובל שמי שיש לו כאב ברגלים לא הולך אף פעם לחתונות של אחותו, והיה גם מי ששאל: האם אתה לא חושב שאתה **צריך להתנצל בפני כל האימהות על שפגעת בכבודה של חמותו של ראש העירייה?** - ועוד כהנה וכהנה עשרים שאלות וקושיות, כנגד עשרים אמה גובה שלא שלטה ביה עינא בלי אמרלתא, אחת יותר טובה מהשנייה.

הביט בהם החכם וענה ברוגע כמונה שנית את אותן המעות שכבר מנו השואלים: שאלותיכם וקושיותכם מצוינות, ולפלא בעיני שלא שאלתם גם: מה יש לבת המלך לפחד מגבהים? הרי גובה זה לא גיוק, גובה לא עושה כל רע. אבל תשובה אחת לכל עשרים ואחד השאלות: כל סיפור ההצלה של החכם מגזירת השידוך לא היה בדרך הטבע. זה היה בדרך נס, על נס אין שאלות. נס זה נס. ממילא כל אחד עשר השאלות בסוגיית 'מי בחצר' כנגד שבע הפרות מחלום פרעה וכנגד ארבעת הדיומדין, ואפילו הקושיה החזקה כנגד חמורו של רבי פנחס בן יאיר - הכל מתורץ בחדא מחתא: הרי כל סיפור מפלתו של המן הוא נס, כפי שכתוב במפורש ב'על הניסים'. וממילא אין שום שאלות. נס זה נס. על נס אין שאלות. על נס אין תמיהות. על נס אין קושיות. כמו ששטר זה שטר בגלל ששטר זה שטר, ככה נס זה נס בגלל שככה זה: נס זה נס.

שאלות פורימיות ותשובות פורימיות בענייני פורים בדרך פורים

עצים ברחבי הארץ משום פרסומי ניסא? תשובה: יכלו לתלותם על עשרה עצים אבל מכיוון שאת המן היו חייבים לתלות על עץ גבוה 50 אמה ובכדי שאפשר יהיה להגיע לגובה כזה תלו אותם ביני וביני כדי שאפשר יהיה להשתמש בנבלתם כמדרגות להגיע לפסגת העץ.

אסתר הזמינה את המלך והמן לסעודה (כמובא ברש"י שסעודה נקראת משתה). ונשאלת השאלה, אם כן למה באמת בעל המגילה כתב שהזמינה למשתה ולא כתב שהזמינה לסעודה? תשובה: המשנה באבות ג ג אומרת: שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאילו אכלו מזבחי מתים. לכן כדי שסעודתה לא תחשב כזבחי מתים, נקראה סעודה זו בשם משתה.

למה הרגו את המן, הרי יכלו לעשותו עני ואז ייחשב כמת בלי שיצטרכו להרוג אותו ולטרוח בתליית נבלתו על העץ? תשובה: היו צריכים לתלות את המן על עץ כדי לקיים בו מידה כנגד מידה שהוא רצה לתלות את מרדכי. ועל פי זה מתורצת היטב קושיית הפני אביגדור ששואל מדוע אמרה אסתר ואילו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי, מדוע להחריש על מכירת עם ישראל לעבדים? די"ל שלכך התכוונה אסתר, אילו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי, כי אז יוכלו במידה כנגד מידה לקחת את המן לעבד ולהשאירו חי בבחינת עני חשוב כמת, אבל הוא רצה להשמיד ולהרוג ולכן הוא צריך להיהרג.

למה תלו את כל עשרת בני המן זה מעל זה על עץ אחד (כמובא במגילת אסתר מהדורת וקסברגר) ולא פיזרו אותם על עשרה

מה הראייה שבזמן אחשוורוש לא היה קורונה? תשובה: הגמ' במגילה טז. אומרת שמרדכי בעט בהמן כשהעלהו על הסוס. ואם היה קורונה לא יכול היה לבעוט בשל חובת שמירת ריחוק חברתי של שני מטרים.

כתוב שבמדבר היה יורד מן לכל אחד לפי דרגתו לרשע היה צריך ללכת ללקט, ליותר צדיק ירד יותר קרוב וליותר צדיק ירד בפתח ביתו. ושמעתי שאומרים שאסתר מוכח שהיתה הכי צדיקה שהמן נפל לה על מיטתה.

וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו וכו' ולכא' אם צמים ממילא לא אוכלים ולא שותים ושמעתי בזה שיש כאלה עם סגולות כמו פדיון הבן זה נחשב פ"ד תעניות וכדו' אז היא אמרה בלי שום "נחשב" אלא צומו בלי לאכול ולשתות, צום אמיתי.

מדוע מנהג ישראל לעשות זכר דוקא לאוזן המן ולא לשאר איבריו? כי מידה טובה אחת היתה בו בהמן ימ"ש. שהיתה לו אוזן שומעת, והיה שומע ליועציו ולאשתו והיה מתייעץ עימם, כמ"ש במגילה כמה פעמים. וכתוב במשלי "שומע לעצה חכם". ובלי אוזן שומעת חסר בכל האדם וכאומרים ז"ל "חירשו נותן לו דמי כולו". [ואם תשאל מפני מה אנו מחפשים זכות אצל אותו רשע? אף אתה אמור לו, כדי שיהיה חייב, שהרי בבית הדין, אם כולו חייב הרי הוא זכאי]

שאלה שדשו בה רבים: "בקשו לשלוח יד במלך אחשוורוש" כלומר שהם היו שומרי הסף וכדין שומרים בקשו לעשות שליחות יד. והרי אין שמירה לאדם שהוקש לקרקעות? ואפשר לתרץ דדין אדם הוקש לקרקע נלמד מוהתנחלתם אותם לבניכם לרשת וגו' שעבד הוקש לקרקע, ובן חורין נלמד מעבד. אבל מלך אי אפשר שיהיה למד מעבד! לכן למלך אחשוורוש היה דין מטלטלין.

יוהנן נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראשי. למה דחפו אותו, האם אין בזה חשש של זורק אבן אחר הנופל? מוכח מכאן שכל הבעייה לזרוק אבן אחר הנופל זה בכדי שלא לבזותו אחרי שכבר התבזה בנפילה, ולכן אצל המן לא היתה בעייה משום שהוא היה חפוי ראש ולא ראה את הביזיון שבדחיפה.

למה אסתר לא עשתה תנאי כפול עם המלך: 'אם על המלך טוב תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי, ואם על המלך לא טוב

נידונים בהלכות פורים בדרך שו"ת

שאלה: מכיוון שהאשה מתקדשת במתנה שנותנת לאדם חשוב ב"ההיא הנאה" שהוא מקבל ממנה, האם האדם חשוב יכול לצאת ב"ההיא הנאה" שקידש את האשה גם ידי חובת מתנות לאביונים? ואם נאמר שא"א באותה פרוטה גם לקדש וגם לקיים משלוח מנות - יש להסתפק, בלא קידושין, אם אדם חשוב מקבל מתנה מאביון אם יוצא בזה יד"ח מתנות לאביונים משום ההיא הנאה שיש לאביון בהסכמת החשוב לקבל ממנו? ואם נאמר שמתנות לאביונים אפשר לקיים רק בנתינת מה שמצמצם את

האביונות של המקבל - עדיין יש מקום להסתפק אם אדם לוקח אביון טרמפ בפורים האם מקיים בזה מתנות לאביונים שהרי הנסיעה בטרמפ מצמצמת לו את האביונות משום שהיא חוסכת ממנו תשלום לאוטובוס או מונית? ואם נאמר שאי אפשר לקיים מתנות לאביונים במניעת הוצאה כספית מהאביון - עדיין יש להסתפק אם אפשר לקיים מתנות לאביונים בפריעת חוב של האביון במכולת וכדו' או אפילו מחילת חוב שהאביון חייב לנותן

עצמו? ואם כן, האם אפשר לקיים גם כשהאביון לא יודע של לא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן, והווי הטעימה בפורים שחובו בוטל? לבטלה.

שאלה: האם יש עניין להתחיל לשתות יין לפני פורים **שאלה:** האם יש עניין לשתות חמישים כוסות יין בפורים משום "טועמיה"? ואף שכל עניין "טועמיה" נאמר רק על כנגד חמישים אמה? **תשובה:** עדיף לתת מאה עשרים שבת, מ"מ האם יהיה בזה קיום "טועמיה" באופן של אינו מצווה ועושה? **תשובה:** מכיוון שכל עניין שתיית היין הוא כדי לקיים עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ממילא לא שייך לקיים בזה טועמיה לפני שהגיע זמן קריאת ברוך מרדכי וארור המן. אי"נ דלא שייך בזה טועמיה משום שע"י טעימה בלבד אי אפשר להגיע למצב

שאלה בחושן משפט:

א - פיל השותפין שבלע כפיפה מצרית שנייה ששייכת לתפוסת הבית והבכור היה מודר הנאה מכפיפות. אבל בזמן הבליעה הבכור נשאל אצל חכם על הנדר, ולאחר החכם יוכל ליישב בדין שבין הבכור לפשוטים או הווי הבליעה התברר שהחכם היה אחד השותפים בפיל, שעשה נוגע? את הפיל אפותקי לחוב שהיה לו אצל אחד האחים

חידות פורמיות

חידות לפורים: א - מניין שהיהודים אמרו דברי תורה בסעודת אחשורוש? **ב -** היכן אפשר למצוא רמז במגילה ששמו הפרטי של חרבונה היה גרשון משולם? **ג -** כמה בנים היו להמן אחרי שתלו את עשרת בני המן? **ד -** מי מלך בכוש לפני אחשורוש? **ה -** למה לא תולים את אזני המן, הרי אזני המן היו תלויים? **ו -** מה המקור לדברי מדרש 'פתשגן הכתב' שאומר "עץ חמישים אמה שתלו עליו את המן היה שקוע ג' אמות בקרקע ולאחר שהשתרש צמח לגובה חמישים אמה מלבר"? **ז -** כמה שוקל 'עשרת אלפים ככר כסף' שהציע המן לאחשורוש? **ח -** מדוע לא מחמירים ללכת יחפים בפורים משום פורים כיפורים?

תשובות א - כתוב שהיהודים נענשו על שנהנו מסעודתו של אותו רשע. אפשר ליהנות מסעודה בלי ד"ת? **ב -** וגם חרבונה, ר"ת של 'וגם' וגרשון משולם. **ג -** כמו שהיו לו לפני שתלו אותם, רק שהם היו תלויים. **ד -** משה רבינו מלך בכוש כאלף שנים לפי אחשורוש (תנחומא, שמעוני). **ה -** אכילת אזני המן היא כנגד האוזניים של לפני התלייה ולאחר האכילה כבר אי אפשר לתלות. **ו -** אין כזה מדרש. **ז -** יש דעות שונות כמה שוקל ככר. החל מדעה הסוברת כי משקל ככר הוא כעשרים וחמש ק"ג ועד לדעה הסוברת שמשקל ככר ששים ק"ג. ז"א המן הציע בין מאתיים וחמישים טון כסף (עשרים וחמש כפול עשרת אלפים) לבין שש מאות טון כסף (ששים ק"ג כפול עשרת אלפים). **ח -** משום שמצוות הפורים אינה נוהגת ברגל.

בכל ענייני העלון, וכן להשיג את העלון במיל או בכתב יותר גדול אפשר לפנות למיל: 456alon@gmail.com

0527633431

03-6180383

לקבלת העלון בפקס יש להתקשר לטלפון

לקראת שבוע מלכתא

dirshu@dirshu.co.il לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 214

פנינים לפרשת תצוה

הנה ידוע ומפורסם לכל באי עולם אודות מגיפת ה'קורונה' המשתוללת בימים אלו, כשמקורה היא במדינת סין, ובימים אלו סין 'סגורה ומסוגרת' ואין מי שיעז להיכנס אליה, ואף בעלי העסקים מרחיקים עצמם ממקום הסכנה כמו מאש... ובאמת אם תתמה בפני כל אחד מהם, כיצד תשב בשלווה בביתך והרי בוער בך 'צורך פרנסה'...

מאוצרותיו של הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על השמחה והאמונה

משנכנס אדר מרבנים בשמחה

ראשם ורובם 'לשמוע אל הרינה ואל התפילה'; בהמשך יאמר דברי צחות המעלים שחוק וככה יעלו עוד שלושים קומות, ובחלק השלישי יתכבד לוי להשמייע מדברותיו עד שיגיעו בשעה טובה ומוצלחת אל מקום שהותם בקומה התשיעית.

ואכן כך עשו - ראובן הנעים להם את החלק הראשון ועלו 'בנקל' שלושים קומות, לאחריו פתח שמעון במליצות ודברי שחוק ולא הרגישו באימוץ הרגל, ולבסוף החל לוי לדרוש עד שהגיע לקומה השמונים ונסתם לו המעיין... ולא עלה על זכרוננו שום מימרא נאה, 'ווארט' חזק או מעשה הגון... וביקש מהם: "הזכירו לי משהו כדי

מעשה בשלושה אחים שותפים שנסעו לצורך 'עסק' המשותף למדינת סין הרחוקה. ויהי בבואם תרו אחר 'בית מלון' לשכור לעצמם מיטה, כיסא, שולחן ומנורה, ולא מצאו רק חדר בקומה התשיעים. בלית ברירה סברו וקיבלו. והנה, בכל ימות השבוע השתמשו במעלית (עליועטער) אשר עמה "יעלו שמים יירדו תהומות" במהירות עצומה, אך בפניא דמעלי שבתא יצאו מבית מלונם להתפלל בביהמ"ד דמתא מנחה, קבלת שבת ומעריב, ומשחזרו מצאו עצמם אובדי עצות - 'כיצד הרגל', כיצד יעלו עתה תשעים קומות הבנין ברגל, שהרי לא ייתכן לחלל שבת ולעלות במעלית. וכך עמדו בקומת המבוא הנקראת 'לובי' חסרי אונים, כיצד יישאו אותם רגליהם עד השמים, והיאך יהא ביכולתם להתאמץ ולהתייגע כל כך...

עד שנמלכו ביניהם כי הנה חנן ה' כל אחד מהם בכשרון נדיר, ראובן נתברך בקול ערב המושך אחריו בשירתו וזמרתו את כל השומעים עד שאינם מרגישים בין ימינם לשמאלם; לעומתו, שמעון יחיד מומחה בלספר מילתא דבדיחותא; ואילו לוי הוא פה מפיק מרגליות, וכיד ה' הטובה עליו יודע להמחיש ולצייר את כל דבריו מתוך חיות ומתיקות עד שלוקח את קהל השומעים 'מחוזות אחרים'... וקבעו ביניהם, שראובן יפצח בשירה וקול זמרה בכל הלוח שלושים הקומות הראשונות, וממילא לא ירגישו במאמץ העלייה כי יהיו עסוקים

המשך בעמוד 30

הרב אלישיב השיב על כך באמצעות מעשה שאירע בירושלים לפני עשרות שנים: יהודי יקר וירא שמים יצא ל'שוק מחנה יהודה' ביום חמישי כדי לרכוש את מצרכי השבת ולא חזר בפרק זמן סביר. בני ביתו דאגו לשלומם והחלו לחפש אחריו. לאחר שעות של חיפושים, נמצא האיש כשהוא שרוע על הרצפה שיכור מיין...

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"ק'מנו ונקבלו ה'יהודים עליהם" (אסתר ט', כ"ז)

דבר נפלא אמר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, רבה של 'רמת אלחנן' בבני ברק, בשם חותנו, עמוד ההוראה, מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל:

הגמרא במסכת יומא (לה:): אומרת: "אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה משתכר בחצי דינר. חציו היה נותן לשומר בית המדרש, וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו. פעם אחת לא מצא דינר להשתכר, ולא הניחו שומר בית המדרש להיכנס פנימה. עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי לשמוע דברי אלוים חיים מפי שמעיה ואבטליון.

"אמרו: אותו היום ערב שבת היה, ותקופת טבת הייתה וירד עליו שלג מן השמים. כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון: 'אבטליון אחי! בכל יום הבית מאיר והיום אפל, שמא יום המעונן הוא?'. הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה, עלו ומצאו עליו רום שלוש אמות שלג. פרקוהו, רחצוהו, סכוהו, והושיבוהו כנגד המדורה. אמרו: ראוי זה לחלל עליו את השבת."

בהזדמנות מסוימת נשאל מרן הרב אלישיב זצוק"ל, לכאורה כיצד יכול היה הלל להתיר את דמו למות, הלא זה פיקוח נפש לכל דבר - וכי לא ידע שכאשר ישכב במזג אוויר כה סוער תחת כיפת השמים הוא עלול לקפוא?

השיב על כך הרב אלישיב באמצעות מעשה שאירע בירושלים לפני עשרות שנים:

יהודי יקר וירא שמים יצא ל'שוק מחנה יהודה' ביום חמישי אחר הצהרים כדי לרכוש את מצרכי השבת ולא חזר בפרק זמן סביר. בני ביתו דאגו לשלומם והחלו לחפש אחריו. לאחר שעות של חיפושים שנמשכו אל תוך השעות הקטנות של הלילה, נמצא האיש באחד מבתי המרווח בשוק כשהוא שרוע על הרצפה שיכור מיין...

בני משפחתו הוכו בתדהמה כשמעו היכן נמצא אביהם, והתקשו לעכל את העובדה כי איש ישר דרך ירא שמים ובעל בעמיו כמותו - יימצא כשיכור כאחד הריקים בבית מרווח? הנהגה שאינה הולמת אותו ובוודאי שאינו רגיל בה...

משנתפכח מיינו התגלה הסוד. הוא סיפר שכשיצא מהבית לכיוון

השוק היה לו קר מאד, וכשראה בצד הדרך בית מרווח החליט להיכנס אליו ללגום בו כוסית קטנה של יין שרף להם בה את גופו. הוא חשב לעצמו ובצדק כי כוסית אחת קטנה ודאי לא תשפיע עליו להשתכר. אולם כשראה שהיין מייטיב לו וגופו הוחם ביקש לקנות "רק עוד כוסית אחת", ובאמת לא התכוון ליותר ממנה, אולם כשגמר לשותותה חשקה נפשו בעוד כוסית ולאחריה בעוד כוסית... כך נגרר לקנות עוד ועוד, והתוצאה הסופית הייתה מציאתו שרוע ברצפת בית המרווח כשיכור מוחלט...

כך היה גם אצל הלל הזקן, הסביר הרב אלישיב. וכי יעלה על הדעת שהלל הזקן אכן עלה על הארובה על מנת להיות שם שעה ארוכה עד שיצטרפו לפנות מעל גבו שלוש אמות של שלג? ודאי שלא! הדבר אסור על פי הלכה, וודאי שלא התכוון להמרות את פי ההלכה בזה.

אלא שאהבת התורה העצומה שבערה בו היא זו שגרמה לו להישאר להאזין לשיעור בצורה כזאת. בתחילה הוא נתלה על הארובה להאזין לשיעור בכוונה לשהות שם רק מספר דקות בודדות, לשמוע רק את חמש הדקות הראשונות של השיעור ותו לא. אך לפתע הוא שמע את אחד התלמידים מקשה על השיעור, וחשב לעצמו להמתין רק עוד רגע כדי לשמוע גם את התשובה, ואז רק עוד רגע לשמוע כיצד שמעיה ואבטליון מסבירים נקודה פלונית ודחייה אלמונית...

בו אוחזים יישארו רק שתיים-שלוש דקות... האם שווה לכם כל המאמץ הגדול הכרוך בכך אך ורק בשביל שתיים-שלוש דקות?". חיוך רחב התפשט על פניו של רבי שלמה, ובחן ונועם השיב לי תשובה מאלפת שמהווה יסוד במלחמת היצר המלווה את האדם דבר יום ביומו:

"נכון שלפעמים נותרות רק שתי דקות ללמוד מוסר, אבל הבה ואומר לך מדוע אני בכל זאת מתאמץ לעלות. ראה זה פלא, במשך כל הבוקר של יום שישי אינני מקבל שום טלפונים מיוחדים, אך תמיד בדיוק בשעה המיועדת בה אני מתכוון לצאת ללמוד מוסר בבית המשגיח באים כל מיני טלפונים שונים עם שאלות דחופות שאינן סובלות דחוי.

"וכי אינני יודע מיהו האחראי לשלוח לי את כל הטלפונים הדחופים הללו דווקא ברגעים שאני עומד לצאת מהבית? הרי ברור לי בוודאות גמורה שזה השטן בכבודו ובעצמו!".

והוסיף לומר: "הרי לנתק את הטלפון לגמרי גם כן אינני יכול, כי לרבנים אסור לנתק את הטלפון, האחריות רובצת על כתפיהם... הרי זה מעשה שטן שעושה הכל כדי שלא אספיק ללמוד מוסר". ואז אמר בפסקנות: "אך זה לא יעזור לו! אני מראה לו שאינני מתחשב בקשיים שהוא מציב לי! בגלל זה לא אמנע מלצאת לסדר, אני אתאמץ אפילו בשביל דקות ספורות!..." מפעים!

לאחר שנים רבות, כשסיפרתי זאת להגה"צ רבי ראובן הכסטר שליט"א, משגיח ישיבת מיר - ברקפלד, הוא חייך חיוך רחב ומיד הוסיף לי על כך נופך נפלא ששמע מיהודי נאמן שהכיר היטב את רבי שלמה טנא, שאכן רבי שלמה הקפיד תמיד לשמור בעקביות רבה סדר מוסר זה, אפילו כשנותר לו בשביל כך רק זמן מועט.

אותו יהודי שמע מרבי שלמה, כי פעם אחת אירע מקרה שעייב אותו מלצאת לסדר ובסופו של דבר לא נותרה לו אלא דקה אחת ללמוד מוסר, אך הוא לא הרים ידיים ואמר נואש, אדרבה הוא פתח בהתלהבות את ספר 'שערי תשובה' והחל לקרוא בקול ובהתלהבות, כאילו כל הזמן שבעולם לפניו.

והנה, להשתוממותו הרבה נפתח הספר בדיוק בשער שני, שם האירו למול עיניו מילותיו הטהורות של 'רבינו יונה', החרוטות בעט הזהב שלו והלהיבו את רוחו:

"הנה האיש הזה ברגע קטן יצא מאפילה לאור גדול, כי עת אשר יאזין ויסכית ולבבו יבין ושב ויקבל ביום שמעו דברי המוכיח... ומעת אשר קיבל כזאת במחשבתו וגמר עליו ככה בלבבו קנה לנפשו זכות ושכר על כל המצוות והמוסרים, ואשריו כי צדק נפשו בשעה קלה!". מיד כשגמר לקרוא מילים אלו הוא שומע דפיקה: "אשרי יושבי ביתך..."

רבי שלמה ראה בכך סימן משמים שאכן מסכימים עם הנחתו, הרי לא בכדי נפתח לו הספר ברגעים מועטים אלו דוקא בקטע זה. מכאן הסיק שכדאי, ראוי ורצוי להתאמץ אפילו לדקות מועטות.

"ואשריו כי צדק נפשו בשעה קלה!..."

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

לאט לאט גברה סערת הרוח בבית המדרש וקולות ה'ריתחא דאוריתא' בין התלמידים שבו את לבו, ומרוב תענוג לא היה מסוגל להפסיק. הוא חשב לעצמו: 'אשמע רק עוד מילה אחת', עוד אחת ועוד אחת, עד שמצאווהו במצב סכנה, מקורר וקפוא, מכוסה תחת גובה של שלוש אמות שלג!

מה שנדרש מאתנו להשכיל מהארה נפלאה זו, כי מוטלת החובה על האדם לא להלך בגדולות ובנפלאות אלא לנהוג בפשטות בצורה עקבית, מבלי להתפעל ולהתרגש מנפילה וממעידה. היצר הרע מחפש את נקודות החולשה והתורפה שלנו, ומשם מנסה לפלס לעצמו נתיבים, לסלק את האדם מדרך הישר.

אולם עם הגישה הזאת של עוד משנה ועוד דף גמרא, עוד התאמצות ועוד התגברות, בסופו של דבר כשיסתכל האדם אחורנית יראה עד כמה גדולה היא הצלחתו והתקדמותו בידיעת התורה, בעבודת המידות ובהכנעת היצר, זה יביא אותו אל סיפוקו הנכון ואל הצלחתו הרוחנית הגדולה בעתיד.

מורי ורבי, מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א, ראש ישיבת פוניבז', רגיל לספר, כי בשנים הראשונות של הישיבה לא היו הרבה ברזים בחדר האכל, והבחורים נאלצו להמתין בתור כמה רגעים לנטילת ידיים. היה אחד מבני הישיבה שקבע לעצמו לנצל את אותו זמן מועט ללמוד בספר 'חיי אדם', ואך מועט הזמן הזה זכה לסיים את כולו...

עוד שורה ועוד שורה, עוד סעיף ועוד סימן, בצבירה של מספר שנים נשלם לכדי חיבור שלם של מאות סימונים סבוכים. כך גדלים תלמידי חכמים!

"ואשריו כי צדק נפשו בשעה קלה"

תקופה ארוכה לאחר פטירת הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', היו מתאספים חשובי תלמידיו מדי יום שישי בביתו, שם למדו מוסר בצוותא במשך חצי שעה, ולאחר מכן התפללו תפילת מנחה בחדרו הקדוש.

באחד השבועות נוכחתי לראות את אחד מגדולי תלמידיו של המשגיח, הגאון רבי שלמה טנא זצ"ל, מחשובי הדיינים בדור העבר, איש של צורה, תלמיד חכם מובהק ומבני העלייה המועטים שהשתבח בהם דורנו, כשהוא צועד בצעדים אטיים אל עבר בית המשגיח דקות ספורות לפני סיום זמן הלימוד הקבוע עם התלמידים. רבי שלמה לא היה אז צעיר, מה גם שבשביל לעלות לבית המשגיח היה עליו לטפס את כל מעלה ההר התלול של גבעת הישיבה, משימה שמן הסתם דרשה ממנו כוחות לא מעטים. הרהרתי לעצמי, לשם מה הוא טורח לעשות זאת?

באשר זכיתי מעט לקירבתו אזרתי אומץ, ניגשתי אליו וביקשתי ביראת הכבוד רשות לדון בפניו: "במטותא דמר, אוכל לשאול אתכם שאלה?". כשנענית בחיוב, שאלתי: "תורה היא וללמוד אני צריך, מדוע הנכם טורחים בגיל שלכם לטפס על הר גבוה כזה בשביל דקות ספורות? הרי עד שהרב גיע למעלה יישארו אולי חמש דקות לסיום סדר מוסר, ועד שתמצאו את הספר ותפתחו אותו במקום

כשקם אבי מורי זצ"ל לדבר, דרש את הנאום כולו בתוספת החלק האחרון שאותו שלל אחי. אני, שהייתי ילד קטן, עודני זוכר ששמעתי אנשים מדברים ביניהם: "למה היה צריך ר' יחזקאל לקלקל את דבריו בקטע האחרון בדרשה? הלוא הנאום כולו היה נאה ויפה כל כך..." . לאחר מעשה לא עצר אחי כוח, ושאל את אבי מדוע באמת היה חשוב לו להוסיף את הדברים הללו

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על הזהירות העצומה מפגיעה בשני - גם בפורים

"אֵל כָּל חֻמֵּי לֵב" (שמות כ"ח, ג')

ישנם אנשים שחוננו משמים בכישרון מיוחד בתחום מסוים, כישרון המאפיל על כל הסובבים אותם. אנשים כאלו צריכים להיזהר ביותר בשעה שהם משתמשים בכישרון הזה, שחלילה לא יפגע מאן דהוא כתוצאה מכך.

אבי מורי זצ"ל היה גאון מופלג במידה זו של שמירה על כבוד הזולת, ובמיוחד בעניינים שבין אדם לחברו, עד שלא ניתן לתאר את מידת זהירותו בכך כלל.

הוא היה מוחנן בכישרון דרשנות בקנה מידה עולמי. בכוחו היה לדרוש בלילה אחד חמש דרשות שונות, כל אחת בנושא אחר, ובכל דרשה היה מחדש חידושים ורעיונות נפלאים כמעין המתגבר ממש. את ספרו 'תפארת יחזקאל', על שני כרכיו, לא כתב בעצמו. בשנתו האחרונה ישב לידו אחיו, **הגה"צ ר' יוסף זצ"ל**, וסרט הקלטה בידו, ורשם את הדברים היוצאים מפיו.

שמו הטוב הלך לפניו כנאום בחדש עליון. כנסים רבים הוזמן לשאת דברים, והודעה על כך התפרסמה ברבים. מחמת זהירותו המופלגת בעניינים שבין אדם לחברו, כאשר הבחין כי לצדו הוזמנו רבנים נוספים, מבוגרים ממנו, או ראשי ישיבות ויושבי על מדין, שלא חוננו בכישרון הנאום, נהג לוותר על הופעתו ונמנע מלדרוש כדי שחלילה לא יפגע במעמדם.

פעם נקרא לנאום במקום מסוים, ובטרם יצא ישב עם אחי וסידר לפניו את תוכן הדברים שברצונו לדבר שם. בסוף דבריו אמר רעיון מסוים. כששמע זאת אחי העיר לו בדרך כבוד: "אמנם מדין כיבוד אב אסור לי להעריך, אך מאחר ובחרת לומר לי את הדברים נראה כי ברצונך שאעיר לך את הערותי ויש לי תפקיד כאן, לכן אני אומר שהקטע האחרון הוא בעיניי כקוץ באליה משובחת. אם תאמר את הדברים הללו אתה מעמעם את כל הזהרה והיפוי של הדרשה".

אבי זצ"ל האזין להערה, ולא ענה לו כלום.

בשעת המעמד, כשקם לדבר דרש את הנאום כולו, בתוספת החלק האחרון שאותו שלל אחי. כפי שחזה אחי, התוספת הזו עמעמה

את זוהר דבריו. אני, שהייתי ילד קטן, עודני זוכר ששמעתי אנשים מדברים ביניהם: "למה היה צריך ר' יחזקאל לקלקל את דבריו בקטע האחרון בדרשה? הלוא הנאום כולו היה נאה ויפה כל כך..." .

לאחר מעשה לא עצר אחי כוח, ושאל את אבי מדוע באמת היה חשוב לו להוסיף את הדברים הללו. ענה לו אבי זצ"ל: "לצדי ישב באותה עת רב אחד מוזקני וחשובי רבני ירושלים, גדול מאד בתורה ובהוראה אך אינו איש דברים. אותי כיבדו לשאת דברים אחריו. אילו הייתי מסיים את דבריי בלי לעמעם את יופי, עלול הייתי לגרום לו חלישות הדעת ועוגמת נפש - איך אברך צעיר ממנו מיטיב לנאום כל כך. מחירה של פגיעה כזו בכבודו של רב ישיש ממני אינו שווה לי מאומה".

אלו נקודות רגישות ועדינות ביותר.

פעם אמרתי להרה"ח **רבי אלתר משה יונגר** זצ"ל, שהגיע מבית חסידי בסיגעט, ואביו היה מסתופף בצל הרה"ק ה'עצי חיים' זי"ע, כי שמעתי שכל דברי התורה בספר 'עצי חיים' על התורה אינם מן הדרשות שהיה נושא בבית המדרש, משום ששם לא היה אומר את הרעיונות הנפלאים והמתוקים, אלא מן הדברים שהעלה על הכתב לאחר השבת. הוא אישר לי שכך הם הדברים. והוסיף לספר, כי כאשר היה ה'עצי חיים' נוסע לערים אחרות, היו תלמידיו מתביישים

בשעת נאומו ישב הציבור בעיניים פעורות והאזין לכל הגה היוצא מפיו. כשסיים האברך לדבר קם אחד הרבנים ויצא את האולם, כשעל פניו ניכרת חלישות הדעת

מהי החשיבות של פורים, ומהו התפקיד המוטל עלינו בפורים - אפשר לראות ממה שנופלים ונכשלים בהלבנת פנים והיזק לחברו יותר מכל השנה. אנשים דוחים את הכל לפורים. אם יש בלב משהו על הזולת, טענה או ביקורת - שומרים הכל לפורים.

אבל השטן לא ישן! הוא יודע היטב את תפקידו! תפקידו הוא שיהיה 'עד דלא ידע', ואז להוציא החוצה מה שיש לו בלבו על הזולת רח"ל. מתוך כך עלינו להבין מה העבודה המיוחדת המוטלת עלינו ביום הפורים.

לפעמים מתחשק לבחור לעשות איזשהו צחוק או לומר בדיחה בבית רבו, ועלול ח"ו לגרום, על ידי אי זהירות, לפגיעה בכבוד רבו, שחז"ל הקפידו על כך מאוד, ואפילו יותר מכבוד אביו. על עוון חמור זה הננו מתוודים בתפילת יום הכיפורים ואומרים: "ועל חטא שחטאנו לפניך בזלזול הורים ומורים". וכן הפליגו והחמירו חז"ל בעונשו של המבזה תלמיד חכם, עד כדי שאמרו שאין תרופה למכתו, ה' ישמרנו.

זאת ועוד: לעתים מתווסף דבר, שגם לגביו נדרשת זהירות רבה; לפעמים כשאין נזהרים בדיבור הראוי - ובני ביתו של הרב, המגיד שיעור או המשגיח, רואים ושומעים את ההתנהגות והדיבורים כלפי אביהם - הדבר עלול להביא לידי תוצאות נוראות, וליצור משקעים כבדים עד מאוד. לפעמים עלול כבוד האב לרדת בעיני בני המשפחה, ומי הוא אשר יוכל לקחת על כתפיו דבר חמור זה? כמו כן, נצרכת זהירות דומה לא לגרום הפסד וזנק כספי לזולת, משום שעל היזק כספי שלא משלמים צריכים להתגלגל שוב לעולם, ה' ישמרנו. ועל כן צריכים להישמר היטב שלא יקרה ח"ו דבר מעין זה, אפילו כמלוא הנימה.

הדברים אמורים בפרט לבני תורה, יקרים וחביבים, שכל השנה שומעים שיחות על הדברים האלו והמסתעפים מהם, עליהם בוודאי מוטל חוב קדוש להיות דוגמה לאחרים, לדעת ולהבין איך מתנהגים בבית הרב.

(מתוך ספר 'כבודם של ישראל')

בכך שלא היה מייטיב לדבר ולא נאם נאומים מוצלחים. בית סיגעט היו ידועים כמייטיבי נאום באופן נדיר ומופלא ביותר, והוא לעומתם לא היה מרתק כל כך את שומעיו.

פעם שאלוהו לסיבת הדבר ואמר: "היות שאני רגיל לנסוע למקומות רבים, חושש אני שמא אגיע פעם לעיר שבה המרא דאתרא אינו נאם מוצלח, והוא עלול להיפגע בראותו שהציבור נמשך לדברי האורח יותר מאשר אל הדיבורים שלו. נמצא שאני גורם חלישות הדעת וכאב לב לרב בישראל, לכן אני נמנע מלנאום כיד ה' הטוב עלי".

הייתי עד ראיייה לסיטואציה הפוכה - במסיבת 'שבע ברכות' ישבו בשולחן המזרח שני רבנים מכובדים, מפורסמים משכמם ומעלה, ושניהם נאמו באותה מסיבה לכבוד החתן והמחותנים. אחריהם קם לדבר אברך צעיר לימים, שהתברך בכישרון נאום מיוחד במינו. בשעת נאומו ישב הציבור בעיניים פעורות והאזין לכל הגה היוצא מפיו.

כשסיים האברך לדבר קם אחד הרבנים ויצא את האולם, כשעל פניו ניכרת חלישות הדעת.

או אז הבנתי כמה עדינות נפש וחכמה נדרשות על מנת להיזהר בכבודם של רבנים, וכמה מחשבה והתבוננות צריכות להיות כדי שלא להחליש דעתו של רב מבוגר היושב לצדך. גם אדם גדול שאינו לוקה במידת הגאווה, יש לגביו מושג של חלישות הדעת. נאה היה לאותו אברך צעיר שפיו מפיק מרגליות לקחת זאת בחשבון ולהצטנע יותר במצב שנוצר, להתאפק ולא לנצל את הבמה שניתנה לו להפגנת כישורים שאינה במקומה.

אמנם, אין ספק כי זוהי עבודה קשה מן הקשות שבמקדש, שהרי סוף סוף מדובר בדרשנים שמוזמנים למטרה מיוחדת - לעורר את הלבבות. לרוב מבכרים דווקא אותם על פני דרשנים אחרים מחמת כישרון הנאום שלהם. בכל זאת, חובתו של כל אדם היא להיות זהיר במעשיו, ואם מישהו עלול להיפגע כתוצאה מכך עליו לשמור את מוצא פיו.

עצה טובה ונפלאה לכך היא להתחיל כל שיחה בהזכרת הדברים חוצבי הלהבות שנשמעו עד כה בדרשות הקודמות, ובאמירה שאחר דברים נפלאים אלו אין לנו מה להוסיף, וכן במהלך הדרשה להזכיר מספר פעמים אמירות ונקודות מתוך דבריו של הנאום הקודם.

בפורים נדרשת זהירות יתירה

יום הפורים הוא יום 'מועד לפורענות' בעינינו של בין אדם לחברו. מתוך קיום מהודר של 'עד דלא ידע' עלולים להיטשטש הגבולות העדינים של האסור והמוותר, ובקלות יחסית אפשר ללעוג לזולת או לזלזל בכבוד רבו.

המשגיח, רבי נתן וכתפויגעל זצ"ל נהג לפני פורים לדבר הרבה על כך שמצוות היום בפורים היא "כאיש אחד בלב אחד", ואמר כי אם רוצים לראות סימן לכך אפשר לראות במה נכשלים ונופלים ביום זה! הוא הזכיר את דברי הגר"א ב'אדרת אליהו': בזמננו, כשאין נביא שיאמר מה תפקידו של אדם ומה הוא צריך לתקן - איך אפשר לדעת מה לתקן? במה שהאדם נופל יותר ונכשל יותר, זה מה שצריך לתקן, וזו העבודה שלו. והוסיף: אם רוצים לדעת מהי קדושת פורים,

בהגיע הרבי הקדוש מבלוז'וב סמוך אליו, ניגש מיד בפיק ברכיים והתנצל מאוד על שלא היה ביכולתו להגיע אל הדינר הגדול... "אכניס את הצ'ק מאוחר יותר!", הבטיח האיש. כשחזר הרבי לביתו, היה נסער ביותר, ואמר: "כל העסק הזה לא בשבילי! אם כתוצאה מן הדינר חשים אנשים אי נעימות לעבור על-ידי ברחוב אינני צריך את כל זה!"

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א: כשפועלים בצוותא ובאהבה זוכים לתיקון המידות

"וְאַתָּה תַּצִּיחַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'" (שמות כ"ז, כ')

פירשו בספרים הקדושים, "תצוה" מלשון צוותא וחיבור, שתחבר עצמך באחדות ובאהבת רעים ביחד עם בני ישראל; ובזאת יקחו אליך "שמן זית זך", שתהיינה התורה והמצוות שלמות וצלולות - כי בהיעדר תיקון המידות עדיין מעורב בתורה ותפילה טוב ורע, והמידות המושחתות גורמות הקלקול בכל דבר. בחיבור עם ישראל בצוותא ובאהבה זוכים לתיקון המידות, שתעלינה ותארנה בשמן זית זך.

אחד מגדולי הצדיקים בדור שלפנינו היה האדמו"ר הקדוש מקופיטשניץ זי"ע, שבעת מלחמת העולם הראשונה ברח כיתר אדמו"רי בית רוז'ין מקופיטשניץ אל וינה הבירה, שנותרה אז מחוץ למלחמה. לאחר מכן היגר לארצות הברית שבאמריקה.

מידת טובו וענוותנותו ואהבת ישראל שיקדה בו היו מפורסמות לשם דבר, סיפורים רבים נקשרו בטיב מידותיו הנאצלות והמזוככות. באחד מביקוריו בארץ הקודש הגיע לביתו של הגאון המפורסם רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל בשכונת בית וגן בעניין ציבורי מסוים. בתום הביקור ביקש להזמין עבורו 'טקסי' שיחזירהו לבית מלונו, והגאון ר' שלמה זלמן ירד עמו ללוותו בדרכו.

באותם ימים לא היו מוניות רבות כבימינו, ההמתנה לטקסי הייתה אורכת זמן רב, לפעמים אף כחצי שעה ויותר. כשראה ר' שלמה זלמן שהמונית מתאחרת, והרבי הקדוש, שהיה זקן וחלש, עומד כל העת על רגליו, ציווה להוריד עבורו 'כסא' מן הבית כדי שיוכל הרבי לשבת בעת ההמתנה הארוכה ולא יצטרך לטרוח בעמידתו כל אותה עת.

ברם, כשהציע ר' שלמה זלמן את הכסא לפני הרבי וביקשו לשבת לפוש קמעה, מיאן הצדיק להתיישב ונשאר לעמוד על עמדו. רבי שלמה זלמן הפציר ברבי שוב ושוב, אך הוא מיאן לשבת.

כשראה שהגאון מתפלא על סירובו העיקש, פתח פיו בחכמה ואמר לגאון: "הנני חי תמיד בתחושה שכל פעולה ופעולה הנעשית כאן 'מצולמת' שם למעלה, ובכן איזה טעם תהיה לתמונה שכזו שאני יושב ואילו אתם עומדים כאן ליד?"

במקום מגוריו של הרבי הקדוש באמריקה היה גר בשכונת לביתו 'ראש ישיבה' אמריקאי אחד, שלא הכיר את תהלכות החסידים ומנהגיהם, ועל אף היותו שכן קרוב לחצר הקודש קופיטשניץ לא דרך שם מעולם, כמו שלא התעניין גם בעולם שמסביבו כלום. הוא הכיר רק את הדרך שמביתו אל הישיבה ובחזרה, ותו לא מיד!

בכל האירועים והשמחות ויומי דפגרא שבבית קופיטשניץ היה מקבל כסדר הזמנה מטעם המוסדות בתור 'שכן טוב', אבל הוא מעולם לא הגיע לשום אירוע ולשום שמחה שבבית הרבי.

אך לעומתו היה הקופיטשניצער כן מגיע לכל האירועים שבישיבה שהוזמן אליה, ונענה תמיד להזמנות השמחות שבבית אותו ראש ישיבה, והיה נכנס לשמחה לברך את ראש הישיבה בברכת 'מזל טוב' ולכבד את המעמד בנוכחותו.

פעם אחת ערכו שניהם שמחות באותה תקופה, כאשר מתחילה חגג האדמו"ר את שמחת נישואי נכדו ברוב הוד והדר, אליה לא הגיע השכן - ראש הישיבה. אך לאחר שבוע, כשערך ראש הישיבה שמחת נישואין במשפחתו, ראו המשמשים בקודש את הרבי מחזיק את ההזמנה של אותה חתונה בידו ובודק את מקום החתונה, ברצונו לצאת להשתתף בשמחתו.

בראותם כי כן ניגשו כמה מן המשמשים והנכדים וטענו לפני הרבי

על מה אתם נקראים רבי?", ענה הצדיק על אתר: "בשביל לעזור לאנשים ולא בשביל להקשות עליהם!".

מעשה נוסף מטיב מידותיו התרומיות של הרבי הקדוש מבלוז'וב זי"ע:

בהגיעו פעם להשתתף בשמחת ברית מילה שהוזמן אליה שמו לפגוש שם את רעהו הרבי הקדוש מבאיאן זי"ע, שהוזמן אף הוא להשתתף באותה שמחה.

בעל הברית שראה לפניו את שני הצדיקים מגדולי הדור, לא ידע להשית עצות בנפשו למי יכבד בסנדקאות? הוא ניגש אפוא בדחילו ורחימו אל שני הצדיקים שישבו יחדיו ושוחחו באהבה וברעות כדרכם של צדיקים, ואמר שהיות ושניהם חשובים מאוד לפניו אין הוא יודע להכריע למי לתת הסנדקאות, ולכן יחליטו הצדיקים בעצמם מי ביניהם יהיה הסנדק.

הצדיקים הסתודדו ביניהם דקות אחדות, כשכל אחד מהם מתעקש לכבד את רעהו, כל אחד טען שחברו חשוב יותר ממנו ולו יאה כיבוד זה! לפתע קם הרבי מבלוז'וב ואמר אל הבאיאנער: "הרי הכל מודים שסידור קידושין גם הוא כיבוד חשוב... אם כן קחו אתם אפוא את הסנדקאות ואני אקח את הסידור קידושין!"

הכל נענו בבת שחוק לשמע דברי קדשו, כי כבר היה זקן ושבע ימים ואילו הרך הנימול זה עתה נולד... אך הבאיאנער רבי קיבל את דבריו ברצינות ושימש בסנדקאות באותה ברית.

למרבה הפלא האריך הרבי הקדוש מבלוז'וב ימים רבים כנודע, שנפטר בהיותו קרוב לגיל מאה שנים, ובהגיע עת חופתו של אותו הבן היה הבלוז'ובער רבי מסדר הקידושין בחופתו לשמחת לב כל המשפחה שזכרו היטב את דבריו בברית המילה!

בהיותו כבר למעלה מגיל שמונים אמר פעם לאדם שהזמינו לברית מילה ונבצר ממנו להשתתף בשמחתו: "לא יכולתי להגיע אל הברית, אבא בלי נדר לבר מצוה!". ואכן, כעבור שלוש עשרה שנים השתתף בשמחת הבר מצוה כפי שהבטיח!

הוא חי תמיד עם אמונה פשוטה ותמימה, ולא האמין בטבעיות העולם ובהסתכלות אנושית שאדם זקן הוא קרוב נוטה... רק הכל בידי שמים!

הגאון הצדיק רבי אפרים זלניק זצ"ל היה כידוע ראש ישיבת מצוינים דעיר הקודש ירושלים תובב"א. באחד מימי השישי בצהרים, בדרכו לישיבה הקדושה לתפילת מנחה גדולה של ערב שבת קודש עבר עלייד 'שוק מחנה יהודה' הסמוך וראה אשה מבוגרת הנסחבת עם שקיות מלאות פירות וירקות רבים ושאר צרכי השבת שקנתה זה עתה בשוק. כידוע, ביום שישי אחר הצהרים צונחים מחירי השוק מאוד וניתן לרכוש מכל טוב במחירים מוזלים ביותר.

כשראה זאת ראש הישיבה הצדיק חלפה מחשבה בראשו, שהנה את כל זאת היא צריכה עוד להספיק להכין ולבשל לפני השבת... והיא

המשך בעמוד 29

בלהט שאסור לו לבזות את עצמו כל כך, ושלא ילך בשום אופן לשמחתו של ראש הישיבה!

"מדוע לא?", שאל הרבי בתמימות.

"מפני שאם הוא מתנהג כך, שאינו מכיר כלום בשכנו ואינו מגיע כאן לשום שמחה ולשום אירוע, אין טעם שהרבי יבוא לכבדו בשמחתו!", ענו הגבאים.

בפיקחותו ענה הרבי: "עכשיו אינני מבין אתכם כלל! מי נוהג טוב, זה שבא לשמחת שכנו או זה שאינו בא? הרי אומרים אתם בעצמכם שאותו שכן שאינו מגיע לשמחת שכנו אינו מתנהג נכון, מדוע אם כן רוצים אתם שגם אני לא אתנהג כראוי?"

הוא לבש אפוא את אדרתו ויצא להשתתף בשמחת שכנו כדרכו בקודש בלי שום חשבונות גומלין.

האדמו"ר הקדוש מבלוז'וב זי"ע בראשית דרכו על אדמת ארצות הברית, כאשר טרח להקים שם את בית מדרשו, ערך פעם דינר לטובת בית המדרש כאשר נהוג ומקובל באמריקה לערוך מפעם לפעם מסיבת מלווה מלכה לצורך החזקת המוסדות, ובמהלך המסיבה נערך דינר גדול בו תורמים כל הנגידים סכומי ענק לצדקה. היה זה הדינר הראשון שנערך באמריקה לטובת מוסדות בלוז'וב - אך גם האחרון!

הסיבה שהיה אותו דינר המגבית הפומבית האחרונה שערך הרבי נעוצה במקרה קטן ופשוט שקרה ימים מספר לאחר אירוע הדינר, שנחל הצלחה אדירה והכניס הון רב לטובת בניין בית המדרש.

כשיצא הרבי בימים שלאחר הדינר לדרכו ברחובה של עיר הגיע אל מעבר חציה, שם נצרך להמתין להתחלפות האור ברמזור המקומי שיורה על אפשרות חציית הכביש. בעודו עומד וממתין על שפת המדרכה רואה הוא למולו בעבר השני של הכביש יהודי מקומי ממכריו ואוהדיו, שאף הוא המתין כמוהו לאור ברמזור שמתחלף כדי לחצות את הכביש מנגד. אולם תיכף כשראה אותו יהודי את הרבי מרחוק נעמד מהסס מעט. הוא החוויר והראה סימני בושה וחוסר נעימות, והמתין עד שיחצה הרבי את הכביש. בהגיע הרבי הקדוש סמוך אצלו, ניגש מיד בפיק ברכיים והתנצל מאוד על שלא היה ביכולתו להגיע אל הדינר הגדול... "אכנס את הצ'ק מאוחר יותר!", הבטיח האיש, והרבי הודה לו מקרב לב ובהארת פנים כדרכו בקודש.

כשחזר הרבי לביתו היה נסער ביותר, ואמר: "כל העסק הזה לא בשבילי! אם כתוצאה מן הדינר חשים אנשים אי נעימות לעבור עליידי ברחוב, אינני צריך את כל זה! איני מסוגל להפריע לאנשים לחצות את הכביש ברגיעות ובעימות!"

ואכן, את פקודתו שמרה רוחו, הוא לא ערך יותר מעולם לא דינר ולא 'מסיבת תה', ומלבד בית מדרשו שהחזיק שם לא הקים שום ישיבה או תלמוד תורה וכיוצא בזה, ועמד על כך בתוקף שלא להקים שום 'מוסדות' שתפול חזקתם על אנשים אחרים.

כשנשאל פעם על ידי אמריקאי מקומי: "אם אין לכם שום מוסדות,

אח"כ שאלתי את הסבא מה היה המעשה עם האלף דולר, ואמר לי שהיה לו עסק של בגדים והוא הפסיד את הכל ונשאר לו בבנק 1,300 דולר, אז הוא אמר "מכיון שהכל הלך לטמיון הבה ונציל את מה שנשאר בשביל תורה". לקח אלף דולר ושלה...

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א על הצדקה ועל החכמה

"אֲשֶׁר מִלֵּאֲתֵינוּ רוּחַ חֲכָמָה" (שמות כ"ה, ג')

סבי התומך בישיבה

כי הם לא יודעים מאיפה הם יקבלו שכירות... אז הוא נתן מאתיים וחמישים דולר וזה היה מספיק למלמדים בשביל כל הזמן. בימים ההם נתנו שכירות יותר קטנה... וכך נפתחה הישיבה ועם חמישים דולר הוא הדפיס את הלוח הראשון של הזמן של הדלקת נרות שידעו מתי להדליק נרות.

צדקה ליתומים

הרב דסלר סיפר, כי כשהגיע לירושלים סיפרו לו על בעל חסד שכאשר הוא תופר לעצמו או לאחד מבניו חליפה הוא נוהג לשלוח גם כמה חליפות בגדים לבית היתומים 'דיסקין' בשביל היתומים שאין להם אבא שיתפור להם חליפות, וכאשר הוא תופר שמלות לאשתו או לבנותיו אם לחג אם לשבת או לאיזו שמחה הוא דואג לשלוח גם לבית היתומות 'וינגרטן' שליתומות גם כן יהיו שמלות - למה יגרע חלקן של היתומות שאין להן אב או אם שידאגו להן. והרב דסלר הוסיף: "אבל ביררתי שלבני ביתו עושה סוג בד א' א' וליתומים עושה סוג א'".

"ובאמת, אם נחשוב", אמר הרב דסלר, "לכאורה הוא צודק, למה באמת שלא יעשה כך? הרי חיך קודמים ואדם קרוב אצל עצמו, ממייל לעצמו הוא עושה יותר טוב מאשר לשני. אבל התבוננתי שהוא טועה מבחינה מסחרית, כי את הבגדים שהוא תופר לעצמו ולבני ביתו הוא צריך אותם למספר שנים מוגבל - חמישים שנה, שישים שנה, מאה שנה, משא"כ הבגדים שהוא שולח ליתומים וליתומות הוא צריך אותם לנצח נצחים. אלה המלבושים של הנפש,

סיפר אבי זצ"ל, שפגש פעם את הגאון רבי יחיאל מרדכי גורדון, ראש ישיבת לומזה, ואמר לי: "אספר לכם מעשה מסבכם הרב הרמן. בתרפ"ט כשהייתי ראש ישיבה בלומזה אז היה הנפילה הגדולה מכל העסקים באמריקה. המצב היה נורא ואיום והפסיקו לשלוח כסף לישיבות, ואז המצב בישיבה התדרדר מיום ליום - היו ארבע מאות בחורים בישיבה. ההנהלה התכנסה לילה אחד ואמרה שלמחרת כבר אין כלום, יש בקושי בשביל חתיכת לחם וקצת מים לכל בחור בישיבה בשביל ארוחת בוקר, יותר מזה אין ואין שום תקווה מאיפה יהיה הלאה. לכן החליטו שאחרי התפילה הראש ישיבה או המשגיח יעלה על הבימה וידפוק ויגיד שכל אחד ילך לאכול ארוחת בוקר מה שיש, ושיארוז את החבילות שלהם וכולם יילכו הביתה כי הישיבה נסגרת.

אחרי התפילה הראש ישיבה מסתכל על המשגיח והמשגיח מסתכל על הראש ישיבה, אף אחד לא רוצה להגיד את זה ולא אמרו את זה והעולם ירדו לאכול ואח"כ חזרו ללמוד. הם נפגשים יחד: "מה קורה כאן? הרי סיכמנו אתמול, למה לא הכריזו, הרי אין מה לתת לאכול בארוחת צהרים". אומר הראש ישיבה: "הבה ונשלח אחד מהמשרד לדואר, אולי הגיע איזה צ'ק של עשרים שלושים דולר, אז יוכלו הלאה לקנות לחם על עוד ארוחה, עוד לא צריך להתייאש". אז שלחו משהו לדואר והוא חזר בחזרה עם מכתב, פותחים את המעטפה, אז הם נשתוממו - יהודי שקוראים לו יעקב יוסף הרמן שלח לישיבת לומזה צ'ק של אלף דולר, ועם האלף דולר היה לישיבה המשך עוד חודש. ואז השתנה המצב וכבר לא היה צריך לסגור את הישיבה.

אח"כ שאלתי את הסבא מה היה המעשה עם האלף דולר, אז הוא אמר לי שאז הפסיד את כל העסק - היה לו עסק של בגדים והוא הפסיד את הכל ונשאר לו בבנק אלף ושלוש מאות דולר, "ומכיון שהכל הלך לטמיון, הבה ונציל את הקצת האחרון בשביל תורה". הוא לקח אלף דולר ושלה ללומזה ומאתיים וחמישים דולר - בזה הוא פתח עם עוד חבורה של חמישה יהודים את הישיבה 'תפארת ירושלים' - הישיבה של ר' משה פיינשטיין.

המלמדים והמגידי שיעורים לא רצו להיכנס כי לא רצו לקבל את זה

אלה המלבושים שילוו אותו, שילבישו אותו בהם בחיי הנצח, וכל בר דעת מבין שמלבושים שצריך לנצח צריך שיהיו מבד יותר טוב מאשר מלבושים שצריכים לתקופה ארעית, לתקופה של זמן".

צדקה אחרונה

רבי אברהם כהנמן סיפר סיפור מופלא, מהו כוח החינוך שאשה אלמנה יכולה להחדיר בבניה, וכך סיפר:

באחד הערבים שבאחת השנים נערך דינר עבור ישיבת פוניבז' בעיר יוהנסבורג שבדרום אפריקה. רק למחרת בצהרים התפנה מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצוק"ל לפתוח את המעטפות, אחת מהן הצליחה להפתיע את כל הנוכחים באותו מעמד בשל הצ'ק בעל סכום העתק שהכילה.

בימים ההם לא נהגו להדפיס את שם בעל החשבון על הצ'קים, והנוכחים לא ידעו לזהות את החתימה על מנת לבקר בביתו של התורם הנכבד. ביקש מרן הרב מפוניבז' לברר את זהותו, פנו לבנק וכעבור שלושה ימים סיפק הבנק את פרטי התורם ואת כתובתו המדויקת.

הסתבר שהוא מתגורר במרחק של שמונה שעות נסיעה ברכבת מזיוהנסבורג, אך לא אדם כמון הרב מפוניבז' יירתע. כאשר הגיע מרן הרב מפוניבז' לעיר ביקש מנהג להביאו לכתובת הרצויה. הנהג החל בנסיעה ועזב את העיר, וגם כאשר הגיע לפרברים לא עצר אלא המשיך והמשיך. תמה מרן הרב מפוניבז' באוזני הנהג לאן הוא לוקח אותם, הרי לא ייתכן שהגביר הגדול מתגורר באיזה חור... אך הנהג טען בתוקף שהוא נוסע לכתובת המדויקת. בסופו של דבר נכנס הנהג לשכונה מוזנחת של פחונים ושם עצר. "הנה הבית", הצביע על משהו שלא היה נראה בדיוק כמו בית. מרן הרב מפוניבז' ביקש ממנו להמתין, שכן חשש להסתובב לבדו במקום כה עזוב ומוזנח. דפיקה בדלת ובעל הבית ניצב מולו - יהודי ליטאי נמוך קומה עם זקנקן ("א קמץ בערדל" כלשונו של הרב מפוניבז') הכריז בקול: "ידעת שתבואו לכאן".

מי הוא זה ואיזה? איך הוא ידע שאבוא לכאן? ומה הוא מתגורר בצריף עץ? תעלומה רודפת תעלומה.

"אסביר לכם מה קורה", פתח היהודי וסיפר את סיפור חייו המדהים. אותו ואת שמונת אחיו היתומים גידלה אמם האלמנה בליטא בעיר סמוכה לפוניבז'. הם חסכו לחם מפייהם כפשוטו על מנת להאכיל את העגלה הקטנה כדי שתגדל ותיתן חלב כדי שיוכלו למכור את החלב. ומה יעשו בכסף? ישכרו מלמד!

אבל בינתיים לא נתנה העגלה חלב ותורה מה תהא עליה... שכרה האלמנה מלמד על חשבון החלב העתידי. חלף חודש וחלב אין... פרצה האלמנה בבכי מר והבטיחה למלמד שהוא יהיה הראשון שייהנה מתנובת העגלה. חלף חודש נוסף והמלמד הודיע כי יש לו הצעת עבודה עם כסף מזומן ולא עם חלב עתידי, וגם לו יש ילדים להאכיל והוא נאלץ להפסיק ללמד את היתומים.

האלמנה ניצבה מולו רועדת, מעיניה זלגו דמעות, לפתע הכריזה בנימת ניצחון: "קח לך את העגלה במתנה ותלמד את הילדים שלי

תורה ככל שוויה, ובהמשך ה' כבר יעזור". בלב כבד נטל המלמד את העגלה האלמנה והיתומים נותרו ללא משען אך עם תורה.

"כך חניכה אותנו אמא", סיים היהודי, "וכאשר שמעתי שלאחר המלחמה קמתם להעמיד מחדש את התורה בארץ ישראל, החלטתי לצעוד בדרכה - מכרתי את כל אשר לי, רשמתי את כל הסכום על צ'ק, ועברתי להתגורר כאן בשל הסכום הגדול שתרמתי. ידעתי שתבואו הנה, אך דעו לכם שזו התרומה האחרונה שלי".

בזכות הצדקה זכה לבנים

בספר 'קהלת יצחק' (עה"ת פרשת ויקהל) הובא איך שתמיכה לבני בית המדרש עבור המהרש"א הביאה ישועה ניסית לזוג מבוגר שלא היו להם ילדים. ומעשה שהיה - הוא שבית מדרשו של המהרש"א נעשה צר מלהכיל את כל תלמידיו הרבים, והחליטו אנשי הקהילה לבנות בית מדרש חדש.

והיה היום ויתאספו כל אנשי הקהילה רבניה ותורניה, קציניה ונכבדיה לעשות תחילה לבנין ויחלו למכור הנחת האבן הראשונה ביסוד. ויבוא איש אחד צדיק ועני נחבא אל הכלים, ויבוא לשמש ויאמר לו: "ידוע תדע כי אנכי אקנה את מצוות ההתחלה הזאת, אך לא אחפוץ שיידעו מזה הבריות. לזאת תעלה אתה המחיר בעדי ותשאיר לי המצווה הזאת". ויעשה השמש כן, והעלו את דמי המצווה הזאת בחמש מאות רובל כסף. ויתמיהו האנשים איש אל רעהו, ויאמרו: "לו ידענו מי יוכל ליתן את הכסף הרב הזה", וישתוקקו כל העם לראות את האיש אשר ירה אבן פינתם.

ויבוא השמש בלאט לזה האיש, וישאל לו אם הוא ילך להניח האבן הראשונה, ויאמר לו האיש כי הוא מכבד את הרב המהרש"א זצוק"ל שיניח את האבן. ויזעק השמש ויאמר, כי האיש הקונה מכבד את המהרש"א במצווה הזאת. ובכן נשארו העם בלא יודעים את האיש הקונה הזה.

והיה אחרי כי הלכו כולם לבתיהם, ויאמר המהרש"א זצוק"ל לשמש: "מאוד נכספתי לראות את האיש הצדיק הזה אשר פיזר הון רב כזה על מצווה הזאת". וילך השמש ויבא את האיש אל הרב המהרש"א זצוק"ל, ויספר לו האיש כי הוא באמת איננו עשיר כל כך, רק עבור שאין לו בנים לזאת התנדב מהונו כל כך. ויברכו המהרש"א ז"ל כי יחננו ה' בן זכר עבור זה, והבן הזה ילמד בבית הישיבה הזאת אשר הוא ירה אבן פינתה.

וכן היה כי נתעברה אשתו וילדה לו בן זכר, שנתקיימה ברכתו דכתיב בהו בצדיקים "ותגור אומר ויקם לך". וכשגדל הנער ונעשה בר מצווה הולכו אביו לבית הישיבה הנ"ל של המהרש"א זצוק"ל, ולא רצו הגבאים לקבלו עבור כי היה עוד נער קטן רך בשנים. וייכנס אביו להמהרש"א ויגד לו כי הוא הוא האיש שנתן לו ברכתו בזרע של קיימא. והזכיר לו המעשה, ונתקבל הנער בישיבתו.

צדקה שנתן הגאון רבי צבי פסח פראנק - בחכמה

ר' שלמה זלמן וייספיש, שטיפל במסירות עצומה בצדיק רבי חייקל מילצקי, סיפר שרצה להביא עוף לר' חייקל וזה היה בימי

אני רוצה אותך למשלוח מנות, אמרתי. "אותי? מה זאת אומרת?" לא הבין דנו. "זאת אומרת שאתה המשלוח מנות שלי לפורים. הגוף והנפש שלך הם שתי מנות שאתה נותן לי לכבוד חג הפורים. עשינו עסק?" "כן", ענה דנו בבושה, והציבור מחזק את ידיו בשאגות עידוד, "דנו! דנו! דנו!"

הרב יהושע לייבזון עם שני סיפורים מיוחדים גם על הפרשה וגם לכבוד פורים

"ויקחו אליה שמן זית זך כתית למאור" (שמות כ"ז, כ)

התלבטתי באיזה נושא לכתוב השבוע, משהו על פרשת תצוה, או עניין מחיית עמלק, או אולי על ענייני פורים. ובעוד אנוכי מתלבט, נקרה לידי ספרו של רב מגדל העמק, הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א, ובו מצאתי שני סיפורים מיוחדים גם על הפרשה, וגם על ענייני פורים.

הנה לפניכם מתוך הספר 'אור השבת':

ישראל קניג, שהיה ממונה על מחוז הצפון במשרד הפנים במשך 26 שנה הגיע לביתי במגדל העמק בשעת ערב מאוחרת לפגישה חשובה בנושא שאליו הייתי קרוב.

בתחילת ביקורנו שוחחנו מעט בענייני יהדות ומסורת. קניג, איש יקר בעל לב יהודי חם, שעבר את מוראות מלחמת העולם, העלה על נס את עניין נצח ישראל לא ישקר, שלו אנו עדים בדורנו כבכל הדורות. חרף כל הגלויות שעבר והיותו מפוזר ומפורד שמר עם ישראל על זהותו הרבה יותר מאשר לאומיים אחרים ששלטו שלטון ללא מצרים על מדינות ואימפריות גדולות.

מדי דברנו אמרתי לפניו חידוש מעניין. בתורתנו הקדושה מסופר שה' יתברך אמר למשה רבינו: ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד... חוקת עולם לדורותם מאת בני ישראל.

לכאורה מעורר דבר זה בלבנו פליאה גדולה. גלוי וידוע לפני קורא הדורות שבית המקדש עתיד להיחרב, וכבר כתוב בתורה (ויקרא כו, לא): והשימותי את מקדשיכם - שיהיה חורבן בית המקדש. אם כן, כיצד אומר הכתוב "חקת עולם לדורותם?"

מבאר האלשיך הקדוש כי אכן בית המקדש נחרב בעוונותינו והמנורה הטהורה אינה עמנו עוד, אבל הרוחניות שלה אינה בטלה לעולם, ורישומה קיים לנצח. אותם נרות, שדלקו בבית המקדש, לא כבה אולם, כי נר מצוה ותורה אור. האור של התורה ולומדיה לא יפסק ולא ייבטל, אלא ימשיך להשפיע ולהאיר לדורי דורות, כמו שכתוב בתורה: חוקת עולם לדורותם. יש חורבן אבל האור של הנרות לא כבה; האור הרוחני נשאר לדורות.

הוא הסכים עמי בכל מילה, וחזרנו לעסוק במטרת הפגישה, שלה נועדנו ונפגשנו, אל תוך הלילה.

מעט לאחר חצות ליל, עם סיום הפגישה החשובה, הצעתי לאורחי הנכבד לרדת ולבקר בשיבה, לראות במו עיניו את המחזה המרנין והנפלא, ולהיווכח כיצד גם בשעות אלו של הלילה יושבים בחורים ולומדים תורה בהתמדה ובמתיקות. הוא לא האמין: "עכשיו? בכזו שעה?" "בוא, לא תפסיד", השבתי לו.

הוא הסכים. נסענו לעבר הקמפוס החינוכי. מרחוק יכולנו לראות את בית המדרש מאיר באור יקרות, לילה כיום יאיר. נכנסנו וראינו קבוצת בחורים שקועים בליבון סוגיה ומתנצחים זה עם זה בהלכה. עיניו של קניג צדו את אחד הבחורים, שישב בירכתי בית המדרש ושקע כולו בעיון מעמיק בספר. הוא ניגש לעברו ורכן מעליו לראות באיזה ספר לומד הבחור בשעה כה מאוחרת בריכוז מלא.

בעודו עומד שם ומתבונן ארוכות בנער, שלא התיק את עינו מהספר ולא הרים ראשו, נתקף קניג בהתרגשות עצומה, ופרץ של דמעות החל זולג מעיניו. התפלאתי לראותו במצב שכזה. מה אירע פתאום ומה פשר ההתפרצות הרגשית? ניגשתי אליו והנחתי יד מרגיעה על כתפיו.

לפתע נייער הבחור כמתוך חלום וקם להושיט לנו יד. "מי אתה? מה שמך?" שאל קניג הנרגש את הבחור הצעיר. "שמי ירוחם כהן ואני גר בנתניה". "בן כמה אתה, ומה מוצאך?" המשיך קניג לחקור.

הבחור לא איבד עשתונותו וענה: "הורי באו ממרוקו ואני בן 14, שמח ללמוד בישיבת מגדל אור".

אור ניצת בעיני קניג. הוא ביקש מהבחור לשוב לתלמודו ואז אמר לי: "הרב גרוסמן, האם אתה מבין את המשמעות של מה שרואות עינינו? בחור צעיר לומד ומתייגע בשעות הלילה הקטנות בספר של הרבי מפיאסצנא!"

"כשראיתי את הבחור הצעיר", התייפח קניג, "שקוע כל כולו בספר חובת התלמידים של רבי קלונימוס קלמן מפיאסצנא, לא יכולתי לעצור בעצמי. באותו רגע עלו מחשבות והרהורים בליבי: הנה היו בישראל מנהיגים גדולים ואישים ידועים, מעצבי הדור, וכולם שכחו אותם ולא זכרו את שמם ופועלם."

"ואילו כאן, במגדל העמק הצפונית", המשיך קניג, "כשמחוגי השעון מורים כבר על אחרי חצות הליל, יושב לו בחור צעיר בן 14, יוצא מרוקו, ולומד בספר של הרבי מפיאסצנא, שנהרג בשואה. מי היה מאמין שדבר כזה יכול היה להתרחש?"

באחת חזר קניג לבית אבא ואמא בשואה האיומה, שכילתה שישה מיליון מאחינו בית ישראל. הוא שב והתרפק על בית סבא, ונתן דרור לבכיו ולדמעותיו שזלגו על לחיו. "האם בשעת כתיבת דברי התורה העלה הרבי מפיאסצנא על דעתו, שאחרי כל כך הרבה שנים יישב כאן ילד מבית שבור ויהגה בספרו בתוך הלילה? הרי זה פלא פלאות", ייבב בהתרגשות.

"ישראל יקירי", אמרתי לו, "התזכור מה שוחחנו בבית לפני שעה קלה? בית המקדש חרב, פולין היהודית חרבה, המנורה נגנזה, צדיקיה הועלו באש ה'- והנרות ממשיכים לרצד. התורה שלהם, נר מצוה ותורה אור, ממשיכה לבעור ולהילמד בכל רגע ורגע בכל מקום על פני העולם."

המשכתי ואמרתי: "זה 'הנר המערבי', שעליו אמרו חכמינו ז"ל שנגנז בעודו דולק. הוא ממשיך לדלוך, וידלק לעד ולנצח נצחים. כך מקובלנו וכך אנו מאמינים". קניג ניגב את עיניו הלחות ויצא מהיכל בית המדרש, פיו מנגן את השיר ששרו אבותיו ואבותינו בלכתם אלי גרדום באירופה הדוויה באמונה ובלב שלם: "אני מאמין, אני מאמין, אני מאמין, באמונה ש-ל-י-מ-ה..."

והנה לפניכם הסיפור השני המרתק:

משלוח מנות מהודר

הוא היה תלמיד חביב ומצטיין. "דנו", קראנו לו בחביבות. תווי פניו העידו על עדינות נפשו. ידענו כי הרקע המשפחתי שלו קשה, ושהוא נושא עמו מטען לא קל. צוות המוסדות העניק לו בכל ימי לימודו ב"מגדל אור" את החום והאהבה שלהם היה זקוק.

כשהגיע לגיל 13, חגגנו עמו בר- מצווה. הענקתי לו זוג תפילין וייחלתי להצלחתו, ברם אחיו התעקשו שהוא יחזור הביתה וילמד קרוב לבית. חששתי מאד מכך, אבל לא היתה לנו ברירה. דנו חזר הביתה ועם הזמן הפך לנער שוליים, התחבר לילדים מסוכנים באזור והתדרדר רוחנית ומוסרית.

נשאתי עמי כל הימים כאב לב על שדנו עזב את דרך התורה. הוא, שכבר הכיר את בוראו ולמד בחשק רב ובהצטיינות, עזב באר מים חיים לטובת בורות נשברים.

ואז הוא קפץ לביקור מחזור. היה זה בפורים. קראו לו והוא בא. החגיגה היתה גדולה, קראו מגילת אסתר ברוב עם, אחר כך חולקו משלוחי מנות ונערכה סעודה גדולה, שיר ושבח, הודאה והלל לקב"ה. הבוגרים נעמדו לרקוד עד דלא ידע, והאווירה נהיתה פורימית ושמחה.

לפתע, בין מאות התלמידים, הבחנתי בו. רצתי אליו וביקשתי שיעלה עמי על הבמה. תחילה סירב, אך אחר כך עלה לבמה, ואמרתי לו, "דנו היקר, תלמידנו האהוב, אני רוצה ממך משלוח מנות. תיתן לי?" "בודאי כבוד הרב, אני חייב לך הכרת הטוב". "אז בבקשה", עניתי, "אני רוצה אותך למשלוח מנות". "אותי? מה זאת אומרת?" לא הבין דנו. "זאת אומרת שאתה המשלוח מנות שלי לפורים. הגוף והנפש שלך הם שתי מנות שאתה נותן לי לכבוד חג הפורים. עשינו עסק?" "כן", ענה דנו בבושה, והציבור מחזק את ידיו בשאגות עידוד, "דנו! דנו! דנו!" והוא נשאר שם. עד עצם היום הזה.

היום משמש הרב דניאל כר"מ ומחנך במוסדות "מגדל אור", ומפיץ תורה ויהדות בלב הנערים הרבים. בכל ליל פורים, לאחר קריאת המגילה, הוא עולה על הבמה ומספר את נס הפורים הפרטי שלו. את סיום הסיפור שמעתי בשנה שעברה לראשונה:

"חזרתי הביתה", סיפר הרב דניאל, "ואמרתי לבני המשפחה 'אני חוזר למגדל אור'. הם הסתכלו עלי בתימהון, 'מה יש לך? סופסוף עזבת אותם. מה אתה חוזר?' 'אני משלוח מנות של הרב', סיפר להם דניאל. 'מה זאת אומרת?'"

"הבטחתי את עצמי משלוח מנות לרב גרוסמן", ענה דניאל. המשפחה, שהיתה שומרת מסורת והקפידה על חגים, לא ידעה איך לעכל זאת, אבל ברירה לא עמדה בפניה. הבן שלהם משלוח מנות של הרב גרוסמן! "טוב לך", קבעה האם.

והוא כאן. המאור שבתורה החזירו למוטב. ולא זו בלבד, אלא בכל שנה הוא מקפיד להביא עוד ועוד משלוחי מנות שכאלו לעם ישראל.

לתגובות והערות: leib1964@gmail.com

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

"רבותי", דפק הגבאי על הבימה, "יש כאן אחד מחסידי באיאן בירושלים, שאף אחד לא ייתן פרוטה לפרוטה ליהודי הזה"... המום ונסער, כשכולו שברון לב ומפח נפש, דמעות חונקות את גרונו על מנת ההשפלה שספג על לא עוול בכפו, יצא ר' צבי אלימלך פריזנד מבית הכנסת, כשאינו מסוגל להבין להיכן נקלע, מה פשר ההתנהגות הזו?

עמידתו התקיפה של הרבי מבאיאן זי"ע על שמירת גדרי הקדושה ללא שום פשרות

מאת: הרה"ח ר' שמעון טיקוצקי

כל הפושט יד נותנין לו

תקווה גדולה התעוררה בלבו שכאן, בבית כנסת זה, יעלה בידו לכנס סכום הגון מאת המתפללים, שבוודאי יחווה לעזרת ידידיהם שמעבר לים.

אלא שמאידך התגברה בלבו פליאה אחרת, הייתכן שהוא לא ידע ולא שמע עד היום על קיומו של קלויז רז'נאי כזה בדטרויט. 'אכן יש קלויז דחסידי באיאן במקום הזה ואנכי לא ידעתי?'

ממחשבה למעשה הוא ניגש אל אחד המתפללים, יהודי אמריקאי טיפוס, הושיט לו את ידו ב'שלום עליכם', הציג עצמו כאחד מחסידי באיאן בירושלים, ציפה לתגובה חמימה כיאה וכיאות לשני חסידים הנמנים על אותה עדה, אך זו בוששה לבוא. האיש הביט בו במבט קפוא כקרח, לא העלה אף מבט חיובי על פניו, והמשיך הלאה.

ר' צבי אלימלך נדהם מהתגובה, יותר נכון מחוסר התגובה, אך מיהר לדון את האיש לכף זכות.

ניגש אל מתפלל אחר, יהודי בעל חזות אמריקאית, גלוח זקן, חבוש במגבעת קטנה אופנתית ומשקפיים עגלגלים. אך התגובה הייתה דומה להפליא לקודמו - מבט קפוא, התנערות, חוסר סימפטיה מובהק. אדהכי והכי נשמע קולו של החזן הניגש אל התיבה, ר' צבי אלימלך זנח ברגע את ה'היכרות' הבלתי מוצלחת, אזור עצמו באבנטו וניגש לתפילת מנחה חסידית שהשכיחה ממנו את כל המועקות והמחשבות.

כיון שהסתיימה התפילה ניסה שוב את מזלו, ניגש אל כמה

שעת בין ערביים ירדה על העיר דטרויט שבארה"ב, רוח קלילה נשבה בין הכבישים והמכוניות. לאורך השדרות אדומות הלבנים ניצתו הפנסים המעוצבים והאירו קלות את הבניינים, החלונות, המרפסות, וגם את השלט 'בית כנסת' שהיה תלוי על אחד מהם. שלט מתכת כהה עם אותיות בהירות בפונט וילנא אמריקאי, מהסוג שעוד ניתן למצוא על שרידי בתי הכנסת ב'איסט סייד', וברחובותיה הישנים של ויליאמסבורג.

עבור היהודי בעל החזות החסידית-ירושלמית המובהקת שהתהלך באותה שעה ברחובות דטרויט, חבוש בכובע רחב התיטורא, פאותיו מתבדרות ברוח וזקנו יורד לפי מידותיו, השלט הזה צץ ממש משמים, זה בדיוק מה שהוא זקוק לו.

שעת מנחה ממשמשת ובאה, השמש עומדת לשקוע, הוא מחפש בדחיפות אחר בית כנסת להתפלל בו. הוא נכנס פנימה לפי תומו, אחרי כמה פסיעות חלפה בו התרגשות רבה.

על קירות המבוא, ה'פוליש', מוצמדים היו עשרות שלטי שיש חרוטים, מעוטרים במסגרות נאות, בגדלים שונים, עליהם התנוססו שמות חסידים שהיו מוכרים לו היטב, כמו, לדוגמה, "הרב החסיד ר' שלמה ב"ר יוסף ז"ל מחשובי חסידי באיאן", "הרב החסיד ר' דוד ב"ר אלימלך, מהמקושרים אל כ"ק אדמו"ר מבאיאן זי"ע".

הרשימה הייתה ארוכה, אך עיניו לא שבעו מלסקור שלט אחר שלט, שם אחר שם. כמעט כל השמות היו מוכרים לו היטב, שהרי הוא עצמו נמנה על קהל עדת חסידי באיאן בארץ ישראל.

היה זה הרה"ח ר' צבי אלימלך פריזנד ז"ל, מיקירי חסידי באיאן בירושלים, שיצא לארצות הברית כשליח מצוה לגייס כסף לצדקה. הוא פתח את כריכת אחד הסיפורים שהיו על השולחנות וגילה עליה חותמת עגולה מסוגננת: "נתרם לבית הכנסת דחסידי רז'ין באיאן בדטרויט".

'הגעת אל קלויז דחסידי באיאן', הכתה בו ההכרה. תחושה חמימה של 'הגעת הביתה' ליפפה את לבו, אוירת הזרות והניכור שאפפה אותו בכניסתו לבית הכנסת נמחקה בן רגע אחד.

מה שלא הולך עם הרבה כסף, הולך עם עוד יותר כסף, עמדו ושיגרו משלחת נוספת אל הרבי מבאיאן כשבפיהם הצעה חדשה: 30 אלף דולר טבין ותקילין

השני של השכונה. בכסף שהרוויחו ממכירת ביהכ"נ רכשו מבנה חדש באזור מגוריהם, שיפצו את המקום בהשקעה כספית גבוהה והפכוהו לבית כנסת.

דא עקא, שבית הכנסת החדש נבנה בסגנון שאין דעת חכמים נוחה הימנו. המחיצה לא הייתה גבוהה ואטומה למהדרין כפי שדורשת ההלכה, והעיצוב כולו רחוק היה משל בתי כנסיות מקדמות דנא. במקום לא נשבה רוח של תפילה וקדושה כפי שאמור לשרור ב'קלויז רוז'נאי'.

ובכל זאת, לחלוחית של חסידות מבית אבא עדיין השתמרה בקרב הצעירים, וכיון שעמדו לברך על המוגמר ולחנן את בית הכנסת החדש התעורר בלבם רצון עז שהרבי, ר' מרדכי שלמה מבאיאן ז"ע, שלא מכבר התיישב בניו יורק שבארצות הברית, יפאר בנוכחותו את מעמד 'חנוכת הבית'.

משלחת של מתפללים יצאה אל ביתו של הרבי להזמין ברוב כבוד. הרבי התעניין בסדרי בית הכנסת החדש והליכותיו, וכיון ששמע והבין מפיהם באיזה סוג בית כנסת מדובר נענה להם בצער אך בתקיפות שאינה משתמעת לשתי פנים: "לא אוכל להשתתף במעמד כל עוד לא יתוקן מה שצריך תיקון".

תשובתו של הרבי לא נשאה חן בעיני המתפללים. לשנות את צביון בית הכנסת? לכך הם לא הסכימו בשום אופן. מה כן? החליטו באיוולתם להציע לרבי סכום כסף אדיר, עשרת אלפים דולר, שנחשבו אז כמו יותר מ-100 אלף דולר בימינו, כשהם בטוחים שהכסף יענה את הכל. אך כמובן שהרבי דחה את ההצעה בהינף יד. בני הקהילה לא מיהרו לוותר.

בחשיבה אמריקאית טיפוסית סברו לעצמם ש'מה שלא הולך עם הרבה כסף, הולך עם עוד יותר כסף', עמדו ושיגרו משלחת נוספת אל הרבי מבאיאן כשבפיהם הצעה חדשה: יבוא נא הרבי שעה אחת לפני 'חנוכת הבית' לקבוע מזוזות, מבלי להשתתף במעמד עצמו, ובשכר זה יקבל מידיהם 30 אלף דולר טבין ותקילין.

הרבי שמע את ההצעה הריקה מתוכן, וכמובן דחה אותה מיד. בשלב האחרון כבר הסכימו המתפללים להכפיל ולחמש את הצעתם ל-50 אלף דולר! סכום המשתווה למיליון דולר בימינו, הצעתם ל-50 אלף דולר! סכום המשתווה למיליון דולר בימינו,

המשך בעמוד 29

מתפללים, הציג עצמו כחסיד באיאן, אך הללו נפנפו אותו משל היה זבוב טורדן, כמה מהם אפילו קראו לעברו קריאות לא נעימות לאוזן, ועד שלא היה סיפק בידו להבין על מה ולמה זכה ליחס מנוכר שכזה ראה להפתעתו את הגבאי עולה על הבימה.

"רבותי", דפק הגבאי על הבימה, "יש כאן אחד מחסידי באיאן בירושלים, שאף אחד לא ייתן פרוטה לפרוטה ליהודי הזה..."

המום ונסער, כשכולו שברון לב ומפח נפש, דמועות חונקות את גרונו על מנת ההשפלה שספג על לא עוול בכפו, יצא ר' צבי אלימלך מבית הכנסת, כשאינו מסוגל להבין להיכן נקלע בשעה האחרונה, מהו בית הכנסת הזה, מי הם מתפלליו? מה פשר ההתנהגות הזו, רבש"ע מה קורה כאן?

הוא צעד כמה דקות ברחובותיה המתכחים של דטרויט, עד שלפתע שמע מאחוריו קריאה, "ר' יהודי". הוא הסתובב וגילה את אחד המתפללים דולק אחריו.

'מי יודע, שמא טרם הסתיימה סאת הביזיונות שהם מבקשים להנחילני', חלפה בליבו מחשבה, הוא האיץ את צעדיו והתקדם הלאה.

"ר' יהודי, פליז, סורי, תעצור בבקשה", קרא אחריו האיש בנימה אנושית, הוא נעתר ועצר מהילוכו.

"ראיתי מה שספגתם בבית הכנסת", פתח האיש מתנשף, "כיון שאני מתפלל לעתים קרובות במקום הזה, ומכיר את הרקע והסיפור שמאחוריו, ברצוני להסביר לכם, שתבינו מה התחולל כאן". ר' צבי אלימלך כרה אוזנו בסקרנות, והאיש סיפר.

היה זה בשלהי שנות הת"ר, ימי הנהירה הגדולה ממזרח אירופה לארצות הברית שהאפשרויות להתעשר בה, לפי השמועות, היו בלתי מוגבלות. בין המהגרים היו גם לא מעט חסידים לבית רוז'ין באיאן, שקבוצה נכבדה מהם בחרה להתגורר בדטרויט.

אותם חסידים הקימו לעצמם בית כנסת משלהם, בו היו מתפללים ומתוועדים בנוסח הרוז'נאי עליו התחנכו, ולאורו המשיכו ללכת גם בביתם החדש. במשך שנים פעל בית הכנסת לתפארה בצדה השני של השכונה המדוברת, בדטרויט, עד שהחלו המתפללים להזדקן ולהיפרד בזה אחר זה מהעולם הזה.

אין זה סוד שגדולי ישראל באותו הדור לא המליצו לשואליהם להגר לארה"ב, ולא בכדי.

הדור הבא של המתפללים, בנייהם של החסידים שכבר גדלו והיו פרי גידולי ארצות הברית, כבר היו רחוקים מאוד מהוריהם. וזה לא רק הלבוש המודרני, החזות והמנטליות האמריקאית, אלא הרבה יותר מזה. הם כבר השתייכו לזן אחר לגמרי של יהודים, שונה לחלוטין מדמוות הוריהם.

כיון שנסתלק אחרון המתפללים הקשישים החליטו הצעירים לסגור את בית המדרש הישן, מאחר שרוב הדור הצעיר כבר התגורר בצדה

לא! לא שמעתי עוד סיפורים לא ידועים על הבחור הקופץ, כל מה שלוחשים אינו אמת כלל! אך כאשר ראיתי את הבחור הזה קופץ את הגדר פעם אחת, שניה ושלישית, הבנתי שבחור זה כבר עבר הרבה איסורים!

מהו הרצון שהיה בימי אחשוורוש שלא היה באמירת 'נעשה ונשמע'?

הרב ישראל ליוש

'ויתניצבו בתחתית ההר', א"ר אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כנגיית, ואמר להם: "אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם".
אמר רבא: אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשוורוש, דכתיב: 'קיימו וקבלו היהודים', קיימו מה שקיבלו כבר. [שבת פח א]

דברי חז"ל הנזכרים טעונים ביאור רב, ונדרשו לכך מפרשים רבים, ראשונים ואחרונים: הרי עם ישראל נבדל משאר האומות בכך שהכריז 'נעשה ונשמע' וקיבל על עצמו עול תורה. אם כן, לשם מה נזקקה הכפיה עליהם הר כגיגית?

עוד נעייין: מה הן שתי הקבלות, מיראה ומאהבה? האמנם עד ימי אחשוורוש קיימו היהודים את התורה בכפיה ומיראה, והעשייה מאהבה ומרצון החלה רק בימי הפורים?

ונבאר כך: עם ישראל ברום מעלתם הכריזו בקול גדול 'נעשה ונשמע', עוד טרם ידעו מה כתוב בתורה, ולפני שידעו כי אמירה זו תחייב אותם בתרי"ג מצוות עשה ולא תעשה, ובכך התעלו משאר האומות שלא הסכימו לקבל על עצמן את העול עד שביררו מה כתוב בה, וכששמעו את ההגבלות, נסוגו.

הקב"ה אכן קשר להם כתרים על אמירה זו, אך הוא, כביכול, עדיין חשש שמא אינם מבינים שבאמירת 'נעשה ונשמע' הם מקבלים על עצמם עול שיחייב אותם בכל עת ובכל שעה, וכאשר ישמעו ישראל מה כוללת אמירתם ובאלו חיובים נתחייבו, אולי הם יאמרו: "לא לכך היתה כוונתנו! עד כדי כך לא שיערנו!", לכן כפה עליהם הר כגיגית, לאמור: עתה לאחר שקבלתם עליכם את העול, אין אתם בני חורין לומר לזאת כיווננו ולא לזאת, אלא עליכם לקיים את כל התורה כולה כמות שהיא על כל חוקותיה ומצוותיה.

בדרך זאת נבין מדוע כה הזהיר הקב"ה את עם ישראל לבלתי יעלו אל הר סיני לפני מתן תורה, הציווי הזה חוזר על עצמו כמה פעמים ובאזהרות חמורות ביותר: 'ויאמר ה' אל משה לך אל העם וכו' והגבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר כל הנוגע בהר מות יומת', 'הגבל את ההר', 'כל הנוגע בהר מות יומת', 'לא תגע בו יד, כי סקול יסקל או ירה יירה וכו'', 'והכהנים והעם אל ירסו לעלות אל ה' פן יפרץ בהם'. מדוע נדרשים אזהרות חמורות כל כך, חוזרות ונשנות, שלא יעלו אל ההר?

אלא, ביאר המגיד משרים הנודע הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א,

בהקדם סיפור שאירע בישיבתו של הסבא מקלם ז"ע: גדר הקיפה את בנין ישיבת 'קלם', מידי בוקר היו הבחורים מקיפים את בנין הישיבה, כדי להגיע אל הפתח הראשי ולהיכנס אל הישיבה. יום אחד, מביט הסבא מקלם מחלון ביתו, שהיה מול בנין הישיבה, ורואה את אחד הבחורים מתקרב לבנין, אך במקום להקיף אותו - כפי שעושים יתר הבחורים - החליט לקצר ולקפוץ על הגדר, ובכך חסך דקותיים של הליכה. למחרת שוב ראה הסבא את אותו בחור קופץ על הגדר, וכך עשה גם ביום השלישי.

לאחר תפילת שחרית, קרא הסבא מקלם לבחור הקופץ, והורה לו לארוז את חפציו ולעזוב את הישיבה, 'מקומך אינו כאן...!' פסק הסבא!

כששמעו בני הישיבה על המקרה, נדהמו לשמוע על העונש החמור שנענש הבחור, ושמועות החלו לרוץ על מעשים נוספים חמורים בהרבה שבוודאי עשה הבחור, ואלו אשר גרמו לעונש החמור כל כך...!

כששמע הסבא את התלחשויות הבחורים, כינס אותם בהיכל הישיבה, עלה על הבימה ופתח בקולו ואמר: 'לא! לא שמעתי עוד סיפורים לא ידועים על הבחור הקופץ, כל מה שלוחשים אינו אמת כלל! אך כאשר ראיתי את הבחור הזה קופץ את הגדר פעם אחת, שניה ושלישית, הבנתי שבחור זה כבר עבר הרבה איסורים! כי אם בחור משנה את המסלול הרגיל שכולם הולכים בו וקופץ גדר אבנים, זה מלמד עליו שהוא פרץ עוד כמה גדרים וסייגים בעבודת ה'! כשאדם עושה 'קיצורי דרך' - הוסיף הסבא - מי יודע עוד כמה

בשבת אחה"צ, עשה איצ'לה את דרכו אל הכותל המערבי כשהוא עובר בעיר העתיקה דרך רובע מאוכלס בערבים למכביר, רגליו נשאו אותו בין חנויות ובתי קפה השוקקים ציבור ערבי מכל הגילאים, לפתע צדו עיניו מטבע זהב נוצצת על הקרקע בצד הדרך

סיפור נפלא מילדותו של ר' יצחק אייזנבך והלקח שלמד לכל חייו

הרב בנימין בירנצוויג

"רִיחַ נִיחוּחַ אֶשָּׁה לֵה' הוּא" (שמות כ"ט, י"ח)

ערבי מכל הגילים, ולפתע צדו עיניו מטבע זהב נוצצת על הקרקע בצד הדרך, ערכה של מטבע כזה היה כה רב עד כי היה אפשר לכלכל באמצעותה משפחה מרובת ילדים כמו שלו במשך שבועיים ימים. גדולה היתה הדחקות בביתו, והילד התרגש מן האפשרות הטמונה במציאה זו לסייע למשפחתו המתלבטת קשות בכלכלתה, היטב זכר איצ'לה שעקב קדושת השבת אסור לו להרים את המטבע שהיא בגדר מוקצה, על כן עלה במחשבתו להניח את רגלו על המטבע כדי להסתירה מעין רואים, וכך החליט לעמוד כך עד צאת השבת זמן שאולי היה מהווה בעיה לגבי ילדים אחרים בגילו, אך הילד הנחוש בדעתו לא ראה כל קושי בהמתנה מעין זו.

כך ניצב לו הילד ללא תזוזה ברחוב הערבי למעלה משעה, והנה לפתע התקרב אליו נער ערבי ושאל אותו מדוע הוא עומד כמו פסל ואינו מש ממקומו, תחילה לא השיב איצ'לה דבר, אך הנער המשיך לחקור אותו והוא ענה לו בתמימות ילדותית, יש לי משהו מתחת לרגלי שאסור לי להרים מפני שהיום שבת אני שומר ע"ז ומחכה עד אחרי שבת כדי שאוכל... עוד בטרם סיים איצ'לה את משפטו, הדף אותו הנער הערבי והפילו ארצה, גחן במהירות לעבר המטבע חטף אותה ונמלט.

איצ'לה שכב המום על הקרקע ועד שהתאושש והתרומם כבר הספיק הנער לדלג מעבר לגדר ולהעלם מן העין, איצ'לה ידע שיהיה זה חסר תכלית ואפילו מסוכן לרדוף אחרי נער ערבי בעיר העתיקה

המשך בעמוד 28

כתב רש"י: ריח ניחוח - נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני. במבט שטחי נראה לנו, שהנחת רוח שיש להקב"ה בהקרבת הקרבנות, זה הריח ניחוח שעולה מהקרבתו, ובזה מתרצה הקב"ה לישראל.

אבל רש"י מגלה לנו כאן, עפ"י הגמרא בזבחים (מ"ה) כי הנחת רוח שיש בהקרבת הקרבנות, זה במה שנעשה רצונו של הקב"ה שאמר להקריב קרבנות ועושים רצונו.

וזה יש לבאר, שהרי בכל עשיית מצוה ממצוות התורה, יש עשיית רצונו של הקב"ה ומדוע לא נאמר בעשיית המצוות שהם עולות לריח ניחוח לה'? והיה נראה לומר, שהמעלה שיש בהקרבת קרבנות, שבזה יש עשיית רצונו של הקב"ה בשלמות הכי גדולה, שהרי בקרבנות אדם מקריב את כל מעשהו לה' בשלמות, הכל קודש לה', אין לו בקרבנות שום נגיעה אישית או רווח לעצמו, אלא להיפך הוא לוקח קרבן וממון ונותנו בשלמות לה', זה עשית רצונו באופן המושלם, שעולה כריח ניחוח לפניו.

מזה נוכל ללמוד לעשיית כל המצוות, שאם יעשה אדם מצוה בשלמות לרצון ה', ללא שום הנאה אישית, אלא כל כונתו ומעשהו לשם שמים, בודאי גם על יהיה שייך לומר שמעשה מצוה זה עולה לריח ניחוח, כי במעשה זה הוא עושה רצונו של הקב"ה בשלמות והוא ריח ניחוח לפניו.

ובאמת ראיתי בילקוט לקח טוב שהביא מספר זכרון מאיר להגר"מ רובין זצ"ל, שעפ"י דברי רש"י אלו יש לומר שבזמננו שאין קרבנות, אז בכל עשיית מצוה בשלמות יש ריח ניחוח לפני הקב"ה.

מעשה נפלא ומרגש של מעלת עשיית מצוה בטוהר לב ובשלמות, מובא בספר אהל משה: הרב יצחק אייזנבך נולד למשפחה ירושלמית חרדית נודעת, בשחר ימיו היה ילד פעיל ועליו שהפך את רחובות העיר וסמטאותיה למגרשי משחקים ותעלולים.

היה זה ביום השבת בשעות אחה"צ, איצ'לה עשה את דרכו אל הכותל המערבי כשהוא חולף בשער יפו ועובר בעיר העתיקה דרך רובע מאוכלס בערבים למכביר, רגליו נשאו אותו בסמטאות המפותלות והבלתי מרוצפות בין חנויות ובתי קפה שוקקים ציבור

פרט חשוב: היא אף פעם לא נתנה לעצמה הנחות. הייתה קמה כל בוקר בשתיים או שלוש לפנות בוקר כדי להספיק את כל התהילים שלה ועוד דברים נוספים עד ל'נץ'. גם כשהייתה מאושפזת פעם בבית חולים (עם בעיה של לב כמדומני) קמה באותה שעה. לא רק קמה אלא קפצה מהמיטה! מבלי להתחשב במצבה ובשעות השינה המעטות. בכל התנאים ובכל המצבים לא ניסתה להקל על עצמה. הלב הטוב והרחב שלה היה עבור כולנו דוגמה אישית יותר מכל דרשות בחינוך". (הרב משה יעקובוביץ. כתיבה ועריכה: א. וויל. מתוך 'בית נאמן' כ"ט בתשרי תשע"ב)

שהפקירה את כל כולה לטובת כלל ישראל, ועם זאת המשיכו בעלה והילדים והנכדים להיות בראש הפירמידה ובמקום הראשון אצלה - קשה לתפוס איך הצליחה בכך. "טלפון - קו או מכשיר - לא היה בביתה. כשרצתה להתקשר אלינו הילדים או הנכדים או אחיותיה, הייתה נעזרת בטלפון נייד שאשה אחת מהשמשיות או המושב "קיות" שלה ליוו אותה נתנו לה. כשדיברנו אתה השמענו לה את החדשות או החכמות של כל אחד מהנכדים, כמו לכל סבתא טובה, כאילו לא עומד עליה כל העולם. יש להדגיש

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א

פחד ומורא נטל את התרנגול ובא לשאול את רבי צבי פסח פראנק, רבי צבי פסח ראה שיש כאן שאלה חמורה... אמר לו: "את העוף הזה טרחת בשביל ר' חייקל", אמר רבי צבי פסח לרבי שלמה זלמן: "אתה רואה את המשקפיים שלי? כאן קשה לי לראות היטב, אכנס למטבח ששם האור גדול יותר", נכנס רבי צבי פסח ושהה שם כמה דקות והחזיר לו את העוף מעוטף בנייר ואמר לו שזה כשר בתכלית הכשרות.

ר' שלמה זלמן יצא מביתו ופתח את העטיפה והנה שם לב שזה לא העוף שהביא. רבי צבי פסח ברוב צדקותו וחכמתו החליף ונתן לו את העוף שהיה מיועד בעבורו, וזה היה בזמן 'הצנע'.

(מתוך הספר 'מידות והנהגות טובות')

הצנע ולא השיגו עופות; ואפילו שבמושבים בפרוזדור ירושלים גידלו עופות, אבל הייתה שמירה מעולה בקסטל לבדוק כל מכונית ומכונית ואוטובוס, ואם מצאו תרנגול בידי אחד מהם החרימוהו.

אך יהודי כר' שלמה זלמן וייספיש לא יאמר נואש. הוא נסע למושב וקנה תרנגול והחביאו תחת מעילו ועלה לאוטובוס, כשהגיעו לקסטל הגיעו הפקחים, ועשה עצמו כאילו מרגיש טוב, ניגש אליו המפקח ואמר לו: "אינך מרגיש טוב?", אמר: "יהיה בסדר, אני כבר רגיל בזה", ועזבו.

הביא את התרנגול לביתו והשוחט שחטו, ואשתו הכשירתו, אך אשתו באה אליו במהומה: "נראה לי שיש שאלה על התרנגול. ברוב

המשך מעמוד 22 | הרב בנימין בירנצוויג

מבקש אני כי תתן לי את שכר המצוה שקיימת היום! הילד הנרגש הביט אל הרבי ושאל בתדהמה, הרבי רוצה את שכר המצוה תמורת המטבע? כן, השיב הרבי, היום קידשת שם שמים באופן בולט בכך שלא הרמת את המטבע בגלל קדושת השבת, כזו שלמות של מעשה מצוה מצד ילד קטן, הנה לפניך מטבע זהב אחרת שלך היא, אני מבקש רק את שכר המצוה, איצ'לה היה המום, האמנם היתה זו מצוה כ"כ גדולה?! האמנם היה ערכה כה גדול?! הוא הביט במטבע הזהב וחישב במהירות כל מה שאפשר לקנות באמצעותה עבור משפחתו, ואז הוא נשא עיניו אל הרבי ואמר, אם כה גדול ערכה של המצוה שעשיתי, הרי שהמצוה אינה עומדת למכירה! גחן הרבי לעבר הילד ונשק לו על מצחו.

במשך שנים רבות נהג ר' יצחק לספר לילדיו ונכדיו שהלקח הזה אותו למד בילדותו מהרבי מטשרנוביל המחיש לו מכל מה שלמד במשך שנותיו בעתיד את גודל המשמעות של קיום המצוות בטוהר הכוונה והשלמות, כמה גדול משעה מצוה כזה לפני הקב"ה.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג, כתבו לו: bdirshu@neto.net.il

בשעת אחר צהרים מאוחרת, עשה הילד המדוכדך את דרכו חזרה לעבר בית המדרש של הרבי מטשרנוביל הרב נחום טברסקי זצוק"ל שם נהג אביו להתפלל מנחה ולאכול סעודה שלישית.

בדרך כלל היה זה תפקידו של איצ'לה לסדר את הכסאות לערוך את השולחנות ולהגיש את המזון עבור כל הסועדים במחיצת הרבי, אך הפעם חרג ממנהגו והצטנף לו בפניו בחוסר מעש, הרבי מטשרנוביל שחיבב מאד את הילד הבחין שמשהו אינו כשורה, הספסלים והכסאות נותרו באי סדר, והוא תר בעיניו אחרי איצ'לה, הרבי ראה את הילד העצוב היושב לו לבד בקרן זוית, ניגש הרבי אל הילד ושאל אותו מה קרה היום? אתה נראה כ"כ עצוב, כולנו זקוקים לך לעריכת השולחן, סיפר איצ'לה לרבי את קורותיו באותה שבת והביע את עיזבונו הגדול על הזדמנות הפז שהוחמצה, הרבי הקשיב בתשומת לב, ואז נטל את ידו של הילד ואמר לו, בוא איתי אל השולחן עכשיו, ואחרי צאת השבת בוא בבקשה אל ביתי.

במוצאי שבת יצא הילד יחד עם הרבי לעבר ביתו שהיה צמוד לבית המדרש, שם בבית פתח הרבי את מגירת שולחנו והוציא ממנה מטבע זהב דומה לזו שראה הילד בסימטה בעיר העתיקה, הנה המטבע הזו שלך, אמר הרבי, אבל אני נותן לך אותה בתנאי אחד,

המשא הכבד עד תחנת האוטובוס הסמוכה, כשאותה זקנה מרעיפה על ראשו ברכות לרוב, ושכמוהו ירבו בישראל וכו'.

לעת ערב, בסעודת ליל שבת קודש, סעד אצלו בנו על שולחנו את סעודת השבת, ואמר אז לבנו, שכאותה תפילה מנחה שהתפלל לאחר הכנה שכזו באותו ערב שבת לא התפלל מימיו! הוא היה מלא רגש וחיות קודש והתפלל בבכיות עצומות כפי שלא התפלל מעולם! (מתוך ספר 'טיב המעשיות')

אשה מבוגרת, בקושי נשרכת בדרכה עם כל הכבודה הזו, ועליה עוד להיגרר עד תחנת האוטובוס ומשם להעלות הכל לביתה... כיצד תספיק אחר כך לבשל ולהכין את כל זה לכבוד שבת?

וממחשבה למעשה, הוא ניגש תיכף לאותה אשה וביקשה לזכותו במצווה - הוא רוצה לסחוב עבורה את חבילותיה הכבדות.

האשה הזקנה הודתה לו מאוד, היא כמובן לא הכירה אותו ולא ידעה כלל שזה אחד מגדולי הדור. הוא סחב כך ברחובה של עיר את כל

המשך מעמוד 15 | הרה"ח שמעון טיקוצקי

לא נתקררה דעתם עד שהחליטו לנתק כל קשר ושייכות עם הרבי ועדת חסידי באיאן בכלל.

האיש סיים את סיפורו. ר' צבי אלימלך כבר הבין היטב את פשר התגובה לה 'זכה' בבית הכנסת, אך זו כבר בטלה ומבוטלת הייתה לעומת הסיפור הנפלא וגדוש הלקח שזה עתה התגלה לו: עד היכן הגיעה עמידתו התקיפה של מורו ורבו הרבי מבאיאן ז"ע על שמירת גדרי הקדושה ללא שום פשרות.

(מתוך 'המבשר תורני' תרומה תש"פ. מקור: 'ליקוט בענייני תורה ותפילה ועבודת השי"ת' - יו"ל ע"י קהל עדת חסידי באיאן, מפי הרה"ח ר' פסח ליווי שליט"א, ששמע מפי הרה"ח ר' צבי אלימלך פריזנד ז"ל)

כשהם בטוחים שמול הצעה כזו כבר לא ניתן יהיה לסרב. אך הרבי ר' מרדכי שלמה זי"ע הורה להשיב להם באותו נוסח בדיוק בו השיב למן הרגע הראשון:

"כל עוד לא יתקנו את הטעון תיקון לא אוכל להשתתף במעמד בשום אופן שהוא".

בני הקהילה שכל שיחם ושיגם נסוב סביב ה'מאני', כסף כסף וכסף, פשוט לא מסוגלים היו לקבל את תשובתו של הרבי כמוות שהיא, נשגב מבינתם לקלוט כיצד ייתכן שהרבי מבאיאן, החי את חייו בצמצום ובדוחק רב, יכול לסרב להצעה של סכום כסף אדיר כזה. במקום להבין את המסר הפשוט ולתקן את מה שעליהם לתקן - הם ראו זאת כפגיעה אישית.

המשך מעמוד 20 | הרב ישראל ליוש

לקיים את כל המצוות והחוקים על כל פרטיהם.

מיד לאחר פורים נקרא את 'פרשת פרה', וטעם קריאת פרשה זו, לפי שבזמן שבית המקדש היה קים היו מקריבים קרבן פסח, ואין טמא מת יכול להקריבו אא"כ נטהר קודם ע"י אפר פרה אדומה, וקריאת הפרשה הרי היא אזהרה לכל אותם טמאים שיבואו להיטוהר מבעוד מועד, כדי שיוכלו להקריב קרבן פסח.

אך אולי נעזי ונוסיף שקריאת פרשת פרה איננה רק הכנה לקרבן פסח הקרב ובא, אלא יש ענין בה גם אחרי פורים, כי אמנם מעלה חשובה היא לקבל את התורה מרצון ומאהבה, ולקיים את כל מצותיה בלא תחושת כפייה, אך עלולה להיגנב מחשבה מוטעית שאם הרצון הוא אשר מניע את המקיים, אם כן, מצוה שאיננו מבין או אינו רוצה בה עלול הוא להתרשל מלקיימה, כי חסר בה הרצון ונעדרת ממנה השמחה, לזאת קוראים אנו פרשת פרה העוסקת בחוק חוקי התורה, שאין בו טעם ואינו מובן, ללמדנו שכמוה כל מצוות התורה, על אף הקבלה מרצון, כפויים אנו לקיימם גם כשלא נבין את טעמם ומהותם, ואף כאשר משום מה לא נשמח בהם.

'קיצורים' הוא מרשה לעצמו לעשות...!'

ואכן לאחר זמן מה הובררו הדברים, ושמעו על הבחור עוד ספורים שהוכיחו שמעשיו של הבחור אכן מצדיקים את עונשו שנתן לו הסבא להסתלק מן הישיבה.

זהו ענין ההחמרה באיסור העליה אל ההר, הסביר הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א: הקב"ה רצה להחדיר לעם ישראל לפני קבלת התורה והחוקים, כי מעתה אינם בני חורין לעשות ככל העולה על רוחם, מעתה לפני כל מעשה שיעשו עליהם לבחון אם נאמרו בו גדרים וסייגים בתורה. הגדרות והגבולות הגשמיים סביב הר סיני והאזהרות החמורות שלא לעבור אותן ולא לעלות אל ההר, המחישו להם את המושגים 'גדרים וסייגים' ואת החומרה לפרוץ אותם, ומעתה מוכנים הם לקבלת התורה, כי אחר שהורגלו לא לפרוץ גדר זו, אפשר כבר לבקש מהם לא לפרוץ אף את גדרי התורה השונים.

ועל אף שאמרו 'נעשה ונשמע' ברצון, כיון שאמרו זאת בלא ידיעה על מה הם מתחייבים, כפה עליהם הקב"ה את ענין השמירה על המסגרת והחוקים. אם כן, ניתן לבאר שבפורים כאשר קבלוה שוב מרצון, הם הגיעו לדרגה שגם מה שהם עשו עד עתה כביכול עם תחושת כפייה, כי הרי הרצון הקודם היה בלא ידיעת פרטי התורה, מעתה הם בחרו לעשות הכל מרצון ומאהבה, ולא הרגישו כפויים

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

ברורה באיזה דברים למעט - כגון לא להתחתן ולא לבנות בית, כדי שלא יסתכנו בעצבות יתירה, אבל בעניין 'מרבין בשמחה' אפילו אם יעברו יותר מהנצרך אין זה סכנה להיות מאוד בשמחה (ואפילו אם יגיע למצב של שמחה יתירה מן השיעור, שכבר 'עבר את הגבול' ואינו טוב) ואין צורך להלכה ברורה 'הוראה' מה לעשות ומה לא לעשות כדי למנוע זאת.

עוד ייאמר בה, כי כאן לגבי חודש אדר לא נכתב במה וכיצד מרבין, כי אין לומר למי שזכה בלאטערי (לוטו) במה לשמוח, אלא הוא עצמו ישמח בכל העולה לפי מצבו, ועל דרך זה צריך להיות 'מרבין בשמחה' - מתוך עומק הרגשת השמחה בישועת ה', וכל אחד יבטא את השמחה כפי עניינו.

בדרך צחות שמעתי לבאר מה שנקטו חז"ל בלשונם "כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה", שלכאורה תמוה מהו ה'כשם' ולמה תלו הא בהא? אלא, שהרואה את חברו אוכל בשר שמן בתשעת הימים שבין ר"ח אב לתשעה בו ומשמוח ב'כלי זמר' וכדו', בוודאי יצחק עליו בקול רעש גדול שהוא פורץ גדר וישכנו נחש (ראה שו"ע או"ח תקנא סי"א), כי אפילו התינוקות יודעים שבימים אלו נהגו איסור באכילת בשר ושתיית יין; כיו"ב ממש "משנכנס אדר מרבין בשמחה", שאם יראה את חברו בפנים נפולות יוכיחו על כך בכל תוקף, וידרוש ממנו להסיר עצבות מלבו ולשמוח בשמחה של מצוה.

והרי השמחה צריכה להיות 'שמחה' באמת ולא רק תחת 'עול כבד' שהוא מחויב לשמוח בימים אלו, כי אז אין שמחתו שמחה. וכמו שמספרים בדרך הלצה, שפעם היה עני ואביון שהיה נאנח תמיד על מצבו הדחוק ועל החובות הרבים התלוים בצווארו. פעם הוכיחו צדיק אחד מדוע אינו בשמחה תמיד והלוא צריך האדם לעבוד את ה' בשמחה... ויהי כשמוע כן העני נאנח שוב כדרכו ואמר: **"אוי, נתחייבתי בעוד 'חוב' עכשיו...** וכי לא די לי ב'חובות' שיש לי עד היום...". פשיטא שזו איננה שמחה מעומק הלב כראוי.

רמז נפלא נתן אחד ממוגידי מיישרים שליט"א, כי שתי תיבות 'אני מאמין' נקראות הן בישר הן בהפוך - אם תעביר את האל"ף שבראש תיבת 'אני' לסוף תיבת 'מאמין'. ובא לומר שעלינו להיות 'מקשה' אחת של אמונה, הן כשהכל הולך למישרין (ביושר) הן כשהמצב הפוך ח"ו, ובכל אשר הוא פונה הוא נופל ונכשל ל"ע, גם אז יזעק 'אני מאמין'... כי הקב"ה אינו עושה מאומה לרעתו, והכל לטובתו הגמורה. באחד ממסעותיו שכר הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע 'בעל עגלה' נכרי שייקח אותו עם כמה מתלמידיו למחוז חפצו. בעל העגלה קבע את דמי הנסיעה כשהוא מחשב שה'פמליה' תמנה שישה אנשים, ואמנם למעשה היו שבעה אנשים. בטרם יצא לדרכו מנה בעל העגלה את מספר הנוסעים והנה רואה הוא שבעה אנשים, תיכף ומיד הרים את קולו על ה'חוצפה' להעלות איש נוסף על מה שדיברו ביניהם מתחילה. מה עשה הרה"ק מראפשיץ שהיה כנודע 'חכימא דיהודאי'?

שנוכל להמשיך לעלות". ואכן הם תרמו לו מידיעותיהם והמשיכו לעלות עד לקומה השמונים ושבע... ושוב התחנן בפניהם: "הבו לי מעשה כי כבר כשל הכוח לעלות את שלוש הקומות האחרונות", עד שזכר בעצמו ואמר להם: "שמעו נא מעשה שהיה... מעשה בשלושה אחים שהוצרכו לעלות תשעים קומות ובהגיעם לקומה השמונים ושבע נזכרו ששכחו למטה את מפתח החדר...".

לדין ייאמר: הנה ימים באים, ימי השמחה בהם ניתן להתעלות ללא גבול, ואף הקב"ה פותח את אוצרותיו להשפיע עלינו עד שיבלו שפתותינו מלומר די. **אך דבר אחד אסור לשכוח... את ה'מפתח'...** כלומר, ה'מפתח' להתעלות נמצא בידינו, רק בנו תלוי ועומד אם "ממנו ניקח לעבוד..." או שנישאר אותו נחשל כ'אשתקד', וח"ו שנעלה קומות על גבי קומות ונשאיר את המפתח 'למטה', כי מה הרווחנו בכל הזמנים הגבוהים אם סוף דבר נשוב למטה לקחת את המפתח ונישאר שמה מחמת חוסר אונים וכו'.
והואיל והזכרנו 'מדינת סין' נימא בה עוד מילתא: שהנה ידוע ומפורסם לכל באי עולם אודות מגיפת ה'קורונה' המשתוללת בימים אלו, כשמקורה היא במדינת סין, ובימים אלו סין 'סגורה ומסוגרת' ואין מי שיעז להיכנס אליה, ואף בעלי העסקים אשר בימים כתיקונם שוהים שם הרבה מרחיקים עצמם ממקום הסכנה כמו מאש... ובאמת, אם תתמה בפני כל אחד מהם כיצד תשב בשלווה בביתך והרי בוער בך 'צורך פרנסה'... **הרי השואל לטיפש ייחשב, כי מה ל'צורך פרנסה' במקום ספק נפשות.** מעתה תגדל התמיהה פי כמה וכמה על אלו האנשים המחזיקים את ה'כלים' שיש בהם לא פחות 'ספק נפשות' שהם כמגיפה המשתוללת אשר רבים חללים הפילה - מחמת 'צורך פרנסה'... מדוע כאן 'צורך הפרנסה' מעבירתו על דעתו ועל דעת קונו... שומר נפשו ונפש ב"ב ירחק מהם.

הנה, הא דאמרו חז"ל (שם) "משנכנס אב ממעטין בשמחה" הובא להלכה בשו"ע (או"ח סי' תקנא סעיף א), ואילו "משנכנס אדר מרבין בשמחה" לא נכתב בשו"ע (רק בדברי הגמרא). וכל כך למה? כדי שלא יוכלו לצאת ידי חובת השמחה בלימוד ההלכה בלבד על דרך שאמרו (מנחות קי.) "כל העוסק בתורת... כאילו...", רק יקיימוה בפועל ממש.

אמנם בדברי חז"ל במשנה ובגמרא הובאו שני הדינים, אלא שגבי חודש אדר קיצרו "משנכנס אדר מרבין בשמחה" ולא האריכו במה וכיצד, ולא ידך גבי חודש אב אמרו "משנכנס אב ממעטין בשמחה" וביארו בארוכה כיצד יש לקיים את ה'ממעטין' בחודש אב, ומדוע לא ביארו כיצד ובמה יש לקיים את ה'מרבין' בשמחה?

ושמעתי מאחד מצדיקי הדור שליט"א, דמי שבא להתלמד להיות 'רופא' ילמד בתוך הלימודים כדת מה לעשות באיש אשר בלע מדי הרבה תרופות בפעם אחת, כי הבולע הרבה מהן מסוכן הוא שיובילוהו 'משגגר ועד הר הזיתים'... אבל אם אחד יבלע כמות מרובה של ויטמינים, אנ"פ שהדבר גרוע אבל אינו מסוכן כ"כ, ואין 'הלכה' או 'הוראה' מה לעשות באיש כזה. כיו"ב, כשמורים לנו למעט בשמחה, אזי 'להגדיל' ולהרבות את הטיפול הוא מסוכן, לזה הורו לנו הלכה

וביד כל אחד מאתנו להעיד על חכמים מופלגים שכל 'חכמה' שהכניסו ב'עסקיהם' רק הביאה אותם לידי היזק והפסד, ולעומתם ידענו גם ידענו כמה שוטים גמורים שלא פסקו מעשות 'טעויות' ושטויות בעסקיהם - ואפילו טעות אחת לא החסירו בחייהם, וכל אלו רק העלו לגדולה ולעשירות. צא ותאמר: אין העשירות והעניות ממעשיהם של בני אדם, אלא ב'כרוז' שיצא מן השמים - איש פלוני ייעני, איש פלוני ייעשר...

סיפר אחד מ'סופרי סת"ם' מבני ארה"ב, כי באחת הקהילות בסמוך למאנסי שיפצו המתפללים את בית מדרשם ברוב פאר והדר בהוצאה של רבבות דולרים, יגיעה עצומה השקיעו עד שהתנוסס בית המדרש לשם ולתהילה. לאחמ"כ החליט ראש הקהל להשקיע מעט אף בשיפוץ ותיקון ספר התורה שבהיכל. לצורך כך הזמין את ה'סופר' הנ"ל שיבוא לראות את הס"ת. הסופר בדק את הס"ת ונודע למראה עיניו, כי ספר התורה היה פסול בתכלית, ונדרש יגיעה רבה במשך ימים ושעות רבות בכדי תיקונו. הציע הסופר לראש הקהל לתקן את ספר התורה תמורת 5,000 דולרים, אך ראש הקהל שלצורך פארה של בית הכנסת מוכן היה לשפוך מעות כמים לא הסכים לשלם לסופר עבור מלאכה דחופה וחשובה זו יותר מ-500 דולרים. משיצא הסופר מפניו התקשר אל חברו שגם הוא סופר סת"ם ואמר לו: "כי לפי חזונו של ראש הקהל וקהילתו נראה שאם נשאיר את הס"ת כמות שהוא הם יקראו בס"ת זה אף שהוא פסול בתכלית - עוד רבות בשנים. הבה נתנדב שנינו מזמנינו ויחדיו נתקן את הס"ת תמורת אותם 500 דולרים ותו לא מידי, ובוודאי ישולם לנו שכר מן השמים". ואכן ממחשבה למעשה, שני הסופרים ניגשו יחדיו למלאכת הקודש, ישבו שעות ע"ג שעות ותיקנו את ספר התורה שיהא ראוי לקרות בו כדת וכדין. משגמרו עבודתם באישון ליל יצאו שניהם (מאותה העיר שבה שוכנת הקהילה הנ"ל) לחזור לביתם. באמצע דרכם חיפשו אחר בית הכסא, ולא מצאו אלא בתוככי בית קברות נוצרי. בליט ברירה פנו להיכנס לשם. בשערי בית הקברות הלז עצר אותם 'שומר' ששאל לשמם והיכן מקום מגוריהם. ה'סופרים' לא הבינו לשם מה עוברים הם חקירה ודרישה זאת, מ"מ ברצונם להיכנס דרך השער מסרו לו הפרטים ונכנסו.

כעבור כמה שבועות קיבלו השניים מכתב מ'עורכי דין' במדינתם, בו כתוב שעליהם להת"צב לפניהם ביום פלוני. המה ראו כן תמוה - מה פשענו ומה חטאתנו כי דולקים אחרינו. בהגיע יום המיועד באו השניים והודיעו להם, כי באותה שעה שהם נכנסו ל'בית הקברות' הנוצרי התקיימה הלוויה של גוי עשיר גדול. הלה ערירי היה ולא הותיר אחריו יורשים וציווה ב'צוואתו' שכל כספו יחולק שווה בשווה בין המשתתפים בהלוויה זאת. והרי לכם 'ירושת המת' - 62 אלף דולרים (כשנים עשר ידות מהסכום שהיו מקבלים מבני הקהילה אילו היו משלמים להם כפי המקובל), ונתקיים בהם **"אין אדם שומע לי ומפסיד"** (דב"ר ד, ה). וכבר אמר לי 'סופר' אחד כי לפליאת הדבר יש להוסיף, שמידת הס"ת היא באורך שישים ושתיים יריעות - חושבנא דדין כחושבנא דדין.

(לקט מתוך 'באר הפרשה' תרומה)

ירד מן העגלה והחל למנות את הנוסעים, כשהוא מראה לבעל עגלה שאין כאן אלא אישה (כי הרה"ק בעצמו אינו מן ה'מנויים', שהרי בעת ה'מנין' עמד מחוץ לעגלה) וכך נחה דעת הנכרי וחזר למקומו בראש העגלה - מחוצה לה, ואף הרה"ק עלה על העגלה, אך שוב סובב את ראשו והנה הוא רואה 'מעשה נסים' - שוב יושבים בעגלתו שבעה אנשים ולא אישה... חזר הרה"ק וירד לארץ והראה לו 'באצבע' שיש כאן אישה ולא שבעה, ולא פקפק יותר העגלון ונסע למחוז חפצם לשלום. באותה שעה אמר הרה"ק מראפשיץ זי"ע, כי לימוד גדול למד מומעשה זה, כי מה שנראה 'מלמטה' אינו כפי הנראה באמת 'מלמעלה'...

וכך הוא לכל חיי האדם והליכותיו, **שכאן 'למטה' בהאי עלמא נראה כ'רעה', אך המתבונן 'מלמעלה' רואה את הטובה הגדולה והאמתית שיש בזה, ואין לו לאדם אלא להאמין בקב"ה ובהשגחתו מהשמים ממעל על הארץ מתחת.**

וכך אמר הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א, כי דרכם של בני אדם לומר: "הנה, בהיטי על העולם נראה לי כי כאן בזה העולם אין כל סדר, כאן עומד בנין וכאן עץ - זה גבוה וזה נמוך וכו', במקום זה מסובב לו אדם חסר פרנסה ומלא בצרות ומשנהו מהלך כשצרה מסוימת מעיקה על לבו, ואילו בשמים הכל מתנהל 'מסודר' - החמה יוצאת בשעה פלונית והכוכבים בשעתם וכו'..." ובאמת, כל זה אינו נראה כן אלא למי שמביט על העולם מלמטה, אבל מהמטוס יראה כי הכל מסודר להפליא בחשבון נפלא...

באמת אמרו, אין הפרנסה נקנית לא בחכמה ולא בכשרון ומעש, אלא הכל בגזירת עליון, וכמו שנאמר (משלי כב, ב) "עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה'", וביאר ב'ילקוט הגרשוני' (משלי לא) בשם ספר 'משיבת נפש', כי העני יושב בביתו ומהרהר לעצמו 'מה רבה ה'רחמנות' עלי, שהרי מכין שלא ניחנתי בחכמה ופקחות ע"כ עני אני. ראה זה פלוני העשיר שהינו מלא בדעת ובחכמה, וחכמתו עומדת לו לעלות במעלה העשירות יותר ויותר, כי בחכמתו הרבה הוא יודע כיצד לנהל מסחרו ומצליח בה להגדיל רווחיו עד אין קץ... אף העשיר יושב בביתו וחושב שחכמתו היא זו שהביאה לו את העשירות הרבה, ומוכיח לעצמו מומעשי העני שאין לו לחם לאכול מאחר שהוא פתי ואיש בער.

אך כאשר **עשיר ורש נפגשו** - והכל רואים את שניהם יחדיו, ורואים שגדולה חכמתו של העני פי כמה וכמה ואין עשיר זה אלא איש בער ולא ידע, אז יענו ויאמרו **עושה כולם ה'** - הקב"ה מוריש ומעשיר, **לא החכמה תביא עושר לבעליה, אף לא הספשות תחסיר לחמו, וראיה מהעני והעשיר הללו, שהעני עולה בחכמתו מעל העשיר ועשיר זה כטיפש ייחשב לעומת העני. ובע"כ תאמר שהכל מאת הקב"ה - הוא מוריש ומעשיר, משפיל אף מרומם, בחשבונות של מעלה, עושה כולם ה'.**

וכשיידע 'כלל' זה תישלו נפשו ותשקוט סערת רוחו בעסקו סביב פרנסתו (לא רק בענייני חכמה וטיפשות אלא בכל 'כשרון' המתבקש) כי ידע שהכל תלוי בידי שמים ולא במועשיו כלל.

לראותם

לראות את גדולי ישראל

עלון מס. 34 | אדר תשפ"א | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות" | k.gilyonot@gmail.com

רבנו מרדכי ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א

הרב ירוחם פוברסקי בכרחה עם בנו החתן
אצל מרדכי הגר"ד לנדו שליט"א

הספד על הרב ברוך מדוויד ז"ל בעיר ביתר

מרדכי הגאון רבי חיים פיינשטיין
שליט"א בהספד

מרדכי הגר"ד פוברסקי שליט"א בעליה לציון אביו זצוק"ל

מרדכי הגר"מ מזרחי שליט"א מגיע להספד

הנזותן שרג בצמור

אדר תשפ"א | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות" | k.gilyonot@gmail.com

גבול שמית בל יעבורין

אדר תשפ"א | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות" | k.gilyonot@gmail.com

ישועות, רפואות, זיווגים, פרנסה בשפע

< תענית אסתר
< פורים
< שושן פורים

המסוגלים לישועות
מעל לדרך הטבע

שלושת ימי
תפילה וישועה
בקבר רחל

מה שאלתך
ינתן לך

כל השמות יועברו לתפילת
מון רשכבה"ג שר התורה
הגו"ח קנייבסקי שליט"א

ניתן להעביר שמות לישועה
למעמדי התפילה בימי הפורים

***8631**

02-5800863

מחו"ל: 972-25800863

רבבות אלפי
ילדי תשב"ר יצטרפו
מכל רחבי תבל
לתפילה בקבר רחל
כבימים ההם בזמן הזה.
כל הפרטים בקו הילדים
03-3077760

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יומא טבא לר-בנן ספר המפתח למשנ"ב

לגלות את כל אוצרות
'המשנה ברורה'
והביאורים ומוספים
שבמהדורת 'דרשו'

כולל הפניות להלכות שהביא
'המשנה ברורה' בשער הציון,
ביאור הלכה, ובנידונים
בהקשרים אחרים בכל
ששת חלקיו

עכשיו בחניות הספרים • להשיג במחיר מבצע במוקדי המבחן

א

אינדקס מורחב

70,000

ערכי משנה

3,600

ערכים ראשיים

600

עמודים

מזון רשכבה"ג שר התורה שליט"א **מזמנה אישית את "ועד הרבנים"** **לקיים מצות** **מתנות לאביונים בהידור**

ד"ר, צמד פורים
 הרינו מנחם את וצד הידעם אע"פ צדקה מאוה"ק
 אלוהי בידן אקריה מצות אמתות אידיונים לאופן מאוה"ק
 דיו הפורים. וכן מאוה"ק אמת אפסו.
 חיים קניבסקי

הריני מזמנה את ועד הרבנים
לשלוחי דידין
לקיים מצות מתנות לאביונים
באופן מהודר ביום הפורים
וכן ראוי לכל אחד לנהוג

חיים קניבסקי

1-800-22-36-36

ועד הרבנים
 לעניי צדקה בארה"ק

ניתן לתרום
 לועד הרבנים
 גם בכל עמדות
 נדרים
 פלוס
 וקהילות

מתנות לאביונים ועד הרבנים ✓ במזומן ✓ בפועל ✓ בו ביום ✓ לעניי עירך